

Przewodnik dla nauczyciela

Edukacja polonistyczna, przyrodnicza
i społeczna z elementami innych edukacji
Klasa trzecia

Przewodnik dla nauczyciela

Edukacja polonistyczna, przyrodnicza
i społeczna z elementami innych edukacji
Klasa trzecia

Autorki:

Małgorzata Dobrowolska, Iwona Kulis, Katarzyna Królikowska-Czarnota,
Marzena Pasternak, Katarzyna Rymar, Barbara Szczawińska

Projekt graficzny i okładka: Jarosław Zakrzewski

Redakcja: Agnieszka Szulc

Korekta: Grażyna Kompowska

Skład: Maria Chojnicka

ISBN 978-83-8118-241-6

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe

Wydawca: Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, 80-309 Gdańsk, al. Grunwaldzka 411

Gdańsk 2019. Wydanie pierwsze

Druk i oprawa: Normex, Gdańsk

Wszystkie książki Wydawnictwa są dostępne w sprzedaży wysyłkowej.
Zamówienia można składać w księgarni internetowej: www.ksiegarnia.gwo.pl
lub nadsyłać listownie:

Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe

80-305 Gdańsk 5, skr. poczt. 80

tel. 801 643 917, 58 340 63 63

fax 58 340 63 61, 58 340 63 66

www.gwo.pl e-mail: handel@gwo.pl

SPIS TREŚCI

Uwagi wstępne	4
Ogólny plan zajęć	8
Oznaczenia	26
Szczegółowe plany zajęć	27
Spis materiałów z płyty	255
Teksty do czytania dzieciom	256

UWAGI WSTĘPNE

O PRZEWODNIKU I INNYCH MATERIAŁACH DYDAKTYCZNYCH

Przewodnik jest przeznaczony dla nauczycieli korzystających z podręcznika dla klasy trzeciej „Czytam i poznaję świat” (części 1 i 2) oraz z zeszytów ćwiczeń „Czytam i piszę” (części 1–4) z serii *Lokomotywa*. W przewodniku nauczyciel znajdzie propozycje tematów dni i szczegółowe plany zintegrowanych zajęć z zakresu edukacji polonistycznej, społecznej i przyrodniczej, a także – nawiązujące do tematów zajęć – propozycje dotyczące edukacji plastycznej i technicznej, muzycznej oraz opisy różnych zabaw ruchowych.

Przewodnik jest jedną z pozycji, które mają pomagać nauczycielom w pracy z uczniami. Jego wersja elektroniczna jest dostępna na stronie internetowej www.lokomotywa.gwo.pl. Nauczyciele znajdą tam też wiele innych materiałów. Listę wszystkich pomocy dydaktycznych przygotowanych dla nauczycieli klas trzecich przez Wydawnictwo zamieszczono na s. 6 przewodnika. Znajduje się tam też lista dodatkowych materiałów, które Wydawnictwo poleca jako uzupełniające. Warto rozważyć zaopatrzenie się w niektóre z nich.

W przewodniku wśród proponowanych modułów zajęć znalazły się opisy pracy z podręcznikiem i zeszytami ćwiczeń, a także opisy wykorzystania wyprawki, na którą składają się: naklejki (umieszczone na wkładkach w środku zeszytów ćwiczeń) oraz wycinanki (umieszczone na końcowych stronach zeszytów ćwiczeń). Niektóre moduły zajęć opisane w przewodniku odnoszą się do nagrań zamieszczonych na płycie CD-ROM, którą nauczyciel otrzyma wraz z książkami z serii *Lokomotywa*. W planach zajęć zamieszczono także propozycje dodatkowych tekstów do czytania dzieciom przez nauczyciela. Można je odnaleźć na końcu przewodnika.

Na zajęciach z zakresu edukacji polonistycznej, przyrodniczej i społecznej – oprócz podręcznika i zeszytów ćwiczeń – uczeń powinien też korzystać z zeszytu przedmiotowego (w trzy linie, a potem w jedną linię).

Jeśli nauczyciel dysponuje tablicą interaktywną lub komputerem i rzutnikiem, może korzystać z wersji multimedialnych zarówno podręcznika dla klasy trzeciej „Czytam i poznaję świat”, jak i zeszytów ćwiczeń „Czytam i piszę”. Te multimedialne książki nauczyciel znajdzie w zakładce Moje GWO po zalogowaniu się na stronie www.gwo.pl.

BUDOWA PODRĘCZNIKA

Podręcznik dla klasy trzeciej „Czytam i poznaję świat” z serii *Lokomotywa* jest podzielony na bloki tematyczne, w których wydzielono po kilka tematów zajęć oraz zamieszczono dodatkowe treści – ortograficzne, gramatyczne lub inne – które warto realizować przy okazji omawiania danego tematu. Pierwszy temat w każdym bloku tematycznym rozpoczyna się dwustronicową planszą wprowadzającą. Zawiera ona krótkie teksty (informacyjne, wiersze lub ciekawostki) oraz ilustracje lub serie obrazków albo fotografii. U dołu strony znajdują się pytania dotyczące zamieszczonego tekstu oraz ilustracji.

Kolejne strony podręcznika, następujące po planszy wprowadzającej, kontynuują dany temat zajęć albo otwierają nowy. W podręczniku i innych książkach dla klasy trzeciej uczniowie spotkają bohaterów znanych już z klas pierwszej i drugiej – panią Magdę, dzieci z jej klasy, czyli Iwonkę, Oskara, Antka i Ełę, oraz zabawną papugę Sylabę. Niemal każdy temat zawiera jakiś tekst literacki – wiersz albo opowiadanie – albo tekst informacyjny. Czasami pojawiają się też ciekawostki, zapisane w chmurkach na szarym tle, oraz historyjki obrazkowe.

Poniżej zamieszczamy propozycje sposobów pracy z tekstami. W książce znajdują się też różne pytania do tekstów i zadania związane z poszczególnymi tematami zajęć. Pytania zamieszczone pod tekstami literackimi są zapisane kolorową czcionką, pytania pod tekstami informacyjnymi i inne polecenia zapisano szarą czcionką. Ważne informacje dotyczące ortografii, gramatyki lub inne przestrogi albo rady zostały umieszczone na kolorowych tłach – jako wypowiedzi pani Magdy.

JAK PRACOWAĆ Z TEKSTAMI

Teksty znajdujące się w podręczniku – oprócz poszerzania wiedzy uczniów – służą do rozwijania ich umiejętności czytania. W przewodniku zwykle podano propozycję, jak postępować z danym tekstem. W zależności od jego długości, trudności oraz poziomu umiejętności dzieci nauczyciel może jednak stosować różne metody pracy z tekstem. Oto zestaw propozycji:

- 1) Nauczyciel czyta tekst, a uczniowie mają go uważnie słuchać, wyobrazić sobie opisaną sytuację i jak najwięcej zapamiętać. Potem wskazani uczniowie czytają tekst fragmentami.
- 2) Nauczyciel (lub dobrze czytający uczeń, lub ochotnik) czyta, a uczniowie śledzą tekst wzrokiem. Potem wskazani uczniowie czytają tekst fragmentami.
- 3) Wybrane dzieci (lub ochotnicy) czytają cały tekst albo kolejne jego fragmenty. Pozostali śledzą tekst wzrokiem. Potem wskazani uczniowie czytają jeszcze raz fragmenty tekstu.
- 4) Uczniowie czytają głośno kolejne zdania pierwszego fragmentu, np. akapitu. Następne fragmenty odczytuje nauczyciel.
- 5) Uczniowie po cichu czytają tekst i równocześnie poszukują w nim odpowiedzi na zadane przez nauczyciela pytanie.
- 6) Ochotnik czyta tekst, a potem dzieci czytają go samodzielnie, po cichu.
- 7) Uczniowie czytają tekst z podziałem na role.

BUDOWA ZESZYTÓW ĆWICZEŃ

Zeszyty ćwiczeń są podzielone na takie same bloki tematyczne jak podręcznik i zawierają te same tematy zajęć. Ponadto – na końcu każdego zeszytu – znajduje się zestaw ćwiczeń ortograficznych (zob. opis poniżej) oraz zestaw materiałów do wycięcia, a w środku zeszytu są naklejki. Miejsca pracy z naklejkami i wycinankami odpowiednio oznaczono piktogramami, które są już dzieciom znane z klas pierwszej i drugiej.

Większość ćwiczeń nie wymaga korzystania z podręcznika przy ich rozwiązywaniu, ale w niektórych wypadkach uczniowie będą musieli korzystać równolegle z podręcznika, aby rozwiązać ćwiczenie. Wówczas, za każdym razem, w poleceniu znajdą odpowiedni komentarz oraz potrzebne numery stron z podręcznika.

JAK WYKORZYSTYWAĆ ZESTAWY ĆWICZEŃ ORTOGRAFICZNYCH

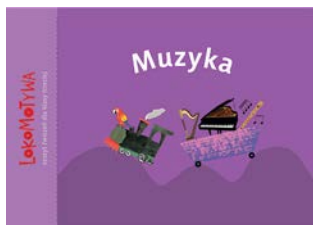
Na niektórych stronach zeszytów ćwiczeń umieszczony jest odsyłacz do zestawu ćwiczeń ortograficznych, które zwykle nawiązują do tematów z zakresu ortografii omawianych w danym temacie. Jeśli czas pozwala, to można polecić uczniom wykonanie tych ćwiczeń przed rozpoczęciem następnego tematu. Można też ćwiczenia ortograficzne odłożyć na później i wrócić do nich w wybranym przez nauczyciela czasie. Poszczególne ćwiczenia mogą też być wykorzystane jako zadania domowe.

SPIS MATERIAŁÓW W RAMACH PAKIETU NAUCZYCIELA

- 1) Program nauczania, rozkład materiału i plan wynikowy dostępne na www.lokomotywa.gwo.pl
- 2) Multipodręczniki i multićwiczenia do edukacji polonistyczno-przyrodniczo-społecznej i do edukacji matematycznej dostępne na www.gwo.pl w zakładce Moje GWO (po zalogowaniu)
- 3) Przewodnik do edukacji polonistycznej, przyrodniczej i społecznej w wersji książkowej i elektronicznej
- 4) Przewodnik do edukacji matematycznej w wersji książkowej i elektronicznej
- 5) Przewodnik do edukacji artystycznej w wersji elektronicznej
- 6) Przewodnik do edukacji informatycznej w wersji elektronicznej
- 7) Płyta CD z nagraniami przydatnymi do prowadzenia zajęć, zawierająca nagrania piosenek i tekstów w interpretacjach aktorskich, dołączona do pakietu przewodników książkowych
- 8) Karty pracy do lektur dostępne na www.lokomotywa.gwo.pl (po zalogowaniu)
- 9) Materiały do informatyki dostępne na stronie loko.gwo.pl (po zalogowaniu)

Uwaga. Przewodniki w wersji elektronicznej są dostępne na www.lokomotywa.gwo.pl (po zalogowaniu).

SPIS MATERIAŁÓW DODATKOWYCH

Lokomotywa 3. Muzyka

Materiał w zeszyte ćwiczeń do muzyki jest podzielony na trzy działy: Muzykujemy, Album muzyczny oraz Nasze piosenki. W przewodniku dla nauczyciela opisano lekcje muzyki w ciągu całego roku szkolnego.

Lokomotywa 3. Plastyka

Materiał w zeszyte ćwiczeń do plastyki jest podzielony na trzy działy: Tworzymy, Podziwiamy oraz Prace plastyczne na różne okazje. W przewodniku dla nauczyciela opisano lekcje plastyki w ciągu całego roku szkolnego.

Lokomotywa 3. Informatyka

Animowane ćwiczenia dla uczniów trzeciej klasy szkoły podstawowej pomagające nauczyć się bezwzrokowego pisania na klawiaturze, pracy z edytorami tekstu i grafiki oraz podstaw programowania.

Matlandia Junior

Program online zawierający 100 animowanych zadań z matematyki dla uczniów klas 1–3 szkoły podstawowej. Aplikacja pomaga ćwiczyć pamięć, rozwija wyobraźnię geometryczną oraz umiejętność logicznego myślenia. Do rozwiązywania zadań zachęcają komentarze sympatycznych bohaterów oraz medale za osiągnięcia.

Kompozytor kart pracy. Edukacja wczesnoszkolna. Matematyka

Serwis internetowy dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Umożliwia błyskawiczne tworzenie matematycznych kart pracy dla uczniów klas 1–3 z biblioteki ponad 600 zadań o zróżnicowanym stopniu trudności. Z kompozytorem może pracować każdy nauczyciel – niezależnie od tego, z jakich książek i ćwiczeń korzysta na co dzień.

Program *To już wiem!* Materiały do diagnozowania uczniów i obserwacji ich postępów

Program pozwala trafnie zdiagnozować możliwości uczniów na początku roku szkolnego i obserwować ich postępy w trakcie nauki. Służą do tego karty diagnostyczne, karty obserwacyjne oraz indywidualizowane raporty. Te ostatnie pozwalają na porównanie wyników klasy i każdego ucznia z osiągnięciami uczniów z całej Polski. Są świetnym materiałem do pokazania rodzicom, jak sobie radzą ich dzieci.

Litery i cyfry demonstracyjne

Małe (format A6) karty z wzorami liter (duża i mała litera w wersjach drukowanej i pisanej) oraz cyfr.

Alfabet można wykorzystać np. przy wprowadzaniu i utrwalaniu liter lub podczas ćwiczeń w układaniu sylab. Zestaw cyfr przyda się zwłaszcza w trakcie przyswajania liczb.

Od 1 do 100. Liczydełko obrazkowe

Czego potrzebuje dziecko, żeby opanować system dziesiętkowy? Stu dwudziestu czterech biedronek. Obrazkowe liczydełko w postaci biedronek-liczmanów pomaga wyjaśnić budowę systemu dziesiętkowego oraz wytłumaczyć zależności pomiędzy jednościami i dziesiątkami.

Uczy świadomego operowania liczbami oraz ułatwia opanowanie umiejętności dodawania i odejmowania w zakresie 100 z przekroczeniem progu dziesiętkowego. Z liczydełkiem można pracować na tablicy. Do mocowania liczmanów służą dołączone do zestawu magnesy. Zestaw składa się z 24 pojedynczych i 10 dwustronnych liczmanów (w formie pasków, po 10 biedronek z każdej strony) oraz instrukcji.

Plansze edukacyjne

Zestaw wybranych plansz edukacyjnych utrwalających przydatne wiadomości z różnych dziedzin.

Zachętki i motywce

Kolorowe odznaki dla uczniów. Z wdziękiem, ale zupełnie na serio punktują osiągnięcia w różnych dziedzinach: w czytaniu, pisaniu, mówieniu, liczeniu, ochronie przyrody itp.

Memory ortograficzne

Rz czy ż? Ó czy u? Ch czy h? Kto więcej zapamięta, ten będzie lepszy z ortografii. Uniwersalne zasady gry memory wykorzystane do utrwalania pisowni trudnych wyrazów.

Memory symetrie

Gra typu memory, która uczy dzieci dostrzegać zjawisko symetrii. Zawiera karty z symetrycznymi rysunkami o różnym stopniu trudności. Zwycięża gracz, który zbierze najwięcej par.

Książki Wydawnictwa Adamada

Książki do czytania dzieciom i przez dzieci. Wiele z nich jest wyposażonych w aplikację *Adamada czyta dzieciom*. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej: www.adamada.pl.

OGÓLNY PLAN ZAJĘĆ

Temat zajęć	Podstawa programowa	Zapis do dziennika	Materiały podstawowe
wrzesień			
I NARESZCIE W TRZECIEJ KLASIE			
1. Rozpoczynamy nowy rok szkolny. Wielka litera w imionach, nazwiskach i nazwach miejscowości	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 4.1 III 1.1, 1.2, 1.10 IV 2.4 V 2.1, 2.3	Układanie i zapisywanie zdań na temat planów na nowy rok szkolny. Oglądanie nowych książek i prezentowanie własnych przyborów szkolnych. Ustalenie zasad dotyczących codziennego przygotowania się dzieci do szkoły – uzupełnianie tekstu rzeczownikami w odpowiedniej formie. Rozmowa na temat sposobów dzieci na poprawną pisownię. Przypomnienie podstawowych zasad pisowni wielką literą (w imionach i nazwiskach). Wykonanie „Bramy marzeń” – plastyczne przedstawienie planów na nowy rok za pomocą własnego pisma obrazkowego.	Podręcznik, cz. 1, s. 4–7 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 2–3, 72
2. W drodze do szkoły – zasady bezpieczeństwa. Samogłoski i spółgłoski, podział wyrazów na sylaby	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3, 4.1 III 1.1, 1.3, 1.10 IV 2.9	Uzgodnienie zasad, których powinny przestrzegać dzieci w drodze do szkoły na podstawie wiedzy i doświadczeń uczniów. Słuchanie i omówienie tekstu G. Kasdepeke „Praca domowa”. Podział wyrazów na sylaby, wyróżnianie samogłosek oraz przypomnienie zasad przenoszenia wyrazów do nowej linii. Przypomnienie oznaczeń sygnalizacji świetlnej, znaczenia wybranych znaków drogowych oraz zasad obowiązujących pieszych. Odgrywanie scenek pokazujących właściwe zachowanie podczas samodzielnej drogi do szkoły na podstawie wskazówek dla Oskara. Oglądanie roweru – omówienie budowy i elementów wyposażenia.	Podręcznik, cz. 1, s. 8–10 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 4–7, 73
3. Jakie są nasze wakacyjne wspomnienia? Różne formy dzienników z podróży. Wielka litera w nazwach geograficznych	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.8 IV 3.1, 3.2	Zorganizowanie wystawki wakacyjnych pamiątek – swobodne wypowiedzi związane z wakacjami. Pisanie nazw geograficznych jedno- lub kilkuwyrazowych. Czytanie notatek z wakacji i wyszukiwanie w nich nazw geograficznych. Wskazywanie regionów i miast na mapie Polski.	Podręcznik, cz. 1, s. 11–13 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 8–9, 74–75

II WŚRÓD KOLEŻANEK I KOLEGÓW				
wrzesień				
1. Kiedy słowa mogą ranić? Po co nam przystawia? Zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące. Przykłady rzeczowników	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 2.6, 2.7, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.5, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 6.3 III 1.1, 1.2, 1.3, 1.4	Omówienie na podstawie obrazków sytuacji, które mogą się zdarzyć w szkole lub w domu. Ocena postępowania bohaterów opowiadania M. Terlikowskiej „Ziółtko” i wiersza J. Brzechwy „Skarżypyta”. Wyjaśnianie znaczenia przysłów i powiedzeń. Klasyfikowanie rzeczowników. Rozróżnianie rodzajów zdań. Słowa, które mogą sprawić przykrość, analiza różnych wypowiedzi, szukanie wyrazów, które uważane są za grzeczne.	Podręcznik, cz. 1, s. 14–17 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 10–14 ✂ A	34
2. Każdy z nas jest ważny i każdy jest wartościowy. Opowiadanie według planu wydarzeń (w postaci zdań oznajmujących). Przykłady przymiotników	I 1.1, 1.2, 2.1, 2.3, 2.4, 2.5, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 4.1, 4.2, 4.5, 4.8, 5.1, 5.4, 5.5, 5.7, 6.3 III 1.2, 1.4 V 1.1a, b, c, 1.2, 2.1	Omówienie sposobów wychodzenia z trudnej sytuacji na podstawie zabawy „Polowanie na chochonia” oraz opowiadania D. Suwalskiej „Nowy”. Wskazanie narratora i bohaterów opowiadania. Układanie planu wydarzeń, opowiadanie wg planu. Określanie cech osób. Wyjaśnienie znaczenia przysłówia „Nie szata zdobi człowieka”. Tworzenie i pisanie męskiej i żeńskiej formy przymiotników. Przecinek przy wyliczaniu. Pisanie zakończeń zdań o wadach i zaletach. Przymiotniki i rzeczowniki – utrwalenie. Próba wyjaśnienia tytułu i idei wiersza E. Szelburg-Zarembiny „Mamy kochać”. Rysowanie węglem martwej natury.	Podręcznik, cz. 1, s. 18–21 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 15–19 ✂ A	38
3. Jak przyznać się do winy? Przykłady czasowników	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 4.1, 4.2, 5.2, 5.4 III 1.2, 1.3, 1.4	Przedstawienie różnych emocji za pomocą mimiki w zabawie „Przeciwieństwa”. Omówienie problemu przyznania się do winy na podstawie opowiadania ks. J. Twardowskiego „O karańce z wodą na stole”. Określanie cech osób. Tworzenie różnych form czasowników. Powtórzenie zasad obowiązujących w zgodnej klasie. Współpraca w drużynie.	Podręcznik, cz. 1, s. 22–25 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 20–21, 76–77 ✂ A, B	42
III JAK SIĘ UCZYĆ?				
wrzesień				
1. Jak gospodarować czasem? Zdania pojedyncze i złożone. Pisownia nie z czasownikami	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.4, 4.4, 4.8, 5.2, 5.3	Rozmowa na temat ulubionych zajęć oraz obowiązków wykonywanych przez uczniów. Głośne czytanie wiersza J. Brzechwy „Leń” i jego inscenizacja. Tworzenie zdań pojedynczych i złożonych. Pisownia nie z czasownikami.	Podręcznik, cz. 1, s. 26–29 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 22–25, 78 ⊙ J. Brzechwa „Leń”	44
2. Jak zorganizować swoją pracę? Ważne zasady przy odrabianiu lekcji	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 5.6, 6.3	Rozmowa na temat odrabiania pracy domowej na podstawie tekstu M. Przewoźniaka „Odrabianie lekcji – przygotowanie terenu walki”. Gromadzenie indywidualnych postanowień związanych z odrabianiem pracy domowej. Układanie zdań z rozsypanek wyrazowych. Wypełnianie ankiety „Jak odrabiam pracę domową?”.	Podręcznik, cz. 1, s. 30–32 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 26–27	48

3. Gdzie możemy szukać informacji? Porządek alfabetyczny. Skróty w tekstach informacyjnych	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.4, 4.6, 6.3	Rozmowa na temat podręcznych źródeł informacji, ich przeznaczenia i wykorzystania. Próba odpowiedzi na pytanie <i>Dlaczego człowiek zadaje pytania? przy wykorzystaniu wiersza W. Chotomskiej „Dlaczego?”</i> . Układanie wyrazów w kolejności alfabetycznej. Odczytywanie i stosowanie skrótów w tekstach informacyjnych.	Podręcznik, cz. 1, s. 33–35 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 28–31	50
	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.1, 3.2, 4.4, 4.6, 4.8, 5.2	Głośne czytanie wiersza J. Tuwima „Słoń Trąbalski” z zachowaniem odpowiedniej intonacji. Zdania wykrzyknikowe. Gromadzenie propozycji na lepsze zapamiętywanie. Pisownia wyrazów z <i>h</i> .	Podręcznik, cz. 1, s. 36–39 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 32–33, 79–81 ⊙ J. Tuwim „Słoń Trąbalski”	53
IV KIEDY ZBIERAMY PŁONY?				
wrzesień				
	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 5.4, 5.6 IV 1.1	Porównywanie pracy rolnika (młynarza, piekarza) dawniej i dziś na podstawie ilustracji. Czytanie wiersza M. Lorek „Chleba kawałek”. Objaśnianie i nazywanie czynności wykonywanych w celu uzyskania chleba – od ziarenka do bochenka. Uzupełnianie zdań odpowiednią formą wyrazu <i>chleb</i> , tworzenie wyrażen. Rozpoznawanie i nazywanie różnych rodzajów pieczywa. Zapisywanie zdań. Wyrazy z utratą dźwięczności. Pogadanka o terminach zbioru zbóż, warzyw i owoców.	Podręcznik, cz. 1, s. 40–41 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 34–38, 82–83	56
2. Baśniowa historia chleba. Opowiadanie baśni według planu wydarzeń (w postaci zdań pytających)	I 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.5, 4.9, 5.4	Wysłuchanie baśni E. Szelburg-Zarembiny „O trzech zgodnych braciach...”. Objaśnianie słownictwa, ustalanie prawdziwości zdań. Opowiadanie baśni na podstawie planu wydarzeń zapisanego w postaci zdań pytających. Wspólne redagowanie i zapisywanie opowiadania na podstawie planu wydarzeń.	Podręcznik, cz. 1, s. 42–48 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 39 ⊙ E. Szelburg-Zarembina „O trzech zgodnych braciach: Ziarnosieju, Mąkomielu i Chlebopiecku”	59
3. Co uprawiają rolnicy? Rośliny zbożowe, oleiste, okopowe. Wyrazy z -ó wymiennym na <i>o</i> , <i>a</i> , <i>e</i> i zakończeniem -ówka	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.5 IV 1.1, 2.6	Wskazywanie wyrazów należących do rodziny wyrazów, tworzenie wyrażen. Pisownia wyrazów z -ó wymiennym na <i>o</i> , <i>a</i> , <i>e</i> i z zakończeniem -ówka. Czytanie tekstów informacyjnych dotyczących roślin zbożowych, oleistych i okopowych oraz zapis ich nazw. Rozpoznawanie i nazywanie produktów zbożowych, oleistych i okopowych.	Podręcznik, cz. 1, s. 49–53 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 40–41, 84–86 ✂ A	61

4. Zebrane plony – co dalej? Urządzenia elektryczne. Wyrazy z zakończeniem -ów	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.5, 5.3, 5.4	Czytanie tekstu informacyjnego „Zebrane plony – co dalej?”. Poznanie sposobów przechowywania owoców i warzyw. Czytanie przepisu na ciasto marchewkowe. Przekształcanie form czasownika. Czytanie wiersza H. Tochockiej „Co można zrobić z ziemniaka?”. Gromadzenie nazw potraw przygotowywanych z ziemniaków. Rozpoznawanie i nazywanie urządzeń elektrycznych oraz przedmiotów kuchennych. Wyrazy z zakończeniem -ów.	Podręcznik, cz. 1, s. 54–57 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 42–47, 87 ✂ B	65
październik	V BADAMY LAS			
1. Co nam daje las? Jak wykorzystujemy dary lasu?	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.5, 4.8, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 3.1 VI 2.2	Czytanie wiersza T. Śliwiaka „Zapukajmy do lasu”; próba interpretacji i recytacji utworu. Przygotowanie wystawy „Dary lasu”. Rozmowa na temat różnego wykorzystania darów lasu (zioła lecznicze, produkty spożywcze, przedmioty użytkowe). Poznanie zawodów związanych z pracą w drewnie. Wykonanie zwierzków cudaków z wykorzystaniem różnych materiałów naturalnych (szyszek, nasion, gałązek).	Podręcznik, cz. 1, s. 58–59 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 48–51	70
2. Król i królowa polskich lasów. Przygotowanie do opisu	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 2.1, 3.1, 3.2	Czytanie i recytacja wierszy Z. Jerzyny „Dąb” i „Sosna”. Gromadzenie słownictwa do opisu drzewa. Układanie zdań opisujących drzewa.	Podręcznik, cz. 1, s. 60–61 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 52–53	72
3. Co się dzieje w lesie? Warstwy lasu. Wyrazy z rz wymiennym na r	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.4, 4.5, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7 V 2.1, 2.2, 2.8	Czytanie tekstu „Leśna szkoła” i sprawdzenie (podczas pogadanki oraz testem) stopnia rozumienia jego treści. Przypomnienie zasady pisowni rz wymiennych na r. Klasyfikowanie roślin, wyróżnienie warstw lasu. Malarska interpretacja wiersza A. Kamińskiego „Las wielki i mały”.	Podręcznik, cz. 1, s. 62–65 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 54–55, 88–89	73
4. Jacy są mieszkańcy lasu? Czym się żywią? Klasyfikacja zwierząt. Łącuchy pokarmowe	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6	Czytanie wiersza M. Czerkawskiej „Do strumyka” – analiza treści oraz interpretacja tekstu. Poznanie zwierząt żyjących w różnych warstwach lasu. Rozpoznawanie różnych rodzajów zwierząt leśnych – ssaków, ptaków, gadów, owadów. Klasyfikacja zwierząt ze względu na pożywienie: roślinożercy, mięsożercy, wszystkożercy. Uzupełnianie łańcuchów pokarmowych zwierząt.	Podręcznik, cz. 1, s. 66–69 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 56–59	75
5. Czy wszystkie węże są groźne? Jak unikać ukąszenia?	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.5, 4.8, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 2.1	Poznanie opowiadania B. Gawryluk „Żmije i kagańce”. Ustne opowiadanie treści czytanki według planu wydarzeń. Opis wyglądu zaskronica i żmii – uzupełnianie zdań na podstawie fragmentów tekstu i fotografii. Tworzenie klasowego albumu o zwierzętach.	Podręcznik, cz. 1, s. 70–71 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 60–61	78

6. Małe, ale ważne... Rola grzybów i rola mrówek. Etapy rozwoju mrówek. Wyrazy z rz po spółgłoskach	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 2.1	Czytanie tekstu informacyjnego na temat grzybów. Poznawanie zasad zbierania grzybów. Układanie zdań opisujących. Pisownia wyrazów z rz po spółgłoskach. Rozpoznawanie różnych rodzajów zwierząt leśnych – ssaków, ptaków, gadów, owadów. Czytanie opowiadania K. Kleniewskiej-Kowaliszyn „Mrówisko”. Rozmowa na temat rozwoju mrówek i życia w mrówisku.	Podręcznik, cz. 1, s. 72–75 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 62–65, 90–92 ✂ B	79
7. Czym zajmują się leśnicy? Układanie pytań do wywiadu	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 2.1, 3.1, 3.2	Czytanie wywiadu z leśnikiem. Ćwiczenie dramatowe – przygotowanie i przeprowadzenie konferencji prasowej na bazie indywidualnie uktadanych pytań do leśnika. Uzupełnianie mapy myśli: <i>Co szkodzi lasom – jak je chronić?</i>	Podręcznik, cz. 1, s. 76–77 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 66–67	82
8. Wędrówki po parkach narodowych. Jak chronimy przyrodę?	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 5.6, 6.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 2.1, 3.1, 3.2	Czytanie tekstu A. Wajraka „Tam, gdzie rosną rekordziści”. Przygotowanie plakatu o najwyższych i najgrubszych drzewach w Polsce. Czytanie tekstu informacyjnego na temat parków narodowych oraz innych form ochrony przyrody – sprawdzenie stopnia rozumienia jego treści. Czytanie i układanie reklam parków. Redagowanie kodeksu turysty. Wysłuchanie tekstu K. Kleniewskiej-Kowaliszyn „W poszukiwaniu rosiczki”.	Podręcznik, cz. 1, s. 78–79 Zeszyt ćwiczeń, cz. 1, s. 68–71	84
październik		VI JAK POETCI OPISUJĄ JESIEŃ?		
1. Szukamy jesieni w przyrodzie i w wierszach. Tworzenie mapy myśli. Wyrazy z ż wymiennym na g, z, ż, dz, s, h	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 2.4, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.4, 5.5 IV 1.1, 1.2 1.6 V 1.1a,b,c, 2.2, 3.1, 3.2	Praca z wierszem H. Żdżitowieckiej „Gdzie jesteś, jesień?” – tworzenie mapy myśli. Gromadzenie słownictwa do opisu liści. Redagowanie zdań opisujących liść. Wyrazy z ż wymiennym na g, z, ż, dz, s, h. Wyprawa do lasu lub parku mająca na celu obserwację zmian zachodzących jesienią w przyrodzie. Zbieranie naturalnych okazów przyrodniczych. Wykonanie jesiennego kolażu. Praca plastyczna „Mój spacer”.	Podręcznik, cz. 1, s. 80–82 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 2–4, 72	86
2. Jaką barwę mają wiersze? Nazywanie nastrojów. Sztuka recytacji. Jak zapisujemy kolory?	I 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 2.6, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 5.7 V 2.7 2.8 VIII 1.6, 1.7, 3.1	Zabawy muzyczno-plastyczne związane z jesiennymi barwami i nastrojami inspirowane fragmentem utworu A. Vivaldiego i jesiennymi wierszami. Gromadzenie słownictwa do jesiennego poezjowania – porównania i poetyckie skojarzenia, wersy wiersza. Ćwiczenia dykcji i pamięci werbalnej – nauka na pamięć wybranego wiersza. Pisownia nazw kolorów i ich odcieni.	Podręcznik, cz. 1, s. 83–84 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 5–7, 73	88
3. Jak powstają wiersze? Tworzenie rymów.	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.6, 2.8, 4.1, 5.7 III 2.7	Recytowanie wyliczanek jako wprowadzenie do odszukiwania i tworzenia rymów. Słuchanie opowiadania E. Pałasz „Poezja to...” – pogadanka na temat poezji i postaci Wisławy Szymborskiej. Redagowanie notatki na temat poetki. Wyszukiwanie i tworzenie rymów. Układanie własnej rymowanki.	Podręcznik, cz. 1, s. 85–87 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 8–9	91

4. Układamy wiersze o jesieni. Kiedy wiersz jest biały?	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 2.8, 3.5, 4.1, 4.3, 5.7, 6.3 III 1.10	Gromadzenie słownictwa kojarzącego się z jesienią. Słuchanie wiersza D. Wawitow „Jesień” jako inspiracja do rozmowy o tym, co jest niezbędne, aby powstał wiersz. Utrwalenie wiadomości dotyczących wiersza. Ćwiczenia w przekształcaniu i samodzielnym tworzeniu tekstów poetyckich. Zabawy słowno-graficzne w zespolach.	Podręcznik, cz. 1, s. 88–89 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 10–11	93
październik				
1. Zanim powstało państwo polskie – co mówi legenda? Opowiadanie legendy według planu wydarzeń (w postaci równoważników zdań). Wyrazy z ż.	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 4.4, 4.5, 5.6 III 1.4, 1.7, 2.1	Słuchanie i analiza legendy o Piaście i Popiele zapisanej przez W. Broniewskiego. Samodzielne opowiadanie legendy na podstawie planu zdarzeń. Przekształcanie zdań – zastępowanie niektórych słów wyrazami bliskoznacznymi. Wyrazy z ż.	Podręcznik, cz. 1, s. 90–95 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 12–13, 74–76 ✂ A ⊙ W. Broniewski „Popiel i Piast”	95
2. Kiedy zaczyna się historia Polski? Struktura opisu. Opisywanie przedmiotów	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 3.6, 4.1, 4.2, 4.5, 5.6, 5.7 III 1.7, 2.4	Czytanie tekstu na temat pierwszych władców Polski. Odczytywanie informacji z osi czasu. Tworzenie opisu przedmiotu na podstawie wzoru i planu. Gromadzenie przymiotników.	Podręcznik, cz. 1, s. 96–99 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 14–15	97
3. Poznań – miasto pamiętające czasy królów. Tworzenie rzeczowników od czasowników	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.5, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6, 4.1, 4.2, 4.5, 5.4, 5.7 III 1.7, 2.1 V 3.2	Gromadzenie wiadomości na temat najstarszych miast polskich na podstawie tekstu informacyjnego i legendy „Poznańskie koziołki”. Opowiadanie legendy na podstawie planu wydarzeń. Wyjaśnianie związków frazeologicznych i zamiana czasowników na rzeczowniki. Rysowanie ilustracji do legendy.	Podręcznik, cz. 1, s. 100–103 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 16–19	99
4. Polska na obrazach Jana Matejki. Wielka litera w pisowni tytułów obrazów	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.5, 3.1, 3.2, 3.6, 4.1, 4.2, 4.3 III 2.7 V 3.2	Poznanie postaci Jana Matejki i jego dzieł na podstawie tekstu informacyjnego i reprodukcji obrazów. Tworzenie notatki na temat artysty. Wielka litera w pisowni tytułów obrazów oraz w imionach i nazwiskach.	Podręcznik, cz. 1, s. 104–105 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 20–21 ✂ A	102
listopad				
1. Jak podzielono kiedyś Polskę? Stawni Polacy z czasów rozbiorów	I 1.1, 1.5, 2.2, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3 III 1.1, 1.4	Czytanie tekstów na temat rozbiorów Polski i sytuacji ludzi żyjących w tym czasie. Rozmowa na temat roli wielkich Polaków dla odzyskania niepodległości. Analiza osi czasu. Uzupełnianie zdań na podstawie tekstu.	Podręcznik, cz. 1, s. 106–107 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 22–23	104

2. Co ukrył Adam Mickiewicz w swoich wierszach? Jak zmienia się nasz język?	I 1.1, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.3, 4.1 III 1.1, 1.4, 2.7	Czytanie i analiza bajki A. Mickiewicza „Lis i kozieł”. Rozmowa na temat roli poety w czasach zaborów. Wyjaśnianie zwrotów frazeologicznych i archaizmów. Zamiana zdań złożonych na pojedyncze. Tworzenie i zapisywanie notatki do zeszytu.	Podręcznik, cz. 1, s. 108–109 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 24–25 ✂ A, B ⊙ A. Mickiewicz „Lis i kozieł”	➡ 105
3. Jak Maria Skłodowska-Curie została noblistką? Nazwy dziedzin wiedzy. Wyrazy z końcówką -ii	I 1.1, 1.5, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.4, 4.3, 4.8, 5.2, 5.4 III 1.4, 2.7	Poznanie ważnych informacji o życiu Marii Skłodowskiej-Curie na podstawie tekstu „Urodziłam się w burzliwych czasach”. Zapisanie wybranych faktów w formie notatki. Tworzenie pytań do tekstów z różnych dziedzin wiedzy. Forma męska i żeńska rzeczowników. Wyrazy z końcówką -ii.	Podręcznik, cz. 1, s. 110–112 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 26–29, 77 ✂ A	➡ 107
4. Jak Polska odzyskała niepodległość? Pisownia przymiotników utworzonych od nazw państw, miast, kontynentów	I 1.1, 1.5, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.4, 4.3, 4.8, 5.4 III 2.7	Poznanie sylwetki Józefa Piłsudskiego, twórcy Legionów Polskich oraz wydarzeń, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości. Czytanie tekstów informacyjnych oraz opowiadania pt. „Mały Ziuk”. Tworzenie i zapisywanie przymiotników pochodzących od nazw geograficznych, zwrócenie uwagi na wielką i małą literę w pisowni.	Podręcznik, cz. 1, s. 113–115 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 30–31, 78 ✂ A	➡ 109
5. Kiedy świat traci barwy... Wielka litera w nazwach narodowości	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.4, 4.8, 5.5 III 1.1	Rozmowa na temat wojny i pokoju na podstawie odczuć dzieci oraz tekstu piosenki „Dnia pierwszego września” i opowiadania „Zakłęcie na «w»”. Gromadzenie przymiotników przeciwstawnych, określających czas wojny i czas pokoju. Pisownia nazw państw i nazw narodowości.	Podręcznik, cz. 1, s. 116–117 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 32–33, 79	➡ 111
listopad		IX JAKA JEST WSPÓŁCZESNA POLSKA?		
1. Krajobrazy Polski. Elementy krajobrazu	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 6.2, 6.3 III 1.1 IV 1.2, 1.4, 1.6, 3.1, 3.2, 3.3	Rozpoznawanie krajobrazów na podstawie wycieczki oraz analizy zdjęć. Czytanie legendy mapy – ukształtowanie terenu. Czytanie opisów różnych krajobrazów Polski, nazywanie elementów krajobrazu. Redagowanie i zapisywanie zdań o wybranym krajobrazie.	Podręcznik, cz. 1, s. 118–121 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 34–35	➡ 113
2. Kto rządzi naszym krajem? Pisownia nazw ulic, instytucji i regionów	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.4, 4.5, 4.8, 5.1, 5.4, 5.6, 6.1, 6.2, 6.3 III 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 2.4 IV 3.1, 3.2, 3.3, 3.4	Pisownia nazwisk, nazw ulic, instytucji i regionów – wielka i mała litera. Uzupełnianie legendy mapy Polski – nazwy województw. Czytanie tekstów informacyjnych o sejmie, senacie oraz władzach państwa.	Podręcznik, cz. 1, s. 122–124 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 36–37, 80–81	➡ 115

3. Zwyczaże w różnych regionach Polski. Nazwy regionów Polski. Nazwy polskich tańców narodowych	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.6, 4.8, 5.6, 6.1, 6.2 III 1.1, 1.6, 1.7, 1.9, 2.1, 2.2, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3	Czytanie tekstów informacyjnych o kulturze ludowej i regionach, zwyczajach i wytworach kultury ludowej. Nazwy regionów Polski i nazwy polskich tańców narodowych – wielka i mała litera w pisowni. Lokalizowanie regionów na mapie Polski. Oglądanie strojów regionalnych. Utrwalenie umiejętności pisania wyrazów z rodziny wyrazu <i>haft</i> .	Podręcznik, cz. 1, s. 125–130 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 38–40, 82 🎧 nagranie krakowiaka z płyty CD dla klasy 2	117
4. Jaki jest nasz region? Tworzenie mapy myśli związanych z regionem	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 4.1, 4.4, 4.8, 5.6, 6.1, 6.2 III 1.1, 1.7, 2.5, 2.6 IV 3.1, 3.2 V 1.1a, 3.1	Czytanie z podziałem na role opowiadania „Nasza mała ojczyzna”, analiza zdjęć przedstawiających ważne obiekty i symbole Kaszub. Tworzenie mapy myśli związanej z regionem, pisownia nazw geograficznych. Plakat o naszym regionie.	Podręcznik, cz. 1, s. 131–133 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 41	119
5. Kto rozstawia Polskę w świecie? Alfabetyczna kolejność nazwisk	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.8, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.5, 4.6, 4.8, 5.1, 5.5, 5.6, 5.7, 6.1, 6.2 III 1.1, 2.6, 2.7	Oglądanie zdjęć, albumów, i innych publikacji przedstawiających sylwetki wielkich Polaków i ich dzieła. Utrwalenie znajomości nazwisk sławnych Polaków i ich dokonań. Próba odpowiedzi na pytanie: <i>Kogo można nazwać wielkim człowiekiem?</i> – analiza wiersza E. Szelburg-Zarembiny „Przed pomnikiem wielkiego człowieka”. Uzupelnianie zdań, pisownia imion i nazwisk, kolejność alfabetyczna nazwisk. Rodzina wyrazu <i>ojczyzna</i> . Wykonanie gazetki ściennej.	Podręcznik, cz. 1, s. 134–135 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 42–45	121
6. Mistrzowie i zdobywcy. Wyrazy z zakończeniem <i>-mistrz</i>	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 3.7, 4.1, 4.4, 4.6, 4.8, 4.9, 5.6, 6.2 III 1.1, 1.4, 2.2, 2.7	Czytanie tekstu o wyprawie M. Kamińskiego i J. Meli. Poznanie nazwisk polskich mistrzów olimpijskich, ustalenie ich kolejności alfabetycznej. Wielka litera w pisowni imion i nazwisk. Utrwalenie wiadomości o sławnych Polakach. Przedstawienie scenek dramatycznych <i>Jak prosić o pomoc</i> . Wyrazy z zakończeniem <i>-mistrz</i> .	Podręcznik, cz. 1, s. 136–137 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 46–47, 83	123
X WKRÓTCE ŚWIĘTA				
1. Na kogo i na co czekamy? Świąteczne zwyczajne w różnych regionach Polski	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.2, 4.3, 5.6, 6.2 VI 1.1, 2.1	Nazywanie i porównywanie zwyczajów związanych ze świętami – rozwiązywanie krzyżówek. Czytanie tekstu „Kto przynosi świąteczne podarunki?”. Redagowanie instrukcji do wykonania świątecznego wianuszka.	Podręcznik, cz. 1, s. 138–139 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 48–49	125
2. Czego życzymy w świąteczny czas? Redagowanie życzeń. Wyrazy z <i>ch</i>	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4, 5.6, 6.2 V 2.3, 2.7	Czytanie i redagowanie życzeń świątecznych. Pisownia wyrazów z <i>ch</i> wymiennym na <i>sz</i> . Wykonanie ozdobnych kartek świątecznych.	Podręcznik, cz. 1, s. 140–141 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 50–51, 84–85	126

3. Przygotowania do świąt. Wyrazy z <i>ę, en, q, om</i>	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 4.2, 4.3, 5.6, 6.2 III 1.1, 2.5 VI 1.1, 2.1, 2.2a	Czytanie tekstu E. Pałasz „Grudniowy dziennik”. Relacjonowanie przygotowań świątecznych – praca grupowa. Słuchanie rozdziału książki A. Lindgren „Dzieci z Bullerbyn” pt. „Jak obchodzimy w Bullerbyn Gwiazdkę”. Ustalenie kolejności wydarzeń w opowiadaniu. Wyrazy z <i>ę, en, q, om</i> . Instrukcja wykonania choinki.	Podręcznik, cz. 1, s. 142–145 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 52–53, 86–87	128
4. Jak świętują Europejczycy? Wyszukiwanie informacji w tabeli	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.2, 4.3, 5.6, 6.2 III 1.1, 2.5 VI 1.1, 2.1, 2.2a	Wyszukiwanie w tabeli informacji dotyczących zwyczajów świątecznych w różnych europejskich krajach. Zaznaczanie państw na mapie Europy. Uzupełnianie i redagowanie zdań. Praca plastyczna związana ze świętami.	Podręcznik, cz. 1, s. 146–147 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 54–56	130
5. Jak wygląda świąteczne drzewko? Formułowanie zdań rozwiniętych. Opis choinki	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 4.2, 4.3, 5.6, 6.2 III 1.1, 2.5 VI 1.1, 2.1, 2.2a	Dekorowanie choinki. Czytanie i analiza treści fragmentu książki M. Musierowicz „Noelka”. Rozwijanie zdań. Redagowanie opisu choinki. Wykonanie choinki w technice origami.	Podręcznik, cz. 1, s. 148–153 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 57	132
6. Czekamy na Gwiazdkę. Pisownia <i>ę, q</i> w zakończeniach czasowników	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 4.2, 4.3, 5.6, 6.2 V 2.2, 2.7 VIII 2.1, 2.2, 2.4	Rozmowa z uczniami na temat dawania prezentów. Analiza oraz interpretacja tekstu Z. Beszczyńskiej „Tami!”. Wykonanie obrazka ze słów. Rodzina wyrazu <i>kołęda</i> – znajdowanie wspólnej części w wyrazach. Pisownia <i>ę, q</i> w zakończeniach czasowników. Praca plastyczna „Mój anioł”. Wspólne śpiewanie kołęd i piosenek świątecznych.	Podręcznik, cz. 1, s. 154–155 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 58–59, 88	134
XI NA ŚNIEGU I MROZIE				
1. Nowy rok – jak upływa czas? Zapisywanie i czytanie dat	I 1.2, 1.3, 2.1, 2.4, 3.5, 4.1, 4.5, 4.7 III 1.10 IV 1.4, 1.6	Powtórzenie i utrwalenie cech pór roku na podstawie plakatów, materiałów źródłowych, ilustracji i wiersza Heleny Bechlerowej „Piękna podróż”. Twórcze przekształcanie wiersza „Rok” – nazwy i cechy miesięcy. Posługiwanie się kalendarzem i odczytywanie dat. Redagowanie noworocznych postanowień.	Podręcznik, cz. 1, s. 156–158 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 60–63 ✂ B	135
2. Co można odczytać z kalendarza? Od czego pochodzą polskie nazwy miesięcy?	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 3.2, 4.1, 4.3 III 1.10, 2.5	Gromadzenie informacji na temat kalendarzy. Ćwiczenia w posługiwaniu się kalendarzem – utrwalanie nazw miesięcy i dni tygodnia. Czytanie tekstu informacyjnego na temat historii kalendarza oraz pochodzenia nazw miesięcy. Zabawa muzyczno-ruchowa „W poniedziałek rano”. Redagowanie zdań na temat niedzielnych planów.	Podręcznik, cz. 1, s. 159–161 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 64–65	137
3. Urządzamy bal karnawałowy. Przygotowanie inscenizacji. Redagowanie notatki	I 1.2, 2.6, 4.1, 4.2, 4.3, 5.4 III 1.9, 2.5	Gromadzenie wiadomości na temat zwyczajów karnawałowych na podstawie rekwizytów i doświadczeń dzieci. Przygotowanie inscenizacji na szkolną zabawę karnawałową. Planowanie zabaw i gier, czasowniki w czasie przyszłym. Redagowanie zaproszeń na szkolny bal – przypomnienie elementów zaproszenia. Samodzielne pisanie notatki do szkolnej gazetki z wykorzystaniem planu w formie pytań.	Podręcznik, cz. 1, s. 162–165 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 66–67	139

4. Zimno, zimniej, najzimniej – gdzie tak jest? Elementy pogody	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5 IV 1.6, 2.8, 2.11, 3.6	Gromadzenie informacji na temat zimowej pogody na podstawie komunikatów meteorologicznych, tekstu A. Sójki „Mapa pogody”, tekstu informacyjnego i doświadczeń dzieci. Recytacja wiersza Kazimierza J. Węgrzyna „Nadejdzie pora śnieżnych czarów” z akompaniamentem. Odczytywanie i zapisywanie krótkich komunikatów pogodowych. Redagowanie zdań na temat ulubionej pogody zimowej.	Podręcznik, cz. 1, s. 166–169 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 68–69	➡ 141
5. Kogo szczypie mróz? Zimowe zwierzęta. Wyrazy z ó niewymiennym	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 6.1 III 1.10 IV 1.5, 2.11 VI 1.1, 2.2 a, b	Utrwalanie wiadomości na temat zimy na podstawie tekstu A. Wajraka „Zima – raj dla tropicieli”, ciekawostek i doświadczeń dzieci. Sposoby pomocy zwierzętom w zimie – praca zespołowa. Pisownia wyrazów z ó niewymiennym. Wykonanie karmnika dla ptaków wg wybranej instrukcji.	Podręcznik, cz. 1, s. 170–173 Zeszyt ćwiczeń, cz. 2, s. 70–71, 89–92	➡ 143
styczeń				
1. Z wizytą na zamku. Charakterystyczne elementy zamków	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.9, 5.4, 5.5 IV 3.1 VI 1.1, 1.4, 2.2 a, b	Gromadzenie wiadomości na temat zamków rycerskich na podstawie fotografii, tekstu informacyjnego i wirtualnej wycieczki po zamku. Tworzenie wyrażeń złożonych z rzeczowników i przymiotników. Indywidualne redagowanie zdań na temat wycieczki do zamku. Zespołowe budowanie zamku z materiałów papierowych.	Podręcznik, cz. 2, s. 4–5 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 2–4	➡ 146
2. Rycerskie obyczaje – turniejowe potyczki. Wyrazy wieloznaczne	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3, 5.5, 6.2 III 1.4, 1.10, 2.5	Poznanie zwyczajów rycerskich na podstawie tekstu „Na turnieju rycerskim” i materiałów źródłowych. Zespołowe układanie programu Szkoły dla Rycerzy. Poznanie wyrażeń związanych ze zwyczajami rycerskimi i ich znaczenia we współczesnym języku. Czytanie i układanie zdań w wyrazami wieloznacznymi.	Podręcznik, cz. 2, s. 6–9 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 5–7 ✂ A	➡ 148
3. Czy damy i rycerze są wśród nas? Cechy dobrego rycerza. Wyrazy o przeciwnym znaczeniu. Pisownia przymiotników i rzeczowników z nie	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.4, 4.8, 5.4, 5.5, 6.2 III 1.4, 1.10	Gromadzenie informacji na temat cech rycerzy na podstawie opowiadania, tekstu źródłowego i doświadczeń dzieci. Grupowe opowiadanie tekstu A. Sójki „Rycerska przyjaźń” na podstawie planu wydarzeń. Inscenizowanie pasowania na rycerza. Ustalanie cech rycerza poprzez dobieranie odpowiednich przymiotników – wyrazy o przeciwnym znaczeniu i pisownia przymiotników i rzeczowników z przeczeniem nie. Redagowanie zdań na temat cech rycerza.	Podręcznik, cz. 2, s. 10–13 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 8–9, 72–73 ✂ A	➡ 150
luty				
1. Kogo i co możemy spotkać w baśniach? Bohaterowie znanych baśni. Pisownia tytułów baśni, książek, spektakli	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 3.7, 4.1, 4.6, 4.8, 6.2 V 2.1, 2.3	Oglądanie książek z baśniami, utrwalanie znajomości tytułów i autorów baśni. Wskazywanie na ilustracji bohaterów wybranych baśni. Układanie tytułów baśni z rozsypanek wyrazowych. Pisownia tytułów książek, baśni i spektakli. Układanie nazwisk autorów książek w kolejności alfabetycznej. Projektowanie okładek do książki.	Podręcznik, cz. 2, s. 14–15 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 10–11, 74	➡ 152

2. Jacy są bohaterowie baśni? Jak uniknąć powtórzeń, gdy o czymś opowiadamy?	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 5.5	Wysłuchanie baśni Or-Ota (Artura Oppmana) „Stoliczku, nakryj się” oraz ciche czytanie baśni. Eliminowanie pytań, na które nie można znaleźć odpowiedzi w tekście. Ustalenie nazw osób – bohaterów baśni oraz ich cech. Poszukiwanie wyrazów o podobnym znaczeniu; zastępowanie rzeczowników zaimkami (bez wprowadzania tego pojęcia).	Podręcznik, cz. 2, s. 16–19 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 12–13 ✂ A ⊙ Or-Ot (A. Oppman) „Stoliczku, nakryj się”	154
3. Jak pokonać smoka? – baśń o Waligórze i Wyrwidąbnie. Opowiadanie baśni na podstawie historyjki obrazkowej	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.8, 5.5	Wysłuchanie fragmentów baśni K.W. Wójcickiego „Waligóra i Wyrwidąb” i oglądanie serii obrazów ilustrujących baśń. Czytanie fragmentów baśni, analiza treści, bogactwo słownictwa. Opowiadanie baśni na podstawie ilustracji. Objawianie trudnego słownictwa – dobieranie synonimów. Dopasowywanie imion bohaterów baśni do jej fragmentów. Interpretowanie baśniowych imion, wymyślanie i zapisywanie nowych.	Podręcznik, cz. 2, s. 20–23 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 14–15 ⊙ K.W. Wójcicki „Waligóra i Wyrwidąb”	156
4. Jaka nauka płynie z baśni? Cechy baśni	I 1.3, 3.1, 3.2, 3.7, 4.1	Gromadzenie cech baśni, uzupełnianie tabeli. Rozmowa na temat bohaterów poznanych baśni, analiza losów postaci. Zabawy pobudzające ekspresję ruchową.	Podręcznik, cz. 2, s. 24 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 16–17	157
5. Jak przygotować inscenizację baśni? Ćwiczenia teatralne. Wyrazy z zakończeniem <i>-ulec</i> , <i>-un</i> , <i>-unek</i> i czasowniki z zakończeniem <i>-uje</i>	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.6, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 5.5	Rozmowa na temat teatru. Rozwiązywanie krzyżówki. Czytanie tekstu inscenizacji E. Pałasz „Kopciuszek”. Podział ról, przydział scen aktorom. Głośne czytanie poszczególnych ról przez wybrane osoby. Zabawy pantomimiczne, prawki dramatowe. Zabawy z rekwizytem. Pisownia wyrazów z zakończeniem <i>-ulec</i> , <i>-un</i> , <i>-unek</i> i czasowniki z zakończeniem <i>-uje</i> .	Podręcznik, cz. 2, s. 25–31 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 18–19, 75–77 ✂ A	159
luty				
1. Potrzeba matką wynalazków. Redagowanie opowiadania	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 4.9, 5.2, 5.6, 5.7, 6.2, 6.3 III 2.6 V 3.1 VIII 4.6	Rozmowa o wynalazkach i ich znaczeniu z wykorzystaniem różnych źródeł wiedzy. Czytanie tekstu informacyjnego o wynalazkach Polaków. Analiza osi czasu przedstawiającej kolejność pojawiania się wynalazków – uzupełnianie zdań. Praca z tekstem W. Kapninskiego „Gadula”, analizowanie różnych zastosowań koła. Redagowanie opowiadania wg planu. Analizowanie projektu sztuki użytkowej. Poznanie różnych instrumentów muzycznych w perspektywie historycznej.	Podręcznik, cz. 2, s. 32–38 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 20–21 ⊙ W. Kapninski „Gadula”	162

2. Jak zmieniają się przedmioty wokół nas? Czasowniki w czasie przeszłym. Teraźniejszym i przyszłym. Przygotowanie do pisania na jednej linii	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.4, 4.5, 5.4, 5.6, 6.3 III 2.6	Poznanie historii środków transportu na podstawie tekstu T. Małkowskiego „Od własnych nóg do pojazdów przyszłości”. Omówienie historii wybranych wynalazków. Nauka pisanie na jednej linii. Ćwiczenia dotyczące czasowników w różnych formach.	Podręcznik, cz. 2, s. 39–41 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 22–25	➡ 165
3. I ja mogę być wynalazcą... Cechy wynalazcy. Wyrazy o podobnym znaczeniu	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.8, 5.4, 5.5, 5.6, 6.1 III 2.6	Ćwiczenia rozwijające kreatywność. Praca z fragmentem książki R. Dahla „Charlie i fabryka czekolady”. Utrwalanie wiedzy na temat czasowników. Bogactwo słownictwa – synonimy.	Podręcznik, cz. 2, s. 42–45 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 26–27, 78–81 ⊙ R. Dahl „Hala wynalazków” z „Charlie i fabryka czekolady”	➡ 167
luty		XV TAJEMNICE KOSMOSU		
1. Co zobaczył Mikołaj Kopernik? Życie i dokonania sławnego astronoma	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 4.1, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8 III 2.6, 2.7	Gromadzenie słownictwa dotyczącego kosmosu. Poznanie życiorysu Mikołaja Kopernika. Oglądanie reprodukcji obrazu J. Matejki „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”. Czytanie i analiza tekstu B. Kusztelskiego „Nazywam się... Mikołaj Kopernik”. Sprawdzenie stopnia rozumienia tekstu. Zapoznanie z nazwami wybranych przyrządów astronomicznych. Omówienie dziełin nauki, którymi zajmował się Mikołaj Kopernik. Ćwiczenie dramowe – wywiad z Mikołajem Kopernikiem	Podręcznik, cz. 2, s. 46–50 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 28–29	➡ 169
2. Co można zobaczyć na niebie? Różne oblicza księżyca. Pisownia nazw obiektów astronomicznych	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 4.1, 4.4, 4.5, 4.8	Czytanie i analiza opowiadania P. Mazura „Spacer pod gwiazdami”. Poznanie nazw wybranych gwiazdozbiorów oraz nazywanie faz Księżyca. Wykonanie plakatów informacyjnych na temat podróży kosmicznych. Przeprowadzenie doświadczenia demonstrującego zjawisko odrzutu. Zapisywanie wyrazów w kolejności alfabetycznej.	Podręcznik, cz. 2, s. 51–53 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 30–31	➡ 171
3. Wsiadamy do rakiety. Twórcze zabawy językowe	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8 V 2.3, 2.6	Praca z tekstem T. Małkowskiego „Z babcią na Księżyc” – poznanie bohaterów serii komiksów J.H. Chmielewskiego „Tytus, Romek i A'Tomek”. Czytanie i analiza fragmentu III księgi komiksu. Twórcze zabawy słowne – tworzenie neologizmów. Przeprowadzenie doświadczenia przedstawiającego zjawisko odrzutu. Wykonanie kolażu „Rakieta” – praca w grupach.	Podręcznik, cz. 2, s. 54–57 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 32–33	➡ 173

XVI NA KOLOROWYM EKRANIE				
marzec				
1. Chodźmy do kina! Jaki może być film?	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.8 III 2.6 V 2.1	Swobodne wypowiedzi na temat kina i ulubionych filmów. Aktywizowanie słownictwa związanego z kinem – układanie zagadek. Poznanie wybranych faktów z historii kina i filmu. Układanie wypowiedzi na temat obejrzanego filmu z wykorzystaniem zgromadzonego słownictwa. Zasady kulturalnego zachowania się w kinie. Wykonanie filmu animowanego według instrukcji.	Podręcznik, cz. 2, s. 58–59 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 34–36 ✂ A, B	174
2. Jaki program w telewizji jest najlepszy? Wybieramy programy telewizyjne	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 5.4 III 2.6	Gromadzenie informacji na temat: <i>Jaki program w telewizji jest najlepszy?</i> – na podstawie doświadczeń dzieci, czytanki i wiersza S. Grochowiaka. Wymyślanie niezwykłego przeznaczenia dla zwykłej rzeczy. Wybór programu telewizyjnego. Poznanie wybranych faktów z historii telewizji. Propozycje zabaw i czynności mogących zastąpić oglądanie telewizji. Użycie rzeczownika <i>telewizja</i> w różnych formach.	Podręcznik, cz. 2, s. 60–62 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 37 ✂ B	177
3. Co reklamuje reklama? Krytyczny odbiór reklamy	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 5.5 III 1.8	Gromadzenie informacji na temat funkcji reklamy. Uświadomienie negatywnych skutków ulegania reklamie na podstawie tekstu „Reklama” i doświadczeń dzieci. Oglądanie różnych plakatów związanych z reklamą. Zaprojektowanie według instrukcji plakatu na spotkanie z aktorem. Analiza treści reklamy społecznej <i>Czy naprawdę jesteś inny?</i> . Rodziny wyrazów.	Podręcznik, cz. 2, s. 63–65 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 38–39, 82–83 ✂ B	178
XVII CO SŁYCHAĆ W RADIU?				
marzec				
1. Jak radio rozwija wyobraźnię? Wyrazy dźwiękonaśladowcze	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 2.8, 3.1, 3.2, 4.1, 5.4, 6.2	Praca z tekstem E. Pałasz „Maja słucha radia”. Rozmowa o tym, w jaki sposób radio rozwija wyobraźnię. Wyjaśnianie znaczenia słowa <i>słuchowisko</i> . Naśladowanie odgłosów przy wykorzystaniu różnych przedmiotów. Rozpoznawanie wyrazów dźwiękonaśladowczych. Tworzenie rzeczowników od czasowników.	Podręcznik, cz. 2, s. 66–71 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 40–41 ⊙ E. Szelburg-Zarembina „Kot w butach”	180
2. Audycja z ptasiego radia. Ćwiczenia dykcyjne. Znaki interpunkcyjne	I 1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 2.6, 2.8, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.5, 5.7, 6.2	Przypomnienie tytułów wierszy autorstwa J. Tuwima. Czytanie wiersza „Ptasie radio”. Ćwiczenia dykcyjne – językowe łańcuchy. Rozpoznawanie, nazywanie i stosowanie znaków interpunkcyjnych w tekstach. Uzupełnianie zdań znakami interpunkcyjnymi. Układanie i zapisywanie zdań, w których występuje przecinek przed: <i>że, ponieważ, który, bo</i> .	Podręcznik, cz. 2, s. 72–75 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 42–45 ✂ B ⊙ J. Tuwim „Ptasie radio”	183
3. Jak zostać dziennikarzem radiowym? Układanie pytań. Odczytywanie liczb w tekstach informacyjnych	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.5, 4.7, 5.2, 5.6, 6.2	Poznanie zawodu dziennikarza radiowego – odczytanie wywiadu z Barbarą Gawryluk. Układanie i zapisywanie pytań. Odczytywanie liczb w tekstach informacyjnych.	Podręcznik, cz. 2, s. 76–77 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 46–47, 84 ✂ C	185

XVIII JAK KOMPUTERY ZMIENIAJĄ ŚWIAT?				
marzec				
1. Komu jest potrzebny komputer? Wyszukiwanie informacji w internecie	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.5, 5.2, 5.3 IV 2.12, 2.13, 2.14, 2.15	Nazywanie części zestawu komputerowego. Poznanie historii komputera i jego zastosowań. Analiza opowiadania E. Pałasz „W której klasie jest Róża?”. Wyszukiwanie informacji w internecie. Uzupełnianie dialogu.	Podręcznik, cz. 2, s. 78–79 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 48–51	188
2. Komputerowy <i>savoir-vivre</i> . Poprawność językowa w komunikacji elektronicznej	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.5, 4.7, 5.2, 5.3 IV 2.12, 2.13, 2.14, 2.15	Wyszukiwanie w słownikach znaczenia pojęcia <i>savoir-vivre</i> . Zasady kulturalnego zachowania na co dzień – scenki dramatowe. Czytanie i analiza fragmentu tekstu G. Kasdepke „E-mail”. Zwroty grzecznościowe w listach tradycyjnych i elektronicznych – redagowanie e-maila. Formułowanie zasad netykiety. Ćwiczenia ortograficzne – pisownia wyrazów z <i>q</i> i <i>ę</i> .	Podręcznik, cz. 2, s. 80–81 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 52–55, 85–87	189
3. Jak nie dać się zdominować komputerom? Gospodarowanie czasem wolnym	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.5, 4.7, 5.2, 5.3 IV 2.12, 2.13, 2.14, 2.15	Czytanie i analiza fragmentu opowiadania ks. J. Stańczuka „Z punktu widzenia komputera”. Ustne opowiadanie treści z punktu widzenia wybranych postaci. Odczytywanie informacji z diagramu. Tworzenie własnego diagramu, planowanie czasu wolnego.	Podręcznik, cz. 2, s. 82–83 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 56–58 ✂ C	192
4. Dzieci w sieci. Jak bezpiecznie korzystać z internetu?	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.5, 4.7, 5.2, 5.3, 5.4, 5.6 IV 2.12, 2.13, 2.14, 2.15	Zapoznanie ze stroną internetową dla dzieci <i>Sieciaki</i> . Czytanie i analiza opowiadania D. Suwalskiej „Rewolucja informatyczna”. Redagowanie zdań opisujących zasady zachowania w sieci – pisownia <i>nie</i> z czasownikami. Zabawa „Plotka”. Projektowanie znaków symbolizujących zasady bezpieczeństwa w sieci.	Podręcznik, cz. 2, s. 84–85 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 59	194
marzec				
XIX CZŁOWIEK WOBEC SIŁ NATURY				
1. Jaką moc mają żywioły? Korzyści i zagrożenia związane z żywiołami	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 5.4, 5.5, 6.2 IV 2.5, 2.11	Gromadzenie informacji na temat wykorzystania sił natury i zagrożeń z nimi związanych na podstawie ilustracji, materiałów źródłowych, własnych doświadczeń dzieci oraz „Bajki o żywiołach”. Poszukiwanie pomysłów na dokończenie zdań typu: <i>Gdyby nie było ognia, to...</i> Wzbogacanie słownictwa związanego z żywiołami – dobieranie odpowiednich czasowników i przymiotników, nazwy zagrożeń. Redagowanie pisemnej wypowiedzi na temat wybranego żywiołu.	Podręcznik, cz. 2, s. 86–89 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 60–63	196
2. Kiedy woda bywa groźna? Komponowanie opowiadania	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.5, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 5.4 IV 1.6, 2.5, 2.11, 3.2	Przypomnienie wiadomości na temat wody i jej stanów skupienia – wykonanie doświadczenia. Niebezpieczeństwa związane z wodą na podstawie tekstu „Zimna woda” – przestrzeganie najważniejszych zasad ratownika, ustalanie najbezpieczniejszego zachowania bohatera opowiadania. Zbiorniki wodne oraz dopływy Wisły i Odry. Ćwiczenia z wykorzystaniem rzeczowników w różnych formach.	Podręcznik, cz. 2, s. 90–91 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 64–67 ✂ C	198

3. Niebezpieczne powietrze i ogień. Numery telefonów ratunkowych	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 5.4, 6.1 IV 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.11	Zbieranie doświadczeń związanych z powietrzem i ogniem. Praca z tekstem A. Wajraka „Wypalanie traw”. Poznanie podstawowego sprzętu straży pożarnej. Przypomnienie numerów alarmowych. Czasowniki z przeczeniem <i>nie</i> .	Podręcznik, cz. 2, s. 92–93 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 68–69 ✂ C	200
	I 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 4.1, 4.3, 4.4, 5.7, 6.2, 6.3 IV 1.7, 1.8, 2.1, 2.11, 3.1 V 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 2.7	Rozwijanie świadomości ekologicznej poprzez dyskusję, analizę projektów i materiałów źródłowych oraz przygotowanie obchodów Dnia Ziemi w szkole. Rozwiązywanie quizu. Redagowanie zawiadomienia. Wykonanie prac plastycznych związanych z Dniem Ziemi – plakatów i medali z wykorzystaniem surowców wtórnych.	Podręcznik, cz. 2, s. 94–95 Zeszyt ćwiczeń, cz. 3, s. 70–71, 88–90 ✂ C	202
XX NATURA I EKOLOGIA				
kwiecień				
1. Co interesuje ekologa? Czynniki oddziałujące na życie roślin i zwierząt	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.3 IV 1.1, 1.4, 1.6, 1.7, 2.1	Rozwiązywanie krzyżówki z hasłem. Czytanie tekstu H. Będkowskiej „Historia motyla modraszka”. Wprowadzenie pojęć: <i>ekologia</i> i <i>środowisko</i> . Rozmowa na temat pracy ekologa. Poznanie zwierząt żyjących w różnych środowiskach – porównanie warunków życia kreta i szczupaka. Rozróżnienie pojęć: <i>ochrona przyrody</i> i <i>ekologia</i> .	Podręcznik, cz. 2, s. 96–99 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 2–3	204
2. Czy owady są potrzebne? Budowa owada	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7	Czytanie i analiza tekstu W. Mikołuszki „Po co są komary?”. Uzupełnianie notatki o komarze. Układanie notatki na temat znaczenia owadów. Poznanie budowy owada, podpisywanie części ciała. Analiza podobieństw i różnic owadów: szerszenia, osy i pszczoły.	Podręcznik, cz. 2, s. 100–101 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 4–5	206
3. Jak się toczy życie w jeziorze? Prowadzenie obserwacji. Etapy rozwoju żaby. Budowa ryby	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7	Zasady prowadzenia obserwacji. Cechy dobrego obserwatora – rozmowa z uczniami oraz praca w grupach. Czytanie relacji z obserwacji przyrodniczych zamieszczonych w tekście „Blog Antka”, analiza treści – praca w grupach. Układanie zdań. Klasyfikacja zwierząt żyjących w jeziorze. Omówienie cyklu rozwojowego żaby.	Podręcznik, cz. 2, s. 102–105 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 6–7	208
4. Co się dzieje na łące? Nazwy zwierząt i roślin	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7 V 2.2	Czytanie tekstu „Życie na łące” i analiza jego treści. Układanie zdań z wyrazami z trudnością ortograficzną. Gromadzenie słownictwa związanego z łąką. Wykonanie pracy plastycznej „Łąka” – akwarela.	Podręcznik, cz. 2, s. 106–109 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 8–9	210
5. Budowa rośliny zielnej. Jadalne i niejadalne części roślin	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.6	Rozpoznawanie roślin zielnych. Nazywanie i podpisywanie części roślin – obserwacje. Wyróżnianie jadalnych części warzyw.	Podręcznik, cz. 2, s. 110–111 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 10–11	211

6. Co jest sprzymierzeńcem, a co – szkodnikiem w ogrodzie? Wyszukiwanie rzeczowników, przymiotników i czasowników w rodzinach wyrazów	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.2 IV 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7	Czytanie fragmentów książki M. Kownackiej „Razem ze słonkiem” o sprzymierzeniach i szkodnikach w ogrodzie. Rozpoznawanie rzeczowników i czasowników, tworzenie rodzin wyrazów. Układanie i pisanie kilkudziesięciu wypowiedzi na temat <i>Dlaczego ludzie zakładają ogrody?</i> Poznanie roli, jaką pełnią w ogrodzie wybrane gatunki zwierząt. Poznanie specyfiki wybranych prac ogrodowych i kolejności ich wykonywania.	Podręcznik, cz. 2, s. 112–113 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 12–13 ✂ B	212
7. Co możemy podziwiać w ogrodzie? Opisywanie kwiatów	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.6, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.2	Czytanie wierszy o kwiatach, poznanie i utrwalenie nazwisk ich autorów. Zwrócenie uwagi na układ rymów w wierszach. Nauka na pamięć wybranego wiersza. Utrwalenie zasad pisowni wyrazów z ó. Szukanie informacji o wybranej roślinie, układanie i zapisywanie zdań ją opisujących.	Podręcznik, cz. 2, s. 114–115 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 14–15, 68–73 ✂ B	214
XXI ZDROWY TRYB ŻYCIA				
1. Jaka jest recepta na zdrowie? Co służy zdrowiu?	I 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 3.4, 4.1, 5.1, 5.6 IV 2.4	Sporządzanie „Recepty na zdrowie” – improwizowanie wizyty u lekarza. Czytanie wskazówek służących utrzymaniu dobrego stanu zdrowia. Redagowanie i zapisywanie wniosku – recepty na zdrowie. Uzupełnianie i układanie zdań z rozsypanek.	Podręcznik, cz. 2, s. 116–117 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 16–17	216
2. Jedzenie – trudna sztuka. Korzystanie z piramidy zdrowia	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 5.4, 6.2 IV 2.6	Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: <i>Dlaczego jedzenie jest trudną sztuką?</i> Nauka korzystania z piramidy zdrowia. Odczytywanie informacji zawartych na etykietach produktów spożywczych. Redagowanie całodziennego jadłospisu.	Podręcznik, cz. 2, s. 118–120 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 18–21	217
3. Jaki sport uprawiam, jaki lubię? Nazwy dyscyplin sportowych	I 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 5.4, 6.1, 6.2	Rozmowa na temat igrzysk olimpijskich i symboli z nimi związanych. Poznanie dyscyplin sportowych i konkurencji lekkoatletycznych. Tworzenie wyrażen, odmiana czasowników przez osoby.	Podręcznik, cz. 2, s. 121–123 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 22–25, 74–79 ✂ B	220
XXII RODZINNE RADOŚCI I SMUTKI				
1. Ja i moi bliscy. Stopnie pokrewieństwa	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.3, 4.1, 4.4, 5.3 III 1.1, 1.4, 1.6	Wypowiedzi na temat rodziny na podstawie wiersza B. Stenki, własnych doświadczeń i przyniesionych fotografii. Stosowanie wyrazów oznaczających stopnie pokrewieństwa w zdaniach opisujących rodzinę. Ćwiczenia w pisowni wyrazów: <i>mój, twój, moi, twoi</i> .	Podręcznik, cz. 2, s. 124–126 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 26–28	224
2. Jak w rodzinie dzielić obowiązki? Poszukiwanie analogii do znanej baśni	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.5, 5.3, 5.4 III 1.1, 1.4, 1.8 V 2.3, 2.7, VI 1.2	Analiza tekstu R. Jędrzejewskiej-Wróbel „Kapciuszek”. Wyciąganie wniosków na temat podziału obowiązków w rodzinie. Ustne i pisemne redagowanie dalszego ciągu zdań. Rozpoznawanie czasowników w formie bezokolicznika. Tworzenie zdań złożonych. Wykonanie podkładek pod filiżanki.	Podręcznik, cz. 2, s. 127–130 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 29–30 ⊙ R. Jędrzejewska-Wróbel „Kapciuszek”	226

3. Bywają trudne chwile... Jak sobie radzić ze smutkiem?	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 2.1, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2 III 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.10	Szukanie sposobów na pokonywanie trudnych sytuacji i tworzenie pozytywnych relacji w rodzinie i grupie. Zabawy integrujące grupę. Czytanie opowiadania J. Papuzińskiej „Dzień jak kamień”, wyszukiwanie przymiotników w tekście.	Podręcznik, cz. 2, s. 131 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 31	227
4. Jak się zachować w kontaktach z nieznanymi? Niebezpieczne sytuacje	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 2.1, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2 III 1.3, 1.4, 1.5	Przypomnienie zasad bezpieczeństwa obowiązujących dzieci w kontaktach z nieznanymi. Słuchanie opowiadania M. Wiśniewskiej-Koszeli „Znajomy tatuś” i analiza tekstu. Odgrywanie ról w improwizowanych scenkach związanych z bezpiecznym i kulturalnym zachowaniem wobec obcych. Układanie zdań z rozsypanki wyrazowej. Rozwiązywanie testu dotyczącego świadomości różnych zagrożeń ze strony obcych osób i odpowiedzialności za swoje bezpieczeństwo.	Podręcznik, cz. 2, s. 132–133 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 32–33 ⊙ M. Wiśniewska-Koszela „Znajomy tatuś”	229
5. Co potrafią zwierzęta? Rola psów. Budowa ssaka	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 5.4, 5.5 IV 1.1, 2.1	Uzupełnianie zdań dotyczących roli psów na podstawie tekstu E. Stadtmüller „Najlepszy przyjaciel”. Budowa anatomiczna psa i kota. Przygotowanie do opisu wybranego zwierzęcia poprzez wskazywanie w opisach wstępu, rozwinięcia i zakończenia oraz poprzez gromadzenie przymiotników dotyczących poszczególnych części ciała zwierzęcia.	Podręcznik, cz. 2, s. 134–136 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 34–36	230
6. Szanujmy prawa zwierząt! Jak nie należy traktować zwierząt?	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.3, 4.3, 5.5	Rozmowa na temat praw zwierząt i obowiązków ich opiekunów na podstawie tekstu „Happy – szczęśliwy orangutan z Borneo”, własnych doświadczeń dzieci oraz humorystycznych obrazków. Pisownia przeczeń i innych wyrazów przeciwstawnych. Uzupełnianie i tworzenie ogłoszeń.	Podręcznik, cz. 2, s. 137–139 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 37–39, 80–85 ⊙ M. Wojciechowska „Happy – szczęśliwy orangutan z Borneo”	232
maj				
1. Europa i kraje Unii Europejskiej. Nazwy państw w różnych formach	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6, 4.1, 4.4, 4.5, 4.6, 4.8, 5.4, 5.6, 6.1, 6.2, 6.3 III 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.6, 1.8, 2.2	Utrwalenie nazw państw Unii Europejskiej i ich stolic, flag oraz hymnu, praca z mapą. Uzupełnianie tabeli – pisownia nazw państw, miast i języków w różnych formach – końcówka -ii, -ji. Wyjaśnienie początków cywilizacji europejskiej na podstawie tekstu informacyjnego. Dokumenty osobiste – analizowanie informacji zawartych w dowodzie osobistym i paszporcie. Czytanie opowiadania M. Pasternak „Paszport czy dowód osobisty?” – problem poszanowania i ostrożności w posługiwaniu się dokumentami.	Podręcznik, cz. 2, s. 140–145 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 40–43	234
2. Zwiedzamy stolice europejskich państw. Do czego służy przewodnik po mieście?	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.5, 2.8, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 4.1, 4.4, 4.5, 4.6, 4.8, 5.1, 5.2, 5.6, 5.7, 6.1, 6.2, 6.3	Poznanie ciekawych miejsc i zabytków w wybranych stolicach europejskich. Czytanie opowiadania D. Chidolue „Milenka w Berlinie”, analiza treści, wyjaśnienie kontekstu historycznego związanego z II wojną światową. Czytanie krótkich tekstów – umiejętność przedstawiania się w języku obcym.	Podręcznik, cz. 2, s. 146–149 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 44–47 ✂ A	238

3. Poznajemy inne kontynenty. Nazwy mieszkańców kontynentów i nazwy mieszkańców miast	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.8, 5.4, 5.5, 5.6, 6.1, 6.2, 6.3 IV 3.3	Podręcznik, cz. 2, s. 150–153 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 48–53, 86–92 ✂ B	240	
XXIV JACY JESTEŚMY?				
maj				
1. Co się mieści w mojej głowie? Powiedzenia i przysłowia	I 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 2.8, 3.1, 3.2, 3.5, 4.1, 4.4, 5.4, 6.3	Gromadzenie informacji na temat: <i>Co się mieści w głowie?</i> na podstawie doświadczeń dzieci, wiersza J. Papużyńskiej „Ja” i materiałów źródłowych. Poznawanie powiedzeń związanych z głową i stosowanie ich w różnych sytuacjach. Poprawne formy czasownika rozumieć.	Podręcznik, cz. 2, s. 154–155 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 54–57	244
2. Prezentuję moje hobby. Przygotowanie prezentacji	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 5.5, 6.3 V 1.1, 2.1, 2.2, 2.7	Gromadzenie informacji i słownictwa na temat różnych pasji dzieci na podstawie tekstu R. Piątkowskiej „Flet”, wywiadów z kolegami i fotografii. Nazywanie zainteresowań oraz dyscyplin sportu. Układanie zdań o swoim hobby. Używanie przecinka przy wyliczaniu. Wyjaśnienie wieloznaczności słowa konik. Oglądanie plakatów. Przygotowanie prezentacji na temat hobby na podstawie instrukcji.	Podręcznik, cz. 2, s. 156–159 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 58–60	246
3. Gdy dorosnę, to... Nazwy zawodów	I 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.6	Rozwiązywanie zagadek dotyczących różnych zawodów. Czytanie i opracowanie tekstu „Nie tylko mama i tata”. Poznawanie różnych zawodów oraz czynności wykonywanych w pracy zawodowej. Przypomnienie alfabetu. Rozwiązywanie krzyżówki z nazwami zawodów.	Podręcznik, cz. 2, s. 160–161 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 61–63	248
XXV WAKACIE TUŻ-TUŻ				
czerwiec				
1. Zanim wyruszymy w podróż... Dlaczego warto podróżować?	I 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 4.1, 4.4, 4.5, 4.8, 5.2, 5.4, 6.2, 6.3	Czytanie tekstu informacyjnego o podróżowaniu samolotem, analiza planu podróży przedstawiającej wnętrze hali lotniska. Poznawanie sylwetki podróżnika Kazimierza Nowaka – bohatera książki Ł. Wierzbickiego „Afryka Kazika” – na podstawie opowiadania „Ruszać do Afryki”. Kończenie rozpoczętych wypowiedzi na temat <i>Dlaczego warto podróżować</i> . Przygotowania do podróży marzeń. Omówienie i zapisanie zasad bezpieczeństwa w czasie podróży, pisownia czasowników z przeczeniem nie.	Podręcznik, cz. 2, s. 162–167 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 64–65	251
2. Bezpiecznie na górskim szlaku. Jak dbać o bezpieczeństwo w czasie wakacji?	I 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 5.6, 6.3 IV 1.2, 1.7, 2.2, 2.5, 2.8, 2.9, 2.10, 2.11, 3.1, 3.2, 3.3	Omówienie zasad bezpieczeństwa w górach na podstawie historyjki obrazkowej i ilustracji. Objasnienie znaków graficznych spotykanych w górach. Tworzenie z fragmentów zdań – zasad bezpiecznego zachowania podczas wakacyjnego wypoczynku. Nazywanie form spędzania wakacji. Redagowanie wypowiedzi pisemnej o wymarzonych wakacjach. Przypomnienie nazw polskich pasm górskich i odszukiwanie na mapie Polski ich najwyższych szczytów.	Podręcznik, cz. 2, s. 168–173 Zeszyt ćwiczeń, cz. 4, s. 66–67	253

OZNACZENIA

Plany szczegółowe poszczególnych zajęć zostały podzielone na fragmenty oznaczone następującymi ikonkami:

P1 P2 – praca z odpowiednią częścią podręcznika *Czytam i poznaję świat*

Z1 Z2 Z3 Z4 – praca z odpowiednią częścią zeszytu ćwiczeń *Czytam i piszę*

 – praca bez podręcznika i bez zeszytów ćwiczeń

 – propozycja z zakresu edukacji muzycznej

 – propozycja z zakresu edukacji plastycznej

 – zabawa ruchowa

Jeśli odpowiedni fragment zajęć wymaga użycia dodatkowych materiałów, które nauczyciel lub uczniowie muszą wcześniej przygotować, zostało to oznaczone tak: .

Jeśli przy opisywanej aktywności są do wykorzystania materiały z pakietu uczniowskiego lub z płyty CD-ROM, którą otrzymał nauczyciel, to sygnalizują to takie piktogramy:

 – praca z naklejkami (zamieszczonymi w środku zeszytów ćwiczeń)

 – praca z materiałami do wycięcia (zamieszczonymi na końcu zeszytów ćwiczeń)

 – praca z materiałami pochodzącymi z płyty dla nauczyciela (lub pobranymi ze strony internetowej www.lokomotywa.gwo.pl)

Proponowane pytania i polecenia są połączone w grupy tematyczne, ale oczywiście oczekujemy, że nauczyciel będzie te pytania zadawał pojedynczo. W celu uproszczenia przekazu zamieszczone w przewodniku polecenia kierowane bezpośrednio do uczniów zostały sformułowane w drugiej osobie liczby pojedynczej rodzaju męskiego. Podkreślony tekst oznacza, że ten fragment polecenia znajduje się na stronie książki, której polecenie dotyczy.

Znak ►► poprzedza grupę pytań do ćwiczeń w podręczniku uczniowskim.

Znak ▷▷ sygnuje pytania dodatkowe, które warto dzieciom zadać przy omawianiu danego ćwiczenia.

Znak ⇄ to odnośnik do innej strony przewodnika.

SZCZEGÓŁOWE PLANY ZAJĘĆ

I NARESZCIE W TRZECIEJ KLASIE

I-1 Rozpoczynamy nowy rok szkolny. Wielka litera w imionach, nazwiskach i nazwach miejscowości

Materiały: **P1** s. 4–7 **Z1** s. 2–3, 72 duży arkusz papieru z napisem „W III klasie” lub „Nasza III klasa”, kartki w linie, blok rysunkowy, papier pakowy

Zabawa na powitanie

Uczniowie siadają w krąg. Nauczyciel macha dłonią i mówi na przykład: *Witam wszystkich tych, którzy w czasie wakacji kąpali się w morzu.* Gest odwzajemniają wszyscy, których dotyczy to powitanie. Następnie nauczyciel wymienia inne powitania, na przykład: *Witam wszystkich tych, którzy:*

...w czasie wakacji chodzili po górach (kąpali się w rzece, jeziorze, pływali łódką);

...przeczytali ciekawą książkę;

...stęsknili się za koleżankami i kolegami;

...napisali list lub wysłali kartkę pocztową;

...w tym roku zamierzają samodzielnie chodzić do szkoły;

...są już uczniami klasy trzeciej.

Następnie uczniowie kolejno dzielą się wrażeniami z wakacji i pierwszego dnia w szkole. Po zakończeniu swojej wypowiedzi spoglądają na sąsiada, przekazując mu tym samym głos.

Samodzielne układanie i zapisywanie zdań na temat planów na nowy rok szkolny. Wspólne wykonanie plakatu

Nauczyciel rozdaje uczniom kartki w linie. Podaje przykładowy początek zdania: *W trzeciej klasie chcę/zamierzam...* Dzieci mają się chwilę zastanowić i napisać dokończenie. Następnie nakleją swoje kartki wokół tytułu: „W III klasie” („Nasza III klasa”) na arkuszu przygotowanym wcześniej przez nauczyciela. Mogą też wykonać rysunki, np. swoje portrety.

Oglądanie podręczników, zeszytów i przyborów. Przypomnienie wykazu potrzebnych przyborów

Uczniowie oglądają swoje podręczniki i zeszyty, sprawdzają, czy są podpisane. Dzielą się wrażeniami.

▷▷ Przypomnij, jak się nazywają bohaterowie naszej serii.

P1 Podręcznik, s. 4–6

Ilustracja i polecenia 1–3

- Co przedstawia ilustracja? Jak myślisz, jaki dzień jest pokazany na obrazku? [1 września] Dlaczego tak sądzisz? [napis na szkole] Odszukaj miejsca podobne do tych, które znasz. Nazwij je. Wskaż budynki, w których są szkoły.
- Które z osób pokazanych na małych obrazkach mogą być uczniami? Znajdź te osoby na dużej ilustracji.
- Jakimi słowami możesz witać koleżanki i kolegów, a jakimi – nauczycieli?
- Zwróć uwagę na pieszych. Czy wszyscy przestrzegają przepisów?

Zdania na tablicy i tekst „A to ciekawe”

- Jak można wyjaśnić słowo *kaligrafia*? Dlaczego powinniśmy starannie pisać? Co by było, gdyby w piśmie nie obowiązywały reguły? Spróbuj sformułować zasady dotyczące kaligrafii. O czym trzeba pamiętać? Na co zwracać uwagę?

Wypowiedzi bohaterów serii i pani Magdy

- Przeczytaj dialogi dzieci i wypowiedź pani Magdy. O jakiej regule ortograficznej mówią Antek i pani Magda? Jakie inne trudności ortograficzne mogą się pojawić? Przy pisaniu jakich wyrazów należy uważać? Co zrobić, jeśli nie jest się pewnym, jak zapisać dane słowo?

Przypominamy dzieciom, że mamy uważać nie tylko na *u – ó*, *h – ch* czy *rz – ż*, ale także na *q – om*, *ci – ć*. Zapisujemy przykładowe wyrazy na tablicy i wspólnie z dziećmi wyjaśniamy ich pisownię.

Zadanie 4

- Napisz w zeszyte (pełnymi zdaniami) odpowiedzi na pytania: *Jak się nazywasz? W jakiej miejscowości mieszkasz? Do której klasy chodzisz?* Pisz jak najstaranniej. [Z]
- Przepisz do zeszytu (jak najpiękniej) zdanie z zielonej tablicy. [Z]

Te polecenia – albo tylko jedno z nich – można zadać jako zadanie domowe. Można też poprosić dzieci, aby kaligraficznie i poprawnie podpisały wszystkie swoje zeszyty i książki.

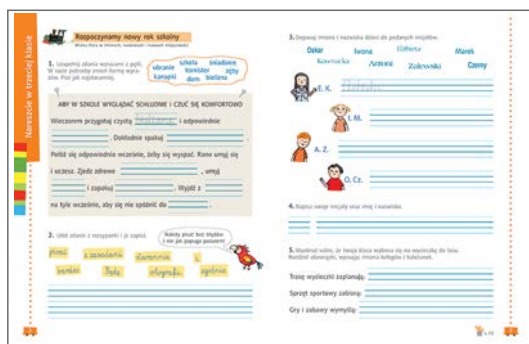
Historyjka obrazkowa z papugą Sylabą

Po obejrzeniu historyjki uczniowie mówią, co się przydarzyło papudze Sylabie. Powinni uwzględnić podane nad obrazkami godziny.

Omówienie zasad dotyczących codziennego przygotowania się dzieci do szkoły

Pytamy dzieci, w jaki sposób należy przygotowywać się do pójścia do szkoły i co może spowodować, że jesteśmy w pośpiechu i grozi nam spóźnienie.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 2–3

Ćwiczenie 1

- Uzupełnij zdania wyrazami z pętli. W razie potrzeby zmień formę wyrazów. Pisz jak najstaranniej. Przeczytaj uzupełniony tekst.
- Czy zgadzasz się z tymi radami? Co robisz podobnie, a co – inaczej?
- Co może się wydarzyć, jeśli odpowiednio wcześniej nie przygotujemy swoich rzeczy i nie spakujemy tornistra?

Ćwiczenie 2

- Ułóż zdanie z rozsypanki i je zapisz. Przeczytaj komentarz papugi Sylaby. Czy wiesz, do jakiego popularnego powiedzenia nawiązała? [pisać jak kura pazurem]

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Dopasuj imiona i nazwiska dzieci do podanych inicjałów.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Napisz swoje inicjały oraz imię i nazwisko.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Wyobraź sobie, że twoja klasa wybiera się na wycieczkę do lasu. Rozdziel obowiązki, wpisując imiona kolegów i koleżanek.

P1 Podręcznik, s. 7

Brama Marzeń

- ▶▶ Wyobraź sobie, że możesz robić wszystko, co tylko chcesz. Napisz o tym opowieść, ale... za pomocą wymyślonego przez siebie pisma obrazkowego. Wraz z koleżankami i kolegami z klasy stwórzcie Bramę Marzeń – przyklejcie swoje opowieści wokół wejścia do klasy lub na dużym arkuszu papieru pakowego.

Zob. komentarz do Bramy Marzeń z przewodnika do edukacji artystycznej, s. 7 (wersja dotacyjna) lub s. 11 (wersja pozadotacyjna).

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 72 ➡ 5

Ćwiczenia ortograficzne można wykonać w tym momencie lub zadać jako zadanie domowe. Można je też wykorzystać jako ćwiczenia powtórzeniowe na koniec bloku tematycznego, czy wręcz na lekcjach poświęconych ćwiczeniu umiejętności ortograficznych (zob. wstęp do przewodnika).

Ćwiczenie A1

- ▶▶ Z rozsypanych liter ułóż imiona i je zapisz.

Ćwiczenie A2

- ▶▶ Z podanych wyrazów utwórz wyrażenia według wzoru.

Ćwiczenie A3

- ▶▶ W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą. Przepisz te zdania.

I-2 W drodze do szkoły – zasady bezpieczeństwa. Samogłoski, spółgłoski, podział wyrazów na sylaby

Materiały: P1 s. 8–10 s. 4–7, 73 rowery lub plansza ze schematem roweru

Zabawa na powitanie

Uczniowie w parach „piszą” (kreślą palcem) kształty liter na plecach kolegi, który odgaduje, co zostało „napisane”. Potem zamieniają się rolami.

Rozmowa na temat drogi do szkoły

▶▶ O czym powinniśmy pamiętać, poruszając się po ulicach? [o zachowaniu ostrożności, o przestrzeganiu zasad i przepisów]

- ▷▷ W jaki sposób docierasz do szkoły? Gdzie musisz zachować szczególną ostrożność? Czy ktoś ci towarzyszy w drodze do szkoły?
- ▷▷ Jak daleko mieszkasz? Czy idziesz do szkoły pieszo, czy korzystasz z jakichś środków transportu? Ile czasu zajmuje ci droga do szkoły?
- ▷▷ Jeśli idziesz pieszo, to w jakich miejscach musisz szczególnie uważać? Spróbuj wymienić nazwy miejsc lub ulic, które mijasz.

P1 Podręcznik, s. 8–10

Opowiadanie G. Kasdepke „Praca domowa” i polecenia 1–3

Po przeczytaniu utworu przez nauczyciela uczniowie samodzielnie czytają pytania umieszczone pod tekstem i przygotowują odpowiedzi. W razie potrzeby wyszukują potrzebne fragmenty w tekście opowiadania.

Chętni uczniowie odczytują kolejno pytania i udzielają odpowiedzi. Inni uzupełniają wypowiedź poprzednika lub przedstawiają własną.

- ▶▶ Wymień bohaterów opowiadania. Kim jest narrator?
- ▶▶ Co zaniepokoiło tatę Kacpra?
- ▶▶ Jaki był prawdziwy powód tego, że Kacper stał przed przejściem dla pieszych?

Zadanie 4

- ▶▶ Znajdź w tekście jak najdłuższy wyraz, wypowiedz go z podziałem na sylaby i powiedz, jak można byłoby go przenieść do następnej linii.

Zadanie 5

- ▶▶ Do czego służą poszczególne grupy znaków drogowych?
- ▶▶ Które z tych znaków spotykasz w drodze do szkoły?
- ▶▶ Wskaż znaki, na których występuje rower. Wyjaśnij ich znaczenie.

Tekst „To ważne”

- ▶▶ Przeczytaj informację na szarej chmurce. Czy była ci znana? Wypowiedz tę informację własnymi słowami.

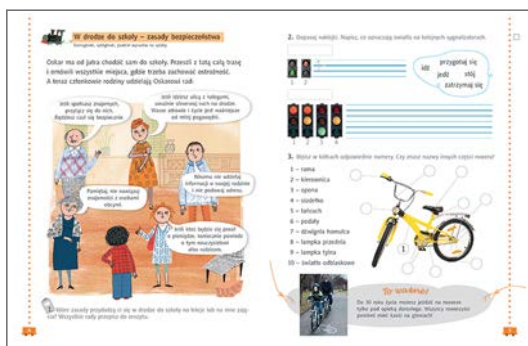
Zadanie 6

- ▶▶ Zdanie w ramce zapisano z podziałem na sylaby. Ustal, ile samogłosek występuje w tym zdaniu. (Pamiętaj, że litera *i* nie zawsze oznacza samogłoskę).
- ▶▶ Przypomnij, jakie znasz samogłoski.

Zadanie 7

- ▶▶ Zapisz w zeszycie poniższe zdanie z podziałem na sylaby. [Z]
- ▶▶ Policz, ile samogłosek i ile spółgłosek występuje w tym zdaniu.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 4–5

Tekst ilustrowany

Uczniowie samodzielnie czytają tekst. Następnie dobierają się w grupy i przygotowują scenki ilustrujące sytuacje przedstawione w radach, które później prezentują innym.

►► Które z rad wydają ci się najważniejsze i najbardziej przydatne?

Ćwiczenie 1

►► Które zasady przydadzą ci się w drodze do szkoły na lekcje lub na inne zajęcia? Wszystkie rady przepisz do zeszytu. **Z**

To ćwiczenie można polecić jako zadanie domowe.

Ćwiczenie 2

►► Dopasuj naklejki. Napisz, co oznaczają światła na kolejnych sygnalizatorach. **Z**

Ćwiczenie 3

►► Wpisz w kółkach odpowiednie numery. Czy znasz nazwy innych części roweru?

Uwaga. Na obrazku pod siodłem umieszczono lampkę tylną (9), a do bagażnika przymocowano światło odblaskowe (10). Jednak jeśli uczniowie zaznaczają odwrotnie, nie należy tego traktować jako błąd.

Tekst „To ważne”

►► Przeczytaj tekst w szarej chmurce. Zapamiętaj te informacje.

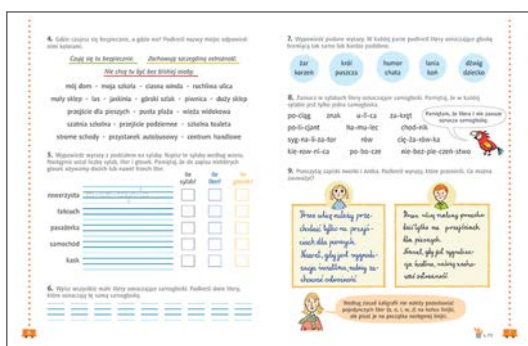

Oglądanie roweru – omówienie budowy i elementów wyposażenia

Warto wykorzystać na zajęciach prawdziwy rower lub schemat roweru. Można poprosić kogoś o udostępnienie roweru lub – jeśli warunki na to pozwalają – poprosić wszystkie dzieci, które posiadają rowery, aby tego dnia przyjechały na nich do szkoły (lub dostarczyły rowery do szkoły w inny sposób).

Wspólnie oglądamy rower(y), wymieniając najważniejsze części. Trzeba też zwrócić uwagę na niezbędne wyposażenie roweru: hamulce, oświetlenie, światła odblaskowe, kask dla rowerzysty.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 6–7

Ćwiczenie 4

►► Gdzie czujesz się bezpiecznie, a gdzie nie? Podkreśl nazwy miejsc odpowiednimi kolorami.

Ćwiczenie 5

►► Wypowiedz wyrazy z podziałem na sylaby, możesz przyłożyć dłoń do brody. Zauważysz, że broda opada przy każdej sylabie. Napisz te sylaby według wzoru. Wypowiedz wyrazy z podziałem na głoski. Następnie ustal liczbę sylab, liter i głosek. W których wyrazach jest więcej liter niż głosek? Dlaczego? [występują w nich dwuznaki] Pamiętaj, że do zapisu niektórych głosek używamy dwóch lub nawet trzech liter.

Ćwiczenie 6

►► Wpisz wszystkie małe litery oznaczające samogłoski. Podkreśl dwie litery, które oznaczają tę samą samogłoskę.

Ćwiczenie 7

- ▶▶ Przeczytaj polecenie do ćwiczenia. Jeśli wiesz, jak należy je wykonać, rozpocznij pracę. Jeśli masz wątpliwości, podnieś rękę.
- ▶▶ Wypowiedz podane wyrazy. W każdej parze podkreśl litery oznaczające głoskę brzmiącą tak samo lub bardzo podobnie.

Ćwiczenie 8 i wypowiedź papugi Sylaby

- ▶▶ Zaznacz w sylabach litery oznaczające samogłoski. Pamiętaj, że w każdej sylabie jest tylko jedna samogłoska.
- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź Sylaby i ją zapamiętaj.

Ćwiczenie 9

- ▶▶ Przeczytaj zapiski Iwonki i Antka. Podkreśl wyrazy, które przenieśli. Co można zauważyć?

Sformułowanie zasad przenoszenia wyrazów do następnej linii jest bardzo trudne, dlatego wystarczy, aby dzieci zauważyły, że wyrazy przenosi się zgodnie z podziałem na sylaby – na końcu linijki powinna się znaleźć cała sylaba (nie można rozdzielać liter tworzących sylabę).

Wypowiedź pani Magdy

Uczniowie czytają tekst, po czym podają przykłady, np. nie rozdzielamy wyrazów: *o szkole*, *z mamą*, *z dziećmi*. Jeśli jest to możliwe, warto pokazać dzieciom w książkach odpowiednie przykłady dotyczące przenoszenia do nowej linijki liter *a*, *i*, *o*, *z* itp.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 73 ➡ 5

Ćwiczenie A4

- ▶▶ Sprawdź, przed jakimi literami zapisano *si*, *zi*, *ci*, *ni*, *dzi*. Podkreśl cząstki wyrazów według wzoru.

Ćwiczenie A5

- ▶▶ Znajdź na obrazku elementy, w których nazwie piszemy: *ci*, *si*, *ni*, *zi*, *dzi*. Napisz te nazwy.

Ćwiczenie A6

- ▶▶ Utwórz liczbę pojedynczą podanych wyrazów.

Omówienie zadania domowego – przygotowanie do klasowej wystawy wakacyjnych pamiątek

Nauczyciel prosi uczniów, by na następne zajęcia przynieśli zdjęcia krajobrazów odwiedzanych miejsc oraz wakacyjne pamiątki (ewentualnie dzienniki), z których zostanie utworzona wystawa.

I-3 Jakie są nasze wakacyjne wspomnienia? Różne formy dzienników z podróży. Wielka litera w nazwach geograficznych

Materiały: P1 s. 11–13 Z1 s. 8–9, 74–75 muzyka relaksacyjna, mapa fizyczna Polski, kartki, wakacyjne pamiątki (i dzienniki) uczniów, widokówki, albumy i kalendarze ze zdjęciami krajobrazów Polski

Wypowiedzi na temat wspomnień i ulubionych miejsc

Nauczyciel może włączyć spokojną relaksacyjną muzykę, aby ułatwić dzieciom wyciszenie się i wywołanie wspomnień.

- ▷ Zamknij oczy i pomyśl o miejscu, w którym lubisz spędzać latem czas. Może jest to gdzieś blisko twojego domu, może u babci lub cioci. Może przypomina ci się jakieś miejsce wakacyjne. Skup się

i wyobraź sobie, że jesteś w tym miejscu. Przypomnij sobie kolory, zapachy, przedmioty. Co najczęściej tam robisz, z kim najczęściej przebywasz?

▷▷ Opowiedz o swoim ulubionym miejscu. Spróbuj przekazać jak najwięcej szczegółów.

Na koniec oglądamy fotografie różnych krajobrazów Polski.

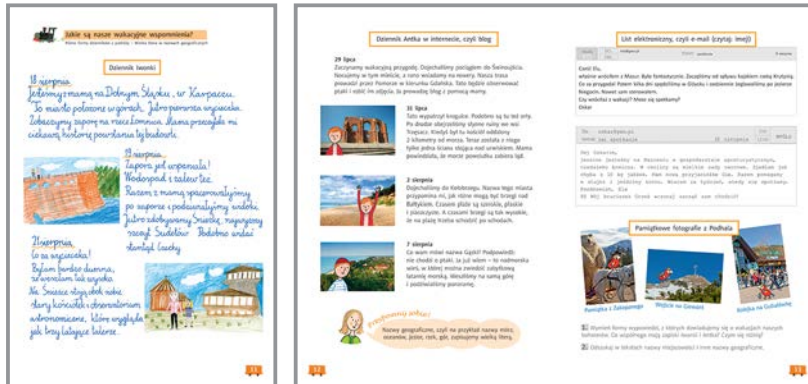

Zorganizowanie wystawy wakacyjnych pamiątek i oglądanie dzienników dzieci

Uczniowie gromadzą i układają na półce lub stoliku swoje pamiątki i dzienniki. Oglądają nawzajem swoje prace, opowiadają o tym, skąd pochodzą przyniesione przedmioty, jakie wspomnienia się z nimi wiążą. Ochotnicy odczytują fragmenty swoich dzienników.

P1 Podręcznik, s. 11–13

Dzienniki Iwonki i Antka oraz e-maile Eli i Oskara, fotografie papugi Sylaby

Nauczyciel wiesz na tablicy mapę Polski. Dzieli klasę na cztery grupy i każdej przydziela tekst jednego z bohaterów: Eli, Iwonki, Antka i Oskara. Uczniowie w grupach czytają przydzielone teksty i przygotowują odpowiedzi na następujące pytania:

▷▷ Gdzie bohater naszej serii spędził wakacje? Jakie miejscowości odwiedził? Jakie budowle i miejsca zwróciły jego uwagę?

Uczniowie odnajdują na mapie region i miejscowości opisane w przydzielonym fragmencie tekstu. Następnie każda grupa przygotowuje kartkę, na której zapisuje imię swojego bohatera i – większymi literami – nazwy geograficzne. Kartki te uczniowie umieszczają odpowiednio na mapie. Grupa, która skończy zadanie najwcześniej, może dodatkowo przygotować informacje o wakacjach papugi Sylaby.

Po wykonaniu zadań i uzgodnieniu odpowiedzi uczniowie prezentują efekty pracy. Na koniec każda grupa czyta fragmenty dziennika lub listu swojego bohatera.

Zadanie 1

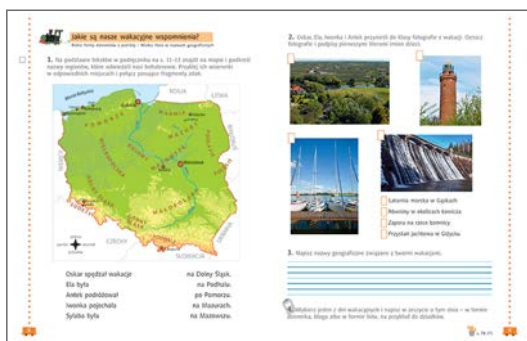
▷▷ Wymień formy wypowiedzi, z których dowiadujemy się o wakacjach naszych bohaterów. Co wspólnego mają zapiski Iwonki i Antka? Czym się różnią?

Zadanie 2 i wypowiedź pani Magdy

▷▷ Odszukaj w tekstach nazwy miejscowości i inne nazwy geograficzne.

▷▷ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy. Podaj przykłady znanych ci nazw geograficznych.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 8–9

Ćwiczenie 1

▷▷ Na podstawie tekstów w podręczniku na s. 11–13 znajdź na mapie i podkreśl nazwy regionów, które odwiedzili nasi bohaterowie. Przyklej ich wizerunki w odpowiednich miejscach i połącz pasujące fragmenty zdań. Podkreśl wielkie litery w nazwach geograficznych, które występują w utworzonych zdaniach.

Warto zwrócić uwagę uczniów na fakt, że w dwuczłonowych nazwach geograficznych (np. Dolny Śląsk, Ocean Spokojny, Wielka Brytania, Ameryka Południowa)

oba wyrazy piszemy wielką literą, ale wątpliwości mogą się pojawić przy zapisach typu *jeziro Śniardwy*, bo w tym wypadku słowo *jeziro* nie stanowi nazwy konkretnego jeziora, tylko wyjaśnienie, czego dotyczy nazwa.

Ćwiczenie 2

►► Oskar, Ela, Iwonka i Antek przynieśli do klasy fotografie z wakacji. Oznacz fotografie i podpisz pierwszymi literami imion dzieci.

Ćwiczenie 3

►► Napisz nazwy geograficzne związane z twoimi wakacjami.

Ćwiczenie 4

►► Wybierz jeden z dni wakacyjnych i napisz w zeszycie o tym dniu – w formie dziennika, bloga albo w formie listu, na przykład do dziadków. Z

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 74–75 ➞ 5

Ćwiczenie A7

►► Wpisz poniżej przykłady nazw geograficznych.

Ćwiczenie A8

►► Uzupełnij zdania, wpisując podane wyrazy w odpowiedniej formie. Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie A9

►► Iwonka, Antek, Ela i Oskar napisali zdania o wakacjach. Podkreśl odpowiednimi kolorami wyrazy z: ó, ż, rz, h i ch. Zwróć uwagę na charakter pisma

bohaterów. Kto według ciebie pisze najstaranniej? Czy jest wśród dzieci takie, które pisze jak kura pazurem?

►► Odczytaj głośno najpierw wszystkie wyrazy podkreślone na różowo (wyrazy z ó), następnie – na zielono (wyrazy z ż), na niebiesko (wyrazy z rz), na brązowo (wyrazy z h) oraz na szaro (wyrazy z ch). Które wyrazy podkreślono dwoma kolorami [*podróż, przygód, przejażdżka, przeżyć*] Który wyraz jest podkreślony trzykrotnie? [*drózkach*]

Ćwiczenie A10

►► Podpisz fotografie. Skorzystaj z wyrazów występujących w ćwiczeniu A9.

II WŚRÓD KOLEŻANEK I KOLEGÓW

II-1 Kiedy słowa mogą ranić? Po co nam przysłówia? Zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące. Przykłady rzeczowników

Materiały: P1 s. 14–17 Z1 s. 10–14 ✂ A A kartki z początkami zdań, koszyk, nagranie skocznej, rytmicznej melodii

Rozmowa na temat samopoczucia dzieci w szkole i klasie

Nauczyciel pyta dzieci, jak się czują w szkole; kiedy jest im dobrze, a kiedy źle; czy czują się bezpiecznie. Uczniowie wypowiadają się na ten temat najpierw ustnie. Następnie proponujemy, by wszyscy swoje przemyślenia napisali na kartce. Rozdajemy przygotowane kartki z początkami zdań:

W klasie najbardziej lubię, gdy...

Czuję się źle, kiedy...

Dobrze by było, gdyby...

Dzieci kończą wszystkie zdania lub tylko wybrane i wrzucają kartki do koszyka. Następnie siadają w krąg. Po kolei wyciągają losowo karteczki i odczytują ich treść.

Wspólnie podsumowujemy to, czego się o sobie dowiedzieliśmy. Próbujemy wymyślić sposoby na przezwyciężenie złego samopoczucia w klasie i ustalamy, co zrobić, by inni czuli się z nami dobrze.

P1 Podręcznik, s. 14–15

Ilustracje i polecenia 1–3

►► Przjrzyj się parom obrazków i przeczytaj wypowiedzi dzieci. Oceń ich zachowanie. W jakiej sytuacji nie chciałbyś się znaleźć? W jakim zdarzeniu chciałbyś uczestniczyć? Dlaczego?

►► Przeczytaj głośno te wypowiedzi z dymków, które uważasz za miłe dla innej osoby. Przeczytaj wypowiedzi, które według ciebie są niemiłe. Jak mogą się czuć osoby, do których są wypowiedzane niemiłe słowa?

►► Jak można rozpoznać nastrój innej osoby? Dla czego powinniśmy się starać, aby nie sprawiać innym przykrości oraz aby nikogo nie obrażać?

Pytanie papugi Sylaby i odpowiedź pani Magdy

►► Przeczytaj pytanie Sylaby i odpowiedź pani Magdy. Powiedz własnymi słowami, dlaczego nie należy o kimś mówić, że jest głupi. Jakich wyrażen można użyć, żeby zastąpić to słowo?

Nauczyciel zwraca uwagę na nadużywanie słowa *głupi* i tłumaczy wypowiedź pani Magdy. Uczniowie często nie zdają sobie sprawy, że tym określeniem obrażają. Kulturalne osoby nie mówią o innych *głupi*, nawet gdy ktoś zachowuje się niewłaściwie. Wolno nam oceniać zachowanie, a nie osobę. Uczniowie mają trudność z uchwyceniem tej różnicy, ale warto z nimi na ten temat porozmawiać.

►► Kiedy jeszcze można kogoś zranić słowem? [kłamstwo, obmowa, plotki, przezywanie, wyśmiewanie]

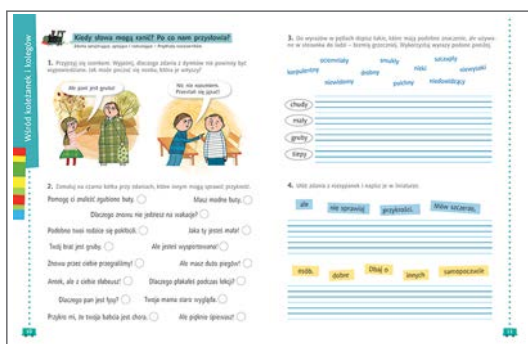
Warto przypomnieć dzieciom, że jeśli się kogoś obrazi, zawsze należy przeprosić.

►► Jakich słów lubisz słuchać? Jak można komuś pomagać słowami?

Scenki dramatowe

Proponujemy uczniom, aby dobrali się w pary (ewentualnie utworzyli grupy 3-osobowe) i wymyślili oraz odegrali sytuację, w której pokażą, że słowem można pomagać.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 10–11

Ćwiczenie 1

►► Przjrzyj się scenkom. Wyjaśnij, dlaczego zdania z dymków nie powinny być wypowiedziane. Jak może poczuć się osoba, która je usłyszy? Wyjaśnij, dlaczego wypowiedzane zdania mogą sprawić przykrość.

►► Zastanów się, w jaki sposób możesz pomóc komuś, kto się jąka.

Warto zwrócić uwagę na niestosowność komentowania wyglądu innych osób. Niektóre odmienności budowy ciała mogą być skutkiem choroby, wypadku czy spraw osobistych i nie należy się o nie dopytywać ani ich komentować. W przypadku zaciekawienia wyglądem innych można dyskretnie poprosić o wyjaśnienie nauczyciela albo rodziców.

Należy też dzieciom wyjaśnić, że jękanie się pogłębia, jeśli zwracamy się do osoby z taką wadą wymowy w podobny sposób jak dziecko na obrazku.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Zamaluj na czarno kółka przy zdaniach, które innym mogą sprawić przykrość.

Uczniowie wykonują to ćwiczenie samodzielnie. Następnie głośno czytają zdania, przy których zamalowali kółka na czarno, i uzasadniają swój wybór.

- ▶▶ Podaj propozycje takich zdań, które mogą sprawić przyjemność innej osobie.

Ćwiczenie 3

Przed wykonaniem ćwiczenia warto się upewnić, czy uczniowie rozumieją znaczenie wyrazów *korpułentny*, *smukły*, *ociemniały*.

- ▶▶ Do wyrazów w pętlach dopisz takie, które mają podobne znaczenie, ale używane w stosunku do ludzi – brzmią grzeczniej. Wykorzystaj wyrazy podane poniżej. Odczytaj wyrazy, które dopisałeś.

- ▶▶ Podaj konkretny przykład dbania o dobre samopoczucie koleżanki lub kolegi z twojej klasy.

Ćwiczenie 4

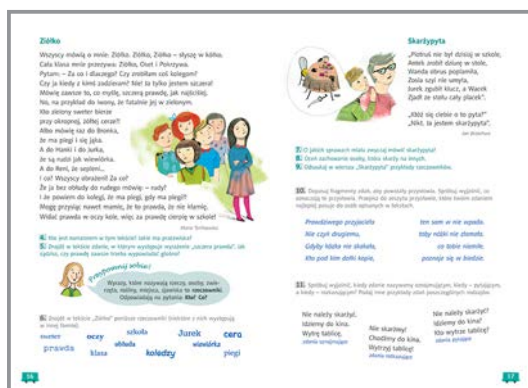
- ▶▶ Ułóż zdania z rozsypanek i napisz je w liniaturze.

Zabawa integracyjna „Niezwykłe komplementy”

Uczniowie chodzą w takt wesołej muzyki po sali. Nauczyciel co jakiś czas przerywa muzykę lub klaszcze. W tym momencie osoby stojące obok siebie wymieniają się komplementami, które mogą być typowe (np. Masz ładny uśmiech) lub niezwykłe (Szkoda, że nie malował cię Jan Matejko/Powinieneś zagrać Supermena). Można potem przeprowadzić konkurs na najbardziej niezwykły komplement.

P1 Podręcznik, s. 16–17

Opowiadanie M. Terlikowskiej „Ziółko” i polecenia 4–5

Najpierw tekst czyta nauczyciel, następnie prosi o to chętnych uczniów. Wspólnie wyjaśniane są zwroty: *mówić bez obłudy*, *prawda w oczy kole*.

- ▶▶ Kto jest narratorem w tym tekście? Jakże ma przezwiska?

- ▶▶ Znajdź w tekście zdanie, w którym występuje wyrażenie „szczerą prawdą”. Jak sądzisz, czy prawdę zawsze trzeba wypowiadać głośno?

Wypowiedź pani Magdy i zadanie 6

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.

- ▶▶ Znajdź w tekście „Ziółko” poniższe rzeczowniki (niektóre z nich występują w innej formie).

Wiersz J. Brzechwy „Skarżypyta” i polecenia 7–9

Proponujemy dzieciom ciche odczytanie wiersza. Następnie chętni uczniowie deklamują wiersz, zwracając uwagę na interpunkcję i intonację (podkreślenie żartobliwego zakończenia). Można zorganizować krótki konkurs na najbardziej sugestywne przeczytanie tekstu.

- ▶▶ O jakich sprawach miała zwyczaj mówić skarżypyta?

- Oceń zachowanie osoby, która skarży na innych.
- Odszukaj w wierszu „Skarżypyta” przykłady rzeczowników.

Zwracamy uwagę na pisownię wyrazu *skarżypyta* – połączenie r–ż. Warto zapisać to słowo na tablicy.

Zadanie 10

- Dopasuj fragmenty zdań, aby powstały przysłowia. Spróbuj wyjaśnić, co oznaczają te przysłowia. W jakich sytuacjach można ich użyć?
- Przepisz do zeszytu przysłowie, które twoim zdaniem najlepiej pasuje do osób opisanych w tekstach. Po przepisaniu przysłowia sprawdź, czy dobrze wstawiłeś przecinek. Pamiętaj, że przecinek stawia się tuż za wyrazem. Z

Zadanie 11

- Spróbuj wyjaśnić, kiedy zdanie nazywamy oznajmującym, kiedy – pytającym, a kiedy – rozkazującym? Podaj inne przykłady zdań poszczególnych rodzajów.

Rozmowa z uczniami na temat przysłów i powiedzeń

Nauczyciel dzieli klasę na grupy i każdej grupie przydziela przysłowie lub powiedzenie, nad którym mają podyskutować – ustalić, czy słyszeli kiedyś takie stwierdzenie i co może ono oznaczać. Warto do pracy w grupach wybrać takie przysłowia, które dzieci mogły już kiedyś usłyszeć, używane przez dorosłych, na przykład:

Niedaleko pada jabłko od jabłoni.

Bez pracy nie ma kołaczy.

Co kraj to obyczaj.

Czas leczy rany.

Co nagle, to po diable.

Do trzech razy sztuka.

Gdy człowiek się śpieszy, to się diabeł cieszy.

Dla chcącego nic trudnego.

Czuć się jak ryba w wodzie.

Kwiecień plecień, bo przeplata, trochę zimy, trochę lata.

Po dyskusjach poszczególne grupy prezentują swoje ustalenia. Nie trzeba wyraźnie odróżniać przysłów od porzekadeł czy popularnych powiedzeń. Wystarczy uzmysłwić dzieciom, że takich stwierdzeń się często używa i są one przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 12

Ćwiczenie 5

- Połącz obrazki z wyrazami tak, aby powstały powiedzenia.

Ćwiczenie 6

- Dokończ zdania wybranymi powiedzeniami z poprzedniego ćwiczenia. Wpisz je w kolejnych liniijkach. Przeczytaj powstałe zdania. Zastanów się, jakie znaki należy wstawić na końcu tych zdań.

- Wśród utworzonych zdań wskaż kolejno zdanie rozkazujące, pytające i oznajmujące.

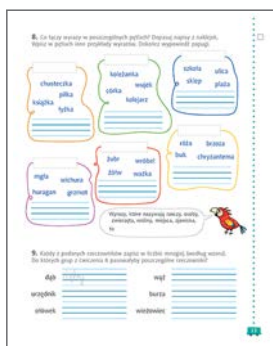
Ćwiczenie 7

- Spróbuj wymyślić samodzielnie dokończenia przysłów. Uzupełnij powiedzenia. Skorzystaj z podpowiedzi w wycinance. ✂ A
- Dopisując odpowiednie fragmenty zdań, uczniowie powinni zwrócić uwagę na pisownię wyrazów: *trzeci, korzysta, należy*.
- Przeczytaj uzupełnione zdania. Podaj przykłady sytuacji, w których można użyć tych powiedzeń.

Wspólne wymyślanie rzeczowników

Przypominamy, co nazywają rzeczowniki (rzeczy, osoby, zwierzęta, rośliny, miejsca, zjawiska), zapisujemy te kategorie na tablicy, a dzieci podają przykłady rzeczowników do poszczególnych kategorii.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 13

Ćwiczenie 8

Uczniowie powinni najpierw przeczytać wyrazy i spróbować nazwać kategorie, a dopiero później dopasować wyrażenia z naklejek.

- Co łączy wyrazy w poszczególnych pętlach? Dopasuj napisy z naklejek.
- Wpisz w pętlach inne przykłady wyrazów. Dokończ wypowiedź papugi.

Ćwiczenie 9

- Każdy z podanych rzeczowników zapisz w liczbie mnogiej (według wzoru). Do których grup z ćwiczenia 8 pasowałyby poszczególne rzeczowniki? Podkreśl odpowiednie wyrazy kolorami pętli z poprzedniego ćwiczenia.

Wspólne wymyślanie przykładów zdań oznajmujących, pytających i rozkazujących

Nauczyciel dzieli klasę na grupy i każda grupa przygotowuje po dwa przykłady zdań każdego rodzaju. Następnie przedstawiciele grup odczytują przykłady zdań, a uczniowie z pozostałych grup ustalają, czy zdanie jest rozkazujące, pytające, czy oznajmujące.

Zwracamy uwagę, jakie znaki mogą występować na końcu poszczególnych rodzajów zdań, przypominając, że zdanie rozkazujące nie musi być zakończone wykrzyknikiem, może być zakończone kropką.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 14

Ćwiczenia na tej stronie dzieci mogą rozwiązywać samodzielnie. Można je też polecić jako zadania domowe.

Ćwiczenie 10

- Każde ze zdań w tabeli zakończ odpowiednim znakiem (kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem). Ustal, jaki to rodzaj zdania i zaznacz krzyżykiem odpowiednią rubrykę.

Ćwiczenie 11

- Uzupełnij zdania podanymi wyrazami. Wpisz je w odpowiedniej formie.

Omówienie zadania domowego

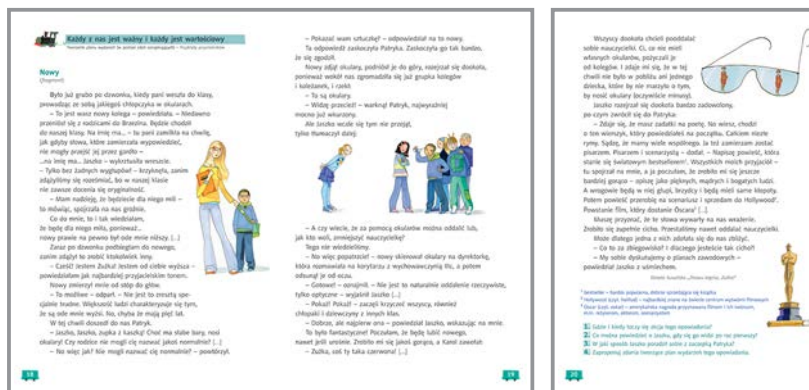
Polecamy dzieciom, aby wybrały jeden z tekstów czytanych podczas zajęć i nauczyły się go pięknie czytać lub mówić z pamięci – ze zwracaniem uwagi na interpunkcję oraz intonację.

II-2 Każdy z nas jest ważny i każdy jest wartościowy. Tworzenie planu wydarzeń (w postaci zdań oznajmujących). Przykłady przymiotników

Materiały: P1 s. 18–21 Z1 s. 15–19 ✂ A karteczki, kapelusz, węgiel rysunkowy, blok rysunkowy

Zabawa „Polowanie na chochonia”

Rozdajemy dzieciom małe karteczki. Wszyscy uczniowie, lub tylko chętni, w zależności od liczebności klasy i czasu, jakim dysponujemy, piszą anonimowo na kartce: *Boję się...* (np. *myszy, odpowiadać głośno na pytania, że będę się jękał*). Każdy może wpisać tylko jedną rzecz, czyli jednego swojego „chochonia”. Kartki wrzuca się do kapelusza i losuje. Wybrany uczeń najpierw głośno odczytuje zapis z kartki, po czym przedstawia swoje sposoby przegonienia wylosowanego „chochonia”. Pozostali mogą dopowiadać, jeśli mają dobre pomysły. Mogą być też zwariowane, np. *Żeby przegonić tego chochonia, trzeba zawołać „Kukuryku!”*. Można również zagłosować, który sposób jest najlepszy. Jeśli kartek jest za dużo, zabawę kończymy w innym momencie zajęć albo następnego dnia. (według: www.zabawnik.org)

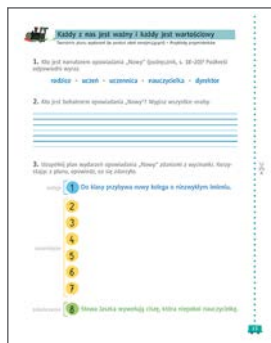

Opowiadanie D. Suwalskiej „Nowy” i polecenia 1–4

Przed czytaniem tekstu wyjaśniamy słowa: *bestseller*, *Hollywood*, *Oscar*. W tym celu prosimy uczniów, aby odczytali wyjaśnienia ze słowniczka na końcu opowiadania.

- ▶▶ Gdzie i kiedy toczy się akcja tego opowiadania? Co można powiedzieć o Jaszku, gdy się go widzi po raz pierwszy?
- ▶▶ W jaki sposób Jaszko poradził sobie z zaczepką Patryka?
- ▶▶ Wyobraź sobie, że Jaszko zupełnie inaczej reaguje na zaczepkę Patryka, np. obraża się lub postępuje podobnie jak Patryk – jest złośliwy w stosunku do kolegi. Jak mogłyby się potoczyć dalsze wydarzenia?
- ▶▶ Zaproponuj zdania tworzące plan wydarzeń tego opowiadania.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 15

Ćwiczenia 1 i 2

- ▶▶ Kogo nazywamy narratorem, a kogo – bohaterem opowiadania? Kto jest narratorem opowiadania „Nowy” (podręcznik, s. 18–20)? Podkreśl odpowiedni wyraz. Kto jest bohaterem opowiadania „Nowy”? Wypisz wszystkie osoby.
- Uczniowie mogą wykonać ćwiczenie samodzielnie, ale warto przypomnieć im, że imiona piszemy wielką literą.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Uzupełnij plan wydarzeń opowiadania „Nowy” zdaniami z wycinanki.
- ▶▶ Korzystając z planu, opowiedz, co się zdarzyło.

Uczniom zdolnym można zaproponować pisanie całego opowiadania według planu. Z

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 16

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Co wiemy o Jaszku – głównym bohaterze opowiadania „Nowy”? Podkreśl te dane osobowe dotyczące Jaszka, które są nam znane po przeczytaniu tekstu.

Należy zwrócić uwagę dzieci na to, że bez względu na wiek osoby jej płeć określają wyrazy *kobieta* i *mężczyzna*.

- ▶▶ Czy umiałbyś wypełnić ankietę, w której należałoby podać dane osobowe wymienione w tym ćwiczeniu?

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Czego dowiadujemy się o cechach charakteru Jaszka? Podkreśl na zielono właściwe określenia. Odczytaj cechy Jaszka, które podkreśliłeś. Zastanów się, jakie ty masz cechy charakteru. Podkreśl innym kolorem te przymiotniki, które pasują do ciebie.

Ci uczniowie, którzy mają na to ochotę, odczytują te cechy, które do nich pasują.

- ▶▶ Na jakiej zasadzie zostały zestawione w pary wyrazy oznaczające cechy? [są to cechy przeciwstawne]

Warto zwrócić uwagę, że nie zawsze cechę przeciwstawną tworzymy za pomocą przeczenia *nie*, a jeśli używamy tego przeczenia, to piszemy je łącznie.

Ćwiczenie 6

- ▶▶ Które z poniższych wyjaśnień pasuje do przysłowia przeczytanego przez papugę Sylabę?

- ▶▶ Przepisz do zeszytu powiedzenie wraz z wyjaśnieniem. [Z]

Przepisanie zdań do zeszytu można polecić jako zadanie domowe.

Zabawa „Cechy charakteru”

Uczniowie siadają w krąg. Każdy uczestnik wymyśla swoją pozytywną cechę charakteru, np. *kulturalny Karol*, *szybki Szczepan*, *dyskretna Małgosia*. Dzieci starają się zapamiętać przydomki kolegów – poprzedników. Każda kolejna osoba powtarza wszystkie wymienione wcześniej imiona i przydomki, a na końcu dodaje swoje. (według: www.zabawnik.org)

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 17

Ćwiczenie 7 i wypowiedź papugi Sylaby

- ▶▶ Jaka twoim zdaniem jest papuga Sylaba? Podkreśl wybrane przymiotniki.
- ▶▶ Przeczytaj podkreślone przymiotniki. Jak jeszcze cechy ma Sylaba?
- ▶▶ Z jaką postacią kojarzy ci się papuga z lusterkiem? Kto zadawał podobne pytanie?

Ćwiczenie 8

- ▶▶ Dopisz wyrazy według wzoru.

Ćwiczenie 9 i wypowiedź pani Magdy

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy. Zastosuj tę informację w ćwiczeniu. Zastanów się, jakie są twoje zalety i wady. Dokończ zdania. Skorzystaj z wyrazów w poprzednich ćwiczeniach.

Warto powiedzieć dzieciom, żeby nie wypisywały cech wyglądu, tylko odpowiednie cechy charakteru i w odpowiednim rodzaju (męskim lub żeńskim). Uczniowie to ćwiczenie mogą wykonać w domu.

P1 Podręcznik, s. 21

Zadanie 5 i wypowiedź pani Magdy

- ▶▶ Przeczytaj komentarz pani Magdy.
- ▶▶ Które z poniższych przymiotników dotyczą wyglądu, a które – cech charakteru?
- ▶▶ Które z tych przymiotników pasują do Jaszka – bohatera opowiadania „Nowy”?

Zadanie plastyczne

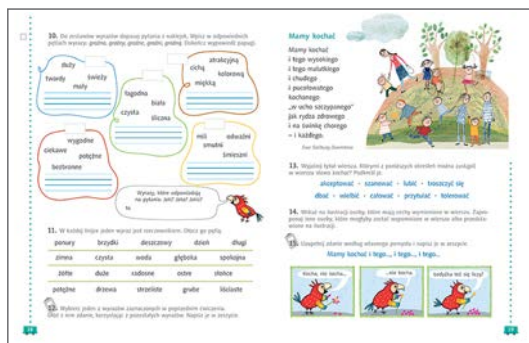
- ▶▶ Wspólnie z innymi dziećmi utwórz kompozycję z przedmiotów znajdujących się w klasie. Narysuj ją za pomocą węgla rysunkowego. Skorzystaj z poniższej instrukcji.

Zob. komentarz w przewodniku do edukacji artystycznej, s. 8 (wersja dotychczasowa) lub s. 12 (wersja pozadotacyjna).

Wspólne wymyślanie przykładów przymiotników

Podawanie przykładów przymiotników może nie być łatwe, ale pomogą dzieciom pytania typu: *Jaki jest twój sweterek?* [ciepły, czerwony, miły, krótki, długi itd.] *Jakie są twoje włosy?* *Jaka jest nasza klasa?*

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 18–19

Ćwiczenie 10 i wypowiedź papugi Sylaby

►► Przeczytaj podane grupy wyrazów. Zastanów się, co je łączy. Jakie pytanie pasuje do każdego wyrazu w pętli? Do zestawów wyrazów dopasuj pytania z naklejek.

►► Wpisz w odpowiednich pętlach wyrazy: *groźna, groźny, groźne, groźni, groźną*. Dokończ wypowiedź papugi.

Ćwiczenie 11

►► W każdej linijce jeden wyraz jest rzeczownikiem. Otocz go pętlą. Przeczytaj zaznaczone wyrazy. [dzień, woda, słońce, drzewa]

Warto zwrócić uwagę, że przymiotniki umieszczone w tej samej linii, co zaznaczony rzeczownik, określają go, mówią o tym, jaki jest, np. dzień – *ponury, długi* itp.

Ćwiczenie 12

►► Wybierz jeden z wyrazów zaznaczonych w poprzednim ćwiczeniu. Ułóż z nim zdanie, korzystając z pozostałych wyrazów. Napisz je w zeszycie. [Z]

Pierwsze zdanie warto ułożyć wspólnie i zapisać na tablicy, aby mniej samodzielni uczniowie mogli je przepisać.

Wiersz E. Szelburg-Zarembiny „Mamy kochać” i ćwiczenie 13

Przed czytaniem wiersza wyjaśniamy wyrażenia *w ucho szczypany*, *pucotowały*.

►► Czy ciebie można nazwać tak samo lub podobnie jak którąś z postaci w wierszu?

►► Wyjaśnij tytuł wiersza. Którymi z poniższych określeń można zastąpić w wierszu słowo *kochać*? Podkreśl je.

►► Odczytaj podkreślone wyrazy.

Należy się upewnić, czy dzieci rozumieją znaczenie słów *akceptować*, *tolerować*.

Ćwiczenie 14

►► Obejrzyj ilustrację. Wskaż na ilustracji osoby, które mają cechy wymienione w wierszu. O kim nie ma mowy w wierszu, a jest na ilustracji? Zaproponuj inne osoby, które mogłyby zostać wspomniane w wierszu albo przedstawione na ilustracji.

Ćwiczenie 15

►► Uzupełnij zdanie według własnego pomysłu i napisz je w zeszycie. [Z]

Pod zapisanym w zeszycie zdaniem dzieci mogą narysować pasującą do niego ilustrację.

Historyjka z papugą Sylabą

Być może trzeba będzie wyjaśnić dzieciom, na czym polega zabawa z odrywaniem kolejnych płatków kwiatka, ale przy okazji lepiej dodać, że takie zabawy nie mają sensu, a ponadto – że nie należy zrywać roślin bez potrzeby.

►► O kim mogła myśleć papuga podczas zabawy? Dlaczego zastanawiała się nad łydźką?

Projektowanie odznaki

Uczniowie projektują odznakę „Miła koleżanka”, „Miły kolega” i rysują ten projekt w zeszycie.

II-3 Jak przyznać się do winy? Przykłady czasowników

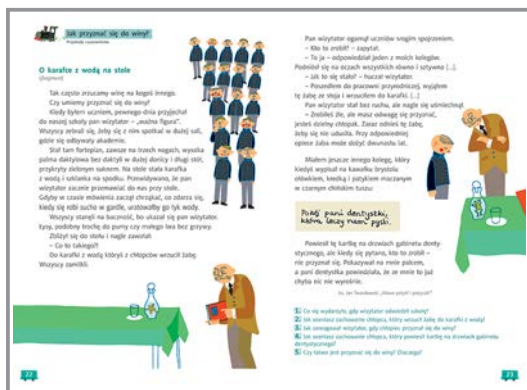
Materiały: **P1** s. 22–25 **Z1** s. 20–21, 76–77 ✂ A, B karteczki do przeprowadzenia zabawy „Przeciwnieństwa”, kartki do zabawy pantomimicznej

Zabawa „Przeciwnieństwa”

Na matych karteczkach wypisujemy nazwy uczuć: *radość, przerażenie, smutek, gniew, zniechęcenie, czułość, spokój*. Chętni uczniowie losują kartki z nazwami uczuć (po jednej). Następnie każdy z nich stara się ukryć wylosowane uczucie, pokazując odwrotne zachowanie: np. ktoś „zdenerwowany” będzie się starał zachowywać spokoj. Widzowie zgadują, jakie uczucie było wymienione na kartce. (według: www.zabawnik.org)

P1 Podręcznik, s. 22–23

Opowiadanie ks. J. Twardowskiego „O karafce z wodą na stole” i polecenia 1–5

Jako pierwszy czyta tekst nauczyciel. W trakcie czytania należy wyjaśnić znaczenie wyrazów: *wizytator, ważna figura, brystol*. Następnie można poprosić płynnie czytającego ucznia (lub kilku uczniów) o ponowne przeczytanie opowiadania.

- Co się wydarzyło, gdy wizytator odwiedził szkołę?
- Jak oceniasz zachowanie chłopca, który wrzucił żabę do karafki z wodą?
- Jak zareagował wizytator, gdy chłopiec przyznał się do winy?

- Jak oceniasz zachowanie chłopca, który powiesił kartkę na drzwiach gabinetu dentystycznego?
- Czy łatwo jest przyznać się do winy? Dlaczego? Czy zdarzyło ci się kiedyś przyznać do winy? Jak się wtedy czułeś?

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 20

Ćwiczenie 1

- Co można powiedzieć o cechach chłopców występujących w opowiadaniu „O karafce z wodą na stole” (podręcznik, s. 22–23)? Dokończ zdania. Możesz skorzystać z podpowiedzi w wycinance. ✂ A

- Jaki znak stawiamy, gdy w zdaniu wyliczamy kilka cech? Sprawdź, czy wstawiłeś przecinki w zdaniach. Odczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 2 i wypowiedź papugi Sylaby

- Co zrobił wizytator? Uzupełnij zdania wyrazami z pętli. Przeczytaj uwagę papugi. Sprawdź, jak napisałeś wyrazy w zdaniu, zwróć uwagę na końcówkę -ą. Podkreśl ją kolorem lub popraw po śladzie.

Ćwiczenie 3

- Uzupełnij zdania wyrazami: *przyznać się, zrzucić, przeprosić*. Co mają wspólnego (co oznaczają) wyrazy, które wpisywałeś w ćwiczeniach 3 i 4? Na jakie pytania odpowiadają? [oznaczają czynności, odpowiadają na pytanie: *Co robi?*] Czy pamiętasz, jak nazywamy takie części mowy? [czasowniki]

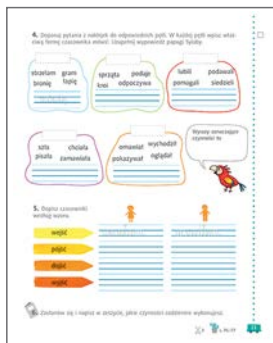

Nazywanie czynności prezentowanych gestem i ruchem – zabawa pantomimiczna

Nauczyciel przygotowuje kartki z napisami: *myje zęby, śpiewa, wbija gwoździe, biega, śpi, pływa, przyszywa guzik, czyta, zjeżdża na nartach, biega na nartach, jeździ na łyżwach, zakłada skarpetki, prowadzi samochód, rozpakowuje prezent, wiąże sznurówki, kroi tort*.

Chętni uczniowie losują kartki, a następnie stają przodem do klasy i ruchem oraz gestem pokazują czynność, którą wylosowali. Wygrywa uczeń, który najszybciej poda właściwy czasownik.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 21

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Odczytaj wyrazy w poszczególnych pętlach i spróbuj zgadnąć, jakie pytania pasowałyby do podanych czasowników. Dopasuj pytania z naklejek do odpowiednich pętli.
- ▶▶ Podaj różne formy czasownika *mówić*. W każdej pętli wpisz właściwą formę czasownika *mówić*.
- ▶▶ Uzupełnij wypowiedź papugi Sylaby.

Wyrazy, które dzieci mają wpisać do pętli, można też zapisać na tablicy.

Ćwiczenie 5

To ćwiczenie dla niektórych uczniów może okazać się za trudne do samodzielnego wykonania. Dlatego nauczyciel mógłby najpierw ustalić wspólnie z uczniami poprawne formy czasowników i zapisać je na tablicy.

- ▶▶ Dopisz czasowniki według wzoru.

Ćwiczenie 6

- ▶▶ Zastanów się i napisz w zeszycie, jakie czynności codziennie wykonujesz.

Rodzaj żeński i męski czasowników

- ▶▶ Przeczytaj uważnie polecenie oraz zdanie, które wypowiada dziewczynka. Podkreśl w tym zdaniu czasowniki. Zmień to zdanie tak, jakby wypowiadał je chłopiec.

Uczniowie wklejają do zeszytu najpierw wizerunek dziewczynki z dymkiem, a następnie wklejają wizerunek chłopca i zapisują jego wypowiedź.

Rozmowa na temat piłkarskich zainteresowań uczniów

- ▶▶ Jakie znasz kluby piłkarskie? Jak się nazywa klub piłkarski z twojej miejscowości lub okolicy? Czy kibicujesz jakiejś drużynie piłkarskiej? Jakiej? Czy znasz nazwiska sławnych piłkarzy?
- ▶▶ Jakie zadanie mają na boisku obrońcy? Jakie zadanie mają napastnicy? Jakie są zadania pomocników? Na jakiej pozycji ty chciałbyś grać?
- ▶▶ Jakie trzeba mieć cechy, aby zostać piłkarzem? Jakimi cechami powinien odznaczać się bramkarz?
- ▶▶ Jakie inne gry drużynowe ci się podobają?

- ☐ Omówienie zagadnienia współpracy w drużynie na podstawie opowiadania P. Mazura „Jak wygrać mecz?” ➔ 256

P1 Podręcznik, s. 24–25

Ilustracja i zadanie 6

- ▶▶ Podane wyrazy dopasuj do sytuacji na obrazku.
- ▶▶ Podaj kilka innych czasowników, oznaczających czynności, które wykonują w szkole twoi koledzy oraz nauczyciele.

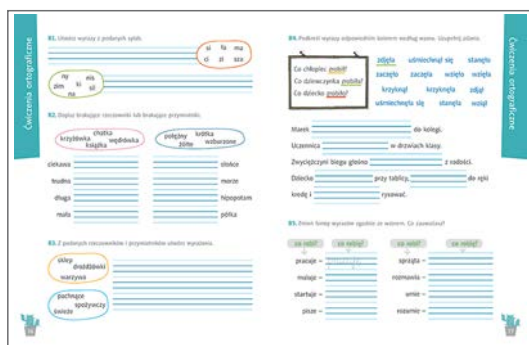
Wypowiedź pani Magdy

- ▶▶ Przeczytaj informacje podane przez panią Magdę. Powtórz je z pamięci.

Zadanie 7

- ► Przepisz zdania do zeszytu. Zmień formę podkreślonych czasowników tak, by zdania mówiły o tobie. W razie potrzeby zmień też formę innych wyrazów.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 76–77 ➔ 5

Ćwiczenie B1

- Utwórz wyrazy z podanych sylab. Przeczytaj wyrazy w pierwszej linii. Jakie to części mowy? Jakie części mowy zapisałeś w drugiej linii?

Ćwiczenie B2

- Dopisz brakujące rzeczowniki lub brakujące przy-
miotniki. Przeczytaj utworzone wyrażenia.

Ćwiczenie B3

- Z podanych rzeczowników i przymiotników utwórz
wyrażenia.

Ćwiczenie B4

- Podkreśl wyrazy odpowiednim kolorem według wzoru. Uzupełnij zdania.

Warto wspomnieć dzieciom, że niektóre czasowniki zapisujemy za pomocą dwóch wyrazów – z zaimkiem *się*, np. *bawię się, myję się, ubieram się*.

Ćwiczenie B5

- Zmień formy wyrazów zgodnie ze wzorem. Co zauważasz?

Zabawa „Lustro”

Uczniowie dobierają się w pary, np. przez losowanie. Jedno dziecko w parze jest lustrzanym odbiciem drugiego – naśladuje postawę, ruchy, gesty, wyraz twarzy, ton głosu, powtarza słowa. Stara się to robić dokładnie. Po upływie wyznaczonego czasu następuje zmiana w parze. (według: www.zabawnik.org)

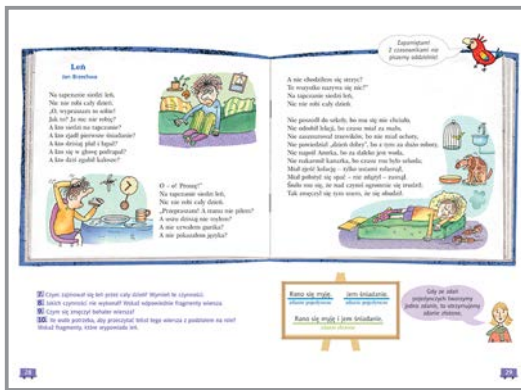
III JAK SIĘ UCZYĆ?

III-1 Jak gospodarować swoim czasem? Zdania pojedyncze i złożone. Pisownia *nie* z czasownikami

Materiały: **P1** s. 26–29 **Z1** s. 22–25, 78 J. Brzechwa „Leń” fragment filmu „Akademia Pana Kleksa”, wybrane instrumenty perkusyjne (bębenek, tamburyn, trójkąt), arkusze szarego papieru, kartki z czasownikami

Przeprowadzenie wywiadów z kolegami na temat ulubionych zajęć

Polecamy, aby uczniowie dobrali się w pary. Jedno z dzieci odgrywa rolę dziennikarza i pyta kolegę/koleżankę o ulubione zajęcie. Zapamiętuje odpowiedź. Następnie dzieci zamieniają się rolami. Na każdy wywiad należy przeznaczyć nie więcej niż 3–4 minuty. Na zakończenie rozmawiamy o tym, jakie są nasze ulubione zajęcia. Prowadzimy rozmowę tak, aby dzieci ustaliły, co jest ulubionym zajęciem trzecioklasistów i w jakich zajęciach kolegów chciąby uczestniczyć.

- ▶▶ Które z zajęć wypisanych w tabeli wykonujesz codziennie, a których nigdy nie wykonujesz?
- ▶▶ Co można jeszcze dopisać do tabeli?
- ▶▶ Jakie są twoje obowiązki w domu? Co musisz robić codziennie? Czego nie robisz nigdy?
Co powinienesz robić częściej?
- ▶▶ Jak się najczęściej bawisz?
- ▶▶ Ile posiłków dziennie zjadasz?
- ▶▶ Przeczytaj tekst nad tabelą. Do których zasad zdrowego trybu życia się stosujesz?

Zanim uczniowie wysłuchają wiersza, nauczyciel sprawdza, jak rozumieją słowo *leń* (człowiek odpoczywający ponad potrzebę, unikający pracy) i czy wiedzą, po czym poznajemy, że ktoś jest leniem. Następnie nauczyciel odtwarza wiersz z płyty w interpretacji aktorskiej lub sam go odczytuje. Pyta też dzieci o ich wrażenia po wysłuchaniu tekstu. Potem dzieci po cichu samodzielnie czytają wiersz.

- Na koniec dzieci ponownie próbują określić, kiedy można kogoś nazwać leniem.
- W jakich sytuacjach najczęściej ogarnia nas lenistwo?

- Odszukaj w wierszu czasowniki z przeczeniem *nie*. Przeczytaj komentarz Sylaby.
- Przeczytaj zdania na tablicy u dołu strony. Przeczytaj trzy pierwsze zdania z ostatniej zwrotki wiersza. Czy są to zdania pojedyncze, czy złożone?
- Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.

Nauczyciel poleca wybranym uczniom głośne odczytanie wiersza. Wspólnie z dziećmi analizuje go pod kątem przygotowania inscenizacji. Zwraca uwagę na powtarzające się jak refren słowa: *Na tapczanie siedzi leń* oraz na różne możliwości przydzielenia ról – od najprostszego (leń i narrator) do takiego przedstawienia wiersza, w którym weźmie udział 18 dzieci lub cała klasa.

Różne propozycje przydziatu ról:

- Narrator i leń – dwoje dzieci.
- Leń wypowiada swoje kwestie, cała klasa recytuje refren, ostatnia zwrotka – każdy wers wypowiada jedno dziecko.
- Leń wypowiada swoje kwestie, każdy refren recytuje po dwoje dzieci, ostatnia zwrotka – każdy wers wypowiada jedno dziecko.

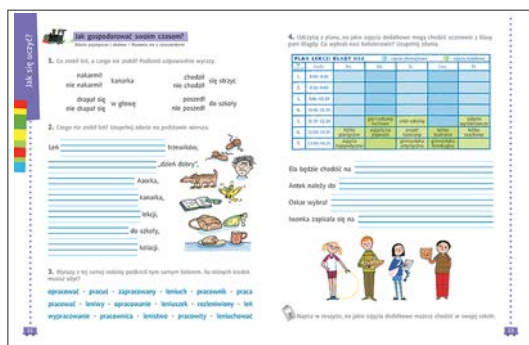
Ciekawe możliwości interpretacyjne dają dwie ostatnie propozycje.

Uczniowie mogą rytmicznie recytować refren, np. w sposób zbliżony do rapowania (czyli rytmicznego i ekspresyjnego wypowiadania słów do podkładu instrumentalnego, wykonanego na bębnie, tamburynie, trójkącie itp.). Leń – wypowiadając swoją pierwszą kwestię (zwrotkę) – powinien wyraźnie akcentować początek wersu: *A kto siedzi na tapczanie?*, a w kolejnej – akcentować koniec wersu: *A uszu dzisiaj nie myłem?*

Ostatnia zwrotka może być wypowiadana w formie rozmowy (plotkowania ze sobą).

Warto obejrzeć fragment filmu „Akademia Pana Kleksa” w reżyserii Krzysztofa Gradowskiego ze śpiewaną wersją wiersza „Leń”, która może się stać kolejną inspiracją do inscenizacji.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 22–23

Ćwiczenie 1

►► Co zrobił leń, a czego nie zrobił? Podkreśl odpowiednie wyrazy.

Ćwiczenie 2

►► Czego nie zrobił leń? Uzupełnij zdanie na podstawie wiersza.

Ćwiczenie 3

►► Wyrazy z tej samej rodziny podkreśl tym samym kolorem. Ilu różnych kredek musisz użyć?

Ćwiczenie 4

Najpierw wspólnie analizujemy plan zajęć klasy trzeciej „a”. Potem kierujemy uwagę uczniów na obrazki.

►► Odczytaj z planu, na jakie zajęcia dodatkowe mogą chodzić uczniowie z klasy pani Magdy. Co wybrali nasi bohaterowie? Uzupełnij zdania.

►► Na jakie jeszcze zajęcia mogłyby chodzić te dzieci? Jakie miałyby rekwizyty? [np. strój kąpielowy, lusterko logopedyczne, nuty, książki]

►► Na jakie zajęcia chciałbyś chodzić razem z uczniami pani Magdy?

Ćwiczenie 5

►► Napisz w zeszycie, na jakie zajęcia dodatkowe możesz chodzić w swojej szkole. Z

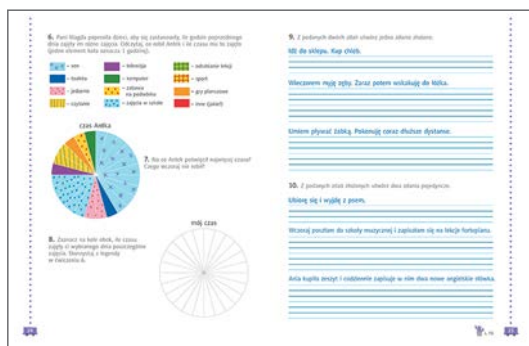
W razie potrzeby można na tablicy wypisać nazwy dodatkowych zajęć, w których uczestniczą uczniowie naszej szkoły.

Dyskusja o wytrwałości i lenistwie

Nauczyciel dzieli klasę na sześć zespołów. Przygotowuje sześć arkuszy szarego papieru. Na trzech wypisuje pytanie: *Kiedy ogarnia mnie lenistwo?*, a na kolejnych trzech: *W czym jestem wytrwały?*. Każdej grupie rozdaje po jednym arkuszu i prosi, by uczniowie ustalili w grupie krótkie odpowiedzi na pytanie i zapisali je na arkuszu. Po upływie wspólnie ustalonego czasu następuje zamiana arkuszy z pytaniami. Gdy każda grupa odpowie na dwa pytania, nauczyciel prosi o odczytanie zapisów. Uczniowie wyłaniają najczęściej powtarzające się odpowiedzi. Wywiązuje się dyskusja, którą prowadzi nauczyciel.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 24–25

Ćwiczenie 6

- ► Pani Magda poprosiła dzieci, aby się zastanowiły, ile godzin poprzedniego dnia zajęły im różne zajęcia. Odczytaj, co robił Antek i ile czasu mu to zajęło (jeden element koła oznacza 1 godzinę).
- Uczniowie odczytują legendę i analizują diagram kołowy pod kierunkiem nauczyciela.
- ► Czego jeszcze można się dowiedzieć z diagramu?
[np. że Antek tyle samo czasu przeznaczył na toaletę, oglądanie telewizji, gry planszowe i pracę (lub zabawę) przy komputerze]

Ćwiczenie 7

- Na co Antek poświęcił najwięcej czasu? Czego wczoraj nie robił?

Ćwiczenie 8

- Zaznacz na kole obok, ile czasu zajęły ci wybranego dnia poszczególne zajęcia.
Skorzystaj z legendy w ćwiczeniu 6. Aby ułatwić sobie zadanie, najpierw ustal, ile czasu poświęcasz na szkołę, a ile – na sen.

Ćwiczenie 9

- Z podanych dwóch zdań utwórz jedno zdanie złożone.

Ćwiczenie 10

- Z podanych zdań złożonych utwórz dwa zdania pojedyncze. Pamiętaj o wielkiej literze na początku zdania.

☐ Rozmowa na temat sposobów kształtowania wytrwałości, cierpliwości i konsekwencji

- ▷▷ Jakie znasz zajęcia i zabawy, które pozwalają kształtować cierpliwość oraz wytrwałość? [np. puzzle, różnego rodzaju układanki, konstruowanie z klocków, kolorowanki, gra w szachy, robótki ręczne, rozwiązywanie krzyżówek, wybrane prace plastyczne – mozaiki, układanki z kulek]
- ▷▷ Które zabawy wykorzystujesz, a których chciałbyś się nauczyć? Jakich masz pomysły, rady dla tych, którzy szybko tracą cierpliwość?

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 78 ➔ 5

Ćwiczenie C1

- Podkreśl czasowniki z przeczeniem „nie”.

Można zaproponować uczniom, by w parach poprowadzili podobne dialogi. Nauczyciel przygotowuje kartki z czasownikami. Każda para losuje jeden czasownik i uktada z nim zdanie przeczące. Do niego tworzy pytanie i wiąże je w dialog.

Ćwiczenie C2

- ► Uzupełnij powiedzenia.

Ćwiczenie C3

- Do podanych czasowników dopisz ich przeczenia.

Omówienie zadania domowego

Jako zadanie domowe polecamy dzieciom, aby zdobyły informacje od dziadków i/lub rodziców, które będą potrzebne do następnego tematu zajęć. Powinny zapytać starszych o to, czy i w jaki sposób

odrabiali prace domowe, kiedy chodzili do szkoły, czy kiedyś dzieci otrzymywały pracę do wykonania w domu i z jakiego przedmiotu; czy lubili odrabianie lekcji, z których przedmiotów lubili, a z których nie i dlaczego; w jaki sposób i gdzie odrabiali lekcje, czy miały własne miejsce pracy w pokoju, czy ktoś im pomagał itp.

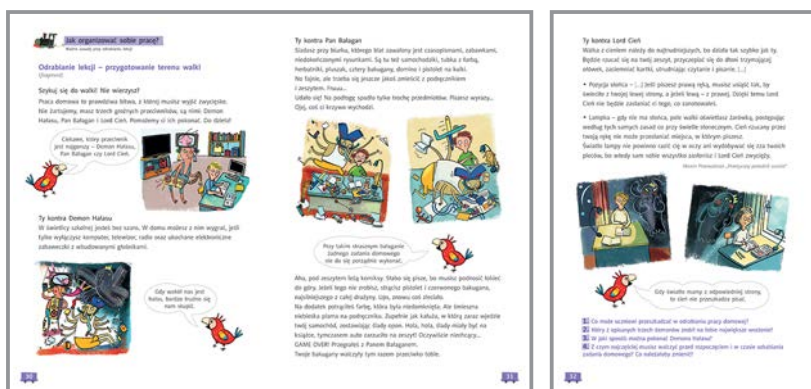
III-2 Jak organizować sobie pracę? Ważne zasady przy odrabianiu lekcji

Materiały: **P1** s. 30–32 **Z1** s. 26–27 karteczki samoprzylepne, słownik języka polskiego

Rozmowa na temat odrabiania pracy domowej przez rodziców, dziadków

Nauczyciel pyta uczniów, czego się dowiedzieli od dziadków i/lub rodziców na temat odrabiania pracy domowej.

P1 Podręcznik, s. 30–32

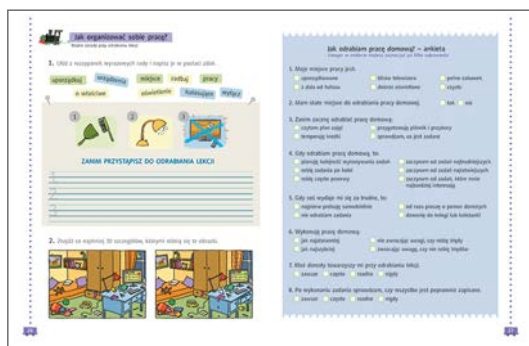
Tekst M. Przewoźniaka „Odrabianie lekcji – przygotowanie terenu walki” i polecenia 1–4

Nauczyciel czyta tekst, który uczniowie śledzą wzrokiem i wyszukują niezrozumiałe wyrazy. Uczniowie sprawdzają znaczenie słów *demon*, *lord*, *bakugan* w słowniku języka polskiego. Zauważają, że brak jest wyrazu *bakugan*. Ale niektórzy uczniowie mogą znać tę zabawkę.

- i** *demon* – duch mający nadnaturalną moc, najczęściej zły i wrogi ludziom lub: człowiek postrzegany jako wcielenie zła lub innej potężnej siły (*Słownik języka polskiego PWN*);
- lord* – wysoki tytuł szlachecki używany w Anglii, który otrzymuje osoba związana z niektórymi stanowiskami w państwie;
- bakugan* – postać z japońskiej serii filmów animowanych opowiadających o życiu stworzeń zwanych Bakuganami i o rywalizujących ze sobą młodzieńcach; wykorzystywali oni te stworzenia do walk.

Wspólnie zastanawiamy się, dlaczego niektórych słów nie ma w słowniku. Nauczyciel wyjaśnia, że nazwy produktów na ogół nie trafiają do słowników, chyba że są niezwykle popularne, np. *coca-cola* czy *lego* (*bakugan* nie jest aż tak popularny).

- Co może uczniowi przeszkadzać w odrabianiu pracy domowej?
- Który z opisanych trzech demonów zrobił na tobie największe wrażenie?
- W jaki sposób można pokonać Demona Hałasu?
- Z czym najczęściej musisz walczyć przed rozpoczęciem i w czasie odrabiania zadania domowego? Co najczęściej przeszkadza ci na biurku, kiedy odrabiasz lekcje? Kiedy sprzątasz biurko? Co należałoby zmienić? Jakie zasady należy wprowadzić, żebyś odrabiał pracę domową lepiej i chętniej?
- W którym miejscu pokoju najlepiej ustawić biurko? O czym należy pamiętać? Znajdź i odczytaj fragment, z którego dowiadujemy się, od czego powinno się uzależnić ustawienie lampki na biurku.

Ćwiczenie 1

►► Ułóż z rozsypanek wyrazowych rady i napisz je w postaci zdań.

►► Przeczytaj zapisane zdania.

Najpierw dzieci podają propozycje ustnie, potem je zapisują, a na koniec odczytują.

►► Jakie inne rady dotyczące odrabiania prac domowych można jeszcze sformułować? Podaj propozycje. [np. Nie jedz i nie pij przy biurku. Nie rozmawiaj przez telefon (Skype'a, Gadu-Gadu itp.). Nie bujaj się na krześle.]

Ćwiczenie 2

►► Znajdź co najmniej 10 szczegółów, którymi różnią się te obrazki. Co należałoby zrobić, aby pokój był posprzątany?

Ankieta

►► Przeczytaj uważnie całą ankietę i ją wypełnij.

Nauczyciel prosi wybranych uczniów o odczytanie poszczególnych odpowiedzi do pytań zawartych w ankiecie.

Rozmowa o tym, w jaki sposób można uniknąć opisanej w tekście M. Przewoźniaka „walki” przed odrabianiem pracy domowej, i o zasadach przy odrabianiu zadań domowych

W toku tej rozmowy warto zwrócić uwagę uczniów na potrzebę stałej dbałości o porządek – nie tylko na biurku, ale i w swoim otoczeniu. Uczniowie powinni wymienić nazwy przedmiotów, które przeszkadzają w cichej pracy i skupieniu. Warto ich również przekonać o szkodliwości umieszczania w pokoju telewizora, nadmiernej ilości zabawek, plakatów i wszelkiego rodzaju „rozpraszaczy”.

W trakcie rozmowy uczniowie wraz z nauczycielem formułują zasady odrabiania pracy domowej:

- dokładne sprawdzanie każdego zeszytu i ćwiczeń, w którym mogło się pojawić zadanie domowe;
- uważne odczytywanie poleceń i wskazówek;
- korzystanie z przykładów;
- przypomnienie sobie tego, o czym była mowa na zajęciach, szukanie powiązań;
- najpierw próba samodzielnej pracy, a dopiero później prośba o pomoc skierowana do osoby dorosłej, starszego rodzeństwa;
- korzystanie z różnych źródeł informacji: słowników, leksykonów, encyklopedii, podręczników, atlasów, internetu itp.
- odrabianie zadania domowego w dniu, w którym zostało zadane, a nie odkładanie tego na później.

Gromadzenie indywidualnych postanowień związanych z odrabianiem pracy domowej

Każdy z uczniów otrzymuje małą kartkę samoprzylepną, na której zapisuje jedno postanowienie wiążące się ze zmianą organizacji pracy domowej, np.:

- Po zakończeniu pracy domowej zawsze posprzątam biurko.
- Tornister będę pakował wieczorem.
- Po przyjściu ze szkoły będę sprawdzał, ile mam zadań do wykonania i z czego, by lepiej rozplanować sobie pracę.
- Zadanie domowe spróbuję najpierw wykonać samodzielnie, a dopiero później poproszę o pomoc lub sprawdzenie kogoś dorosłego.

Następnie nauczyciel proponuje dzieciom, by przypięły kartki do tablicy. Można zastosować technikę stoneczka i odczytać, ilu uczniów ma podobne postanowienia.

III-3 Gdzie możemy szukać informacji? Porządek alfabetyczny. Skróty w tekstach informacyjnych

Materiały: **P1** s. 33–35 **Z1** s. 28–31 globus, atlas, encyklopedia, leksykon, różnego rodzaju słowniki (w tym ortograficzny i języka polskiego), mapa ścienna i turystyczna, przewodnik po wybranej krainie geograficznej lub miejscowości, kodeks drogowy, kalendarz, terminarz, telefon komórkowy, nawigacja samochodowa, ulotka reklamowa, gazeta z programem telewizyjnym, książka kodów pocztowych, stara książka telefoniczna, książka zawierająca bibliografię, alfabet demonstracyjny

Rozmowa na temat podręcznych źródeł informacji, ich przeznaczenia i wykorzystania

Nauczyciel pokazuje uczniom przygotowane wcześniej różne źródła informacji. Rozmawia o nich z uczniami. Prosi, by powiedzieli, czemu służą i jakie informacje można dzięki nim zgromadzić.

▷▷ Jakich informacji mogą poszukiwać uczniowie? Podaj przykłady. Jak można zdobyć te informacje? Nauczyciel wysłuchuje propozycji uczniów i je uzupełnia. Zwraca uwagę, by nie zaczynać od pytań kierowanych do dorosłych, tylko najpierw starać się samodzielnie poszukać odpowiedzi, ponieważ jest coraz więcej powszechnie dostępnych źródeł informacji.

▷▷ Z którego źródła informacji korzystasz najchętniej, a które jest najszybsze?

▷▷ Z którego źródła informacji nie mogli skorzystać twoi dziadkowie? Dlaczego?

▷▷ Jak myślisz, jakie inne źródła informacji powstaną za kilka lat, a może już za kilka miesięcy?

P1 Podręcznik, s. 33

Ilustracje i zadanie 1

▷▷ Jakie źródła informacji przedstawiono na rysunkach? [kalendarz, leksykon, encyklopedia, książka kucharska, słownik, poradnik, atlas, globus]

▷▷ Przeczytaj pytania u dołu strony. Na które z nich potrafisz odpowiedzieć?

▷▷ Gdzie można znaleźć odpowiedzi na poniższe pytania? Wskaż na fotografiach odpowiednie źródła informacji.

Można też podzielić uczniów na grupy szukające odpowiedzi na pytania:

1. Co znaczy słowo *rejent*? [urzędnik uprawniony do sporządzania niektórych aktów prawnych, do uwierzytelniania i poświadczania dokumentów: w dawnych czasach urzędnik kierujący kancelarią królewską, później miejską; obecnie notariusz]

2. Ile odnóży ma pająk? [8]

3. Jaki ocean graniczy z Europą? [Ocean Atlantycki]

4. Co ciekawego można zobaczyć we Wrocławiu? [ratusz, rynek i jego okolice, Ostrów Tumski, zoo]

5. Kiedy Zosia obchodzi imieniny? [15 maja i 30 września]

6. Co znaczy przysłowie „Mądrej głowie dość dwie słowie”? [Mądrym człowiekowi wystarczy powiedzieć krótko i zaraz zrozumie.]

7. Co ile dni mamy pełnię księżyca? [co około 28 dni]

8. Jak upiec rogaliki drożdżowe? [Przepis można znaleźć w książce kucharskiej albo w internecie.]

9. Jakie wiersze napisał Julian Tuwim? [np. „Lokomotywa”, „Bambo”, „Pstryk”, „Rzepka”, „Okulary”, „Ptasie radio”, „Abecadło”, „Spóźniony słownik”, „Kotek”]

Grupy kolejno przedstawiają odpowiedzi na pytania, tak by każdy je poznał.

Dlaczego człowiek zadaje pytania?

Nauczyciel inicjuje rozmowę, pytając: *Dlaczego człowiek zadaje pytania?* Uczniowie gromadzą przykłady sytuacji, w których zadajemy pytania, np. by wykonać pracę domową; dowiedzieć się,

która jest godzina; zdobyć informację, którą drogę wybrać, by dojechać do wybranego miejsca. Zachęcamy dzieci do wymyślania przykładów pytań, które mogą zadać, bo ciekawi ich odpowiedź i wiedza na dany temat, choć nie zawsze jest w tym momencie użyteczna.

P1 Podręcznik, s. 34–35

Wiersz W. Chotomskiej „Dlaczego?” i polecenia 2–5

- Spróbuj odpowiedzieć na pytania z wiersza.
- Jak myślisz, kto kryje się pod literą D w pierwszej linijce wiersza?
- Czy zdarzyło ci się dręczyć kogoś pytaniami? Kogo?
- Kto najczęściej zadręcza nas pytaniami?
- Wymyśl inne pytania, które mogłyby się znaleźć w wierszu.

Przykłady pytań uczniowie zapisują w zeszytach. **[Z]**

- Co należy zrobić, by odpowiedzieć na te pytania, na które nie znamy odpowiedzi? [Należy skorzystać z encyklopedii, leksykonu, mapy, poszukać informacji w internecie.]

Zadanie 6

- Powiedz z pamięci alfabet.
- Kiedy przy szukaniu informacji przydaje się znajomość alfabetu?

Zadanie 7

- Weź do ręki kilka przedmiotów z twojego otoczenia, na przykład kredkę, ołówek, gumkę, temperówkę. Ustaw je w kolejności alfabetycznej.

Po przypomnieniu kolejności alfabetycznej warto zaproponować dzieciom zabawy utrwalające znajomość alfabetu (zob. następny moduł zajęć).

Tekst „Warto zapamiętać”

Przykłady skrótów wyrazów zapisujemy na tablicy. Można pokazać na tablicy jeszcze inne przykłady skrótów, np. dyrektor – dyr., ulica – ul., godzina – godz., ciąg dalszy nastąpi – cdn., a uczniowie powinni starać się poprawnie je odczytać.

[i] Po wielu skrótach stawiamy kropkę, ponieważ zastępuje ona brakującą część wyrazu, tę, którą „odciąłmy”. Nie piszemy kropki, gdy ostatnia litera skrótu jest taka jak ostatnia litera wyrazu, który ten skrót oznacza. Ale, zgodnie z tą regułą, nie zawsze skrót *dr* czy *nr* pisze się bez kropki, bowiem słowa: *doktora*, *doktorowi*, *doktorem* czy *numeru*, *numerem*, *numerowi* nie kończą się na *r*, a więc w takich wypadkach po skrócie kropkę należy postawić, np. *Idzie dr Kowalski.* (doktor – dr) *Widzę dr. Kowalskiego.* (doktora – dr.) *Rozmawiam z dr. Kowalskim.* (doktorem – dr.)

Po skrótach oznaczających jednostki z kolei zwykle nie piszemy kropek, mimo że skrót nie kończy się literą występującą na końcu nazwy, np. w skrótach: *cm*, *kg*, *g*, *s* (sekunda), *min* (minuta), *zł*, *gr* itp. nie zapisujemy kropki. Ale warto pamiętać, że *godz.* piszemy z kropką, a skrót *min.* (pisany z kropką) oznacza *minister*.

Zadanie 8

- Jak należy przeczytać skróty użyte w zdaniach? Przeczytaj głośno tekst, zastępując skróty pełnymi wyrazami.

Zadanie 9

- W którym tomie encyklopedii należy poszukać informacji na temat podanych niżej państw, miast i gór?
- W jakiej kolejności występują w encyklopedii informacje na ich temat?

Zabawy ułatwiające powtórzenie kolejności liter w alfabecie

Zabawa 1. Uczniowie siadają w krąg. Nauczyciel prosi jednego z uczniów, by wymieniał głośno kolejne litery alfabetu. Wybrana osoba przerywa mówiącemu hasłem „Stop” i od tego momentu kontynuuje alfabet kolejna osoba (np. siedząca po prawej).

Zabawa 2. Nauczyciel przypina do tablicy wybraną literę alfabetu (z zestawu demonstracyjnego) i prosi jednego z uczniów, by dołączył literę, która znajduje się w alfabecie przed przypiętą literą, i tę, która następuje po niej. W ten sposób na tablicy tworzą się trzyliterowe grupki.

Korzystanie ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego – sprawdzanie pisowni wyrazów i odczytywanie skrótów, które występują w słowniku

Uczniowie przygotowują słowniczek z klasy drugiej lub inne słowniki ortograficzne (najlepiej, gdy wszyscy mają takie same). Przeglądają je i przypominają, w jaki sposób można jak najszybciej odnaleźć poszukiwany wyraz. Nauczyciel podaje słowo, a dzieci szukają go na czas. Podobnie potem odszukują wybrane przez nauczyciela słowa w słowniku języka polskiego.

Gromadzenie wyrazów, od których zaczynamy pytania

Nauczyciel zapisuje na tablicy wyraz *Pytania* i poleca uczniom, by dopisali jak najwięcej wyrazów, od których zaczynamy układać pytania.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 28–31

Ćwiczenie 1

►► Wpisz brakujące początki pytań, korzystając z odpowiedzi papugi. Na które z tych pytań potrafisz odpowiedzieć?

Ćwiczenie 2

►► Co robisz, gdy szukasz odpowiedzi na jakieś pytanie? Napisz swoje propozycje.

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie sprawdza znajomość alfabetu. Podano tu pełny alfabet wraz z literami *q*, *v*, *x*, które nazywaliśmy wcześniej „literami gośćmi”. Po wpisaniu liter uczniowie najpierw odczytują kolejne litery na szarym tle, a następnie rozszerzoną wersję alfabetu.

►► Wpisz jak najstaranniej brakujące litery alfabetu. Napisz po śladzie trzy litery obce i zamaluj je na żółto.

Ćwiczenie 4

Po tym, jak dzieci przeczytają polecenie, wyjaśniamy, do czego służą skróty na poszczególnych tomach, i ustalamy wspólnie, gdzie szukać niektórych słów.

►► W których tomach encyklopedii można znaleźć informacje na temat podanych państw? Wpisz w okienkach przy nazwach państw numery tomów encyklopedii. Które z wymienionych państw leżą w Europie? [Polska, Belgia] Wymień inne znane ci nazwy państw. W których tomach należałoby szukać informacji o nich?

W ramach pracy domowej można polecić uczniom ustalenie, na jakich kontynentach leżą pozostałe państwa.

Ćwiczenie 5

►► W każdym zestawie zaznacz miejsce, w które należałoby przenieść wyraz w ramce, aby zachowana została kolejność alfabetyczna.

Uczniowie odczytują kolejne zestawy wyrazów.

Ćwiczenie 6

►► Ustal kolejność alfabetyczną dziewcząt i chłopców. Wpisz na każdej liście odpowiednie numery.

Uczniowie odczytują listę alfabetyczną dziewcząt i chłopców.

Ćwiczenie 7

►► Na tablicy zapisano skróty, które często występują w tekstach informacyjnych. Wpisz odpowiednie skróty do liniatury. Podkreśl skróty, po których nie stawiamy kropki.

Ćwiczenie 8

►► Uzupełnij zdania podanymi skrótami. Jak należy przeczytać skróty użyte w zdaniach? Przeczytaj głośno tekst, zastępując skróty pełnymi wyrazami.

Omówienie pracy domowej

Polecamy dzieciom, aby odszukały w domu lub w bibliotece utwory Juliana Tuwima i przyniosły je na następne zajęcia.

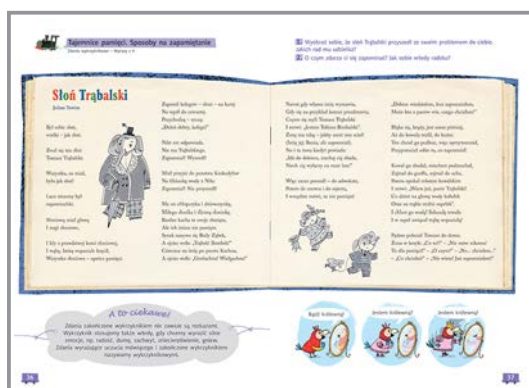
III-4 Tajemnice pamięci. Sposoby na zapamiętywanie. Zdania wykrzyknikowe. Wyrazy z h

Materiały: P1 s. 36–39 Z1 s. 32–33, 79–81 ☉ J. Tuwim „Słoń Trąbalski” 📖 książki z wierszami J. Tuwima lub zbiory wierszy, kartki z tytułami wierszy, kartki z różnymi rodzajami zdań do odczytania, encyklopedia, leksykon, słownik pisarzy

Przypomnienie tytułów wierszy J. Tuwima

Nauczyciel eksponuje w klasie różne publikacje utworów Juliana Tuwima dla dzieci (przyniesione przez siebie oraz przez dzieci). Może uda się pokazać dzieciom różne wydania wierszy, np.: „Abecadło”, „Bambo”, „Dwa Michały”, „Dwa wiatry”, „Dyzio Marzyciel”, „Idzie Grześ”, „Kotek”, „Lokomotywa”, „O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci”, „Okulary”, „Pstryk”, „Ptasie radio”, „Rzepka”, „Rycerz Krzykałski”, „Słoń Trąbalski”, „Spóźniony słowik”, „W aeroplanie”, „Warzywa”, „Zosia Samosia”. Można poprosić uczniów, by wybrali wiersz lub zbiór wierszy i odczytali ich tytuły. Warto także zapytać uczniów o ich ulubione wiersze. Nauczyciel może też przygotować na zajęcia kartki z tytułami wierszy Juliana Tuwima i polecić uczniom, by wybrali te wiersze, które znają albo choć raz słyszeli.

P1 Podręcznik, s. 36–37

Wiersz J. Tuwima „Słoń Trąbalski” i polecenia 1–2

Nauczyciel czyta wiersz lub odtwarza nagranie z płyty w interpretacji aktorskiej. Następnie pyta uczniów o ich wrażenia. Potem ponownie odtwarza nagranie, a uczniowie śledzą wzrokiem tekst w podręczniku. Później kolejni uczniowie czytają tekst fragmentami.

►► Wyobraź sobie, że słoń Trąbalski przyszedł ze swoim problemem do ciebie. Jakich rad mu udzielisz?

►► O czym zdarza ci się zapominać? Jak sobie wtedy radzisz?

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie powinni przeczytać informację, po czym warto podać kilka przykładów zdań wykrzyknikowych (np. *Ale gorąco! Jak późno! Zapomniałem! Już biegnę!*), wypowiadając je z właściwą intonacją.

Historyjka z papugą Sylabą

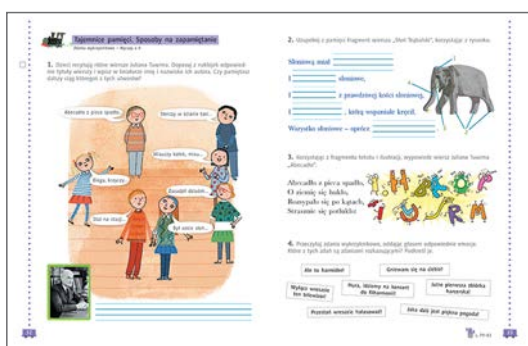
Uczniowie odczytują zdania tak, by przedstawić odpowiednie emocje. Warto porównać czytanie tego samego zdania przez kilku uczniów.

Czytanie wiersza „Słoń Trąbalski” ze szczególnym zwróceniem uwagi na prawidłową intonację

Nauczyciel prosi uczniów o odczytywanie kolejnych fragmentów wiersza ze szczególnym zwróceniem uwagi na zdania wykrzyknikowe. Dbą o to, by zwracali uwagę na znaki interpunkcyjne i stosowali odpowiednią intonację głosu. Warto powrócić do wersji zapisanej na płycie, by dzieci osłuchały się z poprawną interpretacją głosową utworu.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 32–33

Ćwiczenie 1

►► Dzieci recytują różne wiersze Juliana Tuwima. Dopasuj z naklejek odpowiednie tytuły wierszy i wpisz w liniaturze imię i nazwisko ich autora.

►► Czy pamiętasz dalszy ciąg któregoś z tych utworów?

Nauczyciel zachęca uczniów, by przytoczyli z pamięci znane im fragmenty wierszy, mogą się posłużyć zgromadzonymi na zajęciach książkami i przeczytać wskazane wiersze. Warto też poprosić uczniów, aby skorzystali z encyklopedii, leksykonu czy słownika pisarzy i odczytali fragmenty biografii Juliana Tuwima. Przy okazji zobaczą, w jaki sposób zapisano skróty.

Ćwiczenie 2

►► Uzupełnij z pamięci fragment wiersza „Słoń Trąbalski”, korzystając z rysunku.

Po wykonaniu przez dzieci ćwiczenia warto sprawdzić, czy zrobili to poprawnie. Jeden uczeń może powoli głośno czytać tekst, pozostali śledzą go wzrokiem, a we właściwym momencie chórem odczytują wpisane słowa: *głowę, nogi, kły, trąbę, pamięci*.

Ćwiczenie 3

►► Korzystając z fragmentu tekstu i ilustracji, wypowiedz wiersz Juliana Tuwima „Abecadło”.

Gdyby zadanie okazało się za trudne, nauczyciel może najpierw przeczytać wiersz.

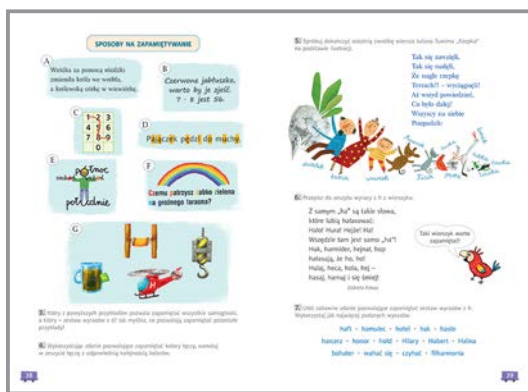
Ćwiczenie 4

►► Przeczytaj zdania wykrzyknikowe, oddając głosem odpowiednie emocje. Które z tych zdań są zdaniami rozkazującymi? Podkreśl je.

Rozmowa na temat sposobów na zapamiętywanie

Nauczyciel proponuje uczniom, by podzielili się swoimi sposobami na zapamiętywanie (np. pozostawianie zeszytów lub potrzebnych materiałów w widocznym miejscu, tworzenie notatek w postaci rysunków lub skrótów) lub podali kilka sposobów, jakie stosują dorośli (np. zapisywanie ważnych dat lub informacji w terminarzu, notowanie na karteczkach samoprzylepnych, przypinanie rachunków w widocznym miejscu, wpisywanie przypomnień do telefonu komórkowego itp.).

Można powiedzieć uczniom, jako ciekawostkę, że kiedyś dobrym sposobem na zapamiętywanie było wiązanie supełków na chusteczkach do nosa, które dawniej nie były papierowe.

Sposoby na zapamiętywanie i zadanie 3

►► Który z powyższych przykładów pozwala zapamiętać wszystkie samogłoski [zdanie D], a który – zestaw wyrazów z ó? [zdanie A – są w nim wyrazy z trudnościami ortograficznymi, do których nie stosują się żadne zasady i dlatego trzeba zapamiętać ich pisownię: wróżka, różdżka, król, wróbel, królewski, córka, wiewiórka]

►► Jak myślisz, co pozwalają zapamiętać pozostałe przykłady? [rymowanka B – ułatwia zapamiętanie działania matematycznego; rysunek C – pozwala zapamiętać kolejność cyfr, np. w kodzie do telefonu, gdy układ cyfr wybieranych

na klawiaturze tworzy określony kształt); rysunek E – pomaga zapamiętać nazwy kierunków świata i ich pisownię; zdanie F – pomaga łatwo przypomnieć sobie kolejność kolorów tęczy, obrazki G – pomagają zapamiętać zasadę pisowni danego wyrazu poprzez skojarzenie go z odpowiednim obrazkiem]

Zadanie 4

►► Wykorzystując zdanie pozwalające zapamiętać kolory tęczy, namaluj w zeszyte tęczę z odpowiednią kolejnością kolorów. [Z]

Zadanie 5

Wybrany uczeń odczytuje fragment tekstu. Nauczyciel prosi, by dzieci podały nazwy osób i zwierząt, które ciągnęły rzepkę [dziadek, babcia, wnuczek, pies (Mruczek), kot (Kicia), kurka, gąska, bociek, żabka, kawka]

►► Spróbuj dokończyć ostatnią zwrotkę wiersza Juliana Tuwima „Rzepka” na podstawie ilustracji. [...dziadek na babcię, babcia na wnuczka, ..., żabka na kawkę, a na ostatku – kawka na trawkę]

Zwracamy dzieciom uwagę, że dobrym sposobem na zapamiętanie (np. wiersza, listy zakupów) jest ilustrowanie. Wiele osób lepiej zapamiętuje, gdy widzi obraz. Tutaj warto się odwołać do ramki ⑥ przedstawiającej jeden ze sposobów na zapamiętywanie.

Zadanie 6

►► Przepisz do zeszytu wyrazy z h z wierszyka. [Z]

►► Przeczytaj zapisane wyrazy.

►► Ułóż zdanie z jednym z tych wyrazów.

Zadanie 7

►► Ułóż zabawne zdanie pozwalające zapamiętać zestaw wyrazów z h. Wykorzystaj jak najwięcej podanych wyrazów. Zapisz je w zeszycie. [Z]

Najpierw uczniowie ustnie zgłaszają swoje propozycje (mogą także wykorzystać wyrazy z h z wierszyka). Po napisaniu zdań prosimy kilka osób o ich odczytanie.

Odczytywanie różnych rodzajów zdań

Nauczyciel przygotowuje na kartkach różne rodzaje zdań. Uczniowie kolejno je losują i odczytują głośno, a jeśli można, to nawet na 2–3 sposoby. Powinni wyciągnąć wniosek, że zależnie od sytuacji niektóre wypowiedzenia mogą być odczytywane na różne sposoby, z różną intonacją.

Zorganizowanie konkursu recytatorskiego

Proponujemy zorganizowanie klasowego konkursu recytatorskiego poezji Juliana Tuwima.

Ćwiczenie C4

►► Zaznacz kropką wyrazy, do których pasują obrazki. Podkreśl nazwy osób i wyrazy, od których można utworzyć nazwy osób.

Uczniowie odczytują zaznaczone wyrazy.

Ćwiczenie C5

►► Poniżej zapisano wyrazy wybrane z powyższej listy i zamalowano sylaby z *h*. Rozszyfruj, jakie to wyrazy.

►► Zapisz wyrazy w liniaturze.

Ćwiczenie C6

►► Podziel ciąg liter na wyrazy i napisz je w kolejności alfabetycznej.

Proponujemy uczniom, by po podzieleniu ciągu na wyrazy nad każdym z nich zapisać ółówkiem numer i dopiero po wykonaniu tej pracy przepisać wyrazy do liniatury.

Ćwiczenie C7

►► Ułóż wyrazy z rozsypanek sylabowych.

Ćwiczenie C8

►► Napisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie C9

►► Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy i ułóż z nich podpis.

IV KIEDY ZBIERAMY PLONY?

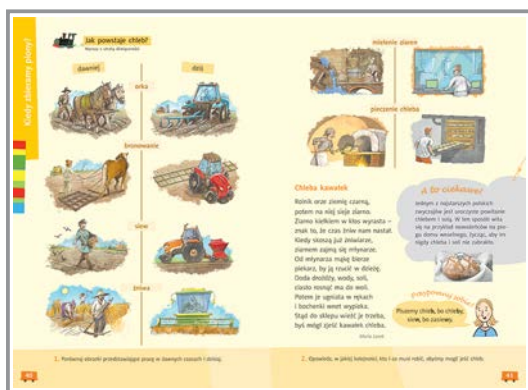
IV-1 Jak powstaje chleb? Wyrazy z utratą dźwięczności

Materiały: P1 s. 40–41 Z1 s. 34–38, 82–83 duży kalendarz ścienny

Pogadanka o terminach zbiorów zbóż, warzyw i owoców. Posługiwanie się kalendarzem

Nauczyciel prosi uczniów, by wymienili nazwy kolejnych miesięcy roku. Uczniowie przypominają, jaka jest obecnie pora roku i kiedy się rozpoczęła. Zaznaczają te informacje na kalendarzu ściennym. Będzie on pomocny przez cały czas pracy z tematem: *Kiedy zbieramy plony?* Na koniec każdy z uczniów powinien znać odpowiedź na pytanie zawarte w tytule bloku.

Ilustracje „Dawniej i dziś” i polecenie 1

►► Porównaj obrazki przedstawiające prace w dawnych czasach i dzisiaj. Zwróć uwagę na maszyny i narzędzia, którymi posługują się przedstawione osoby. Czy wiesz, jak się nazywają? [traktor, brona, siewnik, kombajn, pług, kosa (a także sierp)]

Zwracamy uczniom uwagę na mechanizację całego procesu oraz dużą liczbę osób współcześnie zaangażowanych w produkcję chleba. Wyjaśniamy też, że kiedyś wiele czynności wykonywał jeden człowiek, np. rolnik siał, zbierał, młócił i wypiekał (wcześniej ziarno wiózł do młyna, by zostało zmielone na mąkę). Był w dużym stopniu samowystarczalny. Często też uprawiał zboża z przeznaczeniem tylko dla siebie i własnej rodziny, nie dla zarobku.

Wiersz M. Lorek „Chleba kawałek” i polecenie 2

- Przeczytaj wiersz po cichu.
- Opowiedz, w jakiej kolejności, kto i co musi robić, abyśmy mogli jeść chleb.

Przy okazji pracy z wierszem trzeba wyjaśnić dzieciom słowo *dzieża*.

i dzieża – duże naczynie, dawniej drewniane, obecnie metalowe, służące do wyrabiania i wyrastania ciasta chlebowego („rzucić w dzieżę”, czyli do dzieży).

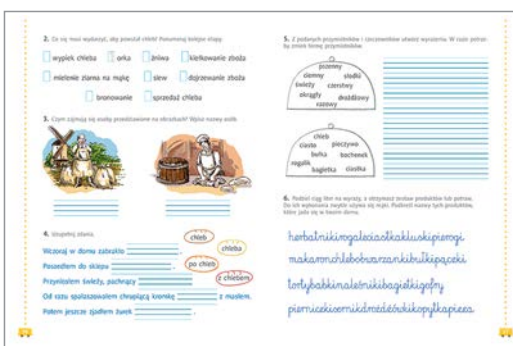
Tekst „A to ciekawe”

Prosimy chętną osobę o odczytanie informacji w ciekawostce.

►► Czy znasz ten obyczaj? Kogo jeszcze można w ten sposób powitać? [np. oficjalnych gości z zagranicy]

Wypowiedź pani Magdy

Zwracamy uwagę uczniom, że w słowie *chleb* czy *siew* słyszymy na końcu głoski *p* i *f*, dlatego trzeba zawsze się zastanowić i poszukać wyrazu z tej samej rodziny, który podpowie, jakiej litery należy użyć przy zapisywaniu wyrazu.

Ćwiczenie 1

Uczniowie oglądają obrazki i próbują opowiadać, co się dzieje na kolejnych rysunkach.

- Dopasuj napisy z naklejek, a następnie opowiedz historię powstawania chleba.

Można zapytać dzieci o ich doświadczenia związane z powstawaniem chleba, np. udział w żniwach podczas wakacji albo – coraz popularniejsze – pieczenie chleba w domu (wtedy zapytajmy, z jakich składników przygotowuje się chleb).

Ćwiczenie 2

- Co się musi wydarzyć, aby powstał chleb? Ponumeruj kolejne etapy.

Uczniowie wykonują ćwiczenie samodzielnie, po czym odczytują kolejne nazwy czynności.

Ćwiczenie 3

- Czym zajmują się osoby przedstawione na obrazkach? Wpisz nazwy osób.

Uczniowie przypominają regułę ortograficzną, w której nazwy zawodów zakończone na *-arz* piszemy przez *rz*. Podkreślają odpowiednie końcówki wyrazów.

Ćwiczenie 4

- Uzupełnij zdania.

Nauczyciel podpowiada, że wyrazy w pętlach mogą być wykorzystane dwukrotnie. Po zakończonej pracy uczniowie odczytują uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 5

Przed zapisaniem wyrażeń nauczyciel proponuje, by uczniowie podali swoje propozycje (np. drożdżowy rogalik, czerstwe pieczywo, pszenna bułka). W ten sam sposób uczniowie wykonują polecenie, a wyrażenia zapisują i odczytują.

- Z podanych przymiotników i rzeczowników utwórz wyrażenia. W razie potrzeby zmień formę przymiotników.

- Przeczytaj utworzone wyrażenia.

Nauczyciel zachęca uczniów, by wykorzystali wszystkie zgromadzone przymiotniki, ale nie wyklucza, że mogą się powtórzyć. Można też zapisać wyrażenia na tablicy, zanim uczniowie je przepiszą.

Ćwiczenie 6

- Podziel ciąg liter na wyrazy, a otrzymasz zestaw produktów lub potraw. Do ich wykonania zwykle używa się mąki.

- Odczytaj wydzielone wyrazy.

- Podkreśl nazwy tych produktów, które jada się w twoim domu. Czy wiesz, co to są obwarzanki?

i Obwarzanki to twarde, niezbyt słodkie pieczywo w kształcie obręczy. Przygotowuje się je z mąki pszennej, drożdży, tłuszczu, soli, cukru i wody. Z ciasta formuje się wałeczki, z których 2, 3 skręca się ze sobą, a następnie formuje kółko. Uformowane obwarzanki odstawia się do wyrośnięcia, a później zanurza we wrzątku i obgotowuje chwilę, czyli *obwarza*, stąd nazwa *obwarzanek*. Po osączeniu posypuje się makiem, sezamem lub solą i piecze do zarumienienia. Pieczywo sporządzane według tej receptury to obwarzanki krakowskie, które są symbolem Krakowa i regionu.

Opowiadanie W. Chotomskiej „Jak się układa piosenki?” ➡ 257

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 38

Ćwiczenie 7

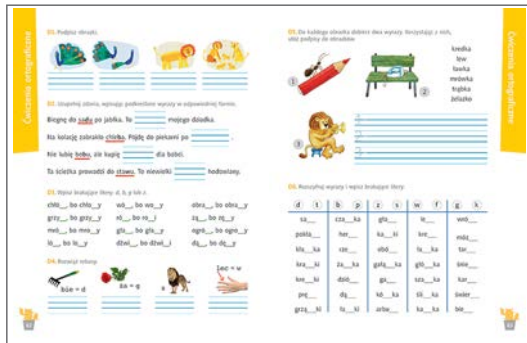
- Odczytaj zdania i napisz je w zeszycie, zastępując obrazki wyrazami. **Z**
- Przeczytaj zapisane zdania.

Można podpowiedzieć dzieciom, aby wykorzystali wyrazy z ćwiczenia na poprzedniej stronie jako wzór poprawnego zapisu.

Ćwiczenie 8

- Zanotuj w zeszycie, jakie rodzaje pieczywa możesz kupić w najbliższym sklepie spożywczym. **Z**

To ćwiczenie polecamy jako zadanie domowe (zob. ostatni moduł zajęć).

Ćwiczenie D1

- ▶▶ Podpisz obrazki.

Ćwiczenie D2

- ▶▶ Uzupełnij zdania, wpisując podkreślone wyrazy w odpowiedniej formie.

Nauczyciel wyjaśnia znaczenie wyrazu *bób* – roślina jednoroczna, zjadamy jej nasiona.

- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie D3

- ▶▶ Wpisz brakujące litery: *d, b, g* lub *z*.

Ćwiczenie D4

- ▶▶ Rozwiąż rebusy.
- ▶▶ Odczytaj hasła.

Ćwiczenie D5

- ▶▶ Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.
- ▶▶ Przeczytaj utworzone podpisy.

Ćwiczenie D6

- ▶▶ Rozszyfruj wyrazy i wpisz brakujące litery.
- ▶▶ Z każdej kolumny wybierz jeden wyraz i ułóż z nim zdanie.
- ▶▶ Zdania zapisz w zeszycie. Z

Omówienie zadania domowego

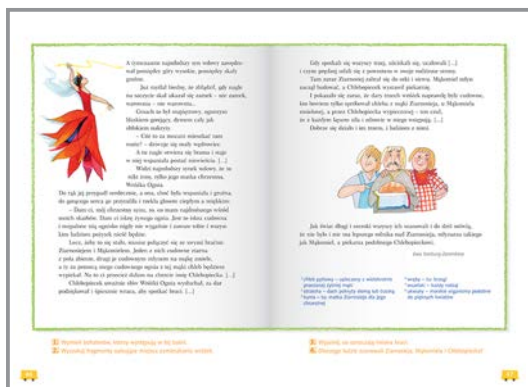
Prosimy dzieci, aby najpierw udały się do sklepu w pobliżu ich domu i zanotowały na kartce, jakie rodzaje pieczywa można tam kupić, a potem przepisały notatki do zeszytu. Zdolniejszym uczniom można podpowiedzieć, aby relację ze sklepu zapisały w formie zdań. Z

IV-2 Baśniowa historia chleba. Opowiadanie baśni według planu wydarzeń (w postaci zdań pytających)

Materiały: P1 s. 42–48 Z1 s. 39 © E. Szelburg-Zarembina „O trzech zgodnych braciach: Ziarnosieju, Mąkomielu i Chlebopieku” przepis na pieczenie chleba (np. z internetu)

P1 Podręcznik, s. 42–47

Baśń E. Szelburg-Zarembiny „O trzech zgodnych braciach...”

Nauczyciel odtwarza baśń z płyty. Po wysłuchaniu czyta wyrazy, które dla dzieci mogą być niezrozumiałe, oraz zdania z tymi wyrazami. Uczniowie próbują wyjaśniać sens zdań i zastąpić niezrozumiałe wyrazy znanymi im odpowiednikami lub wyjaśnieniami spod tekstu.

Polecenia 1–4

- ▶▶ Wymień bohaterów, którzy występują w tej baśni.
- ▶▶ Wyszukaj fragmenty opisujące miejsca zamieszkania wróżek.

- ▶▶ Wyjaśnij, co oznaczają imiona braci.
- ▶▶ Dlaczego ludzie szanowali Ziarnosieja, Makomiela i Chlebiepiecka?

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 39

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Na podstawie baśni „O trzech zgodnych braciach...” (podręcznik, s. 42–47) ustal, czy zdania są prawdziwe czy fałszywe. Oznacz literą P zdania prawdziwe, a literą F – fałszywe.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Dokończ zdania.

Warto zwrócić uwagę uczniów na zapis wyrazów: *zboże, młynarz, chleb, piekarz*.

Ćwiczenia z tej strony mogą sprawić uczniom kłopot, jeśli dobrze nie zapamiętali treści baśni. Dla ułatwienia warto stworzyć – wspólnie z uczniami – notatkę, na przykład w postaci tabelki:

Syn	Imię	Zawód	Matka chrzestna
najstarszy			
średni			
najmłodszy			

P1 Podręcznik, s. 48

Zadanie 5

- ▶▶ Przyjrzyj się budowie planu opowiadania. Jakie części następują po sobie? [wstęp, rozwinięcie, zakończenie] Która część opowiadania powinna być najobszerniejsza, najdłuższa? Odczytaj pytania w każdej z części.

Uczniowie mieli już do czynienia z planem opowiadania, ale tym razem plan ma postać pytań. Warto zwrócić na to uwagę.

- ▶▶ Opowiedz baśń o trzech braciach. Skorzystaj z poniższego planu wydarzeń i zgromadzonego słownictwa.

Historyjka z papugą Sylabą

- ▶▶ Jakiego składnika użyła papuga Sylaba do wypieku ciasta? O czym zapomniała? [o zachowaniu odpowiednich proporcji]

Wspólne redagowanie opowiadania na podstawie planu wydarzeń

▷▷ O czym należy pamiętać przy opowiadaniu treści baśni? [Staramy się nie powtarzać tych samych słów, budować proste zdania, zaciekawić słuchającego.]

Uczniowie układają zdania, korzystając z planu wydarzeń. Propozycje dzieci nauczyciel zapisuje na tablicy. Uczniowie przepisują opowiadanie do zeszytów, dbając o właściwy podział na akapity oraz poprawny zapis ortograficzny i interpunkcyjny. **Z**

Rozmowa na temat poszanowania żywności; omawianie wiersza W. Melzackiego „Chleb” ➡ 262

Nauczyciel odczytuje wiersz i kieruje rozmową na temat poszanowania chleba oraz żywności w ogóle. Zwraca uwagę na planowanie i właściwe dokonywanie zakupów, nakładanie na talerz odpowiedniej ilości potraw, zjadanie drugiego śniadania itp.

Przepis na chleb

Nauczyciel odczytuje przepis na pieczenie chleba (np. z internetu). Zdaniem uczniów jest zapamiętać listę składników i oszacować łączny czas potrzebny na upieczenie bochenka chleba.

IV-3 Co uprawiają rolnicy? Rośliny zbożowe, oleiste, okopowe.

Wyrazy zakończone na -ó wymiennym na o, a, e i zakończeniem -ówka

Materiały: **P1** s. 49–53 **Z1** s. 40–41, 84–86 ✂ A różne gatunki zbóż, zarówno w kłosach, jak i ich ziarna, kolby kukurydzy, przetwory owocowe i warzywne (soki przecierowe, surówki, tarte buraki, kapusta kiszona, ogórki konserwowe i kiszone, papryka marynowana, seler konserwowy, suszone owoce – jabłka, rodzynki, śliwki, morele itp.), cukier sypek oraz w kostkach, cukier trzcinowy, butelki z różnymi rodzajami oleju, siemę lniane, len mielony, kawałek materiału lnianego, ziarna słonecznika, produkty zbożowe: mąki, kasze, płatki, otręby, popcorn, różne gatunki pieczywa itp., etykiety, ew. rysunki roślin zbożowych, okopowych i oleistych, ręcznik papierowy, duży kalendarz ścienny, woreczki

Tworzenie straganu z roślinami zbożowymi, oleistymi i okopowymi oraz innymi warzywami i owocami. Nazywanie i etykietowanie produktów

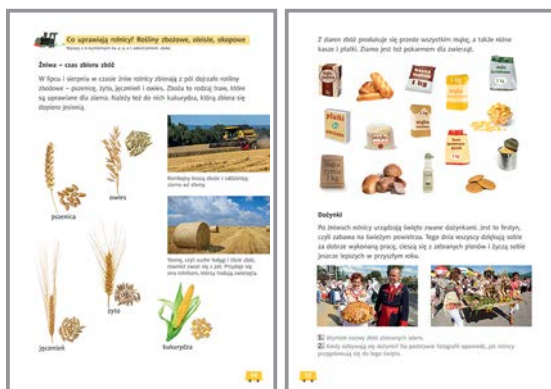
Nauczyciel wraz z uczniami przygotowuje stragan owocowo-warzywny. Ekspozuje również naturalne okazy roślin zbożowych i oleistych lub umieszcza na tablicy ich zdjęcia (bądź etykiety z nazwami).

Oglądanie zbóż i poznawanie ich budowy

Nauczyciel pokazuje różne rodzaje zbóż i zwraca uwagę na ich budowę. Wskazuje części, zaznacza, że kwiat zboża może być zebrany w kłos (np. żyto, pszenica, jęczmień), wiechę (owies) lub kolbę (kukurydza). Pozostała część zboża to źdźbło, które w środku jest puste.

Charakterystyczne kolby kukurydzy łatwo rozpoznać i dzieci bez problemu wskażą ziarna kukurydzy. Dosyć łatwo odróżnić też ziarna owsa (podłużne, zielonkawe, bardzo lekkie) i pszenicy (pełne, okrągłe, dosyć ciężkie). Trudność może sprawić odróżnienie ziaren żyta i jęczmienia.

P1 Podręcznik, s. 49–50

Tekst informacyjny „Żniwa – czas zbioru zbóż”

Uczniowie samodzielnie czytają tekst informacyjny i oglądają zdjęcia.

▶▶ Do jakiego rodzaju roślin zaliczamy zboża? [zboże to rodzaj trawy] Wymień nazwy roślin zbożowych. [pszenica, żyto, jęczmień, owies, kukurydza]

▶▶ Kiedy zbieramy zboża? [Kiedy są dojrzałe – w lipcu i sierpniu, a kukurydzę jesienią.]

▶▶ Jak nazywają się maszyny, które pomagają w zbiorze zbóż? [kombajny]

i Kombajn jest wielofunkcyjną maszyną rolniczą. Oznacza to, że wykonuje on czynności kilku maszyn, m.in. kosiarki i młocarni. Kombajn ścina zboże i oddziela ziarno od plew i łodyg z liśćmi, a duży zbiornik umożliwia transport zboża.

►► Co to jest słoma i komu jest potrzebna? [Słoma to suche łodygi i liście zbóż, jest wykorzystywana przez rolników jako ściółka dla zwierząt hodowlanych: krów, świń itp.]

Warto zwrócić uwagę dzieci na to, że słoma to produkt uprawy zbóż, a siano to ususzona trawa z łąk. Dzieci czasami błędnie sianem nazywają słomę.

►► Co produkuje się ze zbóż? [mąkę, kaszę, płatki]

►► Czym jest ziarno zbóż dla zwierząt? [pokarmem]

Fotografie produktów zbożowych, informacje o dożynkach i polecenia 1–2

Dzieci oglądają obrazki i nazywają zboża oraz produkty zbożowe powstające z poszczególnych zbóż.

►► Wymień nazwy zbóż zbieranych latem.

►► Kiedy odbywają się dożynki? Na podstawie fotografii opowiedz, jak rolnicy przygotowują się do tego święta. W jaki sposób rolnicy świętują w czasie dożynek?

Przy okazji pracy z tekstem o dożynkach warto przybliżyć dzieciom zwyczaje dożynkowe. Mówimy o tym, że rolnicy przygotowują okazałe i piękne wieńce ze zbóż, pieką ogromne chleby. Ważnym punktem dożynek jest przemarsz z darami pól. Ceremonii przewodniczą Starosta i Starościna, wybrani spośród najlepszych gospodarzy.

Rozpoznawanie i nazywanie produktów zbożowych

Dzieci – z podpowiedzią nauczyciela – rozpoznają i nazywają różne produkty zbożowe przyniesione na zajęcia (przez uczniów lub nauczyciela), np. różne rodzaje mąki, płatków, kasz, a także ich próbują. Nauczyciel powinien zwrócić uwagę na różny wygląd mąki: biała (oczyszczona), ciemna (razowa), pszenna, żytnia, kukurydziana.

Wspominamy, że najzdrowsza jest mąka z pierwszego przemiału, czyli razowa, dlatego należy spożywać upieczone z niej pieczywo (chleb razowy i bułki, tzw. grahamki). Jest ono bogate w minerały, witaminy z grupy B i błonnik pokarmowy. Podkreślamy dużą wartość wszelkiego rodzaju kasz oraz płatków, szczególnie tych nieprzetworzonych, czyli z pełnego ziarna, np. jęczmiennych, żytnich, owsianych.

Nauczyciel może przygotować etykiety z nazwami różnych rodzajów mąki, kasz, płatków oraz zbóż. Warto wsypać niewielką ilość tych produktów do oddzielnych, przezroczystych woreczków, a następnie wyłożyć je i poprosić uczniów o dopasowanie odpowiednich etykiet do produktów. Można wyeksponować wszystko na tablicy ściennej. Gdyby nauczyciel dysponował zasuszonymi kłosami zbóż i kolbą kukurydzy, można również przypiąć je do tablicy.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 40

Ćwiczenie 1

►► Przyjrzyj się fotografiom zbóż w podręczniku na s. 49 i rozszyfruj nazwy produktów zbożowych.

Ćwiczenie 2

►► Wpisz do tabeli odpowiednie przymiotniki.

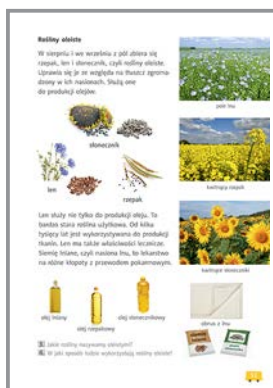
Oglądanie produktów z roślin oleistych

Nauczyciel pokazuje uczniom olej, np. rzepakowy, kawałek lnianego materiału oraz ziarna słonecznika. Pokazuje też uczniom nasiona lnu – siemię lniane. Można przynieść na zajęcia ugotowane siemię lniane, by pokazać uczniom jego konsystencję. Tak przygotowane stosuje się jako środek łagodzący podrażnienia dróg oddechowych, np. przy zapaleniu oskrzeli, zapaleniu płuc.

▷▷ Jak myślisz, co może łączyć te produkty i materiał?

Niektórzy uczniowie będą wiedzieli, że olej i ziarna słonecznika i lnu są pochodzenia roślinnego, tylko kawałek materiału może wzbudzać wątpliwości.

P1 Podręcznik, s. 51

Tekst informacyjny „Rośliny oleiste”, fotografie i polecenia 3–4

►► Jakie rośliny nazywamy oleistymi? Wymień nazwy roślin oleistych. [len, rzepak, słonecznik] Spróbuj podać charakterystyczne cechy wyglądu tych roślin.

Zwracamy uwagę, że w wielu miejscach naszego kraju można zobaczyć ogromne pola rzepaku (kiedy kwitną w maju, wyróżnia je intensywny żółty kolor) lub słoneczników. Słonecznik jest też znany z ogrodów, gdzie uprawia się go ze względu na smaczne ziarna, które można zjadać wprost z kwiatu albo suszyć, prażyć itp. Często są dodatkiem do pieczywa i ciastek. Można też karmić nimi ptaki. Rzadziej widuje się pola lnu.

►► Kiedy zbieramy rośliny oleiste? [w sierpniu i we wrześniu]

►► W jaki sposób ludzie wykorzystują rośliny oleiste?

Doświadczenie – Jak się przekonać, czy ziarna słonecznika zawierają tłuszcz w postaci oleju?

Nauczyciel poleca uczniom położyć na ławce kawałek ręcznika papierowego. Następnie uczniowie wysypują kilka ziaren słonecznika i składają papier na pół. Naciskając ołówkiem lub kredką, dzieci miażdżą ziarna umieszczone pomiędzy warstwami ręcznika. Po pewnym czasie wokół miażdżonych ziaren powinny się pojawić tłuste plamy.

Ustalanie terminu zbioru roślin zbożowych i oleistych

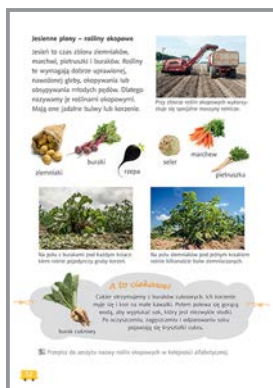
Uczniowie zaznaczają w kalendarzu czas zbioru zbóż i roślin oleistych. Sami mogą zaproponować legendę i sposób zaznaczania.

Oglądanie warzyw, które są roślinami okopowymi

W trakcie omawiania warzyw można przeprowadzić degustację soków z roślin okopowych (z marchwi, buraka, selera).

P1 Podręcznik, s. 52

Tekst „Jesienne plony – rośliny okopowe” i zadanie 5

►► Wymień nazwy roślin okopowych. Dlaczego rośliny te nazwano roślinami okopowymi? [Wymagają okopywania pędów lub bulw.]

►► Która część tych roślin jest jadalna? [bulwy, korzenie] Która z tych roślin ma bulwy? [ziemniak]

►► Którego warzywa przedstawionego na zdjęciach nie znasz? [Prawdopodobnie uczniowie wskażą rzepę.]

Podajemy uczniom kilka informacji o rzepie (warzywie być może znanym z wiersza „Rzepka” Juliana Tuwima).

[i] Rzepa ma zgrubiły korzeń o dość ostrym smaku. W zależności od odmiany może on mieć różny kształt (kulisty, spłaszczony, stożkowaty, owalny) i kolor skórki (biały, zielony, żółty, czerwony, czarny). Z rzepy sporządza się surówki, sałatki, zupy. Może też służyć jako pasza dla zwierząt hodowlanych. Jest cennym składnikiem kosmetyków do pielęgnacji włosów.

►► Przepisz do zeszytu nazwy roślin okopowych w kolejności alfabetycznej. **[Z]**

Tekst „A to ciekawe”

Podajemy uczniom informacje o produkcji buraków cukrowych.

[i] Buraki cukrowe wysiewa się wiosną, a zbiera jesienią. Kombajn do zbioru buraków wykopuje je i od razu ścina liście. Buraki są przewożone do cukrowni, gdzie poddaje się je obróbce. Otrzymane

kryształki cukru są białe i dość duże. Po rozdrobnieniu otrzymuje się cukier kryształ. Zmielony cukier kryształ nosi nazwę cukru pudru. Cukier w kostkach powstaje przez sprasowanie wielu małych kryształków. Podgrzany cukier zamienia się w brązowy gęsty syrop – karmel. Cukier jest produkowany również z trzciny cukrowej. To roślina wymagająca dużego nasłonecznienia i nawodnienia oraz żyznej gleby, dlatego najczęściej uprawia się jej w Brazylii i Indiach. Cukier zawarty jest w łodydze rośliny. Pojedyncza dojrzała trzcina waży ok. 6 kg. Jej uprawa trwa 10 miesięcy, ścina się ją przy użyciu maszyn. W cukrowni wyciska się ze ściętych trzin słodki sok. Nieoczyszczony cukier trzcinowy ma kolor brunatny.

Nauczyciel pokazuje uczniom cukier sypki (kryształ), biały cukier w kostkach i cukier trzcinowy. Zachęca do spróbowania i porównania smaków cukru z buraków i trzcinowego. Koniecznie należy zwrócić uwagę, że nadmiar cukru jest szkodliwy dla zdrowia, dlatego należy unikać jedzenia zbyt dużej ilości słodczy.

Grupowanie zgromadzonych okazów (lub zdjęć, etykiet) w trzy zbiory: rośliny zbożowe, oleiste, okopowe

Warto przy okazji zwrócić uwagę na to, że rośliny okopowe są warzywami, choć nie wszystkie warzywa są roślinami okopowymi.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 41

Ćwiczenie 3

►► Wymień przykłady roślin zbożowych, przykłady roślin oleistych i okopowych. Napisz nazwy roślin.

Po wykonaniu ćwiczenia dzieci wymieniają się między sobą zeszytami ćwiczeń i sprawdzają poprawność wykonania zadania, szczególnie pod względem poprawności ortograficznej.

Ćwiczenie 4

►► Uzupełnij tabelkę.

Ćwiczenie 5

►► Które z podanych wyrazów należą do jednej rodziny? Podkreśl je. Odczytaj podkreślone wyrazy.

Ćwiczenie 6

►► Wytnij z wycinanki fotografie kłosów i ziaren. Połącz obrazki w pary i wklej do zeszytu. Podpisz nazwami zbóż. ✂ A Z

Dopasowując kłosa do zbóż, uczniowie mogą zaglądać do podręcznika.

P1 Podręcznik, s. 53

Tekst „Inne warzywa i owoce” i zadanie 6

►► Przeczytaj tekst.
►► Przepisz początki zdań i je uzupełnij. Pamiętaj o oddzielaniu wymienionych roślin przecinkami. Z

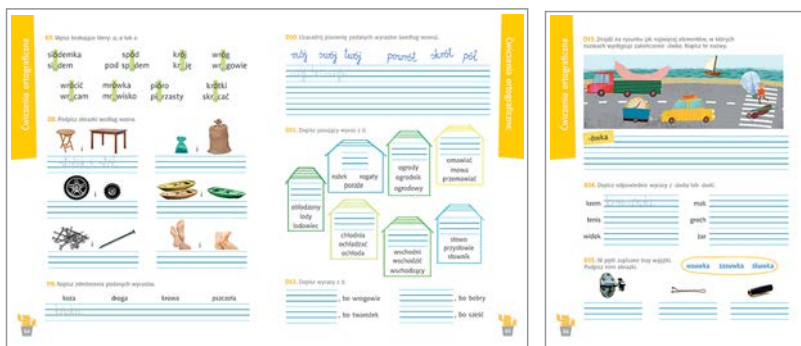
Zadanie 7 i wypowiedź pani Magdy

►► Przeczytaj wypowiedź pani Magdy i wiersz.
►► Naucz się na pamięć wyróżnionych fragmentów wiersza.

Ustalanie terminu zbioru wybranych warzyw oraz owoców

Uczniowie zaznaczają w kalendarzu czas zbioru jabłek, gruszek, śliwek, winogron.

Ćwiczenie D7

- ▶▶ Wpisz brakujące litery: o, a lub e.

Ćwiczenie D8

- ▶▶ Podpisz obrazki według wzoru.
- ▶▶ Przeczytaj podpisy.

Ćwiczenie D9

- ▶▶ Napisz zdrobnienia podanych wyrazów.

Ćwiczenie D10

- ▶▶ Uzasadnij pisownię podanych wyrazów (według wzoru).

Ćwiczenie D11

- ▶▶ Dopisz pasujący wyraz z ó.

Ćwiczenie D12

- ▶▶ Dopisz wyrazy z ó.

Ćwiczenie D13

- ▶▶ Znajdź na rysunku jak najwięcej elementów, w których nazwach występuje zakończenie -ówka. Napisz te nazwy.
- ▶▶ Przeczytaj zapisane wyrazy.

Ćwiczenie D14

- ▶▶ Dopisz odpowiednie wyrazy z -ówka lub -ówki.

Ćwiczenie D15

- ▶▶ W pętli zapisano trzy wyjątki. Podpisz nimi obrazki.

IV-4 Zebrane plony – co dalej? Urządzenia elektryczne. Wyrazy z zakończeniem -ów

Materiały: P1 s. 54–57 Z1 s. 42–47, 87 ✂ B arkusze szarego papieru z narysowanymi garnkami, przedmioty kuchenne typu: tłuczek, chochla, trzepaczka, łyżka cedzakowa, cedzak, sitko, itp., kalendarz ścienny z zaznaczonymi terminami zbiorów roślin zbożowych, oleistych i okopowych

Przypomnienie rodzajów roślin omawianych wcześniej i terminu zbioru roślin

Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela i korzystając z wcześniej uzupełnianego kalendarza, przypominają terminy zbierania różnych roślin.

Uczniowie mogą w dowolny sposób łączyć wyrazy zapisane w pierwszej misce ze słowami zapisanymi w drugiej misce, np. surówka może być z marchwi albo z selera. Ważne, aby powstały sensowne wyrażenia (zestawienie *surówka* z *ziemniaków* jest niepoprawne). Po utworzeniu „dań” uczniowie odczytują swoje propozycje.

▶▶ Warzywa wymienione w ćwiczeniu można określić jedną nazwą. Czy wiesz, jaka to nazwa? [rośliny okopowe]

Ćwiczenie 4

▶▶ Wypisz przykłady przetworów owocowych i warzywnych, które można kupić w sklepach.

Ćwiczenie 5 i pytanie papugi Sylaby

▶▶ Ile tu rodzin wyrazów? Podkreśl wyrazy z tej samej rodziny tym samym kolorem.

Po wykonaniu polecenia prosimy trzy osoby o odczytanie wyrazów z trzech różnych rodzin.

▶▶ Spróbuj odpowiedzieć na pytanie papugi Sylaby.

Ćwiczenie 6

▶▶ Napisz w zeszycie, jakie potrawy z warzyw pojawiają się na stole w twoim domu. Podkreśl to danie, które najbardziej ci smakuje. [Z]

Gdyby dzieci miały kłopot z ustaleniem, jakie warzywne potrawy jada się w ich domach, można polecić, by zapytały rodziców i dokończyły zadanie w ramach pracy domowej.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 87 ➡ 5

Ćwiczenie D16

▶▶ W wyrazach podanych w pętlach podkreśl powtarzającą się część. Napisz te słowa w odpowiednich miejscach, tak aby powstały sensowne wyrażenia.

Warto uczniom wyjaśnić znaczenie wyrazu *wataha* – grupa wilków lub dzików, najczęściej rodzinna, która działa razem i składa się z pary rodzicielskiej i młodych.

Ćwiczenie D17

▶▶ Rozszyfruj wyrażenia i je napisz.

■ Rozmowa o pieczeniu ciast i gotowaniu potraw na podstawie przepisów

Dzieci dzielą się swoimi obserwacjami. Być może niektórzy brali udział w tego typu pracach, można je zapytać, czy osoba dorosła używała przy tym przepisu i gdzie ten przepis był umieszczony.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 44–45

Ćwiczenie 7

▶▶ Wymień składniki, z których przygotowuje się ciasto marchewkowe. [masło, marchew, cukier, mąka, jajka, proszek do pieczenia, soda oczyszczona, sól]

▶▶ Które produkty pochodzą z roślin okopowych? [Rośliną okopową jest marchew, a cukier jest produktem otrzymywanym z buraka cukrowego.]

▶▶ W przepisie na ciasto marchewkowe podkreśl wszystkie czasowniki.

Dzieci powinny podkreślać czasowniki ołówkiem. Można zwrócić uwagę, że w tym kontekście wyraz *piec* jest czasownikiem, ale samo to słowo w innym znaczeniu będzie rzeczownikiem.

Ćwiczenie 8

►► Oskar tłumaczy Eli, jak zrobić ciasto marchewkowe. Dokończ jego wypowiedź zgodnie z przepisem. Podkreślone czasowniki odpowiednio przekształć.

Ćwiczenie 9

►► Napisz w zeszycie przepis na ciasto marchewkowe w takiej samej formie, w jakiej Oskar przekazywał go Eli. Wykorzystaj podane wyrazy. [Z]

Nauczyciel może polecić wykonanie tego zadania indywidualnie lub w ramach pracy domowej.

Ćwiczenie 10

►► Wpisz czasowniki w odpowiedniej formie według wzoru.

Uczniowie mogą mieć problem z poprawnym zapisem różnych form kolejnych czasowników, dlatego warto je zapisać na tablicy.

►► Odczytaj wszystkie czynności, które wykonał chłopiec lub mężczyzna. [zjadł, zaniósł, pokroił, napoił]

Ćwiczenie 11

Ćwiczenie stanowi okazję do zwrócenia uwagi na czasownik *wziąć*, gdyż dzieci mogły usłyszeć błędną wersję, bowiem wiele osób mówi często niepoprawnie: *wziąść*.

►► Poniżej zapisano czasownik *wziąć* w różnych formach. Wyrazy, które mogą wypowiadać dziewczynki, podkreśl na różowo, a te, które mogą wypowiadać chłopcy – na niebiesko.

►► Które wyrazy zostały przez ciebie wyróżnione na różowo? [*wzięłam, wezmę, weźmiemy, wzięłyśmy, wzięłyby, weź, wziąć*]

►► Które wyrazy mogą wypowiadać chłopcy? [*wziąłem, wziąłbym, wzięliśmy, wezmę, weźmiemy, weź, wziąć*]

►► Czy są wyrazy, które mogą wypowiadać zarówno chłopcy, jak i dziewczynki? [*wezmę, weźmiemy, weź, wziąć*]

Historyjka z papugą Sylabą i ćwiczenie 12

►► Podkreśl czasowniki w wypowiedziach papugi Sylaby. Ułóż zdania z tymi wyrazami i zapisz je w zeszycie. [Z]

►► Przeczytaj zdania, które zapisałeś.

Gdyby ćwiczenie okazało się za trudne, uczniowie mogą ułożyć zdanie z wycinanki na końcu zeszytu (zob. następny moduł zajęć)

■ Układanie zdania z rozsypanki wyrazowej ✂ B

Dzieci układają zdanie: *Do szkoły zapomniałem wziąć chusteczki higieniczne, ale wziąłem strój gimnastyczny.* Zapisują je w zeszycie. [Z]

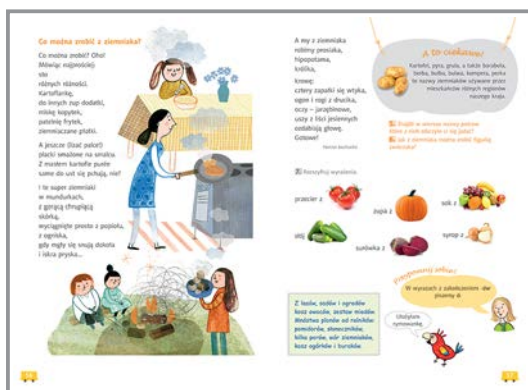
■ Tekst M. Jaworczakowej „Podarunek królewski” ➡ 259

Nauczyciel czyta uczniom tekst oraz wyjaśnia niezrozumiałe słownictwo i kontekst historyczny. Po wystuchaniu uczniowie odpowiadają na pytania.

■ „Ziemniaczany kociółek”, czyli jakie potrawy można przygotować z ziemniaków

Nauczyciel tworzy 4–6-osobowe grupy uczniów, rozdaje im arkusze szarego papieru (pół dużego arkusza), na których jest narysowany garnek z pokrywką oraz hasło: „Ziemniaczany kociółek”. Zadaniem uczniów jest zapisanie wewnątrz narysowanego garnka jak największej liczby potraw przygotowywanych z ziemniaków. Prowadzący określa czas, w którym należy wykonać zadanie (np. około 5–7 min). Następnie nauczyciel prosi o odczytanie przykładów potraw. Można wprowadzić rywalizację między grupami przez przyznanie punktu za każdą potrawę poprawnie wybraną i zapisaną. Na koniec przeliczamy punkty i przyznajemy nagrodę.

**Wiersz H. Łochockiej „Co można zrobić z ziemniaka?”
i polecenia 5–6**

Dzieci samodzielnie czytają wiersz i wyszukują nazwy potraw [kartoflanka, kopytka, frytki, ziemniaczane plątki (chipsy), placki, puree, ziemniaki w mundurkach]

- ► Znajdź w wierszu nazwy potraw. Które z nich zdarzyło ci się jeść? Jak smakują? Które z wymienionych potraw znalazły się w „Ziemniaczanym kociółku” twojej grupy, a których zabrakło?
- ► Jak z ziemniaka można zrobić figurkę zwierzątka?

Tekst „A to ciekawe”

- Odczytaj ciekawostkę dotyczącą różnych nazw ziemniaka. Które z nich znasz?

Można powiedzieć uczniom, w jakich regionach używa się poszczególnych nazw: *kartofel* – głównie na Śląsku, *barabola* – we wschodniej Polsce (gwara lwowska), *grula* – w gwarze góralskiej (na Podhalu), *pyra* – w Wielkopolsce (gwara poznańska), *bulwa* – w języku kaszubskim, *kompera* – w języku łemkowskim, *perka* – nazwa używana dawniej (od Peru, miejsca pochodzenia).

Zadanie 7

- Rozszyfruj wyrażenia.

Rymowanka papugi Sylaby i wypowiedź pani Magdy

Dzieci w parach czytają rymowanąkę, każde jeden wers – na zmianę.

- Powiedz swoimi słowami regułę ortograficzną, o której mówi pani Magda.

Ćwiczenie 13

- Podkreśl nazwy tych urządzeń i przedmiotów, które są w twojej kuchni. Które z nich to urządzenia elektryczne? Podkreśl je innym kolorem.

Ćwiczenie 14

- Podpisz zdjęcia. Spróbuj wyjaśnić, do czego służą te przedmioty.

- Którego przedmiotu używa się do ubijania piany z białek? [trzepaczki] Którego przedmiotu używa się do

przygotowania kotletów? [tłuczka] Jaki przedmiot jest potrzebny, by przygotować ciasto na pierogi? [wałek] Który przedmiot posłuży do odcieczania makaronu? [cedzak, sito]

Ćwiczenie 15

Zanim uczniowie wykonają ćwiczenie, można się wspólnie zastanowić, jakie urządzenia elektryczne są popularne w gospodarstwach domowych, a nie zostały wymienione w poprzednim ćwiczeniu, np. pralka, suszarka, suszarka do włosów, odkurzacze, żelazko, toster, frytkownica, gofrownica, opiekacz, szybkiwar, termomiks.

- Jakie jeszcze urządzenia elektryczne są w twoim domu? Napisz ich nazwy.

Ćwiczenie 16

- Odpowiedz na pytania, podając dwie możliwości.

Omówienie zadania domowego

Zadaniem uczniów jest przyniesienie na zajęcia suszonych grzybów, dżemów, konfitur z owoców leśnych, herbattek ziołowych i drewnianych przedmiotów.

V-1 Co nam daje las? Jak wykorzystujemy dary lasu?

Materiały: **P1** s. 58–59 **Z1** s. 48–51 dary lasu: suszone grzyby, dżemy, konfitury z owoców leśnych, herbatki ziołowe, przedmioty drewniane i kartoniki do ich podpisania, puzzle z literami i ilustracją lasu, szyszki, kasztany, żołędzie, nasiona klonu, gałązki, plastelina, patyczki, bułki lub chleb do kanapek

Podczas omawiania tematów związanych z blokiem tematycznym *Badamy las* warto zaplanować wycieczkę do parku lub lasu. Uczniowie mieliby okazję dokładnie przyjrzeć się roślinom oraz niektórym zwierzętom zamieszkującym te ekosystemy. Z wycieczki warto też przynieść do klasy dary jesiennego lasu: kasztany, żołędzie, szyszki i inne ciekawe znaleziska – będą one potrzebne do wykonania pracy plastycznej.

Co daje las? – układanka literowa

W różnych miejscach w klasie nauczyciel chowa elementy ilustracji lasu z literami tworzącymi hasło. Dzieci szukają kartoników. Gdy odnajdą wszystkie, układają wspólnie ilustrację. Po ułożeniu będzie można odczytać hasło – temat dnia: *Co nam daje las?*

P1 Podrecznik, s. 58–59

Wiersz T. Śliwiaka „Zapukajmy do lasu” i polecenia 1–3

Nauczyciel czyta wiersz, następnie prowadzi rozmowę o jego treści.

- ▶ ▶ Na podstawie wiersza i własnych doświadczeń opowiedz, co można usłyszeć w lesie.
- ▶ ▶ O czym musimy pamiętać, odwiedzając las?
- ▶ ▶ Co ty możesz zrobić, jak się zachować, by usłyszeć od lasu zaproszenie: „wejdz, wejdz tu”?
- ▶ ▶ W jaki sposób las zaprasza do siebie? Jak nas ugości? Czym poczęstuje?
- ▶ ▶ Dlaczego w lesie nie wolno hałasować?

Potem uczniowie czytają wiersz samodzielnie. Chętni recytują utwór, zwracając uwagę na znaki interpunkcyjne.

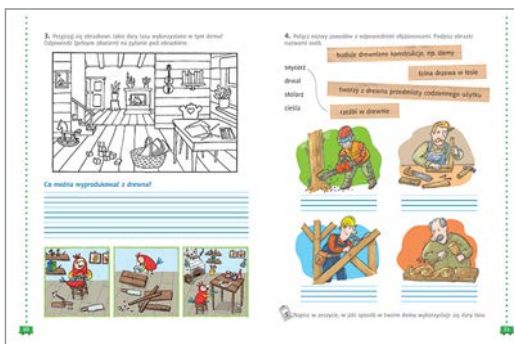
Tekst informacyjny, zapisy w ramce i polecenie 4

- ▶ ▶ Przeczytaj tekst u góry strony. Czego się dowiedziałeś?
- ▶ ▶ Przeczytaj informacje podane w ramce, a następnie wymień z pamięci jak najwięcej korzyści, które mają ludzie dzięki lasom.
- ▶ ▶ Czy potrafisz znaleźć jeszcze jakieś korzyści?

Rozmowa z uczniami na temat darów lasu. Przygotowanie wystawy *Dary lasu*

Jako zadanie domowe uczniowie mieli przynieść na zajęcia suszone grzyby, dżemy lub konfitury z owoców leśnych, herbatki ziołowe, drewniane przedmioty. Prowadzimy rozmowę o tym, jakie korzyści czerpiemy z lasu. Zachęcamy do zaprezentowania przyniesionych skarbów i podzielenie ich na różne kategorie: pożywienie, leki, narzędzia, meble itp. Wspólnie przygotowujemy wystawę, uczniowie starannie wykonują podpisy.

Ćwiczenie 1

►► Podkreśl w tekście nazwy roślin i podpisz fotografie. Zaznacz kropką fotografie roślin, które wykorzystuje się w leczeniu. Na podstawie podanych informacji powiedz, do czego można wykorzystywać dary lasu.

Ćwiczenie 2

►► Jakie nazwy należy wpisać w liniaturze? [obok zielonej tabliczki: *lipa, czarny bez, malina*; obok żółtej: *borówka, dąb, pokrzywa*] Wpisz w poniższej ramce odpowiednie nazwy roślin.

Ćwiczenie 3

►► Przyjrzyj się obrazkowi. Jakie dary lasu wykorzystano w tym domu? Jakie papierowe rzeczy zauważyłeś na obrazku? Co jeszcze może pochodzić z lasu? [np. liście w wazonie] Elementy, które dzieci odnajdą na obrazku, nauczyciel może zapisywać na tablicy. Uczniowie powinni pokolorować wyszukane elementy.

►► Odpowiedz (pełnym zdaniem) na pytanie pod obrazkiem. Zapisz sformułowane zdanie.

Historyjka z papugą Sylabą

►► Co postanowiła wykonać papuga Sylaba? Jak myślisz, czy jest dobrym stolarzem? Co powinna zrobić, aby jej wysiłek przyniósł praktyczny rezultat? [Powinna lepiej zaplanować swoją pracę, przewidzieć, jaką wysokość powinien mieć stół i krzesetko.]

Ćwiczenie 4

►► Połącz nazwy zawodów z odpowiednimi objaśnieniami. Czy znasz (masz w rodzinie) kogoś stolarza albo cieślę? Co wytwarzają? Co sądzisz o ich pracy? Podpisz obrazki nazwami osób.

Ćwiczenie 5

►► Napisz w zeszytce, w jaki sposób w twoim domu wykorzystuje się dary lasu. [Z]

To ćwiczenie można zadać jako pracę domową. (Przy okazji dzieci mogą poszukać w domu jak najwięcej przedmiotów wykonanych z drewna lub częściowo z drewna).

„Zwierzaki cudaki” – praca plastyczna

Jeśli dzieci były w lesie i przyniosły do klasy szyszki, żółędzie, kasztany, nasiona klonu, to dołączając do tego plastelinę (do łączenia elementów) i patyczki, mogą wykonać różne zwierzątka. Jeśli wycieczka do lasu jest dopiero w planie, tę pracę plastyczną można wykonać w dowolnym momencie. Warto zaprezentować uczniom wykonane już figurki lub zdjęcia wydrukowane z internetu, aby mogli się zainspirować.

Wykonanie kanapek z wykorzystaniem przyniesionych przez dzieci przetworów: dżemów lub konfitur z owoców leśnych

V-2 Król i królowa polskich lasów. Przygotowanie do opisu

Materiały: **P1** s. 60–61 **Z1** s. 52–53 fotografie drzew i karteczki z nazwami tych drzew

Rozmowa o drzewach

Przypominamy wiadomości na temat różnych gatunków drzew: dębu, klonu, kasztanowca, brzozy, jesionu, sosny, świerka, jodły, cisa. Oglądamy zdjęcia. Uczniowie dopasowują do nich podpisy z nazwami drzew. Ponadto rozmawiamy z uczniami o tym, gdzie rośnie najwięcej drzew. [parki, lasy]

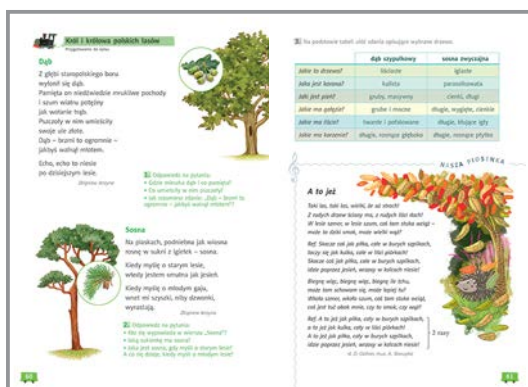
Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 52

Ćwiczenie 1

►► Podpisz fotografie i rozszyfruj hasła, a dowiesz się, jakie drzewo uznawane jest za królową, a jakie – za króla polskich lasów. Odczytaj utworzone zdania. Jak rozumiesz te zdania?

P1 Podręcznik, s. 60–61

Wiersze Z. Jerzyny „Dąb” oraz „Sosna” i polecenia 1–2

Nauczyciel czyta najpierw wiersz pt. „Dąb”, a następnie wiersz pt. „Sosna”. Uczniowie w parach przygotowują recytację wierszy (jedną osobą będzie recytowała wiersz „Dąb”, druga – wiersz „Sosna”).

►► Gdzie mieszka dąb i co pamięta? Co umieścił w nim pszczółki? Jak rozumiesz zdanie: „Dąb – brzmi to ogromnie – jakbyś wałnął młotem”?

►► Kto się wypowiada w wierszu „Sosna”? Jaką sułkę ma sosna? Jaka jest sosna, gdy myśli o starym lesie? A co się dzieje, kiedy myśli o młodym lesie?

►► Jakim drzewem jest sosna zwyczajna, a jakim – dąb szypułkowy? [sosna – drzewo iglaste, dąb – drzewo liściaste]

Zadanie 3

►► Na podstawie tabeli ułóż zdania opisujące wybrane drzewo.

Dzieci wrócą jeszcze do tej tabeli, tworząc opisy pisemne (zob. zeszyt ćwiczeń, s. 53).

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 53

Ćwiczenie 2

►► Obejrzyj dokładnie ilustracje w podręczniku na s. 60. Podkreśl przymiotniki pasujące do dębu oraz pasujące do sosny.

Ćwiczenie 3

►► Uzupełnij zdania opisujące dąb. Skorzystaj z określeń z tabeli na s. 61 w podręczniku.

Ćwiczenie 4

►► Ułóż zdania opisujące sosnę w podobny sposób, jak został opisany dąb w poprzednim ćwiczeniu. Napisz je w zeszycie. **Z**

Napisanie zdań w zeszycie można polecić jako pracę domową.

Tekst „A to ciekawe”

Warto zilustrować na tablicy określenie, że sosnę jest dwa razy więcej niż innych drzew, np. narysować kilka kresek odpowiadających drzewom innym niż sosny, a potem dorysować dwa razy więcej kresek na oznaczenie sosen.

►► Jakie drzewa najtrudniej spotkać w Polsce? Jakim drzewem jest cis, a jakim – wiąz?

i Cis pospolity (*Taxus baccata* L.) – gatunek wiecznie zielonego drzewa iglastego lub dużego krzewu. Występuje naturalnie w Europie. Największe okazy znane są z Kaukazu i Szkocji. Wiele jego odmian jest uprawianych ze względu na ozdobny charakter. Cis jest rośliną silnie trującą. Toksynę zawiera cała roślina.

Omówienie zadania domowego – nauka na pamięć wybranego wiersza

Uczniowie mają nauczyć się na pamięć wybranego wiersza – o dębie lub sośnie.

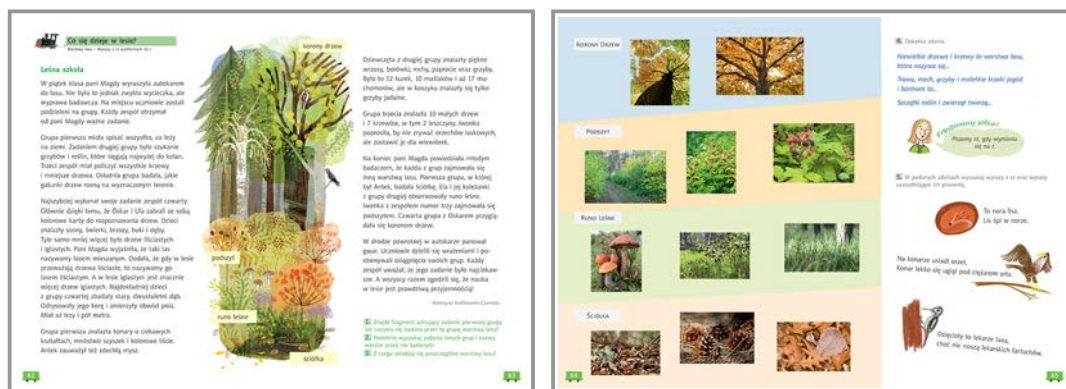
V-3 Co się dzieje w lesie? Warstwy lasu. Wyrazy z rz wymiennym na r

Materiały: **P1** s. 62–65 **Z1** s. 54–55, 88–89 arkusze szarego papieru lub blok rysunkowy A3, farby, pastele, kartki z fragmentami wiersza A. Kamieńskiej „Las wielki i mały”

Recytacja wierszy (sprawdzenie zadania domowego)

Uczniowie prezentują wybrane przez siebie wiersze. Można zaproponować minikonkurs recytatorski. Nauczyciel, oceniając, zwraca uwagę na znajomość tekstu, dykcję, interpretację i ogólne wrażenie. W wyborze najlepszych recytacji mogą pomóc pozostali uczniowie, oddając głos na najlepszą ich zdaniem prezentację. Zwycięzca/zwycięzcy mogą otrzymać dyplom.

P1 Podręcznik, s. 62–65

Tekst K. Królikowskiej-Czaroty „Leśna szkoła” i polecenia 1–3

Nauczyciel czyta opowiadanie, uczniowie śledzą tekst w podręczniku.

►► Jacy bohaterowie występują w opowiadaniu? Dokąd wybrała się klasa pani Magdy? Jak klasa została podzielona? Jakie zadania otrzymały poszczególne grupy?

►► Jak nazywa się las, w którym rosną przede wszystkim drzewa liściaste? Jakie inne rodzaje lasów można wyróżnić?

►► Znajdź fragment opisujący zadanie pierwszej grupy. Jak nazywa się badana przez tę grupę warstwa lasu? Podobnie wyszukaj zadania innych grup i nazwy warstw przez nie badanych.

- ▶▶ Jakie warstwy lasu wymieniła pani Magda? Z czego składają się poszczególne warstwy lasu?

Fotografie

- ▶▶ Wymień nazwy warstw lasu i na podstawie fotografii przypomnij, co zaliczamy do poszczególnych warstw.

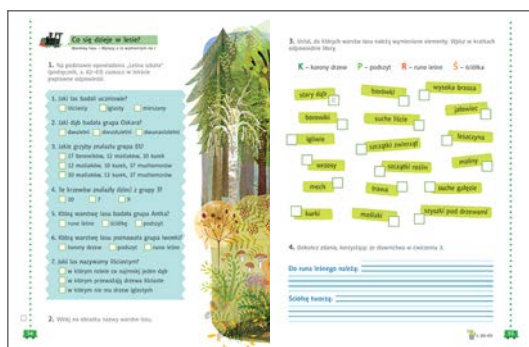
Zadanie 4

- ▶▶ Dokończ zdania.

Zadanie 5

- ▶▶ W podanych zdaniach wyszukaj wyrazy z rz oraz wyrazy uzasadniające ich pisownię.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 54–55

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Na podstawie opowiadania „Leśna szkoła” (podręcznik, s. 62–63) zaznacz poprawne odpowiedzi.

Po wykonaniu testu wybrane dzieci odczytują pytania i swoje odpowiedzi, a pozostali uczniowie oceniają poprawność.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Wklej na obrazku nazwy warstw lasu.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Ustal, do których warstw lasu należą wymienione elementy. Wpisz w kratkach odpowiednie litery.

Gdyby dzieci miały kłopoty z przydzieleniem poszczególnych elementów do warstw lasu, mogą zajrzeć na s. 64–65 w podręczniku i przyjrzeć się zamieszczonym tam fotografiom.

Ćwiczenie 4

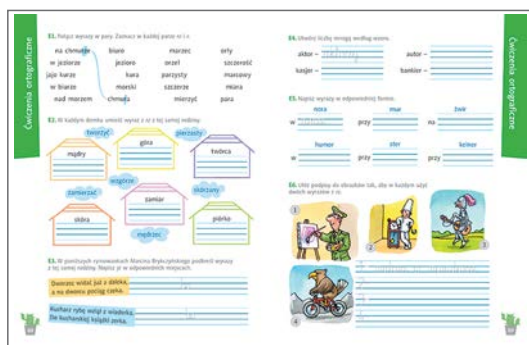
- ▶▶ Dokończ zdania, korzystając ze słownictwa w ćwiczeniu 3.

Różne oblicza lasu – praca plastyczna – malarska interpretacja wiersza Anny Kamieńskiej „Las wielki i mały” ➔ 259

Nauczyciel dzieli klasę na kilka grup (3–4-osobowych). Prosi uczniów, aby uważnie wysłuchali wiersza, ponieważ za chwilę będą w grupach wspólnie wykonywać ilustrację do wylosowanego fragmentu utworu (1. i 2. zwrotka na osobnych kartkach). Po odczytaniu wiersza nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat jego treści, wykorzystując pytania do tekstu. Po wykonaniu zadania uczniowie prezentują swoje prace.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 88–89 ➔ 5

Ćwiczenie E1

- ▶▶ Połącz wyrazy w pary.
- ▶▶ Zaznacz w każdej parze rz i r.

Ćwiczenie E2

- ▶▶ W każdym domku umieść wyraz z rz z tej samej rodziny.

Ćwiczenie E3

- ▶▶ W poniższych rymowankach Marcina Brykczyńskiego podkreśl wyrazy z tej samej rodziny. Napisz je w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie E4

- ▶▶ Utwórz liczbę mnogą według wzoru.

Ćwiczenie E5

- ▶▶ Napisz wyrazy w odpowiedniej formie.

Ćwiczenie E6

- ▶▶ Ułóż podpisy do obrazków tak, aby w każdym użyć dwóch wyrazów z rz.

V-4 Jacy są mieszkańcy lasu? Czym się żywią? Klasyfikacja zwierząt. Łańcuchy pokarmowe

Materiały: **P1** s. 66–69 **Z1** s. 56–59 kartki z nazwami zwierząt i gromad, albumy ze zwierzętami

Zabawa „Ziemia, woda, powietrze, ogień”

Uczniowie stają w krąg. Nauczyciel podchodzi do każdego ucznia i podaje jedno z haseł: *ziemia*, *powietrze*, *woda* lub *ogień*. Uczeń ma je skojarzyć z nazwą zwierzęcia, które żyje w danym środowisku, np. *ziemia* – zając; *powietrze* – orzeł; *woda* – szczupak. W przypadku *ognia* – dziecko obraca się dookoła własnej osi. Ważne, aby uczniowie podawali odpowiedź jak najszybciej. Jeśli się ktoś pomyli, daje fant. Po zabawie uczniowie „wykupują” fanty, np. śpiewają piosenki związane z lasem, recytują wierszyki-rymowanki, zadają zagadki, wykonują ćwiczenia gimnastyczne (pajacyki, przysiady, skłony, naśladową wybrane zwierzę itp.). Zadania mogą wymyślać sami uczniowie.

P1 Podręcznik, s. 66–67

Wiersz M. Czerkawskiej „Do strumyka” i polecenia 1–4

Uczniowie odczytują wiersz kolejno, fragmentami. Następnie rozmawiamy o jego treści i wyjaśniamy wyrazy niezrozumiałe (wyjaśnienia pod tekstem).

- ▶▶ Z ilu części składa się wiersz? [z czterech zwrotek]
O czym opowiada?
- ▶▶ Czytaj kolejno zwrotki wiersza i odszukuj fragmenty ilustracji, które do nich pasują.
- ▶▶ Jakie zwierzęta przychodziły do strumyka? Które z wymienionych zwierząt nie przychodziło do strumyka? Dlaczego zwierzęta przychodziły nad strumień?
- ▶▶ Jaki inny tytuł można nadać temu wierszowi?

Tekst „Warto zapamiętać”

- ▶▶ Wyszukaj w albumach lub internecie fotografie jelenia i sarny. Zastanów się, czym różnią się te zwierzęta. Po czym można je rozpoznać?

To zadanie można przeznaczyć na pracę domową.

- i** Sarna jest zwierzęciem średniej wielkości o smukłym ciele, wysokich nogach (cewkach), sierści (sukni) czerwonobrazowej w lecie, siwobrazowej lub siwożółtej w zimie, z białą lub żółtawą plamą (lustrem) na pośladkach. Wysokość w kłębie ok. 75 cm, długość 95–140 cm (w tym tułowia ok. 70 cm), przeciętna masa ciała ok. 25 kg (koza ok. 10 proc. mniej). Poroże samców (*parostki*) osiąga 25–30 cm.

Jeleń szlachetny występujący w Polsce może osiągać 2,5 m długości i wysokość w kłębie do 1,5 m. Masa spotykanych w Polsce jeleni waha się w granicach 150–160 kg, przy czym największe rozmiary osiągają osobniki około ósmego roku życia (średnio: samce 224 kg, samice 132 kg). Jeleń szlachetny pokryty jest krótkim i przylegającym włosiem. Sierść jelenia szlachetnego jest w zimie siwobrunatna, a w lecie rdzawobrunatna, wierzch głowy, szyja, podbrzusze i nogi są ciemniejsze od reszty ciała. Ogon dochodzi do 15 cm długości. Wszystkie podgatunki jelenia szlachetnego charakteryzują się dużym porożem (wieniec) o okrągłym pniu i dużej liczbie odrostków.

Ptaki. To zwierzęta stałocieplne, ciało mają pokryte piórami. Większość ptaków potrafi latać. Szkielet ptaków jest przystosowany do warunków ich życia – do lotu, część kości ma puste wnętrza, przez co są lżejsze, mostek ma odpowiednio dużą powierzchnię, ponieważ odchodzą od niego silne mięśnie napędzające skrzydła. Ptaki wykluwają się z jaj.

Gady. Pojawiły się na Ziemi już bardzo dawno temu, na długo przed człowiekiem i ssakami. Mają grubą i nieprzepuszczającą wody skórę. Dzięki niej zatrzymują płyny w organizmie oraz w okrytych skorupką jajach. Pozwala to na egzystencję i rozmnażanie się nawet na pustyni, gdzie nie ma dostępu do wody. Dzięki temu gady zaadaptowały się prawie w każdym miejscu na Ziemi. Są zmiennocieplne, bardzo lubią wygrzewać się na słońcu, które daje im energię do życia. Wykluwają się z jaj. Do gadów należą węże, jaszczurki, żółwie i krokodyle.

Owady. To najliczniejsza grupa zwierząt. Łącznie na świecie występuje ok. 810 tysięcy gatunków owadów. Przedstawiciele owadów występują na całym świecie. Ich ciało składa się z 3 części – głowy (na której znajduje się para czułków oraz jedna, a czasem więcej par oczu), tułowia (z trzema parami odnóży, na tułowie u gatunków uskrzydłonych znajdują się skrzydła) i odwłoka. Owady są bardzo małymi zwierzętami, ich wielkość wynosi od 0,1 mm do ponad 400 mm. Do oddychania używają tchawek. Owady stanowią ważne ogniwo w łańcuchu pokarmowym, są pokarmem dla wielu ptaków i płazów, odgrywają znaczną rolę w przyrodzie. Wiele z gatunków jest pożytecznych, ale występują też szkodniki i pasożyty. Niektóre owady są roznosicielami chorób.

(według: <https://pl.wikipedia.org>, <http://otozwierzeta.pl>)

Tekst „Warto wiedzieć”

►► Przeczytaj informację i zapamiętaj kolejność ogniw w łańcuchu pokarmowym. Powiedz własnymi słowami, na czym polega łańcuch pokarmowy, czyli jak żywią się zwierzęta. [np. Mleczko są zjadane przez zające, a zające są pożywieniem dla wilków.]

Zadanie 6

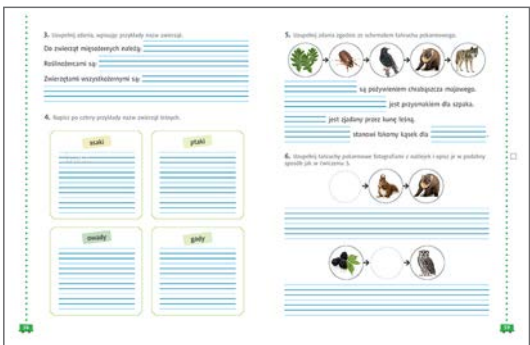
►► Co przedstawiają fotografie? [liście dębu, chrząszcza majowego, szpaka, kunę leśną, wilka albo – schemat łańcucha pokarmowego] Co jest czym pożywieniem w przedstawionym łańcuchu pokarmowym? Opisz łańcuch pokarmowy na podstawie obrazków.

Zabawa ruchowa „Ssaki, ptaki, owady, gady”

Każde dziecko otrzymuje kartonik z nazwą zwierzęcia. Dzieci siadają w krąg. Zamykają oczy, a nauczyciel wiesza lub przypina w różnych miejscach klasy hasła: SSAKI, PTAKI, OWADY, GADY. Następnie dzieci otwierają oczy i na polecenie: *Idźcie do swoich domów* podchodzą do odpowiednich napisów. [ssaki: sarna, jeleń, lis, dzik, żubr, wilk, kuna leśna, mysz leśna; ptaki: kruk, dzięcioł, sówka, szpak, sowa, kukułka, sikorka, czyżyk; gady: zaskroniec, żmija, żółw błotny, jaszczurka zwinka, jaszczurka zielona, wąż eskulapa, padalec; owady: chrząszcz majowy, biedronka, motyl, ważka, pszczoła leśna, mrówka, komar, mucha]

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 58–59

Ćwiczenie 3

►► Uzupełnij zdania, wpisując przykłady nazw zwierząt.

Ćwiczenie 4

►► Napisz po cztery przykłady nazw zwierząt leśnych.

Ćwiczenie 5

►► Uzupełnij zdania zgodnie ze schematem łańcucha pokarmowego.

Ćwiczenie 6

Przed odszukaniem naklejek dzieci same próbują zgadnąć, czym można uzupełnić łańcuchy pokarmowe.

►► Uzupełnij łańcuchy pokarmowe fotografiami z naklejek i opisz je w podobny sposób jak w ćwiczeniu 5.

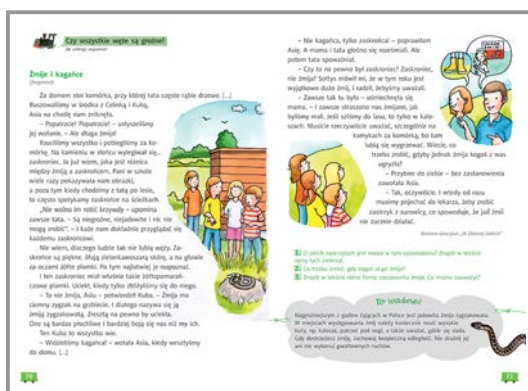
V-5 Czy wszystkie węże są groźne? Jak uniknąć ukąszenia?

Materiały: **P1** s. 70–71 **Z1** s. 60–61 kartki z bloku technicznego A4, fotografie zwierząt

Powtórzenie wiadomości z poprzednich zajęć

Uczniowie zadają pytania nauczycielowi (sobie nawzajem lub wybranej osobie z klasy) związane z tematem poprzednich zajęć. Następnie wybrani uczniowie opisują leśne zwierzę bez podania jego nazwy. Pozostali odgadują, o jakim zwierzęciu jest mowa.

P1 Podręcznik, s. 70–71

Opowiadanie B. Gawryluk „Żmije i kagańce” i polecenia 1–3

Nauczyciel (lub płynnie czytający uczeń) czyta tekst opowiadania.

►► Wymień postacie występujące w opowiadaniu. [rodzeństwo – trzy dziewczynki (Celinka, Asia i narciarka), chłopiec (Kuba) oraz ich rodzice]

►► O jakich zwierzętach jest mowa w tym opowiadaniu? Znajdź w tekście opisy tych zwierząt.

►► Co trzeba zrobić, gdy kogoś ukąsi żmija? Poszukaj w tekście odpowiedniego fragmentu.

►► Znajdź w tekście różne formy rzeczownika *żmija*. [żmija, żmiją, żmij, żmijami, żmii] Co można zauważyć? [w słowie *żmii* występuje *ii*]

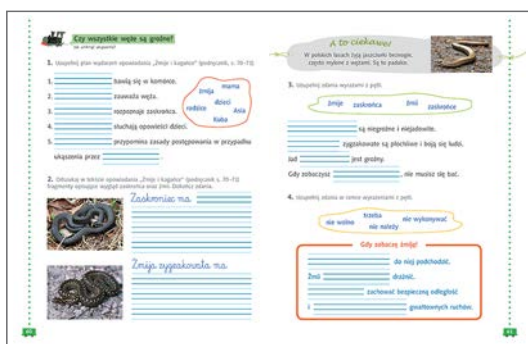
Tekst „To ważne”

Dzieci czytają po cichu tekst, a potem próbują ustalić wspólnie, co należy zrobić, aby uniknąć ukąszenia żmii.

►► Czego dowiadujemy się z tego tekstu? Jak należy się ubierać na spacer do lasu?

►► Jak się należy zachowywać w miejscu występowania żmii?

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 60–61

Ćwiczenie 1

Warto przypomnieć dzieciom, że mają uzupełniać pierwsze wyrazy w zdaniu, więc powinny zacząć je pisać wielką literą.

►► Uzupełnij plan wydarzeń opowiadania „Żmije i kagańce” (podręcznik, s. 70–71). Korzystając z uzupełnionego planu wydarzeń, opowiedz przygodę Asi i Kuby.

Ćwiczenie 2

►► Odszukaj w tekście opowiadania „Żmije i kagańce” (podręcznik s. 70–71) fragmenty opisujące wygląd zaskronca oraz żmii.

►► Dokończ zdania.

Podpowiadamy dzieciom, gdzie mają dostawić przecinki. Po uzupełnieniu zdań uczniowie mogą sobie nawzajem sprawdzić poprawność zapisu.

Tekst „A to ciekawe”

Po zapoznaniu się z krótką informacją na temat padalca chętne dzieci mogą poszukać w internecie więcej wiadomości na temat tej nietypowej jaszczurki.

Ćwiczenie 3

►► Uzupełnij zdania wyrazami z pętli. Pamiętaj o zapisaniu wielkiej litery na początku zdania.

Ćwiczenie 4

►► Uzupełnij zdania w ramce wyrażeniami z pętli.

Przy okazji warto przypomnieć, że *nie* z czasownikami piszemy oddzielnie.

Tworzenie klasowego albumu o zwierzętach leśnych

Zadaniem każdego ucznia jest przygotowanie jednej karty o wybranym zwierzęciu mieszkającym w polskich lasach, która stanie się częścią klasowego albumu. Dla utatwienia i ujednolicenia pracy nauczyciel zapisuje na tablicy kategorie, które uczniowie powinni uwzględnić: wygląd (zdjęcie lub ilustracja), wielkość, ubarwienie, teren występowania, pożywienie, zwyczaje. Na koniec wszystkie karty należy połączyć i utworzyć z nich wspólny album.

V-6 Małe, ale ważne... Rola grzybów i rola mrówek. Etapy rozwoju mrówek. Wyrazy z rz po spółgłoskach

Materiały: **P1** s. 72–75 **Z1** s. 62–65, 90–92 ✂ B małe karteczki dla każdego ucznia, fotografie lub rysunki grzybów, kartki z nazwami grzybów

Rozmowa z uczniami na temat: *Co możemy spotkać małego, ale ważnego w lesie? – wykorzystanie techniki „słoneczko”*

Każdy uczeń pisze (na małych karteczkach) dwie, trzy odpowiedzi na pytanie zawarte w temacie. Następnie dzieci układają karteczki w kształcie słońca (kartki z takimi samymi odpowiedziami należy położyć jedno za drugim – utworzą promyk słoneczny). Po prezentacji uczniowie pod kierunkiem nauczyciela rozmawiają o odpowiedziach, które padły, i zastanawiają się, o czym będą zająć. [o grzybach i mrówkach]

P1 Podręcznik, s. 72–73

Tekst informacyjny na temat grzybów i polecenia 1–2

Dzieci samodzielnie (po cichu) czytają zagadkę i podają jej rozwiązanie. Zwracamy uwagę uczniom na to, że grzyby nie są roślinami.

►► Która informacja o grzybach jest dla ciebie interesująca lub zaskakująca? Jaką rolę w lesie odgrywają grzyby? Jak można je nazwać? Dlaczego? Która część grzyba przyspiesza rozkład resztek roślinnych i zwierzęcych? Odszukaj odpowiedni fragment tekstu.

►► Jak ludzie dzielą grzyby? Wymień nazwy znanych ci grzybów jadalnych. Po czym grzybiarze poznają grzyby jadalne? Na podstawie fotografii wymień nazwy grzybów jadalnych.

►► O czym trzeba pamiętać, jeśli natrafi się w lesie na grzyby trujące? Na podstawie fotografii wymień nazwy grzybów trujących.

Następnie uczniowie głośno dzielą się swoimi spostrzeżeniami.

Tekst „A to ciekawe”

- ▶ ▶ Które grzyby szkodzą drzewom? [huby, pieńki]

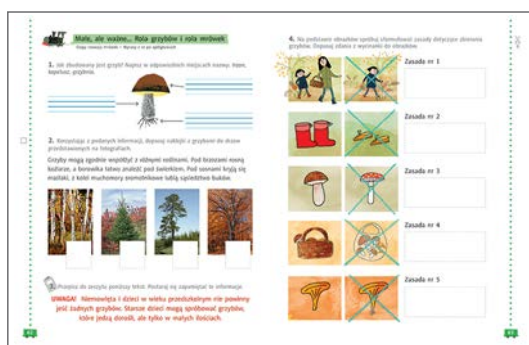
Wypowiedź pani Magdy i zadanie 3

- ▶ ▶ Przeczytaj informacje podane przez panią Magdę.
- ▶ ▶ Ułóż zdania z podanymi wyrazami.

Układanie zagadek – zdania opisujące

Wybrani uczniowie na podstawie fotografii w podręczniku opisują dany grzyb. Pozostali odgadują, o jaki grzyb chodzi. Przykład: „Ten grzyb jest bardzo smaczny, ma jasnobrązowy kapelusz i prawie biały, pękaty trzon. Często rośnie pod świerkami”.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 62–63

Ćwiczenie 1

- ▶ ▶ Jak zbudowany jest grzyb? Napisz w odpowiednich miejscach nazwy: trzon, kapelusz, grzybnia. Zwróć uwagę na pisownię wyrazów z rz. Co słyszysz po t w wyrazie trzon? [głoskę sz] A co musisz napisać? [dwuznak rz]

Ćwiczenie 2

- ▶ ▶ Nazwij drzewa przedstawione na fotografiach. [brzoza, świerk, sosna, buk] Korzystając z podanych informacji, dopasuj naklejki z grzybami do drzew przedstawionych na fotografiach.

Ćwiczenie 3

- ▶ ▶ Przepisz do zeszytu poniższy tekst. Postaraj się zapamiętać te informacje. **Z**

To ćwiczenie można przeznaczyć na pracę domową i poprosić o to, by rodzice podpisali się pod napisanym tekstem (pod pretekstem sprawdzenia, czy dziecko napisało tekst ładnie i poprawnie).

Ćwiczenie 4

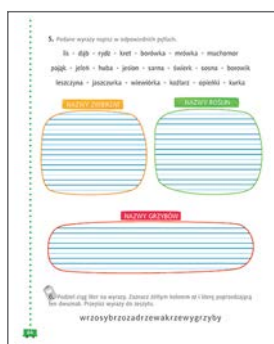
- ▶ ▶ Na podstawie obrazków spróbuj sformułować zasady dotyczące zbierania grzybów. Dopasuj zdania z wycinanki do obrazków. ✂ B
- ▶ ▶ Przeczytaj głośno zasady i postaraj się je zapamiętać.

Zabawa ruchowa „Zbieramy grzyby”

Nauczyciel rozrzuca na podłodze kartki z nazwami grzybów jadalnych i trujących. Zadaniem uczniów jest w wyznaczonym czasie zebranie jak największej liczby kartek z nazwami grzybów jadalnych. Na koniec można ułożyć podpisy pod fotografiami odpowiednich grzybów. Jeżeli klasa jest liczna, można podzielić ją na grupy, a następnie przeprowadzić zabawę w dwóch turach.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 64

Ćwiczenie 5

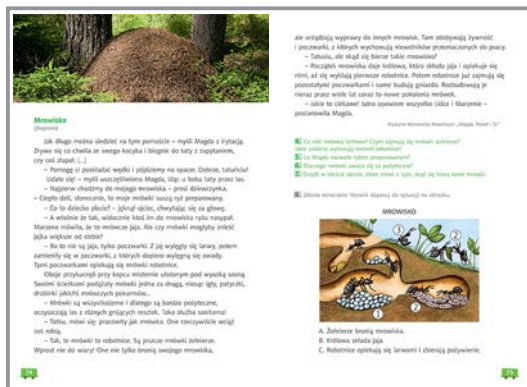
Przed wpisaniem wyrazów dzieci mogą je podkreślić odpowiednimi kolorami.

- ▶ ▶ Podane wyrazy napisz w odpowiednich pętlach. Odczytaj wyrazy wpisane do poszczególnych pętli.

Ćwiczenie 6

- ▶ ▶ Podziel ciąg liter na wyrazy. Zaznacz żółtym kolorem rz i literę poprzedzającą ten dwuznak. Przepisz wyrazy do zeszytu. **Z**

P1 Podręcznik, s. 74–75

Opowiadanie „Mrowisko” i polecenia 4–7

►► Jakie postacie występują w opowiadaniu „Mrowisko”? Gdzie toczy się akcja? Co obserwują bohaterowie?

►► Co robi mrówka królowa? Czym zajmują się mrówki żołnierze? Jakie zadania wykonują mrówki robotnice?

►► Co Magda nazwała ryżem preparowanym?

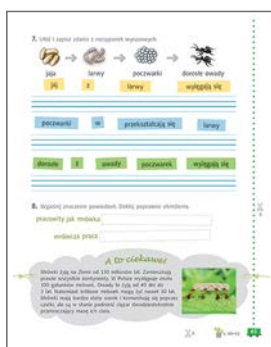
►► Dlaczego mrówki uważa się za pożyteczne?

►► Znajdź w tekście zdanie, które mówi o tym, skąd się biorą nowe mrówki.

Zadanie 8

►► Zdania oznaczone literami dopasuj do sytuacji na obrazku.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 65

Ćwiczenie 7

►► Ułóż i zapisz zdania z rozsypanek wyrazowych.

Ćwiczenie 8

►► Wyjaśnij znaczenie powiedzeń. Doklej poprawne określenia. ✂ B

►► Jakie znasz inne określenia, w których występuje wyraz *mrówka*? [np. *Mrówki chodzą mi po plecach.*]

Tekst „A to ciekawe”

Dzieci samodzielnie czytają po cichu tekst, a potem mówią o tym, czego się z niego dowiedziały.

Odszukiwanie wyrazów z tej samej rodziny ✂ B

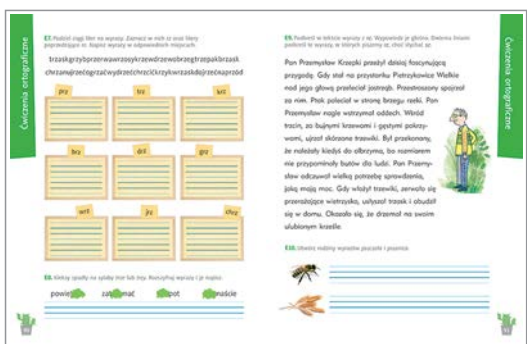
Na początek warto wspólnie ustalić, które wyrazy należą do tej samej rodziny, gdyż dzieci mogą uznać, że *królowa* należy do rodziny mrówek. Jest tu zatem okazja do zwrócenia uwagi na to, że wyrazy należą do tej samej rodziny wyrazów, gdy można wskazać wspólne słowo, od którego wszystkie pochodzą. Podpowiedzmy też sposób na uniknięcie pomyłki przy przepisywaniu wyrazów w kolejności alfabetycznej. Najlepiej wcześniej ponumerować wyrazy ołówkiem.

► Podkreśl wyrazy, które należą do tej samej rodziny. Podkreślone wyrazy przepisuj do zeszytu w kolejności alfabetycznej. **Z**

Omówienie pracy domowej

Jako zadanie domowe uczniowie mają poszukać informacji na temat życia mrówek i podziału ról w mrowisku. Dowiedzieć się, co mrówki robią w zimie i jaką rolę odgrywają w lesie.

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 90–92 ➔ 5

Ćwiczenie E7

- Podziel ciągi liter na wyrazy. Zaznacz w nich rz oraz litery poprzedzające rz. Napisz wyrazy w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie E8

- Kleksy spadły na sylaby *trze* lub *trzy*. Rozszyfruj wyrazy i je napisz.

Ćwiczenie E9

- Podkreśl w tekście wyrazy z rz. Wypowiedz je głośno. Dwimi liniami podkreśl te wyrazy, w których piszemy rz, choć słysząc sz.

Ćwiczenie E10

- Utwórz rodziny wyrazów *pszczoła* i *pszenica*.

Ćwiczenie E11

- Rozszyfruj i napisz wyrazy.

Ćwiczenie E12

- Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Ułóż podpisy do obrazków.

V-7 Czym zajmują się leśnicy? Układanie pytań do wywiadu

Materiały: **P1** s. 76–77 **Z1** s. 66–67

Rozmowa na temat ciekawostek dotyczących życia mrówek – sprawdzenie zadania domowego

Rozmowa na temat wywiadu

►► Na czym polega wywiad? Kto pyta, a kto udziela odpowiedzi?

►► Gdzie można przeprowadzić wywiad?

Nauczyciel podsumowuje wypowiedzi dzieci, mówiąc, że wywiad jest formą rozmowy, którą się przeprowadza, ponieważ może zainteresować większe grono osób. Osobą udzielającą wywiadu może być każdy, kto ma coś interesującego do powiedzenia. Zazwyczaj wywiad ma z góry określony temat. Najczęściej przeprowadzają go dziennikarze (telewizyjni, radiowi, prasowi), ale może to zrobić każdy – także dziecko.

i Wywiad prasowy jest zawsze redagowany, co może przyczynić się do merytorycznych zmian w publikowanej wypowiedzi. Dlatego w przypadku wywiadów prasowych wymagana jest tzw. autoryzacja, czyli akceptacja przez rozmówcę opracowanej wersji wywiadu.

P1 Podręcznik, s. 76–77

Wywiad z leśnikiem i polecenia 1–3

Wyznaczeni uczniowie czytają pytania, a odpowiedzi – nauczyciel lub wybrane dziecko. Następnie uczniowie odpowiadają na pytania umieszczone pod tekstem wywiadu oraz wymyślają pytania do leśnika. Zadawanie pytań mogą ćwiczyć w parach, wyobrażając sobie, że jedno z nich jest leśnikiem, a drugie – dziennikarzem.

►► Która informacja o lesie wydaje ci się najciekawsza?

►► Które zadane pytanie według ciebie jest najważniejsze?

►► Wymyśl inne pytania, które warto zadać leśnikowi. Napisz je w zeszytcie. **Z**

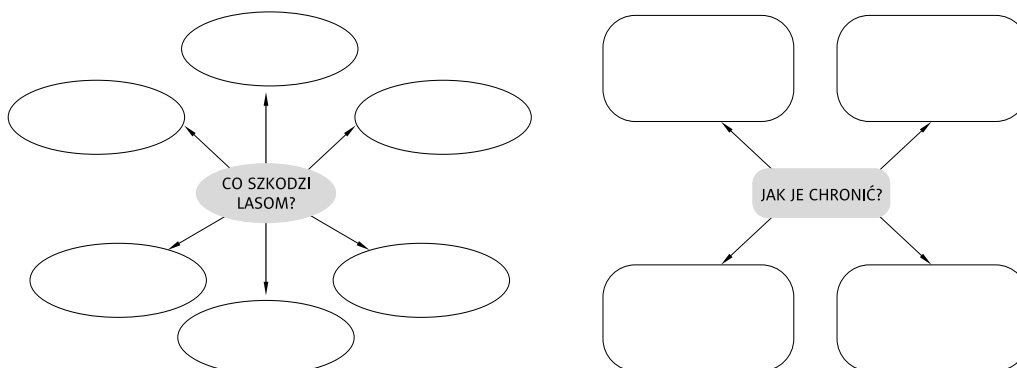
Tekst informacyjny, fotografie i zadanie 4

Przed przystąpieniem do tego zadania, można przeprowadzić dyskusję na temat *Co szkodzi lasom?* (zob. następny moduł zajęć). Następnie nauczyciel wyjaśnia uczniom, że oprócz szkodników las ma również sprzymierzeńców.

- ▶▶ Jakie zwierzęta są sprzymierzeńcami lasu i dlaczego?

Co szkodzi lasom? – tworzenie mapy myśli

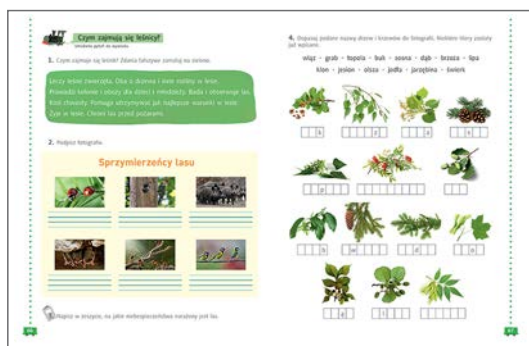
Nauczyciel rysuje na tablicy mapę myśli, a uczniowie przerysowują ją do zeszytu. **Z**

Uczniowie będą samodzielnie i stopniowo uzupełniać puste pola, w miarę pozyskiwania informacji z wywiadu. W części dotyczącej zagrożeń uczniowie mogą napisać: *wichury, pożary, szkodniki, hałas, śmieci, łamanie gałęzi, deptanie roślin i grzybów, kaleczenie kory, jazda na quadach i motocyklach.*

W części dotyczącej sposobów na uniknięcie zagrożeń uczniowie mogą napisać: *zwierzęta żywiące się owadami, leśnicy chroniący las przed pożarami, wyznaczenie miejsc do składowania śmieci, ustawienie szlabanów utrudniających wjazd pojazdom, wyznaczenie kar za hałasowanie, uczenie od najmłodszych lat szacunku do roślin i zwierząt.*

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 66–67

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Czym zajmuje się leśnik? Zdania fałszywe zamaluj na zielono.

Zdania prawdziwe, które nie zostały pomalowane, uczniowie mogą przepisać do zeszytu jako krótką notatkę o leśniku. **Z**

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Podpisz fotografie.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Napisz w zeszycie, na jakie niebezpieczeństwa narażony jest las. **Z**

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Dopasuj podane nazwy drzew i krzewów do fotografii. Niektóre litery zostały już wpisane.

Można podpowiedzieć dzieciom, aby policzyły, ile liter mają poszczególne wyrazy oraz aby zaczęły od wpisywania tych nazw, które nie stanowią dla nich trudności i skreślały wpisane już nazwy drzew. Ćwiczenie można ewentualnie zadać do domu.

Tuż po tym ćwiczeniu, jeśli wystarczy czasu, można omówić tekst A. Wajraka „Tam, gdzie rosną rekordziści” z zeszytu ćwiczeń, s. 68–69 (zob. drugi i trzeci moduł następnych zajęć).

Konferencja prasowa z leśnikiem – ćwiczenie dramatyczne

- ▶▶ Na czym polega konferencja prasowa? Kto bierze w niej udział?
- ▶▶ Na czym polega różnica między wywiadem a konferencją prasową?

- i** Konferencja prasowa to spotkanie, na którym osoba (lub grupa osób) odpowiada na pytania dziennikarzy. Konferencje prasowe zwołuje się z dwóch powodów: gdy ktoś chce przekazać jednorazowo informacje wielu mediom oraz aby zyskać rozgłos i stać się jeszcze bardziej rozpoznawalnym.

Przed przystąpieniem do konferencji prasowej uczniowie mający grać role dziennikarzy i reporterów przygotowują kartki z nazwą agencji, które doczepiają do mikrofonów.

Uczniowie wybierają spośród siebie dziecko, które będzie odgrywać leśnika. Zasiada ono przy głównym stole. Może być dwoje dzieci – jedno odgrywa rolę na przykład kierownika nadleśnictwa, a drugie występuje w funkcji rzecznika prasowego. Naprzeciwko siadają inni uczniowie. Grają oni role reporterów różnych stacji radiowych lub dziennikarzy prasowych. Reporterzy przygotowują pytania oraz umowne mikrofony z nazwą swojego radia lub agencji. Przykładowe hasło przewodnie konferencji to: „Nasze lasy są w trudnej sytuacji” lub „Lasy potrzebują naszej opieki”. Dziennikarze (reporterzy) kolejno zadają pytania, a leśnicy odpowiadają.

V-8 Wędrówki po parkach narodowych. Jak chronimy przyrodę?

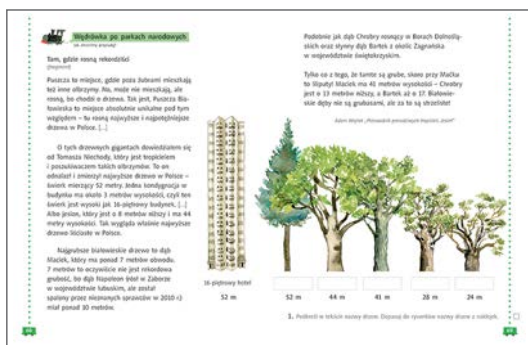
Materiały: **P1** s. 78–79 **Z1** s. 68–71

Oglądanie filmu przyrodniczego, prezentacji multimedialnej lub wystawy zdjęć rzadkich roślin i zwierząt pod ochroną występujących w Polsce

Po obejrzeniu prezentacji lub zdjęć rozmawiamy z uczniami na temat rzadkich roślin i zwierząt występujących na terenie Polski. Zadajemy pytania typu:

▷▷ Które z oglądanych przed chwilą zwierząt lub roślin widziałeś w naturalnym środowisku? Czym charakteryzują się te okazy? Które z przedstawionych tu zwierząt lub roślin cię zainteresowały? Co chciałbyś zobaczyć na własne oczy?

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 68–69

Tekst A. Wajraka „Tam, gdzie rosną rekordziści” i ćwiczenie 1

Kolejne fragmenty tekstu czyta nauczyciel (lub uczniowie), następnie jest omawiana treść.

►► O jakiej puszczy jest mowa w przeczytanym tekście? Co rośnie w Puszczy Białowieskiej?

►► Kogo wspomina autor tekstu i przedstawia jako poszukiwacza drzew gigantów?

►► Podkreśl w tekście nazwy drzew. Jakie jest najwyższe drzewo w Polsce, jaką ma wysokość? [świerk –

52 m] Czy to drzewo liściaste czy iglaste? Jakie jest najwyższe drzewo liściaste w Polsce?

[jesion – 44 m] Podkreśl w tekście zdanie na ten temat. Jakie jest najgrubsze drzewo w Puszczy Białowieskiej? [dąb Maciek – obwód 7 m] Jaką ma wysokość? [41 m]

Warto dopowiedzieć, że obwód drzewa mierzy się na wysokości ok. 130 cm od podłoża.

►► O jakich innych najgrubszych drzewach w Polsce napisał A. Wajrak?

i Dąb Bartek – jeden z najstarszych dębów w Polsce. Rośnie przy drodze we wsi Bartków, w województwie świętokrzyskim. Wiek Bartka szacuje się na ok. 650 lat.

Dąb Chrobry – również jeden z najstarszych dębów w Polsce. Rośnie w Borach Dolnośląskich na styku województw dolnośląskiego i lubuskiego. Jego wiek ocenia się na ok. 760 lat (wykiłkował ok. 1250 r.). Nazwę Chrobry zaczerpnięto z legendy, według której pod tym dębem król Bolesław Chrobry miał się spotkać z cesarzem Ottonem III.

- ▶▶ Dopasuj do rysunków nazwy drzew z naklejek.
- ▶▶ Do jakiego budynku jest porównana wysokość najwyższego świerka w Puszczy Białowieskiej?
- ▶▶ Poszukaj najwyższego budynku w twojej miejscowości i porównaj z nim wysokość tego drzewa.
- ▶▶ Poszukaj w internecie zdjęć drzew, o których była mowa w tym tekście.

Tworzenie plakatów „Drzewa giganty” – praca w grupach

Nauczyciel dzieli klasę na małe grupy (3–4-osobowe). Uczniowie otrzymują duże sztywne kartki lub arkusze szarego papieru (format A3 lub A2). Zadaniem każdej grupy jest stworzenie plakatu informującego o jednym z najwyższych lub najgrubszych drzew w Polsce. Dzieci mogą wykorzystać informacje z tekstu, albumów i książek oraz z internetu.

Nauczyciel na tablicy zapisuje kategorie, które uczniowie powinni uwzględnić: gatunek drzewa, lokalizacja (lub: teren występowania), wygląd rośliny (tu uczniowie umieszczają fotografię lub rysunek drzewa, jego liści i owoców), wymiary, obwód, wysokość, inne ciekawe informacje.

P1 Podręcznik, s. 78–79

Tekst informacyjny i polecenia 1–3

Uczniowie samodzielnie czytają tekst. Oglądają fotografie i próbują odczytać widoczne na nich napisy. [Serdecznie witamy w Biebrzańskim Parku Narodowym; Karkonoski Park Narodowy; Słowiński Park Narodowy; Pomnik przyrody prawem chroniony. Urząd Wojewódzki w Suwałkach]

- ▶▶ Co podlega ochronie w parku narodowym?
- ▶▶ W jakim celu tworzy się rezerваты przyrody?
- ▶▶ Co może być pomnikiem przyrody?

Jeśli w okolicy jest jakiś obszar (obiekt) przyrodniczy, nauczyciel odwołuje się do wiedzy dzieci na jego temat.

Mapa Polski i zadanie 4

- ▶▶ Na mapie Polski, na stronie obok, znajdź parki narodowe, których emblematy pokazano pod mapą. Spróbuj określić położenie wybranych parków, używając kierunków świata.

Tworzenie kodeksu zachowania się w parkach narodowych – praca w parach

Pytamy uczniów, o czym należy pamiętać podczas pobytu w parkach narodowych, jak należy się tam zachowywać. Dzieci układają w parach „ABC turysty”. Można odpowiedzieć zwroty typu: *obserwuj, uważaj, notuj, nie zrywaj, nie niszcz, nie śmieć, nie rozpalaj, nie zabieraj, zachowuj się.*

Z1 Zeszyt ćwiczeń, s. 70–71

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Przeczytaj reklamy parków narodowych. Napisz ich nazwy.
- ▶▶ Z czego słynie Słowiński Park Narodowy? Co jest dla niego charakterystyczne? Jakie zwierzęta i jakie formy krajobrazu można tam zobaczyć?
- Analogicznie omawiamy następne reklamy parków.
- ▶▶ Reklama którego parku najbardziej cię zainteresowała?

Ćwiczenie 3

►► Wybierz inny park narodowy. Zbierz informacje na jego temat. Ułóż kilka zdań, które mogłyby stanowić reklamę tego parku. Napisz je w zeszycie. **Z**

Prosimy o zebranie informacji i wykonanie tego zadania w domu.

Opowiadanie K. Kleniewskiej-Kowaliszyn „W poszukiwaniu rosiczki” ➔ 260

Nauczyciel wiesza na tablicy wydrukowane z internetu fotografie różnych roślin, wśród których powinna się znaleźć fotografia rosiczki. Następnie czyta uczniom opowiadanie i omawia jego treść, opierając się na pytaniach pod tekstem. Następnie zadaje dodatkowe pytania:

- ▷▷ Jak myślisz, która z przedstawionych roślin to rosiczka?
- ▷▷ Poszukaj na mapie w podręczniku na s. 79 parku o nazwie podobnej do tej, która pada w tekście. Wskaż jego symbol. Jaki to park? [Poleski Park Narodowy]
- ▷▷ Poszukaj w albumach i książkach informacji na temat Poleskiego Parku Narodowego.
- ▷▷ Na podstawie opowiadania i znalezionych informacji napisz reklamę tego parku.

VI JAK POECI OPISUJĄ JESIEŃ?

VI-1 Szukamy jesieni w przyrodzie i w wierszach. Tworzenie mapy myśli. Wyrazy z ż wymiennym na g, z, ź, dz, s, h

Materiały: **P1** s. 80–82 **Z2** s. 2–4, 72 kartoniki z pytaniami dla każdego ucznia i notatniki, koszulki na dokumenty, dary lasu (liście, szyszki, kasztany, żołądźcie, trawy, nasiona), kartki z bloku technicznego A4 (mogą być kolorowe), sznurek, klamerki do bielizny, blok rysunkowy, farby plakatowe i pędzle, klej, taśma klejąca

Spacer po parku lub po lesie

Uczniowie zabierają notatniki i ołówki. Nauczyciel rozdaje dzieciom kartoniki z pytaniami, które ukierunkują ich obserwacje. Podczas wycieczki dzieci notują spostrzeżenia. Każde dziecko otrzymuje następujący zestaw pytań:

Jaka jest pogoda? Jakie zauważasz kolory drzew i innych roślin?

Co robią ptaki? Czy widzisz jeszcze inne zwierzęta? Co one robią?

Co się dzieje z liśćmi? Co leży pod drzewami?

Co jeszcze możesz zaobserwować w przyrodzie?

Uwaga. Kartoniki z pytaniami będą potrzebne także podczas zajęć w klasie, po powrocie z wycieczki.

Wykonanie jesiennego kolażu

Jeśli przed zajęciami nie było możliwości wyjścia na spacer, można wykorzystać liście, szyszki itp. z poprzedniej wycieczki. Uczniowie wykonują pracę plastyczną, wykorzystując okazy przyniesione z lasu lub parku.

Na kartce z bloku technicznego układają przyniesione liście, trawy, nasiona, tworząc kompozycję, np. bukiet. Następnie za pomocą kleju lub taśmy klejącej przymocowują elementy kompozycji, aby się nie przesuwały. Tak przygotowaną kompozycję wkładają do koszulki na dokumenty, aby ją zabezpieczyć.

Na zakończenie nauczyciel wiesza prace na sznurku za pomocą klamerki do bielizny. Dzieci oglądają prace eksponujące okazy przyniesione przez kolegów.

Uwaga: Każde dziecko zostawia sobie jeden wybrany liść do dalszej pracy na zajęciach.

P1 Podręcznik, s. 80–81

Wiersz H. Zdzitowieckiej „Gdzie jesteś, jesieni?” i polecenia 1–2

Nauczyciel odczytuje wiersz. Dzieci ustalają, kto mówi w tym wierszu – kto może zadawać pytanie, a kto odpowiadać. Następnie uczniowie odczytują wiersz, np. wspólnie zadając pytanie: *Gdzie ty jesteś, jesieni?*, a odpowiedzi udziela wybrane dziecko.

►► Gdzie można znaleźć jesień według autorki wiersza? Jakie czynności wykonuje jesień? Co robi jesień, kiedy już wszystko będzie gotowe?

►► Co z treści wiersza zostało przedstawione na ilustracji? Czego brakuje?

Ramka z pytaniami na temat jesieni i polecenie 3

►► Przeczytaj pytania dotyczące jesieni. Zaproponuj odpowiedzi. Utwórz z nich mapę myśli o jesieni.

Mapę taką dzieci mogą uzupełnić w zeszycie ćwiczeń na s. 2.

P1 Podręcznik, s. 82

Wypowiedź pani Magdy i zadanie 4

- Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.
- Uzasadnij pisownię z ż podanych wyrazów.

Ćwiczenia plastyczne

►► Przyjrzyj się obrazom. Mimo braku konturów możemy rozpoznać kształty dzięki temu, że kolory sąsiadujące ze sobą są kontrastowe. Wymień pary kolorów, które ze sobą kontrastują.

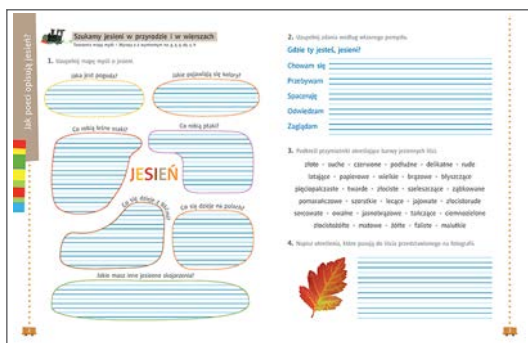
►► Namaluj obraz pod tytułem „Mój spacer”. Może to być spacer alejkami parku lub po leśnych drózkach, albo wędrowka po górach. Postępuj zgodnie z poniższą instrukcją.

Zob. przewodnik do edukacji artystycznej, s. 10 (wersja dotacyjna) lub s. 17 (wersja pozadotacyjna).

Podsumowanie na temat *Co się dzieje jesienią?*

Dzieci siadają w krąg z kartonikami otrzymanymi przed wycieczką i własnymi notatkami. (Jeśli przed zajęciami nie było wycieczki, dzieci teraz otrzymują kartoniki z pytaniami). Rozmawiają o swoich obserwacjach, odpowiadają na pytania. Ustalają, co jeszcze dzieje się jesienią, a czego nie mogły zobaczyć w parku czy lesie podczas krótkiej wycieczki (np. zasypianie zwierząt, babie lato, mgły poranne i wieczorne, zmiana długości dnia i nocy).

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 2–3

Ćwiczenie 1

►► Uzupełnij mapę myśli o jesieni.

Ćwiczenie 2

►► Uzupełnij zdania według własnego pomysłu. Odczytaj zapisane zdania.

Ćwiczenie 3

►► Podkreśl przymiotniki określające barwy jesiennych liści.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Napisz określenia, które pasują do liścia przedstawionego na fotografii.
- ▶▶ Przeczytaj swoją notatkę.

Rozmowa na temat wyglądu liści

Dzieci siadają w krąg – każde ma przed sobą liść. Nauczyciel kieruje swobodną rozmową na temat zgromadzonych liści, zwracając uwagę na ich barwę, kształt i wielkość. Uczniowie próbują określić, z jakiego drzewa pochodzą zebrane liście.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 4

Ćwiczenie 5

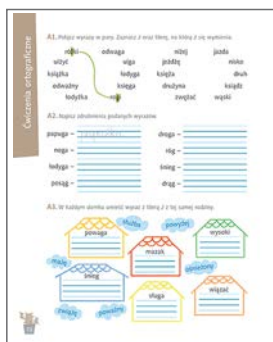
- ▶▶ Naklej przy każdym dziecku odpowiedni liść, zgodnie z ich wypowiedziami, i zaznacz w tabeli, jakich informacji udzieliły dzieci o swoich liściach.

Ćwiczenie 6

Dzieci najpierw ponownie oglądają liście przyniesione z wycieczki. Opisują je, odpowiadając ustnie na pytania z tabeli w ćwiczeniu 5. Mogą wzorować się na wypowiedziach Oskara, Antka, Iwonki i Eli. Nauczyciel przypomina dzieciom, aby starały się urozmaicać słownictwo, np. mówić zamiennie: *ten okaz*, *liść*, *on* itp.

- ▶▶ Napisz w zeszycie zdania opisujące jesienny liść przyniesiony przez ciebie do klasy. Skorzystaj z pytań podanych w ćwiczeniu 5. Postaraj się unikać powtórzeń i urozmaicać słownictwo. **Z**
- ▶▶ Odczytaj swój opis liścia.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 72 ➡ 5

Ćwiczenie A1

- ▶▶ Połącz wyrazy w pary. Zaznacz ż oraz literę, na którą ż się wymienia.

Ćwiczenie A2

- ▶▶ Napisz zdrobnienia podanych wyrazów.

Ćwiczenie A3

- ▶▶ W każdym domku umieść wyraz z literą ż z tej samej rodziny.

VI-2 Jaką barwę mają wiersze? Nazywanie nastrojów. Sztuka recytacji. Jak zapisujemy kolory?

Materiały: **P1** s. 83–84 **Z2** s. 5–7, 73 kartki z bloku technicznego wycięte w kształt palety, pastele, nagrania muzyczne o kontrastujących nastrojach, np. fragmenty „Czterech pór roku” A. Vivaldiego (*Jesień*, część I *Allegro*, część II *Adagio molto*)

Tworzenie palety ulubionych kolorów

Uczniowie siadają w krąg. Nauczyciel inicjuje rozmowę o ulubionych barwach dzieci i powodach, dla których wybrały dany kolor. Następnie dzieci na papierowych paletach zapisują zdania typu: *Lubię kolor...*, *bo...* i zamalowują fragmenty palet wybranymi kolorami kredek (najlepiej tłustych pastelów). Nauczyciel pyta również, które kolory jesieni są lubiane przez dzieci.

Wiersz L. Bardijewskiej i polecenia 1–2

Nauczyciel (lub wybrany uczeń) głośno odczytuje wiersz. Następnie dzieci czytają tekst jeszcze raz – po cichu.

- ▶▶ Jaki tytuł można nadać wierszowi?
- ▶▶ Jaki jest nastrój tego wiersza?
- ▶▶ Co mogłoby go zmienić?
- ▶▶ Jaki jest twój ulubiony kolor?
- ▶▶ Zmień słowa wiersza tak, aby pasowały do twojego koloru. Napisz w zeszyte fragment zmienionego wiersza. **Z**

Chętni głośno odczytują nowy tekst. Można też zaproponować zmianę koloru na nie ulubiany i zaobserwować, jakie wrażenie sprawia przetworzony tekst. Następnie dzieci wspólnie ustalają, co się dzieje z nastrojem wiersza, kiedy zmieni się opisany w nim kolor na inny.

Dzieci mogą zauważyć, że nastrój wiersza nie zmienia się wraz ze zmianą barwy – to właśnie nastawienie do danego koloru i intonacja recytatora sprawiają, że wiersz jest odbierany jako wesoły lub smutny.

Tekst „Warto zapamiętać”

Uczniowie cicho czytają tekst, a potem wspólnie rozmawiają o elementach budowy wierszy – mogą sięgać do różnych przykładów tekstów.

- ▶▶ Ile strof ma omawiany wiersz? Ile wersów mają poszczególne strofy tego wiersza?

Określanie nastroju w muzyce

Uczniowie wysłuchują nagrań dwóch kontrastujących nastrojem utworów muzycznych. Próbuje określić, jakie uczucia i jaki nastrój wywołują te melodie. Próbuje też ustalić, która melodia pasuje do ich dzisiejszego nastroju. Dzieci, słuchając nagrania, mogą improwizować taniec.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 5

Ćwiczenie 1

Uczniowie najpierw czytają wiersze po cichu, a potem wybrane osoby czytają je głośno. Nauczyciel rozmawia o treści utworów i przy okazji sprawdza jej zrozumienie przez dzieci.

- ▶▶ Przeczytaj poniższe wiersze. Spróbuj określić nastrój każdego z tych wierszy. Pokoloruj brzegi palet zgodnie z tymi nastrojami.

Pytania do wiersza J. Ratajczaka „Jesień”

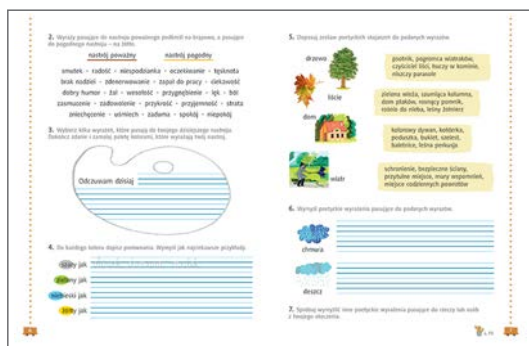
- ▶▶ Co się stało z owadami?
- ▶▶ Do czego autor porównuje ptasie gniazda?
- ▶▶ Jak sądzisz, dlaczego liście to listy, których nikt nie dostaje?
- ▶▶ Jaka nazwa koloru pojawia się w wierszu? Z czym się kojarzy błękit?

Pytania do wiersza J. Papużyńskiej „Już się jesień”

- ▶▶ Do czego zachęca osoba mówiąca w wierszu?
- ▶▶ Co to znaczy *pstrokaty*?
- ▶▶ Jak sądzisz, dlaczego jesienne kolacje są pstrokate?
- ▶▶ Jakimi kolorami zilustrowałbyś ten wiersz?

Pytania do wiersza W. Broniewskiego „Zbieramy kasztany”

- ▶▶ Kto może zbierać kasztany? W jakim celu?
- ▶▶ Jak myślisz, z czym kojarzą się kasztany autorowi tego wiersza?

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Wyrazy pasujące do nastroju poważnego podkreśl na brązowo, a pasujące do pogodnego nastroju – na żółto.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Wybierz kilka wyrażen, które pasują do twojego dzisiejszego nastroju. Dokończ zdanie i zamaluj paletę kolorami, które wyrażają twój nastrój.
- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdanie.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Do każdego koloru dopisz porównania. Wymyśl jak najciekawsze przykłady. Nauczyciel zwraca uwagę na dobieranie ciekawych skojarzeń.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Dopasuj zestaw poetyckich skojarzeń do podanych wyrazów. Przeczytaj poetyckie skojarzenia, wyrażając przy tym wybrany nastrój.

Ćwiczenie 6

- ▶▶ Wymyśl poetyckie wyrażenia pasujące do podanych wyrazów.
- ▶▶ Przeczytaj zapisane wyrażenia.

Można podpowiedzieć dzieciom następujące wyrazy: mgła, parasol, jesień, księżyc itp.

Ćwiczenie 7

- ▶▶ Spróbuj wymyślić inne poetyckie wyrażenia pasujące do rzeczy lub osób z twojego otoczenia.

P1 Podręcznik, s. 84

Wypowiedź pani Magdy

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy. Co z niej zapamiętasz?

Zadanie 3

- ▶▶ Dopasuj podane określenia kolorów do odpowiednich rysunków.

Zadanie 4

- ▶▶ Naucz się wybranego wiersza na pamięć. Przygotowując się, kieruj się radami zapisanymi poniżej w ramce.

Historyjka z papugą Sylabą

Wybrani uczniowie odczytują głośno rady dotyczące deklamacji wierszy. Następnie analizują historyjkę z papugą Sylabą. Ćwiczą głośno wymowę zdań, które wypowiada papuga.

Ćwiczenia dykcyjne

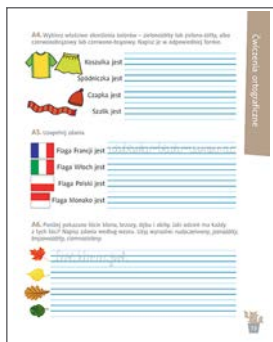
Nauczyciel może zaproponować dzieciom do ćwiczenia wymowy „łamańce słowne”, na przykład: *By-bi, bi-by, by-bi. Bim-bam-bom, bim-bam-bom. Rabarbar, rabarbar, rabarbar. Oczy wytrzyj, lecz nie przytrzyj. W mroźów czas – dobry ognia trzask. Może ta pogoda wietrzna, znów nie będzie taka wieczna. Pani pcha lepkie łapki do psiej papki.*

(według: Barbara Broszkiewicz, Jerzy Jarek „Warsztaty edukacji teatralnej – teatr dziecięcy”, Wrocław 2001)

Do ćwiczeń dykcyjnych można także wybrać wyrażenia i zwroty z wierszy z podręcznika, np. *bez śladu, potopił błękit, ślą liście – listy, rozminęła z latem, kolacje pstrokate, w drobniuteńką kratkę.*

Następnie uczniowie próbują nauczyć się na pamięć wybranego wiersza. Nauczyciel określa czas. Po jego upływie chętne dzieci recytują zapamiętane fragmenty.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 73 ➡ 5

Ćwiczenie A4

►► Wybierz właściwe określenia kolorów – zielonożółty lub zielono-żółty, albo czerwono-brązowy lub czerwono-brązowy. Napisz je w odpowiedniej formie.

Ćwiczenie A5

►► Uzupełnij zdania.

Ćwiczenie A6

►► Poniżej pokazano liście klonu, brzozy, dębu i olchy. Jaki odcień ma każdy z tych liści? Napisz zdania według wzoru. Użyj wyrazów: rudoczerwony, jasnożółty, brązowożółty, ciemnozielony.

VI-3 Jak powstają wiersze? Tworzenie rymów

Materiały: P1 s. 85–87 Z2 s. 8–9

Wyliczanki i zabawy muzyczno-ruchowe (płyś)

Nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat ulubionych wylizanek. Następnie dzieci recytują, rytmizując, znane wylizanki do zabaw. Każdą wylizankę wszyscy wspólnie powtarzają. Zastanawiają się, co w niej jest ważne (nauczyciel może podpowiedzieć, że rymy, rytm, humor). Na zakończenie nauczyciel pyta, czy wylizanki to wiersze czy raczej rymowanki.

►► Spróbuj powiedzieć, jaka jest różnica między wierszami a rymowankami. [Rymowanki mają dużo rymów, ale mało sensu, wiersze też mają rymy, ale niosą one ze sobą określoną treść.]

Jeśli dzieci nie znają wylizanek, podajemy kilka przykładowych (autorzy anonimowi):

*Trumf, trumf, Misia, bela. Misia, Kasia, Konfacela.
Misia a, Misia be, Misia, Kasia, kon-fa-ce.*

*Na wysokiej górze roste drzewo duże,
nazywało się: apli papli blite blau,
a kto tego nie wypowie, ten nie będzie z nami grał!*

*Pałka, zapalka, dwa kije,
kto się nie schowa, ten kryje.*

*Ene-due-rabe, bocian potknął żabę,
a później Chińczyka. Co z tego wynika?*

Raz, dwa, trzy – wychodź ty.

*Entliczek-pentliczek, czerwony stoliczek,
na kogo wypadnie, na tego bęc.*

P1 Podręcznik, s. 85–87

Tekst E. Pałasz „Poezja to...” i polecenia 1–3

Nauczyciel zapowiada krótko treść opowiadania: „Dzieci z klasy pani Magdy zastanawiały się, po czym można poznać wiersz i co to jest poezja”. Następnie odczytuje tekst.

►► Jak dzieci wyjaśniały znaczenie słowa *poezja*? Odszukaj odpowiednie fragmenty tekstu. Z czym tobie kojarzy się słowo *poezja*?

Nauczyciel zwraca też uwagę na wieloznaczność słowa *poezja*.

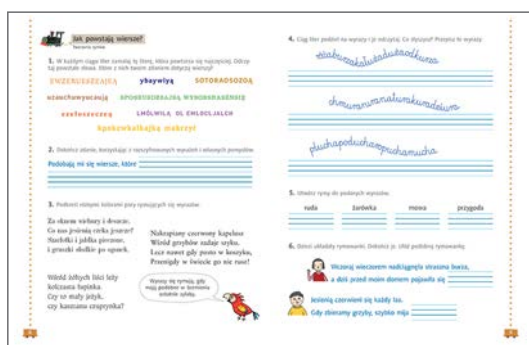
►► Wskaż rymujące się wyrazy w wierszyku Oskara. Spróbuj wyjaśnić, kiedy wyrazy się rymują.

Uwaga. Z postacią Wisławy Szymborskiej uczniowie zetkną się ponownie przy okazji pracy z blokiem tematycznym *Jaka jest współczesna Polska?*.

Układanie zdań o poetce Wisławie Szymborskiej

Nauczyciel wspólnie z uczniami układa zdania i zapisuje je na tablicy. Na przykład: *Wisława Szymborska to wybitna polska poetka. W roku 1996 została uhonorowana Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury*. Uczniowie przepisują notatkę do zeszytów. **Z**

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 8–9

Ćwiczenie 1

►► W każdym ciągu liter zamaluj tę literę, która powtarza się najczęściej.

►► Odczytaj powstałe słowa. [wzruszając, bawić, straszć, zachwycać, złościć, pobudzać wyobraźnię, mówić o emocjach, pozwalają marzyć]

►► Które z nich twoim zdaniem dotyczą wierszy? Jakie masz skojarzenia związane z poezją i odczytanymi słowami/wyrażeniami?

Ćwiczenie 2

►► Dokończ zdanie, korzystając z rozszyfrowanych wyrażień i własnych pomysłów. Odczytaj dokończone zdania.

Ćwiczenie 3

►► Podkreśl różnymi kolorami pary rymujących się wyrazów.

Dzieci powinny zauważyć, że każdy wierszyk rymuje się w inny sposób: w pierwszym wersy 1. z 2. [deszcze – jeszcze] oraz 3. z 4. [pieczone – po ogonek], w drugim (o muchomorze) rymują się wersy 1. z 4. [kapelusz – nie rusz] oraz 2. z 3. [szyku – koszyku], a w trzecim (o kasztanie) wersy 1. z 3. [leży – język] oraz 2. z 4. [tupinka – czuprynka].

Ćwiczenie 4

►► Ciąg liter podziel na wyrazy i je odczytaj. Co słyszysz?

►► Przepisz te wyrazy. W przepisanych wyrazach zaznacz sylaby, które się rymują.

Ćwiczenie 5

►► Utwórz rymy do podanych wyrazów.

Ćwiczenie 6

►► Dzieci układały rymowanki. Przeczytaj zdania ułożone przez Elę i Oskara. Dokończ je.

►► Co powinno się znaleźć na końcu wersów, aby powstała rymowanka? [rymujące się wyrazy]

►► Ułóż podobną rymowankę. Zapisz ją w zeszycie. Pamiętaj, aby każdy wers zapisać w oddzielnej linijce. **Z**

VI-4 Układamy wiersze o jesieni. Kiedy wiersz jest biały?

Materiały: **P1** s. 88–89 **Z2** s. 10–11 kształty wycięte z kartonu lub szarego papieru (drzewa, chmury, parasole, krople, liście i trójkąty), klej, zbiór drobnych przedmiotów, np. guzików, kasztanów, liczmanów

Gra w jesienne rymy

Dzieci siadają w krąg. Wyznaczony uczeń wypowiada dowolne słowo, które kojarzy się z jesienią. Dziecko siedzące obok wymyśla do niego rym, a następnie podaje inne słowo związane z jesienią. Za każdy poprawny rym uczestnik może otrzymywać żeton (np. guzik, liczman, kasztan, patyczek, klocek itp.). Wygrywa dziecko, które zbierze najwięcej żetonów – szybko podaje pasujące wyrazy i wymyśla nowe. Nauczyciel może podpowiadać „jesienne” słowa, np. *deszcz, krople, liście, kasztany, żółędzie, mgiełka, jesień, słota, ulewa, mżawka, chmury, kałuże, szeleści, szumi, opadają, odlatują, zachmurzone, ciemno, pochmurny, szary, kolorowy, brązowy, żółty, rudy, złoty*.

P1 Podręcznik, s. 88–89

Wiersz D. Wawitów „Jesienią” i polecenia 1–4

- Nad czym zastanawia się osoba mówiąca w wierszu? Co robi osoba mówiąca w wierszu, kiedy nadejście jesień? Jak będzie się zaczynać jej wiersz?
- Kiedy jest dobra pora na wymyślanie wierszy?
- Co trzeba robić, aby wymyślić wiersz?
- Co twoim zdaniem znaczy słowo *zamiaukany*? [np. miauczący, zapłakany, stęskniony, smutny] *Zamiaukany* to wymyślone słowo – jakie inne wymyślone słowa mogłyby się pojawić w jesiennym wierszu?

Zadanie 5

- Wybierz jeden z podanych tematów i ułóż zdanie, które może być początkiem utworu poetyckiego. Napisz je w zeszycie. **Z**

Wiersze „Spotkanie” i „Człowiek ze złotym parasolem”, wypowiedź pani Magdy i polecenia 6–8

Wybrane dzieci głośno odczytują wiersze. Ustalają, który z nich ma rymy. Czytają komentarz pani Magdy, a następnie odpowiadają na pytania.

- O jakiej porze roku mogły powstać te wiersze? Co mogło stanowić natchnienie dla poetek? Który z tych utworów jest wierszem białym?

Zadanie 9

- Uruchom wyobraźnię. Wybierz jedno z poniższych ćwiczeń i je wykonaj.

To zadanie można wykorzystać do zabaw w poezjowanie (zob. ostatni moduł zajęć).

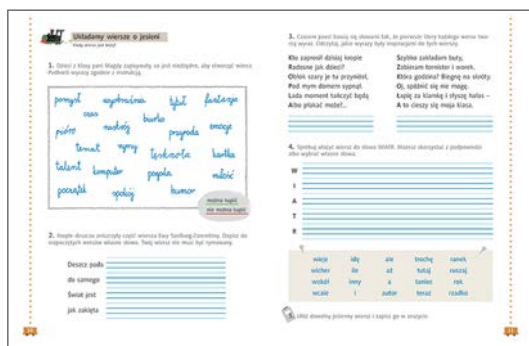
Historyjka z papugą Sylabą

Dzieci oglądają historyjkę. Opowiadają jej treść. Wskazują elementy humorystyczne. Warto skłonić dzieci do dyskusji, kiedy i w jakich okolicznościach poeci mogą poczuć natchnienie.

Ustalanie, co jest potrzebne do napisania wiersza

Nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie: *Co jest potrzebne do stworzenia wiersza?* Dzieci podają swoje propozycje i zapisują je na tablicy. Potem można je porównać z wyrazami zapisanymi w zeszycie ćwiczeń (przez dzieci z klasy pani Magdy) – ćwiczenie 1 s. 10.

- Co twoim zdaniem jest najprostsze w pisaniu wiersza? A co najtrudniejsze?

Ćwiczenie 1

►► Dzieci z klasy pani Magdy zapisywały, co jest niezbędne, aby stworzyć wiersz. Podkreśl wyrazy zgodne z instrukcją. Co jeszcze mógłbyś dopisać, czego nie można kupić? [np. natchnienie, chęci, kreatywność, inspiracja, wena twórcza, pragnienie, upodobanie, zamiłowanie, ochota, zapał, zachwyt, zamiar, myśli, ambicje, marzenia]

Ćwiczenie 2

►► Krople deszczu zniszczyły część wiersza Ewy Szelburg-Zarembiny. Dopisz do rozpoczętych wersów własne słowa. Twój wiersz nie musi być rymowany.

To ćwiczenie oraz ćwiczenia 3, 4 i 5 można wykonać nieco później, przy okazji zespołowych zabaw w poezjowanie (zob. ostatni moduł zajęć).

Jeśli dzieci będą zainteresowane, można im przeczytać na zakończenie ćwiczenia oryginalny wiersz „Stota” Ewy Szelburg-Zarembiny:

Deszcz pada od rana do samego południa. / Świat jest mokry i ciemny jak zakłęta studnia.

Ćwiczenie 3

►► Czasem poeci bawią się słowami tak, że pierwsze litery każdego wersu tworzą wyraz. Odczytaj, jakie wyrazy były inspiracjami do tych wierszy.

Ćwiczenie 4

►► Spróbuj ułożyć wiersz do słowa WIATR. Możesz skorzystać z odpowiedzi albo wybrać własne słowa.

Ćwiczenie 5

►► Ułóż dowolny jesienny wiersz i zapisz go w zeszycie. **Z**

Napisanie wiersza może być elementem pracy w grupach albo też pracą domową.

Zespołowe tworzenie poezji – zabawy słowno-graficzne

Niektóre dzieci mogą się obawiać pisania wierszy z powodu nieśmiałości lub niewiary we własne siły. Udział w pracy zespołowej może im pomóc w podjęciu próby samodzielnego tworzenia.

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każdej grupie rozdaje wybrane materiały:

1. *Jesienne drzewa poezji* – kształty drzew wycięte z szarego papieru oraz liście z papieru w jesiennych kolorach, na których można pisać.

2. *Poetyckie deszczowe chmury* – wycięte z kartonu chmury i na osobnych kartkach krople, na których dzieci będą pisać.

3. *Parasole jesieni* – wycięte z kartonu parasole i kolorowe wycięte z papieru trójkątne części parasola, na których można będzie pisać.

Nauczyciel decyduje, czy każdy zespół otrzymuje takie same materiały, czy różne. Zespoły otrzymują następujące zadania:

►► Dokończcie poetycko zdania: *Jesień to..., Jesień jest jak...*

►► Ze słowami *kropla, deszcz, liść* wymyślcie zdania, które mogłyby być początkiem wierszy. Każdy z grupy wymyśla i zapisuje jedno zdanie o tym, co jesienią lubi najbardziej.

Można odpowiedzieć dzieciom, aby zaczęły tak: *Kiedy nadchodzi jesień, lubię...*

Kolejnymi zadaniami dla grup mogą być ćwiczenia z podręcznika (zadanie 9) lub z zeszytu ćwiczeń (ćwiczenia 2–5) wykonywane zespołowo lub indywidualnie – w zależności od możliwości dzieci.

Uczniowie wykonują każde zadanie, zapisując swoje pomysły na osobnych kształtach wyciętych z papieru: liściach, kroplach, trójkątach (w zależności od dokonanego wyboru) i naklejając na drzewo, chmurę lub parasol. Po skończonej pracy następuje prezentacja pomysłów.

VII W CZASACH KSIĄŻĄT I KRÓLÓW

VII-1 Zanim powstało państwo polskie – co mówi legenda? Opowiadanie legendy według planu wydarzeń (w postaci równoważników zdań). Wyrazy z ż

Materiały: **P1** s. 90–95 **Z2** s. 12–13, 74–76 ✂ A ☉ W. Broniewski „Popiel i Piast” 📁 mapa fizyczna Polski

Rozmowa na temat historii

Nauczyciel pyta dzieci, z czym się im kojarzy słowo *historia*.

▷ ▷ Jakie okresy historyczne interesują je najbardziej?

▷ ▷ Skąd wiadomo, że coś wydarzyło się naprawdę?

Dzieci dzielą się swoimi przemyśleniami na temat przeszłości i wiedzą historyczną. Na koniec mówimy, że historia to nauka, która zajmuje się badaniem przeszłości. O tym, jak było kiedyś, dowiadujemy się dzięki wykopaliskom archeologicznym oraz dawnym kronikom i dokumentom.

P1 Podręcznik, s. 90–91

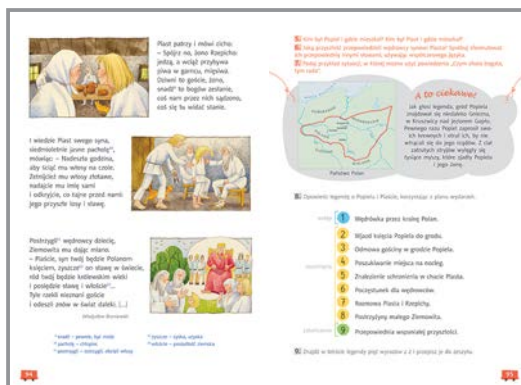

Tekst informacyjny, ilustracja i polecenia 1–4

- ▶ ▶ Gdzie dawniej osiedlali się ludzie?
- ▶ ▶ W jaki sposób powstawały grody?
- ▶ ▶ Kto mieszkał w grodach, a kto – w podgródcach?
- ▶ ▶ Jakie elementy grodu chroniły ludzi przed niebezpieczeństwem? Wskaż je na ilustracji.
- ▶ ▶ Opowiedz, w jaki sposób powstawały pierwsze miasta.

Zwracamy uwagę, że w grodzie są duże budynki: kościół, kaplica, dwór księcia, a także mniejsze zabudowania przeznaczone dla wojów i służby. Gród był bardziej chroniony, o czym świadczą usypywany wał i palisada, których nie ma wokół podgródzia. W podgródczu osiedlali się ludzie przybyli z różnych stron, by znaleźć zatrudnienie w pobliżu księcia. Ich domy są skromne, podobne do siebie.

P1 Podręcznik, s. 92–95

Legenda „Popiel i Piast” i polecenia 5–7

Nauczyciel czyta tekst (lub odtwarza go z płyty), a uczniowie oglądają kolejne ilustracje, które pomogą im zrozumieć legendę i wczuć się w jej klimat. Następnie uczniowie czytają po cichu tekst i objaśnienia wyrazów oznaczonych numerami.

- ▶▶ O jakich wydarzeniach opowiada legenda? Jakie osoby występują w tekście?
- ▶▶ Kim był Popiel i gdzie mieszkał?
- ▶▶ Kim był Piast i gdzie mieszkał?
- ▶▶ Jaką przyszłość przepowiedzieli wędrowcy synowi Piasta? Spróbuj sformułować ich przepowiednię innymi słowami, używając współczesnego języka.
- ▶▶ Podaj przykład sytuacji, w której można użyć powiedzenia „Czym chata bogata, tym rada”.

Tekst „A to ciekawe”

- ▶▶ Spójrz na mapkę. Odczytaj nazwy na terenie wyznaczonym czerwoną linią, czyli państwa, z którego powstała Polska.
 - ▶▶ Przeczytaj informację obok mapy i pokaż, gdzie znajdował się gród księcia Popiela.
- Pracując z podręcznikiem, warto wykorzystać mapę fizyczną Polski, na której uczniowie powinni odnaleźć Poznań, Kruszwicę i jezioro Gopło.

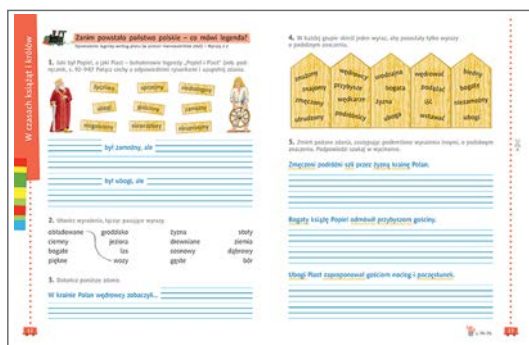
Zadanie 8

- ▶▶ Opowiedz legendę o Popiele i Piaście, korzystając z planu wydarzeń. O czym powiemy we wstępie? Jak zakończymy naszą opowieść?

Zadanie 9

- ▶▶ Znajdź w tekście legendy pięć wyrazów z ż i przepisz je do zeszytu. Z

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 12–13

Ćwiczenie 1

Uczniowie próbują najpierw samodzielnie podać cechy obu bohaterów, następnie wykonują ćwiczenie.

- ▶▶ Jaki był Popiel, a jaki Piast – bohaterowie legendy „Popiel i Piast” (zob. podręcznik, s. 92–94)?
- ▶▶ Połącz cechy z odpowiednimi rysunkami i uzupełnij zdania.
- ▶▶ Odczytaj napisane zdania.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Utwórz wyrażenia, łącząc pasujące wyrazy.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Dokończ poniższe zdanie. Skorzystaj z wyrazów utworzonych w poprzednim ćwiczeniu.

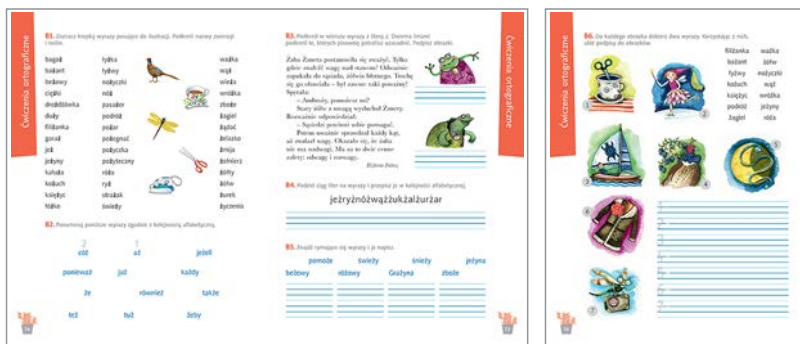
Ćwiczenie 4

- ▶▶ Odczytaj wyrazy z każdej grupy i ustal, który z nich nie pasuje do pozostałych. [znajomy, wędkarze, uboga, wstawiać, bogaty]
- ▶▶ W każdej grupie skreśl jeden wyraz, aby pozostały tylko wyrazy o podobnym znaczeniu.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Zmień podane zdania, zastępując podkreślone wyrażenia innymi, o podobnym znaczeniu. Podpowiedzi szukaj w wycinance. ✂ A

Ćwiczenie to można wykonać w klasie tylko ustnie, a uczniowie mogą napisać zdania samodzielnie w domu.

Ćwiczenie B1

- ▶▶ Zaznacz kropką wyrazy pasujące do ilustracji.
- ▶▶ Podkreśl nazwy zwierząt i roślin.
- ▶▶ Przeczytaj podkreślone wyrazy.
- ▶▶ Ułóż zdanie z jednym z tych wyrazów i zapisz je w zeszyście. Z

Ćwiczenie B2

- ▶▶ Ponumeruj poniższe wyrazy zgodnie z kolejnością alfabetyczną.
- ▶▶ Przeczytaj te wyrazy w kolejności alfabetycznej.

Ćwiczenie B3

- ▶▶ Podkreśl w wierszu wyrazy z literą ż.
- ▶▶ Dwoma liniami podkreśl te, których pisownię potrafisz uzasadnić.
- ▶▶ Podpisz obrazki.
- ▶▶ Przeczytaj te wyrazy w kolejności alfabetycznej.

Ćwiczenie B4

- ▶▶ Podziel ciąg liter na wyrazy i przepisz je w kolejności alfabetycznej.
- ▶▶ Odczytaj zapisane wyrazy.

Ćwiczenie B5

- ▶▶ Znajdź rymujące się wyrazy i je napisz.
- ▶▶ Przeczytaj pary rymujących się wyrazów.

Ćwiczenie B6

- ▶▶ Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.
- ▶▶ Przeczytaj utworzone podpisy.

VII-2 Kiedy zaczyna się historia Polski? Struktura opisu. Opisywanie przedmiotów

Materiały: P1 s. 96–99 22 s. 14–15 przedmioty do opisywania, np. kreda, kubek, ołówek, pisak, gumka do mazania

Rozmowa na temat zasad organizacji i funkcjonowania państw

Nauczyciel wspólnie z dziećmi rozważa, czy państwo mogłoby funkcjonować bez rządu, prezydenta i innych osób przewodzących i organizujących życie w państwie. Uczniowie zastanawiają się, jak państwa funkcjonowały w przeszłości.

Tworzenie pytań i odpowiadanie na pytania na temat zdobytej wiedzy

Zadaniem uczniów jest tworzyć pytania na temat historii Polski, na podstawie informacji z podręcznika. Można podzielić klasę na grupy i każda grupa przygotowuje po cztery pytania. Potem kolejni przedstawiciele grup zadają po jednym pytaniu, a pozostałe grupy odpowiadają.

P1 Podręcznik, s. 99

Opis Szczercy

Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, że fotografia przedstawia bardzo cenny dla Polaków miecz, który nosi nazwę Szczerebiec. Następnie czyta głośno opis, a uczniowie śledzą wzrokiem tekst. Potem wymieniają części miecza.

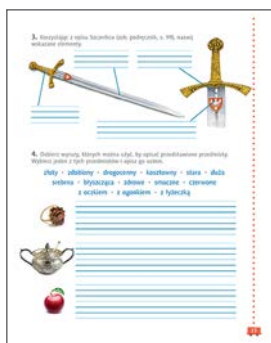
Zadanie 6 i wypowiedź pani Magdy

►► Na które z poniższych pytań można znaleźć odpowiedź w opisie Szczercy? Wskaż w tym opisie wstęp, rozwinięcie i zakończenie. Przeczytaj fragment opisu Szczercy, który jest wstępem. Na jakie pytania możemy tam znaleźć odpowiedź? Przeczytaj tylko zakończenie. Jakie zawiera informacje? Co zawiera rozwinięcie? Przeczytaj odpowiednie pytania.

Zadanie 7

►► Wybierz dowolny przedmiot i opisz go, korzystając z pytań z poprzedniego ćwiczenia. To zadanie warto poprzedzić pracą z zeszytem ćwiczeń i zabawą w poszukiwanie przymiotników (zob. następne moduły zajęć).

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 15

Ćwiczenie 3

►► Korzystając z opisu Szczercy (zob. podręcznik, s. 99), nazwij wskazane elementy.

Ćwiczenie 4

►► Dobierz wyrazy, których można użyć, by opisać przedstawione przedmioty. Wybierz jeden z tych przedmiotów i opisz go ustnie.

Gromadzenie przymiotników opisujących przedmioty – zabawa w grupach

Każdy zespół otrzymuje takie same przedmioty, np. kredę, kubek, ołówek, pisak. Zadaniem uczniów jest wybrać jeden z przedmiotów i nie zdradzając wyboru, zapisać jak najwięcej przymiotników go określających (korzystając ze zmysłów wzroku i dotyku). Następnie przedstawiciel zespołu odczytuje przymiotniki, a pozostałe grupy odgadują, o jaki przedmiot chodzi.

VII-3 Poznań – miasto pamiętające czasy królów. Tworzenie rzeczowników od czasowników

Materiały: P1 s. 100–103 Z2 s. 16–19 mapa fizyczna Polski, herby Gniezna, Poznania, Kalisza, zdjęcia Gniezna, Poznania, Kalisza – panoramy miast, zabytków lub charakterystycznych miejsc, blok rysunkowy, pastele

Rozmowa na temat znanych dzieciom miejscowości, określanie ich położenia

- Wskaż na mapie miejsce, gdzie zlokalizowana jest nasza miejscowość.
- Wskaż stolicę Polski oraz inne znane ci miasta.

▷▷ Jakie miasta leżą blisko Morza Bałtyckiego? Podaj ich nazwy.

22 Zeszyt ćwiczeń, s. 16

Tekst informacyjny i ćwiczenie 1

►► Ułóż pytania do powyższego tekstu i zadaj je koleżance lub koledze.

[Przykładowe pytania: W jakiej osadzie zatrzymywali się kupcy już wiele lat przed narodzinami Mieszka I? W jakim mieście odbyła się koronacja Bolesława Chrobrego na króla? Gdzie pochowano Mieszka I i jego syna, Bolesława Chrobrego? Które z wymienionych miast było pierwszą stolicą Polski?]

Mapa i herby miast – wskazywanie miast na mapie i rozróżnianie ich symboli

Uczniowie oglądają herby miast i położenie miast na mapce. Warto pokazać herby w większym formacie (np. z internetu) i odszukać wymienione miasta na dużej mapie Polski.

i W herbie Poznania widnieje fragment muru obronnego z trzema basztami na błękitnym tle. W środkowej najwyższej baszcie znajduje się brama ze skrzyżowanymi dwoma kluczami i równoramiennym złotym krzyżem. Nad basztą umieszczono czerwoną tarczę z białym orłem w koronie. Na bocznych basztach stoją święci: Piotr – po prawej stronie i Paweł – po stronie lewej. Boki herbu zdobią złote sześcioramienne gwiazdy, pod nimi półksiężycy. Herb zwieńczony jest koroną zamkniętą.

W herbie Kalisza na granatowym tle widać bramę z czerwonego muru z dwiema basztami. Między nimi stoi trębacz w brązowym stroju i gra na rogu. Z lewej ręki zwiesza mu się palica (jest to rodzaj broni), a w prawej dzierży miecz. Na niebie widnieje gwiazda.

Herb Gniezna jest bardzo podobny do godła Polski. Przedstawia srebrnego orła bez korony na czerwonym tle. Nad tarczą znajduje się złota korona z krzyżem.

Ćwiczenie 2

►► Dopasuj podpisy do fotografii.

Oglądanie miejsc i obiektów charakterystycznych dla Poznania, Kalisza i Gniezna

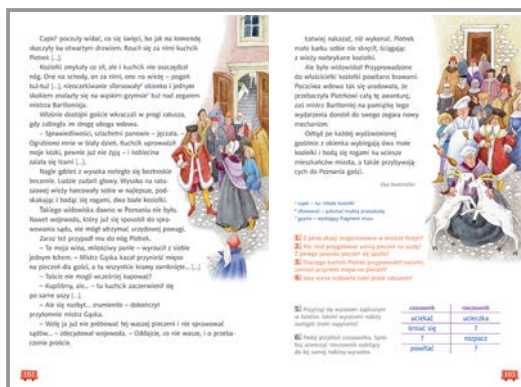
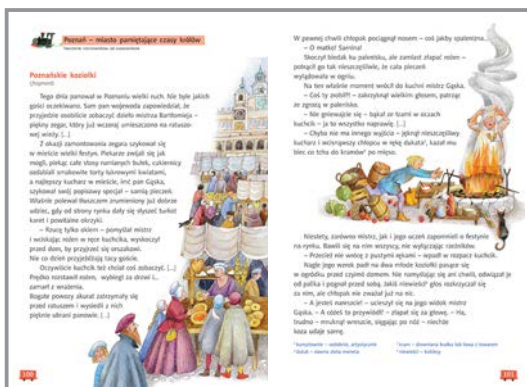
Zdjęcia z lotu ptaka i panoramy miast można znaleźć w albumach lub internecie. Warto pokazać dzieciom więcej charakterystycznych miejsc dla Poznania, Gniezna i Kalisza.

Rozmowa o znanych już dzieciom legendach

Nauczyciel pyta uczniów, jakie legendy z drugiej i trzeciej klasy pamiętają (o Lechu, Czechu i Rusie, o Warszawie i Sawie, o Popiele i Piaście). Dzieci przypominają inne znane legendy (o smoku wawelskim, o toruńskich piernikach).

▷▷ Po czym można poznać, że utwór jest legendą? [Opowiada o dawnych czasach, jest trochę prawdziwy, trochę baśniowy.]

P1 Podręcznik, s. 100–103

Opowiadanie E. Stadtmüller „Poznańskie koziołki” i polecenia 1–4

Uczniowie słuchają czytanej przez nauczyciela legendy. Drugi raz mogą czytać tekst fragmentami i wyszukiwać niezrozumiałe słowa, by potem wspólnie je wyjaśniać, lub – jeśli słowo jest wyjaśnione – od razu odczytać jego znaczenie. Odpowiadając na pytania, dzieci mogą w razie potrzeby poszukać odpowiedniego fragmentu w tekście legendy.

▶▶ Jakie postacie występują w tekście legendy? [piekarze, cukiernicy, rzeźnicy, goście, pan Gąska (kucharz, mistrz), kuchcik Piotrek (chłopiec, uczeń), uboga wdowa (kobieta, właścicielka koziołków), wojewoda, mistrz Bartłomiej (zegarmistrz), dwa koziołki] Które postacie odgrywają główne role?

Nazwy głównych postaci dzieci mogą zapisać na tablicy lub w swoich zeszytach. **Z**

▶▶ Z jakiej okazji zorganizowano w mieście festyn? Kto miał przygotować sarnią pieczeń na ucztę? Z jakiego powodu pieczeń się spaliła?

▶▶ Dlaczego kuchcik Piotrek przyprowadził koziołki, zamiast przynieść mięso na pieczeń?

▶▶ Jaka scena rozbawiła ludzi przed ratuszem?

Zadanie 5

▶▶ Przjrzyj się wyrazom zapisanym w tabelce. Jakimi wyrazami należy zastąpić znaki zapytania?

Zadanie 6

▶▶ Podaj przykład czasownika. Spróbuj utworzyć rzeczownik należący do tej samej rodziny wyrazów.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 17–19

The workbook pages contain the following exercises:

- Exercise 3:** A reading comprehension task with questions about the story and a table for recording answers.
- Exercise 4:** A task where students identify the main characters and their roles in the story.
- Exercise 5:** A task where students identify the main events of the story and fill in a table.
- Exercise 6:** A task where students identify the main characters and their roles in the story.

Ćwiczenie 3

▶▶ Odszukaj poniższe zdania w tekście legendy „Poznańskie koziołki” (zob. podręcznik, s. 100–103). Wyjaśnij znaczenie tych powiedzeń. Napisz inne zdania, które wyrażą tę samą myśl. [Tylko się rozejrzę. Przecież nie wrócę bez niczego. Kobieta rozplakała się.]

Ćwiczenie 4

▶▶ Dopasuj nazwy miast Gniezno, Poznań, Kalisz do wypowiedzi dzieci i wpisz je w odpowiedniej formie.

To ćwiczenie warto najpierw wykonać ustnie. Nauczyciel może napisać na tablicy nazwy miast w formach podanych przez dzieci. [Poznania, Gnieźnie, Kaliszu]

Ćwiczenie 5

▶▶ W zdaniach tworzących plan wydarzeń opowiadania „Poznańskie koziołki” podkreśl czasowniki (czyli wyrazy oznaczające czynności).

Ćwiczenie 6

▶▶ Połącz czasowniki z rzeczownikami według wzoru.

▶▶ Odczytaj powstałe pary wyrazów.

Ćwiczenie 7

Uczniowie z pewnością zauważą podobieństwa w graficznym przedstawieniu planu w ćwiczeniu 7 i planu w ćwiczeniu 5 (zapis punktów, kolorystyka, tytuły). Zwracamy ich uwagę również na ćwiczenie 6. Teraz – od podkreślonych czasowników – mają sami utworzyć rzeczowniki, aby zamiast zdań powstały tytuły kolejnych wydarzeń (scen).

►► Wyrazy podkreślone w ćwiczeniu 5 zamień na rzeczowniki i uzupełnij nimi poniższy plan wydarzeń.

►► Opowiedz legendę.

Opowiadanie legendy można połączyć z jej ilustrowaniem (zob. następny moduł zajęć).

Ćwiczenie 8

►► Utwórz rzeczowniki od podanych czasowników.

Rysowanie ilustracji do legendy. Opowiadanie legendy na podstawie ilustracji

Każde z dzieci wybiera jeden z punktów planu i rysuje na kartce z bloku rysunkowego obrazek pasujący do tytułu. Następnie układamy obrazki w odpowiedniej kolejności. Autorzy prac opowiadają o tym, co narysowali. Nauczyciel zaprasza chętnych do stworzenia wstępu, czyli rozwinięcia pierwszego punktu planu. Po kilku propozycjach, uczniowie przygotowują się do ustnego opowiadania całej legendy.

Omówienie zadania domowego

Propozycje do wyboru:

- 1) Wybierz fragment legendy o poznańskich koziołkach i naucz się go pięknie czytać.
- 2) Napisz wstęp do opowiadania o koziołkach.
- 3) Napisz opowiadanie o poznańskich koziołkach na podstawie planu zdarzeń.
- 4) Opisz herb wybranego miasta poznanego na dzisiejszych zajęciach.

VII-4 Polska na obrazach Jana Matejki. Wielka litera w pisowni tytułów obrazów

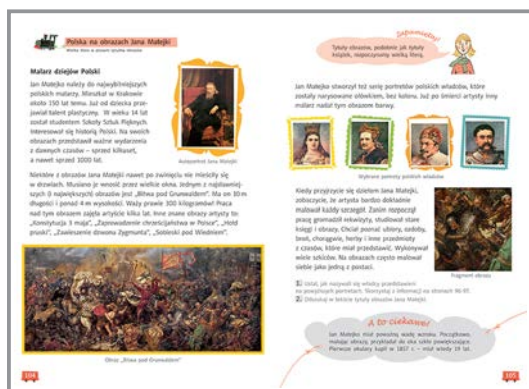
Materiały: **P1** s. 104–105 **Z2** s. 20–21 ✂ A albumy z reprodukcjami obrazów Matejki, lupy, małe klucze do zamków typu Yale lub spinacze, tekst pisany niewielką czcionką, miarki metrowe, kreda

Oglądanie reprodukcji dzieł Jana Matejki

W wirtualnym muzeum udostępnionym na stronie Muzeum Narodowego w Krakowie znajdziemy dziewięć obrazów Matejki wraz z opisem. Obrazy można oglądać podczas wirtualnego spaceru po salach lub po wybraniu nazwiska artysty.

P1 Podręcznik, s. 104–105

Tekst „Malarz dziejów Polski” i polecenia 1–2

Uczniowie samodzielnie czytają tekst i podpisy pod obrazami.

►► Ustal, jak nazywali się władcy przedstawieni na powyższych portretach. Skorzystaj z informacji na stronach 96–97.

►► Odszukaj w tekście tytuły obrazów Jana Matejki. Jak zapisane są tytuły. [w cudzysłowie, każdy zaczyna się wielką literą]

Wypowiedź pani Magdy

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.
- ▶▶ Dlaczego niektóre wyrazy w tytułach rozpoczynają się wielkimi literami, mimo że nie występują na początku? [są to imiona, nazwy miejscowości i kraju itp.]

Tekst „A to ciekawe”

- ▶▶ Przeczytaj tekst w chmurce. Czego się z niego dowiedziałeś?

Po przeczytaniu ciekawostki można dodatkowo poinformować uczniów, że dawniej okulary były bardzo drogie, dlatego J. Matejko podczas malowania używał lupy.

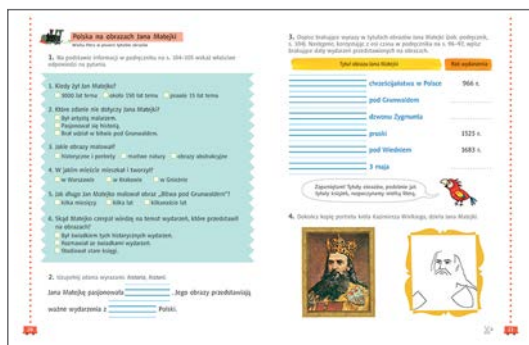

Wykonanie prostej lupy

Do wykonania najprostszej lupy użyjemy kluczyka z niewielkim otworem – do 5 mm. Na otwór należy nałożyć kroplę wody tak, by przykryła ona dziurkę i stworzyła soczewkę. Zamiast klucza można użyć spinacza zagiętego w małe kółko.

Lupkę trzymamy tuż nad drobno napisanym tekstem oraz reprodukcjami obrazów J. Matejki. Do śledzenia szczegółów na obrazach dzieci mogą też użyć prawdziwej lupy.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 20–21

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Na podstawie informacji w podręczniku na s. 104–105 wskaż właściwe odpowiedzi na pytania.

Po rozwiązaniu testu nauczyciel podaje poprawne odpowiedzi, a uczniowie sprawdzają, czy nie popełnili błędów.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Uzupełnij zdania wyrazami: *historia, historii*. Zwróć uwagę na podwójne *ii*.
- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Dopisz brakujące wyrazy w tytułach obrazów Jana Matejki (zob. podręcznik, s. 104). Następnie, korzystając z osi czasu w podręczniku na s. 96–97, wpisz brakujące daty wydarzeń przedstawionych na obrazach.

- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione tytuły i daty wydarzeń.

Rozmawiamy o tym, czy J. Matejko żył wtedy, gdy dane wydarzenia miały miejsce. Wyjaśniamy, że obrazy były malowane na podstawie informacji zawartych w kronikach i księgach. Matejko długo przygotowywał się do pracy nad każdym obrazem, gromadził różne rekwizyty, robił wiele szkiców.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Dokończ kopię portretu króla Kazimierza Wielkiego, dzieła Jana Matejki.

Chętnym można zaproponować, aby samodzielnie wykonali kopię portretu innego władcy, wzorując się na obrazach J. Matejki.

Wklejenie do zeszytu portretu Jana Matejki i napisanie notatki o tym artyście ✂ A

- ▶▶ Wklej do zeszytu portret Jana Matejki i napisz, kim był. Z

Wyznaczanie prostokąta o rozmiarach obrazu „Bitwa pod Grunwaldem”

Uczniowie na podwórku wyznaczają za pomocą linii i rysują kredą prostokąt o wymiarach 10 m × 4 m w celu zwizualizowania wielkości obrazu.

VIII Kiedy Polski nie było na mapie...

VIII-1 Jak podzielono kiedyś Polskę? Sławni Polacy z czasów rozbiorów

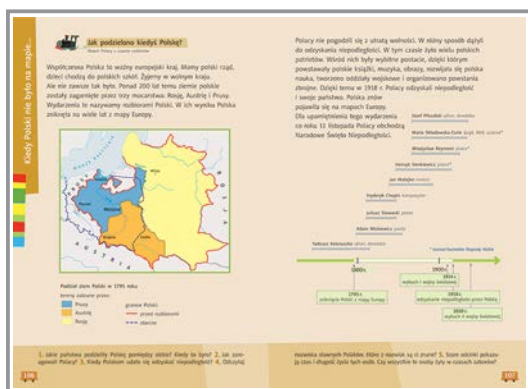
Materiały: **P1** s. 106–107 **Z2** s. 22–23 portrety A. Mickiewicza, M. Skłodowskiej-Curie i J. Piłsudskiego

Rozmowa na temat wolności i patriotyzmu

Zachęcamy dzieci do rozmowy za pomocą pytań:

▷▷ Jak rozumiesz słowo *wolność*? Co to znaczy być wolnym? Kto jest patriotą? Czy patrioci są potrzebni? Dlaczego na świecie są wojny? Jak można uniknąć wojen?

P1 Podręcznik, s. 106–107

Tekst informacyjny, mapa i polecenia 1–3

►► Obejrzyj mapę, na której pokazano dawne i obecne granice naszego państwa. Co zauważasz? [Obszar naszego kraju był większy i przesunięty bardziej na wschód.]

►► Przeczytaj tekst. O czym on mówi? Jakie państwa podzieliły Polskę pomiędzy siebie? Kiedy to było?

►► Jak zareagowali Polacy?

►► Kiedy Polakom udało się odzyskać niepodległość?

Oś czasu, nazwiska znanych Polaków i polecenia 4–5

Nauczyciel wspólnie z uczniami omawia oś czasu, zwracając uwagę na sposób przedstawienia informacji. Biały pas pokazuje okres zaborów. Nad nim znajdują się nazwiska Polaków, którzy na różne sposoby przyczynili się do odzyskania wolności przez Polskę. Szare odcinki pokazują długość życia tych osób.

►► Spójrz na fragment osi czasu i odzyskaj datę, kiedy Polska zniknęła z mapy Europy.

►► Odczytaj nazwiska sławnych Polaków. Które z nazwisk są ci znane? Szare odcinki pokazują czas i długość życia tych osób. Czy wszystkie te osoby żyły w czasach zaborów? Kto urodził się jeszcze w wolnej Polsce? [Tadeusz Kościuszko, Adam Mickiewicz] Kto doczekał w swoim życiu odzyskania niepodległości przez Polskę? [Henryk Sienkiewicz, Władysław Reymont, Maria Skłodowska-Curie, Józef Piłsudski] Czyje życie upłynęło w czasach zaborów? [Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, Jana Matejki]

►► Niektóre z tych osób za swoje osiągnięcia uzyskały bardzo ważną nagrodę – Nagrodę Nobla. Czy wiesz, kim był Alfred Nobel?

i Nagroda Nobla – najbardziej prestiżowa nagroda na świecie, którą raz w roku przyznaje się w następujących dziedzinach: fizyka, chemia, fizjologia lub medycyna, literatura, ekonomia oraz za działania na rzecz pokoju i braterstwa między narodami. Nagrodę ufundował szwedzki przemysłowiec Alfred Nobel, wynalazca dynamitu. Po raz pierwszy wręczono ją w Sztokholmie w roku 1901. Nagrodę – złoty medal i dyplom honorowy – formalnie przyznaje król Szwecji. Każdy z laureatów otrzymuje też gratyfikację finansową, aby móc kontynuować swoje badania lub prace bez konieczności zabiegania o fundusze.

Oglądanie portretów trzech ważnych osób – A. Mickiewicza, M. Skłodowskiej-Curie i J. Piłsudskiego, o których uczniowie będą się uczyć na najbliższych zajęciach

Nauczyciel zawiesza na tablicy portrety i omawia krótko, kim są przedstawione na nich osoby.

Nauczyciel czyta tekst, a następnie dzieci czytają tekst samodzielnie. Można też zaproponować czytanie z podziałem na role. Warto zwrócić uwagę na podwójne znaczenie wyrażenia *mól książkowy* – jako rodzaj owada żerującego w starych księgach i osobę, która bardzo dużo czyta.

- ## Ćwiczenie 2

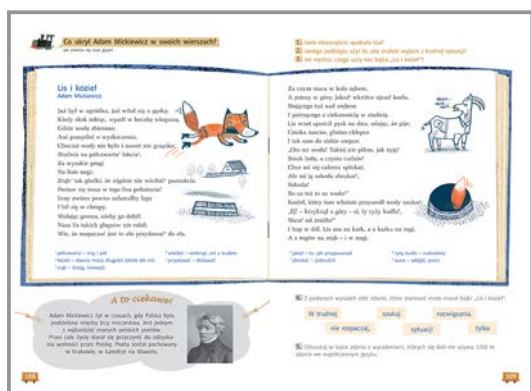
- Na podstawie informacji w podręczniku na s. 106–107 uzupełnij zdania.

Wspólnie z uczniami układamy zdanie lub kilka zdań o zniknięciu Polski z mapy Europy, np. *Po rozbiorach Polska w 1795 roku zniknęła z mapy Europy. Polacy utracili niepodległość. Dopiero po 123 latach ją odzyskali. Dla upamiętnienia tego wydarzenia obchodzimy Święto Niepodległości.* Utworzone zdania nauczyciel zapisuje na tablicy, a uczniowie przepisują je do zeszytu. [Z]

Materiały: **P1** s. 108–109 **Z2** s. 24–25 ✂ A, B ☉ A. Mickiewicz „Lis i kozieł” 🗑 portret A. Mickiewicza, kartki z przymiotnikami

- Wysłuchanie nagrania bajki Adama Mickiewicza „Lis i kozieł”
Nauczyciel odtwarza bajkę w interpretacji aktorskiej i pyta dzieci, o czym jest ta bajka.

Podręcznik, s. 108–109

- ▶ ▶ Jakie nieszczęście spotkało lisa?
- ▶ ▶ Jakiego podstępu użył lis, aby znaleźć wyjście z trudnej sytuacji?
- ▶ ▶ Jak myślisz, czego uczy nas bajka „Lis i kozieł”?

Tekst „A to ciekawe”

Nauczyciel może przekazać dzieciom dodatkowe informacje z życia A. Mickiewicza.

- i** Adam Mickiewicz to jeden z największych polskich poetów. Urodził się w 1798 r. w Nowogródku (po drugiej

Zadanie 4

- Z podanych wyrażień ułóż zdanie, które stanowić może morał bajki „Lis i koziół”.
Ułożone zdanie dzieci mogą przepisać do zeszytu. Z

Zadanie 5

►► Odszukaj w bajce zdania z wyrażeniami, których się dziś nie używa. Ułóż te zdania we współczesnym języku.

Przygotowanie do tworzenia charakterystyki bohaterów – gromadzenie słownictwa

Na tablicy nauczyciel przygotowuje tabelę według pokazanego obok wzoru i rozdaje uczniom (lub wiesza na tablicy wokół tabeli) kartki z przymiotnikami: *sprytny, naiwny, głupi, chytry, płytki, pusta, przebiegły, nierozsądny, drewniana, śliska, gładka, zazdrosny, mądra, łatwowierny, zabawna, mądre, jedyne, pomyślowe itp.*

Uczniowie zastanawiają się nad cechami lisa i kozła i podają propozycje, korzystając z wyrazów na kartkach. Próbuje uzasadnić swój sąd, przywołując przykłady zachowania postaci.

Podobnie uczniowie przydzielają przymiotniki pozostałym rzeczownikom z tabeli. Na koniec kartki z przymiotnikami umieszczają w odpowiednich rubrykach tabeli.

	Jaki? Jaka? Jakie?
Ta studnia	
Ten lis	
Ten kozioł	
Ta bajka	
To rozwiązanie	

Wspólne redagowanie tekstu (lub uzupełnianie tekstu z lukami) o tym, czego uczy nas bajka A. Mickiewicza „Lis i kozioł”

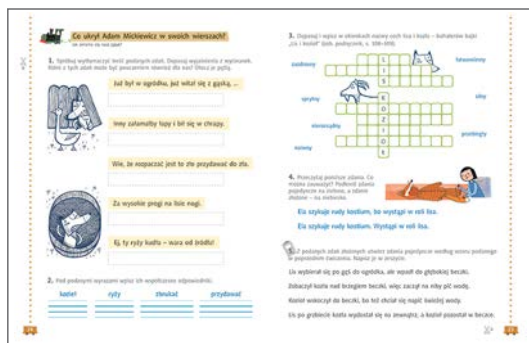
Wykorzystując zgromadzone wyrazy, wspólnie redagujemy tekst (lub dajemy uczniom do uzupełnienia tekst z lukami). Przykładowy tekst do uzupełnienia:

Bajka Adama Mickiewicza „Lis i kozioł” opowiada o koźle i lisie. Kiedy nadarza się okazja, lis wykorzystuje to, że kozioł jest i Uduje mu się wydostać z studni po możliwym grzbiecie.

Bajka uczy nas, że w trudnej sytuacji nie należy tracić zimnej krwi i się załamywać. Trzeba szukać rozwiązania problemu. Zachowanie i kozła pokazuje nam, do czego może prowadzić ślepa chęć posiadania tego, co mają inni.

Rozmowa o archaizmach językowych i trudnościach, jakie sprawiają czytanie i słuchanie utworu

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 24–25

Ćwiczenie 1

►► Spróbuj wytłumaczyć treść podanych zdań. Dopusuj wyjaśnienia z wycinanek. Które z tych zdań może być pouczeniem również dla nas? Otocz je pętlą. ✂ B Nauczyciel głośno odczytuje zdania na żółtym tle, a dzieci chórem czytają odpowiednie zdania z wycinanki. Dopiero po wspólnej weryfikacji je przyklejają.

Ćwiczenie 2

►► Pod podanymi wyrazami wpisz ich współczesne odpowiedniki. [kozioł, rudy, zepsuć lub zanieczyścić, dodawać lub dokładać]

Ćwiczenie 3

►► Dopasuj i wpisz w okienkach nazwy cech lisa i kozła – bohaterów bajki „Lis i kozioł” (zob. podręcznik, s. 108–109).

Ćwiczenie 4

►► Przeczytaj poniższe zdania. Co można zauważyć? Podkreśl zdania pojedyncze na zielono, a zdanie złożone – na niebiesko.

Ćwiczenie 5

►► Z podanych zdań złożonych utwórz zdania pojedyncze według wzoru podanego w poprzednim ćwiczeniu. Napisz je w zeszytcie. **Z**

►► Przeczytaj zdania pojedynczych. Które z wyrazów w tych zdaniach są czasownikami? Ile ich jest w każdym ze zdań?

■ **Wklejenie do zeszytu portretu Adama Mickiewicza i napisanie notatki o tym poecie ✂ A**

Można wspólnie zredagować notatkę i zapisać na tablicy, skąd dzieci przepiszą ją do zeszytu.

►► Wklej do zeszytu portret Adama Mickiewicza i napisz o poecie kilka zdań. Skorzystaj z informacji w podręczniku na s. 108. **Z**

VIII-3 Jak Maria Skłodowska-Curie została noblistką? Nazwy dziedzin wiedzy. Wyrazy z końcówką -ii

Materiały: **P1** s. 110–112 **Z2** s. 26–29, 77 ✂ A kartki z nazwami dziedzin wiedzy: matematyka, astronomia, fizyka, chemia, informatyka itd., portret M. Skłodowskiej-Curie, podręczniki do różnych przedmiotów dla klas starszych

■ **Rozmowa na temat zainteresowań dzieci różnymi dziedzinami życia i nauki**

Nauczyciel inicjuje rozmowę pytaniami typu:

►► Czym lubisz się zajmować? Jakie masz zainteresowania?

►► Czy ostatnio coś nowego przykuło twoją uwagę?

►► Która dziedzina wiedzy wydaje ci się najciekawsza?

Podczas gdy uczniowie wymieniają znane im dyscypliny naukowe, nauczyciel przypina kartki z dziedzinami wiedzy do tablicy (na dodatkowych pustych kartkach najpierw zapisuje wspomniane przez nich dziedziny).

P1 **Podręcznik, s. 110–112**

Tekst L. Cugoty „Urodziłam się w burzliwych czasach” i polecenia 1–3

Dzieci czytają tekst po cichu.

►► Kto w tekście opowiada o swoim życiu?

►► Co się działo, gdy bohaterka była małą dziewczynką?

►► Jak rozumiesz określenie „w burzliwych czasach” użyte w tytule?

Tekst „A to ciekawe”

►► Jakimi dziedzinami nauki zajmowała się Maria Skłodowska-Curie? Jak nazywają się odkryte przez nią (wraz mężem) pierwiastki?

Zadanie 4

- Odszukaj w tytułach książek wyrazy z zakończeniem *-ii*.

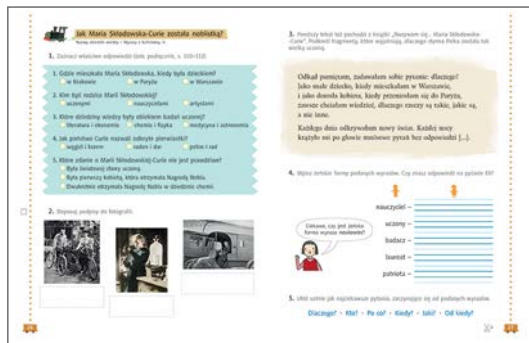
Zadanie 5

- Zastanów się, jaka dziedzina wiedzy najbardziej cię interesuje. Spróbuj uzasadnić swój wybór. Napisz w zeszycie kilka zdań na ten temat. Wykorzystaj podane początki zdań. Z

Historyjka z papugą Sylabą

- Która dziedzina wiedzy zainteresowała papugę Sylabę? [Chemia, ponieważ chce odkryć nowy pierwiastek.]

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 26–27

Ćwiczenie 1

- Zaznacz właściwe odpowiedzi (zob. podręcznik, s. 110–112).

Po wykonaniu testu wybrane osoby czytają pytania i swoje odpowiedzi, a pozostali uczniowie oceniają poprawność.

Ćwiczenie 2

- Dopasuj podpisy do fotografii. Z

Ćwiczenie 3

- Poniższy tekst też pochodzi z książki „Nazywam się... Maria Skłodowska-Curie”. Podkreśl fragmenty, które wyjaśniają, dlaczego słynna Polka została tak wielką uczoną.

Ćwiczenie 4

- Wpisz żeńskie formy podanych wyrazów. Czy znasz odpowiedź na pytanie Eli?

Nauczyciel wyjaśnia, że żeńskie odpowiedniki można też tworzyć, łącząc z wyrazem *pani*, np. pani premier, pani prezydent, pani kapitan.

Ćwiczenie 5

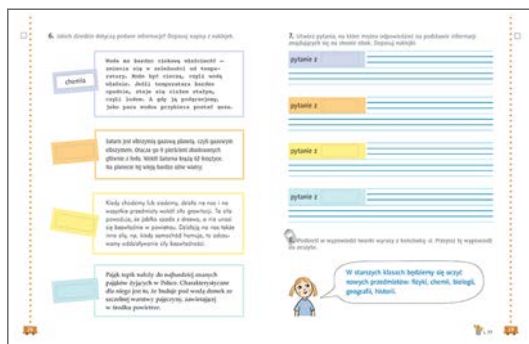
- Ułóż ustnie jak najciekawsze pytania, zaczynające się od podanych wyrazów.

Wklejenie do zeszytu portretu Marii Skłodowskiej-Curie i napisanie notatki o tej uczonej Z

Prosimy uczniów o podanie różnych faktów z życia uczonej i ocenienie, które informacje są ważne? [Ważne są dziedziny wiedzy (chemia i fizyka), odkrycie dwóch pierwiastków chemicznych oraz dwukrotne otrzymanie Nagrody Nobla.] Możemy nawiązać do tekstu o M. Skłodowskiej-Curie z ćwiczenia 3, z którego wynika, że uczona od dzieciństwa nieustająco stawiała pytania i zastanawiała się nad światem.

- Wklej do zeszytu portret uczonej i napisz o niej kilka zdań. Z

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 28–29

Ćwiczenie 6

- Odczytaj fragmenty tekstów. Jakich dziedzin dotyczy podane informacje? Dopasuj napisy z naklejek. Z

Ćwiczenie 7

- Utwórz pytania, na które można odpowiedzieć na podstawie informacji znajdujących się na stronie obok. Dopasuj naklejki. Z

►► Podkreśl w wypowiedzi Iwonki wyrazy z końcówką *-ii*. Przepisz tę wypowiedź do zeszytu. Z

Oglądanie podręczników do różnych przedmiotów

Dzieci oglądają różne podręczniki ze starszych klas przyniesione przez nauczyciela. Wybierają te, które wzbudziły ich ciekawość. Sprawdzają, dla kogo są przeznaczone. Próbuje czytać fragmenty i oglądają ilustracje. Opowiadają, co interesującego znalazły w książkach.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 77 ➔ 5

Ćwiczenie C1

►► Uzupełnij zdania, wpisując podane wyrazy w odpowiedniej formie.

Ćwiczenie C2

►► Wybierz imiona i napisz je w wybranych miejscach. Podkreśl wyrazy z zakończeniem -ii.

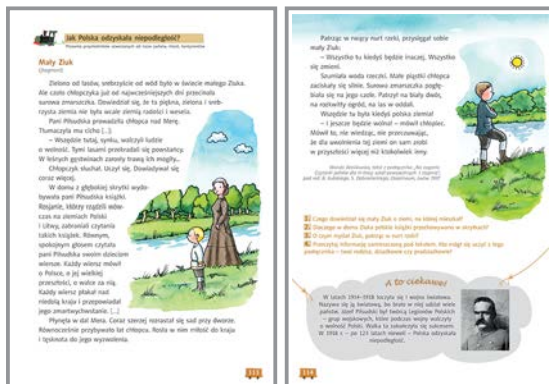
VIII-4 Jak Polska odzyskała niepodległość? Pisownia przymiotników utworzonych od nazw państw, miast, kontynentów

Materiały: **P1** s. 113–115 **Z2** s. 30–31, 78 ✂ A portret J. Piłsudskiego, duża fizyczna mapa Polski

Rozmowa na temat życia pod zaborami i dążenia Polaków do odzyskania niepodległości

Dzieci przypominają, czego dowiedziały się wcześniej na temat warunków życia pod zaborami. Nauczyciel opowiada, że w każdym zaborze było nieco inaczej. Największą swobodą cieszyli się Polacy w zaborze austriackim, znacznie gorzej działo się naszym rodakom w zaborach pruskim i rosyjskim. W urzędach, szkołach, kościołach i innych miejscach publicznych nie wolno było mówić po polsku, niszczone polskie książki, zakazywano wielu rodzajów działalności społecznej. Dlatego Polacy organizowali powstania – zbrojną walkę z zaborcami.

P1 Podręcznik, s. 113–114

Tekst W. Wasilewskiej „Mały Ziuk” i polecenia 1–3

Nauczyciel czyta tekst, następnie uczniowie czytają go po cichu. Następnie odczytują pytania i szukają na nie odpowiedzi w tekście.

►► Czego dowiedział się mały Ziuk o ziemi, na której mieszkał?

►► Dlaczego w domu Ziuka polskie książki przechowywano w skrytkach?

►► O czym myślał Ziuk, patrząc w nurt rzeki?

Zadanie 4

►► Przeczytaj informację zamieszczoną pod tekstem. Kto mógł się uczyć z tego podręcznika – twoi rodzice, dziadkowie czy pradziadkowie?

Nauczyciel podpowiada, że od daty wydania książki należy odjąć jeszcze co najmniej siedem lat, by uzyskać rok urodzenia osoby, która mogła z niej korzystać. Tak więc mogą to być osoby urodzone ok. 1930 r., czyli pradiadkowie uczniów.

Tekst „A to ciekawe”

Dzieci samodzielnie czytają ciekawostkę, a potem mówią, czego się z niej dowiedziały.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 30

Ćwiczenie 1

►► Zaznacz właściwe odpowiedzi (zob. podręcznik, s. 113–114).

Ćwiczenie 2

►► Dopasuj podpisy do fotografii.

Wklejenie do zeszytu portretu J. Piłsudskiego i napisanie notatki o nim ✂ A

Z podręcznika dzieci się dowiedziały, że Piłsudski był twórcą Legionów Polskich, oficerem. Nauczyciel może dopowiedzieć, że Piłsudski był również naczelnikiem państwa (głową państwa) – po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r.

►► Wklej do zeszytu portret Józefa Piłsudskiego i napisz, kim był. Z

Notatkę można zredagować wspólnie i zapisać na tablicy.

P1 Podręcznik, s. 115

Wypowiedź pani Magdy i zadanie 5

►► Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.

►► W poniższych zdaniach wskaż wyrazy brzmiące tak samo. Co można zauważyć? Spróbuj wyjaśnić, dlaczego te wyrazy piszemy raz małą, a raz wielką literą. Który z tych wyrazów jest przymiotnikiem?

Tekst „Warto zapamiętać”

Uczniowie odczytują informację zawartą w notce i odszukują tego typu nazwy na mapie fizycznej Polski, np. Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Bielsko-Biała, Morze Bałtyckie.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 31

Ćwiczenie 3 i wypowiedź Sylaby

Dzieci najpierw czytają informację podaną przez Sylabę, następnie wykonują ćwiczenie.

►► Podkreśl przymiotniki utworzone od podkreślonych wyrazów. Użyj tych samych kolorów. Co można zauważyć?

Ćwiczenie 4

►► Utwórz przymiotniki według wzoru.

Ćwiczenie 5

►► Które wyrazy w poniższym zdaniu należy zapisać wielką literą? Przepisz to zdanie do zeszytu. **Z**

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 78 ➔ 5

Ćwiczenie C3

►► Znajdź w tekście przymiotniki utworzone od podanych wyrazów. Podkreśl je odpowiednimi kolorami.

Ćwiczenie C4

►► Wpisz przymiotniki utworzone od nazw geograficznych. Jaką literą należy je zapisać?

►► Powstałe opisy dopasuj do fotografii, wpisując w kratkach odpowiednie litery.

VIII-5 Kiedy świat traci barwy... Wielka litera w nazwach narodowości

Materiały: **P1** s. 116–117 **Z2** s. 32–33, 79 zdjęcia z okresu drugiej wojny światowej, nagranie piosenki „Dnia pierwszego września”

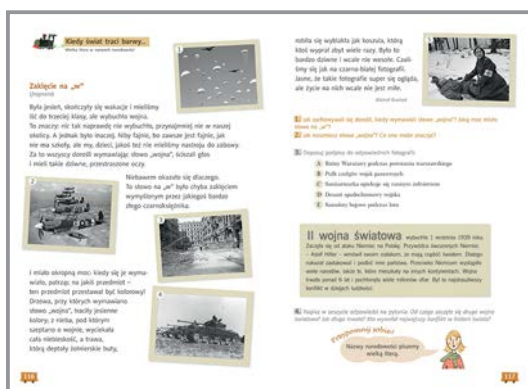
Zajęcia można poprzedzić wycieczką do miejsca pamięci narodowej, związanego z drugą wojną światową. Jeśli niedaleko szkoły jest tablica lub pomnik poświęcony ludziom, którzy zginęli w czasie ostatniej wojny, odwiedzamy to miejsce i krótko wyjaśniamy, z czym jest związane.

Rozmowa na temat sformułowania *kiedy świat traci barwy*

Nauczyciel pyta dzieci, jak rozumieją słowa: *kiedy świat traci barwy*. Czy dzieci były kiedyś w takiej sytuacji, że świat stracił dla nich barwy? Jakie emocje im wówczas towarzyszyły? [smutek, strach, niepokój, rozpacz, tęsknota, odrzucenie, osamotnienie, znużenie]

W trakcie rozmowy można wspomnieć, że w różnych częściach świata nadal toczą się wojny. Dzieci mogły o tym słyszeć z programów informacyjnych. Dla ludzi, którzy żyją w takich rejonach, świat stracił barwy.

P1 Podręcznik, s. 116–117

Tekst M. Rusinka „Zakłęcie na «w»” i polecenia 1–2

Po przeczytaniu tekstu przez nauczyciela dzieci samodzielnie przygotowują odpowiedzi na pytania. Następnie czytają tekst fragmentami i głośno udzielają odpowiedzi na pytania.

►► Jak zachowywali się dorośli, kiedy wymawiali słowo „wojna”?

►► Jaką moc miało słowo na „w”?

►► Jak rozumiesz słowo „wojna”? Co ono może znaczyć?

Można pokazać dzieciom kilka fotografii (mniej dramatycznych) z okresu drugiej wojny.

Zadanie 3

►► Dopasuj podpisy do odpowiednich fotografii.

►► Wybierz jedno ze zdjęć i spróbuj je opisać i określić jego nastrój.

Tekst o drugiej wojnie światowej, zadanie 4 i wypowiedź pani Magdy

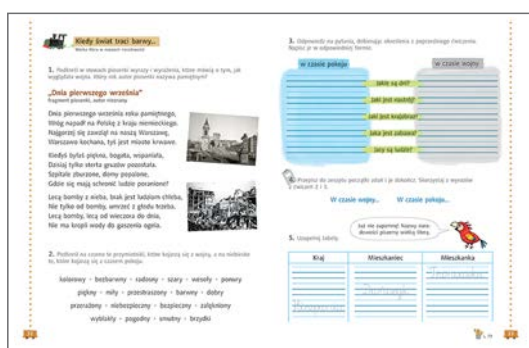
- ▶▶ Przeczytaj tekst w ramce.
- ▶▶ Jak myślisz, co doprowadziło do wojny?
- ▶▶ Co Hitler mówił Niemcom?
- ▶▶ Napisz w zeszycie odpowiedzi na pytania: *Od czego zaczęła się druga wojna światowa? Jak długo trwała? Kto wywołał największy konflikt w historii świata?* Dbaj o to, by zdania rozpoczynać za każdym razem inaczej. Unikaj powtórzeń. [Z]
- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy i ją zapamiętaj.

Rozmowa na temat zapobiegania wojnom

- ▶▶ Jak możemy przeciwdziałać wojnom? Jakie postawy są niebezpieczne? Co to znaczy być tolerancyjnym względem ludzi innych narodowości?

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 32–33

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Podkreśl w słowach piosenki wyrazy i wyrażenia, które mówią o tym, jak wyglądała wojna. Który rok autor piosenki nazywa pamiętnym?
- Warto odtworzyć tę piosenkę z internetu.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Podkreśl na czarno te przymiotniki, które kojarzą się z wojną, a na niebiesko te, które kojarzą się z czasem pokoju.

Uczniowie wykonują ćwiczenie samodzielnie, po czym jedno dziecko odczytuje wyrazy podkreślone na czarno, a inne – podkreślone na niebiesko.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Odpowiedz na pytania, dobierając określenia z poprzedniego ćwiczenia. Napisz je w odpowiedniej formie.

Na pierwsze pytanie można wspólnie ustalić odpowiedź, zwracając uwagę na zmianę formy wyrazów z poprzedniego ćwiczenia. [np. *kolorowy, szary* – dni *kolorowe, szare*]

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Przepisz do zeszytu początki zdań i je dokończ. Skorzystaj z wyrazów z ćwiczeń 2 i 3. [Z]

Ćwiczenie 5 i wypowiedź papugi Sylaby

- ▶▶ Uzupełnij tabelę.
- ▶▶ Przeczytaj i zapamiętaj wypowiedź papugi Sylaby.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 79 ➡ 5

Ćwiczenie C5

- ▶▶ Uzupełnij brakujące wyrazy.

Ćwiczenie C6

- ▶▶ Podkreśl nazwy państw na niebiesko, a nazwy narodowości – na żółto. Napisz nazwy państw, z których pochodzą te dzieci.

IX JAKA JEST WSPÓŁCZESNA POLSKA?

IX-1 Krajobrazy Polski. Elementy krajobrazu

Materiały: **P1** s. 118–121 **Z2** s. 34–35 fotografie przedstawiające różne miejsca w Polsce, albumy o Polsce

Realizację tego tematu warto poprzedzić wycieczką do miejsca, z którego można dostrzec charakterystyczne elementy krajobrazu, np. wzniesienia, zbiornik wodny, łąkę, las, równiny, drogę, autostradę, zabudowania z ich cechami regionalnymi. Wskazujemy te elementy i krótko je opisujemy. Najważniejszym celem wycieczki jest to, żeby uczniowie pytani o krajobraz swojej okolicy potrafili wymienić i krótko scharakteryzować jego najistotniejsze elementy.

Rozmowa na temat ukształtowania terenu i elementów krajobrazu najbliższej okolicy na podstawie obserwacji z wycieczki

- ▷▷ Jaki krajobraz widać w naszej okolicy?
- ▷▷ Jakie elementy krajobrazu możesz zaobserwować w drodze do szkoły?
- ▷▷ Jaki inny krajobraz lub inne krajobrazy widziałeś, np. podczas wakacji?
- ▷▷ Jaki krajobraz najbardziej ci się podoba?

Oglądanie fotografii przedstawiających różne miejsca w Polsce, np. zdjęć z wakacji lub fotografii zamieszczonych w albumach o Polsce

Nauczyciel gromadzi potrzebne fotografie lub albumy z zasobów własnych i bibliotecznych. Można też poprosić – odpowiednio wcześniej – rodziców dzieci, aby wydrukowali jedno lub dwa zdjęcia z krajobrazami Polski albo przestali wybrane zdjęcia (dwa lub trzy) mailem, wówczas można będzie je wyświetlić za pomocą rzutnika lub na tablicy interaktywnej.

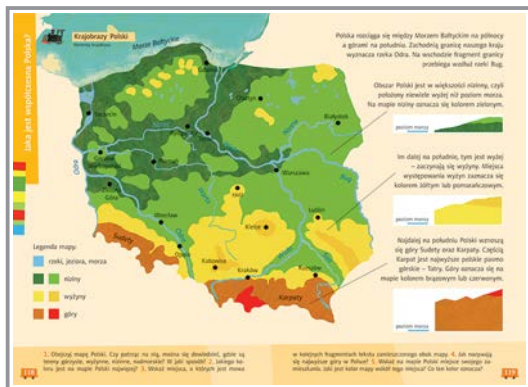
Dzieci oglądają fotografie i wypowiadają się na ich temat. Do końca zajęć zdjęcia i albumy pozostają ustawione tak, by uczniowie mogli widzieć zdjęcia. Wspólnemu oglądaniu fotografii towarzyszy komentarz nauczyciela:

Poproszę, aby wstali ci, którzy:

- *byli już nad morzem, widzieli szerokie, piaszczyste plaże, wydmy, las sosnowy;*
- *byli w krainie jezior, widzieli duże tafle wody, lasy, pola i łąki;*
- *mieli okazję zobaczyć pagórki, łagodne wzniesienia, pofalowany teren;*
- *w górach podziwiali szczyty, doliny, hale, bystre kamieniste potoki.*

W ten sposób zdjęcia zostają tak zestawione, by każda grupa pokazywała określony typ krajobrazu (nadmorski, nizinny – jeziora, wyżynny, górski) bez konieczności nazywania go.

P1 Podręcznik, s. 118–121

Mapa, teksty i polecenia 1–5

Nauczyciel przypomina, że legenda mapy to wyjaśnienie umieszczonych na niej znaków i kolorów. Dzieci odszukują legendę na planszy i odczytują zawarte w niej informacje. Wyjaśniamy, że dawno temu umówiono się, jakimi kolorami będzie się oznaczać różne formy ukształtowania terenu. Łatwiej wtedy wyobrazić sobie, jak wygląda miejsce przedstawione na mapie.

- ▶▶ Obejrzyj mapę Polski. Czy patrząc na nią, można się dowiedzieć, gdzie są tereny góryste, wyżynne, nizinne, nadmorskie? W jaki sposób?
- ▶▶ Jakiego koloru jest na mapie Polski najwięcej?
- ▶▶ Wskaż miejsca, o których jest mowa w kolejnych fragmentach tekstu zamieszczonego obok mapy.
- ▶▶ Jak nazywają się najwyższe góry w Polsce?
- ▶▶ Wskaż na mapie Polski miejsce swojego zamieszkania. Jaki jest kolor mapy wokół tego miejsca? Co ten kolor oznacza?

Fotografie, tekst informacyjny i polecenia 6–7

- ▶▶ Które ze zdjęć przypomina krajobraz twojej okolicy?
- ▶▶ Jakie elementy krajobrazu pokazano na tym zdjęciu?
- ▶▶ Przeczytaj opis przy tym zdjęciu.
- ▶▶ Wymień kilka elementów krajobrazu utworzonych przez naturę oraz kilka – utworzonych przez ludzi.

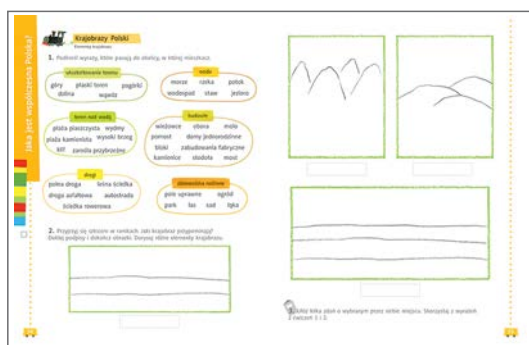
Pytanie papugi Sylaby i polecenie 8

- ▶▶ Jak odpowiedzieć na pytanie papugi Sylaby? [Samochód nie jest elementem krajobrazu, ponieważ się przemieszcza.]

Konkurs – elementy krajobrazu

Dzieci pracują w grupach. Na polecenie nauczyciela mają zapisać jak najwięcej elementów krajobrazu górskiego. Mają na to minutę. Następnie odczytują zapiski, nauczyciel zlicza elementy krajobrazu wymienione przez poszczególne grupy, zatwierdza i podaje zwycięzców.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 34–35

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Podkreśl wyrazy, które pasują do okolicy, w której mieszkasz. Użyj różnych kolorów do podkreślania – innym kolorem zaznacz te elementy krajobrazu, które są wytworzone przez naturę, a inaczej te, które są dziełem człowieka.
- ▶▶ Odczytaj podkreślone wyrazy.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Przyjrzyj się szkicom w ramkach. Jaki krajobraz przypominają? Doklej podpisy i dokończ obrazki. Dorysuj różne elementy krajobrazu.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Ułóż kilka zdań o wybranym przez siebie miejscu. Skorzystaj z wyrażen z ćwiczeń 1 i 2.

Nauczyciel wraz z dziećmi redaguje zdania, które zapisuje na tablicy. Uczniowie przepisują je do zeszytów lub – po analizie trudności ortograficznych i kilkakrotnym powtórzeniu – piszą je z pamięci.

IX-2 Kto rządzi naszym krajem? Pisownia nazw ulic, instytucji i regionów

Materiały: **P1** s. 122–124 **Z2** s. 36–37, 80–81 zdjęcia najważniejszych osób w Polsce

■ Rozmowa z dziećmi na temat *Kto rządzi naszym krajem?*

Nauczyciel zapisuje to pytanie na tablicy i wysłuchuje wypowiedzi dzieci. W razie potrzeby uzupełnia i koryguje wiadomości.

P1 Podręcznik, s. 122–123

Tekst „Sejm i senat” i polecenie 1

Nauczyciel czyta tekst. Następnie uczniowie czytają go samodzielnie, po cichu.

►► Czym są sejm i senat? Kto obraduje w sejmie? Kto obraduje w senacie?

Udzielając odpowiedzi, uczniowie odczytują odpowiednie fragmenty z podręcznika.

Podpowiadamy dzieciom, aby skojarzyły nazwę osoby z nazwą miejsca: *senator* – *senat*.

Tekst „Warto zapamiętać”, fotografie i polecenie 2

►► Obejrzyj fotografie i przeczytaj podpisy. Przy jakiej ulicy znajdują się gmachy sejmu i senatu? Czy więcej jest posłów czy senatorów?

Uczniowie mogą zapamiętać, że posłów jest ponad 4 razy więcej niż senatorów.

Tekst „Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej”, fotografie i polecenie 3

►► Jakie są zadania prezydenta państwa? Kto pomaga prezydentowi? Jakimi wyrażeniami można zastąpić słowo *prezydent*? Odszukaj je w tekście. [najważniejsza osoba w państwie, głowa państwa]

►► Obejrzyj fotografie i przeczytaj podpisy. W jakich budynkach urzęduje prezydent? Podaj ich nazwy. Przy jakich ulicach się znajdują?

Tekst „Premier i ministrowie” i polecenia 4–5

►► Odszukaj w tekście nazwy osób. [*premier, ministrowie, uczniów, nauczycieli*] Odszukaj zdanie, które mówi o tym, kto w Polsce tworzy rząd.

►► Jak nazywa się ministerstwo, które zajmuje się sprawami uczniów i nauczycieli?

Wyjaśniamy dzieciom, że minister jest urzędnikiem państwowym, wchodzi w skład rządu. Zazwyczaj ministrowie zarządzają pewną dziedziną. W rządzie znajdują się m.in. minister zdrowia (przychodnie, szpitale), edukacji narodowej (szkoły), sprawiedliwości (sądy), obrony narodowej (wojsko, armia), rolnictwa i rozwoju wsi. Pracą ministrów kieruje prezes rady ministrów, czyli premier.

Wypowiedź pani Magdy

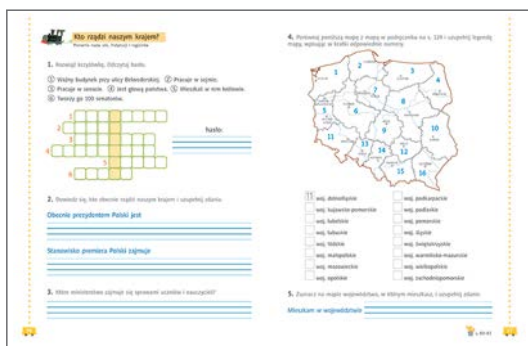
Po przypomnieniu zasad pisowni dla nazw instytucji można zapisać na tablicy przykłady, np. Ministerstwo Edukacji Narodowej.

■ Rozmowa z uczniami na temat prezydenta Polski, premiera i oglądanie fotografii najważniejszych osób w państwie

Oglądamy zdjęcia prezydenta, premiera, ministrów, w tym ministra edukacji narodowej – w internecie, najlepiej na stronie rządu RP albo w gazetach i czasopiśmie zgromadzonych w klasie.

Nauczyciel zapisuje na tablicy imię i nazwisko prezydenta obecnie sprawującego władzę oraz imię i nazwisko premiera. Zapisy te przydadzą się później (zob. następny moduł zajęć).

Ćwiczenie 1

- Rozwiąż krzyżówkę. Odczytaj hasło. [władza]

Ćwiczenie 2

- Dowiedz się, kto obecnie rządzi naszym krajem i uzupełnij zdania.

Ćwiczenie 3

- Które ministerstwo zajmuje się sprawami uczniów i nauczycieli?

Ćwiczenie 4

- Porównaj poniższą mapę z mapą w podręczniku na s. 124 i uzupełnij legendę mapy, wpisując w kratki odpowiednie numery.
►► Odczytaj uzupełnioną legendę.

Ćwiczenie 5

- Zaznacz na mapie województwo, w którym mieszkasz, i uzupełnij zdanie.

Rozmowa z uczniami na temat *Czym jest władza?*

Ustalamy wspólnie z uczniami przykłady z najbliższego otoczenia: dyrektor szkoły, prezes firmy, prezydent lub burmistrz miasta, wojewoda, ministrowie, premier. Wyjaśniamy dzieciom, że władza to osoba lub instytucja, która rządzi (np. dyrektor, burmistrz, rząd). Ten, kto sprawuje władzę, podejmuje ważne decyzje w imieniu i dla dobra innych ludzi (np. rodzice sprawują władzę rodzicielską, dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za pracę wszystkich osób zatrudnionych w szkole).

Redagowanie pytań do prezydenta albo premiera

Dzieci redagują samodzielnie lub w grupach pytania. Można je zapisywać na tablicy. Każdy wybiera jedno pytanie i zapisuje w swoim zeszyte. **Z**

Rozmowa na temat Sejmu Dzieci i Młodzieży

Nauczyciel informuje dzieci, że co roku 1 czerwca zbiera się w budynku sejmu przy ulicy Wiejskiej Sejm Dzieci i Młodzieży. Wybrani przedstawiciele zgłaszają swoje propozycje uchwał i obradują. Część z tych propozycji zostaje wprowadzona w życie przez dorosłych postów.

►► Co ty byś zrobił, gdybyś był postem lub ministrem?

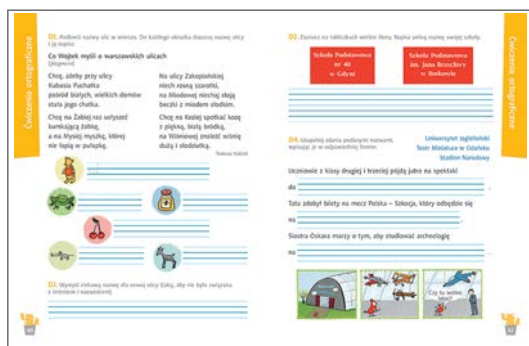
Jeśli dzieciom będzie trudno coś wymyślić, nauczyciel informuje o pomysłach Sejmu Dzieci i Młodzieży. Dotyczą one popularyzacji wiedzy o ochronie środowiska, konieczności segregowania śmieci, prowadzenia zdrowego trybu życia, a zwłaszcza odpowiedniego odżywiania, tworzenia ścieżek rowerowych. Młodzi postowie wzywają dzieci i młodzież do organizowania ogródków na terenach wokół szkół.

Wypowiedź pani Magdy, mapa Polski z podziałem na województwa i zadanie 6

- Przeczytaj i zapamiętaj wypowiedź pani Magdy.
►► W poniższym tekście wskaż nazwy województw i nazwę regionu.

Wyjaśniamy uczniom, że mapa przedstawia podział Polski na fragmenty/obszary – województwa, którymi rządzą wojewodowie.

Ćwiczenie D1

- Podkreśl nazwy ulic w wierszu. Do każdego obrazka dopasuj nazwę ulicy i ją napisz.
- Przeczytaj zapisane nazwy ulic.

Ćwiczenie D2

- Wymyśl ciekawą nazwę dla nowej ulicy (taką, aby nie była związana z imieniem i nazwiskiem).
- Podaj swoją propozycję.

Ćwiczenie D3

- Zaznacz na tabliczkach wielkie litery. Napisz pełną nazwę swojej szkoły.

Ćwiczenie można rozwiązać wspólnie z uczniami i zapisać nazwę szkoły na tablicy ze zwróceniem uwagi na wielkie litery.

Ćwiczenie D4

- Uzupełnij zdania podanymi nazwami, wpisując je w odpowiedniej formie.
- Przeczytaj uzupełnione zdania.

IX-3 Zwyczaje w różnych regionach Polski. Nazwy regionów Polski. Nazwy polskich tańców narodowych

Materiały: P1 s. 125–130 Z2 s. 38–40, 82 ☉ nagranie krakowiaka z płyty CD dla klasy 2 📁 stroje regionalne, wyroby typowe dla regionu, nagrania muzyki ludowej, nagrania krakowiaka i innych tańców narodowych, nagranie tańca ludowego w wykonaniu zespołu regionalnego

- 📁 ☐ Zajęcia warto poprzedzić wizytą w muzeum regionalnym, izbie regionalnej, muzeum etnograficznym lub skansenie. Można obejrzeć występ zespołu ludowego, prezentującego tańce regionalne lub narodowe (na żywo lub z zasobów internetu).

- 📁 ■ **Rozmowa na temat regionu z wykorzystaniem wyrobów regionalnych**
Jeśli nie mamy możliwości zorganizowania wspomnianej wyżej wycieczki, przynosimy na zajęcia strój regionalny lub jego zdjęcia oraz kilka wyrobów rzemiosła artystycznego z własnego regionu.

Pytamy dzieci o ich region – czy wiedzą, jak się nazywa, z czego jest znany, co w tym regionie podoba im się najbardziej. Dzieci oglądają eksponaty, omawiają charakterystyczne cechy.

P1 Podręcznik, s. 125–129

Tekst „Co to jest kultura ludowa?” i polecenia 1–3

- Co składa się na kulturę ludową? [język, stroje, pieśni i tance, ulubione potrawy, różne tradycje i obyczaje] Które obyczaje ludowe zachowały się do dziś?
- Co stało się przysmakiem w całej Polsce?
- Spróbuj odpowiedzieć na pytanie zadane w tytule.

Mapa z wyszczególnionymi regionami Polski

- Przeczytaj nazwy regionów, rozpoczynając od północy, w kierunku południowym. Spróbuj wymienić z pamięci jak najwięcej nazw regionów.

- Jak się nazywa region, w którym mieszkasz? Wskaż go na mapie. Jaka rzeka przepływa przez twój region?
- Czy w którymś z pozostałych regionów mieszkają członkowie twojej rodziny? W którym? Jakie regiony odwiedzasz najczęściej?
- Porównaj mapę z regionami z mapą z podziałem na województwa. W jakim województwie leży twoja miejscowość? A w jakim regionie? Ustal nazwy województw, które w całości lub w części leżą na terenie większych regionów.

Rysunki par w strojach ludowych

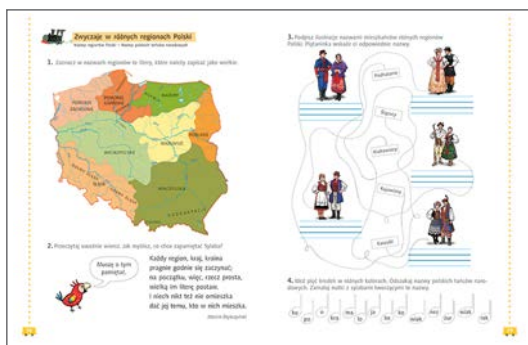
- Który ze strojów podoba ci się najbardziej? Wymień elementy tego stroju i spróbuj go jak najdokładniej opisać.
- Jak pisze się nazwy regionów, a jak – nazwy strojów regionalnych? [nazwy regionów zaczynamy pisać wielkimi literami, nazwy strojów – małymi]

Informacje o regionach i zadanie 4

Można podzielić klasę na pięć grup i każda grupa przygotowuje na podstawie tekstu w podręczniku prezentację o jednym regionie. Na koniec pytamy, co dzieci zapamiętały o wybranym regionie Polski.

- Przeczytaj informacje o regionach. Wskaż fotografie pasujące do poszczególnych fragmentów tekstu.
- Który region chciałbyś odwiedzić w czasie najbliższych wakacji? Uzasadnij.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 38–39

Ćwiczenie 1

- Zaznacz w nazwach regionów te litery, które należy zapisać jako wielkie. Zakreskuj na mapie swój region.

Ćwiczenie 2

- Przeczytaj uważnie wiersz. Jak myślisz, co chce zapamiętać Sylaba?

Warto zapisać na tablicy jeden konkretny zestaw nazw na podstawie wiersza.

Ćwiczenie 3

- Podpisz ilustracje nazwami mieszkańców różnych regionów Polski. Płataninka wskaże ci odpowiednie nazwy.

Ćwiczenie 4

- Weź pięć kredek w różnych kolorach. Odszukaj nazwy polskich tańców narodowych. Zamaluj nutki z sylabami tworzącymi te nazwy. Przeczytaj odszukane nazwy.

Wysłuchanie krótkich fragmentów melodii polskich tańców narodowych

P1 Podręcznik, s. 130

Informacje o tańcach narodowych, wypowiedź pani Magdy i zadanie 5

- ▶▶ Spróbuj wymienić nazwy pięciu naszych polskich tańców narodowych. Napisz w zeszyte nazwy tańców polskich w kolejności alfabetycznej. **Z**
- ▶▶ Jaką literą – wielką czy małą – zapisujemy nazwy tańców narodowych?

Przypomnienie kroków i figur tańca ludowego krakowiak lub/i zaprezentowanie kroków tańca z regionu uczniów

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 40

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Uzupełnij podpisy nazwami miejscowości w odpowiedniej formie. Przeczytaj podpisy.

Ćwiczenie 6

- ▶▶ Zastanów się, co można ozdabiać haftem. Zakreśl żółtym kolorem wspólną częśćkę w wyrazach.
- ▶▶ Które z tych wyrazów są czasownikami?

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 82 ➡ 5

Ćwiczenie D5

- ▶▶ Na mapie zaznaczono pięć regionów Polski: Kaszuby, Mazowsze, Podlasie, Podhale i Górny Śląsk. Dopasuj nazwy regionów do miejsc na mapie.

Ćwiczenie D6

- ▶▶ Uzupełnij zdania wyrażeniami z pętli. Zwróć uwagę, gdzie należy napisać wielką literę.

IX-4 Jaki jest nasz region? Tworzenie mapy myśli związanych z regionem

Materiały: P1 s. 131–133 Z2 s. 41 zdjęcia przedstawiające krajobraz danego regionu, przykładowa legenda z danego regionu, materiały do wykonania plakatu, stroje ludowe

Oglądanie zdjęć przedstawiających krajobraz regionu zamieszkiwanego przez uczniów lub czytanie wybranej legendy

Zdjęcia można znaleźć w internecie lub w lokalnych folderach.

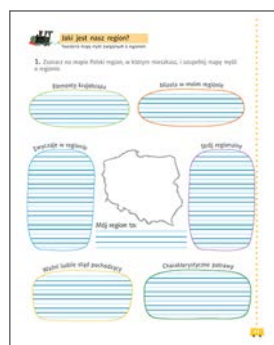

Opowiadanie „Nasza mała ojczyzna” i polecenia 1–3

Jako pierwszy tekst czyta nauczyciel. Zwraca uwagę dzieci na zdjęcia zamieszczone obok tekstu. Dzieci próbują przeczytać podpisy w języku kaszubskim (ë wymawiamy jako dźwięk pośredni między e i a). Potem chętni czytają głośno kolejne akapity tekstu. Tekst można przeczytać z podziałem na role. Wcześniej należy ustalić, ile osób trzeba zaangażować. [narrator, pani Magda, Ewa, Ela, Sławek, Iwonka, Gosia, Róża, Antek] Słowa, które wypowiadają wszystkie dzieci z klasy pani Magdy, mogą czytać chórem wszyscy uczniowie.

- ▶▶ Jakie materiały przyniosły dzieci na zajęcia?
 - ▶▶ Jakie ciekawe miejsca znajdują się na Kaszubach? Które zdjęcia z okolic Gdańska zainteresowały cię najbardziej?
 - ▶▶ Przyjrzyj się fotografiom.
 - ▶▶ Wskaż w tekście zdania, które tych fotografii dotyczą.
 - ▶▶ Zaproponuj tytuły do zdjęć.
 - ▶▶ Co mogłyby przedstawiać widokówki z twojej okolicy?
 - ▶▶ Jaki herb lub flagę ma twój region?
- Jeśli nie ma, dzieci mogą je wymyślić i zaprojektować.
- ▶▶ Czy znasz jakieś przysmaki charakterystyczne dla twojego regionu?
 - ▶▶ Jakie są zabytki w twojej miejscowości/okolicy?
 - ▶▶ Co mogłoby się znaleźć na plakacie twojego regionu?

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 41

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Zaznacz na mapie Polski region, w którym mieszkasz, i uzupełnij mapę myśli o regionie.

Po wykonaniu ćwiczenia uczniowie sprawdzają, czy nazwy regionu i miast zapisali wielką literą. Mogą innym kolorem zaznaczyć obszar Pomorza – regionu opisanego w opowiadaniu „Nasza mała ojczyzna” i zaznaczyć linią odległość, jaka go dzieli od ich regionu.

Wykonanie plakatu o własnym regionie – małej ojczyźnie

Uczniowie, wzorując się na opowiadaniu „Nasza mała ojczyzna”, wykonują plakat o swoim regionie z wykorzystaniem zgromadzonych materiałów. Mogą się przebrać w stroje regionalne i poprosić nauczyciela o wykonanie zdjęć, które potem nakleją na plakat.

IX-5 Kto rozstawia Polskę w świecie? Alfabetyczna kolejność nazwisk

Materiały: **P1** s. 134–135 **Z2** s. 42–45 kartki z nazwiskami wielkich Polaków, portrety wielkich Polaków, tomiki poezji C. Miłosza, W. Szymborskiej, album z pracami M. Abakanowicz, wybrana publikacja z ilustracjami J. Wilkonia, fragmenty nagrań utworów K. Pendereckiego, M. Góreckiego, dowolny ilustrowany album o Janie Pawle II, materiały do gazetki ściennej *Wielcy Polacy*

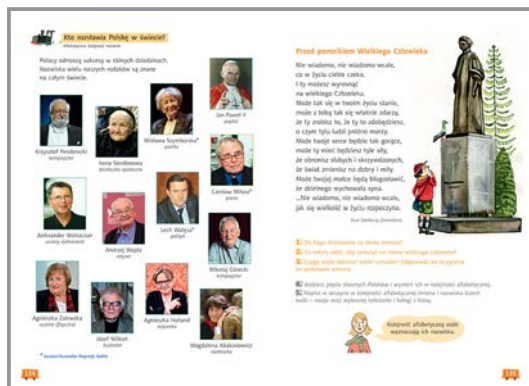

Oglądanie w albumach i innych publikacjach zdjęć wielkich współczesnych Polaków i ich dzieł.
Uzupełnienie informacji na podstawie zasobów internetu

Prezentujemy przyniesione materiały. Warto przeczytać dzieciom wybrany wiersz Wisławy Szymborskiej. Informacje na temat wybitnych artystów polskich można znaleźć w internecie na stronie www.culture.pl. Godna polecenia jest edukacyjna strona www.ninateka.pl, a w niej zakładka „Trzej kompozytorzy” – nauczyciel znajdzie tam informacje o K. Pendereckim i M. Góreckim oraz ich utwory. Strony poświęcone twórczości innych postaci to np.: www.abakanowicz.art.pl; www.mikolajgorecki.pl; www.milosz.pl; www.krzysztofpenderecki.eu.

- ▷▷ Która postać zrobiła na tobie największe wrażenie i dlaczego?
- ▷▷ Które z dzieł podoba ci się najbardziej?
- ▷▷ Czy któreś z nich widziałeś/słyszałeś wcześniej? Gdzie to było?
- ▷▷ Czy w twojej miejscowości, okolicy żyją lub żyły kiedyś zasłużone osoby?
- ▷▷ W jakiej dziedzinie i czym się wstawili?
- ▷▷ Czy ty chciałbyś kiedyś zostać sławnym Polakiem? W jakiej dziedzinie?

P1 Podrecznik, s. 134–135

Fotografie sławnych Polaków

Uczniowie oglądają portrety wielkich Polaków, czytają ich imiona i nazwiska. Należy sprawdzić, czy uczniowie rozumieją pojęcie: *działaczka społeczna*.

- O której z zaprezentowanych tu postaci słyszałeś już wcześniej, a o kim dowiedziałeś się dopiero dzisiaj?

Wiersz E. Szelburg-Zarembiny „Przed pomnikiem Wielkiego Człowieka” i polecenia 1–3

Jako pierwszy czyta wiersz nauczyciel, potem ochotnicy. Następnie uczniowie odpowiadają na pytania do wiersza:

- ▶ ▶ Do kogo skierowane są słowa wiersza?
- ▶ ▶ Co należy robić, aby zasłużyć na miano wielkiego człowieka?
- ▶ ▶ Czego może dokonać wielki człowiek? Odpowiedz na to pytanie na podstawie wiersza.
- ▶ ▶ Czy znasz kogoś, kogo można nazwać wielkim człowiekiem?
- ▶ ▶ Czego dokonała ta osoba?
- ▶ ▶ Czego ty chciałbyś dokonać w życiu?

Zadanie 4 i wypowiedź pani Magdy

- Przeczytaj komentarz pani Magdy.
- Wybierz pięciu sławnych Polaków i wymień ich w kolejności alfabetycznej.

Zadanie 5

- Napisz w zeszycie w kolejności alfabetycznej imiona i nazwiska trzech osób – swoje oraz wybranej koleżanki i kolegi z klasy.

Ćwiczenie 1

- Korzystając z informacji w podręczniku na s. 134, uzupełnij zdania, wpisując imiona i nazwiska sławnych Polaków.
- Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 2

Przed wykonaniem polecenia warto wyjaśnić słowo *ojczym*. [przybrany ojciec]

- Kolorem czerwonym zakresł wyrazy należące do rodziny wyrazu *Polska*. Kolorem niebieskim zaznacz wyrazy należące do rodziny wyrazu *ojczyzna*.
- Odczytaj głośno wyrazy zakresłone na czerwono.
- Odczytaj pozostałe wyrazy.
- Przeczytaj wyrazy, które zapisano wielką literą.

Rozwiązywanie zagadek o wielkich Polakach – praca w grupach

Dzieci dobierają się w grupy. Losują kartki z nazwiskami Polaków przedstawionych w podręczniku (grupa może losować jedno lub dwa nazwiska).

Zadaniem każdej grupy jest napisanie zagadki w formie krótkiej informacji o wylosowanej osobie. Na tym etapie dzieci mogą się wspomagać informacjami z podręcznika i zeszytu ćwiczeń. Po oznaczonym czasie przedstawiciel grupy odczytuje zagadkę, a pozostali uczniowie podają imię i nazwisko postaci, której ona dotyczy. W czasie udzielania odpowiedzi dzieci już nie powinny korzystać z podręcznika.

Ćwiczenie 3

- Napisz imię i nazwisko jakiegoś sławnego Polaka lub sławnej Polki.
- Popatrz na rysunek. W którym tomie encyklopedii będziesz szukać informacji o tej osobie?
- W którym tomie encyklopedii znalazłoby się twoje nazwisko?

Ćwiczenie 4

- Kim są lub kim były wymienione osoby?
- Wyrazy z pętli wpisz w odpowiedniej formie (zob. podręcznik, s. 134–136). Następnie dopisz numery tomów encyklopedii „Sławni ludzie”, w których można szukać wiadomości o tych osobach.

Dla ułatwienia można zaproponować dzieciom podkreślenie pierwszej litery nazwiska, aby ułatwić przyporządkowanie do właściwego tomu encyklopedii.

Wykonanie gazetki ściennej *Wielcy Polacy*

Warto zachęcić uczniów, aby wykonali gazetkę ścienną samodzielnie lub z pomocą rodziców. Trzeba przygotować: graficzny tytuł gazetki, zdjęcia, notatki, prezentacje wybranych prac, tekstów itp.

IX-6 Mistrzowie i zdobywcy. Wyrazy z zakończeniem -mistrz

Materiały: **P1** s. 136–137 **Z2** s. 46–47, 83 zdjęcia z wypraw M. Kamińskiego i J. Meli, książka J. Meli „Poza horyzonty”, globus, stoper, części garderoby: buty sznurowane, kurtka, szalik i dodatkowe elementy wyposażenia (okulary słoneczne, gogle, plecaki), karteczki do napisania nazwisk sławnych osób, pojemnik na kartki, agrafka

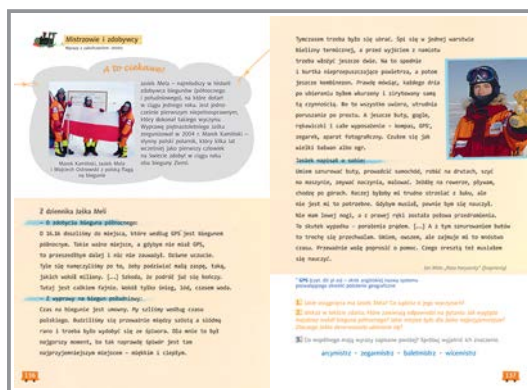

Oglądanie w internecie zdjęć z wyprawy M. Kamińskiego i J. Meli

Prosimy dzieci o zwrócenie uwagi na wygląd krajobrazu polarnego i miejsc, w których polarnicy zdobywali biegun. Potem pytamy o warunki, jakie tam panują, oraz o trudy i niebezpieczeństwa związane z przebywaniem w takim klimacie i w takich miejscach. Warto też zaprezentować książkę autorstwa J. Meli „Poza horyzonty”.

P1 Podręcznik, s. 136–137

Tekst „A to ciekawe”

Dzieci czytają ciekawostkę i oglądają fotografię. Zwracamy ich uwagę na ubiór polarników.

- Dlaczego na biegunie powiewa flaga Polski?
- Ile lat upłynęło od czasu zorganizowania wyprawy najmłodszego zdobywcy biegunów? Ile lat ma on teraz?

Tekst z dziennika Jaśka Meli i polecenia 1–2

Nauczyciel odczytuje tekst, który uczniowie śledzą wzrokiem. Warto jeszcze raz pokazać książkę, której fragmenty znajdują się w podręczniku.

- O jakich umiejętnościach opowiada w swoim dzienniku Jasiek Mela? Dlaczego o nich wspomina?

- Czy ty umiesz innych prosić o pomoc? W jakich sytuacjach zdarzało ci się to robić? Jakie osiągnięcia ma Jasiek Mela? Co sądzisz o jego wyczynach?

- Wskaż w tekście zdania, które zawierają odpowiedzi na pytania: Jak wygląda krajobraz wokół bieguna północnego? Jakie miejsce było dla Jaśka najprzyjemniejsze? Dlaczego Jaśka denerwowało ubieranie się?

Zadanie 3

- Co wspólnego mają wyrazy zapisane poniżej?
- Spróbuj wyjaśnić ich znaczenie.

Wskazywanie biegunów na globusie

Uczniowie wskazują bieguny Ziemi. Rozmawiamy o warunkach klimatycznych panujących na biegunach. Odwołujemy się do wiedzy dzieci, np. z książek, które opowiadały o terenach podbiegunowych lub położonych w klimacie polarnym. („Zaczarowana Zagroda”; „Anaruk, chłopiec z Grenlandii”)

Przedstawienie scenek dramatowych *Jak prosić o pomoc?*

Przypominamy fragment, w którym Jasiek Mela mówi o proszeniu o pomoc, a następnie uczniowie podają przykłady trudnych dla siebie sytuacji, w których mogliby poprosić o pomoc, i w parach odgrywają scenki. Zwracamy uwagę na precyzyjne formułowanie prośby oraz konieczność podziękowania za otrzymaną pomoc. Po prezentacjach rozmawiamy o emocjach i odczuciach towarzyszących wchodzeniu w rolę osoby proszącej i proszonej.

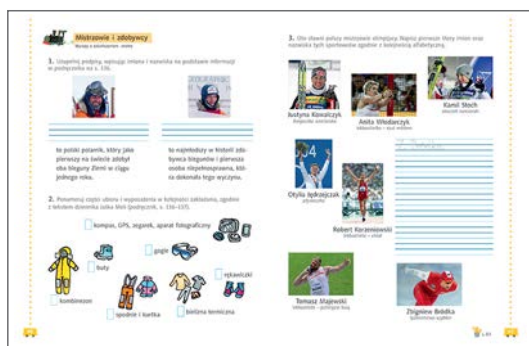

Zabawa „Ubieram się na czas”

Nauczyciel gromadzi części garderoby należące do uczniów: kurtki, buty, czapki, szaliki, rękawiczki, plecaki. Dzielimy ochotników na grupy, biorąc pod uwagę podobne części ubrań i wyposażenia

(np. w jednej grupie uczniowie, którzy mają buty sznurowane, w innej ci, którzy mają buty zapinane na rzepy). Uczniowie rozkładają na ławce przyniesione rzeczy. Na sygnał nauczyciela starannie się ubierają (buty i kurtki zapięte, sznurówki zawiązane). Dokładność ocenia komisja złożona z nauczyciela i kilku uczniów. Dwie najszybsze osoby z każdej grupy przechodzą do dalszej części zabawy, podczas której walczą ze zwycięzcami z pozostałych grup. W ten sposób możemy wyłonić zwycięzcę klasy – najszybciej ubierającą się osobę.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 46–47

Ćwiczenie 1

►► Uzupełnij podpisy, wpisując imiona i nazwiska na podstawie informacji w podręczniku na s. 136.

Ćwiczenie 2

►► Ponumeruj części ubioru i wyposażenia w kolejności zakładania, zgodnie z tekstem dziennika Jaśka Meli (podręcznik, s. 136–137).

Ćwiczenie 3

►► Oto sławni polscy mistrzowie olimpijscy. Obejrzyj zdjęcia sportowców, przeczytaj podpisy. Co oznacza wyrażenie *mistrzowie olimpijscy*? Napisz pierwsze litery imion oraz nazwiska tych sportowców zgodnie z kolejnością alfabetyczną.

►► Odczytaj listę nazwisk. Zastanów się, w którym miejscu tego zestawienia znalazłoby się twoje nazwisko (jeśli i ty byłbyś sławnym olimpijczykiem).

►► Podaj dyscypliny sportowe inne niż wymienione w podręczniku.

Zabawy z wykorzystaniem nazwisk sławnych Polaków

Każdy dostaje karteczkę i pisze na niej nazwisko sławnej osoby. Ktoś wybrany (np. za pomocą wyliczanki) zbiera karteczki do pojemnika i losuje jedną z zamkniętymi oczami. Prowadzący pokazuje kartkę wszystkim oprócz osoby, która losowała. Musi ona odgadnąć nazwisko z kartki po zadaniu kilku pytań, na które otrzyma odpowiedź: *tak* lub *nie*. Wygrywa ten, kto po najmniejszej liczbie pytań odgadnie, kim jest wylosowana postać. Jeśli nie poradzi sobie z zadaniem, daje fant.

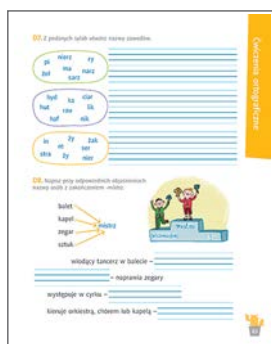
Na przykład wylosowano nazwisko *Kamil Stoch*. Pytania mogą wówczas brzmieć: *Czy ta osoba jest mężczyzną?* (*Tak*). *Czy jest poetą?* (*Nie*). *Czy jest mistrzem olimpijskim?* (*Tak*). *Czy uprawia sporty zimowe?* (*Tak*) ... *Czy to jest Kamil Stoch?* (według: www.zabawnik.org)

„Spotkanie sławnych osobistości” (inna wersja poprzedniej zabawy)

Prowadzący przypina uczestnikom na plecach kartki z imionami i nazwiskami sławnych osób. Uczniowie chodzą z nimi po klasie, pytając innych, kim są (odpowiedzi wyłącznie: *tak* lub *nie*). Kto odgadnie, przypina sobie kartkę z przodu i chodzi po klasie, pomagając innym. (według: www.zabawnik.org)

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 83 ➡ 5

Ćwiczenie D7

►► Z podanych sylab utwórz nazwy zawodów.

Ćwiczenie D8

►► Napisz przy odpowiednich objaśnieniach nazwy osób z zakończeniem *-mistrz*.

X WKRÓTCE ŚWIĘTA

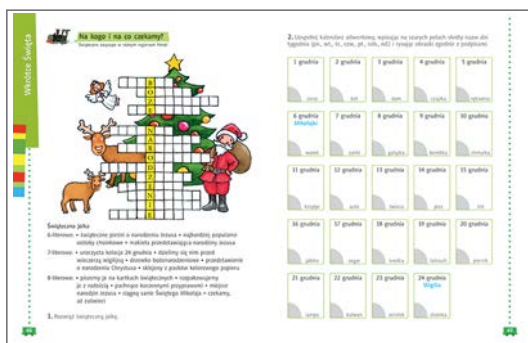
X-1 Na kogo i na co czekamy? Świąteczne zwyczaje w różnych regionach Polski

Materiały: **P1** s. 138–139 **Z2** s. 48–49

Zabawa porządkowa „Gdzie jest czapka Mikołaja?”

Nauczyciel przed zajęciami kładzie w mało widocznym miejscu w klasie mikołajową czapkę (może być narysowana). Uczniowie w ciszy chodzą po sali i szukają nowego przedmiotu (czyli czapki Mikołaja). Jeśli ktoś dostrzeże czapkę, siada spokojnie w ławce. Nie zdradza innym swojego odkrycia. Zabawa kończy się, gdy wszyscy usiądą w ławkach. Wówczas należy zapytać, co nowego uczniowie dostrzegli w klasie.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 48–49

Ćwiczenie 1

Dzieci odczytują hasła umieszczone pod krzyżówką i odgadują wyrazy o podanej liczbie liter, a nauczyciel zapisuje je na tablicy. [wyrazy 6-literowe: kolędy, bombki, szopka; 7-literowe: wigilia, opłatek, choinka, jasełka, łańcuch; 8-literowe: życzenia, prezenty, pierniki, Betlejem, renifery, gwiazdka]

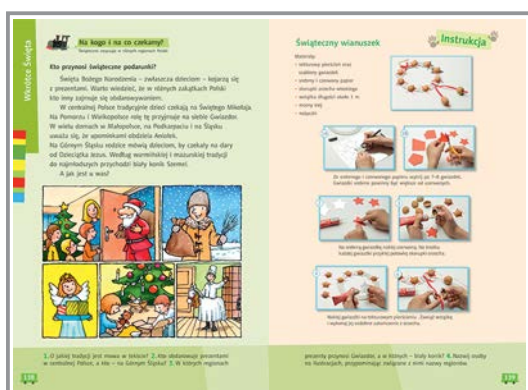
►► Rozwiąż świąteczną jolkę. Odczytaj kolejno wpisane wyrazy.

Ćwiczenie 2

►► Uzupełnij kalendarz adwentowy, wpisując na szarych polach skróty nazw dni tygodnia (pn., wt., śr., czw., pt., sob., nd.) i rysując obrazki zgodnie z podpisami.

Można zaproponować uczniom, aby kalendarz adwentowy uzupełniali rysunkami sukcesywnie – każdego kolejnego dnia – kolejny obrazek.

P1 Podręcznik, s. 138–139

Tekst „Kto przynosi świąteczne podarki?” i polecenia 1–4

►► O jakiej tradycji jest mowa w tekście? [obdarowywanie dzieci prezentami]

►► Kto obdarowuje prezentami w centralnej Polsce, a kto – na Górnym Śląsku?

►► W których regionach prezenty przynosi Gwiazdor, a w których – biały konik?

►► Nazwij osoby na ilustracjach, przypominając związane z nimi nazwy regionów.

Instrukcja wykonania świątecznego wianuszka

►► Przeczytaj dokładnie listę potrzebnych materiałów i instrukcję.

►► Zapisz w zeszycie spis materiałów i instrukcję wykonania ozdoby. **Z**

W notatce warto uwzględnić następujące wyrażenia: *najpierw, potem, następnie, na koniec.*

Zob. przewodnik do edukacji artystycznej, s. 13 (wersja dotacyjna) lub s. 24 (wersja pozadotacyjna).

Zabawa ruchowa „Kalendarz adwentowy”

Zabawa wiąże się z ćwiczeniem 2 z zeszytu ćwiczeń. Każdego dnia oprócz rysowania symbolu w zeszycie ćwiczeń, uczniowie mogą wykonywać różne zadania. Nauczyciel wiesza na tablicy kartki z odpowiednimi symbolami i z poleceniami – symbolem na zewnątrz (kartki są dwustronne, na jednej stronie znajduje się symbol, na drugiej polecenie). Oto przykładowe polecenia:

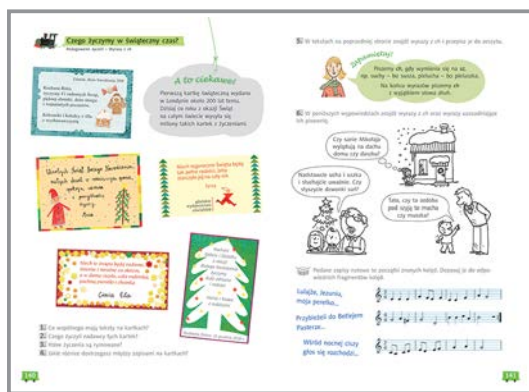
Przez 30 min czytaj wybraną książkę.	Powiedz coś miłego swojej koleżance i swojemu koledze.	Naucz się dwóch zwrotek kołеды <i>Przybieżeli do Betlejem</i> .	Zrób przyjemność swoim rodzicom.	Zrób łańcuch na choinkę.
Namaluj portret św. Mikołaja.	Uśmiechnij się do swoich kolegów i koleżanek z klasy.	Przywitaj się z koleżankami i kolegami w języku angielskim.	Zrób 10 pajacyków, 2 skłony i 3 przysiady.	Wymyśl zabawę i pobaw się z kolegami i koleżankami.
Posprzątaj swoje biurko.	Wykonaj świąteczną kartkę.	Napisz życzenia świąteczne.	Czytaj co najmniej przez 15 min.	Narysuj świąteczny obrazek.
Zrób ozdobę na choinkę.	Ułóż książki na swojej półce.	Przeczytaj opowiadanie związane ze świętami.	Zrób 5 skłonów i 5 pajacyków.	Naucz się na pamięć kołеды <i>Wśród nocnej ciszy</i> .
Wykonaj ozdobę świąteczną.	Powiedz miłe słowa swoim bliskim.	Posprzątaj swoje zabawki.	Ubierz się odświętnie.	

X-2 Czego życzymy w świąteczny czas? Redagowanie życzeń. Wyrazy z ch

Materiały: **P1** s. 140–141 **Z2** s. 50–51, 84–85 kolorowe kartki z bloku technicznego, kartoniki z tektury falistej, kolorowy papier, ewentualnie kolorowe guziczki, koraliki, cekiny, klej biurowy lub introligatorski, nożyczki, kartki papieru (mogą być w linie) na życzenia świąteczne

Rozmowa z uczniami na temat życzeń

- ▷▷ Kiedy składa się życzenia?
 - ▷▷ W jakich okolicznościach?
 - ▷▷ Jakie są sposoby składania życzeń? [osobiście, telefonicznie, SMS-em, przez internet – na czacie, na skype, wystanie kartki ozdobnej]
- Można podczas rozmowy wykonać mapę myśli.

Tekst „A to ciekawe”

►► Z jakiego miasta pochodzi znana na całym świecie tradycja pisania kartek świątecznych? Jak długo istnieje?

Kartki z życzeniami i polecenia 1–4

- Co wspólnego mają teksty na kartkach? [okazja, obecność życzeń, podpis, niektóre mają nagłówków]
- Czego życzyli nadawcy tych kartek?
- Które życzenia są rymowane?
- Jakie różnice dostrzegasz między zapisami na kartkach?

Zadanie 5 i wypowiedź pani Magdy

- W tekstach na poprzedniej stronie znajdź wyrazy z *ch* i przepisz je do zeszytu. [Z]
- Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.

Zadanie 6

- W poniższych wypowiedziach znajdź wyrazy z *ch* oraz wyrazy uzasadniające ich pisownię.

Zadanie muzyczne

- Podane zapisy nutowe to początki znanych kołęd. Dopasuj je do odpowiednich fragmentów kołęd.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 50–51

Ćwiczenie 1

- Wymyśl osobę, której chcesz wysłać życzenia świąteczne, i podkreśl wyrażenia, których chcesz użyć, tworząc tekst życzeń.

Ćwiczenie 2

- Znajdź na obrazku jak najwięcej elementów, w których nazwach piszemy *ch*. Napisz te nazwy.

Ćwiczenie 3

- Rozszyfruj hasło.

Ćwiczenie 4

- Pokoloruj świąteczne kartki.

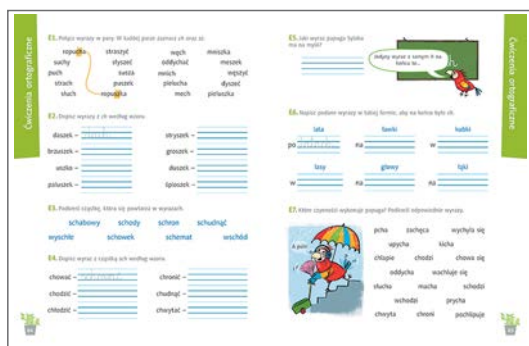
Redagowanie życzeń do wpisania na kartkach świątecznych

Uczniowie, indywidualnie lub w parach, redagują życzenia dla rodziców lub nauczycieli i pracowników szkoły, które będą wręczać przed świętami. Wzorują się na życzeniach zamieszczonych w podręczniku. Po sprawdzeniu przez nauczyciela życzeń zapisanych „na brudno”, uczniowie przepisują je na przygotowane wcześniej kartki papieru, pasujące do ozdobnych kartek świątecznych (patrz punkt opisany poniżej).

Wykonanie ozdobnych kartek świątecznych

Uczniowie ozdabiają pierwsze strony kartek świątecznych, a następnie wklejają do środka kartki z przepisnymi życzeniami.

Ćwiczenie E1

►► Połącz wyrazy w pary. W każdej parze zaznacz ch oraz sz.

Ćwiczenie E2

►► Dopisz wyrazy z ch według wzoru.

Ćwiczenie E3

►► Podkreśl częstkę, która się powtarza w wyrazach.

Ćwiczenie E4

►► Dopisz wyraz z częstką sch według wzoru.

Ćwiczenie E5

►► Jaki wyraz papuga Sylaba ma na myśli?

Ćwiczenie E6

►► Napisz podane wyrazy w takiej formie, aby na końcu było ch.

Ćwiczenie E7

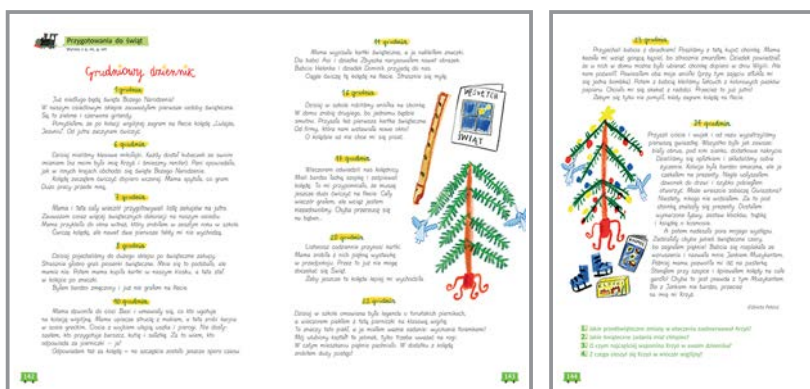
►► Które czynności wykonuje papuga? Podkreśl odpowiednie wyrazy.

X-3 Przygotowania do świąt. Wyrazy z ę, en, q, om

Materiały: **P1** s. 142–145 **Z2** s. 52–53, 86–87 kartki, Astrid Lindgren „Dzieci z Bullerbyn”, butelka lub stoik wypełniony fasolkami

Rozmowa o przygotowaniach do świąt w domach dzieci i w szkole

P1 Podręcznik, s. 142–144

Tekst E. Pałasz „Grudniowy dziennik” i polecenia 1–4

Wyznaczeni uczniowie czytają kolejne fragmenty dziennika Krzysia. Następnie uczeń czyta pytanie i kieruje je do wybranej osoby. Odpowiadający czyta następne pytanie itd. Gdy skończą się pytania pod tekstem, uczniowie wymyślają nowe i zadają je kolejnym uczniom.

►► Jakie przedświąteczne zmiany w otoczeniu zaobserwował Krzys?

►► Jakie świąteczne zadania miał chłopiec?

►► O czym najczęściej wspomina Krzys w swoim dzienniku?

►► Z czego cieszył się Krzys w wieczór wigilijny?

Sporządzanie notatki o zmianach następujących w związku ze zbliżającymi się świętami – praca w grupach

Nauczyciel dzieli klasę na grupy liczące 3–4 osoby. Każdy zespół otrzymuje kartkę, na której zapisuje obserwacje związane z przygotowaniami do świąt – w sklepach, domach, szkole, na ulicach. Uczniowie w grupach układają notatkę do świątecznego dziennika i prezentują ją na forum klasy. (zob. zadanie 5 w następnym module zajęć)

P1 Podręcznik, s. 145

Zadanie 5

►► Jakiego można dzisiaj zaobserwować przygotowania do Świąt (w domu, w sklepie, w szkole, na ulicy)? Zaproponuj notatkę do świątecznego dziennika.

Zadanie 6

►► Znajdź w tekście „Grudniowy dziennik” wyrazy zapisane poniżej. Przepisz te wyrazy do zeszytu w kolejności alfabetycznej. Z

Zadanie plastyczne

►► Przyjrzyj się instrukcji obrazkowej i ustal listę potrzebnych materiałów. Wyobraź sobie, że masz przekazać koledze przez telefon, jak wykonać taką choinkę. Jak to zrobisz?

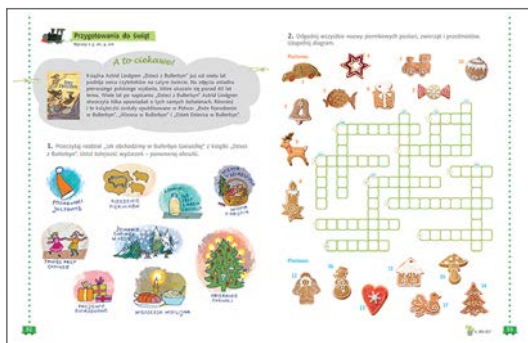

Przypomnienie informacji na temat twórczości Astrid Lindgren ze szczególnym uwzględnieniem serii książek o dzieciach z Bullerbyn

Rozmawiamy z uczniami na temat książek A. Lindgren. Można przypomnieć imiona głównych bohaterów omawianej niedawno lektury „Dzieci z Bullerbyn” oraz ich najciekawsze przygody.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 52–53

Tekst „A to ciekawe” i ćwiczenie 1

Jeśli dzieci mają swoje egzemplarze książki, mogą odczytać tekst po cichu. Jeśli nie – nauczyciel głośno odczytuje tekst.

►► Przeczytaj rozdział „Jak obchodzimy w Bullerbyn Gwiazdkę” z książki „Dzieci z Bullerbyn”.

►► O jakich tradycjach opowiada bohaterka tego rozdziału?

►► Jakie postacie występują w tym rozdziale?

►► Ustal kolejność wydarzeń – ponumeruj obrazki.

[1. Pieczenie pierników 2. Konkurs: Ile jest ziaren grochu? 3. Ścinanie choinek w lesie 4. Wizyta u dziadziusia, wizyta u Kristin 5. Ubieranie choinki 6. Podarunki Jultomte 7. Wieczera wigilijna 8. Prezenty gwiazdkowe (ewentualnie można zamienić punkt 6 z 8) 9. Taniec przy choince]

►► Jakiego są zwyczaje świąteczne w Szwecji? Którego ze szwedzkich zwyczajów świątecznych podoba ci się najbardziej?

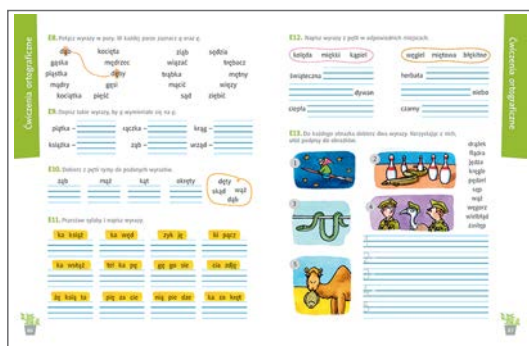
Ćwiczenie 2

►► Odgadnij wszystkie nazwy piernikowych postaci, zwierząt i przedmiotów. Uzupełnij diagram.

Zabawa „Ile jest ziaren grochu?”

Zabawa nawiązuje do treści książki A. Lindgren „Dzieci z Bullerbyn”. Nauczyciel wypełnia faszolkami stoik lub butelkę. Zadaniem uczniów jest orientacyjne określenie liczby ziaren w pojemniku. Gdy już wszyscy uczniowie się wypowiedzą, ziarna zostają przeliczone. Wygrywa osoba, która podała wynik najbliższy prawdzie.

Ćwiczenie E8

- Połącz wyrazy w pary. W każdej parze zaznacz a oraz e .

Ćwiczenie E9

- Dopisz takie wyrazy, by q wymieniało się na e .

Ćwiczenie E10

- Dobierz z pętli rymy do podanych wyrazów.

Ćwiczenie E11

- Przetwórz sylaby i napisz wyrazy.

Ćwiczenie E12

- Napisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie E13

- Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, utóż podpisy do obrazków.

X-4 Jak świętują Europejczycy? Wyszukiwanie informacji w tabeli

Materiały: **P1** s. 146–147 **Z2** s. 54–56 kartki z zaszyfowaną wiadomością i kodem, nagrania kolędy „Cicha noc” w różnych językach, karteczki z nazwami państw: *Wielka Brytania, Włochy, Niemcy, Hiszpania, Francja, Szwecja*, karton A2, pastele, foremki do pierników, brązowy karton, żelowe kleje, cekiny, koraliki, klej, nożyczki

Zaznajomienie uczniów z tematem zajęć – rozszyfrowanie hasła

Nauczyciel przygotowuje kartki z zaszyfrowaną wiadomością i kodem (kod do szyfru może narysować na tablicy). Uczniowie wspólnie odkodowują działanie szyfru. Następnie samodzielnie odczytują hasło, które jest zarazem tematem zajęć. [Święta w Europie!]

P1 Podrecznik, s. 146–147

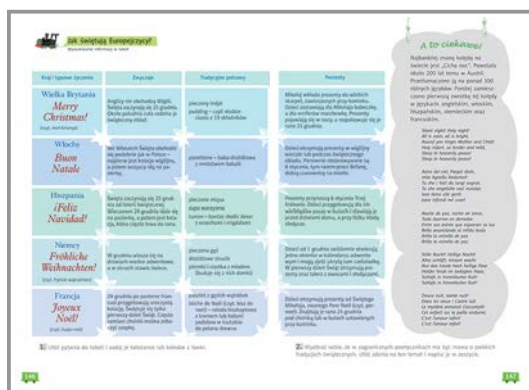

Tabela i polecenie 1

- Odczytaj nazwy państw w pierwszej kolumnie. Jakiego typu informacje związane ze świętami w tych krajach zamieszczono w tabeli? [typowe życzenia, zwyczaje, tradycyjne potrawy, prezenty] Po wspólnym odczytaniu życzeń w różnych językach nauczyciel pomaga uczniom wyszukiwać ważne informacje.

- Ułóż pytania do tabeli i zadaj je koleżance lub koledze z ławki.

Po pracy w parach nauczyciel zadaje dzieciom pytania.

- Jakie dania są podawane na stół w Wielkiej Brytanii? [pieczony indyk i pudding]

- ▶ Co robią dzieci w Niemczech podczas oczekiwania na święta? [Prowadzą kalendarz adwentowy – otwierają okienko z czekoladką.]
- ▶▶ Co Niemcy stawiają w oknach w grudniu? Jak przystrajają domy? [W oknach stawiają świece, a na drzwiach wieszają wieńce adwentowe.]
- ▶▶ Kiedy mali Hiszpanie otrzymują prezenty? [6 stycznia – w Święto Trzech Króli]

- ▶▶ Co jada się we Włoszech? [panettone – babkę drożdżową z bakaliami]
- ▶▶ Co chętnie jadają Francuzi w okresie Świąt? [pasztet z gęsich wątróbek i buche de Noël]
- ▶▶ Ile razy we Włoszech w okresie Bożego Narodzenia dzieci otrzymują prezenty? Kto przynosi prezenty po raz drugi? [dwa razy: w Wigilię i 6 stycznia; dobra czarownica Befana]
- ▶▶ Który zwyczaj najbardziej ci się podoba?
- ▶▶ Którego świątecznego dania chciałbyś skosztować? Z którego kraju ono pochodzi?

Zadanie 2

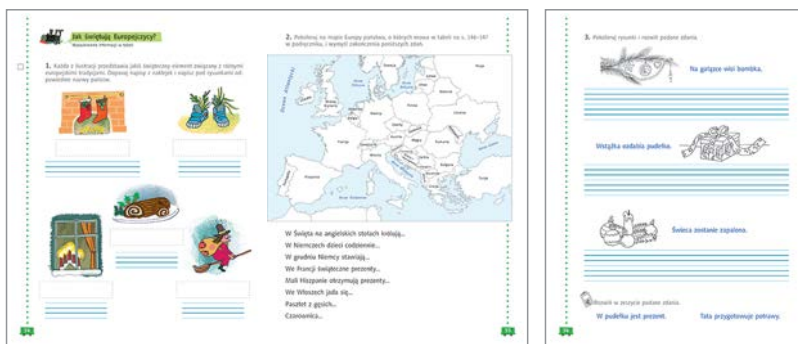
- ▶▶ Wyobraź sobie, że w zagranicznych podręcznikach ma być mowa o polskich tradycjach świątecznych. Ułóż zdania na ten temat i napisz je w zeszycie. **Z**

Zadanie można zadać do domu. Uczniowie mogą napisać kilkuzdaniową notatkę lub sporządzić tabelę (jako uzupełnienie tabeli dotyczącej Polski). Podpowiadamy uczniom, aby – redagując notatkę na temat polskich zwyczajów – uwzględnili takie same kategorie jak w tabeli: kraj i typowe życzenia, zwyczaje, tradycyjne potrawy, prezenty.

Tekst „A to ciekawe”

Warto odtworzyć z internetu kolędę „Cicha noc” w wybranym języku i zaproponować dzieciom śledzenie tekstu w podręczniku.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 54–56

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Każda z ilustracji przedstawia jakiś świąteczny element związany z różnymi europejskimi tradycjami. Jakie zwyczaje są zilustrowane na kolejnych obrazkach? [wieszanie skarpet przy kominku, wkładanie do butów paszy dla wielbłądów, świece w oknie, czarownica Befana, pieczenie świątecznego ciasta w kształcie polana drewna]
- ▶▶ W których krajach występują te zwyczaje?
- ▶▶ Dopasuj napisy z naklejek i napisz pod rysunkami odpowiednie nazwy państw. **Z**

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Pokoloruj na mapie Europy państwa, o których mowa w tabeli na s. 146–147 w podręczniku, i wymyśl zakończenia poniższych zdań.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Pokoloruj rysunki i rozwiń podane zdania.
- ▶▶ Wypowiedz uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Rozwiń w zeszycie podane zdania. **Z**
- ▶▶ Przeczytaj zapisane zdania.

Prace plastyczne związane ze świętami

Propozycje prac:

1. Ilustracja „Święta w różnych krajach Europy” – praca w grupach.

Nauczyciel dzieli uczniów na 6 grup. Każda z nich losuje kartkę z nazwą jednego państwa. Uczniowie wspólnie przygotowują pastelami obrazek ilustrujący zwyczaj świąteczny danego kraju. Po uporządkowaniu sali grupy prezentują i omawiają swoje prace. Nauczyciel zachęca uczniów do złożenia życzeń w języku danego kraju.

2. Wykonanie świątecznego łańcucha z imitacji piernikowych postaci.

Rozdajemy dzieciom foremki do pierników. Korzystając z nich, odrysowują na brązowym kartonie różne kształty i je wycinają. Następnie białą kredką, żelowym klejem, cekinami i koralikami ozdabiają kształty na wzór pierników. Po wysuszeniu elementów łączą je w jeden wspólny łańcuch. Na następnych zajęciach mogą go zawiesić na klasowej choince.

X-5 Jak wygląda świąteczne drzewko? Formułowanie zdań rozwiniętych. Opis choinki

Materiały: P1 s. 148–153 Z2 s. 57 choinka, ozdoby choinkowe, blok rysunkowy, kółka różnej wielkości z zielonego papieru, cekiny, koraliki, papier kolorowy, flamastry, klej

Dekorowanie klasowej choinki

Nauczyciel przygotowuje drzewko w sali lekcyjnej, a uczniowie dekorują je przyniesionymi z domu ozdobami (i ewentualnie łańcuchem, który wykonali wspólnie na poprzednich zajęciach oraz innymi własnoręcznie wykonanymi ozdobami).

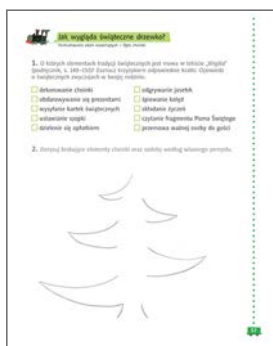
P1 Podręcznik, s. 148–151

Tekst „A to ciekawe”, fragment książki M. Musierowicz – opowiadanie „Wigilia” i polecenia 1–3

Przed wysłuchaniem tekstu dzieci zapoznają się z ciekawostką.

- ▶▶ Wymień bohaterów tej książki. W jakich rolach występują?
- ▶▶ Kiedy rozgrywają się wydarzenia opisane w tekście? Kto uczestniczył w tej uroczystości? Jaka atmosfera panowała w tym domu?
- ▶▶ Jakie tradycje świąteczne były obchodzone w tym domu? W jakim regionie Polski może toczyć się akcja tego opowiadania?
- ▶▶ Jakie emocje mogły towarzyszyć uczestnikom tych wydarzeń? Co według ciebie sprawiło radość wszystkim gościom? Uzasadnij swoją wypowiedź.
- ▶▶ Co znajdowało się pod choinką?
- ▶▶ Znajdź w tekście zdania opisujące choinkę. Odszukaj w nich przymiotniki.

Ćwiczenie 1

►► O których elementach tradycji świątecznych jest mowa w tekście „Wigilia” (podręcznik, s. 148–151)? Zaznacz krzyżykiem odpowiednie kratki. Opowiedz o świątecznych zwyczajach w twojej rodzinie.

Ćwiczenie 2

►► Dorysuj brakujące elementy choinki oraz ozdoby według własnego pomysłu.

Zadanie 4

►► Wybierz jedną z fotografii i jak najdokładniej opisz przedstawioną na niej choinkę.

Zadanie 5

►► Pani Magda napisała na tablicy zdanie i poprosiła uczniów, aby wzbogacili je o nowe informacje. W zdaniach, które powstały, odśledź przymiotniki dopisane przez dzieci.

Zadanie 6

►► Wyjaśnij, dlaczego w dwóch ostatnich zdaniach pojawiły się przecinki.

►► Zastanów się, jak jeszcze można rozwinąć zdanie podane przez panią Magdę.

Zadanie 7

►► Opisz w zeszycie klasową lub szkolną choinkę. Skorzystaj z podpowiedzi w formie pytań oraz z przymiotników znalezionych w tekście „Wigilia”. Z

Uczniowie ustnie opisują choinkę, korzystając z planu w podręczniku. (Jeżeli w klasie nie ma choinki, można wykorzystać ilustrację). Następnie zapisują opis choinki w zeszycie.

„Moją choinkę ozdobię...” – zabawa-łańcuszek

Uczniowie ustawiają się w krąg. Nauczyciel zaczyna zabawę, mówiąc: *Moją choinkę ozdobię jabłkami*. Kolejny uczeń powtarza zdanie wypowiedziane przez nauczyciela i dodaje swoją propozycję: *Moją choinkę ozdobię jabłkami i mandarynkami*.

Następne dziecko powtarza to, co powiedzieli nauczyciel i kolega, oraz dopowiada swój pomysł: *Moją choinkę ozdobię jabłkami, mandarynkami i girlandami z papieru*.

W ten sam sposób wypowiedź uzupełniają kolejne dzieci.

Następnie nauczyciel rozpoczyna nowe zdanie, np. *Na choince powieszę aniołka*. Zwraca się tym razem do dziecka po swojej drugiej stronie. Kolejni uczniowie powtarzają to zdanie i dodają swoje propozycje.

Praca plastyczna – choinka z origami z kótek

Uczniowie wycinają kółka z zielonego papieru (ok. 8–10 kótek). Następnie składają je na pół i przyklejają na kartkę tylko jedną częścią tak, by druga lekko odstawała. Kółka powinny być ułożone na przemian, lekko skośnie, jak gałązki drzewka. Kółka z czubka i dołu (z pnia) choinki powinny być złożone na 4 części. Następnie ozdabiamy choinkę cekinami, koralikami lub w inny dowolny sposób.

X-6 ■ Czekamy na Gwiazdkę. Pisownia ϵ , η w zakończeniach czasowników

Materiały: **P1** s. 154–155 **Z2** s. 58–59, 88 piosenki świąteczne z płyt dla klas 1–3 blok
rysunkowy A4 lub A3, farby, pędzle, płyta z kołedami

Rozmowa z uczniami na temat dawania prezentów

Kierujemy rozmową tak, by zwrócić uwagę uczniów na rzeczy niematerialne, które też mogą innym sprawić radość: uśmiech, miłe słowa, dobre uczynki, rozmowa, akcje charytatywne itp.

Kończenie zdania: *Gdybym mógł/mogła, ofiarowałbym/ofiarowałabym* (komu?)... (co?)...

P1 Podręcznik, s. 154–155

Tekst Z. Beszczyńskiej „Tam!” i polecenia 1–2

- Sformułuj własne pytania do tekstu.

Zachęcamy dzieci do zadawania pytań sobie nawzajem, na przykład: *O kim jest mowa w opowiadaniu? Czym się charakteryzował anioł? Co mógł, a czego nie mógł robić? Co się wydarzyło podczas pewnej cichej nocy? Jak skończyła się ta historia?*

- Spróbuj wyjaśnić, dlaczego autorka nadała temu krótkiemu utworowi tytuł „Tam!”.

Zadanie 3

- Dokąd mógł polecieć anioł? Wskaż najtrafniejszą
odповідź. Podaj własną propozycję.

Lista Sylaby, wypowiedź pani Magdy i zadanie 4

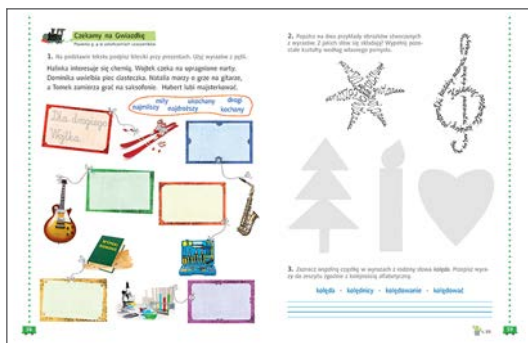
- Przeczytaj listę zadań Sylaby.
 - Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.
 - Zastanów się, co będziesz robić w dniu Wigilii. Napisz o tym kilka zdań w zeszycie.
- Użyj poniższych wyrazów. Z

Praca plastyczna „Mój anioł”

Na kartkach z bloku rysunkowego uczniowie malują farbami anioła i nadają mu imię, na przykład: *Anioł Dobroci, Anioł Szczęścia, Anioł Dobrych Pomysłów, Anioł Radosny, Anioł Muzyk, Anioł Piłkarzy*. Podczas malowania możemy odtwarzać nagrania koled.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 58–59

Ćwiczenie 1

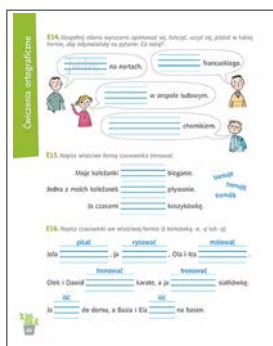
- Na podstawie tekstu podpisz bileciki przy prezen-
tach. Użyj wyrazów z pętli.

Ćwiczenie 2

- ► Popatrz na dwa przykłady obrazków stworzonych z wyrazów. Z jakich słów się składają?
- ► Wypełnij pozostałe kształty według własnego pomysłu.

Ćwiczenie 3

- ► Zaznacz wspólną część w wyrazach z rodziny słowa *kołęda*. Przepisz wyrazy do zeszytu zgodnie z kolejnością alfabetyczną. Z

Ćwiczenie E14

►► Uzupełnij zdania wyrazami: *opiekować się, tańczyć, uczyć się, jeździć* w takiej formie, aby odpowiadały na pytanie: *Co robię?*

Ćwiczenie E15

►► Napisz właściwe formy czasownika *trenować*.

Ćwiczenie E16

►► Napisz czasowniki we właściwej formie (z końcówką *-e*, *-ę* lub *-ą*).

Wspólne śpiewanie kolęd i piosenek świątecznych

XI NA ŚNIEGU I MROZIE

XI-1 Nowy rok – jak upływa czas? Zapisywanie i czytanie dat

Materiały: P1 s. 156–158 22 s. 60–63 ✂ B kartony A2, flamastry, kartoniki z nazwami miesięcy, książki lub albumy o różnych porach roku

Przygotowanie plakatów przedstawiających cztery pory roku

Nauczyciel dzieli klasę na grupy liczące 3–4 uczniów. Każda otrzymuje karton (w kształcie kwadratu, prostokąta lub koła) podzielony na cztery części. Zespoły mają wykonać plakaty ilustrujące cztery pory roku, przy czym na jedną porę przypada jedna część kartonu. Nauczyciel przygotowuje dzieciom plan, który pomoże im wykonać zadanie, na przykład:

Nazwa pory roku. Czas trwania. Pogoda – temperatura, opady. Długość dnia i nocy. Co się dzieje z roślinami? Co się dzieje ze zwierzętami? Co robią ludzie? Jakie prace wykonują rolnicy na polach? Charakterystyczne kolory.

Na plakatach powinno się znaleźć jak najwięcej informacji – w postaci tekstów, rysunków, pikto-gramów. Nauczyciel może przygotować wcześniej różne materiały źródłowe dotyczące pór roku lub polecić uczniom przyniesienie odpowiednich książek, albumów.

Na zakończenie zadania grupy prezentują swoje plakaty. Klasa wybiera ten, który zawiera najwięcej informacji o porach roku. Zadanie to można przeprowadzić w formie konkursu.

P1 Podręcznik, s. 156–158

Ilustracja i polecenia 1–2

- ▶▶ Jakie charakterystyczne cechy danej pory zostały przedstawione na ilustracji? Odszukaj na ilustracji nazwy miesięcy. Wymień je kolejno z pamięci i przypomnij, ile mają dni.
- ▶▶ Z czym ci się kojarzy słowo zima? Co oznacza pojęcie kalendarzowa zima?

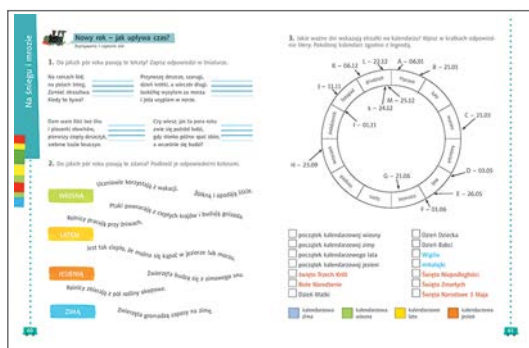
Wiersz H. Bechlerowej „Piękna podróż” i polecenia 3–5

- ▶▶ Do czego zaprasza osoba mówiąca w wierszu? Kiedy zaczyna się ta podróż? Dokąd prowadzi?
- ▶▶ Jak sądzisz, dlaczego Nowy Rok to nieznaną kraj? Co nas czeka podczas podróży w Nowy Rok?
- ▶▶ Jakie charakterystyczne cechy pór roku przedstawia ilustracja?

Tablica i wypowiedź pani Magdy

Nauczyciel wyjaśnia sposoby zapisu dat i stosowanej przy tym interpunkcji. Podczas kolejnych zajęć można ćwiczyć zapisywanie dat wszystkimi poznanymi sposobami.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 60–61

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Do jakich pór roku pasują te teksty? Zapisz odpowiedzi w liniaturze.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Do jakich pór roku pasują te zdania? Podkreśl je odpowiednimi kolorami.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Jakie ważne dni wskazują strzałki na kalendarzu? Wpisz w kratkach odpowiednie litery. Pokoloruj kalendarz zgodnie z legendą.

Powtórzenie i utrwalenie nazw i kolejności miesięcy

Nauczyciel rozdaje kartoniki z nazwami miesięcy. Uczniowie (indywidualnie lub grupowo) układają je we właściwej kolejności. Następnie odpowiadają na pytania:

- ▶▶ Jak nazywa się trzeci miesiąc w roku? Jakimi miesiącami są między majem a listopadem? Wymień miesiące od czerwca, cofając się w czasie. Wymień co drugi miesiąc, zaczynając od stycznia/lutego.
- ▶▶ Jakimi miesiącami ma zima/lato/wiosna/jesień? Wymień miesiące oznaczone liczbami parzystymi (nieparzystymi) itp.

Przy okazji przypominamy sposób ustalania liczby dni kolejnych miesięcy (na piąstkach).

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 62–63

Wiersz W. Zielińskiego „Rok” i ćwiczenia 4–5

Wybrani uczniowie czytają kolejne wersy wiersza dotyczące danego miesiąca.

- ▶▶ Dlaczego poeta nazwał opisany rok bajecznym?
- ▶▶ Tekst po prawej stronie uzupełnij wersami wiersza z wycinanki. Tym razem opisy powinny być zgodne z twoim doświadczeniem.

Na zakończenie chętni uczniowie odczytują przekształcony tekst.

Ćwiczenie 6

- ▶▶ Napisz krótkie odpowiedzi na pytania.

Ćwiczenie 7

- Podkreśl tym samym kolorem takie same daty. Przeczytaj poniższe daty, korzystając z podpowiedzi w wycinance. ✂ B

Nauczyciel zwraca uwagę, że przy zapisie daty słowami (a nie cyframi) nazwę miesiąca piszemy (i czytamy) zawsze w dopełniaczu, a nie w mianowniku – np. 10 października 2010 roku (a nie 10 październik 2010 roku). Należy zwrócić uwagę także na właściwy wybór formy liczebnika porządkowego oznaczającego dzień miesiąca. Można dodawać w myśli słowo *dzień*, aby ustrzec się błędu, np. dziś piąty (dzień) lipca, wróć piątego (dnia) lipca, nie zdążą przed piątym (dniem) lipca, odpowiemy po piątym (dniu) lipca. [wg „Małego słownika wyrazów kłopotliwych” Mirosława Bańki]

Ćwiczenie 8

- Na podstawie obrazków ustal, jakie są noworoczne postanowienia dzieci. Dokończ zdania.

- Jakie efekty mogą przynieść te działania?

Ćwiczenie 9

Ćwiczenie warto poprzedzić rozmową na ten temat (zob. następny moduł zajęć).

- Napisz w zeszytach swoje noworoczne postanowienia. Z

Rozmowa o tym, co dzieci mogłyby postanowić na Nowy Rok

Omówienie zadania domowego

Prosimy uczniów, aby w ramach zadania domowego zgromadzili i przynieśli na następne zajęcia różne domowe kalendarze z poprzedniego roku.

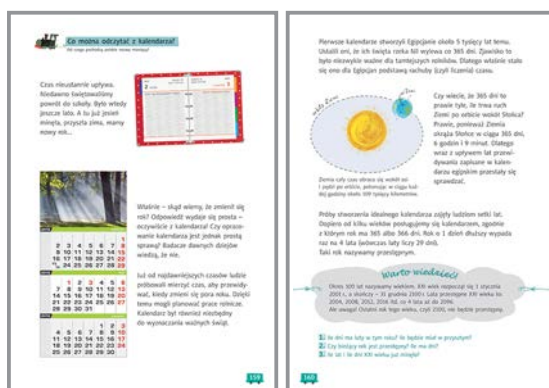
XI-2 Co można odczytać z kalendarza? Od czego pochodzą polskie nazwy miesięcy?

Materiały: P1 s. 159–161 Z2 s. 64–65 różne rodzaje kalendarzy (ścienne, kieszonkowe, biurowe itp.), nagranie płosu „W poniedziałek rano”

Gromadzenie informacji na temat kalendarzy i ich rodzajów – praca w grupach

Nauczyciel dzieli klasę na kilka grup i każdej przydziela wybrane rodzaje kalendarzy (nie więcej niż 2–3). Zadaniem uczniów jest zbadanie, jakie informacje zawierają ich kalendarze. Następnie przedstawiciele zespołów prezentują efekty pracy. Można się zastanowić wspólnie z dziećmi, co we wszystkich kalendarzach było takie samo, a co – różne.

P1 Podręcznik, s. 159–160

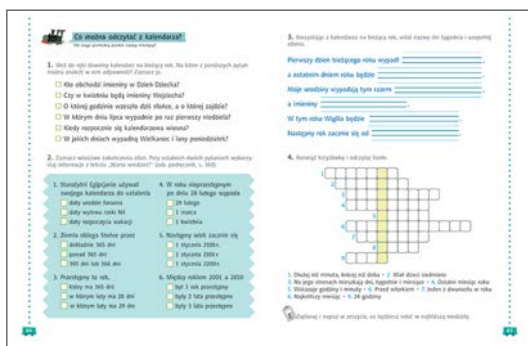
Przykłady kalendarzy, tekst informacyjny, tekst „Warto wiedzieć” i polecenia 1–3

Dzieci oglądają przykładowe kalendarze zamieszczone w podręczniku i porównują je ze zgromadzonymi w klasie. Czytają tekst informacyjny.

- Ile dni ma luty w tym roku? Ile będzie miał w przyszłym?

Następnie uczniowie czytają informacje w chmurce.

- Czy bieżący rok jest przestępny? Ile ma dni?
►► Ile lat i ile dni XXI wieku już minęło?

Ćwiczenie 1

►► Weź do ręki dowolny kalendarz na bieżący rok. Na które z poniższych pytań można znaleźć w nim odpowiedź? Zaznacz je.

►► Dlaczego kalendarze tak się różnią między sobą?

Ćwiczenie 2

►► Zaznacz właściwe zakończenia zdań. Przy ostatnich dwóch pytaniach wykorzystaj informacje z tekstu „Warto wiedzieć!” (zob. podręcznik, s. 160).

Ćwiczenie 3

►► Korzystając z kalendarza na bieżący rok, ustal nazwy dni tygodnia i uzupełnij zdania.

Ćwiczenie 4

►► Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

Ćwiczenie 5

►► Zaplanuj i napisz w zeszycie, co będziesz robić w najbliższą niedzielę. **Z**

Zabawa z pługiem „W poniedziałek rano”, przypomnienie nazw dni tygodnia

W środku koła „ojciec” odgrywany przez wybrane dziecko wykonuje gesty odpowiednie do słów pługu. Dzieci w takt melodii naśladują ruchy „ojca”.

W poniedziałek rano kosił ojciec siano.

Kosił ojciec, kosił ja, kosiliśmy obydwa. (2 razy)

A we wtorek rano grabił ojciec siano.

Grabiał ojciec, grabiał ja, grabiliśmy obydwa. (2 razy)

A we środę rano suszył ojciec siano.

Suszył ojciec, suszył ja, suszyliśmy obydwa. (2 razy)

A we czwartek rano kopił ojciec siano.

Kopił ojciec, kopił ja, kopiliśmy obydwa. (2 razy)

A zaś w piątek rano zwoził ojciec siano.

Zwoził ojciec, zwoził ja, zwoziliśmy obydwa. (2 razy)

A w sobotę rano sprzedał ojciec siano.

Sprzedał ojciec, sprzedał ja, sprzedaliśmy obydwa. (2 razy)

A w niedzielę z rana już nie było siana.

Płakał ojciec, płakał ja, płakaliśmy obydwa. (2 razy)

P1 Podręcznik, s. 161

Tekst „Skąd się wzięły polskie nazwy miesięcy” i zadanie 4

Nauczyciel czyta tekst i prowadzi rozmowę z dziećmi na jego temat.

►► Odszukaj w tekście nazwy kolejnych miesięcy roku i objaśnienia, skąd te nazwy pochodzą.

Historyjka z papugą Sylabą

Uczniowie oglądają historyjkę i próbują opowiedzieć jej treść. Nauczyciel zwraca ich uwagę na znaczenie słów *sylwester/Sylwester* (pierwsze to nazwa zwyczaju, drugie – imię męskie, od którego pochodzi nazwa zabawy urządzonej 31 grudnia, w imieniny Sylwestra). Następnie dzieci rozmawiają o swoich doświadczeniach związanych z powitaniem Nowego Roku.

XI-3 Urządzamy bal karnawałowy. Przygotowanie inscenizacji. Redagowanie notatki

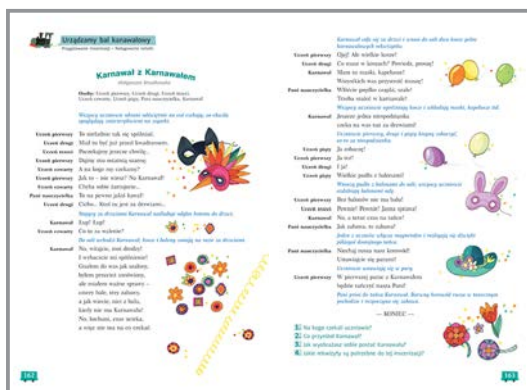
Materiały: **P1** s. 162–165 **Z2** s. 66–67 rekwizyty karnawałowe w dwóch koszach, arkusze papieru na zaproszenia, flamastry

Aktywizowanie słownictwa związanego z karnawalem

Nauczyciel przynosi do klasy dwa kosze. W jednym są rekwizyty karnawałowe, np. maski, kapelusze, szale, serpentyny, konfetti, kotyliony, girlandy, krepinowe kwiaty itp., a w drugim – kolorowe baloniki. Dzieci oglądają przedmioty, próbują je nazwać i ustalić ich przeznaczenie.

P1 Podręcznik, s. 162–163

Inszenizacja „Karnawał z Karnawalem” i polecenia 1–4

Analizując tekst inscenizacji, zwracamy uwagę na fragmenty zapisane niebieską czcionką. Wspólnie ustalamy, że dotyczą one: zachowania, wyglądu aktorów, rekwizytów i ruchu na scenie. Opisując postać Karnawału, nauczyciel może opowiedzieć o funkcji wodzi-reja.

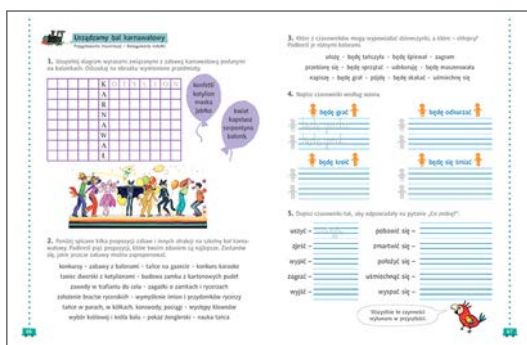
- Na kogo czekali uczniowie? Co przyniósł Karnawał?
- Jak wyobrażasz sobie postać Karnawału?
- Jakie rekwizyty są potrzebne do tej inscenizacji?

Przygotowywanie inscenizacji

Uczniowie przygotowują inscenizację, najlepiej w zespołach, w których każde dziecko będzie miało jakąś rolę. Uczą się tekstów na pamięć, wybierają rekwizyty, ćwiczą scenkę. Na koniec prezentują inscenizację przed klasą. Inszenizacja w wykonaniu grupy dzieci może być początkiem szkolnej zabawy karnawałowej (balu) dla wszystkich klas I–III.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 66–67

Ćwiczenie 1

- Uzupełnij diagram wyrazami związanymi z zabawą karnawałową podanymi na balonikach. Odszukaj na obrazku wymienione przedmioty.

Zanim dzieci zaczną uzupełniać diagram, warto im podpowiedzieć, jak dobrać wyrazy, aby uniknąć pomyłek. Najlepiej zacząć od wpisywania tych wyrazów, co do których mamy pewność: *ł* występuje tylko w wyrazie *jabłko*, *w* – tylko w wyrazie *kwiat*, a *r* – w wyrazie *serpentyna*. Po wpisaniu tych trzech wyrazów szukamy

właściwego wyrazu z literą *n* (*konfetti* lub *balonik*). Drogą eliminacji (ze względu na liczbę wyrazów z literą *a*) dzieci powinny zauważyć, że należy wpisać wyraz *konfetti*. Pozostałe trzy wyrazy z literą *a* (*maska*, *kapelusz*, *balonik*) mogą wpisać w dowolny sposób.

Ćwiczenie 2

- Poniżej spisano kilka propozycji zabaw i innych atrakcji na szkolny bal karnawałowy. Podkreśl pięć propozycji, które twoim zdaniem są najlepsze. Zastanów się, jakie jeszcze zabawy można proponować.

Każde dziecko wykonuje ćwiczenie indywidualnie. Następnie uczniowie przedstawiają swoje propozycje w grupie.

Po dyskusji ustalają i zapisują pięć zabaw i działań wraz z propozycjami, kto je przygotuje i przeprowadzi. Jeśli propozycje będą się powtarzać – nauczyciel wraz z dziećmi ustala, kto i za co będzie odpowiedzialny.

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie można poprzedzić krótką rozmową o tym, co dzieci będą robiły na balu karnawałowym.

►► Które z czasowników mogą wypowiadać dziewczynki, a które – chłopcy? Podkreśl je różnymi kolorami.

Po wykonaniu ćwiczenia dziewczynka i chłopiec odczytują podkreślone przez siebie czasowniki. Należy zwrócić ich uwagę na czasowniki, które mogą wypowiadać i chłopcy, i dziewczęta. [ułożę, zagram, przebiorę się, będę sprzątać, udekoruję, napiszę, pójdę, będę skakać, uśmiechnę się]

Ćwiczenie 4

W tym ćwiczeniu forma czasowników zapisanych na niebiesko odnosi się zarówno do dziewczynki, jak i do chłopca. Uczniowie mają zapisać te same czasowniki w czasie przyszłym, ale w takiej formie, która wskazuje wyraźnie, kto jest wykonawcą czynności – chłopiec czy dziewczynka.

►► Napisz czasowniki według wzoru.

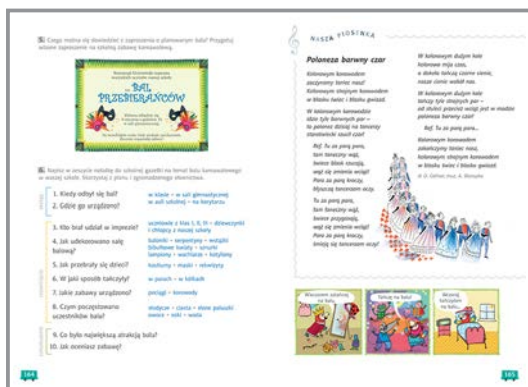
Na koniec nauczyciel przypomina, że czasowniki występują w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym.

Ćwiczenie 5 i wypowiedź Sylaby

►► Dopisz czasowniki tak, aby odpowiadały na pytanie „Co zrobię?”

►► Przeczytaj wypowiedź Sylaby.

P1 Podręcznik, s. 164–165

Zadanie 5

►► Czego można się dowiedzieć z zaproszenia o planowanym balu? Przygotuj własne zaproszenie na szkolną zabawę karnawałową.

Nauczyciel zwraca uwagę na pięć informacji, które muszą się znaleźć w zaproszeniu: *Kto zaprasza? Kogo? Na co? Gdzie? Kiedy?* (zob. następny moduł zajęć).

Zadanie 6

►► Napisz w zeszycie notatkę do szkolnej gazetki na temat balu karnawałowego w waszej szkole. Skorzystaj z planu i zgromadzonego słownictwa. [Z]

Zadanie należy wykonać po zabawie karnawałowej. Najpierw uczniowie poznają plan notatki i zgromadzone słownictwo. Następnie samodzielnie układają tekst notatki. Na koniec wybrani uczniowie odczytują swoje prace. Najciekawsze można przepisać na komputerze i umieścić na szkolnej gazecie.

Historyjka z papugą Sylabą

Na podstawie historyjki uczniowie mogą układać zdania z podanymi przez nauczyciela czasownikami, np. *bawić się, występować, śpiewać*. Powinni operować nimi w różnych czasach. Może to być propozycja pracy domowej.

Wspólne redagowanie zaproszenia na bal i tworzenie plakatu

Dzieci grupowo redagują treść zaproszenia. Na koniec przygotowują w grupach plakaty, wpisując ustalone teksty. Plakaty z zaproszeniem można rozwiesić w szkole.

XI-4 Zimno, zimniej, najzimniej – gdzie tak jest? Elementy pogody

Materiały: **P1** s. 166–169 **Z2** s. 68–69 radiowe lub telewizyjne nagrania komunikatów meteorologicznych, wycinki z gazet z prognozą pogody, instrumenty, stare gazety, mapa Europy

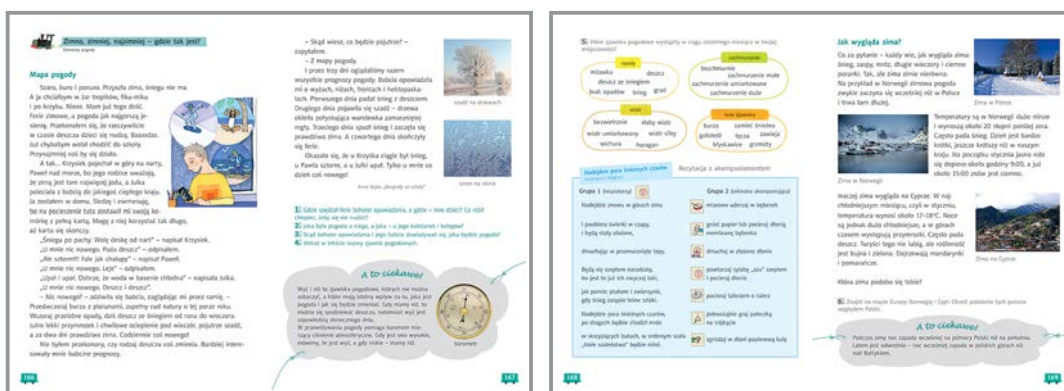
Rozmowa na temat ulubionej pogody w zimie

Dzieci siadają w krąg i rozmawiają na temat ulubionej pogody w zimie. Nauczyciel kieruje rozmową, przypominając słownictwo związane z tematem. [np. opady śniegu, śnieżyca, zamieć, mróz (lekki, siarczysty), temperatura poniżej zera, zaspasy, śnieżny puch, lód, sopele, biel, czystość, zachmurzenie (duże, umiarkowane), bezchmurne niebo, słońce, lekki wiatr, bezwietrznie]

Ustalanie prognozy pogody na podstawie komunikatów meteorologicznych radiowych, telewizyjnych lub prasowych

Nauczyciel prezentuje wybrane komunikaty meteorologiczne (radiowe, telewizyjne lub prasowe). Na ich podstawie dzieci próbują ustalić, jaka pogoda była/będzie w danym miejscu. Przy okazji przypominają znaczenie meteorologicznych piktogramów.

P1 Podręcznik, s. 166–169

Opowiadanie „Mapa pogody” i polecenia 1–4

- Gdzie spędzał ferie bohater opowiadania, a gdzie – inne dzieci? Co robił chłopiec, żeby się nie nudzić?
- Jaka była pogoda u niego, a jaka – u jego koleżanek i kolegów?
- Skąd bohater opowiadania i jego babcia dowiadywali się, jaka będzie pogoda?
- Wskaż w tekście nazwy zjawisk pogodowych.

Warto dzieciom krótko wyjaśnić pojęcie: *hektopaskal*. [używana w meteorologii jednostka ciśnienia atmosferycznego]

Tekst „A to ciekawe”

- Przeczytaj informacje i spróbuj wyjaśnić, do czego służy barometr.

Zadanie 5

Dzieci mają tu okazję przypomnieć sobie ogólne nazwy elementów pogody (opady, zachmurzenie, wiatr, inne zjawiska). Można przy tym wrócić do piktogramów pogodowych i w zeszyte narysować kartkę z kalendarza pogody na aktualny dzień. **Z**

- Które zjawiska pogodowe wystąpiły w ciągu ostatniego miesiąca w twojej miejscowości?

Recytacja z akompaniamentem

Dzieci odczytują wiersz. Zastanawiają się (np. w parach), jak należy go wyrecytować, stosując dodatkowe efekty dźwiękowe. Następnie nauczyciel dzieli klasę na kilka grup 4–5 osobowych, przydziela instrumenty i rekwizyty (gazety). Uczniowie opracowują recytację

z akompaniamentem akustycznym, przydzielają sobie role recytatorów i akompaniatorów. Na koniec grupy prezentują swoje utwory. Podsumowaniem pracy może być klasowa prezentacja wszystkich wykonawców jednocześnie.

Tekst „Jak wygląda zima?” i zadanie 6

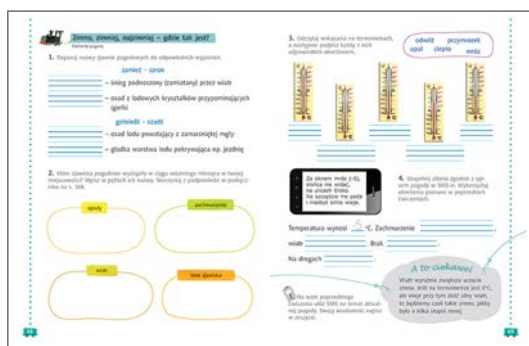
Wybrani uczniowie głośno odczytują fragmenty tekstu. Nauczyciel kieruje rozmową o treści odnoszącej się do zamieszczonych fotografii.

►► Znajdź na mapie Europy Norwegię i Cypr. Określ położenie tych państw względem Polski. [Norwegia – na północ, Cypr – na południe]

Tekst „A to ciekawe”

►► Przeczytaj informacje. Czy wiedziałeś o tym? Czy miałeś okazję to zaobserwować?

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 68–69

Ćwiczenie 1

►► Dopasuj nazwy zjawisk pogodowych do odpowiednich wyjaśnień.

Ćwiczenie 2

►► Które zjawiska pogodowe wystąpiły w ciągu ostatniego miesiąca w twojej miejscowości? Wpisz w pętlach ich nazwy. Skorzystaj z odpowiedzi w podręczniku na s. 168.

Ćwiczenie 3

►► Odczytaj wskazania na termometrach, a następnie podpisz każdy z nich odpowiednim określeniem.

Ćwiczenie 4

►► Uzupełnij zdania zgodnie z opisem pogody w SMS-ie. Wykorzystaj określenia poznane w poprzednich ćwiczeniach.

Ćwiczenie 5

►► Na wzór poprzedniego ćwiczenia ułóż SMS na temat aktualnej pogody. Swoją wiadomość napisz w zeszycie. [Z]

Tekst „A to ciekawe”

Tekst ciekawostki uczniowie powinni odczytać na zakończenie rozmowy o komunikatach pogodowych (zob. następny moduł zajęć).

Dyskusja o komunikatach pogodowych

Nauczyciel inicjuje dyskusję, pytając dzieci, co sądzą o słuchaniu komunikatów pogodowych.

►► Czy warto wiedzieć, jaka będzie pogoda? Dlaczego? Komu są potrzebne takie informacje? [Mogą padać różne argumenty, np. ludzie wiedzą, jak się ubrać, jak się przygotować do podróży, rolnicy mogą odpowiednio zaplanować swoje prace.]

Jaką zimę lubię najbardziej? – pisemne redagowanie zdań

Uczniowie redagują zdania na temat swojej ulubionej zimy. Nauczyciel przypomina o wykorzystaniu słownictwa związanego z pogodą. Następnie chętne osoby odczytują swoje wypowiedzi. [Z]

Gotowe prace nauczyciel może nagrodzić. Swoje pisemne wypowiedzi uczniowie mogą ozdobić odpowiednimi ilustracjami.

Propozycja pracy domowej – wysłuchanie prognozy pogody na następny dzień

XI-5 Kogo szczypie mróz? Zimowe zwyczaje zwierząt. Wyrazy z ó niewymiennym

Materiały: **P1** s. 170–173 **Z2** s. 70–71, 89–92 kartki z bloku A3, flamastry, materiały i narzędzia do wykonania wybranego karmnika (wg możliwości uczniów) lub tłuszczowych kulek i dzwoneków, kartki z tekstami zagadek

Tworzenie komunikatu meteorologicznego na temat aktualnej pogody

Dzieci rozmawiają o wysłuchanej wczoraj prognozie pogody. Potem dobierają się w pary i wygłaszają komunikaty pogodowe – jedno dziecko jest prezenterem, drugie słuchaczem, po czym następuje zamiana ról. Na koniec chętne/wybrane osoby przedstawiają prognozę pogody wobec wszystkich.

P1 Podręcznik, s. 170–171

Tekst A. Wajraka „Zima – raj dla tropicieli” i polecenia 1–4

Wybrani uczniowie głośno odczytują tekst. Można zaproponować uczniom, aby w odpowiedziach na pytania wykorzystali odpowiednie fragmenty tekstu.

- ▶▶ Jak przygotowuje się do zimowych wędrówek autor tekstu? Dlaczego lubi zimę?
- ▶▶ Dokąd można wędrować zimą i co obserwować?
- ▶▶ Jak zwierzęta radzą sobie z zimnem?
- ▶▶ Dlaczego autor nazywa zimę ginącą porą roku?

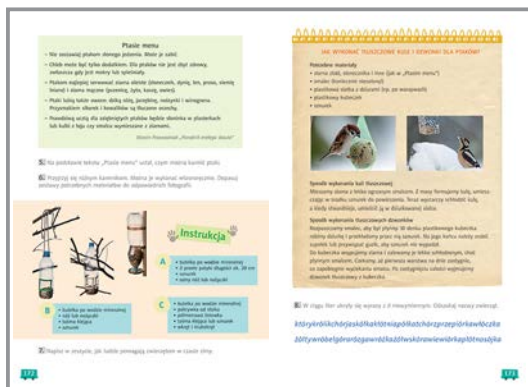
Ustalenie sposobów dla wybranych zwierząt na przetrwanie zimy – praca zespołowa

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każdej wyznacza zadanie według następujących pytań:

1. Jak pomóc zwierzętom domowym (np. psu, kotu) przetrwać zimę?
2. Jak pomagać ptakom?
3. W jaki sposób można pomagać zwierzętom dziko żyjącym?

Zespoły przygotowują odpowiedzi w formie plakatów na kartkach A3. Po zakończeniu grupy prezentują efekty swojej pracy. Nauczyciel nagradza grupę, która najlepiej wykonała zadanie.

P1 Podręcznik, s. 172–173

Tekst M. Przewoźniaka „Ptasie menu” i zadanie 5

- ▶▶ Na podstawie tekstu „Ptasie menu” ustal, czym można karmić ptaki. Czym ptaków karmić nie wolno?

Zadanie 6

- ▶▶ Przyjrzyj się różnym karmnikom. Można je wykonać własnoręcznie. Dopasuj zestawy potrzebnych materiałów do odpowiednich fotografii.

Zadanie 7

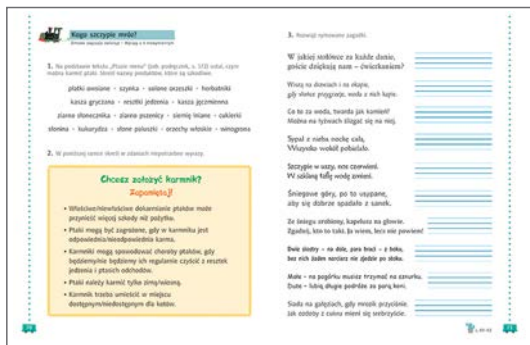
- ▶▶ Napisz w zeszycie, jak ludzie pomagają zwierzętom w czasie zimy. **Z**

Przepis na wykonanie kul i dzwoneków tłuszczowych

- ▶▶ Spróbuj opowiedzieć, jak należy wykonać kulę albo dzwonek tłuszczowy.

Zadanie 8

- ▶▶ W ciągu liter ukryły się wyrazy z ó niewymiennym. Odszukaj nazwy zwierząt.

Ćwiczenie 1

► ► Na podstawie tekstu „Ptasie menu” (zob. podręcznik, s. 172) ustal, czym można karmić ptaki. Skreśl nazwy produktów, które są szkodliwe.

Ćwiczenie 2

►► W poniższej ramce skreśl w zdaniach niepotrzebne wyrazy.

Ćwiczenie 3

►► Rozwiąż rymowane zagadki.

To ćwiczenie można rozszerzyć na dalsze zagadki, zob. następny moduł zajęć.

Rozwiązywanie zagadek dotyczących różnych zjawisk pogodowych w zimie

Nauczyciel przygotowuje na osobnych kartkach zagadki dotyczące zjawisk pogodowych w zimie. Dzieci kolejno losują teksty, odczytują je głośno i odgadują. Przykłady zagadek:

Jak taka szyba się nazywa,
co wodę w stawie przykrywa? [lód]

Nie widać nic z samego rana,
ziemia jest jakby mlekiem oblana. [mgła]

Choć tego pana nie widać wcale,
zimną za uszy szczypie cię stale. [mróz]

Jaki szklarz zimą zręcznie i szybko
pokrywa wodę lodową szybką? [mróz]

Co to za mocarz, który swym tchnieniem
zatrzyma w biegu bystre strumienie? [mróz]

*Srebrne kropelki na łące,
rano pozbiera je słońce. [rosa]*

Chodziła nocka do rana,
sypała perły z dzbana.
A słonko rano wstało,
wszystkie perły wyzbierało. [rosa]

*Tych białych dzwoneczków jest na drzewach wiele,
gdy je wyczaruje mróz z wody kropielek. [szadź/szron]*

Zleciał z chmury nad ranem, będzie dywanem dla sanek.
Będzie kapturem dla świerka i najweselszym batwanem. [śnieg]

*Jakie to futerko daje połam zima,
w którym nawet wielki mróz mogą przetrzymać? [śnieg]*

Nie ma ust, a dmucha.
Nie ma skrzydeł – a leci.
Czasem mrozi, czasem chucha.
Co to, czy odgadną dzieci? [wiatr]

Płynie po niebie, znasz ją i wiesz,
że gdy jest ciemna, może być z niej deszcz. [chmura]

*Płynie po niebie mała lub duża,
gdy słońce skryje, świat się zachmurza. [chmura]*

Widzisz je we dnie, nie widzisz w nocy.
Zimą grzeje słabo, latem z całej mocy. [słońce]

*Rośnie głową w dół. Zimą, nie latem.
I nie na polu, ale pod okapem.
Gdy słońce mocniej przygrzeje,
to z żalu ciurkiem tży leje. [sopel]*

On to dzisiaj dla zabawy
brylanciki sygnął w trawy.
On ubiełił pola, rowy.
On – pierwszy gość zimowy. [szron]

*Jestem gwiazdeczka biała, niewielka.
Chuchnij – zostanie wody kropelka.*

[gwiazdka śniegowa/śnieżynka]

Wiatr z pary wodnej ten worek uszył,
co w niepogodne dni śniegiem prószy. [chmura]

Choć ten muzyk instrumentu nie ma w dłoni,
lecz bębni po dachu i o szyby dzwoni. [deszcz]

Pada, kapie, leje, chłapie, za szybami gada.
Smutną bajkę, długą bajkę sennie opowiada. [deszcz]

Ni to kasza, ni to groch, spada z nieba, że aż strach.
Skacze, tańczy, w szyby dzwoni, jedna kulka drugą goni. [grad]

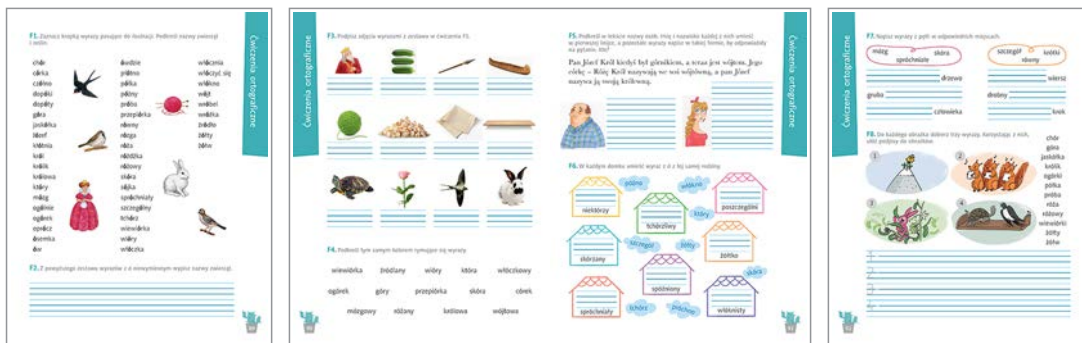
(wybór z: Joanna Stec, „Zagadki dla najmłodszych”, Kielecka Oficyna Wydawnicza „Mac”, Kielce 1999)

Wykonanie wybranego karmnika dla ptaków według instrukcji

W zależności od możliwości i dostępnych materiałów dzieci mogą przygotować karmniki lub tłuszczowe kule i dzwonki. Nauczyciel powinien pomóc dzieciom przy cięciu butelek. Wybrany karmnik można zamontować na szkolnym podwórku lub przy oknie. Pozostałe karmniki dzieci zabierają do domów.

Z2 Zeszyt ćwiczeń, s. 89–92 ➔ 5

Ćwiczenie F1

- Zaznacz kropką wyrazy pasujące do ilustracji. Podkreśl nazwy zwierząt i roślin.

Ćwiczenie F2

- Z powyższego zestawu wyrazów z ó niewymiennym wypisz nazwy zwierząt.

Ćwiczenie F3

- Podpisz zdjęcia wyrazami z zestawu w ćwiczeniu F1.

Ćwiczenie F4

- Podkreśl tym samym kolorem rymujące się wyrazy.
- Przeczytaj pary rymujących się wyrazów.

Ćwiczenie F5

- Podkreśl w tekście nazwy osób. Imię i nazwisko każdej z nich umieść w pierwszej linijce, a pozostałe wyrazy napisz w takiej formie, by odpowiadały na pytanie: *Kto?*

Ćwiczenie F6

- W każdym domku umieść wyraz z ó z tej samej rodziny.

Ćwiczenie F7

- Napisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie F8

- Do każdego obrazka dobierz trzy wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.

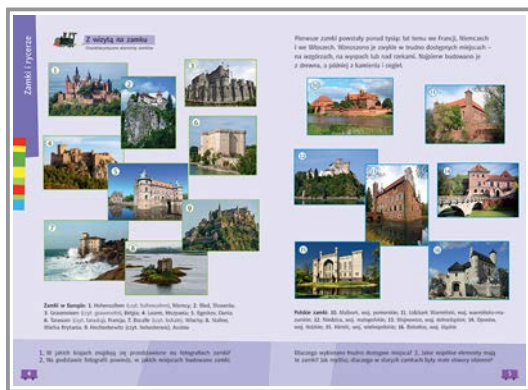
XII-1 Z wizytą na zamku. Charakterystyczne elementy zamków

Materiały: **P2** s. 4–5 **Z3** s. 2–4 kartonik z napisem *zamek* i kartki do zapisania skojarzeń, mapa Europy, mapa Polski, kartony, szary papier, gazety, rolki po papierze, klej, nożyczki, taśma samoprzylepna

Wyjaśnienie różnych znaczeń słowa zamek

Nauczyciel wiesza na środku tablicy kartonowy pasek z napisem *zamek*. Następnie dzieci zapisują swoje skojarzenia – nie więcej niż trzy, po jednym na kartce. Potem kolejne dzieci odczytują skojarzenia i przypinają karteczki wokół wyrazu *zamek*, aby podobne określenia znalazły się obok siebie. Tworzą w ten sposób drzewo rozumienia tego pojęcia.

Na koniec nauczyciel i uczniowie dokonują podsumowania – słowo *zamek* ma wiele znaczeń. [dom króla, księcia, rycerzy; budowla obronna, budowla z piasku na plaży; zapięcie kurtki/bluzy, zamknięcie drzwi, zamek na kłódkę]

P2 Podręcznik, s. 4–5**Fotografie zamków i polecenia 1–3**

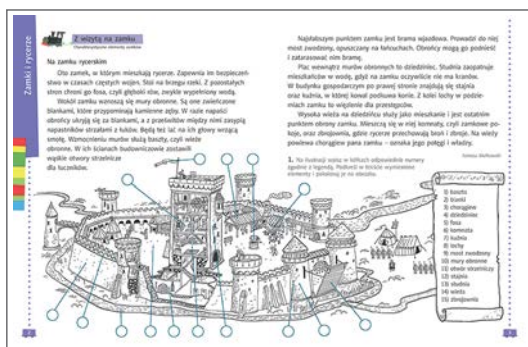
►► W jakich krajach znajdują się przedstawione na fotografiach zamki?

Uczniowie z pomocą nauczyciela wskazują odpowiednie państwa na mapie Europy i na mapie Polski.

►► Na podstawie fotografii powiedz, w jakich miejscach budowano zamki. [na wzgórzach, nad wodą, na wyspie, na skałach itp.] Dlaczego wybierano trudno dostępne miejsca?

►► Jakie wspólne elementy mają te zamki? [wieże, mury, „zęby”, czyli blanki] Jak myślisz, dlaczego w starzych zamkach były małe otwory okienne?

Możemy też opowiedzieć dzieciom o zamkach europejskich położonych na szlakach wielkich rzek, np. o zamkach nad Loarą we Francji, których jest ponad 300, oraz o zamkach nad Renem w Niemczech, których najstarsze ślady pochodzą ze starożytnych czasów Imperium Rzymskiego.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 2–3**Ćwiczenie 1**

Wybrany uczeń głośno odczytuje tekst. Następnie wszyscy w trakcie cichego czytania podkreślają nazwy miejsc i obiektów. Później je odczytują razem z tymi fragmentami tekstu, które wyjaśniają ich znaczenie.

►► Na ilustracji wpisz w kółkach odpowiednie numery zgodnie z legendą.

►► Podkreśl w tekście wymienione elementy i pokoloruj je na obrazku.

Po wykonaniu ćwiczenia dzieci rozmawiają powtórnie o fotografiach przedstawiających zamki (z podręcznika). Nauczyciel poleca, aby każdy wybrał jeden zamek, według niego najwspanialszy, i opisał go, posługując się słownictwem z ćwiczenia.

Zespołowe budowanie zamku z dostępnych materiałów

Dzieci dobierają się w kilkusobowe zespoły i ze zgromadzonych materiałów budują zamki według własnego projektu. Po zakończonej pracy przedstawiciele grup omawiają poszczególne elementy budowli, ich przeznaczenie i sposób wykonania. Nauczyciel nie ingeruje w projekty uczniów. Uczniowie mogą podczas prezentacji prac sprawdzać, czy ich zamki mają elementy opisane w czytanej wcześniej tekście.

Wirtualny spacer po wybranym obiekcie (np. po zamku w Malborku, Pszczynie lub w Książu)

Nauczyciel, korzystając z internetu, proponuje dzieciom wirtualne zwiedzanie, na przykład zamku w Malborku: www.wkraj.pl, w Pszczynie: www.zamek-pszczyna.pl, w Książu: www.qtvr-poland.com.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 4

Tekst „A to ciekawe”

Po odczytaniu ciekawostki uczniowie, z pomocą nauczyciela, wskazują na mapie Polski Kraków i Częstochowę, a także (jeśli mapa jest dość dokładna) inne miejsca ze Szlaku Orlich Gniazd.

i Na szlaku Orlich Gniazd warto odwiedzić zamki w miejscowościach: Korzkiew, Ojców, Pieskowa Skała, Rabsztyn, Bydlin, Smoleń, Rudno (zamek „Tenczyn”), Pilica, Podzamcze koło Ogrodzieńca, Morsko (zamek „Bąkowiec”), Bobolice, Mirów, Olsztyn (koło Częstochowy).

Ćwiczenie 2

Najpierw uczniowie wykonują to ćwiczenie ustnie, a następnie zapisują utworzone wyrażenia w liniaturze.

- ▶▶ Utwórz dwuwyrazowe wyrażenia z podanych rzeczowników i przymiotników.
- ▶▶ Przeczytaj utworzone wyrażenia.
- ▶▶ Ułóż zdanie z wybranym wyrażeniem.

Ćwiczenie 3

Zanim uczniowie wykonają ćwiczenie, nauczyciel sugeruje, że warto taką wypowiedź skonstruować według planu i układa taki plan wspólnie z uczniami (zob. następny moduł zajęć).

- ▶▶ Wyobraź sobie, że zwiedzasz zamek rycerski. Napisz w zeszycie kilka zdań o przebiegu takiej wycieczki. Użyj wyrażen z ćwiczenia 2 oraz nazw umieszczonych obok obrazka na poprzedniej stronie. **Z**
- ▶▶ Przeczytaj zapisana notatkę.

Tworzenie planu wypowiedzi na temat wyobrażonej wycieczki do zamku

Plan wypowiedzi warto ułożyć w postaci pytań, które można zapisać na tablicy, aby ułatwić uczniom pracę redakcyjną, np.:

1. Gdzie jest położony ten zamek i jak się nazywa?
2. Czy leży na wzgórzu albo nad rzeką?
3. Czy jest duży czy mały?
4. Jak się wchodzi do zamku? [most zwodzony, fosa, brama wjazdowa]
5. Czy ma mury obronne z blankami i wieżami?
6. Co znajduje się na dziedzińcu zamku? [studnia, stajnie, kuźnia, kuchnia]
7. Gdzie swoją komnatę ma właściciel zamku?
8. Jakie inne miejsca znajdują się na tym zamku?

Wycieczka do najbliższego zamku

Po omówieniu tego tematu warto zorganizować wycieczkę do najbliższego zamku. Podczas zwiedzania uczniowie ustalają, czy są w nim elementy wymienione w tekście informacyjnym. [mury obronne, wieże, baszty, blanki, dziedzińiec itp.]

XII-2 Rycerskie obyczaje – turniejowe potyczki. Wyrazy wieloznaczne

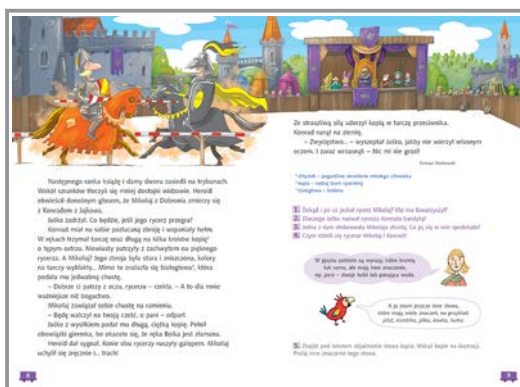
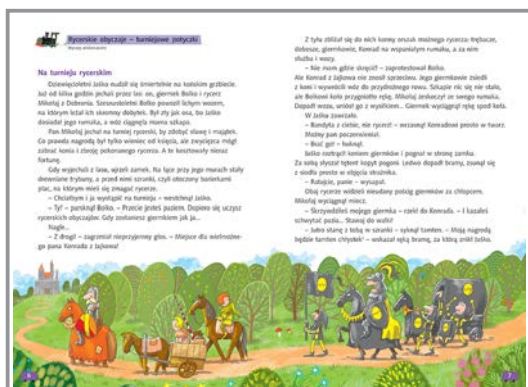
Materiały: **P2** s. 6–9 **Z3** s. 5–7 ✂ A F. Chopin „Kontredans Ges-dur”, encyklopedie, leksykony, słowniki, np. języka polskiego, pojęć historycznych, kartki z tabelami do planu zajęć, fragment filmu o turnieju rycerskim

Zabawa na rozpoczęcie zajęć – taniec dworski

Nauczyciel, nawiązując do poprzednich zajęć, rozmawia z dziećmi o tym, jak żyło się na zamku. Następnie proponuje zabawę przy muzyce, np. układ taneczny z zajęć muzycznych w klasie drugiej do utworu F. Chopina „Kontredans Ges-dur”.

P2 Podręcznik, s. 6–9

Opowiadanie T. Małkowskiego „Na turnieju rycerskim” i polecenia 1–4

Nauczyciel głośno odczytuje tekst. Następnie dzieci czytają opowiadanie jeszcze raz po cichu. Warto też wykorzystać towarzyszące tekstowi ilustracje, np. pytając:

- ▶▶ Dokąd i po co jechał rycerz Mikołaj?
- ▶▶ Kto mu towarzyszył?
- ▶▶ Dlaczego Jaśko nazwał rycerza Konrada bandytą?
- ▶▶ Jedna z dam obdarowała Mikołaja chustą. Co jej się w nim spodobało?
- ▶▶ Czym różnili się rycerze Mikołaj i Konrad?
- ▶▶ Które wydarzenia z opowiadania zostały zilustrowane? Czego można się dowiedzieć z tych ilustracji? Co ty o nich sądzisz?

Wypowiedź pani Magdy, papugi i zadanie 5

- ▶▶ Przeczytaj dialog pani Magdy z papugą Sylabą.
- ▶▶ Znajdź pod tekstem objaśnienie słowa *kopia*. Wskaż kopie na ilustracji. Podaj inne znaczenie tego słowa.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 5

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Podkreśl w zdaniach powtarzające się wyrazy. Dopasuj zdania do obrazków – wpisz w kratkach odpowiednie litery.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Ile zamków można dostrzec na obrazku? Wypisz ich nazwy.

Ustalanie objaśnień słów *paż i giermek*

Uczniowie zastanawiają się, kogo nazywano paziem, a kogo – giermkim. Poza wyszukiwaniem odpowiedzi w tekście opowiadania w podręczniku, mogą skorzystać z materiałów źródłowych, np. encyklopedii, leksykonu, słownika języka polskiego.

i Paż – chłopiec ze szlacheckiego rodu pełniący służbę przy osobie należącej do rodu magnackiego lub do rodziny panującego.

Giermek – w średniowieczu: młodzieniec pełniący służbę przy rycerzu, towarzyszący mu na wojnie, przygotowujący się do stanu rycerskiego.

(na podstawie: *Mały słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1969)

Projektowanie planu zajęć dla przyszłych rycerzy – praca grupowa

Nauczyciel dzieli klasę na kilkusobowe zespoły. Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie planu zajęć dla dzieci i młodzieży w szkole rycerskiej. Swoje pomysły grupy zapisują na kartkach A4 z przygotowanymi wcześniej tabelami podobnymi do tygodniowego planu zajęć szkolnych – osobno dla klasy paziów i klasy giermków. Nauczyciel może podpowiedzieć dzieciom, żeby zapisały nazwy zajęć wraz z krótkimi wyjaśnieniami i czasem trwania.

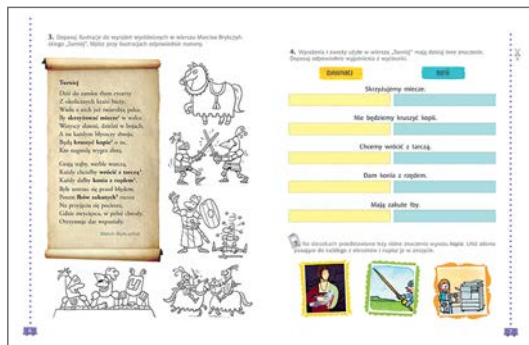
Zajęcia dla paziów to np. czytanie i pisanie, tańce dworskie, prawa i obowiązki rycerza, podstawy władania mieczem, pielęgnacja zbroi rycerskiej, opieka nad koniem, dworska etykieta.

Zajęcia dla giermków to np. władanie mieczem, walka na kopie, strzelanie do celu, jazda konna, elementy potyczek turniejowych, kodeks rycerski, etyka rycerska.

Gdy klasa pracuje sprawnie, każda grupa może przygotować plany dla paziów i giermków. W przypadku uczniów słabiej radzących sobie z zadaniami grupowymi można przydzielić grupom tylko jedną klasę szkoły rycerskiej – paziów albo giermków.

Po ustaleniu planów przedstawiciele grup prezentują swoje pomysły. Dzieci wybierają zajęcia, w których chciałyby uczestniczyć.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 6–7

Ćwiczenie 3

►► Dopasuj ilustracje do wyrażeń wyróżnionych w wierszu Marcina Brykczyńskiego „Turniej”. Wpisz przy ilustracjach odpowiednie numery.

Ćwiczenie 4

►► Wyrażenia i zwroty użyte w wierszu „Turniej” mają dzisiaj inne znaczenie. Dopasuj odpowiednie wyjaśnienia z wycinanki. ✂ A

Chcemy wrócić jako zwycięzcy.	Niegrzecznie o ludziach niemądrych.
Nie będziemy walczyć na kopie.	Chcemy wygrać w rywalizacji.
Będziemy walczyć na miecze.	Nie będziemy się spierać.
Rycerze mają na głowach hełmy.	Dam wartościową nagrodę.
Dam konia z bogatym osiodłaniem.	Przystąpimy do rywalizacji.

Ćwiczenie 5

►► Na obrazkach przedstawiono trzy różne znaczenia wyrazu *kopia*. Ułóż zdania pasujące do każdego z obrazków i napisz je w zeszycie. **Z**

To ćwiczenie można polecić jako pracę domową. Dodatkowo dzieci mogą się zastanowić, jakie jeszcze słowa mają wiele znaczeń. [np. zebra, mysz, rakieta]

Oglądanie fragmentu filmu pokazującego turniej rycerski

Nauczyciel odtwarza wybrany fragment filmu pokazującego turniej rycerski, np. walkę na kopie z filmu „Obłądny rycerz” – pierwsze 1,5 min lub inny fragment.

XII-3 Czy damy i rycerze są wśród nas? Cechy dobrego rycerza. Wyrazy o przeciwnym znaczeniu. Pisownia przymiotników i rzeczowników z *nie*

Materiały: **P2** s. 10–13 **Z3** s. 8–9, 72–73 ✂ A filmiki lub fotografie z rekonstrukcji turniejów rycerskich, reprodukcja obrazu J. Matejki „Bitwa pod Grunwaldem”, słowniki języka polskiego, miecze wykonane z tektury lub zabawkowe (przyniesione przez dzieci z domu)

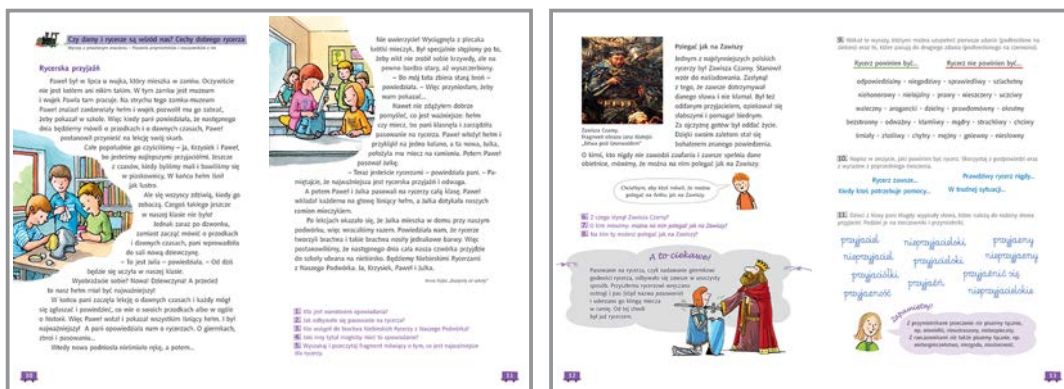

Rozmowa o tym, czy w dzisiejszych czasach można spotkać rycerzy

Nauczyciel inicjuje rozmowę. Dzieci przedstawiają swoje pomysły w zależności od wiedzy na ten temat. Dodatkowo nauczyciel może powiedzieć o tym, że współcześnie też odbywają się turnieje rycerskie. Organizuje się je na ogół przy zamkach na wzór dawnych konkurencji rycerskich: walki na kopie, miecze, walki drużyn itp. Często w rocznice ważnych bitew odbywają się ich rekonstrukcje, podczas których odtwarza się przebieg walk. Można dzieciom pokazać filmiki lub fotografie takich rekonstrukcji lub współczesnych turniejów – z zasobów internetu.

P2 Podręcznik, s. 10–13

Opowiadanie A. Sójki „Rycerska przyjaźń” i polecenia 1–5

Można powiedzieć dzieciom, że opowiadanie pochodzi z książki Anny Sójki „Bazgroły ze szkoły”. Głównym bohaterem i jednocześnie narratorem książki jest Marcin, który postanowił zostać pisarzem i na początek, aby nabrać wprawy, pisze o tym, co się dzieje w jego klasie. Zachęcamy dzieci do przeczytania całej książki.

- Kto jest narratorem opowiadania?
- Jak odbywało się pasowanie na rycerza?
- Kto wstąpił do bractwa Niebieskich Rycerzy z Naszego Podwórka?
- Jaki inny tytuł mogłoby mieć to opowiadanie?
- Wyszukaj i przeczytaj fragment mówiący o tym, co jest najważniejsze dla rycerzy.
- Co miała na myśli nauczycielka, mówiąc o rycerskiej przyjaźni i odwadze?

Po omówieniu opowiadania nauczyciel poleca uczniom ustalenie kolejności wydarzeń i opowiadanie wg planu (zob. zeszyt ćwiczeń, s. 8, ćwiczenie 1).

Tekst „Polegać jak na Zawiszy” i polecenia 6–8

Dzieci cicho czytają tekst o rycerzu Zawiszy Czarnym. Oglądają fragment obrazu Jana Matejki przedstawiający postać rycerza. Warto uczniom pokazać reprodukcję całego dzieła i kontekst sytuacyjny na obrazie – sami mogą odszukać rycerza wśród wielu postaci.

- Z czego słynął Zawisza Czarny?
- O kim mówimy: można na nim polegać jak na Zawiszy?
- Na kim ty możesz polegać jak na Zawiszy?

Tekst „A to ciekawe”

Po odczytaniu tekstu rozmawiamy o tym, na czym polegało kiedyś pasowanie na rycerza.

►► Jakimi cechami musiał wyróżniać się rycerz? [Prawdziwy rycerz był odważny, męzny, opiekował się słabszymi, a szczególnie sierotami i wdowami.]

Zadanie 9

►► Wskaż te wyrazy, którymi można uzupełnić pierwsze zdanie (podkreślone na zielono), oraz te, które pasują do drugiego zdania (podkreślonego na czerwono).

Uczniowie głośno odczytują zgromadzone wyrazy. Następnie dobierają je do odpowiednich początków zdań. Mogą przy tym dodatkowo wyjaśniać znaczenie niektórych wyrazów, posługując się słownikiem języka polskiego.

i Warto odszukać lub wyjaśnić znaczenie słów:

bezzstronny – obiektywny, oceniający zgodnie ze stanem faktycznym, niezależnie od własnych opinii, odczuć i interesów;

nieszczery – ukrywający prawdę;

niegodziwy – postępujący nieuczciwie;

szlachetny – postępujący w sposób wspaniałomyślny, uczciwy i bezinteresowny;

arogancki – pewny siebie i lekceważący innych;

nieśłowny – niedotrzymujący słowa, obietnic, terminów.

(Wg Słownika języka polskiego PWN)

Zadanie 10

►► Napisz w zeszycie, jaki powinien być rycerz. Skorzystaj z podpowiedzi oraz z wyrazów z poprzedniego ćwiczenia. **Z**

Dzieci najpierw ustnie układają zdania, dobierając wyrazy z podpowiedzi.

Zadanie 11

►► Dzieci z klasy pani Magdy wypisały słowa, które należą do rodziny słowa *przyjaciół*. Podziel je na rzeczowniki i przymiotniki.

Wypowiedź pani Magdy

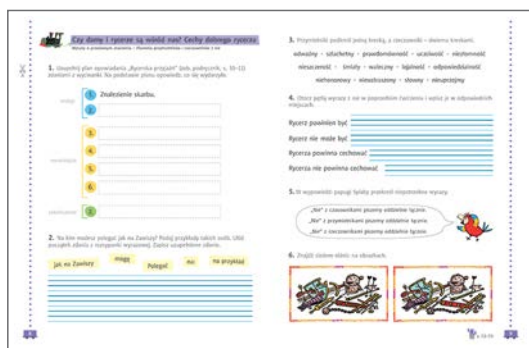
Przy okazji warto przypomnieć, że dzieci już uczyły się o tym, że czasowniki z *nie* pisać należy oddzielnie, i podać kilka przykładów. Dzieci mogą też wrócić do zadania 9 i znaleźć wśród zgromadzonych tam wyrazów przymiotniki z *nie*.

Pasowanie na rycerza – inscenizowanie ceremonii

Dzieci pracują w grupach. Ustalają przebieg ceremonii pasowania, przydzielają role, wykonują potrzebne rekwizyty (lub przygotowują je wcześniej w domu – miecze można wykonać z tektury lub posłużyć się zabawkami). Nadają sobie imiona związane z tymi cechami rycerza, które uważają za szczególnie ważne, np. Katarzyna Mężna, Kamil Prawdomówny, Jan Sprawiedliwy, Aleksandra Dzielna. Na koniec przedstawiają scenkę kolegom. Warto porozmawiać o tym, jak czuli się w rolach rycerzy, co im się podobało, a co sprawiało trudność.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 8–9

Ćwiczenie 1

►► Uzupełnij plan opowiadania „Rycerska przyjaźń” (zob. podręcznik, s. 10–11) zdaniami z wycinanki. Odczytaj uzupełniony plan. Na podstawie planu opowiedz, co się wydarzyło. ✂ A

Nauczyciel może zaproponować grupowe opowiadanie. W siedmioosobowych zespołach uczniowie rozdzielają między siebie punkty z poszczególnymi wydarzeniami i przygotowują ich ustne opowiadanie. Następnie prezentują całość kolegom.

Ćwiczenie 2

- Na kim możesz polegać jak na Zawiszy? Podaj przykłady takich osób. Ułóż początek zdania z rozsypanki wyrazowej. Zapisz uzupełnione zdanie.

Ćwiczenie 3

- Przymiotniki podkreśl jedną kreską, a rzeczowniki – dwiema kreskami.

Ćwiczenie 4

- Otocz pętlą wyrazy z *nie* w poprzednim ćwiczeniu i wpisz je w odpowiednich miejscach.

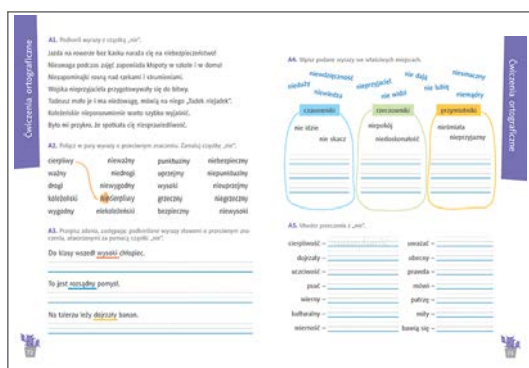
Ćwiczenie 5

- W wypowiedzi papugi Sylaby przekreśl niepotrzebne wyrazy.

Ćwiczenie 6

- Znajdź siedem różnic na obrazkach.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s.72–73 ➡ 5

Ćwiczenie A1

- Podkreśl wyrazy z częścią „nie”.

Ćwiczenie A2

- Połącz w pary wyrazy o przeciwnym znaczeniu. Zamaluj częstkę „nie”.

Ćwiczenie A3

- Przepisz zdania, zastępując podkreślone wyrazy słowami o przeciwnym znaczeniu, utworzonymi za pomocą częstki „nie”.

Ćwiczenie A4

- Wpisz podane wyrazy we właściwych miejscach.

Ćwiczenie A5

- Utwórz przeczenia z „nie”.

XIII JAKIE PRAWDY KRYJĄ BAŚNIE?

XIII-1 Kogo i co możemy spotkać w baśniach? Bohaterowie znanych baśni. Pisownia tytułów baśni, książek, spektakli

Materiały: P2 s. 14–15 Z3 s. 10–11, 74 książki z baśniami H.Ch. Andersena, Ch. Perraulta, braci Grimm wydane przez różne wydawnictwa

Oglądanie książek z baśniami, utrwalenie znajomości tytułów i autorów baśni

Przed zajęciami nauczyciel przynosi książki zawierające baśnie H.Ch. Andersena, Ch. Perraulta, braci Grimm. Prosi uczniów, by wybrali po jednej z nich. Uczniowie po kolei odczytują tytuł i autora, prezentując książkę, mogą pokazać wybrane ilustracje, próbując uzasadnić swój wybór.

P2 Podręcznik, s. 14–15

Ilustracja i polecenia 1–2

- ▶▶ Przyjrzyj się ilustracji. Odczytaj tytuły zapisane na bramie do krainy baśni.
- ▶▶ Odszukaj w zamku bohaterów poszczególnych baśni, nazwij ich.
- ▶▶ Do tytułów zapisanych na bramie do krainy baśni dopasuj bohaterów poszczególnych baśni.
- ▶▶ Wybierz jedną z baśni. Jak mógłby brzmieć wstęp do opowiadania tej baśni?

Następnie nauczyciel prosi uczniów, by wśród zgromadzonych w sali książek odnaleźli tytuły baśni, które zostały zapisane na bramie do krainy baśni.

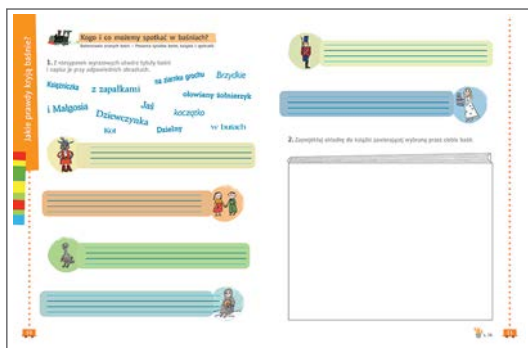
Można ponownie odczytać ich autorów i przypomnieć, jak zapisujemy tytuły.

Rozmowa o ulubionych bohaterach baśni i ulubionych baśniach

Dzieci opowiadają o postaciach z ulubionych baśni. Uzasadniają, dlaczego polubili wybranych bohaterów. Wspólnie tworzymy listę ulubionych baśni.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 10–11

Ćwiczenie 1

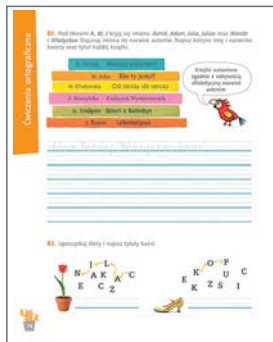
- ▶▶ Z rozsypanek wyrazowych utwórz tytuły baśni i napisz je przy odpowiednich obrazkach.
- ▶▶ Odczytaj zapisane tytuły.

Następnie nauczyciel odczytuje fragmenty baśni i prosi dzieci, by przyporządkowały je do poszczególnych baśni. Można też poprosić uczniów, by ochotnicy spróbowali krótko opowiedzieć baśń lub wybrane zdarzenie z baśni.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Zaprojektuj okładkę do książki zawierającej wybraną przez siebie baśń.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 74 ➔ 5

Ćwiczenie B1

- ▶▶ Pod literami A, W, J kryją się imiona: Astrid, Adam, Julia, Julian oraz Wanda i Władysław. Dopasuj imiona do nazwisk autorów. Napisz kolejno imię i nazwisko twórcy oraz tytuł każdej książki.

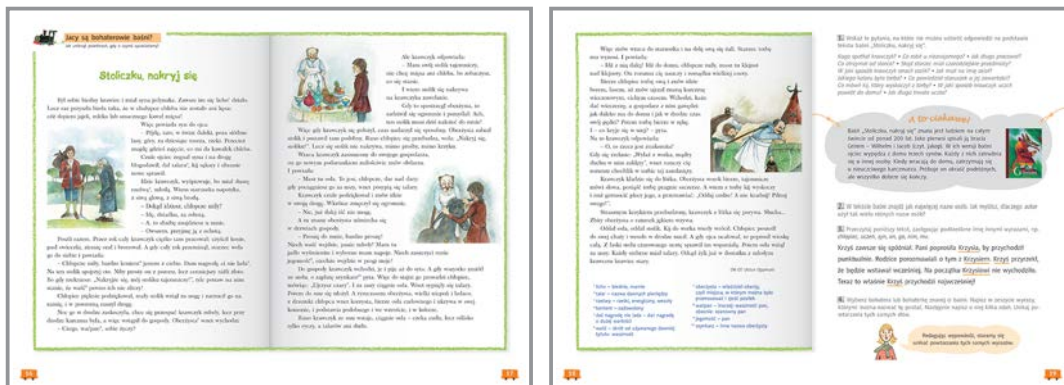
Ćwiczenie B2

- ▶▶ Uporządkuj litery i napisz tytuły baśni.

XIII-2 Jacy są bohaterowie baśni? Jak uniknąć powtórzeń, gdy o czymś opowiadamy?

Materiały: P2 s. 16–19 Z3 s. 12–13 ✂ A Or-Ot (A. Oppman) „Stoliczku, nakryj się”

Podręcznik, s. 16–19

Baśń Or-Ota (A. Oppmana) „Stoliczku, nakryj się” i polecenie 1

Nauczyciel odtwarza baśń z płyty w interpretacji aktorskiej. Poleca uczniom zapamiętać nazwy postaci i imiona bohaterów.

Następnie uczniowie czytają tekst z podręcznika. W czasie cichego czytania wyszukują (i ewentualnie notują na kartce) wyrazy, których znaczenia nie rozumieją. Po przeczytaniu całości korzystają ze słowniczka umieszczonego na końcu tekstu i głośno odczytują znaczenie wyrazów. Jeśli nie znajdują tam słów, które wypisali, nauczyciel je objaśnia.

Po omówieniu objaśnień warto ponownie wrócić do tekstu i poprosić uczniów, by odnaleźli w nim całe zdania z niezrozumiałymi wyrazami. Następnie mogą odczytać te zdania, zamieniając wyrazy na ich wyjaśnienia. Dzięki takiemu zabiegowi nie tylko baśnie, ale i inne teksty zawierające archaizmy stają się dużo bardziej zrozumiałe dla dzieci.

►► Wskaż te pytania, na które nie można udzielić odpowiedzi na podstawie tekstu baśni „Stoliczku, nakryj się”. *Kogo spotkał krawczyk? Co robił u nieznanego? Jak długo pracował? Co otrzymał od starca? Skąd starzec miał czarodziejskie przedmioty? W jaki sposób krawczyk stracił stół? Jak miał na imię osioł? Jakiego koloru była torba? Co powiedział staruszek o jej zawartości? Co mówił kij, który wyskoczył z torby? W jaki sposób krawczyk uczcił powrót do domu? Jak długo trwała uczta?*

Tekst „A to ciekawe”

Warto odszukać tę publikację w bibliotece szkolnej, by pokazać uczniom różnice w tekście i ilustracjach. Inne wydanie baśni posłuży do wyjaśnienia, że popularne baśnie mają wiele wersji i choć tytuł pozostaje ten sam, wiele elementów może się różnić.

►► Jaka jest istotna różnica między baśnią „Stoliczku nakryj się” – pierwotną, stworzoną przez braci Grimm a baśnią przedstawioną w podręczniku?

Zadanie 2

►► W tekście baśni znajdź jak najwięcej nazw osób. Jak myślisz, dlaczego autor użył tak wielu różnych nazw osób?

Zadanie 3 i wypowiedź pani Magdy

►► Przeczytaj poniższy tekst, zastępując podkreślone imię innymi wyrazami, np. *chłopiec, uczeń, syn, on, go, nim, mu*.

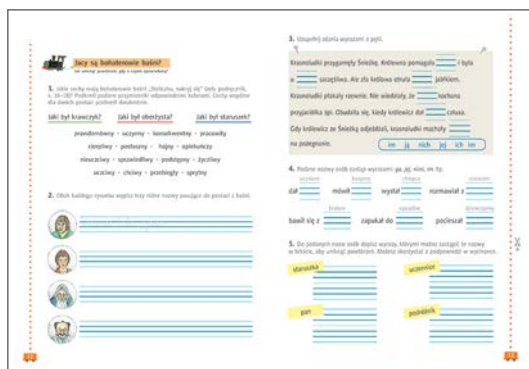
►► Przeczytaj wypowiedź pani Magdy i zapamiętaj ją.

Zadanie 4

►► Wybierz bohatera lub bohaterkę znanej ci baśni. Napisz w zeszycie wyrazy, którymi można nazwać tę postać. Następnie napisz o niej kilka zdań. Unikaj powtarzania tych samych słów. **Z**

To zadanie warto zadać dopiero po wykonaniu ćwiczeń zamieszczonych w zeszycie ćwiczeń i można je polecić jako pracę domową. Nauczyciel wyjaśnia kolejne etapy na dowolnym przykładzie. Po wyborze postaci, np. Kopciuszka, zapisujemy słowa, którymi tę postać nazwiemy: *dziewczynka, pasierbica, sierota, siostra, córka, ona, chrześnica*. Później zapisujemy zdania, posługując się zgromadzonym słownictwem.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 12–13

Ćwiczenie 1

►► Przeczytaj polecenie i zgromadzone przymiotniki. Przypomnij, co to są przymiotniki. [wyrazy oznaczające cechy osób, przedmiotów, zwierząt, roślin itd.]

►► Jakie cechy mają bohaterowie baśni „Stoliczku, nakryj się” (zob. podręcznik, s. 16–18)?

►► Podkreśl podane przymiotniki odpowiednimi kolorami. Cechy wspólne dla dwóch postaci podkreśl dwukrotnie.

►► Wymień cechy przypisane krawczykowi [prawdomówny, uczynny, konsekwentny, pracowity, cierpliwy, posłuszny, życzliwy, uczciwy]

►► Odczytaj, jakie cechy miał oberżysta. [nieuczciwy, podstępny, chciwy, przebiegły, sprytny]

►► Odczytaj cechy staruszka. [uczynny, konsekwentny, hojny, opiekuńczy, sprawiedliwy, życzliwy]

►► Które z cech są wspólne dla kilku bohaterów? Dla kogo? [Cechy wspólne mają krawczyk i staruszek: uczynny, życzliwy.]

Ćwiczenie 2

►► Obok każdego rysunku wypisz trzy różne nazwy pasujące do postaci z baśni.

►► Jakie nazwy można wpisać obok wizerunku krawczyka? [krawczyk, chłopiec, syn, jednak, pan młody, waćpan, jegomość]

►► Jak inaczej autor baśni nazywał starca? [staruszek, nieznajomy, dziadek, gospodarz]

►► Jakich innych słów użyto w tekście, by nazwać karczmarza? [oberżysta, nicpoń, ladaco, szynkarz]

►► Dlaczego autor baśni posłużył się w tekście tyloma nazwami tych samych osób? [by uniknąć powtórzeń, ciekawiej przedstawić sytuację, bardziej zainteresować czytelnika, wzbogacić jego słownictwo, oddać atmosferę innych czasów]

Ćwiczenie 3

►► Uzupełnij zdania wyrazami z pętli.

►► Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 4

►► Podane nazwy osób zastąp wyrazami: *go, jej, nimi, im* itp.

Ćwiczenie 5

►► Do podanych nazw osób dopisz wyrazy, którymi można zastąpić te nazwy w tekście, aby uniknąć powtórzeń. Możesz skorzystać z podpowiedzi w wycinance. ✂ A

XIII-3 Jak pokonać smoka? – baśń o Waligórze i Wyrwidębie. Opowiadanie baśni na podstawie historyjki obrazkowej

Materiały: P2 s. 20–23 Z3 s. 14–15 © K.W. Wójcicki „Waligóra i Wyrwidąb”

⊙ P2 Podręcznik, s. 20–23

Baśń K. W. Wójcickiego „Waligóra i Wyrwidąb” i polecenia 1–4

Nauczyciel odtwarza baśń z płyty w interpretacji aktorskiej lub czyta ją z przewodnika.
⊙ 262

Poleca uczniom, by słuchając, przyglądali się kolejnym ilustracjom tworzącym historyjkę obrazkową. Następnie, w związku z trudnym słownictwem utworu, nauczyciel prosi chętnych uczniów, by kolejno odczytywali fragmenty tekstu towarzyszące ilustracjom. Dopiero po drugim wysłuchaniu (i ponownym obejrzeniu ilustracji) przystępujemy do omawiania baśni.

►► Jakie postacie występują w tej baśni? [Waligóra, Wyrwidąb, człowieczek, smok, król, córki króla]

►► Jak myślisz, dlaczego Waligóra i Wyrwidąb mieli niespytaną siłę? [Bracia mieli niespytaną siłę, ponieważ każdego z nich wykarmiło silne zwierzę: wilczyca Waligórę, a niedźwiedzica Wyrwidęba.]

►► Jakie magiczne przedmioty podarował im tajemniczy mały człowieczek? [trzewiki i kobierce]

►► W jaki sposób bracia wykorzystali swoje umiejętności? [Bracia wykorzystali swą siłę i moc, by pokonać smoka.]

►► Opowiedz baśń, korzystając z obrazków.

Przed przystąpieniem do opowiadania warto zwrócić uwagę uczniów na walory artystyczne ilustracji i sposób przedstawienia postaci Waligóry i Wyrwidęba, zadając pytania typu:

►► W jakich strojach zostali narysowani główni bohaterowie? [w strojach góralskich, które mogą symbolizować siłę]

►► Skąd się dowiadujemy, co ogłosił król? [Słowa króla zostały zapisane na specjalnym rulonie; to ogłoszenie, które mogło wisieć na murach miasta.]

►► Co mają na nogach Waligóra i Wyrwidąb w czasie walki ze smakiem? [Każdy ma na nodze po jednym z pary trzewików otrzymanych od nieznanego człowieka.]

Nauczyciel powinien zwrócić uwagę na ilustracje przedstawiające walkę ze smakiem, w tym na szczegóły i dynamizm ukazania sytuacji – odłamki skał, Wyrwidąb rzucający drzewem, ogon smoka przygnieciony skałą, umykający jeden z braci (czerwony trzewik w lewym górnym rogu ilustracji), bracia biegnący z drzewem i skałą.

Po szczegółowej analizie ilustracji nauczyciel zachęca uczniów, by spróbowali opowiedzieć baśń, po kolei przyglądając się ilustracjom tworzącym opowieść. Warto odwołać się do

poprzednich zajęć i przypomnieć, by w czasie opowiadania dzieci starały się unikać powtórzeń.

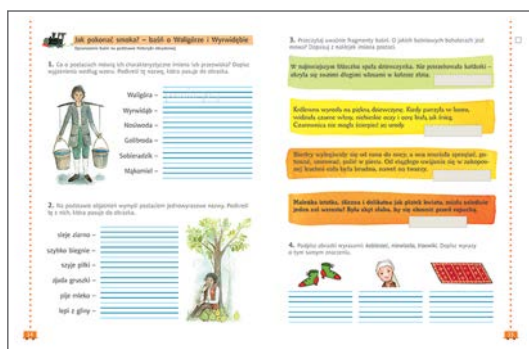
►► Zaproponuj, w jaki sposób można inaczej nazwać Waligórę i Wyrwidęba. [bliźniaki, chłopczy, bracia, młodzieńcy, śmiałkowie, mężczyźni]

Wielu uczniów może jeszcze mieć potrzebę spoglądania na kolejne punkty planu wydarzeń, dlatego przed przestąpieniem do opowiadania baśni można nadać tytuły ilustracjom i zapisać je na tablicy.

Zadanie 5

►► Napisz w zeszycie zdania, które wyjaśniają znaczenie nazw postaci, które zapisano poniżej. [Z]

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 14–15

Ćwiczenie 1

►► Co o postaciach mówią ich charakterystyczne imiona lub przezwiska? Dopisz wyjaśnienia według wzoru.

►► Podkreśl tę nazwę, która pasuje do obrazka.

Ćwiczenie 2

►► Na podstawie objaśnień wymyśl postaciom jedno- wyrazowe nazwy. Podkreśl tę z nich, która pasuje do obrazka.

Ćwiczenie 3

Zanim dzieci wykonają polecenie, można przeprowadzić mały quiz: nauczyciel czyta wybrany fragment, a uczniowie głośno podają nazwę postaci, o której jest mowa. Ważne, aby nie odczytywać po kolei fragmentów baśni. Po takiej zabawie prosimy dzieci, aby samodzielnie dopasowały naklejki, czytając teksty po cichu.

►► Przeczytaj uważnie fragmenty baśni. O jakich baśniowych bohaterach jest mowa? Dopasuj z naklejek imiona postaci. [Z]

Ćwiczenie 4

►► Podpisz obrazki wyrazami: *kobierzec, niewiasta, trzewiki*.

►► Dopisz wyrazy o tym samym znaczeniu.

Omówienie pracy domowej

Uczniowie mają się nauczyć pięknie czytać wybraną baśń z podręcznika lub innej publikacji. Nauczyciel zwraca im uwagę na cechy pięknego czytania: płynność, przestrzeganie pauz i znaków przestankowych, wyraźne wypowiadanie wyrazów, modulowanie głosu itd. W kolejnych dniach, w czasie przerw, można zorganizować dla chętnych uczniów słuchanie baśni czytanych przez ich kolegów.

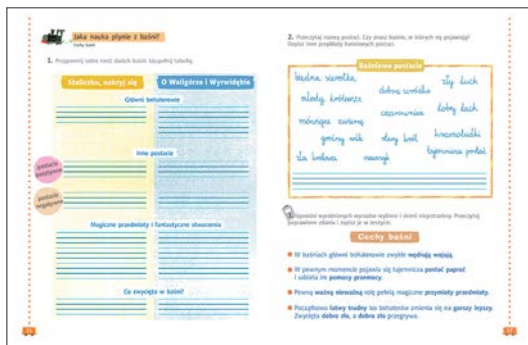
XIII-4 Jaka nauka płynie z baśni? Cechy baśni

Materiały: [P2] s. 24 [Z3] s. 16–17 [] taśma do przyklejenia na podłodze

Konkurs pięknego czytania baśni

Nauczyciel zachęca uczniów, by zaprezentowali przed klasą fragmenty wyćwiczonych w domu baśni. Przypomina o cechach pięknego czytania: płynności, przestrzeganiu pauz i znaków przestankowych, wyraźnym wypowiadaniu wyrazów, modulowaniu głosu itd.

Można poprosić uczniów, którzy wybrali baśnie spoza podręcznika, by nie zdradzali ich tytułów. Po zakończeniu czytania pozostali uczniowie będą zgadywać tytuły i autorów.

Ćwiczenie 1

►► Podaj tytuły baśni, które zostały zamieszczone w podręczniku. [„Stoliczku, nakryj się” oraz „Waligóra i Wyrwidąb”] Przypomnij sobie treść dwóch baśni. Uzupełnij tabelkę.

Nauczyciel poleca, by uczniowie przyjrzyli się tabeli. Wspólnie z nimi uzgadnia, co należy uzupełnić.

Na podstawie uzupełnionej i wspólnie zweryfikowanej tabeli uczniowie wymieniają cechy baśni. [W każdej baśni są postacie pozytywne i negatywne; w baśniach

pojawiają się magiczne przedmioty i fantastyczne stworzenia; zwyciężają dobro, przyjaźń, miłość, pracowitość, zostają nagrodzone pracowitość, cierpliwość, poświęcenie itp.]

Ćwiczenie 2

►► Przeczytaj nazwy postaci. Czy znasz baśnie, w których się pojawiają? Dopisz inne przykłady baśniowych postaci.

Można poprosić dzieci, aby każde wybrało jedną nazwę postaci zapisaną w ramce i powiedziało, w której baśni występuje. [np. dobra wróżka – „Kopciuszek”, groźny wilk – „Czerwony Kapturek”, zła królowa – „Królewna Śnieżka” itd.]

Ćwiczenie 3

►► Spośród wyróżnionych wyrazów wybierz i skreśl niepotrzebny. Przeczytaj poprawione zdania i zapisz je w zeszycie. **Z**

To ćwiczenie warto wykonać po omówieniu cech baśni podanych w podręczniku (zob. następny moduł zajęć) lub polecić jako zadanie domowe.

P2 Podręcznik, s. 24

Zadanie 1

►► Nazwij głównych bohaterów baśni, z których pochodzą ilustracje. [„O dwunastu miesiącach” – dziewczynka, „O trzech zgodnych braciach Ziarnosieju, Mąkomieli i Chlebobiecku” – Mąkomieli, Ziarnosiej, Chlebobiecku, „Stoliczku, nakryj się” – krawczyk, „Waligóra i Wyrwidąb” – Waligóra, Wyrwidąb]

►► Na obrazkach powyżej są przedstawieni bohaterowie znanych ci baśni. Zastanów się, co o nich wiesz. Dla każdej z tych baśni ustal, które z wyrażen zapisanych w ramce do niej pasują.

►► Którzy bohaterowie wędrują i dlaczego? [dziewczynka (w poszukiwaniu fiołków); trzej bracia (szukają pomocy po śmierci matki), krawczyk (szuka pracy, dla zarobku); Wyrwidąb i Waligóra (z ciekawości, by pomóc innym,

kogoś lub coś pokonać)] Czy bohaterowie spotykają kogoś, kto im pomaga? [tak; dziewczynka – dwunastu braci; bracia – wróżki-matki chrzestne; krawczyk – staruszka, Waligóra i Wyrwidąb – malutkiego człowieczka]

►► Jakie magiczne przedmioty otrzymują bohaterowie? [dziewczynka – fiołki i poziomki w zimie, gorące kamienie zamienione w złoto; Mąkomieli, Ziarnosiej, Chlebobiecku – ziarno, wodę, ogień; krawczyk – stoliczek, ośa, kije samobije; Waligóra i Wyrwidąb – trzewiki]

►► Co pokonują bohaterowie? [zły los, biedę, samotność, ludzką chciwość, złoto w postaci smoka]

Historyjka z papugą Sylabą

Analizując kolejne obrazki, dzieci zauważają, do jakiej roli przygotowuje się Sylaba. Chętnie głośno odczytują wypowiedzi papugi, naśladując głos wróżki.

Zabawy pobudzające ekspresję ruchową

Zabawa 1. Uczniowie stają w krąg. Skupiają uwagę na rękach, wyobrażając sobie, że są pracownikami wielkiej fabryki produkującej pralki i pracują przy taśmie. Ich zadaniem jest wykonywanie powtarzających się czynności, np. przykręcania, wbijania, podnoszenia. Uczniowie rozpoczynają i kończą zabawę po usłyszeniu ustalonego sygnału.

Zabawa 2. Uczniowie siedzą kręgiem. Wyznaczony uczeń wykonuje ruch/gest, np. uderza rękoma o uda. Kolejny uczeń powtarza ruch kolegi i dodaje następny, np. zaśnięcia oczy. Trzecie dziecko powtarza uderzenie o uda, zaśnięcia oczy i dodaje swój ruch. W ten sposób kolejne osoby przyłączają się do zabawy. Dzieci powinny uważnie przyglądać się kolegom i kojarzyć ruch z osobą. Wtedy łatwiej będzie im powtarzać sekwencję gestów. Dla ostatniej osoby może to stanowić dużą trudność, dlatego po przeprowadzeniu zabawy z całą klasą można ją powtórzyć w dwóch grupach.

Zabawa 3. Nauczyciel przykleja na podłodze taśmę, po której dzieci powinny przejść, udając, że balansują na linie.

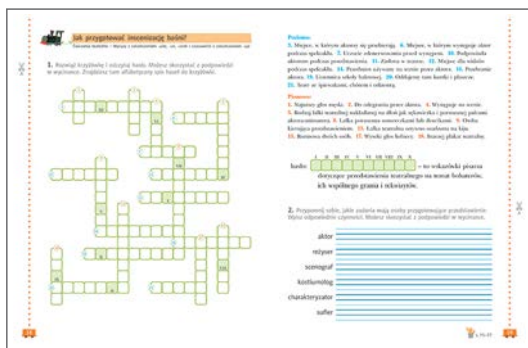
XIII-5 Jak przygotować inscenizację baśni? Ćwiczenia teatralne. Wyrazy z zakończeniem **-ulec, -un, -unek** i czasowniki z zakończeniem **-uje**

Materiały: **P2** s. 25–31 **Z3** s. 18–19, 75–77 ✂ A kartki z wyrazami nazywającymi emocje, kij od szczotki, gazeta

Rozmowa na temat teatru – sprawdzenie wiedzy dzieci na temat teatru

Nauczyciel prosi uczniów, by przypomnieli sobie wiadomości z klasy drugiej, które dotyczyły teatru. Poleca, by wyjaśnili znaczenie na przykład takich wyrazów: *kurtyna, rekwizyt, rola, widownia, trema, afisz teatralny, próba generalna, dykcja, scena, kostium*.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 18–19

Ćwiczenie 1

►► Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło. Możesz skorzystać z odpowiedzi w wycinance. Znajdziesz tam alfabetyczny spis haseł do krzyżówki. ✂ A

Ćwiczenie 2

Uczniowie odczytują nazwy osób odpowiedzialnych za przygotowanie przedstawienia.

►► Przypomnij sobie, jakie zadania mają osoby przygotowujące przedstawienie. Wpisz odpowiednie czynności. Możesz skorzystać z odpowiedzi w wycinance. ✂ A

P2 Podręcznik, s. 25–30

Tekst inscenizacji E. Pałasz „Kopciuszek” i polecenia 1–2

Nauczyciel zaznajamia uczniów z tekstem inscenizacji. Zwraca uwagę na układ tekstu (szczególnie na didaskalia), nazywając poszczególne jego elementy. Informuje, że niebieskie zapisy podpowiadają reżyserowi i aktorom, co ma się odbywać na scenie. Ustalamy, z ilu scen składa się inscenizacja. Nauczyciel odczytuje cały tekst, a uczniowie śledzą go wzrokiem.

►► Ilu aktorów (wypowiadających swój tekst) potrzeba do tego przedstawienia? Co mogą robić inni aktorzy?

►► Przeczytaj po cichu pierwszą wypowiedź Herolda z „Kopciuszka” (na s. 25). Następnie głośno przeczytaj ten tekst na różne sposoby: ■ z radością ■ ze strachem ■ ze smutkiem ■ ze złością.

Po różnorodnym odtworzeniu roli Herolda nauczyciel może zapytać uczniów, kto wykonał zadanie najlepiej, najbardziej przekonująco, sprawnie wszedł w rolę.

Zabawy pantomimiczne, wprawki dramatyczne

Zabawa 1. Uczniowie ustawiają się w dwóch rzędach – naprzeciwko siebie. Nauczyciel staje za plecami uczniów jednego z rzędów. Pokazuje kartkę z napisem *radość*, *ból*, *zdziwienie* itp., a dzieci stojące twarzą do nauczyciela przybierają odpowiednie miny. Uczniowie stojący naprzeciwko nich odgadują, o jakie emocje chodzi. Aby utrudnić aktorskie zadanie, nauczyciel podaje każdej grupie (w tym samym czasie) inną komendę.

Zabawa 2. Zadaniem wybranych uczniów jest pokazanie gestem, mimiką następujących sytuacji: obserwują nadlatujące samoloty na lotnisku, poczuł zapach świeżego chleba w piekarni, usłyszeli dzwonek na przerwę, otwierają drzwi komuś, na kogo czekali, spotkali błąkającego się kota.

Podział ról, przydział scen aktorom. Głośne czytanie poszczególnych ról przez wybrane osoby

Nauczyciel prosi uczniów, by wybrali sobie role, w których mogliby poczuć się dobrze.

Tekst inscenizacji zawiera w didaskaliach wiele praktycznych podpowiedzi. Nauczyciel powinien zatem przeanalizować go z uczniami, zadając pytania:

- ▷▷ W jakich pomieszczeniach toczą się poszczególne sceny? W jaki sposób można je zaaranżować?
- ▷▷ Jakiego rodzaju kostiumy należy przygotować? W jaki najprostszy sposób można je wykonać? Od kogo można pożyczyć coś gotowego?

Prace nad inscenizacją wymagają wielu przygotowań i czasu, w którym uczniowie nauczą się tekstu, zaczną odgrywać role, zapamiętają kolejność i poczną się dobrze na scenie.

Przygotowaną inscenizację można wykorzystać w czasie spotkań organizowanych z okazji Dnia Babci i Dziadka lub Dnia Rodziny. Można też udać się z przedstawieniem do zaprzyjaźnionego przedszkola lub zaprezentować inscenizację w ramach dnia otwartego szkoły.

Zabawy z rekwizytem

Nauczyciel prosi uczniów, by wykorzystując np. kij od szczotki, wyobrazili sobie, że: rozkładają parasol, zamiatają podłogę, wędkują, wykonują ćwiczenia gimnastyczne – skłony, skręty. Następnie prosi o szybkie, sprawne wykonanie z gazety: lunety, czapki, zbroi, sukienki.

Zadanie 3

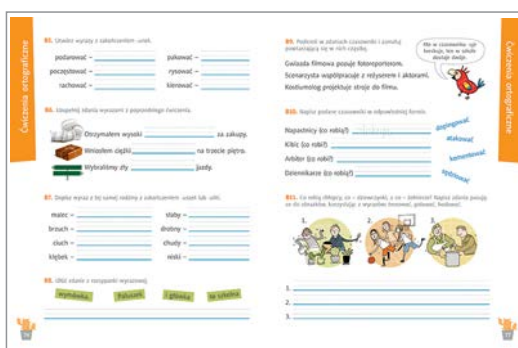
- Na podstawie wierszyka ustal, jakie są zasady pisowni wyrazów z *u*.

Zadanie plastyczne

- Zaprojektuj strój. Skorzystaj z poniższej instrukcji.

Zob. przewodnik do edukacji artystycznej, s. 17 (wersja dotacyjna) lub s. 30 (wersja pozadotacyjna).

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 75–77 ➡ 5

Ćwiczenie B3

- Podkreśl w wyrazach podane części zgodnie z instrukcją. Przepisz wybrane wyrazy w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie B4

- Podpisz obrazki wyrazami z poprzedniego ćwiczenia.

Ćwiczenie B5

- Utwórz wyrazy z zakończeniem *-unek*.

Ćwiczenie B6

- Uzupełnij zdania wyrazami z poprzedniego ćwiczenia.

Ćwiczenie B7

- Dopisz wyraz z tej samej rodziny z zakończeniem *-uszek* lub *-utki*.

Ćwiczenie B8

- Ułóż zdanie z rozsypanki wyrazowej.

Ćwiczenie B9

- Podkreśl w zdaniach czasowniki i zamaluj powtarzającą się w nich częścią.

Ćwiczenie B10

- Napisz podane czasowniki w odpowiedniej formie.

Ćwiczenie B11

- Co robią chłopcy, co – dziewczynki, a co – żołnierze? Napisz zdania pasujące do obrazków, korzystając z wyrazów: *trenować*, *gotować*, *hodować*.

XIV-1 Potrzeba matką wynalazków. Redagowanie opowiadania

Materiały: **P2** s. 32–38 **Z3** s. 20–21 W. Kapninski „Gaduła” książki (albumy) o wynalazkach, 7–8 plastikowych zakrętek od butelek, 2 okrągłe przykrywki plastikowe, butelka, drut o długości ok. 30 cm, klej wodoodporny, nożyczki, gwóźdź, taśma klejąca, plastelina, duża miska

Kilka dni wcześniej należy poprosić uczniów, by na te zajęcia przynieśli z domu lub z biblioteki albumy i inne książki o wynalazkach (wśród nich powinna się znaleźć publikacja o Ignacym Łukasiewiczu, wynalazcy lampy naftowej). Warto również zachęcić dzieci, by porozmawiały ze swoimi rodzicami, dziadkami, pradziadkami o tym, z jakich udogodnień technicznych korzystano w czasach, gdy byli oni uczniami szkoły podstawowej.

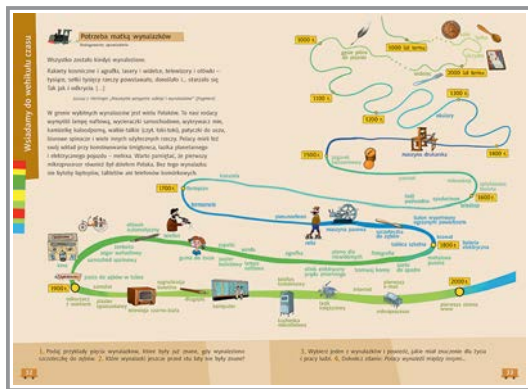

Oglądanie albumów i innych książek o wynalazkach. Rozmowa o znaczeniu różnych odkryć i wynalazków

Wspólnie oglądamy zgromadzone książki, a następnie rozmawiamy o wpływie wybranych wynalazków na życie ludzi. Dzieci opowiadają, co usłyszały od rodziców i dziadków.

i Najważniejszą różnicą między wynalazkiem a odkryciem jest to, że wynalazek jest wytworem ludzkiej wyobraźni. To nowe oryginalne rozwiązanie techniczne o charakterze użytkowym (np. lampa naftowa). Odkrycie zaś to uzyskanie wiedzy o czymś, co obiektywnie istnieje, ale do tej pory nie było znane (np. witaminy).

P2 Podręcznik, s. 32–33

Oś czasu i polecenia 1–3

Uczniowie śledzą na osi czasu kolejno pojawiające się wynalazki, rozpoczynając od najdawniejszych, odczytują daty graniczne wieków oraz nazwy wynalazków znajdujących się w obrębie stuleci. Warto zwrócić uwagę dzieci na gęsie pióro, którego zastosowanie wymyślił człowiek – jako przyrząd do pisania.

►► Co wynaleziono wcześniej: tyżkę czy widelec, zegarek czy fortepian, szczoteczkę do zębów czy zapalki? Podaj przykłady pięciu wynalazków, które były już znane, gdy wynaleziono szczoteczkę do zębów.

►► Które wynalazki jeszcze przed stu laty nie były
znane?

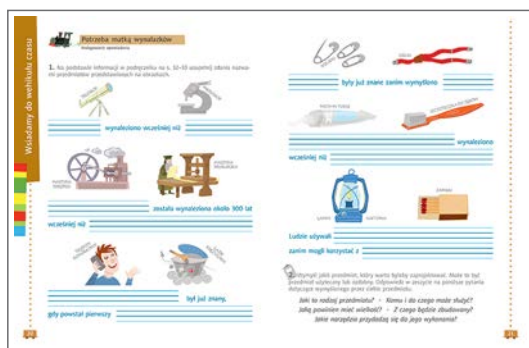
►► Wybierz jeden z wynalazków i powiedz, jakie miał znaczenie dla życia i pracy ludzi.
Uczniowie mogą wybrać jeden z niewymienionych na tych stronach wynalazków (np. wycieraczki, kalkulator) i poszukać – w przyniesionych na zajęcia materiałach – informacji o jego pochodzeniu oraz czasie powstania.

Tekst informacyjny i polecenie 4

Przed czytaniem tekstu wyjaśniamy znaczenie słów: *rodacy*, *walkie-talkie*, *mikroprocesor*, *łazik planetarny*, *kamizelka kuloodporna*, *wykrywacz min*. Uczniowie czytają po cichu krótką informację o wynalazkach i tekst o tym, co zostało wynalezione przez Polaków. Następnie wymieniają wynalazki i analizują ich znaczenie oraz zastosowanie.

►► Dokończ zdanie: *Polacy wynaleźli między innymi...*

To zdanie mogą uczniowie zapisać w swoich zeszytach. Z

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Na podstawie informacji w podręczniku na s. 32–33 uzupełnij zdania nazwami przedmiotów przedstawionych na obrazkach.
- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Wymyśl jakiś przedmiot, który warto byłoby zaprojektować. Może to być przedmiot użyteczny lub ozdobny.
- ▶▶ Odpowiedz w zeszycie na poniższe pytania dotyczące wymyślonego przez siebie przedmiotu. **Z**

P2 Podręcznik, s. 34–37

Opowiadanie W. Kapniskiego „Gaduła” i polecenia 5–8

Nauczyciel czyta opowiadanie lub odtwarza je z płyty. Potem chętni uczniowie czytają tekst fragmentami.

- ▶▶ Dlaczego zającą nazywano Gadułą?
- ▶▶ Jakie zdarzenie spowodowało, że Gaduła został wynalazcą?
- ▶▶ W jaki sposób Gaduła wpadł na pomysł urządzenia do podlewania? Jakie były korzyści z jego wynalazku?
- ▶▶ Na podstawie ilustracji powiedz, jak wyglądała maszyna zająca wynalazcy.
- ▶▶ Podaj swoją propozycję zakończenia historii o zającu.

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie czytają ciekawostkę. Wracają na strony 32–33 w podręczniku i szukają koła na osi czasu; ustalają, jak dawno je wynaleziono. Można zapytać, kto z uczniów widział młyn wodny. Omawiając jego działanie, przypominamy, że taki młyn służył do mielenia ziarna na mąkę i kaszę.

Warto nawiązać do treści „Baśni o trzech zgodnych braciach: Mąkomielu, Ziarnosieju i Chlebiepiecku”, w której jeden z braci otrzymał dar w postaci wody, zbudował młyn wodny i produkował mąkę ze zboża uprawianego przez drugiego z braci.

- ▶▶ Zastanów się i wymień urządzenia, w których stosuje się koła [system jezdny różnych pojazdów mechanicznych, kierownica, wózek, rower, hulajnoga, rolki, wrotki, krzesła i walizki na kółkach, koło garncarskie, maszyna do szycia, kołowrotek, zegar mechaniczny i zegar słoneczny, pasy transmisyjne, zębátky, koło ratunkowe, guziki, taśmy i papiery (np. toaletowe) nawinięte na rolkę, monety, ringo, frisbee, hula-hoop, zakrętki do butelek, scroll w myszce komputerowej, światła uliczne]

Zadanie 9

Warto zwrócić uwagę dzieci na strukturę opowiadania, czyli oznaczone kolorem poszczególne części: wstęp, rozwinięcie i zakończenie. Po wysłuchaniu kilku wersji opowiadania uczniowie przystępują do indywidualnego redagowania tekstów w brudnopisach. Nauczyciel może też ułożyć z uczniami wspólną wersję opowiadania i zapisać ją na tablicy. Chętni mogą napisać własny tekst samodzielnie. Przypominamy o unikaniu powtórzeń i rozpoczynaniu pisania każdej z trzech części opowiadania od nowego akapitu. Po korekcie własnej i nauczyciela uczniowie przepisują opowiadanie do zeszytu. (Mogą to zrobić później, w ramach pracy domowej).

►► Napisz opowiadanie o tym, jak zając Gaduła został wynalazcą. Możesz skorzystać z podanych zwrotów. **Z**

Zadania plastyczne

►► Przyjrzyj się fotografii. Wskaż kilka cech, które sprawiają, że mebel ten jest bardzo praktyczny, a przy tym bezpieczny w użyciu.

►► Narysuj projekt jakiegoś przedmiotu. Może to być rzecz, z której korzystasz na co dzień, albo zupełnie nowe, wymyślone przez siebie urządzenie.

Zob. przewodnik do edukacji artystycznej, s. 16 (wersja dotacyjna) lub s. 28 (wersja pozadotacyjna).

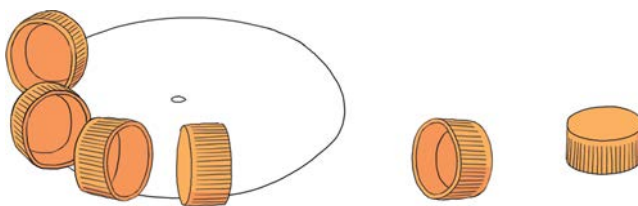
Wykonanie turbiny wodnej według instrukcji i obserwowanie jej pracy

Potrzebne materiały:

- 2 przykrywki z okrągłych plastikowych pojemników (np. po margarynie)
- 7–8 plastikowych nakrętek od butelek
- duża plastikowa butelka
- duża miska
- ostry gruby gwóźdź
- kawałek drutu (ok. 30–40 cm)
- taśma klejąca, klej wodoodporny, plastelina

Instrukcja wykonania:

1. Z plastikowych przykrywek wytnij 2 koła i zrób gwoździem otwór w środku każdego z nich.
2. Nakrętki przyklej dookoła krawędzi pierwszego koła – w sposób pokazany na rysunku. Odstępy między nakrętkami powinny być równe.

3. Przyklej do nakrętek drugie z wyciętych kół. Nakrętki mają znaleźć się pomiędzy kołami.
4. Przetnij drut przez otwory w kołach i zagnij jego wystające końce tak, jak widać na rysunku.
5. Teraz za pomocą gwoździa zrób w ścianie butelki spory otwór, na wysokości ok. 15 cm powyżej dna. Zalep go plasteliną.
6. Za pomocą taśmy klejącej przyklej do butelki drut wraz z zawieszoną na nim konstrukcją. Pamiętaj, aby otwór w butelce znalazł się nad najwyższą położoną nakrętką.
7. Wstaw całą konstrukcję do miski i napełnij butelkę wodą.
8. Usuń plastelinę. Teraz możesz obserwować, jak działa twoje koło wodne.

Tekst o historii instrumentów i ćwiczenia muzyczne

- ▶▶ Na podstawie tekstu wymień rodzaje instrumentów.
- ▶▶ Spróbuj swoich sił i wymyśl swój własny, неповtarzalny instrument. Tak niewiele przecież trzeba, by zabrzmiały dźwięki muzyki!

Historyjka z papugą Sylabą

- ▶▶ W jaki sposób powstał papuflet? Wymyśl nazwę dla orkiestry, którą założyła papuga Sylaba.

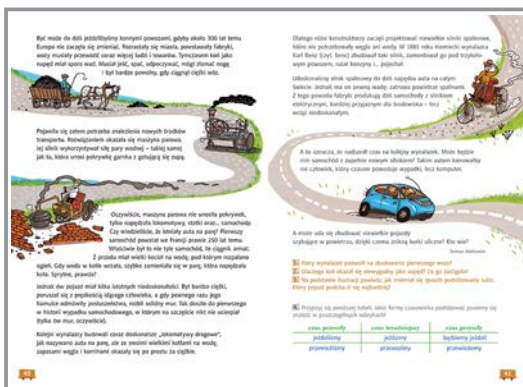
XIV-2 Jak zmieniają się przedmioty wokół nas? Czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym. Przygotowanie do pisania na jednej linii

Materiały: **P2** s. 39–41 **Z3** s. 22–25 blok rysunkowy, fotografie samochodów koncepcyjnych

Rozmowa na temat ulubionego środka transportu

Podczas rozmowy uczniowie podają nazwy środków transportu i uzasadniają swoje wybory. Warto podkreślić, że każdy ze środków transportu ma zalety i wady. Należy wziąć pod uwagę korki uliczne, bezpieczeństwo, zanieczyszczenie powietrza, czas podróżowania, koszty, wygodę oraz cel podróży, do którego zmierzamy, korzystając ze środków lokomocji. Podawane nazwy można zapisać na tablicy i sklasyfikować środki transportu na: lądowe, powietrzne, wodne.

P2 Podręcznik, s. 39–41

Tekst T. Małkowskiego „Od własnych nóg do pojazdów przyszłości” i polecenia 1–3

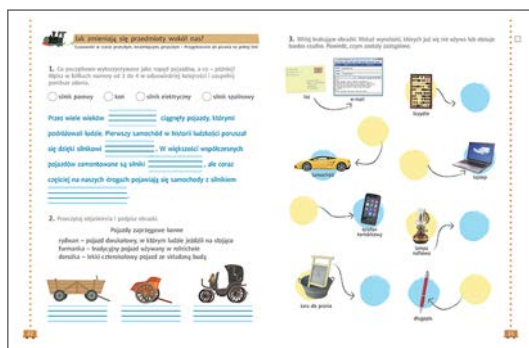
Nauczyciel czyta tekst, a uczniowie śledzą na ilustracji historię pojawiania się kolejnych środków transportu. Potem dzieci odczytują tekst fragmentami i odpowiadają na pytania.

- ▶▶ Który wynalazek pozwolił na zbudowanie pierwszego wozu?
- ▶▶ Dlaczego koń okazał się niewygodny jako napęd? Co go zastąpiło?
- ▶▶ Na podstawie ilustracji powiedz, jak zmieniał się sposób podróżowania ludzi. Który pojazd podoba ci się najbardziej?
- ▶▶ Który z przedstawionych środków transportu byłby najlepszy w dzisiejszym świecie, aby wygodnie dojeżdżać do szkoły? (Tu dzieci mogą pofantazjować).

Zadanie 4

- ▶▶ Przyjrzyj się poniższej tabeli. Jakie formy czasownika *podróżować* powinny się znaleźć w poszczególnych rubrykach?

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 22–23

Ćwiczenie 1

►► Co początkowo wykorzystywano jako napęd pojazdów, a co – później? Wpisz w kółkach numery od 1 do 4 w odpowiedniej kolejności i uzupełnij poniższe zdania.

Ćwiczenie 2

►► Przeczytaj objaśnienia i podpisz obrazki.

Ćwiczenie 3

►► Wklej brakujące obrazki. Wskaż wynalazki, których już się nie używa lub stosuje bardzo rzadko. Powiedz, czym zostały zastąpione.

Przy wklejaniu odpowiednich obrazków podpowiedzią jest kolor tła – współczesne wynalazki mają niebieskie tło, a dawne – żółte.

►► Zastanów się, jakie inne pary wynalazków mogłyby się tu znaleźć. [np. śrubokręt ręczny – śrubokręt elektryczny, miska do zmywania – zmywarka, misa i kulka do ucierania ciasta – mikser, łopata – koparka]

Projektowanie i rysowanie samochodu przyszłości

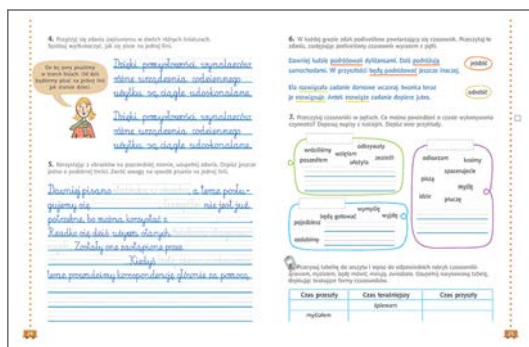
Uczniowie mogą tę pracę wykonać w zeszycie lub na kartkach z bloku.

Oglądanie wizjonerskich modeli samochodów

Nauczyciel może skorzystać z przeglądarki i pokazać uczniom tzw. samochody koncepcyjne.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 24–25

Ćwiczenie 4 i wypowiedź pani Magdy

Po przeczytaniu polecenia i obejrzeniu dwóch sposobów zapisu dzieci zapoznają się z komentarzem pani Magdy. Potem dzielą się uwagami na temat pisania w nowej liniaturze. Nauczyciel zwraca uwagę na wysokość liter: wielkie litery nie sięgają górnej linii, a małe nie mają wyznaczonej górnej linii. Warto, by nauczyciel narysował na tablicy fragment nowej liniatury i pokazał sposób zapisu.

►► Przyjrzyj się zdaniu zapisanemu w dwóch różnych liniaturach. Spróbuj wytłumaczyć, jak się pisze na jednej linii.

Ćwiczenie 5

►► Korzystając z obrazków na poprzedniej stronie, uzupełnij zdania. Dopisz jeszcze jedno o podobnej treści. Zwróć uwagę na sposób pisania na jednej linii.

Zanim dzieci rozpoczną pracę, nauczyciel je dopinguje do jak najstaranniejszego pisania. Argumentuje, że jeśli od początku dołożą starań, szybciej opanują umiejętność pisania nowym sposobem. Ochotnicy odczytują dopisane samodzielnie zdanie.

Ćwiczenie 6

►► W każdej grupie zdań podkreślono powtarzający się czasownik. Przeczytaj te zdania, zastępując podkreślony czasownik wyrazem z pętli. Dlaczego ten sam czasownik występuje w różnych formach? [różne formy wynikają z różnego czasu wykonywania czynności]

Ćwiczenie 7

►► Przeczytaj czasowniki w pętlach. Co można powiedzieć o czasie wykonywania czynności? Dopasuj napisy z naklejek. Dopisz inne przykłady.

- ▶▶ Odczytaj podpisy z naklejek i dopisane czasowniki.

Po odczytaniu wyrazów z pętli zwracamy uwagę na formę czasu przyszłego, która może być złożona z dwóch wyrazów.

Ćwiczenie 8

- ▶▶ Przerysuj tabelkę do zeszytu i wpisz do odpowiednich rubryk czasowniki: *śpiewam, myślałem, będę mówić, malują, zwiedzała*. Uzupełnij narysowaną tabelę, dopisując brakujące formy czasowników. **Z**

XIV-3 I ja mogę być wynalazcą... Cechy wynalazcy. Wyrazy o podobnym znaczeniu

Materiały: **P2** s. 42–45 **Z3** s. 26–27, 78–81 ☉ R. Dahl „Hala wynalazków” z „Charlie i fabryka czekolady” rzadko spotykany przedmiot, np. kamerton, radełko krawieckie, szydełko, napastrzek, tamborek, R. Dahl „Charlie i fabryka czekolady”

Ćwiczenia rozwijające pomysłowość i kreatywne myślenie

Nauczyciel pokazuje dzieciom rzadko używany przedmiot, którego dzieci mogą nie znać, np. kamerton, radełko krawieckie, szydełko, napastrzek, tamborek. Pyta uczniów, co to może być, jakie może mieć zastosowanie.

Inna wersja ćwiczenia na rozwijanie pomysłowości i kreatywności to wymyślanie dla dobrze znanego przedmiotu nowych funkcji, np. do czego może służyć kubek (oprócz jego zwykłego przeznaczenia – naczynia do napojów).

Jeszcze inną propozycją może być doszukiwanie się podobieństw i cech wspólnych dla różnych przedmiotów zupełnie ze sobą niepowiązanych.

☉ **P2** Podręcznik, s. 42–45

Tekst „A to ciekawe”

Po przeczytaniu ciekawostki warto pokazać egzemplarz książki „Charlie i fabryka czekolady” i zachęcić uczniów do przeczytania jej w całości. (Jeśli wystarczy czasu, na koniec zajęć można odczytać dzieciom kolejny rozdział).

Zadanie 1

- ▶▶ Przeczytaj odpowiednio imiona i nazwiska postaci – bohaterów książki o fabryce czekolady. Wskaż te postacie na ilustracjach z następnej strony.

Opowiadanie R. Dahla „Hala wynalazków” i polecenia 2–5

Nauczyciel czyta opowiadanie lub odtwarza je z płyty w interpretacji aktorskiej.

- ▶▶ Gdzie rozgrywa się akcja opowiadania?

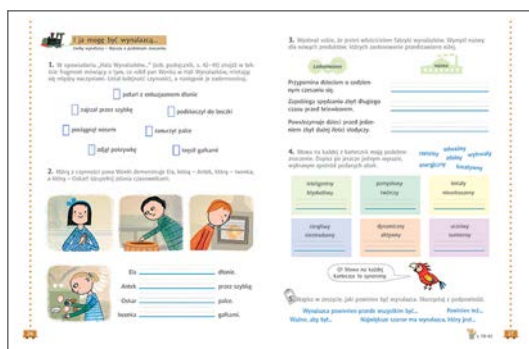
- ▶▶ Jak wyglądało wnętrze Hali Wynalazków? Odczytaj właściwy fragment tekstu.
- ▶▶ O jakich wynalazkach opowiedział pan Wonka? Dla kogo były przeznaczone?
- ▶▶ Zastanów się, co mógł jeszcze pokazać dzieciom ich niezwykle przewodnik.

Tekst „Warto zapamiętać” i zadanie 6

- ▶▶ Przeczytaj informacje w chmurce. Na podstawie wypowiedzi Antka i Iwonki podaj przykłady synonimów słowa *twórczy* i synonimów słowa *cierpliwy*.

Dzieci mogą też ustnie podawać synonimy do proponowanych przez nauczyciela wyrazów.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 26–27

Ćwiczenie 1

- ▶▶ W opowiadaniu „Hala Wynalazków...” (zob. podręcznik, s. 42–45) znajdź w tekście fragment mówiący o tym, co robił pan Wonka w Hali Wynalazków, miotając się między naczyniami. Ustal kolejność czynności, a następnie je zademonstruj.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Którą z czynności pana Wonki demonstruje Ela, którą – Antek, którą – Iwonka, a którą – Oskar?

- ▶▶ Uzupełnij zdania czasownikami. W jakim czasie występują czasowniki w tym ćwiczeniu, a w jakim czasie występowały w poprzednim?

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Wyobraź sobie, że jesteś właścicielem fabryki wynalazków. Wymyśl nazwy dla nowych produktów, których zastosowanie przedstawiono niżej. Odczytaj zaproponowane nazwy.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Słowa na każdej z karteczek mają podobne znaczenie. Dopisz po jeszcze jednym wyrazie, wybranym spośród podanych obok.

Ćwiczenie 5

Najpierw uczniowie wypowiadają się ustnie. Napisanie zdań można polecić jako pracę domową.

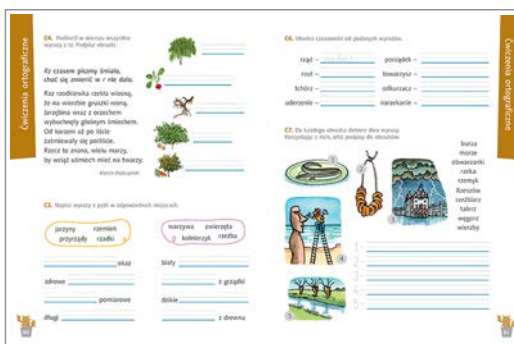
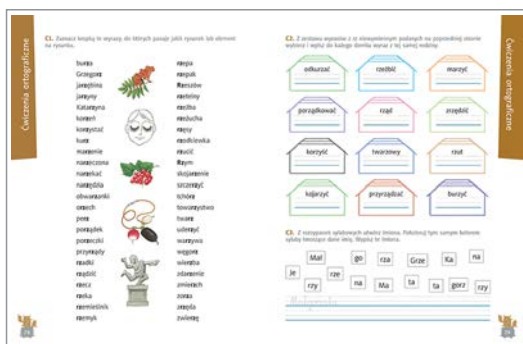
- ▶▶ Napisz w zeszycie, jaki powinien być wynalazca. Skorzystaj z podpowiedzi. **Z**

Wymyślanie wynalazków przyszłości

- ▶▶ Napisz lub narysuj, o jakim wynalazku marzysz. Nadaj mu nazwę i w paru zdaniach opisz w zeszycie jego użyteczność.

Spośród uczniowskich pomysłów warto zaprezentować te, które mogłyby służyć niesieniu pomocy (np. leki, udogodnienia dla chorych lub mniej sprawnych ruchowo).

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 78–81 ➡ 5

Ćwiczenie C1

- Zaznacz kropką te wyrazy, do których pasuje jakiś rysunek lub element na rysunku.

Ćwiczenie C2

- Z zestawu wyrazów z rz niewymiennym podanych na poprzedniej stronie wybierz i wpisz do każdego domku wyraz z tej samej rodziny.

Ćwiczenie C3

- Z rozsypanek sylabowych utwórz imiona. Pokoloruj tym samym kolorem sylaby tworzące dane imię. Wypisz te imiona.

Ćwiczenie C4

- Podkreśl w wierszu wszystkie wyrazy z rz. Podpisz obrazki.

Ćwiczenie C5

- Napisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie C6

- Utwórz czasowniki od podanych wyrazów.

Ćwiczenie C7

- Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.

XV Tajemnice Kosmosu

XV-1 Co zobaczył Mikołaj Kopernik? Życie i dokonania sławnego astronoma

Materiały: **P2** s. 46–50 **Z3** s. 28–29 szary papier, mazaki, mapa fizyczna Polski, encyklopedia

Gromadzenie słownictwa związanego z kosmosem

Nauczyciel pyta: *Co to jest kosmos? Z czym się wam kojarzy?* Odpowiedzi zapisuje na arkuszu szarego papieru. [np. Słońce, gwiazdy, planety, czarna dziura, rakieta, asteroidy, teleskop, kosmonauta, astronauta, astronomia, kometa, satelita, łazik marsjański, Mikołaj Kopernik] Następnie nauczyciel informuje dzieci, że podczas zajęć dokładniej poznają postać i dokonania wielkiego astronoma Mikołaja Kopernika.

P2 Podręcznik, s. 46–49

Ilustracje, tekst i polecenia 1–4

Nauczyciel głośno odczytuje tekst (lub zleca to wybranemu uczniowi), a uczniowie oglądają ilustracje.

►► Gdzie i kiedy urodził się Mikołaj Kopernik? Kto opiekował się młodym Mikołajem? Gdzie studiował? Gdzie poza Polską studiował Kopernik? [we Włoszech] Gdzie Mikołaj Kopernik zamieszkał po powrocie do Polski? Czym się zajmował po studiach? Które ważne momenty z życia Kopernika przedstawiono na ilustracjach?

►► Na czym polegało główne astronomiczne odkrycie Kopernika? W jakim dziele je opublikował?

Można zwrócić uwagę dzieci na daty (urodzin i śmierci) umieszczone pod portretem Mikołaja Kopernika (s. 47) i wspólnie określić, który to był wiek (przełom wieków XV i XVI), czyli około 500 lat temu.

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie przyglądają się reprodukcji obrazu Matejki i czytają samodzielnie komentarz.

i Obraz J. Matejki „Astronom Kopernik” został namalowany w 1873 r. Obecnie stanowi własność Uniwersytetu Jagiellońskiego. Znajduje się w auli Collegium Novum.

Tekst B. Kusztelskiego „Nazywam się... Mikołaj Kopernik” i polecenia 5–6

Najpierw dzieci czytają tekst samodzielnie, po cichu, a następnie wybrani uczniowie czytają głośno, fragmentami.

►► Kto jest narratorem? [Mikołaj Kopernik] W jakiej epoce żył Kopernik? [w epoce wielkich odkryć geograficznych]

►► Gdzie mieszkał astronom? [we Fromborku] Poszukaj tego miasta na mapie Polski. Jak wyglądało miejsce, w którym astronom poświęcał się swojej pasji? Odszukaj i przeczytaj odpowiedni fragment tekstu.

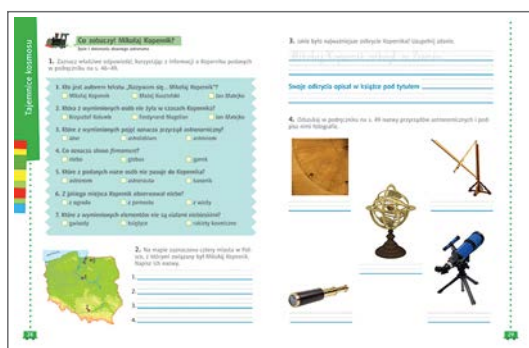
►► Znajdź w tekście opisy przyrządów astronomicznych. Do czego służyły przyrządy pokazane na fotografiach?

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie samodzielnie czytają ciekawostkę i zastanawiają się, do czego wykorzystuje się lunetę czy teleskop. Wskazane osoby szukają informacji w encyklopedii lub internecie.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 28–29

Ćwiczenie 1

►► Zaznacz właściwe odpowiedzi, korzystając z informacji o Koperniku podanych w podręczniku na s. 46–49.

Ćwiczenie 2

►► Na mapie zaznaczono cztery miasta w Polsce, z którymi związany był Mikołaj Kopernik. Napisz ich nazwy. [1. Toruń, 2. Kraków, 3. Lidzbark Warmiński, 4. Frombork]

Po wykonaniu przez dzieci ćwiczenia warto odszukać nazwy miast na mapie Polski.

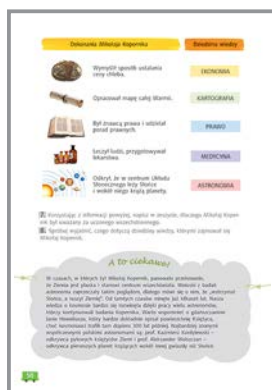
Ćwiczenie 3

►► Jakie było najważniejsze odkrycie Kopernika? Uzupełnij zdania.

Można wspólnie ustalić odpowiedź, którą uczniowie starannie zapiszą (przepiszą z tablicy).

Ćwiczenie 4

►► Odszukaj w podręczniku na s. 49 nazwy przyrządów astronomicznych i podpisz nimi fotografie.

Zadanie 7

Nauczyciel przypomina uczniom o wszechstronnych zainteresowaniach Kopernika (wspomnianych w życiorysie na początku zajęć). Uczniowie analizują tabelę.

►► Korzystając z informacji powyżej, napisz w zeszyście, dlaczego Mikołaj Kopernik był uważany za uczonego wszechstronnego. **Z**

►► Przeczytaj swoją notatkę.

Zadanie 8

►► Spróbuj wyjaśnić, czego dotyczy dziedzina wiedzy, którymi zajmował się Mikołaj Kopernik.

Warto dopowiedzieć uczniom, że Kopernik dokonał swego odkrycia, jeszcze zanim skończył 40 lat i trzymał swoje dzieło w tajemnicy niemal aż do śmierci, bo bał się być posądzony o herezję.

Wywiad z Mikołajem Kopernikiem – ćwiczenie dramowe

Na podstawie informacji i wiadomości zdobytych podczas zajęć uczniowie przeprowadzają wywiad z wybranym uczniem z klasy, który wciela się w rolę Mikołaja Kopernika. Pozostali zadają mu pytania dotyczące jego życia, odkryć i zasług. Ćwiczenie kończy dyskusja o pracy naukowców, o jej zaletach i trudach dostrzeganych przez dzieci.

Omówienie zadania domowego

Prosimy uczniów o przyniesienie materiałów do wykonania plakatu na jeden z wybranych tematów: „Pierwsze podróże w kosmos”, „Statki kosmiczne”, „Życie w kosmosie”, „Stawni kosmonauci”. Nauczyciel może podzielić klasę na 3–4-osobowe grupy, aby dzieci mogły ustalić, co kto przyniesie.

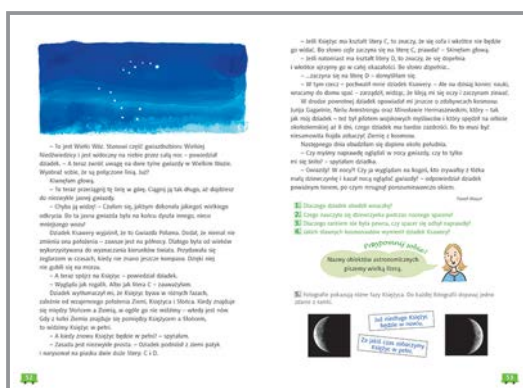
XV-2 Co można zobaczyć na niebie? Różne oblicza księżyca. Pisownia nazw obiektów astronomicznych

Materiały: **P2** s. 51–53 **Z3** s. 30–31 encyklopedie, książki, albumy o kosmosie, zdjęcia z kosmosu, duże arkusze papieru, mazaki, klej, zdjęcia oraz inne materiały potrzebne do wykonania plakatu

Przeglądanie dostępnych w bibliotece materiałów na temat kosmosu i/lub zdjęć w internecie

Nauczyciel przynosi z biblioteki szkolnej książki i albumy dotyczące kosmosu. Dzieci je przeglądają, próbują czytać fragmenty, spisy treści. Wymieniają się uwagami. Nauczyciel pyta, co zainteresowało uczniów w oglądanych publikacjach. Można też obejrzeć zdjęcia kosmosu, gwiazdozbiorów, Księżyca, zamieszczone w internecie.

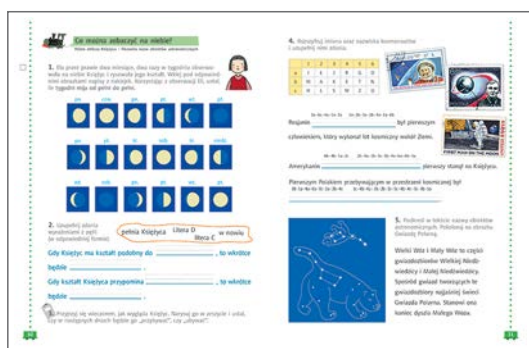
Opowiadanie P. Mazura „Spacer pod gwiazdami” i polecenia 1–4

- ▶▶ Dlaczego dziadek obudził wnuczkę? Kim był dziadek Ksawery?
- ▶▶ Dlaczego poza miastem lepiej ogląda się gwiazdy? Jakie gwiazdozbiory oglądała wnuczka z dziadkiem? Czego nauczyła się dziewczynka podczas nocnego spaceru?
- ▶▶ Dlaczego rano nie była pewna, czy spacer się odbył naprawdę?
- ▶▶ Jakich sławnych kosmonautów wymienił dziadek Ksawery?

Zadanie 5 i wypowiedź pani Magdy

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy i zapamiętaj ją.
- ▶▶ Fotografie pokazują różne fazy Księżyca. Do każdej fotografii dopasuj jedno zdanie z ramki.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 30–31

Ćwiczenie 1

Przed analizą polecenia należy wyszukać w tekście opowiadania fragment, w którym dziadek Ksawery opowiada wnuczce o fazach Księżyca.

- ▶▶ Ela przez prawie dwa miesiące, dwa razy w tygodniu obserwowała na niebie Księżyc i rysowała jego kształt. Wskaż wśród kształtów Księżyca te najbardziej podobne do litery C, a następnie te, które przypominają literę D. Jak wygląda obrazek, gdy jest pełnia, a jak – gdy jest now? Co widać wtedy na niebie?

- ▶▶ Wklej pod odpowiednimi obrazkami napisy z naklejek.
- ▶▶ Ile obrazków Księżyca przypada na jeden tydzień? [2]
- ▶▶ Ile tygodni trwała obserwacja?
- ▶▶ Korzystając z obserwacji Eli, ustal, ile tygodni mija od pełni do pełni. A ile tygodni mija od nowiu do nowiu? [też około 4]

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Uzupełnij zdania wyrażeniami z pętli (w odpowiedniej formie).
- ▶▶ Przeczytaj uzupełniony tekst.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Przjrzyj się wieczorem, jak wygląda Księżyc. Narysuj go w zeszycie i ustal, czy w następnych dniach będzie go „przybywać”, czy „ubywać”. [Z]

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Rozszyfruj imiona oraz nazwiska kosmonautów i uzupełnij nimi zdania.
- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Podkreśl w tekście nazwy obiektów astronomicznych. Pokoloruj na obrazku Gwiazdę Polarną.
- ▶▶ Przypomnij zasady pisania nazw planet, ciał niebieskich i gwiazd.

Wykonanie plakatów informacyjnych na temat podróży kosmicznych oraz sławnych astronautów

Na poprzednich zajęciach uczniowie zostali podzieleni na grupy, którym przydzielono tematy: „Pierwsze podróże w kosmos”, „Statki kosmiczne”, „Życie w kosmosie”, „Sławni kosmonauci”. Należało zgromadzić materiał ilustracyjny. Podczas zajęć dzieci wyszukiują informacje w encyklopedii lub internecie. Przygotowują notatki, rysunki oraz wycinki i komponują z nich plakaty.

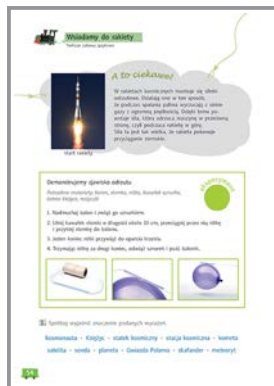
XV-3 Wsiadamy do rakiety. Twórcze zabawy językowe

Materiały: P2 s. 54–57 Z3 s. 32–33 □ balon, słomka, nitka, sznurek, taśma klejąca, nożyczki, niebieskie lub czarne kartki z bloku technicznego A3, wycinki z kolorowych czasopism, zakrętki do butelek, sznurki, cekiny, koraliki, klej introligatorski, mazaki

Gdybym podróżował raketą w kosmosie... – zabawa w kończenie zdań

Nauczyciel i uczniowie siedzą kręgiem i kolejno kończą zdanie: „Gdybym podróżował raketą w kosmosie...”. Warto zachęcić dzieci do wymyślania różnych zdarzeń, nawet mało prawdopodobnych.

P2 Podręcznik, s. 54

Tekst „A to ciekawe”

- ▶▶ Przeczytaj ciekawostkę.
- ▶▶ Jakie silniki montuje się w rakietach kosmicznych i niektórych samolotach? Przeczytaj zdania mówiące o tym, na jakiej zasadzie one działają.

Opis doświadczenia

Chętny uczeń po przeczytaniu podanych informacji opisuje sposób przeprowadzenia doświadczenia (zob. następny moduł zajęć).

Zadanie 1

- ▶▶ Spróbuj wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów.

Przeprowadzenie doświadczenia przedstawiającego zjawisko odrzutu

Przeprowadzając doświadczenie, można poprosić dwóch uczniów o pomoc w trzymaniu naprężonej nitki (zamiast przymocowywać nitkę do oparcia krzesła). Warto powtórzyć doświadczenie kilka razy.

P2 Podręcznik, s. 55–57

Tekst T. Małkowskiego „Z babcią na Księżyc” i polecenia 2–4

- ▶▶ Jak się nazywa autor serii książek „Tytus, Romek i A'Tomek”?
- ▶▶ Co wiadomo o bohaterach tej serii?
- ▶▶ Jak brzmi słowo *Księżyc* po łacinie?

Komiks H.J. Chmielewskiego „Tytus, Romek i A'Tomek” i polecenia 5–7

Uczniowie samodzielnie czytają komiks, analizując obrazki.

- ▶▶ Dokąd wybrali się Tytus, Romek i A'Tomek? Co tam robili? Jak się poruszali?
- ▶▶ Znajdź w komiksie nazwy: lunaszek, lunamit, lunachichy. Wyjaśnij, co oznaczają.
- ▶▶ Wymyśl jakieś nazwy zwierząt lub dowolnych przedmiotów, które mogłyby być związane ze Słońcem. Możesz skorzystać z informacji, że Słońce po łacinie to sol.

Zabawa ruchowa „Rakieta”

Uczniowie naśladują ruchy nauczyciela. Kucają i uderzają na zmianę dłońmi w podłogę, potem o kolana, następnie kręcą dłońią przed ustami, naśladując odgłos startującej rakiety (*Uuuuu!* – coraz głośniej). Na koniec wyskakują w górę, podnosząc wysoko ręce. Warto powtórzyć tę zabawę na zakończenie zajęć.

Z3

Zeszyt ćwiczeń, s. 32–33

Ćwiczenie 1

►► Narysuj w ramach księżycowe obiekty zgodnie z opisami nad ramkami. Spośród propozycji nazw podkreśl te, które najbardziej ci się podobają.

Po wykonaniu rysunków uczniowie wymieniają się zeszytami ćwiczeń, aby obejrzeć rysunki sąsiadów.

Ćwiczenie 2

►► Wymyśl po dwie nazwy dla księżycowego stolika, widelca i helikoptera.

Można poprosić uczniów o wymyślenie nazw dla zwierząt i przedmiotów codziennego użytku z jakiejś planety.

Ćwiczenie 3

Najpierw wskazani uczniowie głośno odczytują wszystkie opisy. Pozostali słuchają i oglądają obrazki.

►► Ela, Iwonka, Antek i Oskar wymyślili nazwy planet i narysowali ich mieszkańców. Dopasuj opisy do obrazków. Wpisz przy rysunkach numery od 1 do 4.

Tworzenie karty informacyjnej o wymyślonym kosmicznym zwierzęciu

Nauczyciel inicjuje dyskusję o ewentualnych „kosmicznych” zwierzętach i uczniowie podają propozycje ich nazwania. Następnie w dwuosobowych grupach tworzą kartę informacyjną podobną do tej o Lunaszku przedstawionej w komiksie.

Wykonanie techniką kolażu pracy plastycznej „Rakieta”

Dzielimy uczniów na grupy 2–3-osobowe. Ich zadaniem będzie wspólne wykonanie kolażu przedstawiającego rakiety kosmiczne. Każda grupa ma jedną niebieską lub czarną kartkę A3 z bloku technicznego i na niej układa elementy (kolorowe gazety, sznurki, zakrętki od butelek itp.), aby utworzyły kształt rakiety. Gdy wszyscy będą zadowoleni z efektu, przyklejają materiał. Po skończonej pracy zespoły prezentują swoje kolaże.

XVI NA KOLOROWYM EKRANIE

XVI-1

Chodźmy do kina! Jaki może być film?

Materiały: P2 s. 58–59 Z3 s. 34–36 ✂ A, B 📁 kartoniki z wyrazami związanymi z kinem, notesik lub spięte razem kartki, nagrania piosenek i motywów muzycznych z popularnych filmów animowanych, stara klisza fotograficzna

Realizację tego bloku problemowego warto poprzedzić wyjściem do kina. Dla dzieci z południowej Polski ciekawą wycieczką może być wizyta w Studiu Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej.

■ **Rozmowa na temat kina i ulubionych filmów dzieci**

Nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat ich ostatniego pobytu w kinie.

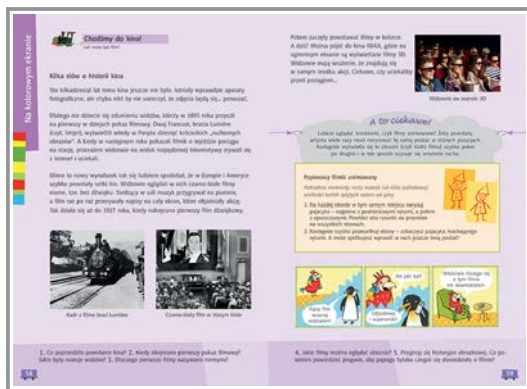
- ▷▷ Gdzie znajduje się kino, w którym byłeś?
- ▷▷ Co trzeba zrobić, aby obejrzeć film w kinie? [kupić bilet]
- ▷▷ Jak wygląda sala kinowa?
- ▷▷ Jaki film oglądałeś?
- ▷▷ Jakie filmy lubisz? Jaki jest twój ulubiony film?
- ▷▷ Z kim najczęściej chodzisz do kina?
- ▷▷ Jak należy się zachowywać w czasie seansu?

■ **Układanie zagadek na temat wyrazów związanych z kinem i filmem**

Nauczyciel przygotowuje kartoniki z wyrazami związanymi z kinem i filmem, na przykład: *ekran, sala kinowa, fotel, bilet, seans filmowy, kino, film, film animowany, aktor, reżyser, kostiumy, scenografia, okulary 3D, kasa biletowa, rezerwacja, scenariusz*. Dzieci losują kartoniki i próbują ułożyć zagadkę, której rozwiązaniem będzie zapisany wyraz.

P2 Podręcznik, s. 58–59

Tekst, fotografie i polecenia 1–4

Nauczyciel lub wybrany uczeń odczytuje tekst.

- Co poprzedziło powstanie kina? Kiedy obejrzano pierwszy pokaz filmowy?
- Kto był twórcą pierwszych filmików na tym pokazie filmowym?
- Jakie były reakcje widzów?
- Dlaczego pierwsze filmy nazywano niemymi?
- Co w kolejnych latach wzbogacało filmy? Jakimi filmami można oglądać obecnie?

Film o wjeździe lokomotywy na stację można obejrzeć w internecie.

Tekst „A to ciekawe” i instrukcja

- Przeczytaj tekst w chmurce.

Następnie proponujemy uczniom wykonanie prostej animacji według instrukcji (zob. następny moduł zajęć).

Historyjka z papugą Sylabą i polecenie 5

Uczniowie zapoznają się z historyjką o papudze Sylabie.

Następnie wspólnie zastanawiamy się, jak powinna przebiegać rozmowa papugi z pingwinem, aby Sylaba mogła się dowiedzieć więcej o filmie.

- Przyjrzyj się historyjce obrazkowej. Co oznacza słowo *fajny*, którego użył pingwin. [potocznie znaczy: dobry, ładny – wg Słownika języka polskiego PWN]
- Co powinien powiedzieć pingwin, aby papuga Sylaba czegoś się dowiedziała o filmie?

■ **Wykonanie prostej animacji według instrukcji**

Uczniowie czytają instrukcję w podręczniku. Następnie rysują postać pajacyka zgodnie z podanymi informacjami. Warto podpowiedzieć dzieciom, aby przed wykonaniem ćwiczenia przygotowali odpowiednio dużo kartek, wtedy animacja będzie bardziej efektowna.

Po obejrzeniu przez dzieci wykonanych przez nie animacji nauczyciel może im uświadomić, że zanim powstanie ich ulubiony film animowany, pracuje nad nim bardzo wielu rysowników. Każdy najdrobniejszy ruch (gest, mina) postaci musi zostać narysowany i sfotografowany.

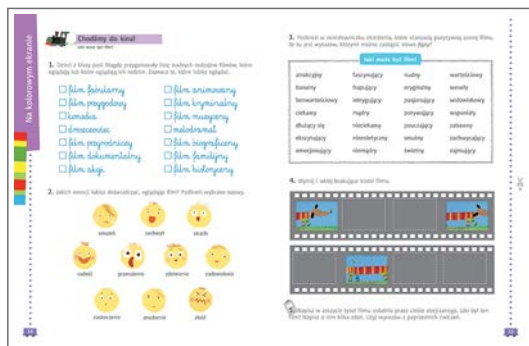

Zagadki muzyczne z ulubionych filmów animowanych

Nauczyciel przygotowuje nagrania piosenek i motywów muzycznych z popularnych filmów animowanych dla dzieci. Uczniowie wysłuchują fragmentów nagrań. Kiedy rozpoznają film, podają jego tytuł. Najlepiej, aby nauczyciel zorientował się wcześniej, co dzieci oglądają, aby wybrać nagrania z tych najbardziej znanych im filmów.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 34–35

Ćwiczenie 1

►► Dzieci z klasy pani Magdy przygotowały listę ważnych rodzajów filmów, które oglądają lub które oglądają ich rodzice. Zaznacz te, które lubisz oglądać.

Ćwiczenie 2

►► Jakich emocji lubisz doświadczać, oglądając film? Podkreśl wybrane nazwy.

Ćwiczenie 3

Uczniowie odczytują wyrazy z minisłowniczka. Nie-

które mogą wymagać dodatkowego wyjaśnienia. [*banalny* – pozbawiony oryginalności, pospolity, oklepany; *ekscytujący* – podniecający, pobudzający; *fascynujący* – urzekający, ośniewający, porywający, wzbudzający zachwyt; *frapujący* – bardzo interesujący, pasjonujący (wg *Słownika języka polskiego PWN*)]

►► Podkreśl w minisłowniczku określenia, które stanowią pozytywną ocenę filmu. Ile tu jest wyrazów, którymi można zastąpić słowo *fajny*?

Ćwiczenie 4

►► Wytnij i wklej brakujące klatki filmu. ✂ A

Jeśli to możliwe, warto przynieść na zajęcia kliszę fotograficzną, aby pokazać dzieciom, jak kiedyś utrwalano obrazy. Nauczyciel demonstruje kliszę, kierując uwagę dzieci na jej kolejne klatki ze zdjęciami.

Ćwiczenie 5

►► Napisz w zeszycie tytuł filmu ostatnio przez siebie obejrzanego. Jaki był ten film? Napisz o nim kilka zdań. Użyj wyrazów z poprzednich ćwiczeń. Przypomnij zasady pisowni tytułów filmów. Z

Scenki dramatowe – odgrywanie rozmowy telefonicznej na temat filmu (z użyciem poznanego słownictwa)

Dzieci próbują zaimprovizować, odgrywając rozmowę telefoniczną. Wykorzystują przy tym wyrazy z minisłowniczka z ćwiczenia 3 z zeszytu ćwiczeń.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 36

Ćwiczenie 6

►► Przyjrzyj się rysunkom. Wytnij i naklej odpowiednie podpisy z wycinanki. Jak oceniasz zachowanie tych widzów? ✂ B

Ćwiczenie 7

►► Wybierz właściwe zakończenia zdań. Utworzony w ten sposób „Kodeks widza” przepisuj do zeszytu. Z

Przepisanie „Kodeksu widza” do zeszytu można polecić jako pracę domową.

XVI-2

[illegible]

►► Jak rozumiesz słowa „masz w sobie własny ekran”?

Z3

177

Ćwiczenie 4

Przed wykonaniem tego ćwiczenia warto przeprowadzić rozmowę z dziećmi (zob. następny moduł zajęć).

- Co można robić zamiast oglądania telewizji? Napisz w zeszycie swoje propozycje. **Z**

Uczniowie zgłaszają swoje propozycje aktywnego spędzania czasu, odpowiadając na pytanie zawarte w ćwiczeniu. Część pisemna ćwiczenia może być wykonana w domu.

Rozmowa na temat mądrego korzystania z telewizji

Nauczyciel rozmawia z dziećmi o tym, że telewizja, bajki i filmy nie powinny wypełniać całego ich wolnego czasu. Dlatego warto, aby z namysłem wybierały dla siebie programy telewizyjne, spośród tych przeznaczonych dla dzieci.

P2 Podręcznik, s. 62

Tekst T. Małkowskiego „Kilka słów o historii telewizji” i polecenia 7–8

Nauczyciel lub wybrane dziecko czyta tekst.

- Kiedy po raz pierwszy nadano audycję telewizyjną w Polsce? Ile lat minęło od pierwszego programu telewizyjnego w Polsce? Ile lat temu zaczęto pokazywać filmy i programy w kolorze?

- Co cię najbardziej zaskoczyło w tekście o historii telewizji?

Historyjka z papugą Sylabą

- Zapoznaj się z historyjką.

- Jaka jest różnica w znaczeniu słów *telewizja* i *telewizor*? [telewizor – odbiornik obrazów i dźwięków, telewizja – przekazywanie ruchomych obrazów, dźwięków; dlatego: „oglądałem telewizor” znaczy „oglądałem urządzenie”, a „oglądałem telewizję” – „oglądałem ruchome obrazy i słucham dźwięków”]

Jaki program w telewizji jest najlepszy? – szukanie informacji w czasopiśmie z programem telewizyjnym

Nauczyciel przygotowuje czasopisma z programem telewizyjnym (lub przynoszą je dzieci). Dzieli klasę na grupy. Każda grupa dokładnie ogląda czasopismo i ustala wspólne stanowisko, który program jest najlepszy i dlaczego warto go obejrzeć. Aby usprawnić pracę, dzieci mogą pracować z konkretnymi fragmentami wyciętymi z czasopism. Powinny wybierać programy przeznaczone dla nich, a nie dla dorosłych. Po ustalonym czasie uczniowie przedstawiają argumenty, którymi się kierowali. Po prezentacji rozmawiamy o tym, co decyduje o naszych wyborach i jakie potrzeby zaspokaja telewizja.

XVI-3 Co reklamuje reklama? Krytyczny odbiór reklamy

Materiały: **P2** s. 63–65 **Z2** s. 38–39, 82–83 ✂ kubeczki po jogurtach reklamowanych często w telewizji, reklamy z czasopism, materiały do wykonania plakatu, filmy zrealizowane przeciwko wykluczeniu osób niepełnosprawnych

Skąd wiemy, że ten produkt jest najlepszy? – dyskusja na temat ulubionych jogurtów

Nauczyciel przynosi na zajęcia kilka opakowań po jogurtach (różnych marek), które są reklamowane w telewizji (lub na billboardach). Prosi dzieci, aby się wypowiedziały, który jogurt – ich zdaniem – jest najlepszy. Następnie kieruje do uczniów pytania, skąd o tym wiedzą oraz co zachęciło je do spróbowania wybranego jogurtu.

To zadanie jest trochę prowokacją – prawdopodobnie jakieś dziecko powie, że spróbowało, bo ładnie wyglądało opakowanie albo zachęciła je do tego reklama telewizyjna.

Na koniec można pokazać jakieś reklamowe strony z gazet i zapytać, czym według dzieci jest reklama.

Tekst „A to ciekawe”, przykłady plakatów i ćwiczenie plastyczne

►► Przeczytaj ciekawostkę i obejrzyj plakaty.

►► Wyobraź sobie, że organizujesz w bibliotece szkolnej spotkanie z aktorem. Przygotuj plakat informujący o tym wydarzeniu. Powinien on zwracać uwagę wielu uczniów. Pamiętaj o umieszczeniu imienia i nazwiska aktora, a także miejsca, daty i godziny spotkania. Możesz skorzystać z poniższej instrukcji.

Ćwiczenie można polecić jako zadanie domowe albo wrócić do niego na koniec zajęć.

Zob. też przewodnik do edukacji artystycznej, s. 15 (wersja dotacyjna) lub s. 27 (wersja pozadotacyjna).

Tekst E. Zechenter-Spławińskiej i E. Stadtmüller „Reklama” i polecenia 1–3

►► Jakiej jest zadanie reklamy? Kiedy reklama jest nieuczciwa? Zastanów się, jaki może być negatywny skutek ulegania reklamie.

Historyjka z papugą Sylabą

Dzieci analizują treść historyjki i zastanawiają się, co się stało. Nauczyciel pyta, czy dzieci mają podobne doświadczenia – uległy reklamie i okazało się, że promowany produkt wcale nie był tak wspaniały, jak zachwalano.

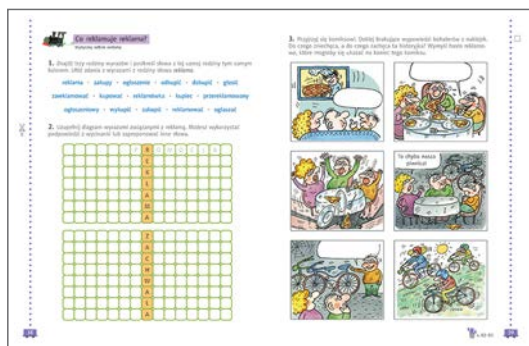
Tekst „Reklamy nie tylko reklamują...” i polecenia 4–5

►► Jakich spraw mogą dotyczyć reklamy społeczne? Czym służą takie reklamy? Czego jeszcze mogą dotyczyć takie reklamy? [używania narkotyków, chorób, praw dziecka, przemocy domowej itp.]

►► Przyjrzyj się, co robi osoba pokazana na obrazkach. Na co zwraca uwagę ta reklama społeczna? Jakiego zawodu można wykonywać mimo niepełnosprawności fizycznej.

Jeśli jest to możliwe, pokazujemy dzieciom krótkie filmy zrealizowane przeciwko wykluczeniu osób niepełnosprawnych. Ciekawe przykłady można znaleźć w internecie.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 38–39

Ćwiczenie 1

►► Znajdź trzy rodziny wyrazów i podkreśl słowa z tej samej rodziny tym samym kolorem. Ułóż zdania z wyrazami z rodziny słowa *reklama*.

Ćwiczenie 2

►► Uzupełnij diagram wyrazami związanymi z reklamą. Możesz wykorzystać podpowiedzi z wycinanki lub zaproponować inne słowa.

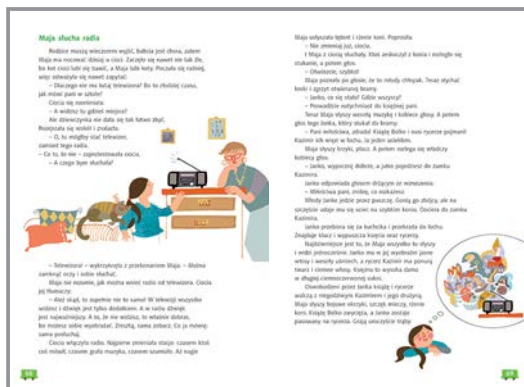
Rozmowa na temat – dlaczego, kiedy i w jakich okolicznościach słuchamy radia

Nauczyciel powinien zwrócić uwagę na nową możliwość – słuchania radia przez internet.

Zastanawiamy się, w jakim celu słucha się radia. [informacje (dawniej było to podstawowe źródło informacji, obok gazet i – dużo później – telewizji), muzyka, prognoza pogody, rozmowy]

P2 Podręcznik, s. 66–70

Scenki i polecenia 1–3

Uczniowie oglądają obrazki i odczytują napisy w dymkach. Na każdym obrazku szukają radioodbiornika lub innego źródła dźwięku (laptopa i słuchawek od telefonu komórkowego lub miniradia przenośnego).

- ▶▶ Przyjrzyj się ilustracjom i odczytaj teksty.
- ▶▶ Które z tych osób słuchają wiadomości lub komunikatów?
- ▶▶ Kto słucha audycji radiowej, a kto właśnie słyszy reklamę?
- ▶▶ Kto z twoich domowników słucha radia i gdzie?
- ▶▶ Gdzie najczęściej ty słuchasz radia?

Opowiadanie E. Pałasz „Maja słucha radia” i polecenia 4–6

Po cichym przeczytaniu tekstu przez uczniów pytamy, czy napotkali niezrozumiałe wyrazy. Jeśli tak, objaśniamy ich znaczenie. Warto zwrócić uwagę dzieci na imiona bohaterów, które były nadawane w dawnych czasach, oraz na słownictwo, które jest inne od używanego przez nas na co dzień, np. *pani miłośniwa, pojmać kogoś, wypocznij, niegodziwy*. Oba te zabiegi stylistyczne mają nas wprowadzić w klimat dawnych czasów.

- ▶▶ Co zaskoczyło Maję w domu cioci?
- ▶▶ Co wyobrażała sobie Maja, słuchając radia? Znajdź w tekście zdania mówiące o tym, jak wyobrażała sobie bohaterów słuchowiska.
- ▶▶ O czym przekonała się Maja, gdy była u cioci?

Wypowiedź pani Magdy i zadanie 7

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.
- ▶▶ Które z wyrazów wymienionych przez panią Magdę znalazły się w tekście opowiadania? Głośno odczytaj wyrazy naśladowujące dźwięki.

Zadanie 8

- ▶▶ Wykonaj polecenia zapisane w ramce. Za każdym razem zaproponuj, co ten dźwięk mogłaby udawać w słuchowisku radiowym.

Nauczyciel przygotowuje przedmioty pokazane na fotografiach. Zachęca kilku uczniów, by wybrali sobie po jednym. Dzieci kolejno wydobywają przy ich użyciu dźwięki i zastanawiają się, co mogą w ten sposób naśladować. Następnie uczniowie wykonują polecenia zapisane w ramce.

Fotografie u dołu

►► Zastanów się, jakie dźwięki można naśladować za pomocą takich przedmiotów (zob. następny moduł zajęć).

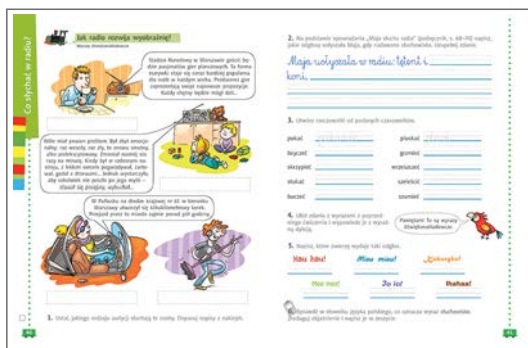
Rozmowa o wydobywaniu różnych dźwięków

►► Podaj przykłady dźwięków, które mogą się przydać w słuchowisku radiowym, i sposób ich wytworzenia. [np. skrzypienie drzwi – poruszanie skrzypiącymi drzwiczkami szafki, tętent koni – uderzanie dłońmi o uda, rzęsy deszcz – uderzanie palcami o gazetę rozłożoną na kolanach, szczęk mieczy – uderzanie nożyczkami o nożyczki, stąpanie po śniegu – ugniatanie woreczka z mąką ziemniaczaną, wiostowanie po jeziorze – pluskanie ręką po wodzie w misce]

►► Jakiego odgłosy można wydawać, używając własnego głosu? [np. szum wiatru – szumienie, pohukiwanie sowy – hukanie, brzęczenie pszczoły – brzęczenie]

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 40–41

Ćwiczenie 1

►► Ustal, jakiego rodzaju audycji słuchają te osoby. Dopasuj napisy z naklejek.

Ćwiczenie 2

►► Na podstawie opowiadania „Maja słucha radia” (podręcznik, s. 68–70) napisz, jakie odgłosy usłyszała Maja, gdy nadawano słuchowisko. Uzupełnij zdanie.

Ćwiczenie 3

►► Utwórz rzeczowniki od podanych czasowników.

Ćwiczenie 4

►► Ułóż zdania z wyrazami z poprzedniego ćwiczenia i wypowiedz je z wyraźną dykcją.

Ćwiczenie 5

►► Napisz, które zwierzę wydaje taki odgłos.

Ćwiczenie 6

►► Sprawdź w słowniku języka polskiego, co oznacza wyraz słuchowisko. Zredaguj objaśnienie i napisz je w zeszycie. **Z**

P2 Podręcznik, s. 71

Ćwiczenia muzyczne

►► W grupie z innymi dziećmi wymyśl efekty akustyczne do utworu „Pranie”. Zastosuj je przy wspólnym wykonywaniu utworu.

►► Zarówno w radiu, jak i w telewizji jest wykorzystywana muzyka tworzona przez orkiestrę symfoniczną. Wymień jak najwięcej nazw instrumentów w takiej orkiestrze.

Wysłuchanie słuchowiskiem E. Szelburg-Zarembiny „Kot w butach”

Na koniec zajęć warto odtworzyć dzieciom oryginalne słuchowisko radiowe oparte na znanej im bajce. Jeśli czas jest ograniczony, można wykorzystać tylko fragment nagrania. Następnie rozmawiamy o indywidualnych wyobrażeniach dotyczących postaci i przebiegu akcji.

XVII-2 Audycja z ptasiego radia. Ćwiczenia dykcyjne. Znaki interpunkcyjne

Materiały: P2 s. 72–75 Z3 s. 42–45 ✂ B © J. Tuwim „Ptasie radio” 📖 leksykon, encyklopedia, zbiory wierszy dla dzieci, ilustrowane publikacje dotyczące ptaków, kartki ze zdaniami-łamańcami, gazety

„Znawcy poezji” – quiz dotyczący znajomości tytułów wierszy Juliana Tuwima

Nauczyciel dzieli uczniów na 4-osobowe grupy. Zadaniem każdej z grup jest napisanie z pamięci jak największej liczby tytułów wierszy Juliana Tuwima. Uczniowie prezentują kolejne tytuły, a pozostali wraz z nauczycielem przyznają punkt za każdy dobrze napisany tytuł. Wątpliwości weryfikujemy, korzystając z dostępnych publikacji lub internetu.

Wysłuchanie wiersza Juliana Tuwima „Ptasie radio”

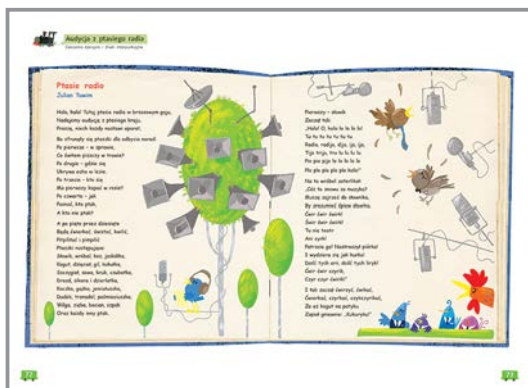
Po wysłuchaniu utworu w interpretacji aktorskiej nauczyciel pyta dzieci o opinie na jego temat. Naprowadza uczniów, przypominając im pojęcie: *wyrazy dźwiękonaśladowcze*.

▷▷ Co jest ciekawego, nietypowego w tym utworze? Jakie jeszcze wiersze związane z ptakiem/ptakami pamiętasz? [np. „Kaczka-dziwaczka”, „Sójka”, „Kokoszka-smakoszka”, „Ptasie plotki”, „Kwoka” J. Brzechwy, „Słowik” J. Tuwima, „Kokoszki” W. Chotomskiej]

Zabawa w głuchy telefon

Uczniowie, siedząc w krąg na dywanie, bawią się w głuchy telefon. Nauczyciel szepcze im do ucha nazwy ptaków, np. dzierlatka, szczygieł.

P2 Podręcznik, s. 72–74

Wiersz J. Tuwima „Ptasie radio” i polecenia 1–3

▶▶ Kto brał udział w opisaniej audycji radiowej?

▶▶ Na jakie pytania miały zamiar odpowiedzieć ptaki?

▶▶ Jak się skończyło spotkanie ptaków?

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 42–43

Ćwiczenie 1

▶▶ Na ilustracji są ptaki wymienione w wierszu. Uzupełnij napisy z ich nazwami. Wymień nazwy ptaków na ilustracji. [wilga, gil, dudek, kukułka, kruk, wróbel, czubatka, kaczka, gąska, kogut; sikorka, jaśkółka, kos, sowa, zięba, szczygieł, słowik, drozd, szpak, dzierlatka, jemiółuszka, trznadź, bocian, dzięcioł]

▶▶ Ile ptaków wymieniono w tym fragmencie wiersza? [25] Który z ptaków został wymieniony w tekście, a nie umieszczono go na ilustracji? [pośmiecuszką]

i Nazwa *pośmiecuszką* odnosi się do dzierlatki. Nazwy te są stosowane wymiennie – oznaczają tego samego ptaka pochodzącego z rodziny skowronków.

▶▶ Odszukaj na ilustracji papugę Sylabę i przeczytaj, co mówi. Spróbuj wyjaśnić powód jej nieobecności w audycji. [np. Nikt nie zaprosił papugi Sylaby, ponieważ w polskich lasach papugi nie występują.]

Utrwalanie nazw ptaków – praca z wycinanką ✂ B

Uczniowie wklejają do zeszytu wycięte fotografie ptaków i – porównując z ilustracją w zeszyście ćwiczeń – wpisują pod fotografiami odpowiednie nazwy gatunków ptaków. [Z]

Nauczyciel może odesłać dzieci do materiałów poglądowych (encyklopedii, atlasów ptaków), by znalazły i odczytały opisy ptaków, szczególnie tych, których wcześniej nie znały. Uczniowie starają się je zapamiętać, skojarzyć nazwę z wyglądem, upierzeniem, miejscem występowania.

Gimnastyka języka – przeprowadzenie ćwiczeń dykcyjnych

▷▷ O czym należy pamiętać, przygotowując się do głośnego odczytania wiersza „Ptasie radio”? [O poprawnej, wyraźnej wymowie oraz o znakach interpunkcyjnych, które podpowiadają, gdzie należy zrobić pauzę, głośniej przeczytać, zaakcentować wyraz.]

▷▷ Co oznacza słowo *dykcja*? [wyraźne, poprawne wymawianie wyrazów]

▷▷ Kto powinien szczególnie dbać o dykcję? [aktorzy, śpiewacy, dziennikarze, prezenterzy]

Nauczyciel zaznacza, że wszyscy powinniśmy dbać o dykcję, by lepiej nas rozumiano. Powinno się też dbać o poprawność językową, a gdy przydarzą się błędy – korygować je. Aby mówić wyraźnie, warto ćwiczyć oddech, narządy mowy (wargi, język, policzki).

Na koniec dyskusji proponujemy ćwiczenia dykcyjne. Nauczyciel przygotowuje kilka kartek ze zdaniami-łamańcami językowymi.

Na peronie w Poroninie pchła płąsała po pianinie.

Przycupnęła, podskoczyła i pianino przewróciła.

W Szczepieszynie chrząszcz brzmi w trzcinie.

Listonosz przyniósł depeszę.

Czarna krowa w kropki bordo gryzie trawę, kręcąc mordą.

Dżungla ta była pełna grzechotników.

Trębacz trąbi na wieży, nikt temu nie wierzy.

Król Karol kupił królowej Karolinie korale koloru koralowego.

Mały Jerzy nie wierzy, że na wieży jest gniazdo jeży.

Idzie wąz wąską dróżką, nie porusza żadną nóżką.

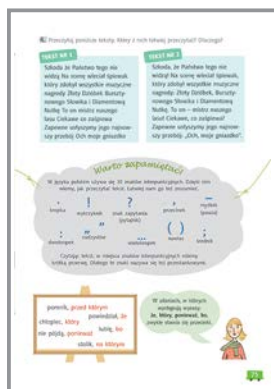
Stół z powyłamywanymi nogami.

Szedł Sasza suchą szosą.

Tracz tarł tarcicę tak, takt w takt, jak takt w takt tarcicę tartak tarł.

Dzieci zbiorowo lub indywidualnie powtarzają te zdania. Następnie chętni uczniowie wybierają po jednej karteczce z „łamańcem językowym”. Przez wyznaczony czas zapoznają się z tekstem i przygotowują się do jego precyzyjnego wymówienia. Po tych ćwiczeniach można poprosić chętnych uczniów o głośne odczytanie wiersza „Ptasie radio” (lub jego fragmentów), z uwzględnieniem zasad poprawnej wymowy.

P2 Podręcznik, s. 75

Zadanie 4

►► Przeczytaj poniższe teksty. Który z nich łatwiej przeczytać? Dlaczego?

Najpierw tekst nr 1 odczytuje jedno dziecko, a później – inne. Nauczyciel zwraca uwagę uczniów na to, że każde z dzieci przeczytało tekst inaczej, i pyta, dlaczego tak się stało. Uczniowie z pewnością zauważą, że tekst nr 1 bardzo trudno poprawnie przeczytać, ponieważ brak w nim znaków przestankowych.

Po przeczytaniu tekstu nr 2 dzieci powinny zauważyć, że tekst ze znakami interpunkcyjnymi czyta się łatwiej i prawidłowo. Można dodać, że zgodnie z intencją autora.

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie czytają ciekawostkę. Nauczyciel może dodać, że cudzysłów i nawias nie wymagają krótkiej przerwy oddechowej.

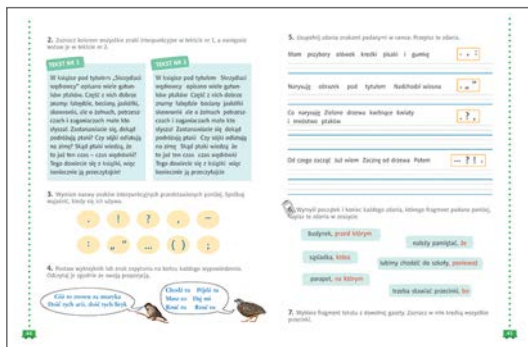
Można polecić uczniom zapamiętanie wszystkich znaków interpunkcyjnych i zapisanie ich z pamięci w zeszyte (musi być 10). Jeśli nie uda im się zapisać wszystkich znaków, mogą porównać swoje zapiski z informacjami w podręczniku. **Z**

Tablica i wypowiedź pani Magdy

Zwracamy uwagę, że przecinki stawiamy zaraz za wyrazem, szczególnie w tekstach pisanych na komputerze przesunięty przecinek raz ci czytających.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 44–45

Ćwiczenie 2

►► Zaznacz kolorem wszystkie znaki interpunkcyjne w tekście nr 1, a następnie wstaw je w tekście nr 2.

Ćwiczenie 3

►► Wymień nazwy znaków interpunkcyjnych przedstawionych poniżej. Spróbuj wyjaśnić, kiedy się ich używa.

Można zaproponować dzieciom, aby wymienili się zeszytami ćwiczeń i sprawdzili sobie wzajemnie poprawność wykonania ćwiczenia.

Ćwiczenie 4

►► Postaw wykrzyknik lub znak zapytania na końcu każdego wypowiedzenia. Odczytaj je zgodnie ze swoją propozycją.

Nauczyciel zwraca uwagę, że wypowiedzenia te można różnie odczytać, w zależności od użytych znaków interpunkcyjnych.

Ćwiczenie 5

►► Uzupełnij zdania znakami podanymi w ramce. Przepisz te zdania.

Ćwiczenie 6

►► Wymyśl początek i koniec każdego zdania, którego fragment podano poniżej. Napisz te zdania w zeszyte. **Z**

Ćwiczenie 7

►► Wybierz fragment tekstu z dowolnej gazety. Zaznacz w nim kredką wszystkie przecinki.

Chętni mogą odczytać wybrane fragmenty gazet. Ważne, by nauczyciel zdecydował (np. wycinając z gazet właściwe artykuły), jakie treści są odpowiednie dla dzieci w tym wieku.

XVII-3

Jak zostać dziennikarzem radiowym? Układanie pytań. Odczytywanie liczb w tekstach informacyjnych

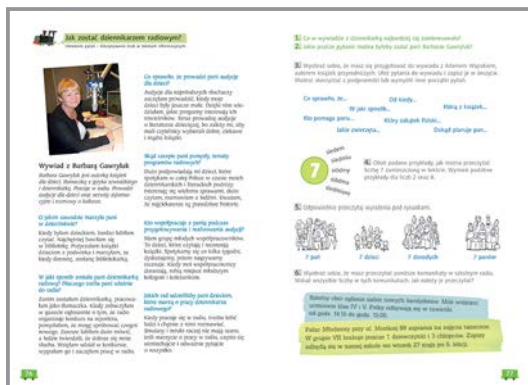
Materiały: **P2** s. 76–77 **Z3** s. 46–47, 84 ✂ C zegar

Rozmowa na temat pracy dziennikarza

Nauczyciel inicjuje rozmowę o tym, czym zajmuje się dziennikarz, na czym polega jego praca. Informuje uczniów, że dziennikarstwo to bardzo szeroka dziedzina. Można być dziennikarzem prasowym piszącym artykuły do gazet, czasopism, biuletynów itp., można też być dziennikarzem

telewizyjnym, radiowym lub redaktorem portalu internetowego. Warto się zorientować, czy dzieci wiedzą, skąd dziennikarz (redaktor) pozyskuje informacje, w jaki sposób je gromadzi, co lub kto mu w tym pomaga. Należy koniecznie opowiedzieć o pracy dziennikarzy (reporterów), którzy wyjeżdżają w najdalsze zakątki świata, by relacjonować ważne wydarzenia; o trudnej i niebezpiecznej pracy korespondentów wojennych.

P2 Podręcznik, s. 76–77

Wywiad z Barbarą Gawryluk i polecenia 1–2

Dzieci oglądają zdjęcie Barbary Gawryluk. Jeden z uczniów czyta krótką notkę. Następnie nauczyciel wybiera parę uczniów i prosi, by głośno przeczytali tekst z podziałem na role. Jedno dziecko jest dziennikarzem przeprowadzającym wywiad, a drugie odpowiada na pytania.

►► Z kim przeprowadzono wywiad? [z Barbarą Gawryluk] Czym się zajmuje Barbara Gawryluk? [jest tłumaczką, dziennikarką radiową] Dlaczego tekst jest zapisany dwoma kolorami czcionki? [aby odróżnić pytania do dziennikarki od jej odpowiedzi; taki zapis ułatwia czytanie wywiadu]

►► Jakich rad udzieliła pani Barbara Gawryluk dzieciom, które chciałyby zostać dziennikarzami?

►► Co w wywiadzie z dziennikarką najbardziej cię zainteresowało?

►► Jakie jeszcze pytanie można byłoby zadać pani Barbarze Gawryluk?

Nauczyciel może uzupełnić informacje, dodając, że B. Gawryluk jest również autorką książek dla dzieci, np. „Kaktus, dobry pies”, „Dziewczynka z fotografii”.

Po omówieniu wywiadu warto wykonać ćwiczenia 1–2 z zeszytu ćwiczeń, s. 46 (zob. następny moduł zajęć).

Zadanie 3

►► Wyobraź sobie, że masz się przygotować do wywiadu z Adamem Wajrakiem, autorem książek przyrodniczych. Ułóż pytania do wywiadu i zapisz je w zeszycie. Możesz skorzystać z podpowiedzi lub wymyślić inne początki pytań. **Z**

Po ułożeniu pytań dzieci odczytują swoje propozycje, np.: *Co sprawiło, że zaczął pan pisać książki dla dzieci? Od kiedy obserwuje pan zwierzęta? W jaki sposób należy przygotować się do wyprawy do Puszczy Białowieskiej? Którą z książek poleciłby pan dzieciom, by zainteresować je przyrodą? Kto pomaga panu w obserwacji zwierząt? Który zakątek Polski jest godny polecenia jako miejsce przyszłorocznych wakacji? Które zwierzęta lubi pan najbardziej? Dokąd planuje pan kolejną wyprawę?*

Zadanie 4

►► Obok podano przykłady, jak można przeczytać liczbę 7 zamieszczoną w tekście. Przeczytaj te przykłady.

►► Wymień podobne przykłady dla liczb 2 oraz 8.

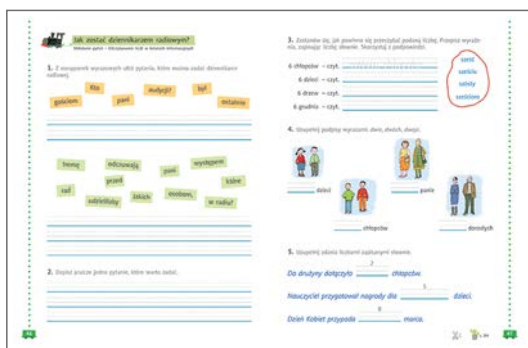
Zadanie 5

►► Odpowiednio przeczytaj wyrażenia pod rysunkami.

Zadanie 6

►► Wyobraź sobie, że masz przeczytać poniższe komunikaty w szkolnym radiu. Wskaż wszystkie liczby w tych komunikatach. Jak należy je przeczytać?

►► Przeczytaj całe komunikaty.

Ćwiczenie 1

►► Z rozsypanek wyrazowych ułóż pytania, które można zadać dziennikarce radiowej.

Przed zapisaniem pytania ułożonego z rozsypanki wyrazowej uczniowie je głośno odczytują. Następnie kilku uczniów odczytuje ułożone przez siebie pytania.

Ćwiczenie 2

►► Dopisz jeszcze jedno pytanie, które warto zadać.
►► Przeczytaj ułożone pytania.

Ćwiczenie 3

►► Zastanów się, jak powinno się przeczytać podaną liczbę. Przepisz wyrażenia, zapisując liczbę słownie. Skorzystaj z odpowiedzi.
►► Przeczytaj uzupełnione zapisy.

Ćwiczenie 4

►► Uzupełnij podpisy wyrazami: *dwie, dwóch, dwoje*.
►► Odczytaj podpisy pod obrazkami.

Ćwiczenie 5

►► Uzupełnij zdania liczbami zapisanymi słownie.
►► Przeczytaj uzupełnione zdania.

Odczytywanie wyrażen zapisanych na tablicy

Aby utrwalić umiejętność odczytywania liczb zapisanych cyfrą, nauczyciel pisze na tablicy kilka wyrażen i prosi uczniów o ich odczytanie. W wyrażeniach powinny się pojawić liczby zapisane cyframi rzymskimi i arabskimi.

Można także posłużyć się zegarem i polecić uczniom odczytywanie oraz pisanie godzin przedstawionych na zegarze.

piętnaście	sześćdziesiąt
piętnasty	sześćdziesiąty
piętnastu	sześćdziesiąta
piętnasta	sześćdziesięciu
piętnaścioro	sześćdziesięcioro

klient	pacjent
osoba	kandydatka
lekarek	turystek
sportowców	naukowców
dorostych	dzieci

Dopasowywanie liczb do wyrażen z wycinanki ✂ C

►► Do zestawów wyrazów dopasuj nazwy osób.

To zadanie można polecić jako zadanie domowe.

Ćwiczenie E1

►► Tramwaj z numerem 2 nazywamy dwójką. Napisz, jak można nazwać tramwaje o podanych numerach.
►► Przeczytaj zapisane słowa.

Ćwiczenie E2

►► Przepisz podane zdanie, zapisując liczby słownie. Podkreśl *ch*.
►► Przeczytaj zapisane zdania.

Ćwiczenie E3

►► Ile jabłek jest na każdym obrazku? Wpisz w odpowiednich miejscach: *pół, półtora, dwa i pół*.

XVIII-1 Komu jest potrzebny komputer? Wyszukiwanie informacji w internecie

Materiały: **P2** s. 78–79 **Z3** s. 48–51

Podczas realizowania tematów z tego bloku problemowego warto wykorzystać materiały znajdujące się na portalach bezpiecznych dla dzieci, na przykład: www.sieciaki.pl, www.dzieckowsieci.fdn.pl, www.dladzieci.pl, www.ciufcia.pl, www.edukacyjnegry.pl, www.ortofrajda.pl. Pierwszy temat zajęć najlepiej zrealizować w pracowni komputerowej.

Rozpoznawanie części zestawu komputerowego – zabawa „Zgadnij, co to?”

Nauczyciel przykrywa prześcieradłem, chustą lub szalem różne przedmioty związane z komputerem i dokłada przedmioty niezwiązane z komputerem. Wybrani uczniowie dotykiem rozpoznają przedmioty, podają ich nazwy oraz w przypadku akcesoriów komputerowych mówią, do czego one służą.

P2 Podręcznik, s. 78–79

Zdjęcia

►► Do czego służy komputer? Kto może z niego korzystać? Jak ułatwia ludziom życie? Do czego u ciebie w domu wykorzystuje się komputer?

Adresy stron internetowych i polecenia 1–2

►► Zastanów się, jakie informacje można znaleźć na stronach internetowych przedstawionych powyżej.

Można zaproponować, aby chętni uczniowie kolejno stawiali pytania (np. Gdzie mieszkają żyrafy?), a pozostali wskazywali adres strony, na której powinny znajdować się odpowiedzi.

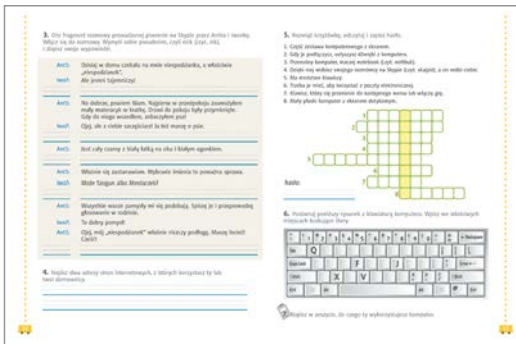
►► Do czego ty wykorzystujesz komputer?

Tekst „Kilka słów o komputerach i internecie” i polecenia 3–4

►► Która z informacji o komputerach i internecie wydaje ci się najciekawsza?

►► Ułóż pytania do tekstu i zadaj je koledze lub koleżance z ławki. [np. Kiedy powstał pierwszy komputer? Czym pierwsze myszki komputerowe różniły się od współczesnych? Od ilu lat istnieje internet? O czym muszą pamiętać użytkownicy internetu?]

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 48–51

Tekst „W której klasie jest Róża?” i ćwiczenie 1

Po przeczytaniu tekstu przez nauczyciela uczniowie samodzielnie układają pytania.

- ▶ ▶ Ułóż pytania do tego tekstu i zadaj je koledze lub koleżance z ławki.

Ćwiczenie 2

- ▶ ▶ Podkreśl w tekście nazwy państw. [Wielka Brytania, Indie, Wietnam, Kenia] Poszukaj w internecie informacji o tych krajach.

Nauczyciel dzieli klasę na 5 grup. Każdy zespół losuje nazwę państwa i w internecie szuka informacji na jego temat: kontynent, stolica, największe miasta, flaga, język, mieszkańcy, ciekawostki, zabytki (zdjęcia).

Ćwiczenie 3

Być może nie wszystkie dzieci w klasie będą wiedziały, że Skype to komunikator internetowy. Warto się upewnić i wspólnie wyjaśnić jego możliwości.

- ▶ ▶ Oto fragment rozmowy prowadzonej pisemnie na Skypie przez Antka i Iwonkę. Przeczytaj dialog, który toczył się między dziećmi w internecie. Jakie pseudonimy przyjęły dzieci? O czym rozmawiały?

- ▶ ▶ Włącz się do rozmowy. Wymyśl sobie pseudonim, czyli nick (czyt. nik), i dopisz swoje wypowiedzi.

Na koniec warto odczytać kilka dialogów, na przykład z podziałem na role.

Ćwiczenie 4

- ▶ ▶ Napisz dwa adresy stron internetowych, z których korzystasz ty lub twoi domownicy.

Ćwiczenie 5

- ▶ ▶ Rozwiąż krzyżówkę, odczytaj i zapisz hasło.

Ćwiczenie 6

- ▶ ▶ Porównaj poniższy rysunek z klawiaturą komputera. Wpisz we właściwych miejscach brakujące litery.

Ćwiczenie 7

- ▶ ▶ Napisz w zeszycie, do czego ty wykorzystujesz komputer. [Z]

To zadanie polecamy jako pracę domową.

■ Szukanie w internecie odpowiedzi na zadane pytania

Jeśli zajęcia odbywają się w pracowni komputerowej, nauczyciel może przygotować 3–4 pytania, na które dzieci będą szukać odpowiedzi w internecie. Uczniowie wpisują pytanie lub słowo klucz i odczytują nazwy stron. Wspólnie z nauczycielem wybierają odpowiednią stronę.

XVIII-2 ■ Komputerowy savoir-vivre. Poprawność językowa w komunikacji elektronicznej

Materiały: [P2] s. 80–81 [Z3] s. 52–55, 85–87 słowniki języka polskiego, wyrazów obcych, kartki z zadaniami (do scenek dramatycznych)

■ Wyszukiwanie w słownikach znaczenia pojęcia *savoir-vivre*

Po wyjaśnieniu znaczenia zwrotu *savoir-vivre* uczniowie zastanawiają się, o jakie zasady chodzi i podają przykłady.

- [i] *Savoir-vivre* (czyt. sawuar wiwr) – zasady dobrego wychowania, formy towarzyskie i ich znajomość. (wg *Słownika języka polskiego PWN*)

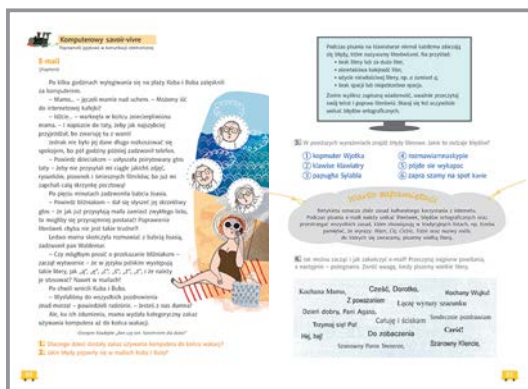

Scenki dramowe – zasady kulturalnego zachowania na co dzień

Dzielimy uczniów na grupy 2–4-osobowe. Każda z grup losuje kartkę z zadaniem do przygotowania i zaprezentowania sytuacji, w której obowiązuje kulturalne zachowanie, np. *przywitanie z osobą dorosłą, przywitanie z kolegą, pożegnanie z babcią, pożegnanie z koleżanką, częstowanie cukierkami kolegów, częstowanie osób dorosłych, wysiadanie z autobusu i wsiadanie do niego w tłoku, wchodzenie do pomieszczenia, kiedy w drzwiach stoją jakieś osoby i rozmawiają, ustępowanie miejsca w środkach komunikacji publicznej, przedstawianie się.*

Ćwiczenie warto podsumować dyskusją o tym, co było dla dzieci proste, a co trudne do przedstawienia oraz jakie są ich osobiste doświadczenia w podobnych sytuacjach.

P2 Podręcznik, s. 80–81

Tekst G. Kasdepke „E-mail” i polecenia 1–2

Dzieci samodzielnie czytają tekst. Nauczyciel prowadzi rozmowę na temat zakazu używania przez Kubę i Bubę komputera. Następnie uczniowie odczytują jeszcze raz tekst z podziałem na role, starając się odegrać je jak najlepiej.

►► Dlaczego dzieci dostały zakaz używania komputera do końca wakacji?

►► Jakie błędy pojawiły się w mailach Kuby i Buby?

Po omówieniu tekstu można przeprowadzić test na temat tego tekstu – typu prawda/fałsz (zob. ćwiczenie 1 w zeszycie ćwiczeń na s. 53 w następnym module zajęć).

Informacja o rodzajach błędów literowych i zadanie 3

Wybrany uczeń czyta na głos informację na ekranie.

►► W jakich okolicznościach powstają pomyłki w tekstach i kto je poprawia, czyli dokonuje korekty. [Błędy i pomyłki w tekstach mogą powstać z nieznaności zasad lub przez nieuwagę pisania.]

Nauczyciel dodatkowo wyjaśnia uczniom, iż w wydawnictwie błędy poprawiają redaktor i korektor. Redaktor pracuje na tekście prosto od autora, a korektor na tekście tuż przed drukiem.

►► W poniższych wyrażeniach znajdź błędy literowe. Jakiego to rodzaju błędów?

Tekst „Warto zapamiętać”

Wybrany uczeń czyta na głos tekst. Następnie dzieci ustnie formułują zasady netykiety, które nauczyciel zapisuje na tablicy.

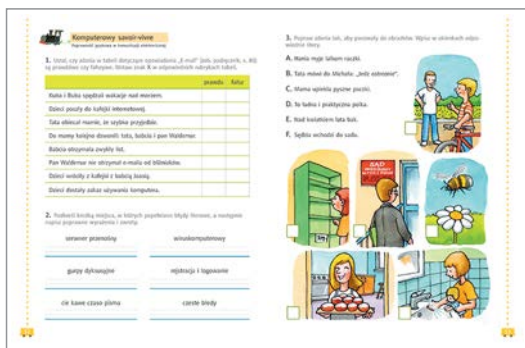
Warto dodać informację o używaniu przecinków, nie zapominaniu o kropkach na końcu zdania, pisaniu przecinków i kropek zaraz za wyrazem. Warto też wspomnieć, że tekst uważany jest za elegancki, gdy na końcu linijki nie ma tzw. „wiszących liter” – i, a, o, w, z, u, powinny się znaleźć na początku następnej linijki. Dotyczy to także przyimeków typu: *od, do, na, za, zza, pod, nad, od, po.*

[i] W edytorze typu word najłatwiej pozbyć się problemu wiszącej litery, np. litery i – wciskając po wpisaniu tej litery jednocześnie klawisze [ctrl] [shift] [spacja] (przyciskamy je po kolei i przytrzymujemy, aby wszystkie były jednocześnie przyciśnięte).

Zadanie 4

►► Jak można zacząć i jak zakończyć e-mail? Przeczytaj najpierw powitania, a następnie – pożegnania. Zwróć uwagę, kiedy piszemy wielkie litery.

►► Którymi z podanych zwrotów można zarówno zacząć jak i skończyć listy. [Hej, hej! Cześć!]

Ćwiczenie 1

- Ustal, czy zdania w tabeli dotyczące opowiadania „E-mail” (zob. podręcznik, s. 80) są prawdziwe czy fałszywe. Wstaw znak X w odpowiednich rubrykach tabeli.

Ćwiczenie 2

- Podkreśl kredką miejsca, w których popełniono błędy literowe, a następnie napisz poprawne wyrażenia i zwroty. W każdym przykładzie ustal, jaki to rodzaj literówki.

Ćwiczenie 3

- Popraw zdania tak, aby pasowały do obrazków. [raczki – rączki, jedz – jedź, paczki – pączki, polka – półka, bak – bąk, sadu – sądu]
- Wpisz w okienkach odpowiednie litery.

Nauczyciel zwraca uwagę na to, jakie błędy powstają, jeśli nie używa się znaków diakrytycznych, i jakie mogą być tego konsekwencje.

- Jakie znaki graficzne występują w polskich literach? [kropki, kreski, ogonki]

Ćwiczenie 4

Uczniowie po cichu czytają teksty w formie listów elektronicznych i samodzielnie wyszukują lub poprawiają błędy. Chętni odczytują na głos poprawione teksty.

- Buba wysłała babci pozdrowienia za pomocą poczty elektronicznej. W temacie i w każdej linijce zrobiła dwa błędy literowe. Zaznacz je.

Ćwiczenie 5

- Kuba napisał e-mail do pana Waldemara. Nie używał polskich znaków. Popraw jego błędy.

Ćwiczenie 6

- Podkreśl w przykładowych nagłówkach listów wielkie litery.

Ćwiczenie 7

- Połącz wyrażenia tak, aby powstały przykłady zakończeń listy.

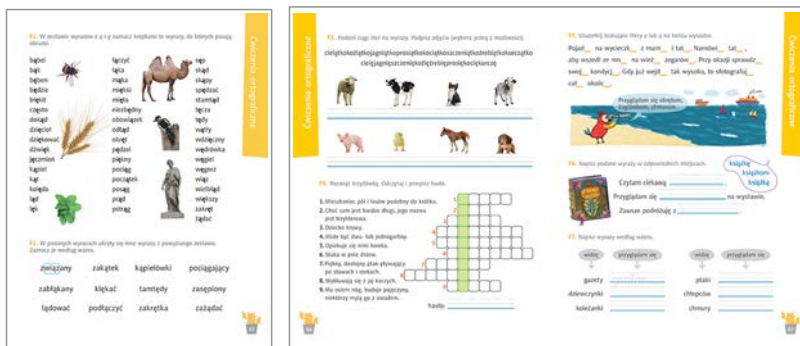
Ćwiczenie 8

- Wymyśl i napisz, jak zacząć i jak zakończyć e-mail do wskazanych osób. Pamiętaj o wielkich literach. Możesz skorzystać ze zwrotów z poprzednich ćwiczeń.

Ćwiczenie 9

- Sformułuj i napisz w zeszycie kilka zasad netykiety. Z

Wykorzystując informacje z zajęć i pamiętając o odpowiednich formach grzecznościowych, uczniowie piszą e-mail do koleżanki, kolegi lub innej osoby. To zadanie można zadać jako pracę domową.

Ćwiczenie F1

- ▶▶ W zestawie wyrazów z q i ę zaznacz kropkami te wyrazy, do których pasują obrazki.
- ▶▶ Przeczytaj zaznaczone wyrazy.
- ▶▶ Ułóż zdanie z jednym z tych wyrazów.

Ćwiczenie F2

- ▶▶ W podanych wyrazach ukryły się inne wyrazy z powyższego zestawu. Zaznacz je według wzoru.
- ▶▶ Przeczytaj znalezione wyrazy.

Ćwiczenie F3

- ▶▶ Podziel ciągi liter na wyrazy. Podpisz zdjęcia (wybierz jedną z możliwości).
- ▶▶ Odczytaj podpisy.

Ćwiczenie F4

- ▶▶ Rozwiąż krzyżówkę. Odczytaj i przepisz hasło.

Ćwiczenie F5

- ▶▶ Uzupełnij brakujące litery ę lub q na końcu wyrazów.

Ćwiczenie F6

- ▶▶ Napisz podane wyrazy w odpowiednich miejscach.
- ▶▶ Przeczytaj zdania.

Ćwiczenie F7

- ▶▶ Napisz wyrazy według wzoru.
- ▶▶ Przeczytaj pary wyrazów.

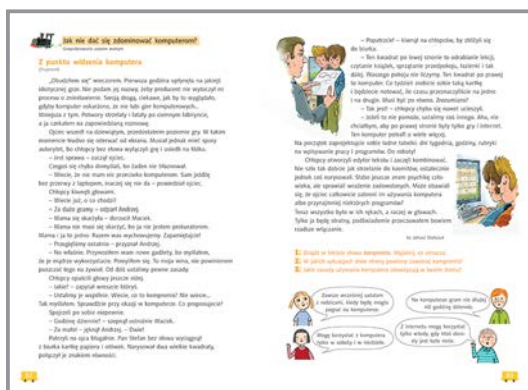
XVIII-3

Jak nie dać się zdominować komputerom? Gospodarowanie czasem wolnym

Materiały: **P2** s. 82–83 **Z3** s. 56–58 ✂ C

Rozmowa o zasadach korzystania z komputera obowiązujących w domach dzieci

Rozmawiamy na temat racjonalnego korzystania z komputera. Warto przy okazji przypomnieć zasady omawiane na zajęciach komputerowych (m.in. o robieniu przerw połączonych z ćwiczeniami gimnastycznymi, wietrzeniu pomieszczeń, zakazie jedzenia i picia podczas pracy z urządzeniami multimedialnymi).

Opowiadanie ks. J. Stańczuka „Z punktu widzenia komputera” i polecenia 1–3

Nauczyciel czyta na głos opowiadanie, uczniowie uważnie słuchają.

►► Znajdź w tekście słowo *kompromis*. Wyjaśnij, co oznacza.

►► W jakich sytuacjach dwie strony powinny zawierać kompromis?

►► Jakie zasady używania komputera obowiązują w twoim domu?

Wypowiedzi dzieci

►► Przeczytaj wypowiedzi dzieci.

►► Które z zasad wymienionych przez naszych bohaterów są podobne do tych, które obowiązują w twoim domu?

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 56

Ćwiczenie 1

Uczniowie samodzielnie rozwiązują test wyboru sprawdzający stopień rozumienia tekstu. Zanim przystąpią do testu, mogą ponownie przeczytać po cichu opowiadanie „Z punktu widzenia komputera”.

►► Na podstawie opowiadania „Z punktu widzenia komputera” (zob. podręcznik, s. 82–83) zaznacz poprawne dokończenia zdań.

Ćwiczenie 2

►► Ułóż zdanie z rozsypanki wyrazowej i je napisz.

►► Przeczytaj zapisane zdania.

Opowiadanie historii z punktu widzenia kolejnych bohaterów

Uczniowie ustalają nazwy postaci występujących w opowiadaniu. [komputer, tata, Maciek, Andrzej, ew. mama] Nauczyciel wyznacza role (oprócz komputera) poszczególnym uczniom – ich zadaniem będzie opowiedzenie historii z punktu widzenia kolejnych bohaterów, na przykład:

Maciek – *Dzisiaj nareszcie mogliśmy z Andrzejem pograć na komputerze w świetną grę o potwora. Już byłem na dziewiątym poziomie, gdy do pokoju wszedł tata i zaczął z nami rozmawiać.*

Andrzej – *Akurat wtedy, kiedy Maciek doganiał potwora na dziewiątym poziomie, do pokoju wszedł tata. Niestety, musieliśmy wyłączyć komputer.*

Wyjaśnienie pojęcia kompromis – układanie wyjaśnienia z rozsypanki wyrazowej ✂ C

►► Ułóż z rozsypanki zdanie objaśniające słowo *kompromis* i przepisuj je do zeszytu. [Z]

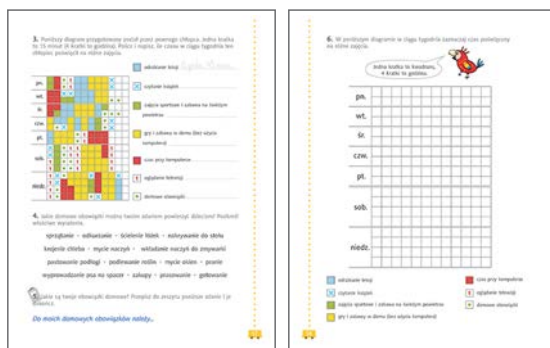
	Kompromis	porozumienie	osiągnięte
trochę ustępuje.	dzięki temu, że	to	każda strona

►► Odczytaj zapisane zdanie.

Warto poprosić uczniów, aby przypomnieli sobie sytuacje konfliktowe zakończone kompromisem. Wspólnie zastanawiamy się, jakie korzyści można odnieść dzięki kompromisowi.

Rozmowa o wykorzystywaniu czasu po zajęciach w szkole (na gry i zabawy, rozwijanie zainteresowań, zajęcia sportowe oraz na obowiązki i zadania domowe)

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 57–58

Ćwiczenie 3

►► Poniższy diagram przygotowany został przez pewnego chłopca. Jedna kratka to 15 minut (4 kratki to godzina). Policz i napisz, ile czasu w ciągu tygodnia ten chłopiec poświęcił na różne zajęcia.

Ćwiczenie 4

►► Jakie domowe obowiązki można twoim zdaniem powierzyć dzieciom? Podkreśl właściwe wyrażenia.

Ćwiczenie 5

►► Jakie są twoje obowiązki domowe? Przepisz do zeszytu poniższe zdanie i je dokończ. [Z]

Ćwiczenie 6

►► W poniższym diagramie w ciągu tygodnia zaznaczaj czas poświęcony na różne zajęcia. Uczniowie systematycznie uzupełniają diagram w ramach pracy domowej. Warto po tygodniu sprawdzić zadanie i poprosić dzieci o podliczenie godzin przeznaczonych na różne zajęcia i formy aktywności ruchowej.

Zabawa pantomimiczna „Jaka to czynność?”

Uczniowie kolejno pokazują czynności wykonywane w domu. Zadaniem pozostałych osób jest odgadnięcie, o jaką czynność chodzi.

XVIII-4 Dzieci w sieci. Jak bezpiecznie korzystać z internetu?

Materiały: P2 s. 84–85 Z3 s. 59 blok rysunkowy, flamastry

Bezpieczeństwo w internecie – zapoznanie się ze stroną internetową Sieciaki

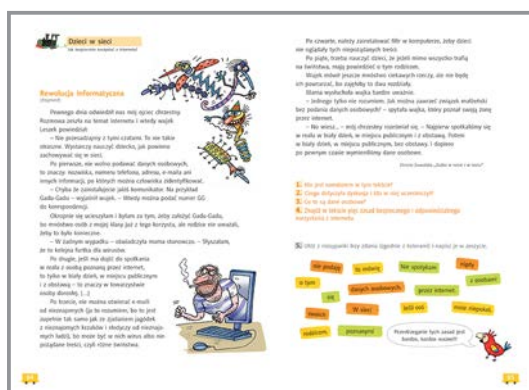
Nauczyciel prezentuje uczniom stronę www.sieciaki.pl/sieciomisja, zwracając uwagę na następujące zakładki: *Sieciohistoria*, *Sieciaki*, *Sieciuchy*, *Porady*. Po zapoznaniu się dzieci z materiałem umieszczonym na poszczególnych stronach nauczyciel prowadzi rozmowę na temat rodzajów niebezpieczeństw w sieci.

►► Na jakie niebezpieczeństwa są narażeni internauci? Przypomnij imiona tych niebezpieczeństw – Sieciuchów. [Kłamczuch, Bełkot, Śmieciuch, Kradziej]

►► Kto należy do drużyny Sieciaków? Co potrafią te postacie? [Kompel – wie wszystko na temat zabezpieczeń, Ajpi – umie ustalić numer IP, czyli adres każdego komputera w sieci, Spociak – blokuje złym dostęp do sieci, Netka – wyszukuje wszystkie informacje w necie]

►► Które porady udało ci się zapamiętać?

P2 Podręcznik, s. 84–85

Opowiadanie D. Suwalskiej „Rewolucja informatyczna” i polecenia 1–4

Uczniowie samodzielnie czytają tekst. Następnie odpowiadają na pytania.

- Kto jest narratorem w tym tekście?
- Czego dotyczy dyskusja i kto w niej uczestniczył?
- Co to są dane osobowe?
- Znajdź w tekście pięć zasad bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z internetu.

Zadanie 5

- ▶▶ Ułóż z rozsypanki trzy zdania (zgodnie z kolorami) i napisz je w zeszyście. [Z]
- ▶▶ Przeczytaj zapisane zdania.
- ▶▶ Przeczytaj komentarz papugi Sylaby. Dlaczego takie ważne jest przestrzeganie tych zasad? [Chodzi o to, aby nie narazić się na niebezpieczeństwo.]

Zabawa „Plotka”

Jest to wersja zabawy w „Głuchy telefon”. Wszyscy siadają w krąg. Wyznacza się *plotkarza* (może to być nauczyciel), który szepcze długie zdanie osobie siedzącej po lewej. Osoba ta próbuje zapamiętać całe zdanie i przekazuje je dalej. Gdy komunikat dotrze do osoby, która zapoczątkowała plotkę, mówi ona głośno, co usłyszała. Po chwili wygłasza pierwotną treść wiadomości. (Na podstawie szwedzkiej zabawy: www.swedenabroad.com/pl).

Po zakończeniu zabawy warto porozmawiać z dziećmi o tym, w jaki sposób powstaje plotka i jakie mogą być jej konsekwencje. Uczulamy, że nie wszystkie treści podawane w środkach masowego przekazu (prasie, radiu, telewizji czy internecie) są obiektywne i prawdziwe. Rzetelnych informacji należy szukać w specjalistycznych i sprawdzonych źródłach, bez względu na medium.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 59

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Uzupełnij zdania, wpisując odpowiednie zwroty z pętli. Pamiętaj o wielkiej literze na początku zdania.

Zwracamy uczniom uwagę na pisownię *nie* z czasownikami. Po wykonaniu ćwiczenia prosimy uczniów o chóralne odczytanie zasad.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Przeczytaj zdania i ustal, które z nich są prawdziwe, a które – fałszywe. Wstaw znak X w odpowiednich rubrykach tabelki.

Po wykonaniu zadania uczniowie zamieniają się zeszytami ćwiczeń i sprawdzają poprawność wykonania zadania przez kolegę lub koleżankę.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Napisz w zeszyście, jak powinni się zachowywać internauci i o czym przede wszystkim powinni pamiętać. [Z]

Ćwiczenie może być zadaniem domowym. Warto podpowiedzieć uczniom, aby odpowiadając na pytania zawarte w ćwiczeniu, wykorzystali wiadomości zdobyte na wszystkich zajęciach związanych z blokiem „Jak komputery zmieniają świat?”.

Projektowanie znaków symbolizujących zasady bezpieczeństwa w sieci

Uczniowie wybierają jedną z zasad dotyczących bezpiecznego korzystania z internetu i wykonują do niej odpowiedni rysunek kredkami lub pisakami. Nauczyciel proponuje, aby pod względem plastycznym wzorować się na drogowych znakach zakazu.

Na koniec wieszamy prace uczniów na tablicy i wspólnie je analizujemy.

Podsumowanie bloku tematycznego *Jak komputery zmieniają świat?*

Uczniowie siadają w krąg i po kolei mówią, co było dla nich ważne, czego się dowiedzieli lub sobie przypomnieli i o czym muszą pamiętać.

Warto wrócić w tym podsumowaniu do zdania z ćwiczenia 2 na s. 56 w zeszyście ćwiczeń: *Nawet najlepszy komputer nie zastąpi koleżanek i kolegów.*

Należy też przypomnieć zdania ułożone z rozsypanek wyrazowych w podręczniku na s. 85: *W sieci nigdy nie podaję swoich danych osobowych. Jeśli coś mnie niepokoi, mówię o tym rodzicom. Nie spotykam się z osobami poznanymi przez internet.*

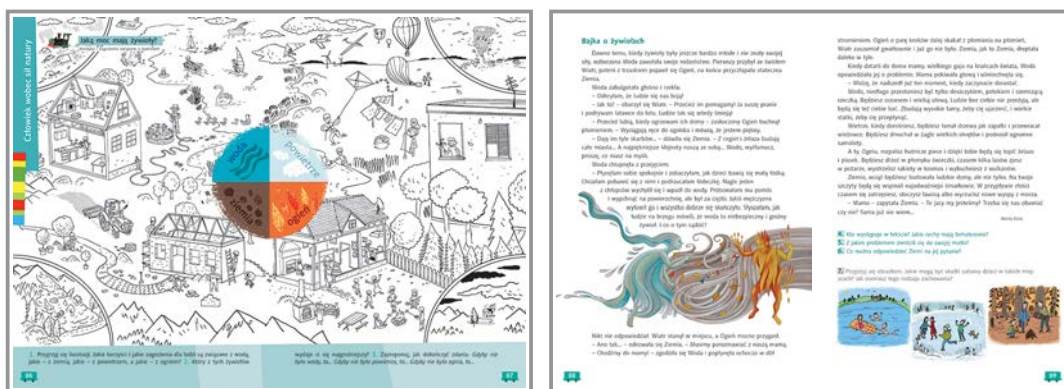
XIX-1 Jaką moc mają żywioły? Korzyści i zagrożenia związane z żywiołami

Materiały: **P2** s. 86–89 **Z3** s. 60–63 kartoniki z nazwami sił natury, fotografie żywiotów, publikacje poświęcone żywiotom

 Układanie zagadek na temat sił natury

Nauczyciel przygotowuje kartoniki z nazwami sił natury: *woda, powietrze, ogień, ziemia*. Dzieci losują kartoniki i próbują ułożyć zagadki, których rozwiązaniami będą zapisane wyrazy. W ten sposób nauczyciel może zbadać wiedzę wstępną (tzw. przedwiedzę) uczniów na temat poszczególnych sił natury.

 P2 Podręcznik, s. 86–89

Ilustracja i polecenia 1-3

- Przyjrzyj się ilustracji. Jakie korzyści i jakie zagrożenia dla ludzi są związane z wodą, jakie – z ziemią, jakie – z powietrzem, a jakie – z ogniem?

Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy, po czym każda z nich losuje nazwę jednej z sił natury i każda grupa analizuje tylko część ilustracji – tę dotyczącą wylosowanej nazwy – pod kątem zagrożeń i korzyści dla ludzi. Mogą też dopowiedzieć własne pomysły lub korzystać z materiałów źródłowych.

- ► Który z tych żywiołów wydaje ci się najgroźniejszy?
- ► Zaproponuj, jak dokończyć zdania: *Gdyby nie było wody, to... Gdyby nie było powietrza, to... Gdyby nie było ognia, to...*

Opowiadanie M. Kulis „Bajka o żywiołach” i polecenia 4–6

Wskazani uczniowie kolejno czytają na głos tekst.

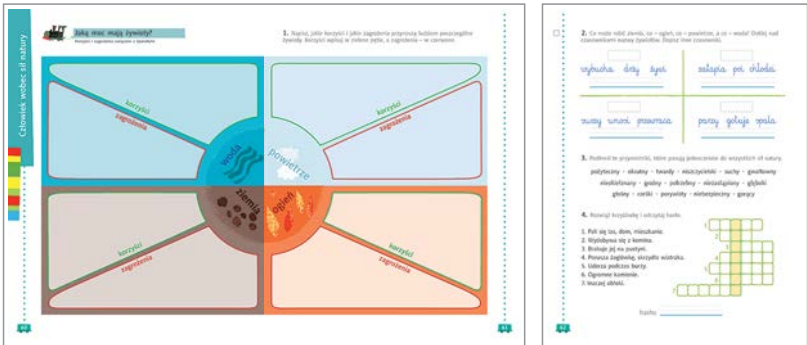
- ▶ ▶ Kto występuje w tekście?
- ▶ ▶ Jakie cechy mają bohaterowie?
- ▶ ▶ Z jakim problemem zwrócili się do swojej matki?
- ▶ ▶ Co można odpowiedzieć Ziemi na jej pytanie?
- ▶ ▶ Której postaci brakuje na ilustracji? [Ziemi] Narysuj w zeszyte swoje wyobrażenie na jej temat. [Z]

Zadanie 7

- ► Przjrzyj się obrazkom. Jakie mogą być skutki zabawy dzieci w takich miejscach? Jak oceniasz tego rodzaju zachowania?

Dzieci mogą wykonać zadanie w parach lub w grupach. Wspólnie dyskutują o tym, co jest bezpieczne, a co zagraża życiu i zdrowiu. Próbują ocenić zachowania osób przedstawione na ilustracjach. Na koniec wybrani uczniowie krótko relacjonują efekty pracy swoich grup.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 60–62

Ćwiczenie 1

►► Napisz, jakie korzyści i jakie zagrożenia przynoszą ludziom poszczególne żywioły. Korzyści wpisz w zielone pętle, a zagrożenia – w czerwone.

Najpierw dzieci udzielają odpowiedzi ustnie, a dopiero potem wpisują odpowiednie wyrażenia w pętlach.

Ćwiczenie 2

►► Co może robić ziemia, co – ogień, co – powietrze, a co – woda? Doklej nad czasownikami nazwy żywiołów. Dopisz inne czasowniki.

Następnie wspólnie gromadzimy możliwe czasowniki, zapisując je na tablicy [np. ziemia: *rodzi, podtrzymuje, buduje*; woda: *płynie, orzeźwia, podlewa*; powietrze: *ochładza, unosi, wiruje*, ogień: *grzeje, rozpala, topi*], po czym uczniowie wpisują indywidualnie wybrane czasowniki do podanych zbiorów.

Ćwiczenie 3

►► Podkreśl te przymiotniki, które pasują jednocześnie do wszystkich sił natury. [pożyteczny, okrutny, niszczycielski, gwałtowny, nieokietznany, groźny, głośny, potrzebny, niezastąpiony, niebezpieczny]

Nauczyciel sprawdza przy tym rozumienie znaczenia wyrazów, np. *nieokietznany* – niedający się opanować. Warto zwrócić uwagę dzieci na wyrazy, które pozostały niepodkreślone. [twardy, suchy, głęboki, rzeński, porywisty, gorący] Można się wspólnie zastanowić, do jakich żywiołów je dopasować.

Ćwiczenie 4

►► Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

Warto się upewnić, że dzieci rozumieją odczytane hasło – żywioły. Można podkreślić, że kiedy go używamy, mamy na myśli niszczycielski aspekt sił natury.

Zabawa ruchowa „Cztery żywioły” (na wzór zabawy „Sałatka owocowa”)

Uczniowie siadają na krzesłach, tworząc krąg. Nauczyciel przydziela każdemu nazwę żywiołu: *woda, powietrze, ogień* lub *ziemia*. Jedno z dzieci odstawia krzesło na bok i wychodzi na środek. Rozpoczyna zabawę, podając komendę, na przykład: „Ziemia!”. Wtedy wszystkie dzieci z tą nazwą zamieniają się miejscami, a w tym samym czasie podający komendę stara się zająć wolne miejsce. Dziecko, które nie znalazło miejsca, prowadzi zabawę dalej, podając nowe komendy. Można je dowolnie zmieniać, na przykład: „Woda i ogień!”, „Ziemia, woda, powietrze!”. Kiedy prowadzący powie: „Żywioły!”, wszystkie dzieci zamieniają się miejscami. Zabawa trwa tak długo, aż dzieci kilkakrotnie zmienią swoje miejsca.

Ćwiczenie 5

►► Ustal, które z wymienionych naturalnych zagrożeń przedstawiono na fotografiach. Podpisz zdjęcia.

Jeśli to możliwe warto pokazać dzieciom więcej zdjęć zwierząt.

Ćwiczenie 6

► ► Wybierz jeden z żywiołów i napisz o nim w zeszycie. Skorzystaj z poniższych pytań. Z

Uczniowie wykonują ćwiczenie najpierw ustnie, odpowiadając na kolejne pytania, a następnie zapisują swoje wypowiedzi w zeszytach. Nauczyciel podpowiada, że można posłużyć się słownictwem z poprzednich ćwiczeń.

Propozycje zadania domowego

▷▷ Zbierz informacje na temat zagrożeń związanych z wodą. Skorzystaj z różnych materiałów źródłowych. Napelnij woreczek do lodów wodą i włóż go do zamrażalnika. Sprawdzaj co pół godziny, co dzieje się z wodą – aż do momentu, gdy kostki lodu będą twarde.

XIX-2 Kiedy woda bywa groźna? Komponowanie opowiadania

Materiały: **P2** s. 90–91 **Z3** s. 64–67 ✂ C

Rozmowa na temat wody inspirowana zagadką i dotychczasowymi doświadczeniami dzieci

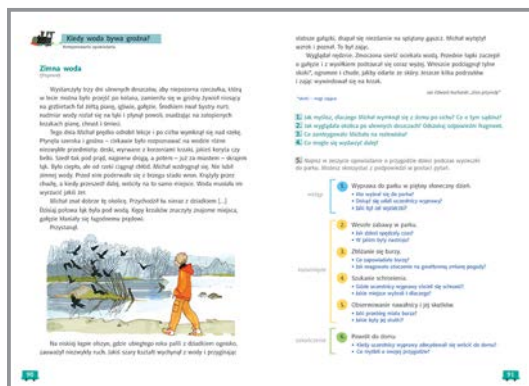
Nauczyciel na początku zadaje zagadkę:

*Co tak wygląd zmienić może:
gdy jej dużo – zwie się morzem,
a gdy ilość jest niewielka,
to jest kropla lub kropelka.
Gdy jest ciepło, wtedy płynie,
a na lód twardnieje w zimie.*

(według: Joanna Stec, „Zagadki dla najmłodszych”, Wydawnictwo MAC S.A., Kielce 1999)

Następnie uczniowie rozmawiają o tym, co już wiedzą o wodzie – z poprzednich zajęć i z własnych doświadczeń oraz wykonanej pracy domowej.

P2 Podrecznik, s. 90–91

Opowiadanie J.E. Kucharskiego „Zimna woda” i polecenia 1–4

Nauczyciel lub wybrane dzieci głośno czytają tekst.

►► Jak myślisz, dlaczego Michał wymknął się z domu po cichu? Co o tym sądzisz?

►► Jak wyglądała okolica po ulewnych deszczach?
Odszukaj odpowiedni fragment.

►► Co zaintrygowało Michała na rozlewisku?

►► Co mogło się wydarzyć dalej?

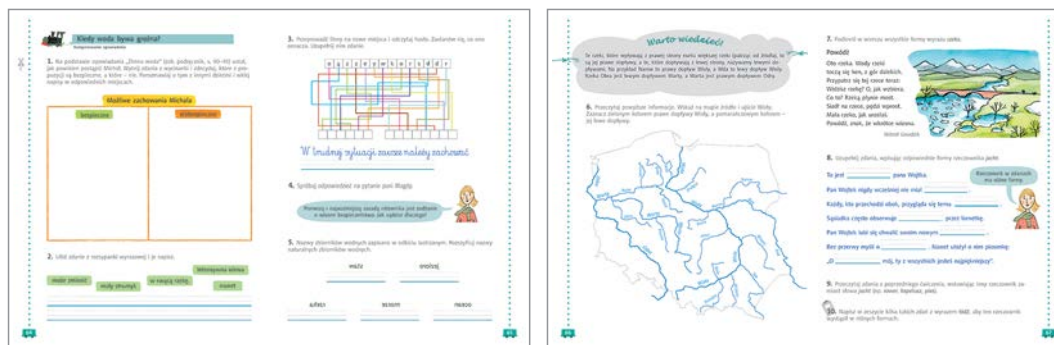
Po omówieniu opowiadania warto przejść do ćwiczeń z zeszytu ćwiczeń s. 64–67.

Zadanie 5

Komponowanie opowiadania można przeprowadzić na koniec zajęć (zob. ostatni moduł zajęć).

►► Napisz w zeszycie opowiadanie o przygodzie dzieci podczas wycieczki do parku. Możesz skorzystać z podpowiedzi w postaci pytań. **Z**

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 64–67

Ćwiczenie 1

Uczniowie samodzielnie próbują ustalić możliwe zachowania. Następnie rozmawiają o swoich propozycjach. Nauczyciel zwraca uwagę na bierną postawę [Stać na brzegu i patrzeć, co się dalej wydarzy.], która powinna zostać oceniona negatywnie i zaliczona do zachowań niebezpiecznych. Na koniec przyklejają napisy z wycinanki.

►► Na podstawie opowiadania „Zimna woda” (zob. podręcznik, s. 90–91) ustal, jak powinien postąpić Michał. Wytnij zdania z wycinanki i zdecyduj, które z propozycji są bezpieczne, a które – nie. Porozmawiaj o tym z innymi dziećmi i wklej napisy w odpowiednich miejscach. ✂ C

Ćwiczenie 2

►► Ułóż zdanie z rozsypanki wyrazowej i je napisz.

Ćwiczenie 3

►► Przeprowadź litery na nowe miejsca i odczytaj hasło. [zdrowy rozsądek] Zastanów się, co ono oznacza. [zdrowy rozsądek – podejmowanie decyzji odpowiednio do okoliczności] Uzupełnij nim zdanie. Odczytaj na głos uzupełnione zdanie.

►► W jakich sytuacjach należy się wykazać zdrowym rozsądkiem?

Ćwiczenie 4

►► Spróbuj odpowiedzieć na pytanie pani Magdy.

Nauczyciel może dodać, że zasady, o której mówi pani Magda, przestrzegają również przeszkoleni ratownicy. Warto zwrócić uwagę dzieci na poprzednie ćwiczenie – gdyby Michał próbował samodzielnie wyłowić zająca, mogłoby się to źle skończyć zarówno dla chłopca, jak i dla zwierzęcia.

Ćwiczenie 5

►► Nazwy zbiorników wodnych zapisano w odbiciu lustrzanym. Rozszyfruj nazwy naturalnych zbiorników wodnych.

Tekst „Warto wiedzieć” i ćwiczenie 6

►► Przeczytaj powyższe informacje. Wskaż na mapie źródło i ujście Wisły. Zaznacz zielonym kolorem prawe dopływy Wisły, a pomarańczowym kolorem – jej lewe dopływy. Odczytaj nazwy prawych dopływów Wisły a potem – jej lewych dopływów.

Wiersz W. Gawdzika „Powódź” i ćwiczenie 7

Nauczyciel może odwołać się do doświadczeń dzieci – co się dzieje podczas ulewy na chodniku, jezdni, koło domu itp.

►► Podkreśl w wierszu wszystkie formy wyrazu rzeka.

Zwracamy uwagę, że wyraz *rzeka* występuje w różnych formach. Podobnie dzieje się też z innymi rzeczownikami użytymi w zdaniach. Na tym etapie nauki nie wprowadzamy jeszcze pojęcia *odmieniany przez przypadki*.

Ćwiczenie 8

- ▶▶ Uzupełnij zdania, wpisując odpowiednie formy rzeczownika *jacht*.

Ćwiczenie 9

- ▶▶ Przeczytaj zdania z poprzedniego ćwiczenia, wstawiając inny rzeczownik zamiast słowa *jacht* (np. *rower, kapelusz, pies*).

Ćwiczenie 10

- ▶▶ Napisz w zeszycie kilka takich zdań z wyrazem *łódź*, aby ten rzeczownik wystąpił w różnych formach. **Z**

Komponowanie opowiadania według planu (zob. zadanie 5 z podręcznika, s. 91)

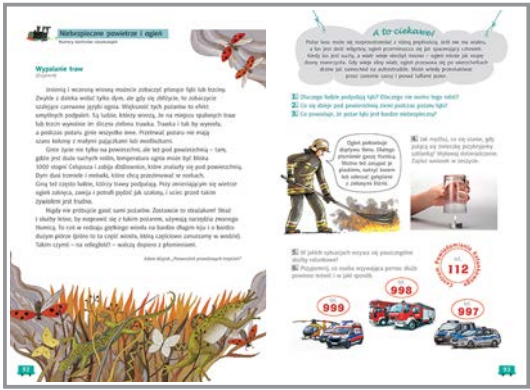
Uczniowie czytają plan oraz pytania pomocnicze. Następnie siadają w krąg i po kolei układają ustnie fragment opowiadania. Tworzy się w ten sposób historia, której przebieg zależy od pomysłów kolejnych dzieci. Na koniec każdy uczeń indywidualnie w zeszycie wykonuje zadanie. **Z**

XIX-3 Niebezpieczne powietrze i ogień. Numery telefonów ratunkowych

Materiały: **P2** s. 92–93 **Z3** s. 68–69 ✂ C słownik języka polskiego, puste butelki plastikowe, duże miski z wodą, trzy świeczki-podgrzewacze, mały i duży stoik

Zajęcia warto poprzedzić wycieczką do najbliższej jednostki straży pożarnej, aby lepiej poznać pracę strażaków oraz obejrzeć ich sprzęt.

P2 Podręcznik, s. 92–93

Tekst A. Wajraka „Wypalanie traw” i polecenia 1–3

Nauczyciel lub wybrany uczeń głośno odczytuje tekst.

- ▶▶ Dlaczego ludzie podpalają łąki?
- ▶▶ Dlaczego nie wolno tego robić?
- ▶▶ Co się dzieje pod powierzchnią ziemi podczas pożaru łąki?
- ▶▶ Co powoduje, że pożar łąki jest bardzo niebezpieczny?

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie powinni zapamiętać, że wiatr nie sprzyja pracy strażaków walczących z ogniem. Przy okazji warto przypomnieć, jak należy się zachować, gdy zauważy się pożar. Najważniejsze to zadbać o własne bezpieczeństwo i zawiadomić odpowiednie służby.

Zadanie 4

- ▶▶ Jak myślisz, co się stanie, gdy palącą się świeczkę przykryjemy szklanką? Wykonaj doświadczenie. Zapisz wnioski w zeszycie. **Z**

Zamiast tego doświadczenia można zaproponować doświadczenie z trzema świeczkami opisane w następnym module zajęć.

Zadanie 5

- ▶▶ W jakich sytuacjach wzywa się poszczególne służby ratunkowe?

Zadanie 6

- Przypomnij, co osoba wzywająca pomoc służb powinna mówić i w jaki sposób.

Czego potrzebuje ogień? – doświadczenie ze świeczkami

Nauczyciel zapala trzy świece. Dwie z nich ustawia na wewnętrznych stronach pokrywek od stoików dwóch różnych wielkości, następnie te dwie świece nakrywa właściwymi stoikami i w tej pozycji zakręca. Dzieci obserwują płomienie wszystkich trzech świeczek.

Najpierw świece palą się jednakowo mocno, po chwili płomień w małym stoiku gaśnie, nieco dłużej pali się świeczka w dużym stoiku, trzecia świeczka pali się cały czas.

Wspólnie formułujemy wniosek: *Podczas palenia płomień zużywa powietrze, a dokładnie – tlen zawarty w powietrzu. Kiedy go zabraknie, płomień gaśnie.* Na tablicy można zapisać zdanie: *Aby świeczka się paliła, cały czas potrzebny jest tlen.*

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 68–69

Ćwiczenie 1

- Dopasuj nazwy do fotografii. Wpisz w kółkach odpowiednie numery.

Nauczyciel może zwrócić uwagę na koc gaśniczy i tłumić – przedmioty, które służą odcięciu dopływu tlenu.

Ćwiczenie 2

- Napisz, jak można gasić płomienie.

Ćwiczenie 3

- Uzupełnij zdania, wpisując czasowniki z przeczeniem *nie* wybrane spośród podanych.

Tekst „Warto wiedzieć”

- Przeczytaj po cichu tekst i ułóż do niego pytania.

Uczniowie podają swoje propozycje pytań. Nauczyciel zapisuje je na tablicy. Potem dzieci wspólnie na nie odpowiadają.

Ćwiczenie 4

- Wpisz odpowiednie numery telefonów. Możesz skorzystać z podpowiedzi w wycinance. ✂ C

Obserwacje związane z powietrzem – doświadczenia z plastikowymi butelkami

Przed wykonaniem doświadczenia nauczyciel może przypomnieć, że powietrze jest wszędzie. Ziemia i woda również zawierają powietrze. Ponieważ nie możemy go zobaczyć, poczuć i posmakować, często zapominamy, że ono istnieje. Najlepszym sposobem na zbadanie powietrza jest obserwacja jego wpływu na różne rzeczy.

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda grupa otrzymuje kilka niedużych pustych butelek plastikowych i dużą miskę z wodą. Dzieci próbują znaleźć odpowiedź na pytanie: *Co jest w pustej butelce?*. Nauczyciel poleca, aby dzieci zanurzyły butelki w misce z wodą, przycisnęły je do dna i puściły. Dzieci się zastanawiają, dlaczego butelki wypłynęły na powierzchnię wody. Nauczyciel jest słuchaczem, nie komentuje, nie wydaje opinii.

Następnie dzieci zanurzają butelki w misce i przytrzymują je. Obserwują wówczas, że z otworów butelek wydostają się bąbelki. Nauczyciel znowu słucha wypowiedzi uczniów.

Wspólnie formułujemy wnioski: *Butelka wypływa, bo jest lekka. Pozornie wydaje się pusta, ale jest wypełniona powietrzem, które wydostaje się z niej w postaci bąbelków. Powietrze jest więc niewidoczne (bezbardwe) i lżejsze od wody.*

Na koniec dzieci mogą przypomnieć, jak zachowuje się powietrze i kiedy bywa groźne.

XIX-4 Dla kogo i dlaczego jest Święto Ziemi? Konstruowanie zawiadomienia

Materiały: **P2** s. 94–95 **Z3** s. 70–71, 88–90 ✂️ publikacje: „Polska czerwona księga roślin” i „Polska czerwona księga zwierząt”, wycinki z gazet przedstawiające krajobrazy naturalne oraz zniszczone przez człowieka, kartony, kolorowy papier, kredki, mazaki, różne surowce wtórne do wykonania prac plastycznych (plastik, aluminium, papier), albumy ze zdjęciami planet, globus, mapa świata, arkusze szarego papieru, kartki

Pokaz zdjęć Ziemi wykonanych w kosmosie

Nauczyciel, korzystając z internetu lub zgromadzonych albumów, pokazuje uczniom zdjęcia planet wykonane w kosmosie. Uczniowie próbują rozpoznać Ziemię. Przyglądają się oceanom, lądom. Porównują zdjęcia planety z globusem oraz mapą.

Rozmowa na temat uroków krajobrazów naturalnych oraz terenów, które są niszczone przez ludzi

Uczniowie oglądają fotografie i zdjęcia wycięte z gazet, przedstawiające piękne krajobrazy naturalne oraz krajobrazy przedstawiające obszary niszczone przez ludzi – dymiące fabryki, wysypiska śmieci, smog nad miastem, korki uliczne, lasy z uschniętymi drzewami itp. Wypowiadają się na ich temat. Dzielią zdjęcia na dwie kategorie: miejsca, w których chcieliby spędzać czas, oraz takie, w których nie chcieliby mieszkać.

Co przeszkadza naszej planecie Ziemi? – dyskusja w coraz większych zespołach

Uczniowie w parach zastanawiają się, co może przeszkadzać naszej planecie. Swoje pomysły notują na kartkach. Następnie łączą się w czwórki i na podstawie swoich notatek ustalają wspólne wnioski, zapisując je na kartce. Czwórki łączą się w ósemki i podobnie jak poprzednio ustalają wspólne zdanie oraz prezentują je na forum klasy. Kiedy wszystkie ósemki przekażą swoje wnioski, nauczyciel zapisuje na tablicy wypracowane przez całą klasę pomysły.

P2 Podręcznik, s. 94–95

Tablica informacyjna i polecenia 1–2

►► Na jakie ważne problemy związane z ochroną naszej planety zwrócili uwagę autorzy tego projektu? [wiedza, sprzątanie, surowce wtórne, segregacja śmieci, hałas]

Odpowiedzi można zapisać na tablicy lub arkuszu szarego papieru w formie mapy mentalnej.

►► Kiedy przypada Dzień Ziemi? Kto wtedy świętuje? Gdzie się obchodzi to święto? W jaki sposób?

►► W jaki sposób autorzy tablicy informacyjnej planują obchodzić Święto Ziemi?

►► Jakie akcje zaproponowali?

►► Podaj swoje propozycje świętowania Dnia Ziemi, które można zrealizować w twojej szkole lub miejscowości.

Propozycje uczniów nauczyciel zapisuje na tablicy. Następnie wspólnie się zastanawiamy, co uczniowie mogą zrobić samodzielnie. Wybieramy kilka najbardziej realnych pomysłów i skłaniamy uczniów do przygotowania planu (Zob. następny moduł zajęć).

Zadanie 3

►► Odszukaj zawiadomienie na przedstawionej tablicy. Jakie informacje są w nim zawarte?

►► Wskaż pytania, na które można znaleźć odpowiedź w tym zawiadomieniu.

Planowanie akcji związanej ze Świętem Ziemi

Uczniowie dobierają się w małe grupy i każda z nich opracowuje jeden pomysł według planu:

1. Rodzaj przedsięwzięcia.
2. Kiedy i gdzie się odbędzie?
3. Potrzebne materiały.
4. Osoby odpowiedzialne.
5. Podział obowiązków, czyli kto za co odpowiada.

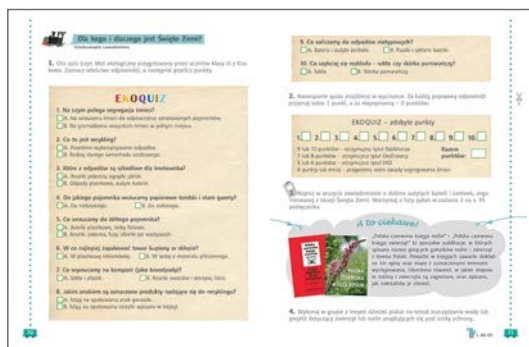
Uczniowie wspólnie ustalają, który z przedstawionych planów jest najdokładniejszy, i wybierają go do realizacji.

Zabawa twórcza „Życzenia dla naszej planety”

Uczniowie, siedząc kręgiem, układają życzenia, jakie mogłyby złożyć swojej planecie z okazji jej święta. Ćwiczenie może być wykorzystane przy tworzeniu plakatów i projektów dotyczących ochrony Ziemi oraz zwierząt i roślin.

Z3 Zeszyt ćwiczeń, s. 70–71

Ćwiczenie 1

►► Oto quiz (czyt. kliz) ekologiczny przygotowany przez uczniów klasy III z Krakowa. Zaznacz właściwe odpowiedzi, a następnie przelicz punkty.

Ćwiczenie 2

►► Rozwiązanie quizu znajdziesz w wycinance. Za każdą poprawną odpowiedź przyznaj sobie 1 punkt, a za niepoprawną – 0 punktów. ✂ C

Chętni uczniowie mogą ujawnić tytuł zdobyty przez siebie w quizie.

Ćwiczenie 3

►► Napisz w zeszycie zawiadomienie o zbiórce zużytych baterii i żarówek, organizowanej z okazji Święta Ziemi. Skorzystaj z listy pytań w zadaniu 3 na s. 95 podręcznika. Z

Nauczyciel zwraca uwagę na konieczność zamieszczenia w zawiadomieniu wszystkich informacji istotnych dla odbiorców.

Tekst „A to ciekawe”

Nauczyciel może pokazać wybrane strony z tych publikacji i zapytać:

- W jakim celu powstały publikacje: „Polska czerwona księga roślin” i „Polska czerwona księga zwierząt”?
- Co się w nich znajduje?

Ćwiczenie 4

►► Wykonaj w grupie z innymi dziećmi plakat na temat oszczędzania wody lub projekt dotyczący zwierząt lub roślin znajdujących się pod ścisłą ochroną.

(Zob. następny moduł zajęć).

Wykonanie projektów lub plakatów związanych z ochroną Ziemi i jej zasobów lub wykonanie medali z wykorzystaniem surowców wtórnych – praca plastyczna

Dzieci w grupach wykonują wybraną pracę: plakat lub projekt, które będą prezentowane w klasie i w szkole z okazji Dnia Ziemi. Mogą to być medale lub nagrody wręczane za udział w quizach ekologicznych. Do wykonania medali uczniowie wykorzystują różne materiały (np. plastik, aluminium, papier).

Ćwiczenie G2

Ćwiczenie G3

Ćwiczenie G4

Ćwiczenie G5

► ► Rozwiąż krzyżówkę.

XX NATURA I EKOLOGIA

Uwaga. W zeszyście ćwiczeń *Czytam i piszę, część 4* ćwiczenia ortograficzne są podzielone na grupy dotyczące poszczególnych liter: *ó-u*, *rz-ż*, *h-ch*. Ostatnia grupa to ćwiczenia dotyczące pisowni małą lub wielką literą. Ćwiczenia te nie muszą być wykonywane w takim podziale, jak to zaznaczono w zeszyście ćwiczeń. Nauczyciel sam może dysponować tymi ćwiczeniami i przydzielać je do wykonania w wybranym momencie lub wybranym uczniom.

XX-1 Co interesuje ekologa? Czynniki oddziałujące na życie roślin i zwierząt

Materiały: **P2** s. 96–99 **Z4** s. 2–3 krzyżówka, tabela, albumy i encyklopedie o zwierzętach

Wspólne lub indywidualne rozwiązanie krzyżówki – wprowadzenie pojęcia *ekologia*

Krzyżówkę można wcześniej przygotować i rozdać uczniom do indywidualnego rozwiązania lub rozwiązać wspólnie na tablicy.

1. Mieszka pod ziemią, ma czarne futerko.
2. Czarno-biały ptak, który lubi świecidełka.
3. Po ukąszeniu tego owada tworzą się swędzące bąble.
4. Rudy postrach kurników.
5. Dom mrówek.
6. Ptaszki dom z gałązek.
7. Dziki ssak drapieżny, wyje do księżyca.
8. Bardzo płochliwa mieszkanka lasu, zimą często zagląda pod śnieg.

1.	K	R	E	T															
2.	S	R	O	K	A														
3.		K	O	M	A	R													
4.			L	I	S														
5.	M	R	O	W	I	S	K	O											
6.			G	N	I	A	Z	D	O										
7.		W	I	L	K														
8.	S	A	R	N	A														

Tekst, dialogi i polecenia 1–3

Nauczyciel czyta informację początkową, a wybrani uczniowie czytają wypowiedzi Eli, Oskara i studentów zamieszczone w dymkach. Następnie dzieci odszukują w tekście definicję pojęcia *ekologia*.

►► W jakich warsztatach biorą udział uczniowie? Kto prowadzi te warsztaty? Czym zajmuje się ekologia? Odczytaj odpowiedni fragment tekstu.

►► Co nazywamy środowiskiem? Podaj przykład środowiska.

►► Jakie elementy są ważne w każdym środowisku?

Tekst H. Będkowskiej „Historia motyla modraszka” i polecenie 4

Nauczyciel czyta tekst, a następnie zadaje pytania, na które uczniowie odpowiadają, korzystając z tekstu (mogą cytować całe zdania).

►► Dokąd trafiają gąsienice modraszka ariona? Czym się żywią?

►► Dlaczego mrówki wścieklice opuściły rezerwat?

►► Dlaczego wyginęły motyle w rezerwachach? Jakie elementy miały wpływ na życie gąsienic motyli? O czym zapomniano, tworząc rezerwat?

►► Na podstawie historii motyla modraszka opowiedz, dlaczego te motyle wyginęły w Anglii.

Fotografie zwierząt

Następnie dzieci oglądają fotografie. Nazywają przedstawione na nich zwierzęta. Korzystając z własnej wiedzy, dzielą się informacjami na ich temat. Próbuje opisać środowisko życia tych zwierząt.

Karty informacyjne i zadanie 5

Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy. Każda grupa odczytuje notatkę o wybranym zwierzęciu, zwracając uwagę na czynniki, które wpływają na rozwój i życie opisanych zwierząt. Warto, aby uczniowie poszukali dodatkowych informacji w internecie lub publikacjach przyrodniczych.

►► Na podstawie podanych informacji opowiedz, co wiadomo o środowisku, w którym żyją zwierzęta przedstawione na fotografiach. Jakie są czynniki, które oddziałują na ich życie?

Zadanie 6

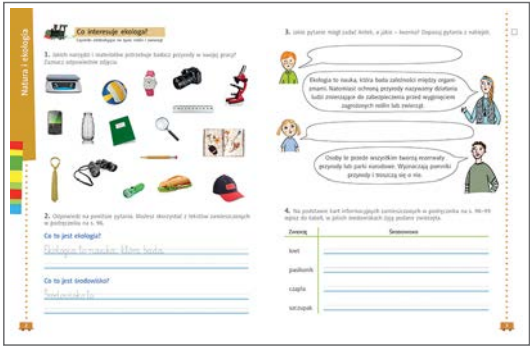
►► Porównaj warunki życia kreta i szczupaka – środowisko, temperaturę otoczenia, sposób oddychania itd. W czym są podobne, a w czym się różnią? Napisz w zeszycie kilka zdań na ten temat. **Z**

Na tablicy lub szarym papierze można stworzyć tabelę do wspólnego uzupełnienia, która pomoże sformułować wniosek.

Warunki życia	Kret	Szczupak	Wnioski
Środowisko	pola, łąki	jeziora, rzeki	różnią się
Temperatura	nie ma specjalnych wymagań	nie ma specjalnych wymagań	są podobne
Oddychanie	tlen zawarty w powietrzu	tlen zawarty w wodzie	różnią się
Pożywienie	dżdżownice, larwy	ryby, gryzonie, małe ptaki	różnią się
Wróg naturalny	kuna, lis	człowiek	różnią się

Wniosek: Warunki życia kreta i szczupaka są różne. Zwierzęta te żyją w różnych środowiskach. Inaczej oddychają, czym innym się żywią, mają różnych wrogów. Kreta i szczupaka łączy tylko brak wymagań odnośnie do temperatury.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 2–3

Ćwiczenie 1

►► Jakich narzędzi i materiałów potrzebuje badacz przyrody w swojej pracy? Zaznacz odpowiednie zdjęcia. Uzasadnij swój wybór.
Można ustalić z uczniami wspólny sposób zaznaczania fotografii – np. znak X.

Ćwiczenie 2

►► Odpowiedz na poniższe pytania. Możesz skorzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku na s. 96.

Ćwiczenie 3

►► Jakie pytanie mógł zadać Antek, a jakie – Iwonka? Dopasuj pytania z naklejek.
►► Na czym polega ochrona przyrody? Co robią ludzie zajmujący się ochroną przyrody? Czym się zajmują ekolodzy?

Ćwiczenie 4

►► Na podstawie kart informacyjnych zamieszczonych w podręczniku na s. 98–99 wpisz do tabeli, w jakich środowiskach żyją podane zwierzęta.

Zabawa ruchowa „W lesie widziałem” – na wzór zabawy „Sałatka owocowa”

Dzieci siadają w krąg. Nauczyciel przypisuje każdej osobie nazwę zwierzęcia (nazwy powinny się powtarzać). Na komendę nauczyciela: „W lesie widziałem lisy”, wszyscy uczniowie w roli lisa zamieniają się miejscami. Nauczyciel może wymienić naraz kilka nazw zwierząt, a gdy pada komenda: „Zwierzęta!”, wszyscy uczniowie zamieniają się miejscami.

XX-2 Czy owady są potrzebne? Budowa owada

Materiały: **P2** s. 100–101 **Z4** s. 4–5 fotografie owadów

W jakim środowisku żyją zwierzęta? – zabawa „Ziemia, woda, powietrze, ogień”

Uczniowie ustawiają się w krąg. Nauczyciel podchodzi do każdego i podaje hasło: *ziemia, powietrze, woda* lub *ogień*. Uczeń ma je skojarzyć ze zwierzęciem, które żyje w takim środowisku, np. *ziemia* – zając; *powietrze* – orzeł; *woda* – szczupak. Na hasło: *ogień* dziecko obraca się dookoła własnej osi.

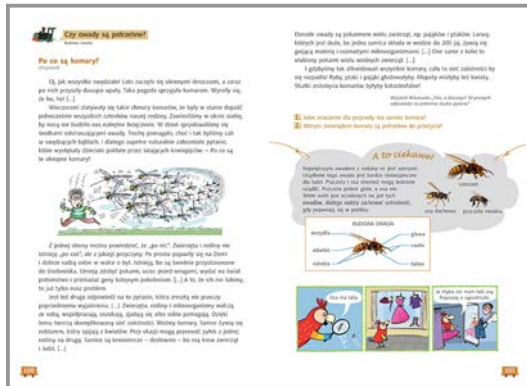
Jeśli ktoś się pomyli, daje fant. Po zabawie uczniowie wykupują fanty: śpiewają piosenki, recytują wierszyki, zadają zagadki, wykonują ćwiczenia gimnastyczne, naśladują wybrane zwierzę.

Rozmowa o owadach, które są najczęściej spotykane przez dzieci

Warto przy okazji pokazać różne zdjęcia owadów i ewentualnie wspólnie przeczytać informacje podane o nich w internecie.

P2 Podręcznik, s. 100–101

Opowiadanie W. Mikołuszki „Po co są komary?” i polecenia 1–2

Nauczyciel głośno odczytuje tekst lub prosi o to wybranego ucznia. Przed zadaniem pytań umieszczonych pod tekstem można przeprowadzić test (zob. następny moduł zajęć).

- ▶ Jakie znaczenie dla przyrody ma samiec komara?
- ▶ Którym zwierzętom komary są potrzebne do przżycia?

Tekst „A to ciekawe” i schemat budowy owada

Uczniowie samodzielnie czytają tekst, a następnie oglądają zdjęcia.

- ▶▶ Który z przedstawionych owadów jest największy?
- ▶▶ Z jakich części składają się ciała tych owadów?
- ▶▶ Po ile mają odnóży? [6]
- ▶▶ Jak wygląda odwłok szerszenia, osy i pszczoły? Wymień różnice.
- ▶▶ Dlaczego należy zachować ostrożność w pobliżu pszczół i os?
- ▶▶ Który owad ginie po ukąszeniu?

i Użądlenie przez osę, pszczołę czy szerszenia może wywołać niebezpieczne dla zdrowia i życia reakcje alergiczne, dlatego dzieci powinny natychmiast poinformować o tym dorosłego. Aby uniknąć ukąszenia, należy szczelnie zamykać słodkie napoje i słodczyce, a owoce trzymać pod przykryciem. Nie powinno się odganiać owadów machaniem rąk, ale spokojnie poczekać, aż odlecą w inne miejsce. Gdy w pobliżu został ktoś użądłony, należy oddalić się z tego miejsca. Substancja alarmowa znajdująca się w jadzie, może zmobilizować następne owady do ataku. Nie można dotykać gniazd os lub szerszeni, najlepiej oddalić się w bezpieczne miejsce.

Historyjka z papugą Sylabą

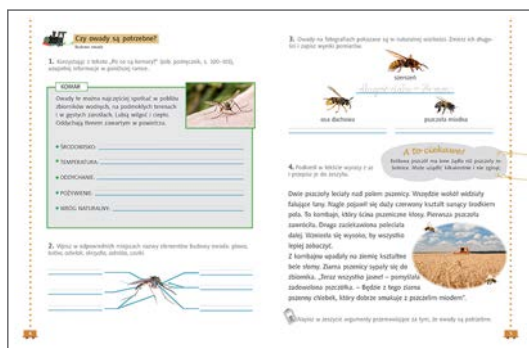
Najpierw uczniowie analizują obrazki i czytają towarzyszące im teksty. Potem wyjaśniają znaczenie zwrotu *talia osy* i opowiadają historyjkę.

Test typu „prawda – fałsz” na temat komarów

Nauczyciel zadaje pytania dotyczące komarów, a dzieci zapisują w zeszytach kolejne numery pytań (od 1 do 7) i notują przy numerach pytań swoje odpowiedzi: P – jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli zdanie jest fałszywe. **Z**

1. Komary wykluwają się, gdy jest bardzo zimno.
2. Siatka zawieszona w oknie chroni nas przed owadami.
3. Samice komarów żywią się tylko krwią ludzi.
4. Samce komarów żywią się nektarem kwiatów.
5. Komary są chętnie jedzone przez ptaki.
6. Larwy komarów żywią się małymi rybami.
7. Larwy komarów to przysmak dla ryb.

Następnie uczniowie zamieniają się zeszytami, nauczyciel czyta poprawne odpowiedzi, a dzieci sprawdzają, ile błędów popełnił sąsiad z ławki.

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Korzystając z tekstu „Po co są komary?” (zob. podręcznik, s. 100–101), uzupełnij informacje w poniższej ramce.
- ▶▶ Odczytaj zapisane informacje.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Wpisz w odpowiednich miejscach nazwy elementów budowy owada: głowa, tułów, odwłok, skrzydła, odnóża, czułki.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Owady na fotografiach pokazane są w naturalnej wielkości. Zmierz ich długości i zapisz wyniki pomiarów.
- ▶▶ Przeczytaj swoje zapiski.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Podkreśl w tekście wyrazy z sz i przepisz je do zeszytu. [Z]
- ▶▶ Przeczytaj zapisane wyrazy.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Napisz w zeszycie argumenty przemawiające za tym, że owady są potrzebne. [Z]
- ▶▶ Przeczytaj swoją notatkę.

Omówienie zadania domowego

Proponujemy dzieciom, aby opisały innego owada w podobny sposób, jak został opisany komar. [Z]

XX-3 Jak toczy się życie w jeziorze? Prowadzenie obserwacji. Etapy rozwoju żaby. Budowa ryby

Materiały: [P2] s. 102–105 [Z4] s. 6–7 [] albumy, encyklopedie przyrody, fotografie zwierząt, kartki z bloku A4, farby, papier kolorowy, klej, nożyczki

Rozmowa z uczniami na temat badań przyrodniczych z uwzględnieniem zasad prowadzenia obserwacji i cech dobrego obserwatora – różne zadania dla różnych grup

Po wstępnej dyskusji nauczyciel dzieli klasę na grupy liczące 4–5 osób i przydziela każdej z nich zadania do wykonania (praca na różnych poziomach).

I grupa – samodzielnie wypisuje cechy dobrego obserwatora;

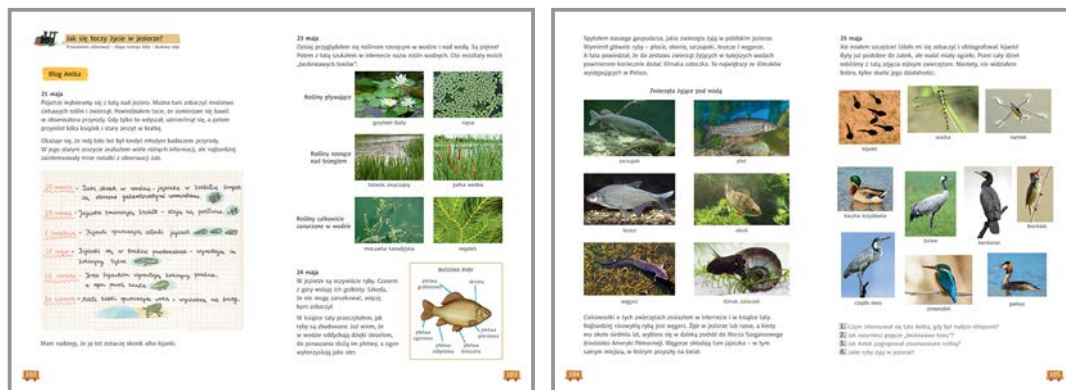
II grupa – podkreśla wśród podanych cech te, którymi powinien się odznaczać dobry obserwator, na przykład: *cierpliwy, wytrwały, cichy, ciekawy, spostrzegawczy, gadatliwy, dociekliwy, sumienny, dokładny, precyzyjny, wesoły*;

III grupa – wypisuje, jakich narzędzi potrzebuje obserwator przyrody do prowadzenia badań w lesie;

IV grupa – wypisuje, jakich narzędzi potrzebuje obserwator przyrody do prowadzenia badań nad rzeką;

V grupa – samodzielnie formułuje zasady prowadzenia obserwacji;

VI grupa – porządkuje zasady prowadzenia obserwacji z rozsypanki zdaniowej. Przykład rozsypanki: *Wyznacz cel obserwacji. Przygotuj potrzebne narzędzia i materiały. Zaplanuj, gdzie i kiedy przeprowadzisz obserwację. Notuj wyniki. Wykonaj zdjęcia i rysunki. Zapisz wnioski, zwracając uwagę na to, czego się dowiedziałeś.*

Blog Antka i polecenia 1–4

Uczniowie samodzielnie i po cichu czytają blog Antka. Następnie dzieci pracują w tych samych grupach, co poprzednio (zob. następny moduł zajęć).

- ▶▶ Czym interesował się tata Antka, gdy był małym chłopcem?
- ▶▶ Jak rozumiesz pojęcie „bezkrwawe łowy”?
- ▶▶ Jak Antek pogrupował obserwowane rośliny?
- ▶▶ Jakie ryby żyją w jeziorze?

Kontynuowanie pracy w grupach – praca z tekstami w podręczniku

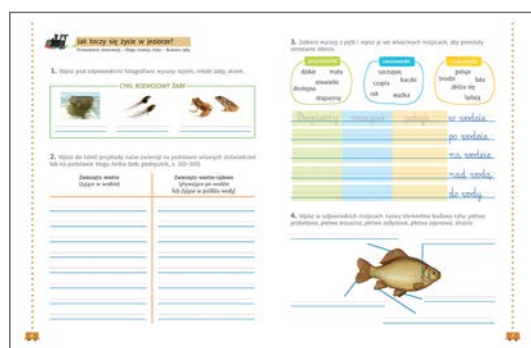
Grupy I i II czytają notatki wykonane przez Antka 21 maja i odpowiadają na pytania: *Co chciał obserwować Antek? Co dostał od taty? Jakie obserwacje prowadził tata? Ile czasu upłynęło od chwili pierwszego zapisu o skrzeku do chwili, gdy na brzegu pojawiły się żabki?*

Grupy III i IV czytają notatki z 23 maja oraz mają za zadanie wyjaśnienie terminu „bezkrwawe łowy”, narysowanie jeziora oraz roślin, o których pisał Antek, i podpisanie ich.

Grupa V czyta notatki z 24 maja oraz ma za zadanie przedstawienie budowy ryby, wypisanie nazw ryb, które mieszkają w jeziorze, oraz przygotowanie informacji o ślimaku zatoczku na podstawie książek, albumów lub internetu.

Grupa VI czyta notatki z 26 maja oraz ma za zadanie wypisanie w kolejności alfabetycznej nazw zwierząt, które sfotografował Antek, oraz przygotowanie informacji o dwóch wybranych zwierzętach, wykorzystując albumy, encyklopedie lub internet.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 6–7

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Wpisz pod odpowiednimi fotografiami wyrazy: kijanki, młode żaby, skrzek.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Wpisz do tabeli przykłady nazw zwierząt na podstawie własnych doświadczeń lub na podstawie blogu Antka (zob. podręcznik, s. 102–105).

Warto wspólnie ustalić, jak należy wypełnić tabelę.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Dobierz wyrazy z pętli i wpisz je we właściwych miejscach, aby powstały sensowne zdania.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Wpisz w odpowiednich miejscach nazwy elementów budowy ryby: *płetwa grzbietowa, płetwa brzuszna, płetwa odbytowa, płetwa ogonowa, skrzela.*

Wykonanie kolażu „Jezioro i jego mieszkańcy”

Uczniowie farbami malują tło i jezioro. Z kolorowego papieru wycinają zwierzęta oraz rośliny żyjące w jeziorze lub jego pobliżu. Następnie układają je na kartce i przyklejają w odpowiednich miejscach.

XX-4 Co się dzieje na łące? Nazwy zwierząt i roślin

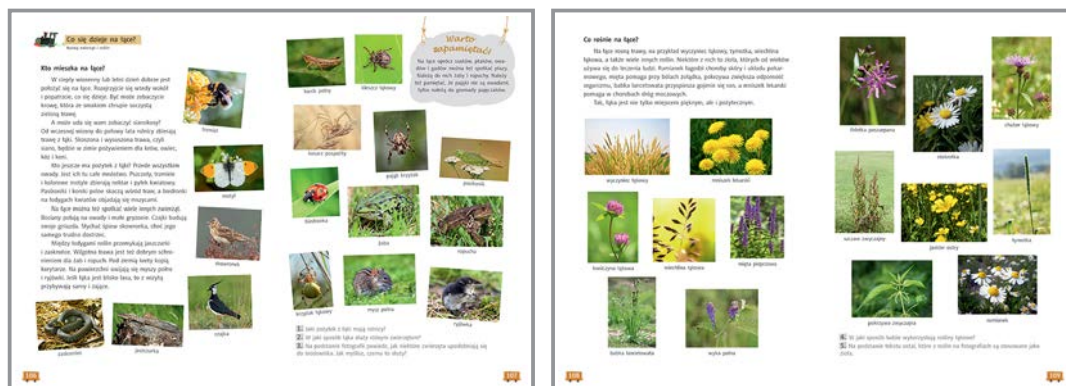
Materiały: **P2** s. 106–109 **Z4** s. 8–9 arkusz szarego papieru, flamaster, kartki z bloku, farby akwarelowe, pędzle, muzyka relaksacyjna lub „Walc kwiatów” P. Czajkowskiego

Gromadzenie słownictwa związanego z łąką

Uczniowie siadają w krąg i zastanawiają się nad pytaniem nauczyciela: *Co się wam kojarzy z łąką?* Podają swoje propozycje (po jednej), a nauczyciel zapisuje je na arkuszu szarego papieru. [np. trawa, owady, motyle, pszczoły, osy, kwiaty, zioła] Nauczyciel informuje dzieci, że podczas dzisiejszych zajęć będą rozmawiać na temat życia roślin i zwierząt na łące.

P2 Podręcznik, s. 106–109

Tekst „Kto mieszka na łące?” i polecenia 1–3

- ▶▶ Jaki pożytek z łąki mają rolnicy? W jaki sposób łąka służy różnym zwierzętom?
- ▶▶ Na podstawie fotografii powiedz, jak niektóre zwierzęta upodobiają się do środowiska. Jak myślisz, czemu to służy? [Ukrywają się przed drapieżnikami i człowiekiem.]

Tekst „Warto zapamiętać”

- ▶▶ Ustal, do której gromady zwierząt – ptaków, ssaków, owadów, gadów czy pajączaków należą poszczególne zwierzęta pokazane na fotografiach.

Tekst „Co rośnie na łące?” i polecenia 4–5

- ▶▶ W jaki sposób ludzie wykorzystują rośliny łąkowe?
- ▶▶ Na podstawie tekstu ustal, które z roślin na fotografiach są stosowane jako zioła.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 8–9

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Na podstawie informacji zamieszczonych w podręczniku na s. 106–109 wpisz nazwy zwierząt i roślin w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Wpisz pod fotografiami nazwy roślin i zwierząt. Podpowiedzi szukaj w podręczniku na s. 106–109.

Ćwiczenie 3

- Poszukaj w internecie lub bibliotece informacji o ziołach. Wybierz jedną roślinę i napisz o niej notatkę w zeszytcie. Z

- **Wykonanie pracy plastycznej techniką akwareli do tekstu Adama Bahdaja „Malowany ul”** ➡ 263
Nauczyciel czyta uczniom fragment książki „Malowany ul”. Następnie prosi dzieci, aby namalowały łąkę – tak jak ją sobie wyobrażają. Podczas malowania uczniowie mogą słuchać muzyki relaksacyjnej z odgłosami łąki lub utworu Piotra Czajkowskiego „Walc kwiatów” z baletu „Dziadek do orzechów”.

- **Układanie i zapisywanie zdań z nazwami zwierząt żyjących na łące**
W zdaniach uczniowie powinni wykorzystać wyrazy z trudnością ortograficzną: *pszczoła, szerszeń, trzmiel, jaszczurka, żaba, ropucha*. Zdania mogą zapisywać na tablicy lub w zeszytcie. Z

- **Omówienie zadania domowego**
Prosimy dzieci, aby na następne zajęcia przyniosły do klasy różne warzywa.

XX-5 Budowa rośliny zielnej. Jadalne i niejadalne części roślin

Materiały: P2 s. 110–111 Z4 s. 10–11 notatniki, puzzle z fotografiami roślin, rozsypanki sylabowe, kartki do przyklejenia puzzli, kartoniki z nazwami części roślin, klej, warzywa

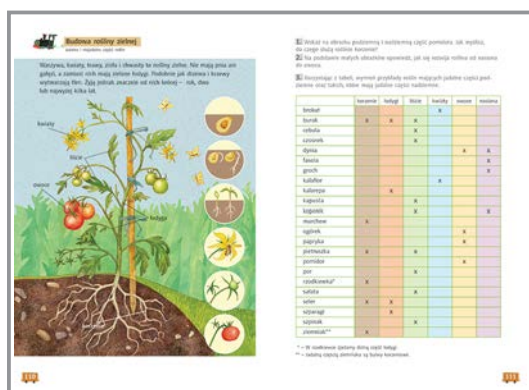

Zajęcia warto poprzedzić wyjściem do ogrodu przyszkolnego, botanicznego lub innego w okolicy szkoły. Dzieci powinny zabrać notatniki, kredki, przybory do pisania. Przed wyjściem uczniowie otrzymują zadanie: zapisać kilka nazw zaobserwowanych kwiatów lub innych roślin. Wybrany okaz mogą narysować na podstawie bezpośredniej obserwacji.

- **Układanie puzzli – rośliny zielone**
Nauczyciel przygotowuje puzzle roślin zielonych (całych z częścią nadziemną i podziemną) dla grup 2–3 osobowych (np. marchewki, selera, papryki, kalarepy, kalafiora, mięty, rumianku, żyta lub jęczmienia – rośliny zbożowej, mniszka lekarskiego).
Uczniowie układają puzzle i przyklejają na kartce z bloku, a następnie dobierają nazwę do fotografii rośliny (nazwy mogą tworzyć z rozsypanek sylabowych znajdujących się np. na tablicy).

P2 Podręcznik, s. 110–111

Tekst, ilustracja i polecenia 1–2

- Jaka roślina jest przedstawiona na obrazku?
Wskaż na obrazku podziemną i nadziemną część pomidora.

- Jak się nazywa jadalna część pomidora? [To jest owoc pomidora.]

- Jak wygląda łodyga tej rośliny? Jak wyglądają liście? Jak wyglądają korzenie?

- Jak myślisz, do czego służą roślinie korzenie?
[Utrzymują roślinę w podłożu, pobierają wodę i sole mineralne, gromadzą substancje zapasowe.]

- Czy każda roślina ma takie same korzenie? Od czego może zależeć wygląd i wielkość korzeni? [m.in. od rodzaju podłoża, rodzaju rośliny (u roślin wieloletnich w korzeniach zazwyczaj gromadzone są zapasy), od klimatu]

- Wymień części roślin zielnych (na przykładzie pomidora).

- Na podstawie małych obrazków opowiedz, jak się rozwija roślina od nasiona do owocu.

Zadanie 3

►► Korzystając z tabeli, wymień przykłady roślin mających jadalne części podziemne oraz takich, które mają jadalne części nadziemne.

Należy zwrócić uwagę dzieci na dodatkowe informacje (pod tabelką).

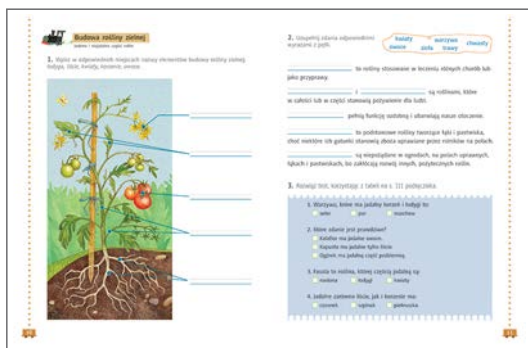
i Ziemniak oprócz pędów naziemnych wytwarza też pędy podziemne, tzw. rozłogi, na których końcach powstają zgrubienia nazywane bulwami. To właśnie bulwy są jedynymi jadalnymi częściami ziemniaka. Natomiast jadalna część rzodkiewki powstaje z dolnej części łodygi, jest to zatem bulwa pędowa, ale innego rodzaju niż u ziemniaka.

Rozpoznawanie i nazywanie warzyw, wyróżnianie części roślin

Nauczyciel lub uczniowie przynoszą warzywa, uczniowie je nazywają, a następnie wspólnie prowadzą obserwacje, wyróżniają i nazywają części roślin, zastanawiają się, które części warzyw są jadalne, korzystają z tabeli w podręczniku.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 10–11

Ćwiczenie 1

►► Wpisz w odpowiednich miejscach nazwy elementów budowy rośliny zielnej: łodyga, liście, kwiaty, korzenie, owoce.

Ćwiczenie 2

►► Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami z petli.

Ćwiczenie 3

►► Rozwiąż test, korzystając z tabeli na s. 111 podręcznika.

XX-6

Co jest sprzymierzeńcem, a co – szkodnikiem w ogrodzie? Wyszukiwanie rzeczowników, przymiotników i czasowników w rodzinach wyrazów

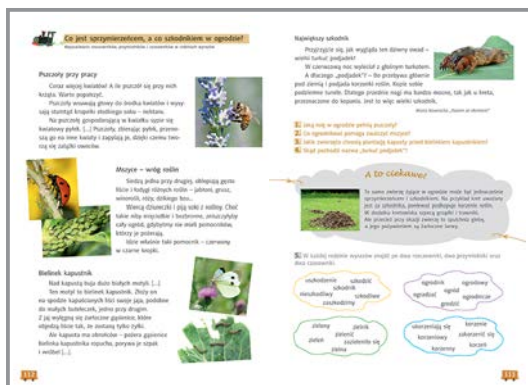
Materiały: **P2** s. 112–113 **Z4** s. 12–13 ✂ B dowolna prezentacja lub wystawka na temat ogrodu, narzędzia, ziemia, skrzynki lub inne naczynia, sadzonki ziół, rękawice

Jakie mogą być ogrody? – prezentacja

Nauczyciel przygotowuje prezentację na temat różnych stylów i rodzajów ogrodów. Może to być pokaz zdjęć z internetu lub wystawka albumów. Wyjaśniamy, jakiego rodzaju ogrodem jest ogród botaniczny, jakie pełni funkcje, staramy się zlokalizować najbliższy położony.

P2 Podręcznik, s. 112–113

Tekst M. Kownackiej „Pszczoły przy pracy” i polecenia 1–4

Uczniowie samodzielnie czytają teksty o sprzymierzeńcach i szkodnikach ogrodu. Warto zainteresować dzieci książką, z której pochodzą cytowane fragmenty, i zachęcić do jej wypożyczenia.

►► Jaką rolę w ogrodzie pełnią pszczoły?

►► W jaki sposób mszyce szkodzą roślinom? Co ogrodnikowi pomaga zwalczyć mszyce?

- ▶▶ Jakie zwierzęta chronią plantację kapusty przed bielinkiem kapustnikiem?
- ▶▶ Skąd pochodzi nazwa „turkuć podjadek”? Czym się żywi turkuć podjadek?
- ▶▶ Który z opisanych owadów najbardziej cię zainteresował?
- ▶▶ Kto jest największym sprzymierzeńcem człowieka w walce ze szkodnikami ogrodu? [ptaki] Jacy są inni sprzymierzeńcy ogrodu w walce ze szkodnikami? [np. jeże, ropuchy.]
- ▶▶ Jak powinni się zachowywać ludzie odpoczywający w ogrodzie? [zachować ciszę, nie niszczyć roślin, nie płoszyć zwierząt]

Tekst „A to ciekawe”

- ▶▶ Jakie inne zwierzęta oprócz kreta mogą być jednocześnie sprzymierzeńcami i szkodnikami ogrodu? [np. ptaki pomagają zwalczać szkodniki, a jednocześnie w nadmiarze zjadają owoce z drzew (szpaki niszczą czereśnie)]

Zadanie 5

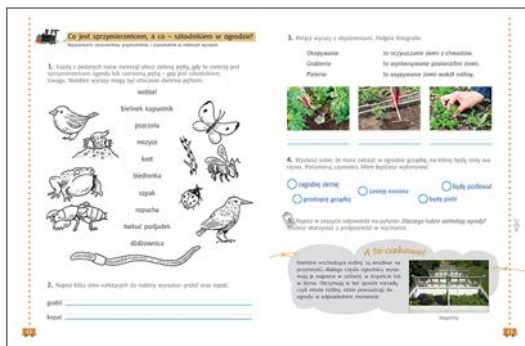
- ▶▶ W każdej rodzinie wyrazów znajdź po dwa rzeczowniki, dwa przymiotniki oraz dwa czasowniki.

Należy skontrolować, czy uczniowie rozumieją, że wyraz: *uszkodzenie* nie jest czasownikiem. Warto zwrócić uwagę uczniów, że do tej samej rodziny wyrazów mogą należeć różne części mowy. Podane w podręczniku wyrazy dzieci – z pomocą nauczyciela – mogą zapisać na tablicy w tabeli z podziałem na części mowy, a następnie uzupełniać taką tabelę wyrazami z rodziny wyrazów *siać* i *nawozić*.

Rozmowa o pracach ogrodowych

Nauczyciel pyta dzieci, czy kiedykolwiek pomagały przy pracach ogrodowych. Te, które odpowiedzą twierdząco, opowiadają o swoich doświadczeniach. Można też zapytać dzieci o ich wyobrażenia, co należy do obowiązków ogrodnika.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 12–13

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Każdą z podanych nazw zwierząt otocz zieloną pętlą, gdy to zwierzę jest sprzymierzeńcem ogrodu, lub czerwoną pętlą – gdy jest szkodnikiem. Uwaga. Niektóre wyrazy mogą być otoczone dwiema pętlami.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Napisz kilka słów należących do rodziny wyrazów: *grabić* oraz *kopać*. [np. grabie, grabki, grabienie, grabić, zagrabić; kopać, kopacz, kopanie, zakopać, okopać, wykopać]

- ▶▶ Ustal, które z dopisanych wyrazów są rzeczownikami, które są czasownikami, a które – przymiotnikami.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Połącz wyrazy z objaśnieniami. Podpisz fotografie.

Warto wspomnieć, że wyrazy *okopywanie*, *grabienie*, *pielenie* nie są czasownikami, tylko rzeczownikami, ponieważ nazywają czynności i odpowiadają na pytanie: *Co to jest?*.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Wyobraź sobie, że masz założyć w ogrodzie grządkę, na której będą rosły warzywa. Ponumeruj czynności, które będziesz wykonywać.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Napisz w zeszycie odpowiedź na pytanie: *Dlaczego ludzie zakładają ogrody? Możesz skorzystać z podpowiedzi w wycinance.* ✂ B Z

Tekst „A to ciekawe”

Warto odpowiedzieć dzieciom, że niektóre rośliny (np. pomidory) mają długi okres rozwoju od nasiona do owocu i gdyby taka roślina była wysiana do gruntu dopiero w czasie, gdy nie będą jej grozić przymrozki, to jej owoce mogłyby nie zdążyć wyrosnąć ani dojrzeć. Ponadto warto dodać, że stosowanie rozsad poprawia efektywność gospodarstw ogrodniczych – rozsady zajmują na początek mniej miejsca niż rośliny uprawiane na stanowiskach docelowych.

Założenie ogródka ziołowego w klasie według instrukcji

Zadanie można wykonać w dowolnie wybranym przez nauczyciela czasie zajęć (także na początku). Najlepiej wykonywać je w grupach.

Trzeba kupić kilka rodzajów ziół w małych plastikowych doniczkach (mięta, tymianek, macierzanka, bazylia, rozmaryn). Potrzebne będzie jeszcze: trochę ziemi ogrodniczej, żwirek, odpowiednie naczynie, w którym posadzimy rośliny, łopatka do przesadzania, rękawiczki ochronne.

Każda grupa otrzymuje instrukcję (na kartce) lub nauczyciel zapisuje ją na tablicy:

1. Wyciągnij ostrożnie sadzonki z plastikowych doniczek.
2. Do przygotowanego naczynia (skrzynki) wsyp na dno żwirek, dosyp ziemi ogrodniczej.
3. Posadź sadzonki ziół w przygotowanym naczyniu lub skrzynce.
4. Regularnie podlewaj zioła i od czasu do czasu zraszaj je spryskiwaczem.

Zioła można ustawić na parapecie. Pięknie wyglądają posadzone po dwie, trzy roślinki razem

XX-7

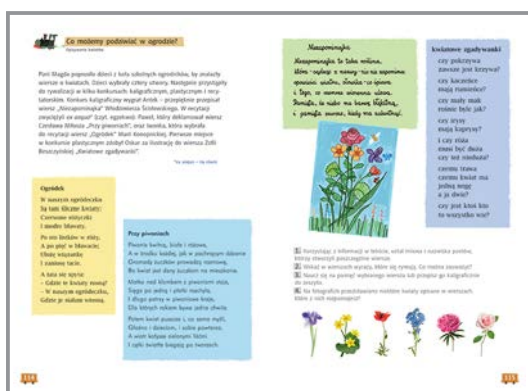
Co możemy podziwiać w ogrodzie? Opisywanie kwiatów

Materiały: **P2** s. 114–115 **Z4** s. 14–15, 68–73 ✂ B kartki do zapisania zagadek o kwiatach

Rozmowa na temat ogrodów

Podczas rozmowy o ogrodach odwołujemy się do doświadczeń dzieci. Korzystając z internetu, można pokazać dzieciom przykłady dzieł malarskich o tematyce ogrodowej, np. „Nenufary”, „Kobieta w ogrodzie” Claude’a Moneta. Warto zwrócić uwagę uczniów na kolorystykę i nastrój dzieł sztuki.

P2 Podręcznik, s. 114–115

Tekst, przykłady wierszy i zadania 1–3

Nauczyciel czyta wstęp i wiersze. Rozmawia z dziećmi o konkursach wspomnianych w tekście. Pyta dzieci, do którego konkursu by się zgłosiły.

►► Korzystając z informacji w tekście, ustal imiona i nazwiska poetów, którzy stworzyli poszczególne wiersze.

Przy okazji warto przywołać moment, kiedy uczniowie spotkali się po raz pierwszy z postacią poety Czesława Miłosza – przy omawianiu sławnych Polaków.

►► Wskaż w wierszach wyrazy, które się rymują. Co można zauważyć?

Analizujemy osobno każdy wiersz pod względem układu rymów.

►► Naucz się na pamięć wybranego wiersza lub przepisuj go kaligraficznie do zeszytu. **Z**

Zadanie 4

►► Na fotografiach przedstawiono niektóre kwiaty opisane w wierszach. Które z nich rozpoznasz?

Zagadki o roślinach w ogrodzie

Uczniowie szukają rozwiązań zagadek podanych przez nauczyciela, np.

Drobniutkie, błękitne kwiatki, które niczego podobno nie zapominają.

Są żółte jak małe kaczuszki i tak jak one lubią sąsiadować z sadzawką, potokiem.

Uważana jest za królową kwiatów. Występuje w wielu odmianach i kolorach. Uważaj, ma kolce!

Jest chwastem, czyli rośliną niepożądaną na rabacie. Ma jednak właściwości zdrowotne. Uważaj, parzy!

Dodatkowo uczniowie mogą ułożyć po jednej zagadce i zadać ją kolegom i koleżankom.

24 Zeszyt ćwiczeń, s. 14–15

Ćwiczenie 1

►► Napisz przy fotografiach kwiatów pasujące do nich określenia. Możesz też dopisać własne propozycje. Odczytaj dobrane określenia.

Ćwiczenie 2

►► Na fotografiach są kwiaty, których nazwy zapisano poniżej. Uzupełnij podpisy.

Historyjka z papugą Sylabą

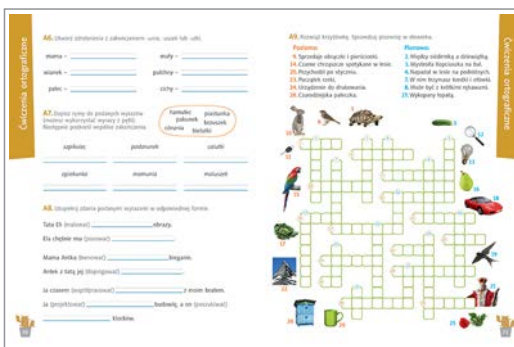
Zwracamy uwagę na różne znaczenia słów: *koniczyna*, *kościusznica* oraz na różnicę w ich pisowni i wymowie. Warto te wyrazy napisać na tablicy i zaznaczyć kolorem różnicę w pisowni oraz poprosić uczniów o ułożenie i zapisanie w zeszycie dwóch zdań z tymi wyrazami.

Opisywanie wybranego kwiatu przy wykorzystaniu pytań z wycinanki ✂ B

Wykonanie polecenia z wycinanki można zalecić jako zadanie domowe.

►► Wybierz dowolny kwiat, poszukaj jego fotografii oraz informacji o nim. Opisz jego wygląd w zeszycie. Skorzystaj z poniższych pytań. Z

24 Zeszyt ćwiczeń, s. 68–73 ➡ 5

Ćwiczenie A1

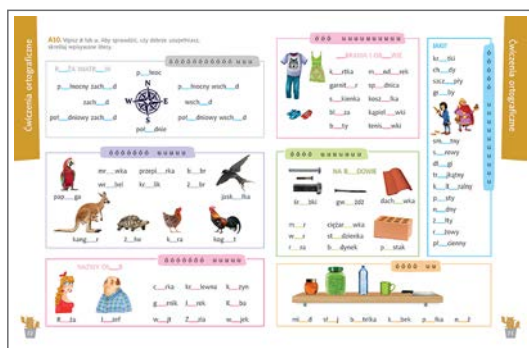
►► Rozszyfruj wyrażenia i je napisz.

Ćwiczenie A2

►► Z podanych sylab ułóż po dwa wyrazy.

Ćwiczenie A3

►► Utwórz wyrażenia z wyrazów w pętlach.

Ćwiczenie A4

- W każdym rzędzie są tylko dwa wyrazy z o wymiennym na o , a lub e . Podkreśl je.

Ćwiczenie A5

- W każdym domku umieść wyraz z ó z tej samej rodziny.

Ćwiczenie A6

- Utwórz zdrobnienia z zakończeniem *-unia*, *-uszek* lub *-utki*.

Ćwiczenie A7

- Dopisz rymy do podanych wyrazów. Następnie podkreśl wspólne zakończenia.

Ćwiczenie A8

- Uzupełnij zdania podanymi wyrazami w odpowiedniej formie.

Ćwiczenie A9

- Rozwiąż krzyżówkę. Sprawdzaj pisownię w słowniku.

Ćwiczenie A10

- Wpisz ó lub u. Aby sprawdzić, czy dobrze uzupełniasz, skreślaj wpisywane litery.

XXI ZDROWY TRYB ŻYCIA

XXI-1 Jaka jest recepta na zdrowie? Co służy zdrowiu?

Materiały: **P2** s. 116–117 **Z4** s. 16–17 blankiety recept, arkusz szarego papieru

Sporządzanie „Recepty na zdrowie” – improwizowanie wizyty u lekarza

Nauczyciel przygotowuje dla uczniów blankiety recept, na których umieszcza słowa: *imię i nazwisko pacjenta, wiek, zalecenia, data wystawienia, imię i nazwisko lekarza.*

Uczniowie w parach ustalają, kto odegra rolę lekarza, a kto – pacjenta. Nauczyciel rozdaje „lekarzom” druki. Uczniowie w roli lekarza wypełniają blankiety, zapisują zalecenia dla pacjentów, np. codzienne uprawianie sportu, spożywanie dwóch porcji owoców i warzyw dziennie, wizytę u okulisty. Dzieci mogą zamienić się rolami, aby każde miało szansę wypisania „Recepty na zdrowie”. Recepty można przykleić na arkuszu szarego papieru, a planszę wzbogacić rysunkami tematycznymi.

P2 Podręcznik, s. 116–117

Tekst, fotografie i polecenia 1–7

- ▶ ▶ Skąd czerpiemy energię? Do czego jest potrzebna?
- ▶ ▶ W jaki sposób dotleniamy organizm? Jak zachowuje się odpowiednio dotleniony organizm?
- ▶ ▶ Jak długo powinny spać dzieci? Dlaczego?
- ▶ ▶ Którego z lekarzy dzieci powinny regularnie odwiedzać? Jakie zabiegi higieniczne sprzyjają zdrowiu?
- ▶ ▶ Odczytaj hasła zapisane przez papugę Sylabę. Dopasuj je do odpowiednich fragmentów tekstów.

Gromadzenie nazw zawodów związanych z dbaniem o zdrowie – burza mózgów

Nauczyciel zapisuje na tablicy hasło: *Kto pomaga ci dbać o zdrowie?*. Wokół pytania uczniowie zapisują własne propozycje. [np. rodzice/mama, stomatolog/dentysta, lekarz pediatra/internista, okulista, pielęgniarka, nauczyciel wychowania fizycznego, trener, kucharka, fryzjer, aptekarz]

Następnie nauczyciel prosi o głośne odczytanie przez chętnego ucznia zgromadzonych propozycji.

Wspólnie z uczniami formułuje wniosek i zapisuje go na tablicy, np. *Wiele osób pomaga nam dbać o zdrowie, wszystko jednak zależy od nas samych. Kiedy teraz uczymy się, jak dbać o zdrowie, kształtujemy swoje nawyki zdrowotne na całe życie.*

Wniosek uczniowie mogą przepisać do zeszytu.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 16–17

Ćwiczenie 1

► ► Uzupełnij zdania przy rysunkach wyrażeniami z pętli. Wpisz je w odpowiedniej formie. Odczytaj uzupełnione zdania.

Rozmowa na temat kolejnych punktów recepty na zdrowie

Nauczyciel zapisuje na tablicy pięć ważnych aspektów dbania o zdrowie i je omawia.

1. Odpoczynek – dzieci mówią, o której chodzą spać i czy śpią wg zalecenia – 10 godzin. Nauczyciel może zapytać, jak można odpoczywać w środku dnia i zaproponować kilka minut relaksu – dzieci kładą się na dywanie w wygodnych pozycjach i słuchają spokojnego głosu nauczyciela, który proponuje im zamknięcie oczu i wyobrażanie sobie jakiegoś przyjemnego miejsca.
2. Ruch i sport – po relaksie nauczyciel proponuje wybraną zabawę ruchową. Potem poleca dzieciom założenie tygodniowego dziennika, w którym uczniowie będą notować, jakie czynności wykonywali, aby poprawiać swoją kondycję fizyczną.
3. Właściwe odżywianie – dzieci wypowiadają się na temat tego, co uważają za zdrowe jedzenie. Nauczyciel informuje, że tematem jedzenia oraz tematem związanym z ruchem i sportem będziemy się szerzej zajmować na dalszych zajęciach.
4. Higiena ciała – uczniowie przypominają, kiedy należy myć ręce oraz jak długo należy szczotkować zęby. Można zwrócić uwagę na higienę paznokci, zabiegi pielęgnacyjne włosów – skracanie lub spłukiwanie grzywki, by zadbać o dobre widzenie, obcinanie włosów, używanie odpowiednich kosmetyków. Warto przypomnieć, jak często należy zmieniać bieliznę i ubranie.
5. Regularne badania – dzieci dzielą się swoimi doświadczeniami w kontaktach z lekarzami.

XXI-2 Jedzenie – trudna sztuka. Korzystanie z piramidy zdrowia

Materiały: P2 s. 118–120 Z4 s. 18–21 kartki formatu A4, opakowania po produktach spożywczych, np. po płatkach śniadaniowych, serku, jogurcie, maśle, soki owocowo-warzywne

Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie *Dlaczego jedzenie jest trudną sztuką?*

Nauczyciel proponuje uczniom, by wyjaśnili, w jaki sposób rozumieją słowa: „Jedzenie – trudna sztuka”, będące tematem zajęć. Prosi o przytoczenie argumentów, które potwierdzają, że jedzenie jest pewnego rodzaju sztuką i wymaga wiedzy, czasu oraz umiejętności, by przygotować je zdrowo i smacznie. Zwraca uwagę, że zdrowe odżywianie związane jest ze świadomością tego, co jemy.

Tekst „A to ciekawe” i ćwiczenie 3

►► Przeczytaj ciekawostkę. Korzystając z podanych w niej informacji, napisz pod fotografiami odpowiednie wartości według wzoru.

- i** W medycynie i dietetyce kaloria jest jednostką energii zużywanej przez organizm, a dostarczanej mu przez pożywienie. Gdy mówimy o kalorii, najczęściej mamy na myśli kilokalorię (kcal), która jest odpowiednikiem 1000 kalorii.

Odczytywanie informacji zawartych na etykietach produktów spożywczych

Dzieci odczytują z opakowań, ile kilokalorii dostarcza 100 g danego produktu. Jednocześnie analizują inne zapisy umieszczone na etykietach, np. termin przydatności do spożycia, skład produktu, jego masę.

- i** Najlepiej spożyć przed – data informująca, do którego dnia należy spożyć produkt, by jego wartość odżywcza była najwyższa. Po tej dacie produkt może zmienić kolor i konsystencję.

Termin przydatności do spożycia – po tym terminie produkt nie powinien być spożywany. Im dłuższy jest ten termin, tym więcej środków konserwujących zawiera produkt.

Skład produktu – spis wszystkich surowców i substancji dodatkowych, które zostały użyte do produkcji.

Oznaczenia z literą E – spis środków chemicznych dodawanych do żywności: barwniki, konserwanty, środki spulchniające, słodzące, wzmacniacze smaku, zagęstniki.

Kilka najgroźniejszych substancji dodatkowych:

E951 – może powodować podrażnienie układu oddechowego, oczu, skóry; szkodliwy wpływ na rozrodczość (testowano na zwierzętach). Miejsce występowania: napoje i produkty typu *light*, jogurty, wody smakowe, lekarstwa.

E950 – może wywoływać nowotwory (badania na zwierzętach). Miejsce występowania: napoje i produkty typu *light*, jogurty, wody smakowe, lekarstwa.

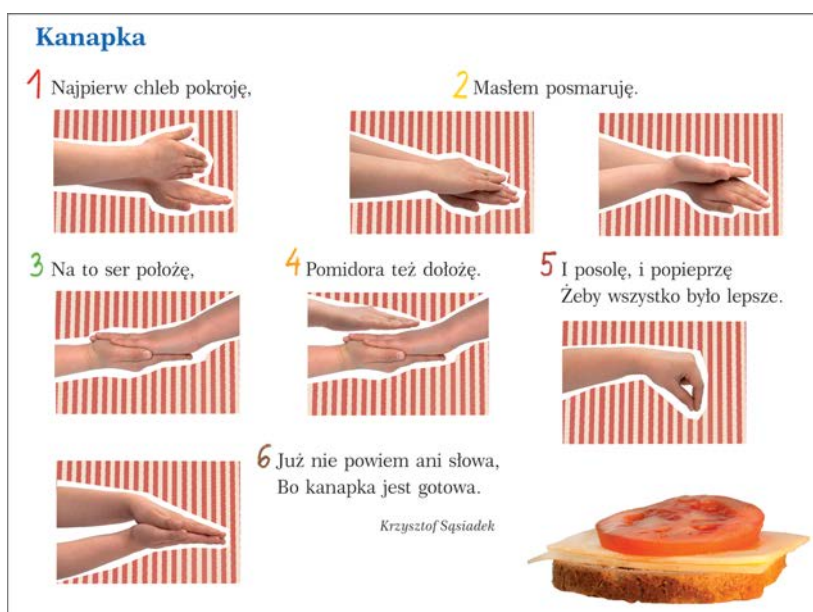
E252 – prawdopodobnie rakotwórczy, szkodliwy wpływ na rozrodczość (badania na zwierzętach). Miejsce występowania: warzywa nawożone sztucznie, ser żółty.

E151 – może nasilać objawy astmy i wpływać na nadpobudliwość dzieci. Miejsce występowania: lekarstwa, brązowy sos.

Przy okazji warto podpowiedzieć uczniom, by wybierali produkty o małej zawartości cukru (1 łyżeczka cukru to 5 g, a małe opakowanie jogurtu zawiera 15 gramów cukru, czyli aż 3 łyżeczki). Lepiej jeść jogurt naturalny z dodatkiem owoców (świeżych lub suszonych) niż tzw. jogurty owocowe, w których są jedynie dodatki smakowe.

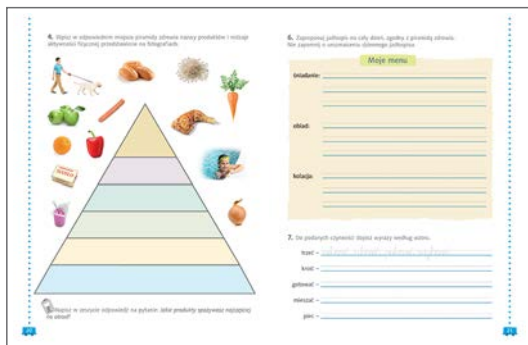
Powtórzenie zabawy paluszkowej „Kanapka”

Nauczyciel przypomina uczniom rymowanek, której uczyli się w pierwszej klasie.

Nauczyciel czyta tekst i demonstruje gesty pokazane na zdjęciach. Dzieci je naśladują. Następnie dzieci powtarzają tekst za nauczycielem i samodzielnie wykonują odpowiednie gesty.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 20–21

Ćwiczenie 4

►► Wpisz w odpowiednim miejscu piramidy zdrowia nazwy produktów i rodzaje aktywności fizycznej przedstawione na fotografiach.

Po uzupełnieniu piramidy uczniowie odczytują kolejno zapisane nazwy. Jeśli zostanie miejsce, mogą sami dopisać nazwy produktów.

Ćwiczenie 5

►► Napisz w zeszycie odpowiedź na pytanie: Jakie produkty spożywasz najczęściej na obiad? Z

►► Odczytaj swoją notatkę.

Ćwiczenie 6

►► Zaproponuj jadłospis na cały dzień, zgodny z piramidą zdrowia. Nie zapomnij o urozmaiceniu dziennego jadłospisu.

Ćwiczenie to pozwala zwrócić uwagę uczniów na to, by starali się jeść posiłki urozmaicone. Zachęcamy dzieci, by próbowały spożywać jak najwięcej produktów nieprzetworzonych. Wiele potraw z warzyw i owoców można polubić, jeśli samodzielnie się je przygotowuje. Zupełnie inaczej smakują warzywa potączone z owocami (np. surówka z marchewki i pomarańczy, seler z jabłkiem i ananase). Nauczyciel może zachęcić uczniów do takich kulinarnych eksperymentów. W warunkach szkolnych przygotowywanie surówek, sałatek, kanapek nie zawsze jest możliwe, dlatego należy zachęcać dzieci do takich działań w domu. Warto je także propagować wśród rodziców.

Ćwiczenie 7

►► Do podanych czynności dopisz wyrazy według wzoru.

►► Przeczytaj wyrazy, które dopisałeś.

XXI-3 Jaki sport uprawiam, jaki lubię? Nazwy dyscyplin sportowych

Materiały: P2 s. 121–123 Z4 s. 22–25, 74–79 ✂ B koła w pięciu kolorach: niebieskim, czarnym, czerwonym, żółtym, zielonym, publikacje na temat igrzysk olimpijskich, encyklopedia

Rozmowa na temat igrzysk olimpijskich i ich symboli

Nauczyciel przygotowuje na zajęcia koła w pięciu kolorach: niebieskim, czarnym, czerwonym, żółtym, zielonym. Mogą to być obręcze wykorzystywane na zajęciach wychowania fizycznego lub wycięte z kolorowego papieru. Nauczyciel rozkłada je luźno na podłodze lub umieszcza w rozsypce na tablicy. Następnie prosi uczniów, by ułożyli z nich coś związanego ze sportem, z czym kojarzą się uczniom te kolorowe koła. Można podpowiedzieć, że chodziło o symbol umieszczony na fładze olimpijskiej. Po ułożeniu kół nauczyciel sprawdza poprawność rozmieszczenia odpowiednich kolorów. Ustalamy, co symbolizuje taki układ kolorowych kół.

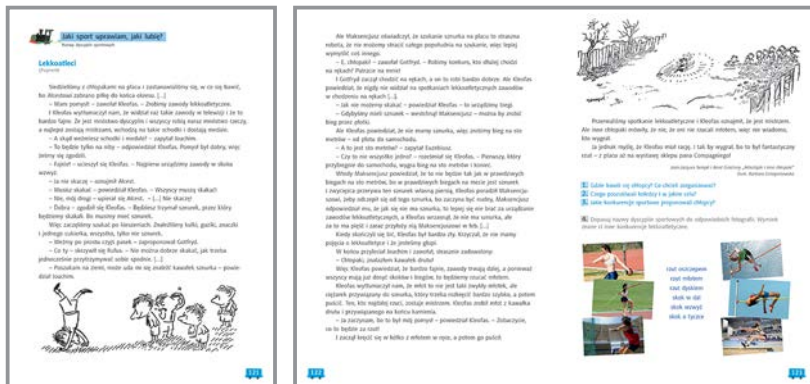
i Flaga olimpijska wciągana jest na maszt podczas ceremonii otwarcia igrzysk. Widoczne na niej splecione ze sobą koła w pięciu różnych kolorach oznaczają różnorodność ludzi zamieszkujących Ziemię oraz ich jedność. Każdy kolor symbolizuje inny kontynent: niebieski – Europę, czarny – Afrykę, czerwony – Amerykę, żółty – Azję i zielony – Australię. Koła oznaczają też 5 dyscyplin sportowych w starożytności.

Poszukiwanie informacji o igrzyskach olimpijskich

Uczniowie w zgromadzonych źródłach (książkach, albumach lub w internecie) szukają informacji dotyczących: igrzysk olimpijskich, ich historii, symboli olimpijskich (flagi, znicza, hymnu).

P2 Podręcznik, s. 121–123

Opowiadanie J.-J. Sempégo i R. Goscinnego „Lekkoatleci” i polecenia 1–3

Opowiadanie odczytuje nauczyciel, odpowiednio akcentując głosem humorystyczne fragmenty tekstu. Warto skierować uwagę dzieci na tytuł książki oraz jej francuskie autorów: Jean-Jacquesa Sempégo. (czyt. *żan żaka sempego*) – ilustratora oraz René Goscinnego (czyt. *rene gossiniego*) – pisarza. Są oni twórcami znanej na całym świecie serii książek o Mikołajku.

►► Gdzie bawili się chłopcy? Co chcieli zorganizować?

►► Czego poszukiwali koledzy i w jakim celu?

►► Jakie konkurencje sportowe proponowali chłopcy?

►► Zastanów się, jak wyjaśnić termin *lekkoatletyka* i wymień znane ci konkurencje lekkoatletyczne.

i Lekkoatletyka – dyscyplina sportu oparta na naturalnym ruchu, jaki wykonuje człowiek. Tradycyjnie do konkurencji lekkoatletycznych zaliczamy: biegi, chód, rzuty, skoki, wieloboje.

Dyscyplina sportowa to rodzaj uprawianego sportu (np. piłka nożna, siatkówka, lekkoatletyka).

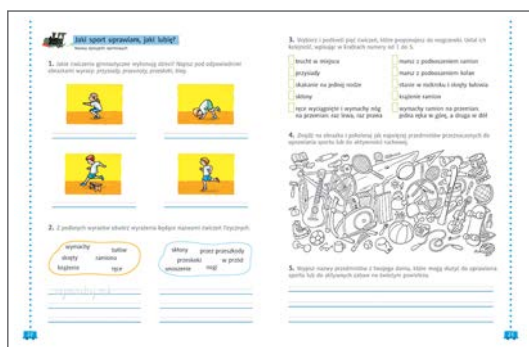
Konkurencja sportowa to współzawodnictwo określonej grupy sportowców w ramach jednej dyscypliny sportowej.

Zadanie 4

►► Dopasuj nazwy dyscyplin sportowych do odpowiednich fotografii. Wymień znane ci inne konkurencje lekkoatletyczne.

►► Którą z konkurencji przedstawionych na fotografii chcieli uprawiać chłopcy z opowiadania *Lekkoatleci*? [rzut młotem]

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 22–23

Ćwiczenie 1

►► Jakie ćwiczenia gimnastyczne wykonują dzieci? Napisz pod odpowiednimi obrazkami wyrazy: *przysiady, przewroty, przeskoki, bieg*.

Ćwiczenie 2

►► Z podanych wyrazów utwórz wyrażenia będące nazwami ćwiczeń fizycznych.

W każdej pętli uczniowie tworzą po trzy wyrażenia, zmieniając formę niektórych rzeczowników. [skręty tułowia, wymachy rąk, krążenie ramion, skłony w przód, przeskoki przez przeszkody, unoszenie nóg]

Ćwiczenie 3

►► Wybierz i podkreśl pięć ćwiczeń, które proponujesz do rozgrzewki. Ustal ich kolejność, wpisując w kratkach numery od 1 do 5.

Ćwiczenie 4

►► Znajdź na obrazku i pokoloruj jak najwięcej przedmiotów przeznaczonych do uprawiania sportu lub do aktywności ruchowej.

Ćwiczenie 5

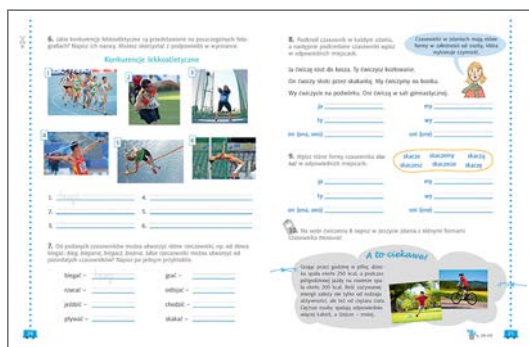
►► Wypisz nazwy przedmiotów z twojego domu, które mogą służyć do uprawiania sportu lub do aktywnych zabaw na świeżym powietrzu.

Gimnastyka śródlekcyjna

Nauczyciel zaprasza chętną osobę do przeprowadzenia gimnastyki śródlekcyjnej. Prowadzący nazywa demonstrowane przez siebie ćwiczenia: *skręty, skłony, podskoki, krążenia, wymachy, wyrzuty* itp. Można przy tym wykorzystać ćwiczenie 3 z zeszytu ćwiczeń, s. 23.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 24–25

Ćwiczenie 6

►► Jakie konkurencje lekkoatletyczne są przedstawione na poszczególnych fotografiach?

►► Napisz ich nazwy. Możesz skorzystać z podpowiedzi w wycinance. ✂ B

Ćwiczenie 7

►► Od podanych czasowników można utworzyć różne rzeczowniki, np. od słowa biegać: *bieg, bieganie, biegacz, biegnia*. Jakie rzeczowniki można utworzyć od pozostałych czasowników? Napisz po jednym przykładzie.

Ćwiczenie 8 i wypowiedź pani Magdy.

►► Przeczytaj wypowiedź pani Magdy.

►► Podkreśl czasownik w każdym zdaniu. Odczytaj podkreślone czasowniki. Następnie podkreślone czasowniki wpisz w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie 9

►► Wpisz różne formy czasownika *skakać* w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie 10

►► Na wzór ćwiczenia 8 napisz w zeszycie zdania z różnymi formami czasownika *trenować*. Z

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie odczytują ciekawostkę. Nauczyciel wyjaśnia, co to znaczy spalać kalorie (zużywać energię).

Ćwiczenia w odmienianiu czasowników

Nauczyciel, wykorzystując schemat odmiany czasownika przez osoby, poleca uczniom podać czasownik związany ze sportem, np. *rzucać, biegać, podnosić, jeździć, pływać*, i prosi, by uczniowie odmienili go ustnie.

Omówienie zadania domowego

Prosimy dzieci, aby na następne zajęcia przyniosły swoje zdjęcia rodzinne.

[illegible]

36. Wpisz w tekst słowniki angielskie i polskie.

PL	EN	PL	EN	PL	EN	PL	EN
p...	...słabo	p...	...ciężko				
k...	...tępo	k...	...tępo				
k...	...półka	k...	...złoty				
p...	...ciężko	p...	...ciężko				

37. Dopisz wyrazy według wzoru.

szkło - kaktus -

głęboko - kieliszek -

38. Wpisz 5-6 słów, tworząc podziałki w trzech kolumnach.

Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost

39. Ciepło było podłaz pod nogami i wylazło z nich tępym do podłazki wspinaczki.
 przetrwać (to survive) - przetrwać (to survive) - przetrwać (to survive) - przetrwać (to survive) - przetrwać (to survive)

40. Wpisz 5-6 słów, tworząc podziałki w trzech kolumnach.

Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost
Wzrost	Wzrost	Wzrost

[illegible]

Ćwiczenie B1

►► Pokoloruj na obrazku te elementy, w których nazwach piszemy rz.

Ćwiczenie B2

►► W ciągach liter znajdź po dwa wyrazy i zaznacz je według wzoru.

Ćwiczenie B3

►► Wybierz wyrazy z poprzedniego ćwiczenia i napisz je w wybranych miejscach tak, aby utworzyć sensowne wyrażenia.

Ćwiczenie B4

►► Dopisz nazwy osób rodzaju męskiego.

Ćwiczenie B5

- ▶ Kogo widzisz na fotografiach? Napisz nazwy z zakończeniem -arz.
- ▶ Odczytaj zapisane nazwy.

Ćwiczenie B6

►► Wpisz rz lub sz. Skreślaj wpisywane litery.

Ćwiczenie B7

- Dopisz wyrazy według wzoru.
- Przeczytaj zapisane wyrazy.

Ćwiczenie B8

►► Wyrazy z tej samej rodziny podkreśl tą samą kredką.

►► Przeczytaj wyrazy z danej rodziny.

Ćwiczenie B9

►► Ciąg liter podziel na wyrazy i wybierz z nich rymy do poniższych wyrazów.

Ćwiczenie B10

►► Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

Ćwiczenie B11

►► Wpisz rz lub ż. Skreślaj wpisywane litery.

Ćwiczenie B12

►► Wstaw brakujące rz lub ż. Sprawdzaj pisownię w słowniku ortograficznym.

XXII-1 ■ Ja i moi bliscy. Stopnie pokrewieństwa

Materiały: **P2** s. 124–126 **Z4** s. 26–28 zdjęcia rodzinne przyniesione przez dzieci, kartki

■ Oglądanie rodzinnych zdjęć i szukanie odpowiedzi na pytanie: *Czego każda rodzina potrzebuje do szczęścia?* – praca w grupach

Nauczyciel dzieli uczniów na kilka grup. Ich zadaniem jest obejrzenie zgromadzonych zdjęć, opowiedzenie o przedstawionych osobach i sytuacjach, a następnie próba odpowiedzi na pytanie: *Czego rodzina potrzebuje do szczęścia?* Po przeprowadzonej rozmowie każda grupa zapisuje swoje wnioski, po czym przedstawia je pozostałym.

P2 Podręcznik, s. 124–126**Fotografie i polecenie 1**

- ▶▶ W jakich sytuacjach sfotografowano te rodziny?
- ▶▶ W czym te rodziny są do siebie podobne, a czym się różnią?
- ▶▶ Wybierz jedno zdjęcie i określ, kim dla siebie nawzajem mogą być osoby na nim widoczne.

Wiersz B. Stenki „Kraina rodzina” i polecenia 2–4

Uczniowie samodzielnie czytają wiersz, a następnie odpowiadają na pytania.

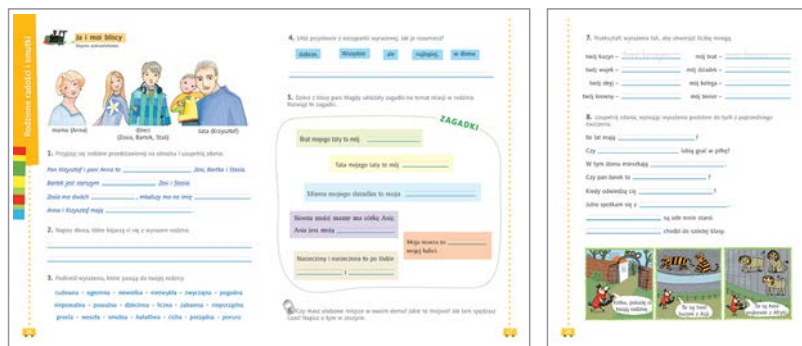
- ▶▶ Jaka jest kraina przedstawiona w wierszu? Jaka ta rodzina nie jest? Co można znaleźć w tej krainie?
- ▶▶ Co mogą oznaczać słowa: *Tu świat się naprawdę zaczyna?*
- ▶▶ Co w krainie rodziny może być codziennie takie samo, a co – codziennie inne?
- ▶▶ Czy członkowie twojej rodziny mają swoje ulubione miejsca, kąciaki albo domowe czynności?

Zadanie 5

- ▶▶ Dzieci z klasy pani Magdy układały zagadki na temat relacji w rodzinie. Rozwiąż te zagadki
- ▶▶ Ułóż podobne zagadki.

Tekst „A to ciekawe”

Dzieci rozmawiają o tym, czy słowa *stryjek*, *stryj*, *stryjenka* lub *brat cioteczny* są używane w ich rodzinach. Zastanawiają się, do którego wujka lub cioci mogłyby się zwracać: *stryjku*, *stryjenko*.

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Przjrzyj się rodzinie przedstawionej na obrazku i uzupełnij zdania.
- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdania.

Dzieci oglądają obrazek i wspólnie ustalają, kogo na nim przedstawiono. Po wykonaniu ćwiczenia mogą zamienić się książkami z koleżanką lub kolegą z ławki w celu sprawdzenia.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Napisz słowa, które kojarzą ci się z wyrazem *rodzina*.
- ▶▶ Przeczytaj wyrazy, które zapisałeś.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Podkreśl wyrażenia, które pasują do twojej rodziny.
- ▶▶ Przeczytaj zdania, które podkreśliłeś.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Ułóż przysłowie z rozsypanki wyrazowej. Jak je rozumiesz?

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Dzieci z klasy pani Magdy układali zagadki na temat relacji w rodzinie. Rozwiąż te zagadki.

Ćwiczenie 6

- ▶▶ Czy masz ulubione miejsce w swoim domu? Jakie to miejsce? Jak tam spędzasz czas? Napisz o tym w zeszycie. **Z**

Ćwiczenie to można polecić do wykonania w domu, ale wcześniej warto się upewnić, że wszyscy wiedzą, na czym ono polega.

Ćwiczenie 7

Zwracamy uwagę uczniów na wymianę *ó* na *o* oraz *j* na *i* (np. *twój* – *twoi*, *mój* – *moi*). Na tym etapie nauki nie wprowadzamy jeszcze pojęcia *zaimek*, dzieci używają zaimków w sposób intuicyjny.

- ▶▶ Przekształć wyrażenia tak, aby utworzyć liczbę mnogą.
- ▶▶ Przeczytaj uzupełnione zdania.

Ćwiczenie 8

- ▶▶ Uzupełnij zdania, wpisując wyrażenia podobne do tych z poprzedniego ćwiczenia.
- ▶▶ Odczytaj uzupełnione zdania.

Historyjka z papugą Sylabą

Przy okazji tej historyjki można zachęcić dzieci do poszukania informacji na temat rodziny kotów (inaczej kotowatych).

XXII-2 Jak w rodzinie dzielić obowiązki? Poszukiwanie analogii do znanej baśni

Materiały: **P2** s. 127–130 **Z4** s. 29–30 ☉ R. Jędrzejewska-Wróbel „Kopciuszek” kartki z bezokolicznikami

Rozmowa na temat baśni „Kopciuszek” – przypomnienie bohaterów i najważniejszych wydarzeń
Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy. Zadaniem pierwszej grupy jest przypomnienie bohaterów baśni, drugiej – najważniejszych wydarzeń, a trzeciej – wyjaśnienie tytułu baśni. Jeśli klasa jest liczna, można utworzyć więcej grup i polecić odtworzenie w improwizowanych scenkach kilku momentów z baśni.

☉ **P2** Podręcznik, s. 127–130

Opowiadanie R. Jędrzejewskiej-Wróbel „Kopciuszek” i polecenia 1–4

Nauczyciel odtwarza nagranie z płyty lub głośno odczytuje opowiadanie.

- Czym zajmowała się mama dziewczynek, zanim odwiedziła ją przyjaciółka?
- Co się zmieniło po wizycie pani Anieli? Dlaczego zmiana w zachowaniu mamy nie spodobała się Manueli ani Filomenie?
- Jak zachowały się córki, kiedy mama wybierała się na wernisaż?
- Dlaczego twoim zdaniem tekst nosi tytuł „Kopciuszek”? Co jeszcze w tekście nawiązuje do znanej baśni? (zob. następny moduł zajęć).

Instrukcja wykonania podkładki pod filiżankę

Podkładkę można wykonać w ramach zajęć plastycznych np. przed Dniem Matki.

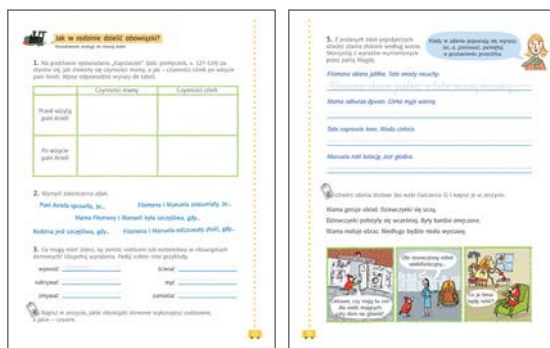
Rozmowa o tym, które elementy opowiadania nawiązują do baśni „Kopciuszek”

Dzieci wskazują podobieństwa i różnice między wysłuchanym opowiadaniem a baśnią o Kopciusku. Tytuł *Kapciuszek* brzmi podobnie jak *Kopciuszek*, ale warto podpowiedzieć dzieciom, że słowo *kapciuszek* to zdrobnienie od słowa *kapeć*, czyli domowy pantofel. W opowiadaniu kapcie nabrały dodatkowego znaczenia, kiedy mama poszła w nich na wernisaż – jak Kopciuszek na wymarzony bal. Rozmawiamy o tym, kto w opowieści jest Kopciuszkiem. Zwracamy uwagę na inne znaczące postaci (np. Aniela Wróźkiewicz), ich czyny – całkiem zwyczajne, pozbawione magii, a także na przemiany bohaterów. To nie czary odmieniają życie, ale wzięcie sprawy we własne ręce (czyli podjęcie aktywności, która wynika z chęci odmiany swojego losu). Takie jest przesłanie tej opowieści.

Ćwiczenia językowe – zamiana bezokoliczników na osobowe formy czasownika

Uczniowie siadają w krąg. Nauczyciel rozkłada kartki z wyrazami (kartek powinno być tyle, ile jest dzieci): *mieszać, pomagać, smarować, odkurzać, wieszać, kroić, ścielić, trzepać, miksować, myć, ściierać, wycierać, podawać, pakować, gotować, prać, podlewać, obierać* itp.

Każdy uczeń wybiera dowolny czasownik i układa z nim zdanie w pierwszej osobie liczby pojedynczej. Nauczyciel zapisuje na tablicy tę formę czasownika, zwracając uwagę na zakończenie *ę* w wyrazach typu *ścielę, smaruję, gotuję, piorę*.

Ćwiczenie 1

Warto zwrócić uwagę dzieci na to, że tabelę można czytać zarówno pionowo (czynności poszczególnych osób przed wizytą pani Anieli i po niej), jak i poziomo (czynności mamy porównujemy z czynnościami córek przed wizytą, a następnie po wizycie pani Anieli).

►► Na podstawie opowiadania „Kapciuszek” (zob. podręcznik, s. 127–129) zastanów się, jak zmieniły się czynności mamy, a jak – czynności córek po wizycie pani Anieli. Wpisz odpowiednie wyrazy do tabeli.

►► Jakie wnioski można wyciągnąć po analizie opowiadania? [np. Jedna osoba nie powinna wyręczać wszystkich w rodzinie, lecz mieć czas na realizację własnych pasji. Po wizycie pani Anieli dziewczynki musiały przyzwyczaić się do pracy.]

Ćwiczenie 2

►► Wymyśl zakończenia zdań.

Ćwiczenie 3

►► Co mogą robić dzieci, by pomóc rodzicom lub rodzeństwu w obowiązkach domowych? Uzupełnij wyrażenia. Podaj ustnie inne przykłady.

Na tym etapie nauki uczymy dzieci rozpoznawać czasowniki w formie bezokolicznika, jednak nie wprowadzamy tego terminu.

Ćwiczenie 4

►► Napisz w zeszycie, jakie obowiązki domowe wykonujesz codziennie, a jakie – czasem. **[Z]**

Ćwiczenie 5 i komentarz pani Magdy

Uczniowie czytają polecenie oraz komentarz pani Magdy. Mogą w nim podkreślić wyrazy: *bo, ponieważ, a*, które będą potrzebne do wykonania polecenia.

►► Z podanych zdań pojedynczych utwórz zdania złożone według wzoru. Skorzystaj z wyrazów wymienionych przez panią Magdę. Odczytaj utworzone zdania. Gdzie postawiłeś przecinek?

[i] W komentarzu pani Magdy jest drobna nieścisłość, bowiem nie zawsze w zdaniach przed *a* stawiamy przecinek – powinien się on pojawić w tych miejscach, w których łączy dwa zdania składowe, np. *Tata gotował obiad, a mama czytała nam książkę*, lub gdy poprzedza wtrącenie.

Ćwiczenie 6

►► Utwórz zdania złożone (na wzór ćwiczenia 5) i napisz je w zeszycie. **[Z]**

Historyjka z papugą Sylabą

Po obejrzeniu kolejnych obrazków wybrane dzieci opowiadają historyjkę. Zastanawiają się, dlaczego papuga się martwi, że po zakupie robota wielofunkcyjnego nie będzie miała co robić. Można zlecić dzieciom – w ramach pracy domowej – napisanie opowiadania na podstawie historyjki obrazkowej o papudze.

XXII-3 Bywają trudne chwile... Jak sobie radzić ze smutkiem?

Materiały: **P2** s. 131 **Z4** s. 31 karty z zestawami wyrazów, kamień, alfabetyczna lista wyrazów, kartki A3, książka J. Papużyńskiej „Placek zgody i pogody”

Ćwiczenia płynności i giętkości myślenia

1. Każde dziecko otrzymuje kartkę z wyrazami, do których wymyśla po dwa lub trzy bliższe i dalsze skojarzenia (przykładowe skojarzenia do wyrazu *kanapka* – szkoła, drugie śniadanie, przerwa).

2. Nauczyciel przynosi na zajęcia kamień wielkości mniej więcej dłoni dziecka. Uczniowie w kręgu kolejno przekazują sobie kamień i podają różne jego cechy, na przykład: zimny, twardy, ciężki, ostry, chropowaty, szary, mały, duży, suchy, mokry, ładny, brzydki (ćwiczenie na płynność myślenia).

P2 Podręcznik, s. 131

Opowiadanie J. Papuzińskiej „Dzień jak kamień” i polecenia 1–2

Uczniowie słuchają tekstu, a następnie czytają go samodzielnie.

- ▶▶ Kim może być osoba, która opowiada o niemiłym poranku?
- ▶▶ Co możesz poradzić dziewczynce?

Rozmowa o trudnych sytuacjach i o tym, co mogą wyrażać ostre słowa

Dzieci – wspólnie z nauczycielem szukają dobrego sposobu zachowania, gdy czują napiętą atmosferę. Wymieniają osoby, z którymi mogą porozmawiać w trudnej sytuacji lub gdy czują smutek.

Można zaproponować dzieciom, by się zastanowiły, co osoby używające ostrych zwrotów chcą tak naprawdę wyrazić. Na przykład: *Wyłącz wreszcie ten telewizor!* – oglądasz zbyt dużo telewizji, martwię się o twoje zdrowie, o wyniki w nauce, potrzebuję twojej pomocy; *Zejdź mi z oczu!* – coś złego przydarzyło mi się dzisiaj w pracy, jestem straszliwie zmęczony, jestem zły, nie mogę sobie poradzić z twoim zachowaniem.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 31

Ćwiczenie 1

- ▶▶ W opowiadaniu „Dzień jak kamień” (zob. podręcznik, s. 131) znajdź przymiotniki, które opisują, jakie mogą być słowa. Uzupełnij mapę myśli. [lekkie, miękkie, pogodne, łagodne / ostre, twarde, kanciaste, spiczaste] Jakież słowa można nazwać łagodnymi, miękkimi, a jakie – ostrymi? Czy zmieniają one wydźwięk w zależności od sytuacji i tonu, jakim je wypowiadamy?

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Podkreśl te zdania, które według ciebie nie mogą się przedrzeć przez gęste powietrze niedzielnego poranka. Kto i w jakiej sytuacji mógłby je wypowiedzieć?

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Wymyśl zdania, które mogą poprawić komuś nastrój. Napisz je w zeszycie. [Z]

Podawanie przykładów „ostrych” i „łagodnych” słów – praca w grupach

Uczniowie pracują w kilkuosobowych grupach, dyskutując między sobą nad tym, jakie słowa można nazwać łagodnymi, a jakie – ostrymi.

Wersja 1. Dzieci w grupie w określonym czasie (np. przez 5 min) wspólnie wypisują wyrazy, które przyjdą im do głowy. Po upływie wyznaczonego czasu wszystkie grupy się spotykają, a ich przedstawiciele odczytują przygotowane zbiory wyrazów.

Wersja 2. Każda grupa dostaje alfabetyczną listę wyrazów, np.

Rzeczowniki: *babcia, chleb, dom, fotel, garnek, herbata, igła, jabłko, koc, książka, krzesło, lampa, mama, maskotka, noc, ogień, poduszka, ręka, samochód, schody, telewizor, ulica, zęby, zupa.*

Czasowniki: *atakować, bronić, chwalić, ciągnąć, dziękować, grymasić, hamować, jeść, klaskać, lubić, myśleć, nucić, opowiadać, przytulać, rozmawiać, słuchać, tłumaczyć, uważać, wkładać, żartować.*

Przymiotniki: *aksamitny, biały, cukrowy, delikatny, ekspresowy, fioletowy, giętki, inny, jasny, kwaśny, lepki, łatwy, mocny, nowy, okrągły, przyjacielski, radosny, stary, tajny, uparty, uprzejmy, własny, zwykły, żelazny.*

Dzieci wybierają tylko te wyrazy, które wszyscy członkowie grupy uznali za łagodne. Po wykonaniu zadania grupy porównują wyniki swojej pracy.

„Tratwa ratunkowa” – zabawa

Dzielimy dzieci na 4-osobowe zespoły. Każda grupa otrzymuje tratwę, czyli kartkę formatu A3. Na sygnał: „Powódź!” wszystkie dzieci wchodzi na swoje tratwy. Zwycięża ta drużyna, która na tratwie utrzyma się najdłużej. Ważne są: zgoda, życzliwość, współpraca i pomysłowość.

Czytanie dalszego ciągu książki J. Papużyńskiej „Placek zgody i pogody”

Warto przeczytać dzieciom inny fragment z książki, zachęcając je tym samym do lektury całości.

XXII-4 Jak się zachować w kontaktach z nieznajomymi? Niebezpieczne sytuacje

Materiały: **P2** s. 132–133 **Z4** s. 32–33 © M. Wiśniewska-Koszela „Znajomy taty”

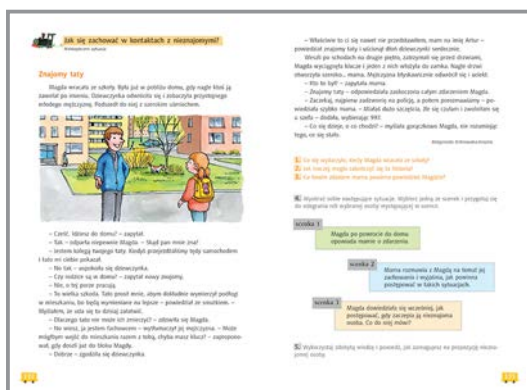
Wypowiedzi dzieci na temat ich doświadczeń w kontaktach z nieznajomymi

- ▷▷ Czy podszedł kiedyś do ciebie ktoś nieznajomy? W jakiej to było sytuacji i jak się zachowałeś?
- ▷▷ Jak myślisz, jak należy w takich sytuacjach postępować?
- ▷▷ Czy rozmawiałeś z rodzicami lub inną osobą (babcią, nauczycielem) na temat zachowania się w takiej sytuacji?

Informujemy dzieci, że o wszystkich podejrzanych zachowaniach dorosłych należy powiadomić rodziców lub nauczyciela. Zwracamy uwagę dzieci, że większość ludzi ma wobec nas jak najlepsze zamiary, chcą nam pomóc, poznać nas, porozmawiać itd. Dlatego zawsze wobec innych osób powinniśmy się zachowywać kulturalnie, choć należy być ostrożnym, stanowczym i przestrzegać zasad bezpieczeństwa.

P2 Podręcznik, s. 132–133

Opowiadanie M. Wiśniewskiej-Koszeli „Znajomy taty” i polecenia 1–3

Nauczyciel odtwarza nagranie z płyty.

Po jego wystłuchaniu uczniowie dzielą się wrażeniami na temat opowiadania i opisanych w nim osób.

- Co się wydarzyło, kiedy Magda wracała ze szkoły?
- Jak inaczej mogła zakończyć się ta historia?
- Co mama powinna powiedzieć Magdzie?

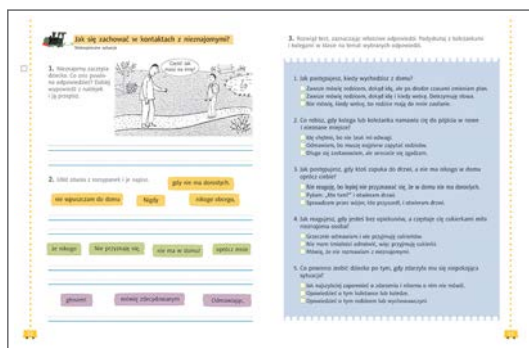
Zadanie 4

- Wyobraź sobie następujące sytuacje. Wybierz jedną ze scenek i przygotuj się do odegrania roli wybranej osoby występującej w scenie.

Dzieci dobierają się w pary i odgrywają jedną z trzech opisanych w ćwiczeniu scenek. Aby ułatwić chłopcom wejście w rolę, można im zaproponować zmianę Magdy na Marka, a mamy na tatę. Chętne dzieci przedstawiają swoją scenkę całej klasie.

Zadanie 5

- Wykorzystaj zdobytą wiedzę i powiedz, jak zareagujesz na propozycję nieznajomej osoby.

Ćwiczenie 1

►► Nieznajomy zaczepia dziecko. Co ono powinno odpowiedzieć?

Uczniowie najpierw zastanawiają się, co powinno odpowiedzieć dziecko, a dopiero potem odczytują tekst umieszczony na naklejce i ją przyklejają.

►► Doklej wypowiedź z naklejek i ją przepisz.

Należy wytłumaczyć dzieciom, że powinny zapamiętać wskazaną odpowiedź i użyć jej w razie potrzeby. Warto wspomnieć o pewnym i stanowczym, a przy tym kulturalnym tonie.

Dzieci powinny przećwiczyć tę scenę w parach, zmieniając się rolami.

Ćwiczenie 2

►► Ułóż zdania z rozsypanek i je napisz.

Ćwiczenie 3

►► Rozwiąż test, zaznaczając właściwe odpowiedzi. Podyskutuj z koleżankami i kolegami w klasie na temat wybranych odpowiedzi.

Omówienie pracy domowej

►► Przynieś fotografię lub rysunek kota lub psa.

►► Poszukaj w różnych źródłach informacji na temat zwierząt z rodziny kotowatych. Przynieś albumy i inne książki na ten temat.

XXII-5 Co potrafią zwierzęta? Rola psów. Budowa ssaka

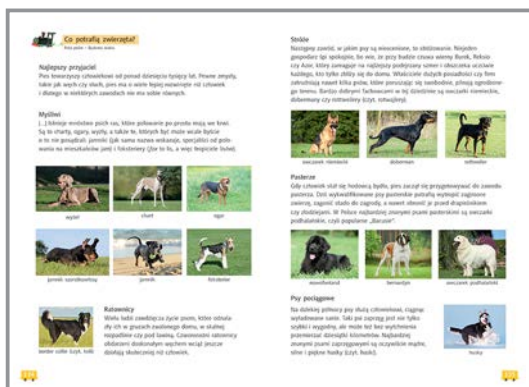
Materiały: P2 s. 134–136 Z4 s. 34–36 fotografie, obrazy psów i kotów

Urządzenie miniwystawy „Psy i koty”

Ekspozycję urządzamy z przyniesionych przez dzieci podobizn psów i kotów. Obrazki i zdjęcia przypinamy magnesami do tablicy. Możemy też zaprosić dzieci do kręgu, ułożyć podobizny zwierząt na podłodze i oglądać wystawę, wędrując dookoła.

P2 Podręcznik, s. 134–136

Tekst, fotografie i pytania 1–4

Podzielony na krótkie fragmenty tekst doskonale nadaje się do czytania przez wybrane dzieci.

- ▶▶ Jakie zadania mogą wykonywać psy?
- ▶▶ Które z ras psów widzisz w swojej okolicy?
- ▶▶ Jakie czynności mogą wykonywać pies przewodnik i pies opiekun?
- ▶▶ Jakie psy są twoim zdaniem najgroźniejsze?

Można przy okazji powiedzieć kilka słów na temat dogoterapii, czyli terapii z udziałem psa, który – pod okiem wykwalifikowanego terapeuty – pomaga w rehabilitacji różnych schorzeń, zwłaszcza u dzieci.

Tekst „A to ciekawe”

Uczniowie czytają ciekawostkę i analizują jej treść.

Schemat budowy psa i zadanie 5

- ▶▶ Wyjaśnij, do czego służą poszczególne narządy.

Wypowiedź pani Magdy

Uczniowie czytają komentarz pani Magdy. Z pomocą nauczyciela próbują wskazać na sobie części ciała zaznaczone na schematach zwierząt.

Redagowanie notatki na temat roli i predyspozycji różnych ras psów

Dzieci proponują kolejne zdania, które zapisujemy na tablicy. Następnie wspólnie dokonujemy korekty, a dzieci przepisują całość do zeszytów. **Z**

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 34–36

Co potrafisz zwierzęta?

1. Uzupełnij zdania wybranymi nazwami ras psów (w liczbie mnogiej). Skorzystaj z informacji w podręczniku na s. 134–136.

Oto piosenka domów i fabryk, kaszmir nadają się im.

Przeznaczony byłaby im...

144, aby pomagały gospodarzom w...

2. Jaką rolę w psach przeobrażają się w psach fotografików? Jaką rolę pełnią w psach fotografików?

Jeśli przy namyśle...

Domagaj się...

3. Porównaj budowę wewnętrzną psa (zob. podręcznik, s. 136) i kota. Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy narządów wewnętrznych kota: ptuła, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg, serce, jelita, wątroba, nerka.

4. Porównaj chowanie się psa i kota. Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy narządów wewnętrznych kota: ptuła, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg, serce, jelita, wątroba, nerka.

5. Dzieci z klasy pani Magdy opisywały znane im zwierzęta. W każdym opisie zaznacz wstęp kolorem niebieskim, rozwinięcie – żółtym, a zakończenie – zielonym.

Pierwszą rolę w psach przeobrażają się w psach fotografików. W każdym opisie zaznacz wstęp kolorem niebieskim, rozwinięcie – żółtym, a zakończenie – zielonym.

Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy narządów wewnętrznych kota: ptuła, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg, serce, jelita, wątroba, nerka.

Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy narządów wewnętrznych kota: ptuła, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg, serce, jelita, wątroba, nerka.

Część ciała	Przeznaczenie
głowa	złoty, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg
tułów	złoty, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg
ogon	złoty, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Uzupełnij zdania wybranymi nazwami ras psów (w liczbie mnogiej). Skorzystaj z informacji w podręczniku na s. 134–136.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Jakiej rasy są psy przedstawione na poniższych fotografiach?
- ▶▶ Jakie role pełnią te psy?
- ▶▶ Uzupełnij zdania.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Porównaj budowę wewnętrzną psa (zob. podręcznik, s. 136) i kota. Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy narządów wewnętrznych kota: ptuła, przełyk, rdzeń kręgowy, żółtek, mózg, serce, jelita, wątroba, nerka.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Pokoloruj obrazek zgodnie z opisem.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Dzieci z klasy pani Magdy opisywały znane im zwierzęta. W każdym opisie zaznacz wstęp kolorem niebieskim, rozwinięcie – żółtym, a zakończenie – zielonym.

Ćwiczenie 6

►► Jaka może być głowa zwierzęcia? Jakie łapy, jakie uszy, a jaki – ogon? Uzupełnij tabelę. Następnie wybierz dowolne zwierzę i opisz je w zeszycie. **Z**

Po uzupełnieniu tabelki kilkoro dzieci najpierw głośno próbuje opisać zwierzę, następnie wszyscy przystępują do ułożenia i zapisania opisu na brudno. Po korekcie tekstów, dzieci przepisują je na czystych kartkach.

Z podobizn zwierząt i ich opisów można urządzić wystawę na tablicy lub stworzyć książeczkę „Nasze zwierzaki”.

XXII-6 Szanujmy prawa zwierząt! Jak nie należy traktować zwierząt?

Materiały: **P2** s. 137–139 **Z4** s. 37–39, 80–85 ☉ M. Wojciechowska „Happy – szczęśliwy orangutan z Borneo” kartki z wyrazami, nazwami części mowy i pytaniami, mapa świata

Łączenie w pary wyrazów twierdzących i przeczeń. Porządkowanie ich według części mowy

Nauczyciel rozkłada na dywanie kartki z wyrazami: *mam, nie mam; śpiewa, nie śpiewa; zdrowa, niezdrowa; miła, nie miła; duży, nieduży; gruby, niegruby; piją, nie piją; głodują, nie głodują; poluje, nie poluje; czułość, nieczułość; wrażliwość, niewrażliwość; prawda, nieprawda; prawdziwy, nieprawdziwy; wrażliwy, niewrażliwy; czuły, nieczuły; spokojny, niespokojny.*

Na tablicy przypina w trzech kolumnach nazwy części mowy wraz z pytaniami, najlepiej napisane różnymi kolorami: rzeczowniki (Kto? Co?); czasowniki (Co robi?); przymiotniki (Jaki? Jaka? Jakiego?).

Uczniowie siadają dookoła kartek z wyrazami i po kolei wyszukują pary, np. *śpiewa – nie śpiewa*. Następnie przypinają sparowane wyrazy na tablicy. Na końcu, przyglądając się wyrazom oraz ich przeczeniom, formułują wniosek na temat pisowni przeczenia *nie* z podanymi częściami mowy.

Można również zaproponować poszukiwanie par wyrazów przeciwstawnych znaczeniowo (na przykład: *twardy – miękki; mówi – milczy; prawda – kłamstwo*).

☉ P2 Podręcznik, s. 137–139

Tekst M. Wojciechowskiej „Happy – szczęśliwy orangutan z Borneo” i polecenia 1–5

Nauczyciel czyta tekst lub odtwarza nagranie z płyty.

Po wysłuchaniu tekstu dzieci wypowiadają się swobodnie na temat losów orangutana. Następnie odpowiadają na pytania zamieszczone pod tekstem.

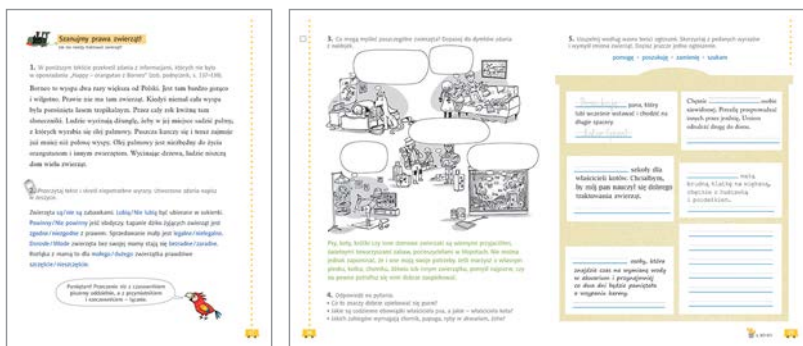
- Kto opowiada o swoim życiu i kraju, w którym mieszka?
- Co jest naturalnym domem orangutanów? Czym żywią się te zwierzęta?
- Jak doszło do rozdzielenia Happiego i jego mamy?
- Co spotkało Happiego w domu ludzi? Jak traktowały go dzieci?
- Dokąd trafił mały orangutan dzięki policjantom? Jak wygląda życie orangutanów w ośrodku?

Odszukiwanie wyspy Borneo na mapie świata

Nauczyciel pokazuje uczniom położenie wyspy Borneo. Może posłużyć się mapą interaktywną w internecie lub ścienną mapą świata. Korzystając z internetu, uzyskamy duże przybliżenie wyspy, obejrzymy zdjęcia satelitarne, a nawet odnajdziemy miejsce, w którym znajduje się ośrodek dla orangutanów – Nyaru Menteng.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 37–39

Ćwiczenie 1

- ▶▶ W poniższym tekście przekreśl zdania z informacjami, których nie było w opowiadaniu „Happy – orangutan z Borneo” (zob. podręcznik, s. 137–139).
- ▶▶ Przeczytaj nieskreślony tekst.

Ćwiczenie 2 i wypowiedź papugi Sylaby

- ▶▶ Przeczytaj tekst i skreśl niepotrzebne wyrazy.
- ▶▶ Utworzone zdania napisz w zeszyście. Z

Informacje podane przez papugę Sylabę dzieci powinny przepisać do zeszytu i otoczyć ramką. Z

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Co mogą myśleć poszczególne zwierzęta? Dopasuj do dymków zdania z naklejek. Z
- Omawiając kolejne obrazki, możemy zaproponować dzieciom nadawanie imion przedstawionym zwierzętom.
- ▶▶ Które obrazki przypominają nam o tym, jakie prawa mają psy i koty, jak powinniśmy o nie dbać? [wyprowadzać na spacer, karmić, regularnie podmieniać wodę w akwarium, nie traktować zwierząt jak ozdób lub zabawek]

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Odpowiedz na pytania: Co to znaczy dobrze opiekować się psem? Jakie są codzienne obowiązki właściciela psa, a jakie – właściciela kota? Jakich zabiegów wymagają chomik, papuga, ryby w akwarium, żółw?

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Uzupełnij według wzoru treści ogłoszeń. Skorzystaj z podanych wyrazów i wymyśl imiona zwierząt.
- ▶▶ Dopisz jeszcze jedno ogłoszenie.

Dzieci wykorzystują podane czasowniki oraz wymyślone wcześniej imiona zwierząt.

Propozycja zadania domowego

Jako zadanie dodatkowe dla chętnych możemy zaproponować wypożyczenie z pobliskiej biblioteki książek: Martyny Wojciechowskiej „Zwierzęta świata” oraz Łukasza Wierzbickiego „Afryka Kazika”. Warto byłoby przeczytać dzieciom kilka rozdziałów z tych publikacji. (W przewodniku zamieszczamy jeden z rozdziałów „Afryki Kazika”: „Ranny gepard”). ➡ 263

C1. Papuga Sylaba napisała imiona z literą **h** i zamalowała w każdym wyrazie jedną sylabę. Odgadnij te imiona i napisz je.

C2. Znajdź na obrazku jak najwięcej elementów, w których nazwach występuje **h. Napisz te wyrazy.**

C3. Napisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

C4. Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.

C5. Podane fragmenty piosenek napisz w odpowiednich miejscach.

C6. Rozwiąż krzyżówkę.

C7. Wpisz **h lub **ch**. Aby sprawdzić, czy dobrze uzupełniasz, skreślaj wpisywane litery.**

C8. Napisz h lub ch. Aby sprawdzić, czy dobrze uzupełniasz, skreślaj wpisywane litery.

C9. Napisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

C10. Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.

Ćwiczenie C1

►► Papuga Sylaba napisała imiona z literą **h** i zamalowała w każdym wyrazie jedną sylabę. Odgadnij te imiona i napisz je.

Ćwiczenie C2

►► Znajdź na obrazku jak najwięcej elementów, w których nazwach występuje **h**. Napisz te wyrazy.

Ćwiczenie C3

►► Wpisz wyrazy z pętli w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie C4

►► Do każdego obrazka dobierz dwa wyrazy. Korzystając z nich, ułóż podpisy do obrazków.

Ćwiczenie C5

►► Podane fragmenty piosenek napisz w odpowiednich miejscach.

Ćwiczenie C6

►► Rozwiąż krzyżówkę.

Ćwiczenie C7

►► Wpisz **h** lub **ch**. Aby sprawdzić, czy dobrze uzupełniasz, skreślaj wpisywane litery.

XXIII JESTEM EUROPEJCZYKIEM I OBYWATELEM ŚWIATA

XXIII-1 Europa i kraje Unii Europejskiej. Nazwy państw w różnych formach

Materiały: **P2** s. 140–145 **Z4** s. 40–43

Odszukiwanie na mapie Europy państw; odszukiwanie mórz stanowiących granice naszego kontynentu

Nauczyciel wymienia nazwy państw europejskich, a uczniowie odszukują je na mapie i określają ich położenie względem Polski (np. *Francja leży na zachód od Polski; Norwegia leży na północny zachód od Polski*). Gdy dzieci studiują mapę, zwracamy ich uwagę na przebieg granic Europy.

- i** Przyjmuje się, że lądowa, umowna granica Europy przebiega wzdłuż gór Ural. Pozostałe granice są morskie i wyznaczają je: Ocean Atlantycki na zachodzie, Ocean Arktyczny na północy oraz Morze Śródziemne i Morze Czarne na południu.

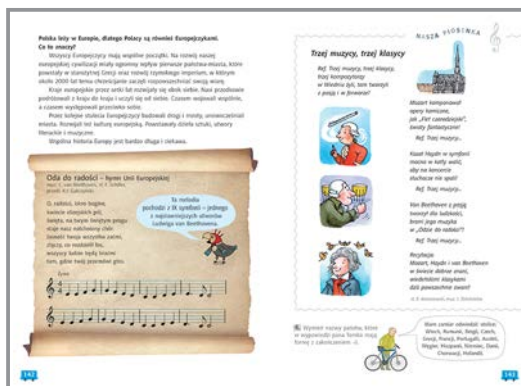

Planowanie podróży po Europie – praca z wykorzystaniem mapy

Dzielimy uczniów na grupy, którym przydzielamy kartki papieru. Każda grupa ma zaplanować wycieczkę do wybranego kraju Europy. Zadaniem uczniów jest: wybranie (uzgodnienie) jednego państwa; uzasadnienie, dlaczego wybrali dany kraj; określenie sposobu podróżowania, trasy przejazdu tam i z powrotem oraz liczby dni potrzebnych do zrealizowania wycieczki.

P2 Podręcznik, s. 140–143

Mapa, informácie obok mapy i polecenia 1–3

Po przeczytaniu tekstu warto się odwołać do doświadczeń dzieci i zapytać, jakie podobieństwa i różnice dostrzegają, podróżując do innych krajów europejskich.

- Przeczytaj listę państw należących do Unii Europejskiej, a następnie postaraj się powtórzyć z pamięci jak najwięcej nazw państw z tej listy.

Zaprezentowany tu zestaw nazw państw warto też wykorzystać do przypomnienia zasad alfabetycznego porządkowania wyrazów, ze zwróceniem szczególnej uwagi na porządkowanie względem drugiej, trzeciej czy piątej litery. Uczniowie powinni wskazać literę, która zadecydowała o tym, że przykładowo: Chorwacja jest zapisana przed Cyprzem, Czarnogóra przed Czechami, Polska przed Portugalią, Słowacja przed Słowenią.

- Kropkami zaznaczono na mapie stolice państw. Wybierz kilka kropek i korzystając z listy państw europejskich, ustal, jakie miasta oznaczają.

- Wymień nazwy państw sąsiadujących z Polską i ich stolice. Które z tych państw należą do Unii Europejskiej?

Tekst „Polska leży w Europie...”

- Co miało największy wpływ na rozwój cywilizacji europejskiej?

- i** Cywilizacją określamy poziom rozwoju i organizacji społeczeństw (zbiorowości żyjących na określonym terytorium, należących do jakiegoś narodu, wspólnoty pierwotnej lub innych zbiorowości). Cywilizację charakteryzuje poziom rozwoju wiedzy i wykorzystania jej dla ludzi, rozwój kultury i sztuki charakterystyczny dla danej zbiorowości, poziom rozwoju infrastruktury, opanowania środowiska naturalnego i sposób funkcjonowania instytucji społecznych.

Oda do radości

Nauczyciel może też odtworzyć nagranie. Uczniowie mogą spróbować zaśpiewać pierwszą zwrotkę hymnu europejskiego.

Zadanie 4

- ► Wymień nazwy państw, które w wypowiedzi pana Tomka mają formę z zakończeniem -ii.

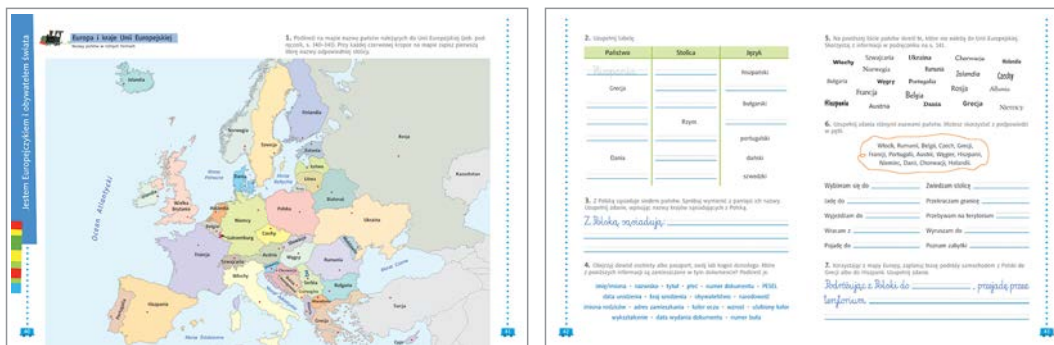

Rysowanie dowolnych skojarzeń podczas słuchania hymnu UE

Podczas słuchania wersji instrumentalnej hymnu uczniowie wykonują pastelami rysunki inspirowane muzyką. Następnie oglądają nawzajem swoje prace. Warto urządzić w klasie wystawę prac.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 40–43

Ćwiczenie 1

- Podkreśl na mapie nazwy państw należących do Unii Europejskiej (zob. podręcznik, s. 140–141).
- Przy każdej czerwonej kropce na mapie zapisz pierwszą literę nazwy odpowiedniej stolicy.

Po wykonaniu ćwiczenia dzieci mogą próbować odgadywać stolice państw europejskich na podstawie pierwszej litery nazwy. Dodatkowo uczniowie mogą w wybrany sposób (np. rysując ołówkiem skośne linie) zaznaczyć terytoria krajów Unii Europejskiej.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie stanowi okazję do przypomnienia zasady zapisywania małą literą przymiotników utworzonych od nazw państw, miast i kontynentów. Po uzupełnieniu tabeli jeden uczeń głośno odczytuje wpisane wyrazy, a pozostali sprawdzają poprawność zapisu.

- Uzupełnij tabelę.

Ćwiczenie 3

- Z Polską sąsiaduje siedem państw. Spróbuj wymienić z pamięci ich nazwy. Uzupełnij zdanie, wpisując nazwy krajów sąsiadujących z Polską.
- Przeczytaj uzupełnione zdanie.

Ćwiczenie 4

- Obejrzyj dowód osobisty albo paszport, swój lub kogoś dorosłego. Które z poniższych informacji są zamieszczone w tym dokumencie? Podkreśl je.

To zadanie można przeznaczyć na pracę domową.

Ćwiczenie 5

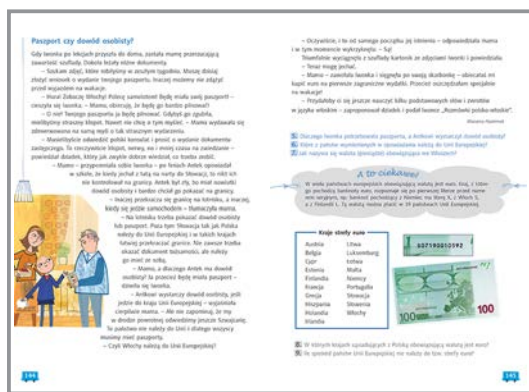
- Na poniższej liście państw skreśl te, które nie należą do Unii Europejskiej. Skorzystaj z informacji w podręczniku na s. 141.

Ćwiczenie 6

- Uzupełnij zdania różnymi nazwami państw. Możesz skorzystać z odpowiedzi w pętli. Podkreśl w swoich zdaniach zakończenia *-ii*, *-ji*.
- Odszukaj na mapie stolice wymienionych państw i ustal ich nazwy.

Ćwiczenie 7

- Korzystając z mapy Europy, zaplanuj trasę podróży samochodem z Polski do Grecji albo do Hiszpanii. Uzupełnij zdanie. Odczytaj zaplanowaną przez siebie trasę podróży.

Opowiadanie M. Pasternak „Paszport czy dowód osobisty?” i polecenia 5–7

Tekst najpierw czyta nauczyciel, następnie uczniowie. Potem czytamy tekst z podziałem na role (wyznaczamy osoby: narratora, Iwonki, mamy i dziadka).

►► Dlaczego Iwonka potrzebowała paszportu, a Antkowi wystarczył dowód osobisty?

►► Które z państw wymienionych w opowiadaniu należą do Unii Europejskiej?

►► Jak nazywa się waluta (pieniądze) obowiązująca we Włoszech?

Tekst „A to ciekawe” i lista krajów strefy euro

►► W których krajach sąsiadujących z Polską obowiązującą walutą jest euro?

►► Wymień przykłady państw Unii Europejskiej, w których używa się innej waluty niż euro. [Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Dania, Polska, Rumunia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania]

►► Ile spośród państw Unii Europejskiej nie należy do tzw. strefy euro?

►► Wymień te kraje.

Rozmowa o sposobach przekraczania granicy

Warto zapytać dzieci, które z nich posiadają już dowód osobisty lub paszport, jak wyglądała kontrola tych dokumentów na granicach, jak w czasie podróży należy dbać o dokumenty.

Można dodać informację, że zwierzęta domowe przekraczające granicę też muszą mieć własne dokumenty – w celu ochrony przed rozprzestrzenianiem się groźnych chorób zwierzęcych.

Można krótko wyjaśnić znaczenie konsulatu dla podróżujących za granicą.

i Konsulat – urząd państwowy, siedziba konsula, który jest przedstawicielem jednego państwa na terytorium innego państwa. Konsul sprawuje opiekę nad współobywatelami przebywającymi w danym kraju.

Zapoznanie z kilkoma zwrotami w języku włoskim

Nauczyciel dzieli klasę na grupy i rozdaje każdej minisłowniczek. Korzystając z niego dzieci układają dialog, który potem prezentują poszczególne grupy.

Słowniczek włosko-polski

buongiorno [czyt. *buon dziorno*] – dzień dobry

ciao – cześć

arrivederci [czyt. *ariwederdzi*] – do widzenia

sono polacca [czyt. *sono polakka*] – jestem Polką

sono polacco [czyt. *sono polakko*] – jestem Polakiem

sono italiano – jestem Włochem

si [czyt. *s-i*] – tak

non – nie

Come ti chiami? [czyt. *kome ti kiami*] – Jak się nazywasz?

mi chiamo [czyt. *mi kiamo*] Ania Nowak – nazywam się Ania Nowak

Quanti anni hai? [czyt. *kuan-ti anni aji*] – Ile masz lat?

grazie [czyt. *gracje*] – dziękuję

1 uno, 2 due, 3 tre, 4 quattro (czyt. *kuatro*), 5 cinque (czyt. *czinkue*), 6 sei, 7 sette, 8 otto, 9 nove, 10 dieci (czyt. *deczi*)

Omówienie zadania domowego

Prosimy uczniów, aby na następny dzień przynieśli zdjęcia lub widokówki z europejskich stolic oraz przewodniki z fotografiami.

XXIII-2 Zwiedzamy stolicy europejskich państw. Do czego służy przewodnik po mieście?

Materiały: **P2** s. 146–149 **Z4** s. 44–47 ✂ A albumy ze zdjęciami przedstawiające stolicy europejskie, widokówki i zdjęcia ze zbiorów uczniów, Ł. Dębski „Podróże w głąb Europy”, „Włochy. Przewodnik dla dzieci”, D. Chidolue „Milenka w Berlinie”, „Milenka w Paryżu”, mapa Europy, kartki z nazwami państw graniczących z Polską lub państw europejskich, zdjęcie muru berlińskiego, materiały do wykonania przewodnika po stolicach Europy

Konkurs Czy znam stolicy państw europejskich? poprzedzony oglądaniem fotografii

Nauczyciel prezentuje albumy, przewodniki, widokówki i zdjęcia (m.in. te przyniesione przez dzieci) przedstawiające różne zabytki i ciekawe miejsca stolic europejskich. Ponadto uczniowie oglądają książki Łukasza Dębskiego: „Podróże w głąb Europy” (czytamy dzieciom kilka wybranych wierszy) oraz „Włochy. Przewodnik dla dzieci” lub inne przewodniki z tej serii.

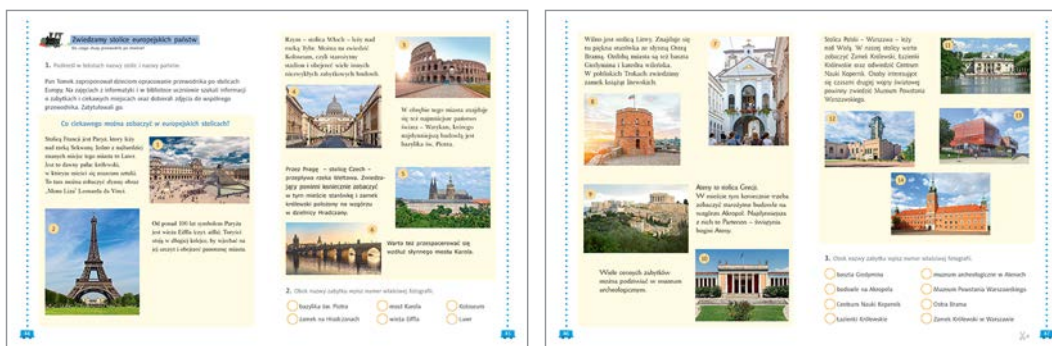
Korzystając ze ściennej mapy politycznej Europy, uczniowie czytają nazwy państw i ich stolic. Następnie przeprowadzamy konkurs.

Wersja 1. Nauczyciel załuska mapę i dzieli uczniów na 7 grup. Każda grupa losuje kartkę z nazwą państwa graniczącego z Polską. W ustalonym czasie należy napisać na odwrocie wylosowanej kartki nazwę stolicy.

Wersja 2. (trudniejsza) Uczniowie podzieleni na grupy losują po 3 kartki z nazwami różnych państw europejskich. Naradzając się, ustalają nazwy stolic tych państw i zapisują je na odwrocie wylosowanych kartek.

Wersja 3. (najtrudniejsza) Nauczyciel podaje nazwy państw, a uczniowie indywidualnie piszą je ze słuchu na kartkach oraz samodzielnie dopisują nazwę stolicy.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 44–47

Ćwiczenie 1

Nauczyciel czyta wstęp oraz informacje zawarte w stworzonym przez dzieci z klasy pani Magdy przewodniku *Co ciekawego można zobaczyć w europejskich stolicach?*

- ▶▶ Czym jest stolica kraju? [To miasto, w którym swoje siedziby mają prezydent i rząd.]
- ▶▶ Podkreśl w tekstach nazwy stolic i nazwy państw.
- ▶▶ Przeczytaj wyrazy, które podkreśliłeś.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Obok nazwy zabytku wpisz numer właściwej fotografii.
- ▶▶ Odczytaj uzupełnienia.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Obok nazwy zabytku wpisz numer właściwej fotografii.
- ▶▶ Odczytaj uzupełnienia.

Tekst „A to ciekawe”

Wybrany uczeń czyta tekst w chmurce.

- ▶▶ Czy znasz tę książkę?
- ▶▶ Czy chciałabyś ją przeczytać? Dlaczego?

Opowiadanie D. Chidolue „Milenka w Berlinie”

Nauczyciel (lub wybrany uczeń) odczytuje tekst, dzieci – słuchając – oglądają zdjęcia. Następnie tekst czytają fragmentami chętni uczniowie.

- ▶▶ Wskaż mapie Europy Niemcy i ich stolicę Berlin.
- ▶▶ Określ położenie Berlina. [Leży na zachód od Warszawy, stosunkowo niedaleko od granicy naszego państwa.]
- ▶▶ Co jest symbolem Berlina?
- ▶▶ Jakie ciekawe obiekty i miejsca zobaczyła w Berlinie Milenka?
- ▶▶ Dlaczego wieżę uszkodzoną w czasie wojny pozostawiono nieodbudowaną?
- ▶▶ Które miejsce w Berlinie najbardziej cię zainteresowało? Dlaczego?

Tekst „Warto zapamiętać”

Nauczyciel czyta informację. Można pokazać większe zdjęcie muru berlińskiego i wspomnieć, że chociaż podział na strefy wschodnią i zachodnią nastąpił zaraz po wojnie, to sam mur zbudowano dopiero w 1961 r.

Po odczytaniu tekstu opowiadania i ciekawostki warto pokazać uczniom książki niemieckiej pisarki Dagmar Chidolue „Milenka w Berlinie” i „Milenka w Paryżu”.

Wypowiedzi bohaterów serii i zadanie 5

- ▶▶ Przeczytaj tekst u góry strony i wypowiedzi dzieci.
- ▶▶ Naucz się przedstawiać w podobny sposób w wybranych dwóch językach.

Państwa europejskie, ich flagi i stolicę ✂ A

- ▶▶ Wytnij etykiety z nazwami państw. Ułóż je w kolejności alfabetycznej i spróbuj podać nazwy ich stolic. W razie potrzeby sprawdź na odwrocie.

Dzieci wycinają etykiety, układają je nazwami państw do góry i najpierw ustawiają je w kolejności alfabetycznej. Następnie odczytują nazwy państw, próbują podać nazwy ich stolic i sprawdzają swoje przypuszczenia na odwrocie etykiety.

Potem układają etykiety nazwami stolic do góry i odgadują nazwy państw, których stolicami są poszczególne miasta. Zabawę można przeprowadzić w parach – jedno dziecko zgaduje nazwę stolicy lub państwa, a drugie sprawdza poprawność odpowiedzi.

Po jakimś czasie można powtórzyć tę zabawę, aby sprawdzić, ile dzieci zapamiętały.

Redagowanie dodatkowych stron do przewodnika *Co ciekawego można zobaczyć w europejskich stolicach?* – praca w grupach

Pracę można wykonać podczas zajęć komputerowych – podobnie jak zrobiły to dzieci z panem Tomkiem. Dzielimy uczniów na grupy i przydzielamy im stolice (nieujęte w podręczniku). Dzieci wybierają zdjęcia i piszą teksty. Powstałe prace można wydrukować i złożyć w jeden przewodnik. Jeśli uwzględniamy stolice opisane w podręczniku, prosimy uczniów, aby zredagowali własne teksty. W ten sposób można stworzyć klasowy przewodnik obejmujący wszystkie stolice europejskie. Uczniowie mogą zaproponować tytuł oraz zaprojektować i wykonać okładkę. Prace można wykonywać etapami, również w ramach edukacji plastycznej.

XXIII-3 Poznajemy inne kontynenty. Nazwy mieszkańców kontynentów i nazwy mieszkańców miast

Materiały: **P2** s. 150–153 **Z4** s. 48–53, 86–92 ✂ B globus, mapa świata

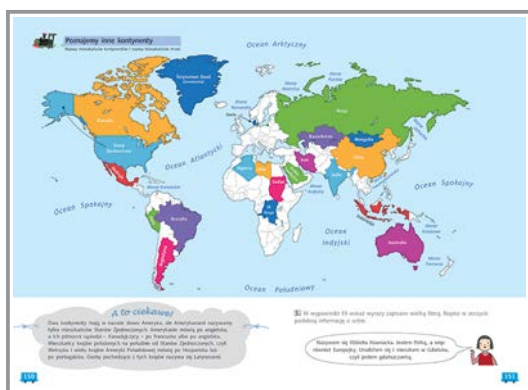

Wskazywanie na globusie (lub na mapie świata) kontynentów, oceanów i państw; nazywanie kierunków

Dzieci niejednokrotnie pracowały już z mapą, dlatego warto tym razem wykorzystać globus. Nauczyciel zadaje pytania i/lub polecenia, a dzieci odpowiadając na nie (wykonując je), ćwiczą posługiwanie się globusem.

- ▷▷ Wskaż na globusie (lub na mapie) kontynenty i oceany; odczytaj ich nazwy.
 - ▷▷ Kto z was (lub waszych bliskich) podróżował poza kontynent europejski? Pokaż dokąd.
 - ▷▷ Jakim środkiem transportu podróżują ludzie, którzy udają się na inny kontynent? [najczęściej samolotem] Jak podróżowali ludzie przed wynalezieniem samolotu? [statkiem]
- Warto uświadomić dzieciom, że podróżowanie samolotem znacznie skraca czas podróży. Pokonanie tej samej odległości (np. z Europy do Ameryki Północnej) samolotem zajmie kilka godzin, a statkiem – kilka tygodni.
- ▷▷ Wskaż na globusie (lub na mapie) drogę morską z Europy w kierunku zachodnim. Do jakiego kontynentu/kraju można dotrzeć?
 - ▷▷ W którym kierunku trzeba popłynąć, aby dopłynąć z Portugalii najkrótszą drogą do południowego krańca Afryki? Pokaż tę trasę.
 - ▷▷ W jakim kierunku trzeba płynąć, aby z Portugalii najkrótszą drogą opłynąć Afrykę i znaleźć się na Oceanie Indyjskim?
 - ▷▷ Odszukaj na wschodnim krańcu Morza Śródziemnego kanał Sueski. Wskaż najkrótszą drogę morską z Polski do Indii.
 - ▷▷ Wskaż miejsce na świecie, które chciałbyś odwiedzić. Zdecyduj o sposobie podróżowania.

P2 Podręcznik, s. 150–151

Mapa świata

- ▶▶ Mapa przedstawia 20 największych państw świata. Na których kontynentach znajdują się te państwa? Odczytaj nazwy państw na poszczególnych kontynentach.

Tekst „A to ciekawe”

- ▶▶ Przeczytaj ciekawostkę.
- ▶▶ Gdzie mieszkają osoby, które nazywamy Amerykanami? Wymień przykłady państw, w których mieszkają Latynosi.

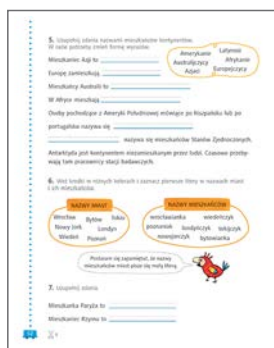
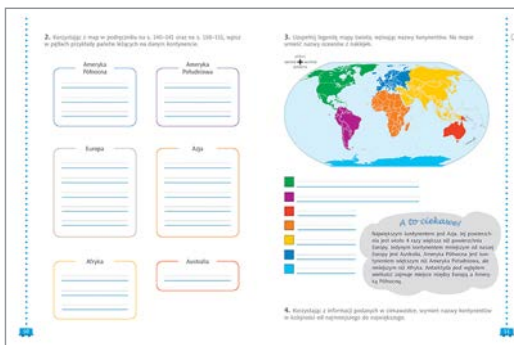
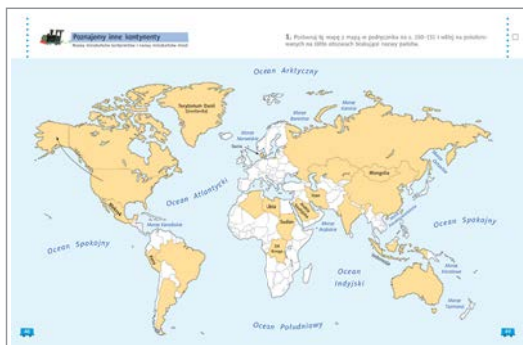
Informacje uzupełniamy wskazaniem wymienionych miejsc na mapie. Dodatkowo polecamy dzieciom sprawdzić w internecie (jeśli dysponujemy komputerem lub na najbliższych zajęciach komputerowych), jakim językiem mówi się w Brazylii [portugalskim], a jakim – w Peru [hiszpańskim].

Zadanie 1 i wypowiedź Eli

- ▶▶ Przeczytaj wypowiedź Eli.
- ▶▶ W wypowiedzi Eli wskaż wyrazy zapisane wielką literą.
- ▶▶ Napisz w zeszycie podobną informację o sobie. Z

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 48–52

Ćwiczenie 1

- ▶▶ Porównaj tę mapę z mapą w podręczniku na s. 150–151 i wklej na pokolorowanych na żółto obszarach brakujące nazwy państw.

Ćwiczenie 2

- ▶▶ Korzystając z map w podręczniku na s. 140–141 oraz na s. 150–151, wpisz w pętlach przykłady państw leżących na danym kontynencie.

Ćwiczenie 3

- ▶▶ Uzupełnij legendę mapy świata, wpisując nazwy kontynentów. Na mapie umieść nazwy oceanów z naklejek.

Ćwiczenie 4

- ▶▶ Korzystając z informacji podanych w ciekawostce, wymień nazwy kontynentów w kolejności od najmniejszego do największego.

W pierwszym wydaniu zeszytów ćwiczeń ostatnie zdanie w ciekawostce (*Antarktyda pod względem wielkości zajmuje miejsce między Europą a Ameryką Północną*) jest co prawda prawdziwe, ale do ustalenia miejsca Antarktydy potrzebna jest wiadomość, że zajmuje ona miejsce między Europą a Ameryką Południową (a nie Północną). Uczniowie powinni ewentualnie skreślić ostatni wyraz w ciekawostce i zastąpić go słowem *Południową*.

Dzieci mogą wykonać ćwiczenie, patrząc na mapę, choć wątpliwości może budzić porównanie wielkości niektórych kontynentów i do tego trzeba skorzystać z ciekawostki.

Warto dać dzieciom czas na znalezienie dobrego sposobu poradzenia sobie z tym ćwiczeniem, a potem ewentualnie podpowiedzieć, że na przykład dobrym sposobem jest wypisanie nazw kontynentów na karteczkach i ustawianie tych karteczek według fragmentów tekstu. Inny sposób to wypisanie na początek (z góry na dół) numerów od 1 do 7, gdzie 1 oznacza najmniejszy kontynent. Następnie uczniowie, czytając kolejne fragmenty tekstu, wpisują nazwy kontynentów – najpierw Azję – pod numerem 7, potem Australię i Europę – pod numerami 1 i 2, następnie na podstawie ostatniego (poprawionego) zdania – wpisują Antarktydę za Europą, czyli pod numerem 3, a potem – pod numerami 4, 5, 6 – Amerykę Południową, Amerykę Północną i Afrykę.

Ćwiczenie 5

- ▶▶ Uzupełnij zdania nazwami mieszkańców kontynentów. W razie potrzeby zmień formę wyrazów.

Chętni uczniowie pokazują na globusie wymienione w ćwiczeniu nazwy kontynentów.

Ćwiczenie 6 i wypowiedź papugi Sylaby

- ▶▶ Weź kredki w różnych kolorach i zaznacz pierwsze litery w nazwach miast i ich mieszkańców.

Ćwiczenie 7

- ▶▶ Uzupełnij zdania.

■ Pisownia nazw mieszkańców, kontynentów, państw i miast – praca z materiałami z wycinanki ✂ B

- ▶▶ W wypowiedzi Eli podkreśl wyrazy zapisane wielką literą. Napisz w zeszyte podobną informację o sobie. Z

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 53

Wiersz „Portugalia” i ćwiczenie 8

- ▶▶ Przeczytaj wiersz.
- ▶▶ Na jakim kontynencie leży Portugalia? Jaki kontynent leży najbliżej Portugalii? [Afryka]
- ▶▶ Wyjaśnij, dlaczego Portugalczyk jest dumny ze swoich przodków. Podkreśl w wierszu te fragmenty, które mówią o tym, co zawdzięczamy Portugalczykom.

Ćwiczenie 9

- ▶▶ Skreśl niepotrzebne wyrazy, tak aby powstały zdania prawdziwe. Skorzystaj z informacji w podręczniku na s. 152.

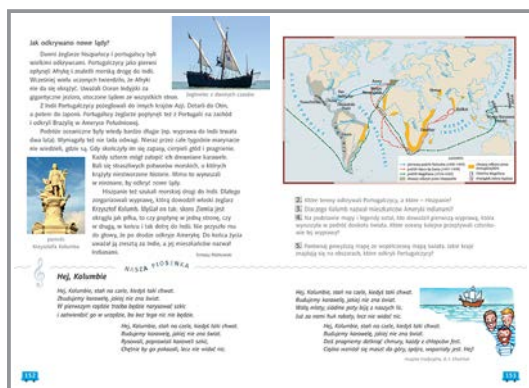
Ćwiczenie 10

- ▶▶ Zaplanuj wymarzoną podróż na odległy kontynent. Napisz w zeszycie, które kraje tam odwiedzisz. Uzasadnij swój wybór. Z

Uczniowie mogą najpierw opowiedzieć ustnie o wymarzonej podróży, pamiętając o drugiej części polecenia, czyli uzasadnieniu. Podpowiadamy, że najpierw piszemy na brudno, a po korekcie przepisujemy tekst do zeszytu. Dodatkowo uczniowie mogą wykonać rysunek.

P2 Podręcznik, s. 152–153

Tekst T. Małkowskiego „Jak odkrywano nowe lądy” i polecenia 2–3

Po przeczytaniu tekstu nauczyciel wskazuje na ściennej mapie opisywaną trasę z Portugalii wokół Afryki, a także Ocean Indyjski, Indie i trasy dalszych wypraw oraz trasę wyprawy Kolumba. Warto też skorzystać z zasobów internetu i pokazać dzieciom repliki żaglowców (karawele i karaki) z czasów Kolumba.

Uzupełniając informacje zawarte w tekście, można powiedzieć dzieciom, że efektem wypraw – oprócz poznania nowych lądów – był rozwój handlu. Z innych kontynentów przywożono do Europy nieznaną dotąd rośliny (np. ziemniaki) i przyprawy (np. pieprz).

- ▶▶ Które tereny odkrywali Portugalczycy, a które – Hiszpanie?
- ▶▶ Dlaczego Kolumb nazwał mieszkańców Ameryki Indianami?

Mapa i zadania 4–5

►► Przeczytaj uważnie legendę mapy. Zwróć uwagę na kolory, nazwiska i narodowości odkrywców, czas wypraw, odkryte terytoria. Co zauważasz? [Odkrycia dotyczyły terenów przybrzeżnych, żeglarze nie zapuszczali się w głąb lądów (nie byli do tego jeszcze przygotowani). Portugalczycy i Hiszpanie różnili się w wyborze tras i kierunków wypraw.]

►► Na podstawie mapy i legendy ustal, kto dowodził pierwszą wyprawą, która wyruszyła w podróż dookoła świata. Które oceany kolejno przepływali członkowie tej wyprawy?

►► Odszukaj na mapie Europę i wskaż miejsca, z których wyruszały wyprawy odkrywców portugalskich i hiszpańskich.

►► Porównaj powyższą mapę ze współczesną mapą świata. Jakie kraje znajdują się na obszarach, które odkryli Portugalczycy?

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 86–92 ➔ 5

Ćwiczenie D1

1. Zaproponuj pseudonim dla ptaszka.

2. Podpisz obrazki według wzoru.

Ćwiczenie D2

3. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

4. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

Ćwiczenie D3

5. Zaznacz kolorem wielkie litery w nazwach umieszczonych na fotografiach.

6. Podpisz obrazki według wzoru.

Ćwiczenie D4

7. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

8. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

Ćwiczenie D5

9. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

10. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

Ćwiczenie D6

11. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

12. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

Ćwiczenie D7

13. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

14. W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą.

Ćwiczenie D1

►► Zaproponuj pseudonim dla papugi Sylaby. Jaką literą zapisujemy pseudonimy?

Ćwiczenie D2

►► Podpisz obrazki według wzoru.

Ćwiczenie D3

►► W podanych zdaniach zaznacz kolorem litery, które powinny być zapisane wielką literą. Przepisz te zdania.

Ćwiczenie D4

►► Oto herby Krakowa, Łodzi, Warszawy, Gdańska, Gniezna i Torunia. Uzupełnij kratki, wpisując nazwy miast. Przepisz te nazwy.

Ćwiczenie D5

►► Zaznacz kolorem wielkie litery w nazwach umieszczonych na fotografiach. Uzupełnij tytuły obrazków, wpisując podane nazwy w odpowiedniej formie. Wpisz w kółkach odpowiednie numery. Przeczytaj podpisy.

Ćwiczenie D6

►► Policz litery w nazwach geograficznych podanych w pętli i wpisz je do diagramu. Odczytaj i napisz hasło (pamiętaj o pisowni wielką literą). Przeczytaj objaśnienia i podkreśl nazwy miast.

Ćwiczenie D7

►► Z poniższych wyrazów utwórz zdanie i zapisz je.

Ćwiczenie D8

- ▶▶ Uzupełnij zdania wybranymi tytułami książek przedstawionych na fotografiach. Nie zapomnij o cudzysłowie.

Ćwiczenie D9

- ▶▶ Dopasuj podpisy do obrazów. W tytułach podkreśl wyrazy zapisane wielką literą.

Ćwiczenie D10

- ▶▶ Uzupełnij zdania, wpisując nazwy narodowości lub nazwy państw.

Ćwiczenie D11

- ▶▶ Napisz zdanie o koleżance lub koledze z ławki, podobne do tych z poprzedniego ćwiczenia.

Ćwiczenie D12

- ▶▶ Uzupełnij tabelki według wzoru. Przeczytaj uzupełnienia.

Ćwiczenie D13

- ▶▶ W poniższych zdaniach podkreśl wyrazy, które są zapisane wielką literą i nie występują na początku zdania. Następnie uzupełnij karty z informacjami o państwach wymienionych w tekście.

XXIV JACY JESTEŚMY?

XIV-1 Co się mieści w mojej głowie? Powiedzenia i przysłowia

Materiały: **P2** s. 154–155 **Z4** s. 54–57 paski papieru, flamaster, atlasy (leksykony) z budową mózgu, stoper lub zegar z sekundnikiem, kartki A4

Gromadzenie skojarzeń wokół problemu *Co mieści się w głowie?*

Uczniowie zastanawiają się nad pytaniem nauczyciela. Podają swoje propozycje (każdy jedną). [np. myśli, pomysły, pamięć, pytania, plany, wierszyki, mózg, projekty, obowiązki, radość, smutek, strach, ból, sny, wyobrażenia, fantazje, szare komórki, wiedza itp.] Nauczyciel może zapisywać odpowiedzi kolejno na paskach papieru, a następnie uczniowie tworzą z nich „słoneczko skojarzeń”.

P2 Podręcznik, s. 154–155

Wiersz J. Papużyńskiej „Ja” i polecenia 1–3

Nauczyciel lub wybrany uczeń głośno odczytuje wiersz. Następnie dzieci czytają tekst jeszcze raz – po cichu.

- ▶▶ Jaka jest trzecia, a jaka szósta myśl opisana w wierszu? Które z myśli są przedstawione na obrazkach?

- ▶▶ Czy pamiętasz swoją pierwszą dzisiejszą myśl? A co myślisz w tej chwili? Narysuj w zeszytce ósmą myśl i ją podpisz. **[Z]**

- ▶▶ Kiedy miewasz najbardziej radosne myśli?

- ▶▶ O czym myślałeś, idąc do szkoły? Napisz w zeszytce swoje myśli w formie zdań. **[Z]**

Scenki z dialogami i polecenie 4

- ▶ ▶ Przyjrzyj się scenkom. Wyjaśnij, co oznaczają wyróżnione powiedzenia związane z głową. W jakich sytuacjach się je stosuje?

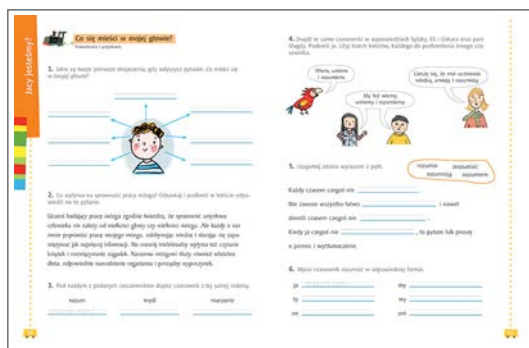
Jak zbudowany jest mózg? – praca w grupach z materiałami źródłowymi

Nauczyciel przygotowuje materiały źródłowe, korzystając z opracowań przeznaczonych dla dzieci – powinny zawierać ilustracje przedstawiające budowę mózgu i krótkie opisy jego funkcjonowania. Dzieli klasę na kilka grup – zależnie od ilości materiałów źródłowych. Uczniowie oglądają ilustrację, rycinę, czytają informacje dotyczące budowy i funkcjonowania mózgu. Następnie z pomocą nauczyciela dzielą się zdobytą wiedzą z kolegami.

Przy okazji należy również zwrócić uwagę na potrzebę dbania o system nerwowy – prawidłowe odżywianie, dotlenianie mózgu, odpoczynek, a zwłaszcza o odpowiednią ilość snu.

Jeśli mamy więcej czasu, dzieci mogą zamieniać się materiałami tak, aby wszystko obejrzeć.

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 54–55

Ćwiczenie 1

- ▶ ▶ Jakie są twoje pierwsze skojarzenia, gdy usłyszysz pytanie: *Co mieści się w twojej głowie?*

(Zob. pierwszy moduł zajęć).

- ▶ ▶ Co wpływa na sprawność pracy mózgu? Odszukaj i podkreśl w tekście odpowiedzi na to pytanie.

Ćwiczenie 3

- ▶ ▶ Pod każdym z podanych rzeczowników dopisz czasownik z tej samej rodziny.

Uczniowie podają propozycje wyrazów należących do rodzin podanych wyrazów. [np. rozumiem, zrozumiałem, rozumny, wyrozumiały, zrozumienie; myślę, wymyśliłem, zamyślonny, bezmyślność, myślenie; marzyć, pomarzyć, marzyciel/marzycielka, rozmarzony]

Ćwiczenie 4

Warto zwrócić uwagę na właściwe wymawianie słowa *rozumiem* (końcowe *m* powinno być wypowiedane, a niektórzy nie wymawiają tej głoski).

- ▶ ▶ Odczytaj głośno wypowiedź papugi. Ile czasowników wypowiedziałeś? Znajdź te same czasowniki w wypowiedziach Eli i Oskara oraz pani Magdy. Podkreśl je. Użyj trzech kolorów, każdego do podkreślenia innego czasownika.

Ćwiczenie 5

- ▶ ▶ Uzupełnij zdania wyrazami z pętli.

Ćwiczenie 6

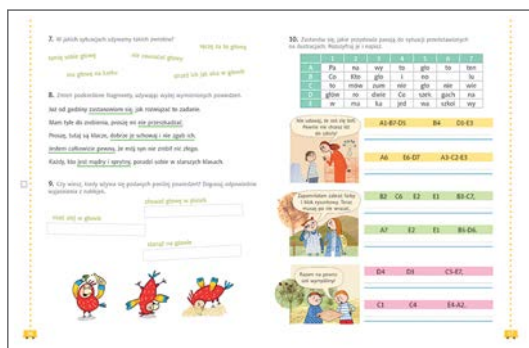
- ▶ ▶ Wpisz czasownik *rozumieć* w odpowiedniej formie.

Zabawa w dopowiadanie zakończeń przysłów lub wypowiedzi przysłów

Nauczyciel podaje początki przysłów i powiedzeń, które mogą być przez dzieci znane, a uczniowie kończą te przysłowia lub powiedzenia i ewentualnie wyjaśniają, co mogą oznaczać lub kiedy się ich używa. W tej zabawie wybieramy takie przysłowia, które nie dotyczą głowy (te o głowie będą omawiane później – zob. zeszyt ćwiczeń, s. 56–57).

W zdrowym ciele... zdrowy duch
Cicha woda... brzegi rwie
Co za dużo... to niezdrowo
Mądry głupiemu... ustępuje.
Niedaleko pada jabłko... od jabłoni.
Bez pracy nie ma... kotaczy.

Nie czyń drugiemu... co tobie niemiłe.
Darowanemu koniowi nie zagląda się... w zęby
Kto pod kim dołki kopie... ten sam w nie wpada
Czego Jaś się nie nauczy... tego Jan nie będzie umiał.
Do trzech razy... sztuka
Gdy się człowiek śpieszy... to diabeł się cieszy.

Ćwiczenie 7

- W jakich sytuacjach używamy takich zwrotów?

Ćwiczenie 8

- Zmień podkreślone fragmenty, używając wyżej wymienionych powiedzeń.

Ćwiczenie 9

Zanim dzieci dopasują wyjaśnienia z naklejek, mogą same spróbować podać (lub wymyślić) przykłady zastosowania podanych powiedzeń.

- ► Czy wiesz, kiedy używa się podanych poniżej powiedzeń? Dopasuj odpowiednie wyjaśnienia z naklejek.

Ćwiczenie 10

- Zastanów się, jakie przysłowia pasują do sytuacji przedstawionych na ilustracjach.
Rozszyfruj je i napisz. Odczytaj rozszyfrowane zwroty.

Pisanie skojarzeń na czas – konkurs między zespołami z wykorzystaniem burzy mózgów

Dzielimy uczniów na kilkusobowe zespoły. Każdy zespół przygotowuje kartkę A4 i wybiera przedstawiciela, który będzie zapisywał podawane przez resztę propozycje skojarzeń związanych ze słowem *wyobraźnia*. Nauczyciel odmierza 5 minut. Po upływie tego czasu przedstawiciele grup odczytują wyrazy, a nauczyciel je liczy. Wygrywa zespół, któremu udało się zapisać najwięcej skojarzeń.

XXIV-2 Prezentuję moje hobby. Przygotowanie prezentacji

Materiały: **P2** s. 156–159 **Z4** s. 58–60 kartoniki z pytaniami, kolorowy karton (A3), flamastry, klej, nożyczki, fotografie związane z hobby

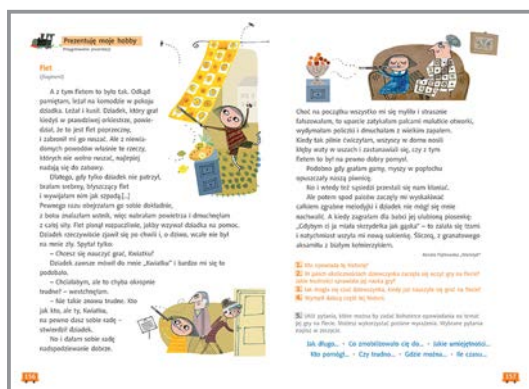

Rozmowa na temat ulubionych zajęć w wolnym czasie

Nauczyciel przygotowuje na kartonikach pytania dla każdego dziecka: *Co lubisz robić w wolnym czasie? Jakich szczególnych umiejętności wymaga to, co robisz? Czy te zajęcia możesz nazwać swoim hobby?*

Dzieci dobierają się w pary i – zadając sobie proponowane pytania – dowiadują się o ulubionych zajęciach kolegów. Następnie siadają w krąg i dzielą się informacjami o tym, czego się dowiedziały.

P2 Podręcznik, s. 156–157

Opowiadanie R. Piątkowskiej „Flet” i polecenia 1–4

Nauczyciel lub wybrany uczeń głośno odczytuje tekst.

- ▶ ▶ Kto opowiada tę historię? Czym dla dziewczynki był flet, zanim zaczęła się uczyć na nim grać?
- ▶ ▶ W jakich okolicznościach dziewczynka zaczęła się uczyć gry na flecie? Jakie trudności sprawiała jej nauka gry?
- ▶ ▶ Jak mogła się czuć dziewczynka, kiedy już nauczyła się grać na flecie?
- ▶ ▶ Wymyśl dalszą część tej historii.

Przy kontynuowaniu opowiadania każde dziecko proponuje swoją wersję lub kończy/kontynuuje wypowiedź kolegi.

Zadanie 5

►► Ułóż pytania, które można by zadać bohaterce opowiadania na temat jej gry na flecie. Możesz wykorzystać podane wyrażenia. Wybrane pytania napisz w zeszycie. [Z]

Warto zachęcić uczniów do przeczytania książki Renaty Piątkowskiej „Wieloryb”, w której są zawarte jeszcze inne przygody bohaterki opowiadania.

Inscenizacje wywiadów z bohaterką opowiadania „Flet”

Po ustaleniu i zapisaniu pytań uczniowie w parach inscenizują wywiad.

P2 Podręcznik, s. 158

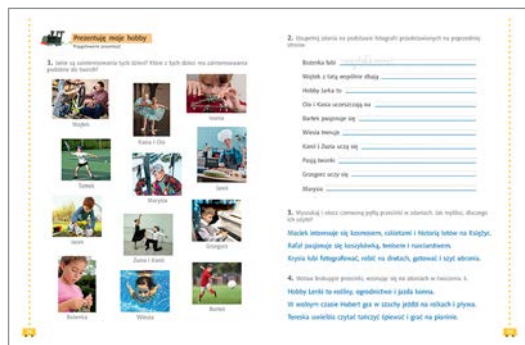
Fotografie i zadanie 6

►► Opowiedz, jakie hobby mają te dzieci. Dopasuj napisy do zdjęć.

Historyjka z papugą Sylabą

►► Co zabawnego jest w tej historyjce? [słowo konik ma podwójne znaczenie: pasja/hobby (szydełkowanie) oraz mały koń (na biegunkach)]

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 58–60

Ćwiczenie 1

►► Jakie są zainteresowania tych dzieci? Które z tych dzieci ma zainteresowania podobne do twoich?

Ćwiczenie 2

►► Uzupełnij zdania na podstawie fotografii przedstawionych na poprzedniej stronie.

Ćwiczenie 3

►► Wyszukaj i otocz czerwoną pętlą przecinki w zdaniach. Jak myślisz, dlaczego ich użyto?

Ćwiczenie 4

►► Wstaw brakujące przecinki, wzorując się na zdaniach w ćwiczeniu 3.

Ćwiczenie 5

►► Podkreśl te wyrazy lub wyrażenia, które dotyczą twoich zainteresowań.

Ćwiczenie 6

►► Jaka dyscyplina sportu cię interesuje? Podkreśl jej nazwę.

Ćwiczenie 7

- Weź cztery różne kredki. Podkreśl tym samym kolorem wyrażenia o podobnym znaczeniu.

Ćwiczenie 8

- Rozszyfruj rebusy. [bramka, piłka, gol]

Ćwiczenie 9

- Ułóż i napisz w zeszycie zdania o tym, co cię interesuje. Wykorzystaj wyrazy z poprzednich ćwiczeń. [Z]

(zob. następny moduł zajęć)

■ Przygotowanie do pisania o swoim hobby

Zanim uczniowie samodzielnie napiszą o swoich zainteresowaniach, można – dla mniej samodzielnych – wspólnie ustalić model wypowiedzi, np. ustalić początki zdań, które uczniowie w zeszycie samodzielnie dokończą, np.:

Moje hobby to..., ponieważ interesuję się...

Chętnie trenuję... Pasjonuję się też... Zbieram...

Nauczyciel przypomina uczniom o stosowaniu przecinka przy wyliczaniu. [Z]

P2 Podręcznik, s. 159

Zadanie 7

- Przyjrzyj się plakatowi. Jakie zainteresowania mogą przedstawiać?

Zadanie 8

- Przygotuj się do zaprezentowania swojego hobby. Skorzystaj z planu prezentacji.

(Zob. następny moduł zajęć).

Tworzenie plakatów i przygotowanie prezentacji o swoim lub czyimś hobby

Jeśli na zajęciach zabraknie czasu, można poprosić dzieci, aby w domu przygotowały się do prezentacji i wykonały plakaty. Po wykonaniu tych zadań wszystkie dzieci eksponują swoje plakaty w widocznym miejscu (np. na tablicy). Kilku chętnych uczniów prezentuje swoje zainteresowania.

XXIV-3 ■ Gdy dorosnę, to... Nazwy zawodów

Materiały: [P2] s. 160–161 [Z4] s. 61–63 [] kartki z tekstami zagadek

■ Rozmowa na temat tego, czym się zajmują dorośli i co potrafią

Nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat zajęć dorosłych z ich najbliższego otoczenia, rodziny. Kieruje rozmową tak, aby uczniowie powiedzieli, że dorośli, podobnie jak dzieci, poza obowiązkami związanymi z pracą zawodową mają też swoje pasje, które realizują w wolnym czasie.

■ Rozwiązywanie zagadek dotyczących różnych zawodów

Nauczyciel przygotowuje na osobnych kartkach zagadki dotyczące różnych zawodów. Dzieci losują teksty, odczytują je i odgadują. Oprócz zagadek dzieci mogą też pokazywać czynności osób pracujących w danym zawodzie (np. rodziców dzieci), a koledzy odgadują, o kogo chodzi.

Nie zmienia zawodu ciocia koleżanki,
choć śpiewa, szyje, tańczy, wnosi szklanki.
Bywa wróżką, paziem, królową w koronie.
Gdy ciocia pracuje, inni klaszczą w dłonie. [aktorka]

Kto ma na półkach książek bez liku?
I dba o książki i czytelników? [bibliotekarz]

Mam dwie dzielne pomocnice,
cienką igłę i nożyce.

One kroją, ona zszywa.
Powiedz, jak ja się nazywam? [krawiec]

Kto musi ściąć drzewo mechaniczną piłą,
żeby na meble, listwy desek wystarczyło? [drwal]

Pracuje głęboko, pod czarnym sufitem.
Ludzie palą skarby przez niego zdobyte. [górnik]

Z wielką torbą chodzi co dzień
przy pogodzie, niepogodzie.

Czekaj go, gdy listu chcesz.
Kto to jest, czy wiesz? [listonosz]

Ma biały fartuch, jak lekarz,
ale nie leczy – wypieka. [piekarz]

Dobrym okiem, bystrym słuchem
kieruje ulicznym ruchem. [policjant]

Deska, młotek, zręczne ręce
zrobią mebli coraz więcej. [stolarz]

Kto pracuje w hełmie, pnie się po drabinie,
kiedy syczy ogień i gdy woda płynie? [strażak]

Jak nazywa się taki lekarz,
którego pacjent głośno szczeka? [weterynarz]

(według: Joanna Stec „Zagadki dla najmłodszych. Materiały metodyczne”, Wydawnictwo MAC SA, Kielce 1999)

P2 Podręcznik, s. 160–161

Tekst I. Kulis i E. Pałasz „Nie tylko mama i tata” i polecenia 1–4

Wybrani uczniowie głośno odczytują tekst.

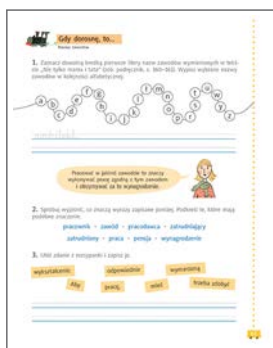
- Znajdź w tekście nazwy zawodów.
 - Kim z zawodu są rodzice Gabrysi i Wojtka?
 - Co potrafi robić mama, a co tata Gabrysi i Wojtka?
- Czy wszystkie umiejętności rodziców Wojtka i Gabrysi zostały zilustrowane? Co najbardziej lubią w swoich rodzicach Gabrysi i Wojtek? Na czym polega bycie mamą albo tatą?
- Zastanów się, co potrafisz robić twoi rodzice.

- Na czym polega tzw. praca zawodowa? Kiedy mówimy o kimś, że ma określony zawód?
- Czy potrafisz określić, który zawód jest najważniejszy?

Zwracamy uwagę dzieci na to, że każda praca jest ważna – służy ludziom, choćby przez to, że mogą dzięki niej utrzymać rodzinę.

Zadanie 5

- Dzieci zapisały różne nazwy zawodów. Wyjaśnij, na czym polega praca w tych zawodach.

Ćwiczenie 1

►► Zaznacz dowolną kredką pierwsze litery nazw zawodów wymienionych w tekście „Nie tylko mama i tata” (zob. podręcznik, s. 160–161). Wypisz wybrane nazwy zawodów w kolejności alfabetycznej. [architekt, grafik, kucharka, kucharz, krawcowa, lekarka, malarz, mechanik, muzyk, nauczycielka] Na jaką literę nie ma w opowiadaniu nazw zawodów? [b, c, d, e, f, h, i, j, ł, o, p, r, s, t, u, w, z] Czy potrafisz podać nazwy zawodów na pozostałe litery alfabetu? [np. bednarz/barman, cukiernik, detektyw, elektryk, fryzjer, hydraulik, inżynier, jubiler, ładowacz, optyk, piekarz, tokarz, stolarz, terapeuta, urzędnik, weterynarz, zegarmistrz]

Ćwiczenie 2

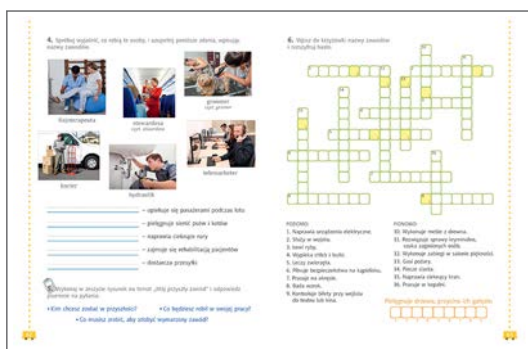
►► Spróbuj wyjaśnić, co znaczą wyrazy zapisane poniżej. Podkreśl te, które mają podobne znaczenie.

Ćwiczenie 3

►► Ułóż zdanie z rozsypanki i zapisz je.

Rozmowa z dziećmi o ich marzeniach związanych z przyszłym zawodem

Nauczyciel zwraca uwagę na to, co należy zrobić, aby móc wykonywać określoną pracę. Dzieci zastanawiają się, czy każdy może pracować w wybranym zawodzie. Ustalają, że niektóre zawody wymagają szczególnych umiejętności i predyspozycji, np. świetnego wzroku, doskonałego zdrowia i sprawności fizycznej, umiejętności rysowania, śpiewania itp.

Ćwiczenie 4

►► Spróbuj wyjaśnić, co robią te osoby, i uzupełnij poniższe zdania, wpisując nazwy zawodów.
►► Czy kiedykolwiek miałeś okazję zobaczyć ludzi wykonujących takie zawody?

Ćwiczenie 5

►► Wykonaj w zeszycie rysunek na temat „Mój przyszły zawód” i odpowiedz pisemnie na pytania: Kim chcesz zostać w przyszłości? Co będziesz robił w swojej pracy? Co musisz zrobić, aby zdobyć wymarzony zawód? [Z]

Ćwiczenie 6

►► Wpisz do krzyżówki nazwy zawodów i rozszyfruj hasło.
Warto poszukać więcej informacji na temat zawodu arborysty.

„Ojciec Wirgiliusz” – zabawa muzyczno-ruchowa

Uczniowie ustawiają się w kole i chwytają się za ręce. Dziecko wybrane na Ojca Wirgiliusza staje w środku. Koło kręci się do słów piosenki:

Ojciec Wirgiliusz uczył dzieci swoje,
A miał ich wszystkich sto dwadzieścia troje.
Hejże, dzieci, hejże, ha,

Róbcie wszystko, co i ja... (ostatnie dwa wersy powtarzamy 2 razy)

Na końcu ostatniej zwrotki Ojciec Wirgiliusz wykonuje dowolny ruch, gest związany z pracą, który pozostali naśladują. Następnie wybiera jedno z dzieci, które zostaje nowym Ojcem Wirgiliuszem, i zabawa zaczyna się od początku.

XXV-1 ■ Zanim wyruszymy w podróż... Dlaczego warto podróżować?

Materiały: **P2** s. 162–167 **Z4** s. 64–65 duża mapa świata, książka Ł. Wierzbickiego „Afryka Kazika”

■ Rozmowa o sposobach podróżowania

Dzieci dzielą się swoimi doświadczeniami i opowiadają, jak podróżują i czy w czasie najbliższych wakacji wybierają się w podróż.

■ Zagadki

Dzieci mogą rozwiązywać zagadki w grupach, zapisując odpowiedzi jednym wyrazem na kartce. Za każdą poprawną odpowiedź przyznajemy 1 punkt.

Z tego miasta Milenka przywiozła widokówkę z fragmentem zniszczonego muru. Jakie to miasto i jak nazywa się ten mur?

W tym mieście pan Tomek zobaczył starożytne budowle na wzgórzu Akropol. Jak nazywa się to miasto?

W tym mieście Antek sfotografował się na tle kolumny Zygmunta – co to za miasto?

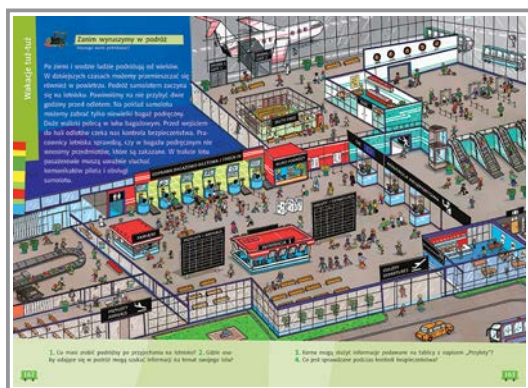
W tym mieście nad rzeką Tybr można zobaczyć Koloseum – co to za miasto?

W jakim mieście znajduje się zamek królewski o nazwie Hradczany?

W tym mieście można zobaczyć figurki słynnych koziołków.

Kto wygrzewa stopy w słońcu, na końcu Europy?

Jak nazywa się kontynent niezamieszkały przez ludzi?

P2 Podręcznik, s. 162–163

Tekst, ilustracja i polecenia 1–4

►► Obejrzyj planszę przedstawiającą halę lotniska. Przeczytaj nazwy i napisy informacyjne w dwóch językach. Spróbuj określić, co oznaczają poszczególne informacje. Powiedz, które z tych miejsc widziałeś w czasie swojej podróży. Przeanalizuj, co dzieje się w poszczególnych miejscach hali. Które z przedstawionych miejsc wydaje ci się najciekawsze?

►► Co musi zrobić podróżny po przyjechaniu na lotnisko?

►► Gdzie osoby udające się w podróż mogą szukać informacji na temat swojego lotu?

►► Komu mogą służyć informacje podawane na tablicy z napisem „Przyloty”?

►► Co jest sprawdzane podczas kontroli bezpieczeństwa?

■ „Jadę do Afryki i zabieram ze sobą...” – zabawa doskonaląca pamięć i koncentrację uwagi

Siadamy z dziećmi w krąg. Przed rozpoczęciem zabawy należy ustalić zasady – czy w grze wykorzystujemy tylko nazwy przedmiotów przydatnych w podróży do Afryki, czy też staramy się szukać innych, zaskakujących i raczej zbędnych w Afryce przedmiotów.

Osoba rozpoczynająca zabawę mówi: *Jadę do Afryki i zabieram ze sobą...* Następnie wymienia nazwę dowolnego przedmiotu spełniającego warunek podany w umowie. Osoba siedząca po prawej stronie mówi: *Jadę do Afryki i zabieram z sobą...* i powtarza nazwę rzeczy wymienioną przez poprzednika oraz dodaje własną. Gra się kończy, gdy każde dziecko doda jakiś element ekwipunku i powtórzy kolejno wszystko to, co powiedziały inne dzieci.

Zapoznanie z książką Ł. Wierzbickiego „Afryka Kazika” oraz jej bohaterem Kazimierzem Nowakiem
Nauczyciel może pokazać uczniom egzemplarz książki lub skorzystać z internetu (www.lukaszwierzbicki.pl/o-nas), gdzie znajdują się informacje o książce, recenzje, a także film rysunkowy opracowany na podstawie pierwszego rozdziału.

P2 Podręcznik, s. 164–165

Opowiadanie Ł. Wierzbickiego „Ruszam do Afryki” i zadanie 5

Nauczyciel czyta opowiadanie. Zwraca uwagę dzieci na ilustrację – bohaterowie ubrani są według mody panującej w latach 30. XX wieku, gdyż tekst mówi o wydarzeniach sprzed II wojny światowej.

►► Jaką scenę przedstawia ilustracja? [pożegnanie pana Kazimierza Nowaka z rodziną]

►► Co możesz powiedzieć o strojach osób przedstawionych na obrazku? Jak dzisiaj wyglądają podróżnicy i ich ekwipunek?

►► Wskaż w tekście odpowiedzi na pytania: *Kim jest bohater opowieści? W jaki sposób zarabia na życie? Co odpowiedział podróżnik żonie, gdy zapytała, jak sobie poradzi w dalekich krajach wśród obcych ludzi? W jaki sposób podróżnik zamierzał poradzić sobie w razie spotkania z ludożercami lub z lwem? O co poprosiła żona podróżnika?*

Zadanie 6 i pytanie papugi Sylaby

►► Na dużej mapie świata wskaż kontynenty Europę i Afrykę oraz odszukaj Włochy i Polskę.

►► Podróż pociągiem była pierwszym etapem podróży. Bohater książki dotarł nim do Włoch. Jak myślisz którądy jechał pociąg?

►► Wskaż na mapie trasę (w linii prostej) z Poznania do Mediolanu we Włoszech.

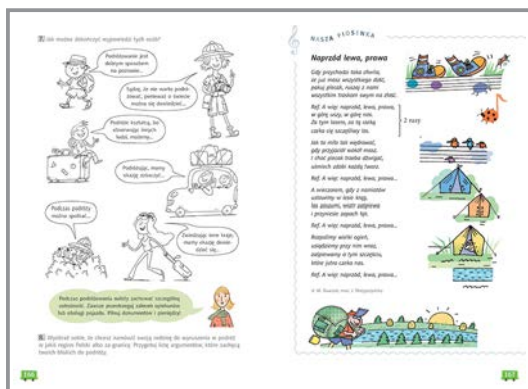
►► Jak myślisz, w jaki sposób podróżnik dostał się z Włoch do Afryki. [statkiem]

Tekst „A to ciekawe”

Tekst ciekawostki można odczytać wcześniej – przed przeczytaniem opowiadania.

Oglądanie filmowej relacji ze współczesnej wyprawy zorganizowanej śladami Kazimierza Nowaka
W internecie dostępna jest relacja z wyprawy rowerowej do Afryki z 2010 r. *Rowerem przez Afrykę. Jak Kazik Nowak*. W wyprawie wzięło udział 100 osób, które chciały upamiętnić i nagłośnić wyczyn Kazimierza Nowaka.

P2 Podręcznik, s. 166–167

Zadanie 7

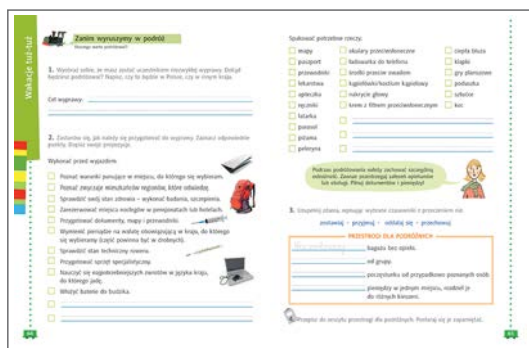
►► Jak można dokończyć wypowiedzi tych osób?

Wypowiedź pani Magdy

Na podstawie komentarza pani Magdy dzieci tworzą nowe przestrogi. Mogą je również zainscenizować, a następnie zapisać w formie krótkich zdań.

Zadanie 8

►► Wyobraź sobie, że chcesz namówić swoją rodzinę do wyruszenia w podróż w jakiś region Polski albo za granicę. Przygotuj listę argumentów, które zachęcą twoich bliskich do podróży.

Ćwiczenie 1

►► Wyobraź sobie, że masz zostać uczestnikiem nie-
zwyczajnej wyprawy. Dokąd będziesz podróżować? Napisz,
czy to będzie w Polsce, czy w innym kraju.

Ćwiczenie 2

►► Zastanów się, jak należy się przygotować do wy-
prawy. Zaznacz odpowiednie punkty. Dopisz swoje
proponycje.

Wypowiedź pani Magdy

Dzieci powinny zauważyć, że pani Magda aż dwa razy wypowiedziała ostrzeżenia dla podróżnych, zatem muszą być bardzo ważne i należy je zapamiętać.

Ćwiczenie 3

►► Uzupełnij zdania, wpisując wybrane czasowniki z przeczeniem *nie*.

Ćwiczenie 4

►► Przepisz do zeszytu ostrzeżenia dla podróżnych. Postaraj się je zapamiętać. [Z]

XXV-2 Bezpiecznie na górskim szlaku. Jak dbać o bezpieczeństwo w czasie wakacji?

Materiały: P2 s. 168–173 Z4 s. 66–67 duża fizyczna mapa Polski, fotografie z krajobrazem gór-
skim, kolorowe kartki A4 (wagoniki), kolorowe koła do wagonów oraz lokomotywa przygotowana przez
nauczyciela

Wypowiedzi dzieci na temat doświadczeń związanych z wyprawami górskimi. Przypomnienie nazw polskich pasm górskich i odszukanie na mapie Polski ich najwyższych szczytów

Dzieci dzielą się swoją wiedzą i przeżyciami związanymi z wycieczkami po górach. Podają nazwy
pasem górskich, konkretnych szczytów. Warto przy tym wykorzystać mapę fizyczną Polski i wskazać
na niej pasma górskie, o których będą wspominali uczniowie.

Przy okazji można zaprosić chętne dzieci do mapy, aby odczytały z niej nazwę danego pasma oraz
jego najwyższego szczytu wraz z wysokością, np. Góry Świętokrzyskie – Łysica, 612 m n.p.m.; Tatry
– Rysy, 2499 m n.p.m.; Gorce – Turbacz, 1310 m n.p.m.; Karkonosze – Śnieżka, 1602 m n.p.m. Można
pokazać dzieciom na mapie dwa największe polskie pasma górskie – Karpaty i Sudety – wyjaśniając,
że w ich obrębie znajduje się wiele mniejszych pasm, które mają swoje nazwy, jak Tatry czy Gorce.

P2 Podręcznik, s. 168–169

Komiks i polecenie 1

Podczas oglądania kolejnych obrazków należy zwrócić
uwagę dzieci na oznaczenia szlaków.

►► Zastanów się, dlaczego: jeśli wychodzimy w góry,
powinniśmy pozostawić wiadomość, dokąd się wybie-
ramy i na którą godzinę przewidujemy powrót; w gó-
rach poruszamy się po oznaczonych szlakach; na gór-
ską wycieczkę trzeba wyruszyć wcześniej rano.

Zadanie 2

►► Dopasuj oznaczenia do objaśnień.

- i** W polskich górach jest 5 kolorów szlaków turystycznych, ale kolor szlaku nie oznacza stopnia jego trudności. Kolory czerwony i niebieski przyjmuje się jako oznaczenie szlaków głównych, kolory żółty i czarny – oznaczają szlaki łącznikowe, a kolorem zielonym oznacza się szlaki doprowadzające do charakterystycznych miejsc. Jednak coraz częściej zauważa się odstępstwa od tej zasady.

Zadanie 3

- Dopasuj fragmenty, aby powstały sensowne zdania. Przepisz je do zeszytu. **Z**

Z4 Zeszyt ćwiczeń, s. 66–67

Ćwiczenie 1

- Wpisz pod rysunkami, gdzie spędzają wakacje osoby na nich przedstawione. Na co powinny zwracać uwagę, aby ich wakacje były bezpieczne?

Ćwiczenie 2

- Przyjrzyj się przygotowanemu ekwipunkowi i zaproponuj, w jakim miejscu może się przydać. Wklej odpowiednie podpisy.

Uczniowie odczytują wszystkie napisy na naklejkach i najpierw przyklejają te, co do których nie mają wątpliwości.

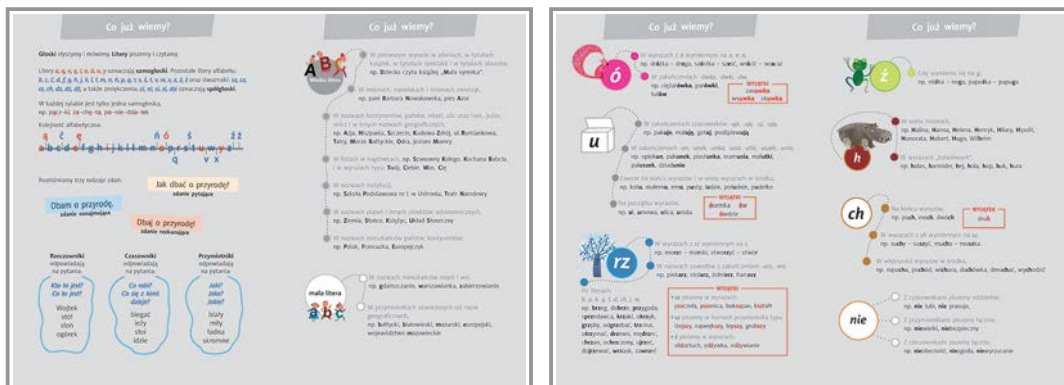
Po uzupełnieniu wszystkich podpisów można poprosić chętne dziecko o odczytanie tylko nazw obozów. [sportowy, wędrowny, jeździecki, harcerski, wspinaczkowy] Warto się upewnić, czy dzieci wiedzą, na czym polegają tak zorganizowane formy spędzania wakacji. Następnie inne dziecko odczytuje nazwy pozostałych form aktywnego wypoczynku. [sptyw kajakowy, rajd rowerowy, wędrowanie, odpoczynek nad morzem]

Ćwiczenie 3

- O jakich wakacjach marzysz? Napisz o tym w zeszycie. **Z**

Można zaproponować dzieciom, aby swoje wypowiedzi na temat wymarzonych wakacji zapisywały na luźnych kartkach. Nauczyciel może teksty dzieci nakleić na kolorowe kartki A4 i dokleić do nich kółka, aby wyglądały jak wagoniki. Gdy ułoży je na tablicy klasowej w postaci pociągu i doczepli symboliczną lokomotywę, powstanie wakacyjny pociąg.

P2 Podręcznik, s. 170-173

To strony powtórkowe i utrwalające. Czytamy, powtarzamy i analizujemy. Nauczyciel może poprosić o podanie dodatkowych przykładów, powtórzenie z pamięci ważnych fragmentów, staranne przepisanie ważnych informacji do zeszytu. Moduł ten można przeprowadzić w dowolnym momencie pod koniec roku szkolnego, niekoniecznie na tych zajęciach.

SPIS MATERIAŁÓW Z PŁYTY

Aktorskie interpretacje tekstów literackich

1. J. Tuwim, *Słoń Trąbalski*, czyta Cezary Rybiński
2. J. Brzechwa, *Leń*, czyta Cezary Rybiński
3. E. Szelburg-Zarembina, *Baśń o trzech zgodnych braciach*, czyta Grażyna Neubauer
4. W. Broniewski, *Popiel i Piast*, czyta Jacek Labijak
5. A. Mickiewicz, *Lis i kozieł*, czyta Jacek Labijak
6. A. Oppman, *Stoliczku, nakryj się*, czyta Cezary Rybiński
7. K. W. Wójcicki, *Waligóra i Wyrwidąb*, czyta Jacek Labijak
8. W. Kapninski, *Gaduła*, czyta Grażyna Neubauer
9. R. Dahl, *Hala wynalazków* [z: *Charlie i fabryka czekolady*], czyta Jacek Labijak
10. J. Tuwim, *Ptasie radio*, czyta Grażyna Neubauer
11. R. Jędrzejewska-Wróbel, *Kapciuszek*, czyta Grażyna Neubauer
12. M. Wiśniewska-Koszela, *Znajomy taty*, czyta Cezary Rybiński
13. M. Wojciechowska, *Happy – szczęśliwy orangutan z Borneo*, czyta Grażyna Neubauer
14. E. Szelburg-Zarembina, *Kot w butach* – słuchowisko radiowe (narrator – Adam Ferency, kot w butach – Iga Cembrzyńska, królowna Zosia – Małgorzata Brajner, syn starszy, król, czarnoksiężnik – Cezary Rybiński, syn średni, Jasiek – Dariusz Szymaniak)

Piosenki

1. *Hej, pierwszaku*, sł. Stanisław Karaszewski, Aleksandra Mazur, muz. Iwona Zakościelna
2. *Hej, pierwszaku*, wersja instrumentalna
3. *Alfabet muzyczny*, sł. H. Wierzbicka, muz. R. Rodger
4. *Alfabet muzyczny*, wersja instrumentalna
5. *A ja patrzę, a ja słucham*, sł. Dorota Gellner, muz. Adam Skorupka
6. *A ja patrzę, a ja słucham*, wersja instrumentalna
7. *A to jeż*, sł. Dorota Gellner, muz. Adam Skorupka
8. *A to jeż*, wersja instrumentalna
9. *Na Nowej Górze*, opr. W. Rudziński
10. *Na Nowej Górze*, wersja instrumentalna
11. *W deszczowym rytmie*, sł. Elżbieta Szeptyńska, muz. Marian Sawa
12. *W deszczowym rytmie*, wersja instrumentalna
13. *Owieczki Kasi*, sł. Anna Markowa, muz. melodia ludowa
14. *Owieczki Kasi*, wersja instrumentalna
15. *Kujawiacek*, sł. Anna Markowa, muz. melodia ludowa
16. *Kujawiacek*, wersja instrumentalna
17. *Kołędnicy – wędrownicy*, sł. W. Chotomska, muz. T. Niewiarowska
18. *Kołędnicy – wędrownicy*, wersja instrumentalna
19. *Pada śnieżek*, sł. Dorota Gellner, muz. Adam Skorupka
20. *Pada śnieżek*, wersja instrumentalna
21. *Hej, Kolumbie*, muzyka tradycyjna, sł. J. Litwiński
22. *Hej, Kolumbie*, wersja instrumentalna
23. *Nuty znam, śpiewam i gram*, sł. Anna Markowa, muz. Helena Mieszkuniec
24. *Nuty znam, śpiewam i gram* (inna wersja)
25. *Nuty znam, śpiewam i gram*, wersja instrumentalna
26. *Śpiewaj tak jak on*, sł. Jadwiga Mackiewicz, muz. Krystyna Kwiatkowska
27. *Śpiewaj tak jak on*, wersja instrumentalna
28. *Trzej muzycy, trzej klasycy*, sł. Stanisław Karaszewski, muz. Iwona Zakościelna
29. *Trzej muzycy, trzej klasycy*, wersja instrumentalna
30. *Jadą, jadą dzieci drogą*, sł. Maria Konopnicka, muz. melodia ludowa
31. *Jadą, jadą dzieci drogą*, wersja instrumentalna
32. *Poloneza barwny czar*, sł. Dorota Gellner, muz. Adam Skorupka
33. *Poloneza barwny czar*, wersja instrumentalna
34. *Mamie życzę*, sł. Stanisław Karaszewski, muz. Iwona Zakościelna
35. *Mamie życzę*, wersja instrumentalna
36. *Familijny blues*, sł. A. Bernat, muz. T. Gumesson
37. *Familijny blues*, wersja instrumentalna
38. *Naprzód lewa, prawa*, sł. M. Souczek, muz. J. Skrzypczyński
39. *Naprzód lewa, prawa*, wersja instrumentalna

TEKSTY DO CZYTANIA DZIECIOM

Paweł Mazur

Jak wygrać mecz?

Kuba wpadł na puste pole karne, krzycząc do Łukasza:

– Podaj!!! Słyszysz?

Łukasz biegł lewą stroną boiska i mimo że miał przed sobą aż trzech obrońców, nie zamierzał pozbywać się piłki. Ominął sprytnym zwodem dwóch zawodników, ale trzeci z obrońców zrobił wślizg i piłka wyleciała na aut. Kuba był wściekły. Podbiegł do Łukasza i go popchnął.

– Głuchy jesteś? Miałeś podać.

– I kto to mówi? – odgryzł się Łukasz. – Największy samolub w drużynie!

– Nieprawda! – wrzasnął Kuba.

– Łukasz ma rację – wtrącił się jeden z chłopców. – Przypomnij sobie, ile sytuacji zmarnowałeś w półfinale. Bo wolałeś sam strzelać, niż komuś podać.

– Odczepcie się od niego, on jest najlepszy.

– Akurat! To Łukasz jest najlepszy!

– Spokój, ale już! – wrzasnął trener Pogromców. – I to ma być drużyna? Jeśli chcecie wygrać ten finał, musicie ze sobą współpracować!

Mniej więcej w tym samym czasie swój trening zakończyli również Nieustraszeni.

– Nie jest źle, ale... – trener Nieustraszonych zawiesił głos i czekał, aż chłopcy dokończą zdanie.

– ...nad niektórymi elementami trzeba jeszcze popracować – wyrecytowali zgodnym chórem chłopcy.

– W tym rzecz – pochwalił ich trener. – Mamy szansę wygrać z Pogromcami, jeśli wykorzystamy stałe fragmenty gry. I tutaj cała nadzieja w Maćku – trener spojrzał na niepozornego blondynka, który stał ze wzrokiem wbitym w swoje ubłocone korki.

Maciek strzelał precyzyjnie i mocno. Potrafił też świetnie dośrodkowywać. Właśnie w ten sposób drużyna Nieustraszonych zdobywała w turnieju najwięcej bramek.

– Pamiętajcie, po skończonej akcji cała drużyna cofa się na swoją połowę. Dacie radę?

– Damy! – krzyknęli chłopcy równo i głośno jak na komendę.

– I jeszcze jedno. Przypominam o składce na nowe stroje.

– Ale ja nie gram – odezwał się Maciek.

– Co? – trener nie był pewny, czy się nie przesłyszał.

– Nie gram – powtórzył chłopak. – Znudziło mi się. Chłopców замуrowało.

Kilka godzin później spotkali się u pani Malwiny. To był pomysł Maćka, aby raz w tygodniu pomagać samotnej i schorowanej starszej pani uprzątnąć mieszkanie i zrobić zakupy. Tym razem jednak Maciek nie przyszedł, a chłopcy byli smutni.

– Co was gryzie? – spytała pani Malwina.

– Maciek opuścił drużynę – odpowiedzieli ze łzami w oczach.

– Chyba domyślam się, o co chodzi. Tata Maćka stracił pracę...

– Ale co to ma wspólnego z naszym meczem? – chłopcy nie mogli zrozumieć, ale po chwili ich olśniło. No tak... Maciek nie ma pieniędzy na nowy strój, ale wstyd mu się było do tego przyznać.

– Moglibyśmy się na ten strój złożyć. Jesteśmy drużyną, musimy sobie pomagać!

– Nie ma mowy – w progu pokoju pojawił się nagle Maciek. – Nie mogę przyjąć od was pieniędzy.

– A ode mnie? – spytała pani Malwina. – Ode mnie możesz?

- Od pani też nie.
- O nie, kochanieńki. Jeśli ja mogę przyjąć pomoc od ciebie, to ty możesz ode mnie. Kupię ci ten strój i koniec.

Finał turnieju Orlika rozpoczął się dla Nieustraszonych wręcz fantastycznie.

Od razu po gwizdku sędziego chłopcy ruszyli prawie całą drużyną na połowę przeciwnika. Gdy piłka trafiła do Maćka, ten przerzucił ją nad głowami nacierających na niego obrońców, którzy nie bardzo wiedzieli, co się dzieje. Maciek rzucił się w pogoń za piłką, która zmierzała nieuchronnie na aut. W ostatniej chwili dosięgnął piłki niemal czubkiem buta i dośrodkował na pole karne.

Na to tylko czekali jego koledzy z ataku. Jeden z nich wyskoczył do piłki i uderzył ją głową. Było 1 : 0 dla Nieustraszonych.

Pogromcy po stracie bramki długo nie mogli się pozbierać. Grali chaotycznie i bezładnie. Ich bramkarz wybijał piłkę do przodu, ale zaraz przejmowali ją Nieustraszeni i na powrót nacierali na bramkę Pogromców.

Wreszcie jedno z takich podań bramkarza udało się przejąć Łukaszowi. Obrońcy Nieustraszonych nie mogli odebrać mu piłki, ogrywał ich z dziecinną łatwością. I kiedy miał już przed sobą tylko bramkarza, który rzucił mu się pod nogi, usłyszał głos Kuby:

– Podaj!!! Słyszysz?

Kuba stał przed pustą bramką. Łukasz przez chwilę się zawahał i...

Pytania do tekstu

- ▶▶ Jak nazywały się drużyny piłkarskie?
- ▶▶ Jakie problemy miała drużyna Pogromców?
- ▶▶ Czym martwił się Maciek? Kto mu pomógł?
- ▶▶ Ułóż własne zakończenie opowiadania.
- ▶▶ Którą drużynę uważasz za zgraną? Jak myślisz, co to znaczy zgrany zespół lub zgrana klasa?

Wanda Chotomska Jak się układa piosenki?

Idą obok siebie. Babcia i Andzia. Babcia wyższa, ale to tylko dzięki temu, że ma buty na obcasach i kapelusz na głowie. Kapelusz ją podwyższa. I jeszcze piórka na kapeluszu. Wesole, kolorowe. Cały pęk piórek. Papuzie chyba.

A Babcia przypomina pliszkę. Chodzi w taki właśnie sposób. Prędko, prędko, prędiutko, jakby biegła, stawia kilkanaście drobnych kroczków, zatrzymuje się, klapnięciem ręki poprawia kapelusz i znowu – drep, drep, drep.

Więc idą tak obok siebie.

Fru, fru, fru! – podfruwa przy każdym kroku kapelusz z papuzimi piórkami.

Gdyby mu Babcia nie dała klapsa, pewnie by odfrunął. Bo to klapnięcie ręką wygląda jak klaps – siedź grzecznie i nie wierć się!

A w drugim ręku Babcia trzyma koszyk z chlebem i rogalikami. Andzia też niesie chleb. Ciepły jeszcze. Udał się piekarzowi. Pachnie na całą ulicę. Bochenek jak złoto. Skórka świecąca, rumiana. Aż kusi, żeby spróbować. Choćby kawałek, kawałeczek przylepki, tak na jedno odgryzienie...

Idą i Babcia wcale nie odpowiada na pytanie Andzi, jak się układa piosenki, tylko sama zadaje pytanie.

– Od czego zaczyna się chleb? – pyta nagle i Andzia, odrywając usta od ciepłej chlebowej skórki, od przylepki, którą zdążyła już nadgryźć, odpowiada:

– Od przylepki...

– Głodnemu chleb na myśli! – śmieje się Babcia. – Pytałaś, jak się układa piosenki, więc chcę ci wytłumaczyć i myślę, że na przykładzie chleba będzie jaśniej...

„Na razie wszystko jest niejasne. Oprócz tego chleba oczywiście. Tylko on jest jasny jak słońce” – myśli sobie Andzia, ale już nie skubie chleba, tylko słucha.

A Babcia mówi, że chleb zaczyna się od ziarenka.

– Najpierw jest ziarno pszenicy, prawda?

– Prawda – przytakuje Andzia.

– Jak takie ziarno rzuci się w glebę jałową, suchą, jak trafi na kamień albo na twardą gliniastą skorupę, to co się z nim stanie?

– Nie urośnie – odpowiada Andzia i ciągle jeszcze nie wie, jaki związek ma to ziarno pszenicy z piosenką.

A teraz sobie wyobraź, że nasze ziarenko upadło na żyzną glebę – mówi Babcia. – Trafiło na wspaniale przygotowany grunt, który tylko czeka, żeby to ziarno przyjąć. Ziarenko czerpie z gleby soki, pęcznieje, kietkuje...

I Andzia zaczyna rozumieć. Przypomniła sobie:

– Kietkujące ziarno wygląda jak nuta!

– No właśnie – kiwa głową Babcia. – Chleb zaczyna się od jednego ziarenka, a piosenka od nuty, od jednego dźwięku. Bo tak samo jak w ziarnku pszenicy jest załążek rośliny, która zaowocuje kłosem, w tej jednej nucie mieści się załążek piosenki. Wykietkuje, rozwinie się i wyda owoce, jeśli trafi na przygotowany grunt. Na człowieka, który ma wyobraźnię i potrafi pracować.

– Jak rolnik, jak młynarz i jak piekarz! – dopowiada Andzia i w myślach widzi rolnika, wiążącego pszenicę w snopy, młynarza mielącego ziarna na mąkę, piekarza piekącego z niej chleb.

– Masz rację – przytakuje Babcia. – Bez pracy nie ma kołaczy. Nad piosenką trzeba się porządnie napracować. I znać swoje rzemiosło, żeby wyszła taka właśnie jak ten chleb naszego piekarza – zgrabna, świeżutka i bez zakalca. Co prawda, przy pisaniu piosenek pomagam czasem Jankowi, ale, ciii... niech to zostanie między nami.

– A czy ja... – Andzia przełyka ślinę razem z kawałkiem ciepłej, chlebowej skórki. Nie mogła się oprzeć. Babcia tak smakowicie mówiła. – Czy ja mogłabym prosić, żeby mi pani podyktowała tekst tej piosenki o muzyce i radości?

– Mogłabyś – uśmiecha się Babcia. – Ale ja ci nie podyktuję. Janka poproś. Nawet zaraz możesz to zrobić. No, co tak kręcisz nosem? Ja cię zapraszam, a ty...

Furtka jest otwarta, Babcia zaprasza Andzię, żeby weszła, ale Andzia nie wchodzi. I rzeczywiście kręci nosem. Swąd poczuła.

– Mleko – mówi – zdaje mi się, że mleko się przypaliło.

– Jezus Maria! – rzuca się Babcia do drzwi. – Dwóch chłopów w domu i mleka nie mogą przypilnować! Artyści!

I tak się kończy rozmowa Andzi z Babcią. Rozmowa, która zaczęła się od pytania:

Jak się układa piosenki?

Wanda Chotomska, *Moja babcia gra na trąbie*, Literatura, Łódź 2001.

Pytania do tekstu

- ▶▶ Kto występuje w opowiadaniu?
- ▶▶ Jakie pytanie Andzia zadała Babci?
- ▶▶ Dlaczego Babcia opowiadała o chlebie, a nie o piosence?
- ▶▶ Opowiedz, jak powstaje chleb, a jak powstaje piosenka.

Anna Kamieńska

Las wielki i mały

Stoi las, wielki las.

Sosny takie wysokie, wysokie, wysokie,
że sobie ręce podają z obłokiem.

Dęby takie potężne, potężne, potężne,
jak baszty zamkowe, jak wieże.

Buki takie ogromne, ogromne, ogromne,
jak jakie wojsko stukonne.

Stoi las, wielki las.

Mrówka ciągnie cieniutki patyczek,
Poziomka chowa pod listkiem rumiany policzek.

Żuczek ma złote skrzydełka,
na jagódce świeci rosy peretka.

Maślaczek w białym kołnierzyku
niesie synka w mchowym koszyku.

I żywicy kropla, i biedronka,
i ślimak, i pajęczyn koronka –

to wszystko las, wielki las.

Helena Kruk, *Wybór literatury do zabaw i zajęć w przedszkolu*, WSiP, Warszawa 1985.

Pytania do tekstu

- ▶▶ O jakim lesie jest mowa w pierwszej części wiersza? Jakie drzewa są tam opisane?
- ▶▶ Jakie rośliny i zwierzęta opisuje autorka w dalszej części wiersza?
- ▶▶ Jakie oblicza lasu ukazuje wiersz?

Mira Jaworczakowa

Podarunek królewski (fragment)

Królowa Marysieńka leżała pod rozpiętym nad łóżkiem baldachimem w swojej sypialni. [...] – Jej Królewska Mość zezwolić raczy... Pośtaniec z Wiednia od Króla Miłościwego przybył. [...]

– Powiadajcież, co z królem? Czy zdrowy?

– Zdrow jest Miłościwy Pan i szczęśliwy z odniesionego zwycięstwa nad Turkami. Wielkie to, wielkie zwycięstwo!

„Król polski Jan Sobieski – zwycięzcą pod Wiedniem” – myśli upojona radością i dumą Marysieńka, ale zaraz pyta o to, co dla niej najważniejsze:

– Kiedy powrócić zamierza? Do kraju i tu, do Wilanowa?

– Niedługo – obiecuje pośtaniec i pismo od króla podaje.

– Miłościwy Pan przysłał także bulwy jakichś roślin zamorskich i prosi, aby w oranżerii nad wyraz troskliwą opieką były otaczane.

– Ogrodnika wołajcie – rozkazuje królowa – niechże się nimi zajmie. [...]

Cały dwór mówił o zamorskich roślinach, które przywiózł pośtaniec z Wiednia. Kto żył, biegł do oranżerii patrzeć, co z bulw wyrasta.

Aż jednego dnia poszła wiadomość po Wilanowie: roślina zakwitła!

– Eee, jakie tam kwiaty! Drobne, brzydkie, nawet zapachu przyjemnego nie mają...

Królowa zła; żarty chyba sobie król z żony robi! Na szczęście przyszła wieść, że król wraca do kraju. Marysieńka z tej radości zapomniała o dąsach na nieudany żart męża. Król za to pamiętał:

– A te bulwy, com je przysłał...
– Dziwaczna roślina. – Uśmiechnęła się kwaśno Marysieńka. – Takie ma kwiaty, że wstyd nawet do ogrodu przesadzać... Śmiech byłby jedynie...

Śmiech był. Król śmiał się tak, że go w całym pałacu słyszano.

– Marysieńko najmiłsza, to nie ku ozdobie roślina, ale do jedzenia.

– Owoce da smaczne?

– Nie owoce. Ma w ziemi bulwy przewyborne w smaku. Z niemałym trudem udało mi się je zdobyć. Królewska to potrawa, te bulwy. Zza morza do Hiszpanii i Francji przywiezione, stamtąd zaś już do Wiednia dotarły... Na królewskich dworach podawane są przy najświetniejszych biesiadach, w Polsce jeszcze zupełnie nieznane.

Marysieńka roześmiała się.

– Wiem, że z wszystkich подарunków od ciebie ten jest najwspanialszy! Słyszałam o tej roślinie podczas ostatniego pobytu w Paryżu.

A wieczorem już sobie układała, kogo też za parę miesięcy zaprosi na ucztę do Wilanowa. Ale się goście będą dziwić! Niech spróbują zamorskiej potrawy... Jakże się ta roślina nazywa? Po francusku „pomme de terre”*, w Wiedniu „kartoflem” ją zwą... W Polsce jeszcze żadnej nazwy nie ma. Chyba kiedyś także będzie miała...

„Ciekawa jestem, jaką?” – pomyślała, zasypiając, królowa Marysieńka.

* czyt. pom de ter

Pytania do tekstu

- ▶▶ Co otrzymała Królowa Marysieńka od męża?
- ▶▶ Jak wyglądała roślina, która rośla w oranżerii?
- ▶▶ Czemu królowa nie była zadowolona z prezentu otrzymanego od męża?
- ▶▶ Dlaczego króla rozbawiły słowa małżonki?
- ▶▶ Jaką drogę przebyły bulwy ziemniaków, by dotrzeć na królewski dwór w Wilanowie?
- ▶▶ Co zaplanowała królowa?
- ▶▶ Jaką nazwę nadano w Polsce bulwom przywiezionym przez króla Jana III Sobieskiego?

Krystyna Kleniewska-Kowaliszyn

W poszukiwaniu rosiczki

Magda obudziła się wczesnym rankiem. Na dole ruch. Mama płucze jarzyny. Tata nosi wodę... Dzwonią wiadra...

– Wiesz, Magda bardzo interesuje się przyrodą. Ma to po mnie. Czy uwierzysz, że jako chłopiec przez kilka lat z rzędu na początku wakacji postanawiałem sobie, że znajdę rosiczkę? Chciałem zobaczyć, jak roślina żywi się owadami. Przecież nie ma pyska ani zębów, ani żołądka... Roślina owadożerna... Wprost nie mogło mi się to w głowie pomieścić.

– No i co? Udało ci się?

– Ależ skąd! Przecież dzieci na wakacje nikt nie wywozi na torfowiska czy bagna.

– Może tu byś spróbował? Niedaleko są bagna. Słyszałeś, że ten obszar nazywają Polesiem Lubelskim? Są tu torfowiska, to i na pewno rosiczki...

Nagle rozległo się dudnienie bosych pięt po drewnianych schodach. Magda bez tchu wpadła na taras:

– Szukajmy rosiczki! Tatku, chodźmy szukać!

Rodzice się roześmiali.

– A może zjesz najpierw śniadanie?
– E, co tam śniadanie! Wolę zobaczyć, jak je rosiczka!
– Dobrze, dobrze – mówi mama – i stawia talerz owsianki na stole, a obok kładzie jajko i rzodkiewki.

– Dam wam po kanapce, herbaty do manierki i wędrujcie, moi kochani przyrodnicy. A jeśli znajdziecie rosiczkę, zapamiętajcie miejsce, to i ja pójde ją obejrzeć.

Tatuś z Magdą wyruszyli niezwłocznie. Minawszy rzadki las, przecięli podmokłą łąkę, rozglądając się bardzo uważnie, czy nie zobaczą rośliny z kuliście rozłożonymi liśćmi pokrytymi czerwonymi włoskami. A może jeszcze z drobnymi białymi kwiatkami na długiej nagiej łodyżce?

Niestety, rosiczki nie było. Skręcili więc w dróżkę prowadzącą między polami uprawnymi, aby dojść do niedużego stawu w pobliżu bagien.

– Tam zawsze najwięcej żab i bocianów, może znajdziemy i rosiczkę – rzekł tata.

Słońce zaczęło mocniej przygrzewać, a zewsząd niesły się zapachy ziół, cykanie świerszczy, szelesty dojrzałych kłosów uderzających o siebie za podmuchem wiatru.

– Piękne jest lato... – westchnęła cichutko Magda.

Wędrowali ponad godzinę. Skończyły się pola, zaczęły łąki, i to coraz bardziej podmokłe. Wyraźnie teren się obniżał. W pewnym momencie ukazała się potyskliwa, spokojna tafla wody, otoczona prawie ze wszystkich stron gęstymi szuwarami i wikliną.

Wędrowcy znów uważnie zaczęli się przyglądać roślinom w poszukiwaniu tej najdziwniejszej. Tak doszli do brzegu stawu. Tu wyszukali suche miejsce i zmęczeni usadowili się w cieniu.

Nagle Magda ścisnęła mocno tatę za ramię i bez słowa wyciągnęła rękę. Ojciec spojrzał we wskazanym kierunku i też się zdumiał...

Nieopodal, na błotnistym brzegu stały dwa najprawdziwsze żółwie. Widocznie wygrzewały się na słońcu. Były wielkości męskiej dłoni. Na ich pancerzach wyraźnie odznaczały się małe, podobne do prostokątów, tarczki. Zwierzątka były tak blisko, że Magda bez trudu stwierdziła, że u łapek mają po pięć pazurów, a z tyłu śmieszny krótki ogonek.

– Nie myślałem, że są tu żółwie błotne – powiedział tata. – Rzadko się je u nas spotyka.

W pewnej chwili żółwie poruszyły się i jeden za drugim podreptały do wody.

– Jak zgrabnie pływają – zdziwiła się Magda.

– Zaraz będą łąpać żaby na drugie śniadanie – mówi tata.

– A co z rosiczką?

– Poszukamy w powrotnej drodze. Ale i tak już nam szczęście dopisało.

Krystyna Kleniewska-Kowaliszyn, *Magda, Paweł i Ty*, Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 2013.

Pytania do tekstu

- ▶▶ Czyją rozmowę usłyszała Magda? O czym opowiadał tata?
- ▶▶ W jakiej okolicy spędzali wakacje bohaterowie opowiadania?
- ▶▶ Jaką wycieczkę mama zaproponowała tacie i Magdzie?
- ▶▶ Co obserwowali wędrowcy?
- ▶▶ Gdzie zatrzymali się tata i Magda? Co zobaczyli nad brzegiem stawu?
- ▶▶ Jak bohaterowie ocenili wyprawę?

Włodzimierz Melzacki

Chleb

Nie orateś, nie siateś,
nie drżateś – czy wschodzi,
czy go słońce nie spali,
czy deszcz nie zaszkodzi.
Czy wiatr zboża wątłego
do reszty nie ugnie.
Nie troskałeś się o nie.
Nie patrzyłeś dumnie,
jak na dłoni spękanej
mienilo się złotem.

Ty kupiłeś go w sklepie –
pachnący i ciepły.
Niech ci przebaczy – czerstwy,
rzucony na śmietnik.

Kazimierz Władysław Wójcicki

Waligóra i Wyrwidąb

Żona jednego myśliwca, zbierając w lesie jagody, porodziła tam bliźnięta; a obadwa byli chłopczy, sama zaraz wnet umarła.

Zostawione niemowlęta nie karmiła żadna z niewiast: jednego karmiła wilczyca, a drugiego niedźwiedzica. Co wykarmiła wilczyca, ten się nazwał Waligóra; drugi Wyrwidąb się nazwał. Pierwszy siłą walił góry, drugi jakby kłosa zboża najtęższe wyrывał dęby.

Że się kochali wzajemnie, wychodzili na wędrowną, by obchodzić świat szeroki. Idą przez puszcę ciemną dzień jeden i drugi, w dniu się trzecim zatrzymali, bo drogę zaparła góra i skalista, i wysoka.

– Co my zrobiem teraz, bracie? – Wyrwidąb smutnie zawoła.

– Nie troskaj się, bracie miły, ja tę górę precz odrzucę, by nam droga wolną była.

I podpira ją plecami, i przewraca górę z trzaskiem; odsunął ją na pół mili. Poszli sobie zatem dalej.

Idą prosto, aż dąb wielki stoi na środku drogi; zatrzymuje ich w pochodzie. Wyrwidąb więc naprzód idzie, obejmuje go rękoma, wyrывa z całym korzeniem i rzuca na bliską rzekę.

Ale chociaż tacy mocni, nogi przecież utrudzili, więc pod lasem odpoczęli. Jeszcze sen nie skleił powiek, patrzą, aż mały człowieczek leci ku nim, lecz tak prędko, że ptak żaden ni zwierz żaden nie potrafiłby go zgonić.

Zdziwieni wstają na nogi, gdy on człeczek w ptasim locie zatrzymuje się przed nimi.

– Jak się macie, parobczaki! – rzekł wesoło i radośnie – widzę, żeście utrudzeni, jeśli wola wasza będzie, w jednej chwili was zanosę tam, gdzie jeno zażądacie.

Rozwinął piękny kobierzec.

– No, siadajcie społy ze mną!

Wyrwidąb więc z Waligórą usiedli wygodnie na dywanie. Człeczek klasnął, a kobierzec niesie ich, by ptak na skrzydłach.

– Zapewne was to dziwiło? – człeczek mały znowu rzeknie – żem tak prędko biegł po ziemi: widzicie, oto trzewiki, com dostał od czarownika; kiedy wdzieję, wtedy biegnę: co krok – to mila, co skoczę – to dwie.

Waligóra prosi tedy, Wyrwidąb łączy swe prośby, by dał po jednym trzewiku, bo chociaż są tacy mocni, jednak droga nogi trzodzi. Poruszony więc prośbami podarował im trzewiki! Gdy niemało ulecieli, zszadził ich pod wielkim miastem, a w tym mieście był smok wielki, co dzień

wiele ludzi zjadał. Król ogłosił: „Kto się znajdzie, że tego smoka zabije! – dwie mam córky do wyboru; jedną oddam mu za żonę i po śmierci tron swój oddam”.

Stają więc bracia przed królem, oświadczają swą gotowość, że zabiją tego smoka. Pokazano im jaskinię, gdzie ten potwór zamieszkiwał. Idą śmiało; na pół drogi on się mały człeczek zjawia.

– Jak się macie, przyjaciele! wiem, gdzie kres jest waszej drogi, lecz posłuchajcie mej rady: włoż każdy na nogę trzewik, bo smok jak wyskoczy nagle, nie da nawet machnąć ręką.

Posłuchali mądrej rady. Wyrwidąb stanął przed jamą, wzniósł z zamachem dąb ogromny, by jak tylko łeb ukaże, jednym ciosem smoka zgładził. Waligóra zaszedł z tyłu i jaskinią z szczerzej skały trzęsie jakby snopem żyta.

Smok wypada z jamy nagle, a Wyrwidąb przestraszony, zapomniawszy i o kłodzie, co ją trzymał w obu rękach, szczęściem, że wdział dany trzewik, bo uskoczył na dwie mile. Smok go nie mogąc dogonić, obrócił się na Waligórę; ten w przestrachu skałę podniósł i z zamachem silnie rzucił, a głaz, świszcząc, padł na ziemię i przycisnął ogon smoka. Waligóra, choć tak mocny, w tył uskoczył na dwie mile i zobaczył brata swego.

– Idźmy teraz, bracie, razem, smok się z miejsca nie poruszy, ty go uderz kłodą dębu, a ja go przywalę górą.

Idą wprzód więcej śmiało, jeden w rękę niesie górę, a drugi dębem wywija. Zawył smok jak stado wilków, widząc obu przeciwników: chciał się rzucić, lecz daremnie, ogon ciężki głaz przyciska. Wyrwidąb uderza silnie i rozgniata łeb na miazgę, a brat jego rzuca górą i zakrywa całe ścierwo.

Król już czekał; przyjął obu i dał im po jednej córce; a kiedy niedługo umarł, królestwem się podzielili i szczęśliwie sobie żyli.

Adam Bahdaj Malowany ul

Mała pszczołka Bze-Bze pierwsza obudziła się w ulu i pierwsza wyleciała na łąkę, żeby zebrać z kwiatów miodowy nektar.

Przeleciała nad sadem, przeleciała nad strumykiem, aż zobaczyła umajoną kwiatami polanę. A na polanie stał malarz i coś malował na rozpiętym płótnie.

– Cóż on tam takiego maluje? – pomyślała Bze-Bze. A że była bardzo ciekawa, okrążyła malarza i usiadła na samym czubku jego głowy. Potem spojrzała na płótno:

– Och, cóż za piękny obraz! Tu czerwone maki, tam niebieskie ostróżki, tu złociste rumianki, tam liliowe dzwonki i motyle, i ważki... a wszystko w złocistomodrym świetle poranka! Ach! Gdybym to ja tak potrafiła malować!

(fragm. książki *Malowany ul*)

Łukasz Wierzbicki Ranny gepard

Pot łat się ze mnie strumieniami, gdy wspiałem się na wzgórze oddzielające bezkresną sawannę od rzeki, nad której brzegiem planowałem rozbić obóz. Osiągnąłem szczyt wzniesienia i rozejrzałem się po okolicy. Pośród morza szumiących traw rodzina dzikich gepardów szykowała się do łowów. Z jednej strony żałowałem, że zwierzęta są daleko i nie mogę im zrobić zdjęcia, z drugiej zaś cieszyłem się, że są tak daleko i że nie stanę się ich łupem.

Zszedłem na drugą stronę wzgórza, ku zielonej dolinie, której środkiem wiała się błyszcząca w słońcu rzeka. Rozstawiłem namiot i zabierałem się właśnie do wzniecania ogniska, gdy w pobliżu rozległo się miauczenie.

Czyj to głos? Wydaje się, jakby ktoś płakał – pomyślałem.

Wyciągnąłem z torby strzelbę i skierowałem się ku miejscu, z którego dochodził tajemniczy głos. Lufą strzelby rozchyliłem krzaki i ujrzałem młodego geparda, który siedział, trzymając przednią łapę w powietrzu, i miauczał żałośnie.

– Co się stało, kotku? – spytałem z troską i pochyliłem się nad gepardziątkiem.

Z rany w łapie wystawał długi paskudny kolec. Sięgnąłem, wydobyłem kolec i przemyłem ranę mokrą chustką. Dziki kociak znosił zabieg bardzo cierpliwie, a gdy zabandażowałem mu łapkę, by ochronić przed zabrudzeniem, zaczął mruczeć zadowolony.

– Co mam teraz z tobą zrobić? Z ranną łapą nie poradzisz sobie w tej dziczy, nie upolujesz nic ani nie uciekniesz przed złośliwymi hienami... – zastanawiałem się głośno.

Wtedy przyszedł mi do głowy nieco szalony pomysł. Odszukałem pośród swego prowiantu sztukę suszonego mięsa, przywiązałem ją do długiego sznurka i podetknąłem pod nos rannemu gepardowi.

Stworzenie wyciągnęło szyję i zaczęło obwąchiwać przynętę. Pociągnąłem za sznurek, gepard wstał i, kulejąc, zrobił parę kroków w pogoni za posuwającym się wśród trawy kawałkiem mięsa.

– Dobrze, mały, tak trzymaj! – zawołałem i powoli ciągnąłem przynętę, a młody gepard kuśtykał w ślad za mną.

– Dobry kotek – pochwaliłem cętkowanego kolegę, który mimo bólu w łapie wspinał się dzielnie za mną. W taki sposób dotarliśmy na sam szczyt wzniesienia, z którego wcześniej obserwowałem okolicę. Spojrzałem w dół na sawannę. Widoczna w oddali rodzina gepardów upolowała właśnie zebłą i szykowałą się do kolacji.

– Spójrz tam, w dolinie, czeka na ciebie twoja rodzina! – zawołałem.

Rzuciłem sztukę suszonego mięsa w trawę; młody gepard podbiegł do niej i zaczął szarpać mięso zębami, gdy wtęm ujrzał grupę gepardów na sawannie.

– Miau! – pisnął kociak.

Gepardy uniosły głowy, spojrzały w naszym kierunku i zawyły w odpowiedzi. Struchlałem ze strachu.

Jeśli teraz przyjdzie im do głowy rzucić się na mnie, dopiero będę miał za swoje – pomyślałem.

Gepardy spoglądały na siebie i wydawało się, że nie zauważyły mnie w ogóle. Ranny kot zaczął zbiegać ze wzgórza w stronę swej rodziny, jakby zapomniał o skałeczonej łapie. Odetchnąłem z ulgą, gdy wtęm serce znów mi zamarło – gepard zatrzymał się, zawrócił i skierował z powrotem w moją stronę.

Teraz dzikie bestie mnie rozszarpią – pomyślałem przerażony.

Nie wiedziałem, co robić. Mogłem wprawdzie uciekać, na nic by się to jednak zdało. Gepard to najszybsze zwierzę na świecie. Dogoniłby mnie w parę chwil.

Dziki kot zbliżył się. Wstrzymałem oddech i w bezruchu oczekiwałem, co się wydarzy. Tymczasem młody gepard zamiast rzucić mi się do gardła... polizał mnie po ręce szorstkim językiem, po czym kulejąc lekko na jedną łapę, potruchtał z powrotem do swego stada. Czyżby wrócił jedynie po to, by podziękować mi za opatrzenie rannej łapy i pomoc w odnalezieniu rodziny?

Mówią, że gepard to strasznie dziki i niebezpieczny zwierz... a to po prostu takie trochę większe kocisko... – pomyślałem i w poczuciu dobrze spełnionego obowiązku wróciłem do obozowiska nad rzeką.

Łukasz Wierzbicki, *Afryka Kazika*, Wydawnictwo BIS, Warszawa 2017.

Pytania do tekstu

- ▶▶ Kto opowiada o swojej przygodzie?
- ▶▶ Co zobaczył podróżnik, kiedy wspiął się na szczyt wzniesienia?
- ▶▶ Jak się zachował, kiedy usłyszał tajemniczy odgłos w pobliżu swojego namiotu?
- ▶▶ W jaki sposób pomógł zranionemu zwierzęciu? Jak ono się odwdzięczyło?
- ▶▶ W którym momencie podróżnik odczuwał największy lęk?
- ▶▶ Czego nauczyła podróżnika ta przygoda? Jakie doświadczenie zdobył?

Seria **LOKOMOTYWA**

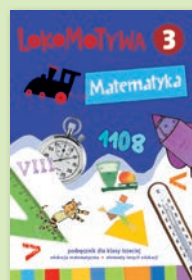
dla klasy trzeciej

ISBN 978-83-8118-241-6

Podręczniki, zeszyty ćwiczeń i kartonikowe pomoce:

Materiały uzupełniające:

Edukacja artystyczna

www.informatyka.gwo.pl

www.matlandiajunior.gwo.pl

Nauczycielom polecamy dodatkowo:

- Kompozytor kart pracy z matematyki dostępny pod adresem: www.kartypracy.gwo.pl
- rozkład materiału z podziałem na tygodnie
- dodatkowe materiały dydaktyczne do urozmaicenia zajęć
- program *To już wiem!* Materiały do diagnozowania uczniów i obserwacji ich postępów

Więcej informacji
na temat serii Lokomotywa:

www.Lokomotywa.gwo.pl

gdańskie
wydawnictwo
oświatowe

